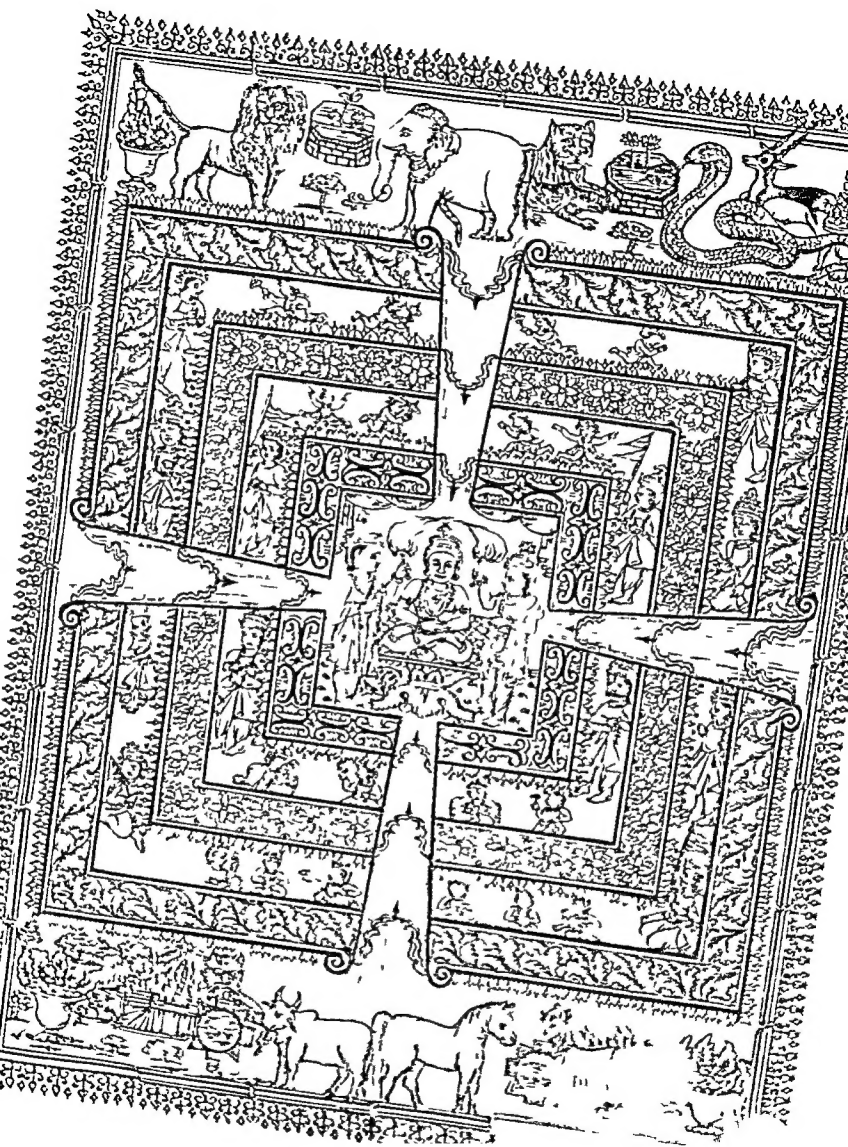

1

2

3

4

પ્રસ્તાવના.

આ પંચમકાલ સમાપ્તિના અવસરે ઝેલા દૂપ્પસહનામા આચાર્ય યજ્ઞે. તેમના નિર્વાણસુધી જિનધર્મરૂપ માનસસરોવરના સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક તથા શ્રાવિકા એ ચતુર્વિંશ સંઘરૂપ ચાર આરા સુજા રહેવા જોયેઢે. એવું પરમેશ્વરનું વચન ઢે. કદાચિત કાલ ના પ્રવલ પ્રજાવથી કોઈ સમયે કોઈ આરો ન્યૂનતા પામ્યા જેતું થાય તોપણ વાકીના ચાહુ રહેલા વીજા આરાને પ્રજાવે સમય પામ્યાથી તે આરો પણ સુધરી જાય ઢે.

આ સમયમાં પૂર્વના સમયના કરતાં ઘણી ન્યૂનતા થઈ ગણી દીઠામાં આવેઢે. ચતુર્વિંશસંઘમાં સાધુ તથા સાધ્વી તો ક્ષતિજઢ દીઠામાં આવેઢે અને શ્રાવક તથા શ્રાવિકાઓ તું પણ અલ્પ અસ્તિત્વ ઢે. તેઓની કપરજ ધર્મવૃદ્ધિ આધાર રાખે ઢે. ધર્મ વૃદ્ધિ જ્ઞાનની વૃદ્ધિથી થાયઢે. માટે જ્ઞાન વૃદ્ધિ અવશ્ય કરવી જોયેઢે. જ્ઞાનની વૃદ્ધિ જ્ઞાનના સાધનોની વૃદ્ધિ કપર આધાર રાખેઢે. જ્ઞાનના સાધનો પૂર્વાચાર્ય કૃત ગ્રંથોનો જીર્ણોદ્ધાર તથા અવલોકન, વિદ્યાન્યાસ, વસ્તુકતા, ધર્મપ્રીતિ, અનિરુચિ, તથા વ્યયોગ પ્રમુખ ઢે.

પૂર્વાચાર્યોકૃત ગ્રંથોનો જીર્ણોદ્ધાર કહ્યાથી તે સમયના પંથિતોતું પાંખિત્ય જાણ્યામાં આવેઢે; મનુષ્યોની ધર્મકપર કેવી રુચિ હતી તે જણાયઢે. જૂત કાલથી તે આ વર્તમાન કાલસુધી વચગાલામાં ધર્મ તથા વિદ્યા પ્રમુખની કેટલી અધિક ન્યૂનતા થઈ ઢે તે દીઠામાં આવેઢે. પૂર્વાચાર્યો અતિ શ્રમ વેઠી વિદ્યાન્યાસ કરી મોટા મોટા ગ્રંથોની રચના કરતા હતા તેનો હેતુ માત્ર ધર્મવૃદ્ધિ અથવા જ્ઞાનવૃદ્ધિ વિના વીજો કોઈ હ તો કે શું તે વાત સ્પષ્ટ દેખાઈ આવેઢે. ગ્રંથની રચના કહ્યામાં કેવલ પરોપકાર વિના વીજો કોઈ પણ સ્વાર્થ હોયઢે કે શું ? તે કલાય ઢે. પૂર્વ કાલના કરતાં હાલના વચતમાં વિદ્યાન્યાસનો વ્યયોગ કેટલો અધિક અથવા ન્યૂન થયોઢે ? તે જણાઈ આવેઢે. ઇત્યાદિ ક વીજા પણ ઘણા હેતુઢ દીઠામાં આવેઢે. માટે અવશ્ય પ્રાચીન ગ્રંથોનો જીર્ણોદ્ધાર કરવો જોયેઢે. કેમકે, એ જ્ઞાનવૃદ્ધિનું મુખ્ય સાધન ઢે. જો પુરાતન ગ્રંથોનો જીર્ણોદ્ધાર નહી થાય, તો કાલાંતરે વિષેદ થઈ જવાનો સંભવ ઢે. અને તેવું થણું હાલ દીઠામાં આવેઢે, હ્રુવો કે હરિન્નિઙ્સુરિણે ચૌદ ઝે ને જુમાલીઝ ગ્રંથો કહ્યા ઢે, તે વધાનો જીર્ણોદ્ધાર નહી થયાથી તેઢમાંના કેટલાએક ગ્રંથોનો હાલ પત્તો પણ મલતો નથી, એવા વીજા પણ અનેક સુવિહિત આચાર્યોના કરેલા ગ્રંથોનો ઝોધ મલી શકતો નથી તેનું કારણ પણ એજ ઢે. તે કેટલું લખિયેં ! વધપિ મારું એમ કહેવું નથી કે આજ દિવસસુધી કોઈ ગ્રંથોનો જીર્ણોદ્ધાર કહ્યોજ નથી, મોટા રાજાઢ તથા સઢુકારો વગેરે ઘણા જ્ઞાન

जमारा करी गयावे ते अद्यापि विद्यमान थे, अने तेथीज हाज केटलाएक पुरातन ग्रथोनो आपणने दर्शन थायवे तथापि मात्र दर्शन करवाथीज काँई वलवानु नथी, ए ए योग्यरीते उपयोग कखाथी कार्यसिद्धि यवानो सजववे जेम पूर्व धर्माजिमांनी रा जा वगैराउए ज्ञान जमारा कखावे तेम पाठल थयु नथी ए मोटी दित्तगोरीनी यात ठे जो एवो चालज पडी गयो होत तो एके ग्रथ विष्टेद गयो न होत अने आटली ज्ञाननी न्यूनता पण थई न होत जुवोके, देरासरनो जीणों-धार करवानो चाल पडी गयोवे तो तेनी सतति विष्टेद गएली देखाती नथी तेमज ग्रथोविपे चाल पडवो जोयेवे केमके ग्रथोनो जीणों-धार तो ज्ञाननी वृद्धिनु एक मुख्य कारण ठे

हाजना समयमां ग्रथोनो जीणों-धार करवाना जेवा साधनो मजी थावेवे तेवां थाए ल कोई वखते पण नहोतां पहेला प्रथम ग्रथोनो जीणों-धार तालपत्र कपर थएलो देखायवे, ने त्यार पढी कागल ऊपर थयो ठे ते अद्यापि सिद्ध ठे परंतु ते हस्तकिया विना यत्रादिकनी सहायताथी थएलो नथी ने हाल तो मुद्रापत्रनी अति उत्कृष्ट सहायता मली थावेवे, तेनो उपयोग करवानु मूकी दर्शने आलस करी वेशी रहेछु तो ग्रथो केम कायम रहेजो ? हाल विद्यान्यास करीने नवा नवा ग्रथोनी रचना करवी तो एक कोरे रही, पण उतीशकिये पुरातन ग्रथोनी रक्षा करवानो यत्न नही करछु तो आपणोज ज्ञानना विरोधी उरछु केमके जे जेनी रक्षा करे नही ते तेनो विरोधी अथवा अहितकर होयवे ए साधारण नियम आपणी कपर लायु पडजो

आवक नाईयो, पुरातन ग्रथोनो जीणों-धार कखाथी ते ग्रथोनो अवलोकन थजो. प्रयाशविना केटलोएक विद्यान्यास थजो, रस उत्पन्न थईने ज्ञान संपादन करवानी अत करणमा उत्कठा थजो छुद्ध धर्म कपर प्रीति वधजो, अनिरुचि एट जे पुन पुन ज्ञान मेजववानी इडा थजो, अने उद्योग प्रमुख सर्व ज्ञाननां साधनोनो सहज प्राप्त थजो उद्योग ए सर्व पदार्थ मेजववानु अथवा वृद्धि करवानु मुख्य साधन ठे, परंतु अमस्ता उद्यमथीज काँई थई शकतु नथी तेनी साथे इध्यनी पण सहायता जोयेवे इध्य जे ठे ते सर्वोपयोगी पदार्थ ठे माटे इध्यवान पुरुषोए थव थय ए काम कपर लक्ष देवो जोयेवे केमके, तेउनी ए फरज ठे के, जेम बने तेम ज्ञाननी वृद्धि करवी जोयेवे ते आग्रमाणे — सारा सारा पन्तिनोनी मारफते प्राचीन ग्रथो सुधारी लखावी अथवा उपावीने प्रतिद्ध करवा तेनो जाविक लोकोने अन्या स कराववो इत्यादिक शास्त्रोमा कइया प्रमाणे सर्व प्रकारे ज्ञाननी वृद्धि करवी एवा हेतुथीज में आ ग्रथो उपाववानु काम हाथमां लीधु ठे, परंतु कोईनी सहायता विना स्वतंत्र मारी मरजी प्रमाणे हु ग्रथो उपावी शकु एवी मारीपाजो इध्यनी शक्ति नही

હોવાને લીધે આ 'પ્રકરણ રત્નાકર' નામનું મોટું પુસ્તક કહામવાની આગમજ મારા સ્વ
ધર્મી નાણ્યોનો મને મદત લેવી પડી છે. તારા નાણ્યજાગે યોગ્ય રીતે મદત પણ મંજી
દાવી. તેથી આ પુસ્તકનો પ્રથમ નાગ સમાપ્ત કરી તે ગયા હેતુ માત્રમાં પ્રતિષ્ઠ કર્યો
છને આ વીજો નાગ પણ હમણા પૂર્ણ પયો છે તેથી હું મને કૃતકૃત્ય સમઝું હું.

આ ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ કરવાને મુખ્ય મદત કરનાર શ્રેષ્ઠ. કેશવજી નાયકે.

હરેક પદાર્પને સમ યોગ્યતાવાન વા અધિક યોગ્યતાવાન રક્ષણ કરી શકે છે એવું
વહુયા દીગમાં આવે છે. જેમ ધીમ્ન શુભના તાપથી તમ ઘણા પર્વતને મેયજ રક્ષણ
કરે છે. તેમ જ્ઞાનનું રક્ષણ તે ઉત્તમ યોગ્યતાવાન પુરુષથી જ થઈ શકે છે. યદ્યપિ સકલ
ચતુર્વિંશ સંયને જ્ઞાનની રક્ષા કરવાનો અધિકાર છે. તથાપિ સર્વને તેનું સામર્થ્ય હોતું
નથી. માટે યોગ્યતાવાનજ રક્ષણ કરી શકે છે. તેવી યોગ્યતા કોઈ વિરજાનેજ હોય
છે, કેમકે. વાહ્ય સર્વ લદ્ધ્યાદિ સમૃદ્ધિ ઠતાં અંતરનેવિપે જિન વચન શ્રદ્ધાનરૂપ સમૃ
દ્ધિ પણ જોયે છે. તેમાંની વાહ્ય સમૃદ્ધિ તો ઘણાઓને હોય છે તેમ ઠતાં જિનવચન
શ્રદ્ધાન હોતું નથી તો તેનાથી કોઈ પણ એવું શુન કૃત્ય થઈ શકતું નથી. તેથી વાહ્ય
સંપત્તિ સહિત પ્રવચનશ્રદ્ધાન પણ જોયે છે. વાહ્ય ઉત્તમ સંપદા અને અંતર સ્વધર્મ
નિષ્ઠા એ ઉત્કૃષ્ટ પુણ્યાનુબંધીપુણ્યનું ફલ છે. તેનું કોઈએકનેજ હોય છે. એનું પ્રત્યક્ષ ઓ
વાહરણ આ વર્તમાન દિશતકરૂપ કાલનેવિપે શ્રેષ્ઠ કેશવજી નાયક છે. કેમકે. એવી
યોગ્યતાવાન વીજો કોઈ પુરુષ હાલ દીગમાં આવતો નથી. એથી વાહ્ય લદ્ધ્યાદિ સં
પત્તિયુક્ત ઠતાં આંતર ધર્મ સમ્યક્ત્વ શ્રદ્ધાનરૂપ અત્યુત્તમ સંપત્તિ કરીને પણ યુક્ત છે.
જેનેવિપે પંચ પ્રકૃતિરૂપ અંતરાય કર્મનો દુષ્ટોપશમ આધુનિક સર્વ સંય જનોના કર્ત્તવ્ય
ધિક દીગમાં આવે છે. એમના જેવું આતપ નામ કર્મ તો કોઈ નૂપને પણ ક્વચિત્ત્વ ઉદય
પયલું દૃષ્ટિ ગોચર થશે! તેમજ આદેય નામકર્મ. અંગોપાંગ નામ કર્મ. યશઃ કીર્તિનામ
કર્મ. પ્રમુખ શુન પ્રકૃતિઓનું એમણે એવો તો ઉત્કૃષ્ટબંધ કર્યો છે કે. તેથી હાલ વહુણનરજા
ઈમાં કોઈ વીજાનેવિપે ક્વચિત્ત્વ દીગમાં આવે એવા પુરુષને શું અશક્ય હોય? છને કીધું
કાર્ય કરવાને સમર્થ ન પાય! અર્થાત્ સર્વ કાર્ય કરવાને શક્તિમાન છે. પૂર્વે ઘડિંગણા સં
પ્રતિ રાજા તથા વસ્તુપાલ તેજપાઝ અને કુમારપાઝ પ્રમુખ મહત્ પ્રનાવિક પુરુષોની પહે
એમણે પણ વર્તમાન કાલાનુસાર ધર્મ દીપનાર્થ તથા સ્વશ્રદ્ધાન દર્શનાર્થ શ્રી હર્ષદેવા
જયો તથા અંજન શલાકા પ્રમુખ ઉત્તમ ધર્મ કૃત્યો કર્યાં છે; તે વધાઓથી પણ અ

त्पुत्तम ज्ञानवृद्धिनी उक्तता पूर्णतः तद्व्यक्त पुरुषोत्तमे अतिशय आश्रय दियेने, मोटे
 श्रये करी एमने पूर्वजन्त धर्म श्रद्धायान कुमाग्या गज्जा प्रमुपनी पंक्तिमा शान
 न गणाय किंतु तेमनी तुनना कं तेगज ने आ गवाणमां काई अतिशयोक्ति ।
 मऊवी नही, पण निर्पक्षपात बुद्धिपी गिवाण रुगे जातु हे अठ केशवजी नायक
 सर्व उपमाने योग्य ठे कं नही' जुग हे श्रमे अक्लिन रुग्यान आरन करेना आ
 क लहू सख्यारु महत् चतुर्नागात्मरु पुस्तकना अरुनीय स्वर्धनगिरे एवी शुक्ति
 आश्रय आप्योडे के जेथकी केटलाएक समयोदग्नि पूर्ण गीताश्राव करी गचित प्र
 णोतु सुखरूप पुन जीर्णोद्धार कई शकरो माट एमन जटनी उपमादये तेदजी पोंडी

राठवहादूर बाबुमादेव लक्ष्मीपति मिहजी उत्रपति सिहजी

शेठ केशवजी नायकविपे लखतां आ प्रसंगे श्रीमच्छुवावाव निगाली स्वप्नंत नृप
 समान, लक्ष्म्यादि बाह्य अमित समृद्धि युक्त, उन्नत यश काल नाम कमादयवाव
 ज्ञान वृद्धयुक्तवायान अतिशय, प्रतापी स्वधर्म दीपक पुरातन पंक्ति अतिगजनीय, सर्व
 सय तिलक नूत तथा आवक गुण सहित्यादि अपूर्ण रुग्याकार नृपति राठव
 नृपतिदत्त पदक धारक बाबुसाहेब लक्ष्मीपति सिहजी उत्रपति मिहजी ।
 प्रमाणेज योग्यतावान होवाथी अधुना अनुपमेयज ने अवलोकन

जस्टिस् आर्च धि पीताख्य नृपतिदत्त पदक धारक शेठ लक्ष्मीपतिमिहजी उत्रपतिसिहजी नरुचि ए
 ववहादुराख्य नृपतिदत्त पदक धारक शेठ लक्ष्मीपतिमिहजी उत्रपतिसिहजी नरुचि ए
 विक धर्म दीपक पुरुषो आवक ममलनेविपे हमेश उत्पन्नयत्तराहो, अने आधनो
 वृद्धिरूप धर्मरुक्तो कर्ता रहो एवो अमारो अत करण पूर्वक आशिर्वाद ने सुख

आ ज्ञानवृद्धि उत्तम रुत्यने सारो आश्रय आपनार प्रजाविक पुरुषोनी पंक्ति
 शोभित, अपेक्षा तथा उपेक्षा रहित, सारासार ग्राहक, परम रहस्यज्ञ, परोपकार
 तिमान, करुणा, दया, रुपा तथा शीतादि छजगुण युक्त, श्री गीतगपद कमन म
 रद लाजसाये प्रमरायमान्, महात्मा सदृश मुनी महिमा सागरजी तथा सुमति मा
 जी, एमनो अत्यंत प्रार्थना पूर्वक अत्युपकार युक्त नाम स्मरण अत्र युथित करु

श्री मुर्झना आवक ममजमाना श्रेष्ठ हरजम नरसिंह, श्रेष्ठ पेजा जाई पदमसी
 श्रेष्ठ उर्दमान पुनसी, श्रेष्ठ नोजराज देसज, एमणे ज्ञान वृद्धि विषयक पोतानी म
 घदारता दर्शावी ठे माटे तेमना उपकार पूर्वक हु नाम युथित करु हु

श्रीमद्गुणावाट निवासी परम ज्ञान प्रसारोद्युक्त मतिमान स्वज्येष्ठ प्राता तुल्य लक्ष्मी तथा गुण युक्त नूप वत्तक रायवाहादूर पद धारक बाबुसाहेब धनपति सिंहजी ठत्रपति सिंहजी एमने पण पोतानी उत्कृष्ट ज्ञान वृद्धि करवने सारी उदारता दर्शावी ते तेथी तथा बीजो पण ज्ञान वृद्धिने अर्थे पुस्तक अकित करवानो हमेश उद्योग चालुं राखेते तेथी अति सत्कार पूर्वक तथा मान्यता युक्त नामस्मरण गुंथित करुं.

श्री मुंबईना श्रावक मंडलमांना शेठ परवत लधा, शेठ मूलजी देवजी, शेठ जादव जी परवत, सा. नोजराज नरपाल, तथा शेठ कीकानाई फूलचंद तथा शा. गकरसी देवजी एथोए पण यथाश्रद्धान प्रमाणे आ ज्ञानवृद्धिना कृत्यने आश्रय आप्योते तेथी तेथोतुं उपकार सहित नामस्मरण गुंथित करुं.

श्री अहमदाबादना श्रावक मंडल माहेला शेठ दलपत नाई नगुनाई, तथा शेठ मघानाई प्रेमनाई, एउनी ज्ञाननी प्रशस्ति यवानेविषे अति उत्कंठा जोईने मोटा आजार सहित नामस्मरण गुंथित करुं ;

श्री साणदवाला शेठ साकलचंद हुकमचंद तथा श्री नरूचवाला शेठ अनूपचंद मलु कचंद, एथोए पोतानी धर्मप्रभावना अधिक दर्शाववाने अर्थे ज्ञाननी वृद्धि यवा सारु जे उत्सुकता बतावी ते ते जोईने मोटा उपकार साथे नामस्मरण गुंथित करुं.

श्री कव मुदराना रहेवाशी शेठ कस्तुरचंद सिंघजी पारेख एमनी अद्भुत धर्म प्रीति महिमा तथा ज्ञानवृद्धिनी अतिशय चाहना जोईने मोटा आदर पूर्वक आ पु ण ए उक्ताये नाम गुंथित करुं.

हिरण आ मंडल मार्गमार्गित संवेगी साधु वर्ग, अति विवेकी, ज्ञान पीयूष बुद्धिउत्सुक ग्येतावानचन श्रवण श्रद्धावान श्रावक जन मन कर्णने परमामृत रहस्य पान कराव निष्कट वाधु गुण नूपणालंकृत, ज्ञानवृद्धि कर्ता पुरुषरूप वृद्धोने मेघवृष्टि समान अत्यु नेविषे साधन नूत, महाराज श्री मूलचंङ्गी तथा जवेर सागरजीना, नामस्मरण प्रेम पूर्वक गुंथित करुं.

साधु मंडलमां साधु गुण संपन्न, ज्ञानरूप सूर्यना प्रकाशने आवरण करनारा जे नाना प्रकारना संशयो, कुतर्को, द्वेष, मान, ईर्ष्या तथा कुसंग प्रमुख वादल समूह रूप घनघटानो सम्यक् प्रकारे विध्वंस करवाने बलवान पवन समान ; धर्म तथा धर्मीग ज्ञानादिकनी वृद्धि करवाने पूर्वना अत्युत्तम सुविहित शास्त्रपारंग आचार्यादि आर्य जन तुल्य स्याद्वाद सैलीना जाण बहुधा पंजाबाख्य देश निवाशी संवेगी साधु श्री आत्माराम समान आत्मारामजी एमनुं अति नावपूर्वक नामस्मरण गुंथित करुं.

सवेगी साधु श्री नितीप्रियजी महाराज एउनो ज्ञान रुद्धि थयें सारो ज
 होवाथी प्रथम जागनी पठे नामस्मरण युधित करु वु,
 सवेगी साधु साध्य वस्तु साधनोयुक्त युक्त मतिमान जिनवचन समुद्रमांथी न
 वत ग्रहीत धर्माकाशस्थित जजलृष्टि वत् ज्ञान रुद्धि कर्त्ता, सवेगी साधु शुद्ध जिनयमागर्ज
 पदारथ, परम सुविहित सुसाधु ममल माल प्रोहीत, ज्ञानादि शुद्ध जिनयमागर्ज
 प्रयत्नवान. श्रीशान्ति सागरजी महाराजनु नामस्मरण युधित करुनु,
 जन रुद्ध वय अचल गद्याचार्य नटारक श्रीप्रियेक सागर सूरि, एमनु पूर्वजागर्
 पठे नाम स्मरण युधित करु वु,
 मनुष्य पुज पूज्य तप गद्याधिपति नटारक श्री धरणेश्वरि, एमनु नाम स्म
 युधित करु वु,
 श्री हुकमचडजी महाराजनु में प्रथम जागमां नाम स्मरण युधन कछु ठे तेम
 अत्रे पण युधित करु वु
 प्रवचन रहस्य ज्ञाता, कोविद मतिमान, अजुत चपल वक्तृत्वशक्तियुक्त, स्वरूप
 गरवित् श्रीरूपसागरजीनु नाम स्मरण युधित करु वु,
 शुद्ध वीतराग परुषित, जिनधर्म विनूति युक्त श्रीग्रहमदावाद नगर निवाश
 सर्व श्रावक ममल जन नूप समान अत्यंत लक्ष्मि सपत्तिवान पूर्वज
 श्रेणि आगत श्रीमान उत्तम श्रद्धान सहवर्त्तमान तथा धर्मदीपक श्रेष्ठ मयाना
 मानार्जु नामस्मरण पुन युधित करु वु
 बीजा पण जे जे सहृदिमान पुरुषोए धर्म प्रजावना दर्शावया निमित्ते स्वसाम
 नुसार ज्ञानरुद्धि हेतुची जे उदारता दर्शावी ठे तेथोनां नामस्मरणार्थ पुस्तकना -
 नैरिपे युधित थशे

कामापना

प्रथम जाग मध्ये मतिदोषथी तत्वानुबोध नामनो यथ जे एष्ट ३३१ थी ३५६
 सुधीमा नारयामा थाय्यु ठे ते स्थानकपाती रतनचदनो करेलो उतां जखेजी प्रतमां
 तेवु न जणापाची जनथी उपार्ड गया ठे एटला माटे हु सर्व सुनुद्धिवान वाचको पाशे
 थी कृमा मांथु हु ते श्रुति यथना सुख एष्टमा सुनिहित गीतार्थ रचित थयो
 ज नाखयानी मे प्रतिज्ञा करेली ठे तेने कोई दूषण थापशो नही केम के, हरेक

काम नूलयी थाय. ते कूमा करवा योग्य ठे हुंढिया यद्यपि जिनधर्मी नामधरावना रा तो ठे पण जाते मूर्खज होय ठे तेथी तेउ जिनोक मार्गनी विपरीत परुपणा कर ता दरता नथी एवात सर्व सुझ जनोने सम्मत ठे माटे ते मूर्ख होवार्थी गीतार्थ कहेवा य नही तेथी ए ग्रंथ अथवश्य जैन सैलीथी विपरीतजठे एवुं जाणी त्याग करवा यो ग्य ठे; कोर्णे सुविहित गीतार्थरुत जाणीने वांचवो नणवो नही ए वात हुं श्री ना वनगरमां साधु श्री आत्मारामजी महाराजने मलवा गयो हतो त्यारे तेमणे मारी पात्रे कही ए रतनचंद आनकवाली साथे आत्मारामजी महाराजनो मलाप थयलो हतो इत्यादिक बहुवातो मे एमना मुखथी सांजलीने तेथी में घणो पश्चात्ताप कखो पण पठी थाय हुं? माटे मूलथी मारी प्रतिज्ञामां में नूल कीधी तेनी मुनि श्री आत्माराम जी महाराजना उपकार सहित सर्व सज्जनो पात्रेथी कूमापना माहुं हुं.

शा. जीमसिंह माणक.

विनती.

समस्त जैन धर्म रागी. नाना ग्रंथ विचार बुद्धिस्तुक, जिनवचन पीयूषपान कर्त्ता, श रल चित्तवाला जनोने अति प्रार्थना पूर्वक विनति करुं हुं के, जेम जननी अथवा जनक स्वपुत्रना दोषविषे रचमात्र विचार न करतां मात्र गुणनुंज ग्रहण करेवे. तेम आ अंकित पुस्तकनेविषे कोर्णे कांई दोष दृष्टिगोचर थाय तो मज कपर रचमात्र रोप कर वो नही केमके, सर्व प्रकारे निर्दोषता एक केवलीविना बीजा कोर्णेविषे पण संजवे नही एटला माटेज पूर्वे थई गयला महत् आचार्य प्रमुख श्रुतज्ञान पारग अत्युत्कृष्ट पंढितो पण स्वरचित ग्रंथोमां बुद्धि दोषनेविषे कूमा मागी गयला दीगमां आवेवे; त्यारे आधुनिक साधारण जननी वात हुं कहेवी? आ पुस्तकनुं गोधन करतां मति दोष अथवा दृष्टिदोष अथवश्य दीगमां आवगे; ते जोर्णे रोप न करतां कूमा करवी. केमके, वांचता अथवा लखतां नूत्र थायज ठे एवो नियम ठे. एविषे जे गर्व करे ते मूर्ख कहेवाय. माटे ए विषे हुं सर्व सत्पुरुषोनो विनय करुं हुं के, आपनी हंनना चंचू जेवी मतिथी सारासार विचार पूर्वक जजरूप दोषनुं निवारण करीने पयरूप गुणनुं ग्रहण करुं. अथे असत् पुरुषोनो पण अधिक विनय करुं हुं के. आपनी काकना चंचू जेवी मतिवडे गुण तर्जोने दोषनुं ग्रहण करीने ते सुषेथी प्रमिद करुं हुं.

મોટો ઉપકાર માનીશ ? કેમકે, જો દોષ દર્શાવનાર નહીં મહે તો દોષ દીગમાં કેમ આવે? ગુણગ્રાહકની રૂમારૂપ અમૃત ધારાથી ચર્યાપિ ગુણની પુષ્ટી થાયઁ, તથાપિ દોષ ગ્રાહકની કુમતિરૂપ કુગાર ધારાથી બુદ્ધિ ઊંચા નિચા થઈને તેને અદોષતા કરવાવિપે ધણા પ્રયત્નમાં પ્રવૃત્તિ થાયઁ, તેથી તેનો પણ ઉપકાર માનવા યોગ્ય ઇ માટે સર્વ સદ્કન તથા હુષ્ટ પુરુષોની વિનંતિ કરુ હું કે, યથા સ્વમતિ અનુસાર ગુણદોષ વિચાર કરીને રૂમાદિક કરડુ

શાળીમસિદ્ધ માણક

પ્રાર્થના

આ પુસ્તક વાંચનારા અને જણનારા પ્રમુખ સર્વ જનોને અતિ નમ્રતાપૂર્વક હુ યાચના કરુઁ કે, આ ઇમા અંતરવૃત્તિજન્ય દોષથી, બાહ્યદૃષ્ટિ દોષથી જનની સિંજીથી વિપરીતતા અથવા સાશયિક દીગમાં સર્વ જાણી જઈને તે મને મોકલાવી દેવુ, કે જેથી તેં પરિહાર કરવામાં આવે જેમ કે, પ્રથમ જાગમા નાણે મા અનુસુદરને અવધિહાન યત્પન્ન, અથવા પછી અનત તા તે સર્વ વાત સ્મરણમાં દીગમાં આવે ત્યાં યથાથી જાણે, તો મને સૂચના કરવી એવી હુ તેમન ર માન્યામાં આવશે

॥ श्री ॥

प्रकरणारत्नाकर नामाख्य पुष्पकला बीजाभाग माहेला ग्रंथोनी

न्यूत विषयानुक्रमणिका प्रारंभः

ग्रंथोतुं नाम.

पृष्ठ.

- १ श्री गङ्गाधरचरित श्रीनरक मुनि गणित महिम्नोत्त. १
- २ श्री कृष्णकल्याणजीवन विविधकाव्यचतुर्थ युक्त चतुर्विंशतिजितस्तुति ४
- ३ श्रीस्तुतिमुंदरचरित अष्टात्मकलपद्रुमनामाग्रंथोनी अनुक्रमणिका. ९

अधिकार.

पद्य

पृष्ठ.

- १ नाम्योपदेशाख्य प्रथमोधिकार. ३४— ११
- २ त्वीममन्वमोचनानामठिनीयेधिकार... ८— १२
- ३ पुत्रममन्वमोचनानामन्वृतीयेधिकार ४— २१
- ४ धनममन्व मोचनानामचतुर्थीयेधिकार ३— २३
- ५ वेदममन्वमोचनानाम्यः पंचमोधिकार ८— २५
- ६ विद्यावशनापदेश नामाख्यः षष्ठोधिकार ९— २६
- ७ विषयकषायद्यवशनाख्यः नममोधिकार २१— ३०
- ८ शान्तागुणाधिकारोऽष्टम नंदनगन चतुर्गत्याधितोधिकार . . १६— ३६
- ९ चित्तदमनानिधानां नामनवमोधिकार १३— ४१
- १० वैराग्योपदेशाख्योदशमोधिकार २६— ४३
- ११ धर्मचुडितपदेशाख्य एकादशोधिकार १६— ५३
- १२ देवगुणधर्मचुडितानाम्ब्यो द्वादशोधिकार १३— ६०
- १३ यनिगिह्वाहितयानां नाम त्रयोदशोधिकार ४९— ६६
- १४ मिथ्याज्ञादिनंदनोपदेशाख्यचतुर्दशोधिकार २६— ७२
- १५ छान्दोग्यनिगिह्वाणोदशाख्य. पंचदशोधिकार १०— ८९
- १६ नाम्मन्वमन्वनामा षोडशोधिकार ८— ९३

४ श्री शीतलनाथाष्टक दुत्तविलम्बितारव्य वृत्त चतुर्पादावृत्ति युक्त
मञ्जरुचद् रचित

८— ९६

श्री जिनस्तोत्र सग्रह, श्री कल्याणसागर सूरिकृत.

- ५ श्री माणिक्य स्वामि स्तोत्र विविध पद्यरचनात्मक १८— ९३
- ६ सूर्यपुरीय श्रीसत्तय जिनस्तोत्र वसन्त तिलकारव्य वृत्त सुधित च
तुर्थो विनक्षयत पद वद् ११— ९८
- ७ श्री सुविधि जिनस्तवन दुत्तविलम्बित वृत्तवद् प्रत्येक पद सुविधि
नाम युक्त ६— ९८
- ८ श्री शातिनाथ स्तोत्र दुत्तविलम्बितवृत्तवद् द्वितीया विनक्षयत पद युक्त ३— ९९
- ९ श्री शातिजिनस्तोत्र विविध पद्यवद् सवोधन पर्यन्त अष्टविनक्ति
द्वीक १९— ९९
- १० श्री अत्तरिक्त पार्श्वस्तोत्र इन्द्रज्जा वृत्त वद् चतुर्थ पादावृत्ति युक्त ९— १०१
- ११ श्री गौडिक पार्श्वष्टक शार्दूलविक्रीडित वृत्त वद् चतुर्थ पादा
वृत्ति युक्त ११— १०१
- १२ श्री गौडि पार्श्वनाथस्तोत्र नानाख्यवृत्त वद् अद्भुत चमत्कृतियुक्त १२— १०२
- १३ श्री दादा पार्श्वनाथ स्तोत्र इन्द्रज्जावृत्त वद् चतुर्थ पादावृत्ति युक्त ९— १०३
- १४ श्री कजिकुम्भ पार्श्वष्टक वृत्त वद् चतुर्थ पादा वृत्ति युक्त १४— १०४
- १५ श्री रावण पार्श्वष्टक इन्द्रज्जावृत्त वद् चतुर्थ पादावृत्ति युक्त १५— १०४
- १६ श्री गोहिपुर पार्श्व जिनस्तोत्र गायन पद्य वद् (मण्डीय राग युक्त) १६— १०५
- १७ श्री पार्श्व जिन स्तोत्र तोटक वृत्तवद् द्वितीया विनक्षयत पदयुक्त १०— १०५
- १८ श्री मङ्गुर पार्श्वस्तोत्र दुत्तविजम्बित वृत्तवद् चतुर्थ पादावृत्ति युक्त १०— १०६
- १९ श्री सत्यपुरीय महावीर स्तोत्र दुत्तविलम्बित वृत्त वद् पुष्पमृग
प्रथमक वचन द्वितीय पुरुष अस् धातु वर्तमान काल द्वीक २५— १०६
- २० " " " " वृत्तवद् पुष्पमृग शब्द चतुर्थ
क वचन द्वितीय पुरुष नम् धातु एक वचन वर्तमान काल द्वीक ९— १०८
- २१ श्री लोढण पार्श्वनाथ स्तोत्र अनुपुष्टवृत्त वद् द्वितीय विनक्तिद्वीक. १३— १०८
- २२ श्री तेरीश पार्श्वनाथ स्तोत्र उपजाति वृत्तवद् चतुर्थ पादावृत्ति युक्त ९— १०९

२३ श्री संजवनाय स्तोत्र उपजाति वृत्त वक्ष चतुर्थे पादावृत्ति युक्त.	ए—१०९
२४ श्री सूक्त मुक्तावली केशरविमज्जकत मालिनी प्रवृत्ति वृत्त वक्ष	
१ धर्म पदार्थ वर्ग.	७७—११०
२ अर्थ पदार्थ वर्ग	३५—११६
३ काम पदार्थ वर्ग	२३—११९
४ मोक्ष पदार्थ वर्ग	४३—१२१
२५ श्री शांतसुधारस्त ग्रंथ श्रीविनय विजय उपाध्यायजीकृत विविध गायत्रीयराग रचित पद्य वक्ष अनित्यादि षाडश जावना तथा मैत्रादिचार जावना मली गोल जावना विषय काव्यचमत्कृति युक्तः .	२३७—१२४
२६ चतुर्विंशति जिनस्तोत्र जिनप्रज्ञसूक्त वृत्तवक्ष काव्य चमत्कृति युक्त	२९—१३५
२७ ध्यास्तिक तथा नास्तिक मति संवाद कर्त्ता नाम लुप्त विविध प्र ओत्तर युक्त गुर्जर नापा गद्यवक्ष.	०—१३७
२८ सम्यक्त्वना सदस्तव बोलनी सज्जाय श्रीयशो विजयजी उपाध्या यकृत गुर्जर नापा गायत्रीय विविध ढालरूप पद्यवक्ष . .	६९—२१२
२९ शृंगार वैराग्य तरणिणी. सोमप्रज्ञाचार्य विरचित नूतन काव्य च मत्कृति उपजात्यादि अनेक विध वृत्तारव्य पद्यवक्ष स्त्री शृंगार वर्णन मिश्रे वैराग्य दर्शक.	४५—२१७

विविधविषयिकस्तोत्र, जिनप्रज्ञाचार्यकृत.

३० श्री वीरजिनस्तोत्र धार्यावृत्तवक्ष पंच वर्ग पण्डितारक काव्य चातुर्ययुक्त	२६—२४२
३१ श्री गौतम स्तोत्र उपजात्यादि वृत्तवक्ष पांढित्य युक्त . .	७१—२४३
३२ श्री नेमिजिनस्तोत्र धार्या प्रवृत्ति विविध जातीय वृत्तवक्ष अमि त चातुर्य क्रियालुप्त	२०—२४४
३३ श्रीवर्द्धमान जिनस्तोत्र इन्द्रजा प्रसुप्त विविध वृत्त नाम श्लेषा ये गणित काव्य पांढित्य सूचक	७७—२४७
३४ श्री चतुर्विंशति जिनस्तोत्र इतविजंजित वृत्त चतुर्थे पादांतगगत सदृश वर्णावृत्तिरूप यमक नामक शब्दांशकार श्लेषादि गणित	७९—२४७

- ३५ श्री पचकव्याणिकमय महावीरजिनस्तोत्र वृत्त ब-६ लाटानुप्रासा
द्यनेरु काव्य कलायुक्त २६—२४९
- ३६ श्रीमत्र स्तोत्र अनुष्टुप् वृत्त ब-६ परम रहस्यार्थे गर्जित मत्ररूप ७—२५१
- ३७ श्रीरईमानजिनस्तोत्र उपजातिवृत्तब-६ विविधानुरक्त गद्य लाजित्ययुक्त ९—२५१
- ३८ श्री पार्श्वजिनस्तोत्र उपजाति वृत्त ब-६ प्रतिपद पचाक्षर पुनरा
वृत्ति रूप सिद्धावलोकन युक्त ९—२७१
- ३९ श्री पार्श्वजिनस्तोत्र उपजाति वृत्त ब-६ पादात समचतुरक्षर पुन
रावृत्तिरूप यमकालकार युक्त ८—२५१
- ४० श्री नदीश्वर कटप अनुष्टुप् वृत्त ब-६ काव्यसरलत्व अर्थे गौरवयुक्त ४८—२७१
- ४१ श्री शारदास्तोत्र उपजातिवृत्त ब-६ क्वचित् समपाद पुनरावृत्ति
क्वचित् विषमपाद पुनरावृत्तिरूप एक चतुर्पादरूप यम
कालकारयुक्त १२—२५४
- ४२ श्री जिनसिद्धसूरिस्तोत्र उपजाति वृत्त ब-६ क्वचित् समपाद
पुनरावृत्ति क्वचित् विषम पाद पुनरावृत्ति एक चतुर्पादरूप
यमकाजकार युक्त १३—२५५
- ४३ श्री पच नमस्कृति स्तोत्र अनुष्टुप् वृत्त ब-६ अद्भुत आशय युक्त ३३—२५६
- ४४ श्री वीरस्तोत्र अनुष्टुप् वृत्त ब-६ प्रत्येक पद्ये सम समपाद पुनरावृत्ति
रूप यमकालकार युक्त १३—२५७
- ४५ श्री आदि जिनादि स्तोत्र अनुष्टुप् वृत्त ब-६ प्रत्येक पद्ये सम स
मपाद पुनरावृत्तिरूप यमकालकार युक्त २८—२५८
- ४६ श्री पार्श्वप्रातिहार्य स्तोत्र स्वागता वृत्त ब-६ प्रत्येक पद्ये समसम
पाद पुनरावृत्तिरूप यमकालकार युक्त १०—२५९
- ४७ श्री कल्याण पचक स्तोत्र वगस्थ वृत्त ब-६ साधारण काव्य रचना युक्त ८—२६०
- ४८ श्रीवीर जिनस्तोत्र लक्ष्ण प्रयोगमय उपजाति वृत्त ब-६ व्याकर
णना प्रयोगना मित्रो जगवतना लक्ष्ण उक्ति युक्त १७—२६०
- ४९ श्री वीनराग स्तोत्र उपजाति वृत्त ब-६ क्वचित् पादातगत क्वचित्
पादातस्थले ह्यादि अक्षरावृत्तिरूप यमकाजकार युक्त १६—२६१
- ५० श्रीचन्द्रप्रनमामि स्तोत्र अनुष्टुप् वृत्त ब-६ सम समपाद पुनरावृ
त्तिरूप यमकाजकार युक्त ४—२६२
- ५१ श्रीकृपनन्द स्तोत्र आर्षादि वृत्त ब-६ विविध जापा रचना चम

त्कृति युक्त तथा संस्कृत. प्राकृत, मागधी. पैशाची, चूलिका
पैशाची, शोरसेनी, समसंस्कृत ने अपभ्रंश निम्न निम्न अने
मित्र कविनाम गर्जे चक्र युक्त

४०—१६३

५२ श्री महावीरस्तोत्र विविध वृत्तवद् अत्युत्तम चित्रादि काव्य चम
त्कृति युक्त यथा प्रतिलोमानुलोमपाद. अनुलोम प्रतिलोम,
अर्द्ध प्रतिलोमानु लोम, अर्द्धव्रम. मुरजबंध, गोभूत्रिका, सर्व
तो नष्ट. रथपद, षष्ठ्यक्षरपाद, एकाक्षरपाद, एकाक्षरश्लोक,
असंयोग, षाण्यां खड्ग संदानितक. मुसल, त्रिगूल, हल, धनु
ष्य, शर, शक्ति, अष्टदल कमल, पौडशदल कमल, सुत्यना
मगर्ज बीजपूर हर, कविकाव्य नामक चक्र, तथा चामरबंध.

२६—२६५

५३ श्री जीरापद्विपार्थस्तोत्र स्वागतावृत्तवद् विपम पदांत समपदाय
त्र्यक्षर पुनरावृत्तिरूप सिंहावलोक काव्ययुक्त

१५—२६७

५४ श्री फलवर्द्धि जिनस्तोत्र आर्यावृत्तवद् प्रत्येक पद्यार्द्ध चतुरक्षरा
त्मक त्रयावृत्तिरूप यमकालंकारयुक्त

१२—२६९

५५ श्री चङ्प्रज स्वामिस्तोत्र मात्तिक ढामादिवृत्तवद् पदनापा रच
ना चमत्कृति युक्त यथा संस्कृत, प्राकृत, शोरसेनी, मागधी,
पैशाचिक, चूलिका पैशाचिक, अपभ्रंश

१३—२६९

५६ श्री वर्द्धमान निर्वाण कल्याणक स्तोत्र स्वागतावृत्तवद् सर्वोत्कृष्ट
वर्णन युक्त

१९—२७१

५७ श्री धरनाथस्तोत्र पंचदश केवलाक्षर पद्यवद् अद्भुत रचना युक्त

१४—२७२

५८ आध्यात्म मतपरिज्ञानां ग्रंथनी स्थूलविषयानुक्रमणिका.

१७३

आध्यात्मना चार प्रकार देखाडीने तेमां मात्र नाम अध्यात्मिजे
दिगम्बर लोकजे तेमना मतनुं निवारण करतां जावाध्यात्मनुं
स्वरूप दर्शावतां तथा साधुने वस्त्र पात्र उपधिप्रमुख ते सिद्ध
ताना हेतुजे एवुं अनेक दृष्टांतो सहीत प्रश्नोत्तररूपे सिद्धांतसं
लिये प्रतिपाद्युजे तेने प्रसंगे ध्याननुं स्वरूप स्थविरकल्प
जिनकल्प तथा अपवाद उत्सर्ग इत्यादि . . .

२७३

उत्कृष्ट अध्यात्मनी प्राप्ति यगानां काण्डो निश्चय व्यग्रहा न
यना वाद सहित मध्यस्थपणे प्रमाण वादीनुं मत लावी

उत्कृष्ट अध्यात्मनी प्राप्ति दर्शावीने

२९०

केवली कवलाहार अवश्य करे एवी स्थापना शुक्तिपूर्णक सि
धांत सेलिये बतावी ठे

३०२

केवली कवलाहार करता ठता रुतरुत्यज ठे

३११

पदकारकनु स्वरूप

३२२

सिद्धना पन्नर जेद

३३२

स्त्रीलिङ्गे सिद्धता दिगम्बरीउ नथी मानता तेने दूषण

३३३

अथनुं परम रहस्य

३२९

५ए श्री समयसार नाटक नामाख्य ग्रंथनी स्थूल विषयानुक्रमणिका ३४५

श्री पार्श्वनाथ, सिद्ध जगवान, साधु, अने सम्यक्दृष्टीनी स्तुति,
मिथ्यादृष्टि वर्णन, भगलाचरण, आत्मइव्य वर्णन, ग्रंथगी
रवता, कवीनुं सामर्थ्य, ग्रंथ महिमा, अनुजबलक्षण, तथा
महिमा, पदइव्य नव तत्व वर्णन, नाम माला, आ ग्रंथमा क
हेया लायक द्वादश धारना नाम, ग्रंथारजनो भगलाचरणरूप
नमस्कार, आत्म वर्णन, जगवाननी वाणीने नमस्कार

३४५

१ जीवधार वर्णन

७६—३६३

२ अजीव धार अधिकार

१४—३७९

३ करता क्रिया कर्मनो धार

३५—३८४

४ पुन्य पाप एकत्वी कथन चतुर्थधार

१६—४००

५ अध्यात्मना अधिकार सहित आश्रवधार

१६—४०७

६ सवर धार

११—४११

७ निर्झरा धार

६१—४१६

८ वध तत्त्वना धारना प्रबयनो अधिकार

६८—४३८

९ मोक्षधार

५३—४६१

१० सर्व विद्युद्धिधार

२८—४७९

११ स्याद्वादनामा धारनी अतर्गत ग्रंथमहिमा तथा नवरत्न

वर्णन अने चतुर्दश नय इत्यादिक अनेक विषययुक्त .	४१—५१३
१ साध्य वस्तु अने साधक वस्तुना स्वरूपनो द्वार	५२—५२८
कवी अमृतचंद आचार्यनी आलोचना तथा बनारसी दासें जिन प्रतिमानी स्तुति करी तथा वणारसीदासनी पोतानी कथनी.	९—५४४
चउढ गुणस्थानक स्वरूप तेमां चोथा गुणस्थानकमां ह्या यिकादि सम्यक्त्वनो स्वरूप तथा पांचमा गुणस्थानकमां आवकनी एकादश प्रतिमानुं लक्षण	८—५४६
० सम्यक्त्वस्वरूप स्तवग्रंथनी स्थूलविषयानुक्रमणिका.	५५७

१ सूत्रकारनी गाथा तथा सम्यक्त्वप्राप्तिनी अगाउ जेवी जीवनी अवस्था होय तेनो विवरो	५७७
२ सम्यक्त्व प्राप्तिनो उपाय	५८५
३ ग्रंथि जेद्वानी रीत	५८८
४ अनिवृत्ति करणे गयो थको जीव जे कर्त्तव्य करे ते कर्त्तव्य	५९०
५ सम्यक्त्वना जेद्वनो विवरो	५९३
६ कारकादि सम्यक्त्वनां लक्षण	५९६
७ कर्म ग्रंथनी सैलिये उपशम सम्यक्त्व प्राप्तिनो उपाय	६०१
८ पांच सम्यक्त्वनो काल	६०९
९ दश प्रकारनी रुचिरूप सम्यक्त्व	६१२
१० सम्यक्त्वना सदसठ जेद्व विगुळ व्यवहारची	६१८
११ पटीशतक नामक ग्रंथ नेमीचंड जेमारीरुत ए ग्रंथ गुळ मार्गातु सारीअणे नणवा वांचवा तथा सांजलवा लायक विचित्र उ पदेजे करी युक्त ठे.	६२६
१२ संयमश्रेणीनुं स्तवन पंक्ति उत्तम विजयजीरुत	६९९
१३ लोकनाज द्वात्रिंशिका	७२०
१४ सम्यक्त्व विचारगर्जित महावीरजिन स्तवन.	

उपशमादिक सम्यक्त्वना जेद्व सविस्तरपणे तथा सम्यक्त्व पामवा नो उपाय अने यथा प्रवृत्त्यादिक त्रण करणुं स्वरूप इत्यादि.

पाचसम्यक्त्वना स्थितिकालमानादिक तथा गुणगणा

७५४

उपशम श्रेणी तथा रूपकश्रेणीनु स्वरूप

७५६

आव चेदे पुज्ज परावर्त्त

७७४

काय स्थितिचिचार

७७७

सप्तभगोनु स्वरूप

७८१

६५ पड्डव्य विचार नामाग्रय चर्चकरूपे

७९०

८१

—०००—

सिद्धना पन्नर चेद तेमा दिगम्बरीओना मत खमन पूर्वक स्त्री

८९०

लिंगनी सिद्धता बतावीने

अजीव इव्य विचार तेमा दिगम्बरोनी चर्चा पूर्वक पुज्ज

८९६

इव्यनो विचार सिद्ध कखुठे

९०३

चार प्रकारना अजाव

९०७

नय निक्षेप स्वरूप

९१०

मोक्ष प्राप्तिनु क्रम

९११

आत्म प्राप्ति विधि

९१३

सम्यक्त्वीना आवगुण

९१४

सम्यक्त्वी सोद वीजध्यावे तेनो अर्थ

९१५

॥ अथ श्री महिम्नस्तोत्रप्रारंभः ॥

महिम्न. पारं ते परमलजमाना अपि विजो जवति स्तोतारः समवसृनिजूमो समु
 दिताः ॥ यद्विंशत्यास्त्वां तज्जिनवृषननतया स्तवयतो ममाप्येष स्तोत्रे हरनिरप
 वाद. परिकर. ॥ १ ॥ स्वरूपं विदूषं किमपि तद्वरूपं जगवत् श्वरूपा ब्राह्मी
 यदि गदितुमीष्टे न जवतः ॥ ततः कस्य स्तुत्यं किमुपममिदं कस्य विषय. पदे
 त्वर्वाचीने पतति न मनः कस्य न वच. ॥ २ ॥ यद्वा ॥ पदं शैवं केचित्परमम
 नपेक्षाक्षयसुखं स्तुवति त्वा राज्यादिकपदकृते मंदमतय. ॥ जवेद्वा तत्त्वार्थे रतिर
 तितरां नैव जवनः पदे त्वर्वाचीने पतति न मनः कस्य न वच ॥ ३ ॥ गुणाना
 मानं त्यागविषयतया वाङ्मनसयो नैव शक्या तत्त्वज्ञं रपि तव विधातुं स्तुतिरियम् ॥
 जवन्नामोच्चागत्पुनरपि ममैतां निजगिरं पुनामीत्यर्थेऽस्मिन् पुरमथनबुद्धिर्व्यव
 सिता ॥ ४ ॥ यद्वा ॥ जटालंकारालंकृतमथ वृषाकं च जगवन् पुनानं विधेत्वां
 प्रथमजिनं मत्वा किमु ततः ॥ जटां धृत्वा श्रित्वा वृषमहमपि ज्ञातजमिदं पु
 नामीत्यर्थेऽस्मिन्पुरमथनबुद्धिर्व्यवसिता ॥ ५ ॥ न कोपस्याटोपः स्वरिपु न च स्वे
 प्वपि तथा प्रगातिनां कातादिकपरिकर. कश्चिदिति ते ॥ त्रिजोम्यामाजोक्त्याप्यह
 ह परमां प्रारंभमां विद्वंतं व्याक्रोशीं विदधत इदं के जडयिष. ॥ ६ ॥ ध्रुवं कश्चि
 त्कर्त्ता निखिलखवनम्यापि स पुन विंशतिनित्यश्रितः सतनुरतनुर्वा स्ववगत. ॥ स्वयं
 सिधेन्यस्मिन्तव मतमनाप्तान् हतयिष कुतर्कोयं कश्चिन्मुखरयति मोहाय जगत.
 ॥ ७ ॥ विदुर्नरागाद्यंरपि जवति किं सर्वविद्वद्वा विना वा सर्वज्ञं ननु जिन किमातो
 पि स च किम् ॥ त्वदन्योपि क्वापि त्रिजगति वतातस्यविषये यतोमंदास्त्वा प्रत्यमर
 वर संगेय इमे ॥ ८ ॥ त्वमेवार्द्रं बुद्धो जगति परमेष्ठी च पुरुषो तमोज्ञश्च नृणां
 स्वान्विवृथगुरुरादीश्वर इति ॥ विजो नानाहानिः समविषममार्गेषु चरन्तां नृणामे
 कोगम्यस्त्वमसि पयसामर्णव इव ॥ ९ ॥ प्रसादान्ते पुत्रा विषयसुखनान्नाज्यमनजन
 न के वा सेवातस्तव नवनवामृद्धिमगमन् ॥ तृणे त्वेणे स्वर्णे वृषदि च सद्गुरुः पु
 नरहो न हि स्वात्मारामं विषयमृगतृणां भ्रमयति ॥ १० ॥ जवन्ननादृक्कतिशय
 महिमेक्षावशसमुद्भवप्रतिव्यक्त्या रणरणकितात करणत. ॥ अधीग्युक्तोपिजजग
 दशक्यं स्तवमपि स्तुवन् जिह्मेमि त्वां न खलु ननु धृष्टा मुग्धता ॥ ११ ॥ न श
 र्या कस्यास्तां नमिदिनमिपनी जिनपते त्वेकन्यामित्वाक्रमरुमजसंयान् रनिर्वा ॥
 प्रसादान्ते विद्याधरपतितति र्यत्तविनयं न्ययं तस्ये ताभ्या तव किमनुवृत्तिर्न फल
 ति ॥ १२ ॥ तदा विद्याः प्राप्य ध्रुवमन्विजविद्याधरमहा न्यय प्राहुर्नाथ प्रथमम

य वेतादयविभुताम् ॥ यवेतो दुस्तायो सुरनरराणामनजता म्यिरायास्त्वद्नेमि
 पुरहर विस्फूर्जितमिदम् ॥ १२ ॥ अथागार्तार्थं मदनमदयिष्यमि च महाप्रतिव
 सर्वज्ञत्वमसमविनूतिश्च परित ॥ शिवासगभग सततमिति नो कस्य त्तिन ह्य
 रायास्त्वद्भक्तेस्त्रिपुरहर विस्फूर्जितमिदम् ॥ १४ ॥ त्रिवाहारी नेतुर्भुतुरुपहृतो वि
 तिजव त्वया पारपर्यागतपरिचयान्मोहचरट ॥ तथा दूरं नष्ट कचिदपि ययां
 जकजाप्रतिष्ठा त्वय्यासीद् ध्रुवमुपचितो म्रुहति खन ॥ १५ ॥ निज-क्षां स्प-क्षां तुर्गेत
 विह्वरासीन्मयवता यदाऽपत्तस्या-क्षांसनमथ सुर केवजरमाम् ॥ तदेतस्मिन्स्य तव
 पदविनमे सधुचितं न कस्याप्युन्नत्यं नवति शिरसस्त्वप्यनति ॥ १६ ॥ निम्न
 यां पूर्वं कृणमजगणत्वा नरतराद् सम चकेणाहो तदिह विपयाणां विपमता ॥ य
 तस्यार्चात्र प्रमितफलदैवाशिवसुख न कस्याप्युन्नत्यं नवति शिरसस्त्वप्यनति
 ॥ १७ ॥ प्रजो त्वत्पुत्रस्यातुलवलगतो बाहुवजिनस्तपस्तीत्र तादृक् शरदयश्मिनात
 पि कृतं ॥ निदान ज्ञानस्य ध्रुवमनवदाश्रयमयया विहारोपि श्रुजाप्यो सुयननयन
 व्यसनिन ॥ १८ ॥ न सुत्रामा यत्र प्रनवति विधातापि न विभु स वैकुण्ठ कु
 किमपि न नवश्चानयदलम् ॥ जिगीषु स त्वामप्यपरसुरमदुर्म्मेतिरनूत् स्मर स्म
 र्त्तव्यात्मा न हि वशिष्ठ पथ्य परिजव ॥ १९ ॥ प्रयुजान स्वामिन्त्वयमस्मिनि
 ट्पान्यसुमता कला पुता स्त्रीणामपि च सकला क्षापतिरपि ॥ कुजाजादीन्ताला
 न् कृणमपि नयन् शिङ्गणवियो जगद्दृष्टायै त्व नटति ननु यामय विभुता ॥ २० ॥
 प्रजो तैस्ते सारैरण्निरखिलैश्चामरवरै कृतं रूपं सर्वोत्तमसुखयमगुष्ठकमितम् ॥
 त्वदगुष्टस्याग्रे दृजति किञ्च नांगारकश्चेत्यनेनैवोन्नेयं धृतमहिमदिव्य तव यदु
 ॥ २१ ॥ प्रजा प्राज्य राज्य स्थविरजननी स्वस्य तनुजास्तपस्पन्नासत्तावपि च विहरन्वा
 दुवजिन ॥ उपेक्षिष्यात्तत्रतनृपसदस्त्राश्च चतुरो विधेयै क्रीडत्यो न खलु परतत्रा
 प्रभुयि ॥ २२ ॥ यदा नो रत्नानां त्रयमखिलदैर्गैत्यहरण निदान सपत्नेस्त्रिभुवन
 नानामनुदिनम् ॥ जवान् योगक्षेमावपि विरचयन्मन्मथजये त्रयाणां रक्षायै त्रिपुर
 हर जागर्त्त जगताम् ॥ २३ ॥ यथा पूर्वं मुग्धास्तवसङ्गपदेशाद्युगजिन सदा स्वामि
 त्रीशजनिपित सदाचारचतुरा ॥ तथा कस्क सप्रत्यपि न विशदेषु त्वङ्कितभुतौ भ
 -क्षां बध्वा दृढपरिकर कर्मसु जन ॥ २४ ॥ तपस्तीत्र ब्रह्मव्रतनियमनिष्ठा बहुवि
 धा क्रियाकष्टास्पृष्टा अपि जिनप दुष्टाशयतया ॥ त्वदाज्ञाचक्षायां नियतमहितार्थ
 य जपिना ध्रुव कर्तुं श्रद्धाविधुरमनिचाराय हि मत्वा ॥ २५ ॥ कृमानृन्मुख्या के
 नियतमभिमात्रानपि सदा स्वस्यान् शास्त्रीधान्नदधतिरां यस्य हतये ॥ अविप्र त

निघ्नन्नसमसमयस्तामसमृगं त्रसंतं ते ऽद्यापि त्यजति न मृगव्याधरजसः ॥ १८ ॥
 परित्राम्य क्लेशजितमपि सहस्रेण शरदा मदाश्रिष्टाजत्वं सपदि मरुदेव्यं तदपि चेत् ॥
 प्रजो निस्नेहं सा व्रतसमयसर्वावगणनादवति त्वामक्षा वत वरद मुग्धा युवतयः
 ॥ १९ ॥ महानंदे यद्यप्यसि जिन दवीयस्यपि पदे न रुष्टस्तुष्टश्च त्रिचुवनजनेषु क
 चिदपि ॥ नवन्नाम स्वामिन्स्वमनसि महामंत्रमनिशं तथापि स्मर्तृणां वरद परमं
 मंगलमस्ति ॥ २० ॥ प्रजो प्राणायामान्यसनरसिकत्वान्निजमनः समाधावाधाया
 स्विजविषयतोद्वाणि युगपत् ॥ दुतं प्रत्याहृत्य स्थिरनिहितनासाग्रनयना दधत्तं
 तत्त्वं किमपि यमिनस्तत्किञ्च नवान् ॥ २१ ॥ सुरदुः खः कुञ्जस्त्रिदशसुरनिस्त्वं सुरम
 णिः पिता माता त्राता विचुरपि सुहृत्त्वं च सुगुरुः ॥ परात्मा ब्रह्मापि त्वमस्ति पर
 मं दैवतमतो न विद्मस्तत्त्वं द्रव्यमिह हि यत्त्वं न नवसि ॥ २२ ॥ अकारार्थवैर्णै
 स्त्वयि परिणतान् पंच परमेष्ठिनः स्पष्टं पंचाक्षररचनया नामिनिगदन् ॥ कलाना
 दव्यक्तं किमपि परमब्रह्मविषयं समस्तं व्यस्तं त्वां शरणद गृणात्योमिति पदम् ॥ २३ ॥
 न रागाद्यैर्ग्रस्तो न पुनरनुकंप्यो मदपरः रुपाब्जु स्त्वत्तो न्यो न जगति न तेज्यः पुनरलम् ॥
 स्वयं तैरत्याक्तैः किमितरसुरैश्चेति विमृशन् प्रियायास्मैधात्रे प्रविहृतनमस्योस्मि
 नवते ॥ २४ ॥ नमो नासक्ताय कचिदपि विरक्ताय च नमो नमः संयुधाय प्रशमद
 मरुधाय च नमः ॥ नमः सर्वज्ञाय स्मरणपरतद्राय च नमोनमः सर्वस्मं ते तदि
 दमिति शर्वाय च नमः ॥ २५ ॥ दलितरजसे शश्वद्विश्वाचिताय नमोनमः प्रहृततम
 से श्रीसर्वज्ञाधिपाय नमोनमः ॥ जनहितकृते तुभ्यं सत्वाधिकाय नमोनमः प्रमहसि
 पदे निस्त्रिगुण्ये शिवाय नमोनमः ॥ २६ ॥ कुसुमवटुरिवाहं तद्भुतो किञ्चनार्हं कृतिनि
 रुरसि कंठे वा गुणत्वादधार्यम् ॥ जिनवर जिनहर्षोत्कर्षतोकापमेवं वरद चरणयांस्ते
 वाक्यपुष्पोपहार ॥ २७ ॥ प्रांशुश्रीतोमवंगेऽजनिपत मुनयोमौक्तिकानीव शुद्धास्ते
 प्वप्येकावली च प्रगुणगुणवती श्रीमदाचार्यपंक्तिः ॥ जीयाद्वाज्यं यदूनामिव गुरुज
 यच्चद्वाह्यश्रीमुनी इस्तस्यामप्येष चिंतामणिरुचिररुचिर्नायकः कृष्णदेवः ॥ २८ ॥
 निहितचरमपादं श्रीमहिम्नः स्तवस्य त्रिचुवनमहितस्य श्रीयुगादीश्वरस्य ॥ त्रमरद्व
 सदा तत्पादपद्मोपजीवी रुचिरमलघुवृत्तैः स्तोत्रमेतं द्रव्यत ॥ २९ ॥ एवं शारदसो
 मर्चुदरयशःस्तोमं युगादीश्वरं चैतोन्नयचंद्मालिनिरनिष्ट्यान्वहं योगिनिः ॥ ज्ञानं
 प्राप्य विशालराजसदृशब्दादं समाश्रीयते मुक्तये मूर्धनि रत्नशेखररमा ब्रह्मैकतेजो
 मयी ॥ ३० ॥ इति श्रीयुगादिदेवमहिम्नः स्तोत्रं संपूर्णम् ॥

॥ अथ कृमाकल्याणजीकृत चतुर्विंशतिजिनस्तुतिप्रारम्भ ॥

शार्दूल विक्रीडितवन्द ॥ अथ रूपनस्तुति प्रारम्भ ॥ सन्नक्त्या नतर्मानिनिर्जरवरत्राणि
 सुमानिप्रना समिश्रारुणदीतिशोनिचरणानोज्ज्वल सर्वदा ॥ सर्वज्ञ पुरुषोत्तम सु-
 रितो धर्मोर्ध्वना प्राणिना ज्ञानादूरिप्रितये मुनिपति श्रीनानिस्तुतिजिन ॥ १ ॥ मन्त्रो
 धोपचिता सदैव दयताप्रादप्रतापश्रियो येनाज्ञानतमो गितानमग्नित विहितमत
 कृष्ण ॥ श्रीशत्रुजयपूर्वशेनशिखर नास्यानिगोनासयन् नव्याजोज्ज्वल स एव जयतु
 श्रीमारुदेवप्रभु ॥ २ ॥ योविज्ञानमयो जगत्त्रयगुरुर्य सर्वलोकाश्रिता सिद्धियन् वृतात्
 मस्तजनता यस्मै नतितन्वते ॥ यस्मान्मोहमतिर्गता मतिनृतायस्यैव सेव्य वचो यस्मि
 निव्यगुणास्तमेव सुतरा वदे युगादीश्वर ॥ ३ ॥ अथ अजितस्तुति प्रारम्भ ॥ माजिनीज ॥
 सकृजसुखसमृद्धिर्मय पादारविदे विलसति गुणरक्ता चक्रराजीव नित्य ॥ प्रियुगन
 नमान्य शातमुद्गानिरम्य स जयति जिनराजस्तुगतरगतीर्थे ॥ १ ॥ प्रनयति किञ्च नव्या
 यस्यनिर्वर्णनेन व्यपगतदुरितोय प्राप्तमोदप्रपच ॥ निजवज्रजितरागद्वेषविदेपिवर्ण
 तमजितवरगोत्र तीर्थनाथ नमामि ॥ २ ॥ नरपतिजितशत्रोर्वशरत्नाकरेडु सुरपतिप
 तिमु ख्येनेक्तिदहै समर्थ ॥ दिनपतिरिय लोकेऽपास्तमोहायकारो जिनपतिरजितेश
 पातुमां पुण्यमूर्ति ॥ ३ ॥ अथ सत्तुति ॥ स्वधरावद ॥ यन्नक्त्या सकचिता प्रभु
 रतरनवत्रातिमुक्ता मनुष्या सजाता साधुनायोद्यतितनिजगुणान्वेषिण सद्यैवास
 श्रीमान्तनयेश प्रशमरसमयोविश्व विश्वोपकर्ता सन्नक्त्या दिव्यदीप्ति परमपदकृत से
 व्यतां नव्यलोका ॥ १ ॥ शुक्लध्यानोदकेनोज्वलमतशयितस्वठनावाज्जतेन स्वस्मादा
 दृत्य वृत्त शिवपदनिगम कर्मपकप्रपच ॥ नीरध दूरयित्वा प्रभुतिमुपगतोनिर्विकल्पस्वरू
 प सेव्यस्तादर्थध्वजोसो जगति जिनपतिर्वीतराग सदेव ॥ २ ॥ यादौ विद्योतिरत्नप्रकर
 इय परित्राजते सर्वकाले यस्मिन्नि शेषदोषव्यपगमविशदे श्रीजितारेस्तनूजे ॥ इन्द्रा
 पो डटसर्व स्फुटगुणनिकर शुद्धबुद्धिहृमादि कल्याणश्रीनिवास स नवतिवद
 ताऽन्यर्चनीयो न केपां ॥ ३ ॥ अथ अजिनदनस्तुतिप्रारम्भ ॥ द्रुतविलङ्घितवद ॥ विश
 दशारदसोमसमानन कमजकोमलचारुलोचन ॥ शुचिगुण सुतरामजिनदन ज
 य सुनिर्मजताचितनृधन ॥ १ ॥ जगति कांतहरीश्वरलाघितरुमसरोरुह कामरूपा
 निधे ॥ मम समोहितसिद्धिविधायक त्वदपर किमपीह न तर्कये ॥ २ ॥ प्रवरसवर स
 वरनूपतेस्तनय नीतिचिह्नं ते पद ॥ शरणमस्तु जिनैश निरतर रुचिरनक्तिसुपुक्ति
 तो मम ॥ ३ ॥ अथ सुमतिस्तुति प्रारम्भ ॥ उपेक्षज्जावद ॥ सुवर्णवर्णो हरिणासव

षो मनोवनं मे सुमतिर्वलीयान् ॥ गतस्ततो डष्टकुट्टिपरागदिपेड नैव स्थितिरत्र कार्या
 ॥ १ ॥ जिनेश्वरो मेयनरेडसुनुर्वनोपमो गर्जति मानसे मे ॥ अहो गुरुदेपद्भुताशन त्वा म
 तो शमं नेप्यति सद्यएव ॥ २ ॥ इतः सुदूर व्रज डष्टबुद्धे समं डुरात्मीयपरिवृत्तेन ॥ सु
 बुद्धिचत्तां सुमतिजिनेगो मनोरमः स्वांतमितो मदीय ॥ ३ ॥ अथ पद्मस्तुतिप्रारंभः
 जुजंगप्रयातठंडः ॥ उदारप्रनामं डलैर्नासमानः कृतात्यंतडुर्दंतदोषापमानः ॥ सुसी
 मागजश्रीपतिदेवदेव स्तदा मे सुदान्यर्चनीयस्त्वमेव ॥ १ ॥ यदीयं मनःपंकजनित्य
 मेव त्वयालंकरणं ध्येयरूपेण देव ॥ प्रधानस्वरूपं तमेवातिपुण्यं जगन्नाथ जानामि लो
 के सुधन्यं ॥ २ ॥ अतो श्रीगपद्मप्रज्ञानंदधाम स्मरामि प्रकामं तवैवांग नाम ॥ मनो
 वांछितार्थप्रदं योगिगम्यं यथा चक्रवाको रवेर्दीप्तं रम्यं ॥ ३ ॥ अथ सुपार्श्वजिनस्तुतिप्रा
 रंभः तोटकठंडः ॥ जयवंतमनंतगुणैर्निचृतं पृथिवीसुतमद्भुतरूपचृतं ॥ निजवीर्यं
 विनिर्जितकर्मव्रजं सुरकोटिसमाश्रितपत्कमलं ॥ १ ॥ निरुपाधिकनिर्मलसौख्यनि
 धिं परिर्वाजितविश्वडुरंतविधिं नववारिनिधेः परपारमिमं परमोज्ज्वलचेतनयोन्मजितं
 ॥ कज्जर्थांतसुवर्णशरीरधरं शुभपाश्वरसुपार्श्वजिनप्रवरम् ॥ विनयावनतः प्रणमामि
 तदा हृदयोन्नवजूरितरप्रमुखा ॥ ३ ॥ अथ चंडप्रज्ञाजिनस्तुतिप्रारंभः ॥ वंशस्थठंडः ॥
 अन्तर्कांतिप्रकरेण चारुणा कलाधिपेनाश्रितमात्मसाम्यतः ॥ जिनेड चंडप्रज्ञ देवमुच
 मं जवंतमेवात्महितं विज्ञावये ॥ १ ॥ उदारचारित्रनिधे जगत्प्रज्ञो तवाननांजोडविलोक
 नेन मे ॥ व्यथा समस्तास्तमितोडित सुखं यथा तमिन्द्रादिवमर्कतेजसा ॥ २ ॥ सदैव संते
 वनतत्परे जने जवति सर्वेपि मुग्धा मुहृष्टयः ॥ समग्रलोके समचित्तवृत्तिना त्वयैव संजा
 तमनोनमोन्तु ते ॥ ३ ॥ अथ सुविधेजिनस्तुतिप्रारंभः ॥ वसंतनिजकाठंडः ॥ विश्वानिवं
 द्यमकगकितपादपद्म सुग्रीवजात जिनपुगव शान्तिस्त्र ॥ जय्यात्मतारणपरोत्तमपानपा
 त्र मा तारयस्व जववाटिनिधेर्विरूपात् ॥ १ ॥ नि डोपदांपविगमोन्नवमोद्धमार्गं ज
 व्याः श्रयंति जवदाश्रयतो मुनाड ॥ संगेवित सुगमिर्वदुया जनानां किं नाम नोनव
 ति कामितनिडिकारी ॥ २ ॥ विडं कृपाग्ननिधिं सुविधे स्वयन्मूर्त्त्या जवंतमिति विडुप
 यामि तावत् ॥ देवाधिदेव तव दर्शनवत्तजोडं शश्वन्नवामि तुवनेन नया विधेडि ॥ ३ ॥
 अथ शीतलजिनस्तुतिप्रारंभः ॥ गार्दूलविक्रीडितठंडः ॥ कल्याणांकुशवर्द्धने जजयर सया
 गिसंपत्कर विश्वव्यापियशः कलापकजितं कैवल्यजीजाधिन ॥ नंडावृद्धिनमुन्नव द
 ढरथहोणीपतेर्नंदनं श्रीमत्तूरतविडरे जिनवर्ग वंडे प्रभु शीतजं ॥ १ ॥ विश्वाज्ञानविशु
 ड्धतिडिपदवीहेतुप्रवांघं दधन्नय्यानां वरजकिरक्तमनसां चेतः सुमुद्रासयन् नित्यानं
 दमयप्रतिडत्तमयः तन्नूतनांख्याश्रयो डुष्टानिष्टनमः प्रणायतरि ॥

ल ॥ १ ॥ सङ्गत्या त्रिदशेश्वरे कृतनुतिर्नास्वजुणालं कृति सत्कल्याणसमयुति शुन
 मति कल्याणकृतसगति ॥ श्रीवत्साकसमन्वितस्त्रिचुवनत्राणे गृहीतव्रतो नूयान्कृति
 नृता सदेष्टवरद श्रीशीतलस्तीर्थकृत ॥ ३ ॥ अथ श्रेयासजिनस्तुतिप्रारज ॥ हरिणी
 उद ॥ चिरपरिचितागाढव्यासा सुबुद्धिपराइमुखी निजबलपरिस्फुल्योदया समग्रतया
 मम॥व्यपगतवती दूरछटा स्विष्टकुहटिता अपचितसहा सद्यो नूत्वा यदीयसुदृष्टि ॥
 निरुपमसुखश्रेणीहेतुर्निराकृतदुर्देशा ह्युचितरगुणग्रामावासो निसर्गमहोज्ज्वला हृदय
 कमले प्राङ्मुता सुतत्वरुचिर्मम विदलितजवत्रातिर्यस्याप्यजस्रमनुस्मृते ॥ १ ॥ उपरु
 तिमतिर्दाने दक्षो निरस्तजगद्वय समुचितकृतिर्विज्ञानांशुप्रकाशितसत्पथ ॥ नृपगण
 गुरोर्विभोर्वेगो प्रजाकरसन्निज स जवतु मम श्रेयासेन प्रबोधसमृद्धये ॥ ३ ॥ अथ वासुपू
 ज्यस्तुतिप्रारज ॥ रथोदताउद ॥ पूर्णचङ्कमनीयदीधिति त्राजमानसुखमद्भुतश्रि
 य ॥ शातदृष्टिमनिरामचेष्टितं शिष्टजतुपरिवेष्टितं परा ॥ १ ॥ नष्टदृष्टमतिनिर्यमीश्वर सस्मर
 त्रिरिह नूरिर्नृनि ॥ ह्रीणमोहसमयादनतरा प्रापि सत्यपरमात्मरूपता ॥ २ ॥ पार्थिवे
 शवसुपूज्यवेशमनि प्राप्तपुण्यजनपुं जगत्प्रभु ॥ वासुपूज्यपरमेष्ठिन विश के स्मरति नहि
 तं विपश्चित ॥ ३ ॥ अथ विमलजिनस्तुतिप्रारज ॥ मदाकाताउद ॥ सतारेस्मिन्महतिम
 हिमामेयमानदिरूप त्वां सर्वज्ञ सकलसुकृतिश्रेणिससेव्यमान ॥ दृष्ट्वा सम्यग्विमलसद
 सज्ज्ञानयाम प्रधान सप्राप्तोह प्रशमसुखदा सनृतानदवीचिं ॥ १ ॥ येतु स्वामिन् कुमति
 पिहितस्फारसद्बोधमूढा सौम्याकारां प्रतिकृतिमपि प्रद्वयते विश्वपूज्यां ॥ देपोद्भूते कलु
 पितमनोवृत्तय स्यु प्रकाम मन्ये तेषां गतञ्जुहृशां का गतिर्नाविनीति ॥ २ ॥ इयामा
 सूनो प्रतिदिनमनुस्मृत्य विज्ञानिवाक्य हित्वानार्य कुमतिवचन ये ह्युवि प्राणजाज ॥ पू
 णानदोहसितहृदयास्त्वा समाराधयति श्लाघ्याचारा प्रकृतिसुजगा सति धन्या स्तए
 व ॥ ३ ॥ अथ धनतस्तुतिप्रारज ॥ स्रग्विणीउद ॥ यस्य जग्यात्मनो दिव्यचेतोर्गृहे सर्वदा
 ऽनतचित्तामणिर्योतते ॥ याति दूरे स्वतस्तस्य छटापदो विश्वविज्ञानविक्त जवेदह्य ॥ १
 यस्तु सर्वज्ञरूप स्वरूपस्थिन वीक्ष्यसद्भावत सिद्धसेनात्मज ॥ अजुतामोदसदोहसप्रूरि
 तोमन्यते धन्यमात्मीयनेत्र ॥ २ ॥ सोपवर्गानुगामिस्रजावोज्ज्वलां व्यूढमिष्यात्ववि
 द्याये तत्परा वधुरात्मा ऽनुनूतिप्रकाशोद्यतां ह्युदसम्यक्त्वसपत्तिमालबते ॥ ३ ॥ पु
 ग्म ॥ अथ धर्मस्तुतिप्रारज ॥ कामक्रीडाउद ॥ जास्वज्ञान शुद्धात्मान धर्मे शान स
 द्ध्यान शक्त्यायुक्त दोषोन्मुक्त तत्त्वासक्त सङ्गका ॥ शश्वद्भातं कीर्त्या कांतं ध्वस्तध्वातं वि
 श्राम क्लृप्तावेग सत्यावेग श्रीधर्मेग वदध्वा ॥ १ ॥ नि शोपार्यप्राड्यकर्ता सिद्धैर्नर्त्ता ससर्ता
 दुर्नावानां दूरेहतां दीनोदतां ससमर्त्ता ॥ सङ्गकेज्योमुकेर्दाता विश्वत्राता निर्दाता सुख्यो

चतुर्विंशतिजिनस्तुति.

नक्त्या वाचोयुक्त्या चेतोवृत्त्या ध्येयात्मा ॥ १ ॥ सम्यग्दृग्निः साक्षात्दृष्टो मोहास्पृष्टो
 कृष्ट स्रोतो ग्रामेः संपज्ज्येष्ट. साधु श्रेष्ट. सत्प्रेष्ट ॥ २ ॥ अद्वायुक्तस्यार्तर्जुष्टो नित्यं तुष्टो निर्दुष्टो
 स्त्याज्यो नैव श्रीवज्रांको नष्टातको नि शंकः ॥ ३ ॥ युग्म ॥ अथ शांतिजिनस्तुतिप्रारंभः ॥
 दुतबिलं विततुं ॥ विपुलनिर्मलकीर्त्तिनरान्वितो जयति निर्जरनाथनमस्कृतः ॥ जय
 विनिर्जितमोहधराधिपो जगति यः प्रभुशांतिजिनाधिपः ॥ १ ॥ विहितशांतसुधारसमज्ज
 नं निखिलदुर्जयदोषविवर्जितं ॥ परमपुण्यवतां नजनीयतां गतमनंतगुणैः सहित सतां
 ॥ १ ॥ तमचिरात्मजमीशमनीश्वरं नविकपद्मविबोधदिनेश्वरं ॥ महिमयाम नजामि जग
 त्रये वरमनुत्तरसिद्धिसमृद्धये ॥ ३ ॥ त्रिनिर्विज्ञोपकं ॥ अथ कुंभुजिनस्तुतिप्रारंभः ॥ गी
 तपद्धतिमाह ॥ जयजय कुंभुजिनोत्तमसत्तम तत्त्वनिधान धर्मजनोज्ज्वलमानसमानस
 हंससमान ॥ ज्ञानाघाटकमुख्यमहोदतकर्मविमुक्त विषमविषयपरिजोगविरक्त शुभाश
 ययुक्तः ॥ १ ॥ जयजय विश्वजनो न मुनिव्रजमान्य विद्युद् चेतन चारुचरित्रपवित्रितलोक
 विद्युद् निरुपममेरुमहीधरधीर निरतरमेव गर्वविवर्जितसर्वसुपर्वविनिर्भित्तसेव ॥ १ ॥
 जयजय सूरनरेश्वर नंदनचंदनकल्प वासक विश्वविज्ञावविनाशक वीतविकल्प ॥ नि
 र्मलकेवलबोधविजोक्तलोकालोक प्रादुर्भूतमहोदयनिर्वृतिनित्यविशोक ॥ ३ ॥ अ
 थारजिनस्तुतिप्रारंभः ॥ रामगिरिरागेण गीयते ॥ दिव्यगुणधारकं नव्यजनतारकं
 रितमतिवारकं सुरुक्तिकातं ॥ जिनविषमसायकं सर्वसुखदायकं जगति जिननायकं
 योगविस्तारपारगत प्राप्तपरमात्मरूपं प्रचंडं ॥ १ ॥ द्वि ॥ साधुदर्शनवृत्तं नाविकै
 र्मानं ॥ ३ ॥ अथ मज्जिस्तुतिप्रारंभः ॥ कुजसमुद्भव संमदाकर सगुणवरहेमद्विजि
 तदेव जयजय विश्वपते ॥ कल्याणविवेकिता जिनसमुचिता हे त्वयि जागर्ति जि
 त् ॥ प्रातिहार्याष्टकोज्ञासमानं ॥ सततमुक्तिप्रदं सर्वदा पूजिता ॥ शिवमपरसार्वभौ
 ॥ १ ॥ नित्यानंदप्रकाशिका भ्रमनाशिका हे तव शुभदृष्टिरनीश ज ॥ ३ ॥ शुद्धिनि
 त्रिधे सगुणनिधे हे वर्जितसर्वविकार ज ॥ ४ ॥ निजनिरुपाधिकसंपदा शो
 धा हे निर्मलधर्मधुरीण ॥ ५ ॥ १ ॥ १ ॥ अथ मुनिसुव्रतस्तुति प्रारंभः ॥ अथान्या
 जेतमोहमहोद्भटनूपते ॥ श्रीपद्मातनुजात मुजातहरिद्युते ॥ १ ॥ श्रीमुनिमु
 षक सज्जनाः कृतसगुरुशुभवाक्यसुधारसमज्जनाः हे प्रणमंति नवंतमनंतसु
 केवलसुज्ज्वलनावमखंडमनिर्द्वितं ॥ १ ॥ तेनिःसंशयमेव जगत्रयवर्दि ॥
 १ ॥ सुदृष्टयानंदिताः ॥ कृत्यं स्वोचितमेव यतः किल कारणं ॥

॥ श्रीसर्वज्ञायनमोनमः ॥

अथश्री मुनिसुंदरसूरिकृत अध्यात्मकल्पद्रुमो
वालावबोधसहितः प्रारभ्यते

॥ प्रथम अर्थकर्त्तारं मंगलाचरण ॥

श्रीशंखेश्वरपार्श्वेशं प्रणताजीष्टदायकं ॥
प्रणमामि परमप्रेम्णा सर्वाजीप्सितसिद्धये ॥ १ ॥
सर्वज्ञं सर्वज्ञापानिः सर्वसंसत्प्रबोधकं ॥
सर्वसत्सहितं वंदे वर्धमानजिनेश्वरं ॥ २ ॥

अध्यात्मकल्पद्रुमसंज्ञकस्य शास्त्रस्य संविज्ञाहितावदस्य ॥
वार्त्ताक्षिरप्रौढमतिप्रतुष्टे वालावबोधां विदधे विवृत्ति ॥ ३ ॥

ह्वेग्रंथनेत्र्यादि ग्रंथकार प्रथमस्थापनानुं सत्रकहेत्रे
अथायंश्रीमान् शांतिनामा रमाधिराजः सकलागमादि
सुशास्त्रार्णवोपनिपन्नतसुधारसायमान ऐहिकामुष्मिका
नंतानंदसंदोहसाधनतया पारमार्थिकोपदेश्यतया सर्वरस
सारभूतत्वाच्च शांतरसज्ञावनात्माध्यात्मकल्पद्रुमाभिधा
नग्रंथांतरग्रंथननिपुणेन पद्यसंदर्भेण जाव्यते ॥

अर्थ ॥ पूर्वश्री मुनिसुंदरसूरिं त्रिदशतर्गिणी गुर्वावली प्रमुख ग्रंथश्रीशते
वारपठी ध्यायंयकीयो तेजणीइहां अथगदध्यायो तेमाटे अथकहेतां एटलायकी
थनंतर जेजेनशासननेविपे प्रत्यह् शांतिनामाजे रसाधिराज रमजे १ शृंगार २ हा
स्य ३ करुणा ४ गैड ५ वीर ६ जयानक ७ जीनत्म ८ अद्भुत ९ शांत एनवमथ्येय
धिराजके ० शिरोमणी तेहुं मुनिसुंदरसूरि पदके ० काव्यतेह्नां संदर्भेजगचना तेणेकरि
ने जाव्यतेके ० विचारंहुं एटलेपूर्वमनमांथरागे तेकाव्यबंधे प्रगटकरिकहुंहुं के
हेवोत्रेते रसाधिराज श्रीके ० मोक्षरूपिणीजखी तेवे फलजेहुं एह्वां वजीकहेवोते

आगमजे श्रीजिनेश्वरप्रणीत सिद्धांत तेयादेवेइने सकलजे सुशास्त्रकहेतां धर्मशा
स्त्र तेरूपीउं अर्णवजे समुद्र तेहनु उपनिषद्भूतके० सारनूत एहयो सुधारसायमा
नके० अमृतरसतुग्यठे हवेअन्यशृंगारादिक रसतजीने केवलशातरसनेज शायसंजा
वबु तेहनोहेतुकहेते एकतोऐहिकामुष्मिकके० इहलोकसंबंधी अने आमुष्मिकके०
परलोकसंबंधी जेअनतआनदनी सदोहके० समूह तेनुसाधनठे तेहेतुयेकरिनेबली
बीजोहेतुकहेते परमार्थिकजे मोक्षार्थ तेहनाजेजाणनार तेहनेउपदेशदेवायोग्यठेए
टलेमोक्षार्थनाउपदेशकजे तीर्थकर गणधरादिक तेयाशांतरसनोज उपदेशकरे तेणेक
रीने बलीबीजोहेतुकहेते जेयाशांतरसते सर्वरसनेविपे सारनूतठे तेहेतुयकी हवे
पयसदर्जकहेबुठे तेकेहेते शातरसजावनास्वरूप अध्यात्मकल्पद्रुम एहवेनामेजेअथ
विशेष तेहनु अथनजेरचना तेहेनेविपे निपुणठे मनश्चित्त अध्यात्मज्ञान आपवा
ने कल्पवृक्षनीपेठेसमर्थ तेमाटेआग्रयनुनाम अध्यात्मकल्पद्रुम जाणवु

जयश्रीरातरारीणा लेजे येन प्रशान्ति ॥

त श्रीवीरजिन नत्तारस शातो विनाव्यते॥१॥

अर्थ ॥ हवेअथनेआर्दे अथकर्त्ता मगलाचरणकहेते जेणेप्रशान्तिके० जेदक प्र
तरसथी क्रोध मान माया लोभ राग द्वेष ए ठए अतरगशत्रुठे तेअ-
लक्ष्मीपामीठे एहवाते श्रीवीरजिनप्रते दुमुनिमुदरसूरि नमस्कारकरिने० प्रसादमादित
रस तेने जावुहु एटले समुचितेउदेवताने नमस्कारलक्षण अथारजेमगजि ॥ पृथ्वी

सर्वमगलनिधौ हृदि यस्मिन् सगते निरुपम सुखमेति सुरनरेइ
मुक्तिशर्म च वशीभवति जाक् त बुधा नजत शातरसेइ॥शास्त्रम-

अर्थ ॥ हवेशातरसनु महात्म्यकहेते बुधाके० हेविवेकीजनो तमें आ सर्वमाग
अनुं निधान एहवाजे शातनामारसाधिराज तेप्रतेंजो केमके एशातरस जेनाकद
यमांआव्यो तेप्राणी अनुपम सर्वाथैसिध्यादिकनाजेसुख तेप्रतेपामे बलीजे रुदयमां
आवेयके जेमोहसुखतेपण झण्के० तत्काल थोडाकालमाज वशचाय ॥ १ ॥

समतैकलीनचित्तो ललनापत्यस्वदेहममतामुक् ॥ विप

यकपायायवश शास्त्रगुणैर्दयितचेतस्क ॥ ३ ॥ वैरा

ग्यशुद्धधर्मा देवादिसतत्वविधिरतिधारी ॥ सवरवान्

शुनवृत्ति साम्परहस्य नज शिवार्थिन् ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवे साम्योपदेशयोग पुरुषनाविज्ञेपण द्वारैकरीने ग्रंथकर्ता ग्रंथमध्यक
 हेवाना सोल द्वारकहेते हेमोक्तार्थिपुरुषतुं साम्यरहस्यजे समतानुसार तेप्रतैजज
 तेकहेवोयज्ञेनज जे एकतो समतासार्थे लीनचित्तकरीने एटलेएपहेलुं द्वारपण
 कलुं वली वीजुं जलनाजे खीनीममतामोचन द्वार व्रीजुं अपत्यजे पुत्रादिकसंततिनी
 ममतामोचन द्वार चोथुं स्वके० धननीममतामोचन द्वार पांचमुं देह तेहनीममतायें
 हितयको एटलेपांचमुं देहममतामोचन द्वार ठुं विषयजे शब्दादिकनोनिग्रहकरवो
 सातमुं कयायजे क्रोधादिक तेनोनियहकरवो इहां आदिशब्दथी राग द्वेष प्रमादादि
 क तेहुने अवश्यके० आधीननही एहवोयकोरहे तथा शास्त्रजे जेनागम तेहना
 गुणजे हेयोपादेयादिक तेणेकरीने इमुंतेचित्तजेणे एटलेशास्त्रगुणते आवमुं द्वार
 अनेचित्तदमननामे नवमुं द्वार वली वैराग्यकरीने शुद्धनिर्दोषते धर्मजेहनुं एमांस
 मुं वैराग्य द्वार अने इग्यारमुं शुद्धधर्मेनामा द्वार तथा देवजे श्रीअरिहंत गुरुजेसु
 माध्व अनेकेवजिप्रणीतधर्म एत्रण तत्त्वनो जाणथयीने एटले ए देवादिकस्वरूपनाज्ञा
 रमुं द्वार तथा विरतिजे पंचाश्रवणुं विरमण तेहनुं द्वारकयको एतेरमुं विरति
 ना द्वार वली संवरजेसत्तावनजेदे आश्रवनिरोधरूप तेणेकरीसहित तेचवद
 वार अने शुचउत्तम वृत्तिके० आचरणातेजेहनी एहवोयको तुं साम्यरहस्य
 इहां शुचवृत्तिनामापन्नरमुं द्वारयथुं अनेसोलमुं साम्यरहस्यनामा द्वार
 अज्ञानासोल द्वारना नामवेश्लोकेकरीकह्या ॥ ३।४ ॥

सु
 नं
 इति षोडशाधिकारे शास्त्रोपदेशपदसंग्रहो यथा
 चित्तवालक माल्याक्षी रजस्रं जावनौपधी. ॥

यत्त्वां दुर्ध्यानचूता न ठलयंति ठलान्विपः ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रथम समताना अधिकारआथी उपदेशकहेते हेचित्तरूपीयावाल
 क तुं सदाय जावनाने अनित्यादिकवार तथार्थआदिकचार तेरूपणीयापधीप्रतें ठां
 मीसनही केमकेएजावनाने नठामवाथी शोगुणथायते तेकहेते जेथकीताहगतलना
 जोनाराजे आर्चराष्टादिदुर्ध्यान तेरूपीया चतुपिशाचते तुजनेठलकरीशकशेनही ॥ ५ ॥

यदिद्वितीयैः सकलैः सुखं स्यान्नरैश्चक्रिन्निदशाधिपानां ॥

तद्विद्वत्स्येव पुरोहि साम्यसुधांघुधेस्तेन तमाजियस्व ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवेएगुजजावना ते समताविना नहोय तेकहेते सधला इंद्रियार्थेजे
 शब्द रूप रस गंध अनेस्पर्श तेणेकरीने राजाचक्रवर्ती अनेत्रिदशाधिपकहेतां इंद्र

तेहनेजेसुखहोय तेसर्वसुख समतारूपीपुंजे सुगंधुधिकहेतां श्रमृतममुद्धे तेआ
गल बिडबरावरदेखाय एटलेससारिकसुख सखलुमजीने बिडबुजये अनेसमतानु
सुखवेते समुद्धुजये तेमाटेमोक्षार्थीजीवते समतारूपीया सुगसमुद्धेयादरे ॥६॥

अट्टप्यैचित्र्यवशाज्जगज्जने विचित्रकर्माशयवाग्विमस्युले ॥

उदासवृत्तिस्थितचित्तवृत्तय सुख भजते यतय कृतार्तय ॥७॥

अर्थ ॥ हवेसमतआदखानु फलकहेवे जगतजे त्रिजुवनतेमां जनजे देवमनु
प्रादि तेमव्येयतीजेनिग्रंथ तेजसुखीयाळे तेजगतजनकहेवाळे तेकहेवे अट्टप्येपूर्व
तकर्म तेहनुविचित्रजे नानारूपपण तेहनावश्यकरी नानाविधकर्मना विपाकयी स
सारीजीवना मननोअनिप्राय तथावचन अनेकायानीचेष्टापण नानाविधते तेणेकरी
व्याकुलजे हवेयतीकहेवाळे उदासवृत्तिजे लालालान सुखडु ख अने प्रियअप्रिय तेने
विपेसमानवृत्तिचे तथाजेनी चित्तवृत्ति स्थितरहीने वलीजेनीमर्वचिता ह्यपामीने ॥७॥

विश्वजंतुपु यदि कृणमेक साम्यतो भजसि मानस मैत्रीं ॥

तत्सुख परममत्र परत्राप्यश्रुपे न यदभूतव जातु ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ वलीसमतानु विशेषफलकहेवे हेचित्त जोतु समतायेकरीने सर्वजीवने
विपे एककृणमात्रपण मैत्रिता चिन्तवेतो तु पूर्वससारमात्रमणकरता कोइवखतपा
म्योनथी एवा इहलोक अने परलोकमापण परमवत्कृष्टसुखप्रतेपार्मे ॥ ८ ॥

न यस्य मित्रं न च कोपि शत्रुर्निज परो वापि न कश्चनास्ते ॥

न चेडियार्थेषु रमेत चेत् कपायमुक्तं परम स योगी ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हवेसमताने योग्यजीवकोणहोय तेकहेवे जेहनेकोइमित्रनथी तथा
कोइशत्रुपणनथी तेमजजेहने पोतानु तथापारकुकांइनथी वलीजेहनु चित्त कपाय
रहितयको इडियार्थेने शब्दादिविषय तेनेविपे रमेनही तेप्राणीपरमयोगवतहोय
एटले ते समतावतजाणवो ॥ ९ ॥

भजस्व मैत्रीं जगदगिराशिपु प्रमोदमात्मन् गुणिपु लशेपत ॥

भवार्तिदीनेपु कृपारस सदाऽप्युदासवृत्ति खलु निर्गुणेष्वपि ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवेसमतआव्याना कारणउपदेशेने हेजीव जगतना अमीके ० जेजीवते
हनीराशिकहेता समूहनेविपे एटलेसामान्यकीसर्वजीवनेविपे मैत्रिताप्रत्ये नजस्वके ०
आदरीने वलीसमतप्रकारं जेकोइ ज्ञानादिकगुणयुक्तहोय तेहनेविपे प्रमोदप्रत्ये नजि

अनुमोदनाकर तथा नवके० संसारनी आर्निजेपीडा तेणेकरीदीनके० दुःखितप्राणिने विपेरुपारस्तप्रतेज वजी निश्चैनिगुण प्राणिनेविपेपण उदात्तवृत्तिप्रतेज ॥ १० ॥

मैत्री परस्मिन् द्वितयी. समये नवेत्प्रमोदो गुणपट्टपातः ॥

कृपा नवात्ते प्रतिकर्तुमीदोपेक्षा च माध्यस्थ्यमवायेदोपे ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवेएम्त्यादि चारेचावनातुं स्वरूपकहेने नमन्तपोतायी अतिरिक्तजेवी जाजीव तेनेविपेजे हितचिंतववानीबुद्धि तेनेमैत्रीकहियें तथागुणीजे ज्ञानादिकगुण वंत तेहनापेक्षातजे प्रशंसा तेहनेप्रमोदकहियें तथाजवाथिजे जन्ममरणादिक संतारनाडु ख प्रतिकारकरवानीवांझा कांड्यज्ञानीजीवने पापयक्तीनिवर्त्तविवानेअर्थ प्र तिवायेदेवो तेनेकृपाकहियें जेमश्रीवीरस्वामीयें गूजपाणीयद्व चंमकोशिकर्तृप्रते अंपरायउपगण कृपाकीरी. वजीजंप्राणीअर्वायेदोपकहेतां वारतांथकापण दोपनेन ठानें तथावारवायोग्यपणनहोय एहवोदोपवंत जंपुत्य तेनेविपे मध्यमजावें रागद्वेप रहितपणे समजावेंरहेतुं तेउपेक्षानावनाकहियें ॥ ११ ॥

तथाचोक्तं तुर्यपोडशके॥परद्वितचिंता मैत्री परदुःखनिवारिणी तथा करुणा ॥ परमुखतुष्टिमुदिता परदोपोपेक्षाणमुपेक्षा ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तेमजवजीकह्युने श्रीहरिजड्तरियें चोथापोडशकमध्ये जे परनेहितचिंत वहुंतैमैत्री तथापरनाडु खने निवारणकरवानीजावना तेकरुणा अनेपरनुमुखजे सम तादिरूप तेदेखीने संतोषपामवो ते मुदिताके० प्रमोदजावना कहियें अने परनादोप देखी उबैखतुं उदात्त रहतुं तेनेउपेक्षानावना कहियें ॥ १२ ॥

तथाच योगशास्त्रे ॥ माकार्पात्कोपि पापानि मा चाचूत्कोपि दुः

खितः ॥ मुच्यतां जगदप्येषां मतिमैत्री निगद्यते ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ वजीयोगशास्त्रमध्येपण श्रीहंमचंदसुनियेंकह्युने के कोशपापमकरो कोड दुःखीयाद्योमां तथाजगतनव कर्मयीमुक्ताद्यो एवीजमनितने मैत्रीकहियें ॥ १३ ॥

अप्रामादोपदोषाणां वस्तुनत्वावलोकिनां ॥ गुणे

पु पट्टपातो यः स प्रमोदः प्रकीर्तितः ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ सकजदोपरहित तथा वस्तुनत्वजे स्वभाव अने परभाव तथा इव्य गुण पर्यायनाजाण एवाजेगुणवंत तथाउपलक्षणयक्ती नामान्यपणेपण जंगुणवंतहोय तेहना गुणनेविपे जंपट्टपात तेनेप्रमोदजावनाकहियें ॥ १४ ॥

दीनेष्वात्तेषु जीतेषु याचमानेषु जीवितं ॥ प्रती
कारपराबुद्धि कारुण्यमभिधीयते ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ वलीदीन असमर्थ अनेआर्नपीडावत तथा नयेंकरी आकुल अनेनी
वित्तव्यनेयाचतां एवाप्राणिनेविपेजे प्रतिकारकहेता दु ख निवारवानीबुद्धि राखवी
तेने कारुण्यके० करुणाजावना कहिये ॥ १५ ॥

क्रूरकर्मसु नि शंकं देवतागुरुनिदिषु ॥ आ
त्मशंसिषु योपेक्षा तन्माध्यस्थ्यमुदीरित ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तथा शकारहित क्रूरकर्मनाकरनार अने देवगुरुनानिदक पोतानीप्रशं
सानाकरनार एवाअधमपुरुषनेविपेजे उपेक्षा तेमध्यस्थ्यजावनाकहियें ॥ १६ ॥

चेतनेतरगतेष्वखिलेषु स्पर्शरूपरसगंधरसेषु साम्यमे ॥

ति यदा तव चेत पाणिग शिवसुख हि तदात्मन् ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवेवली मूलसूत्रकार समताआदरवाची मोक्षनी सृजनताकहेवे हेया
त्मन् जेवारे ताहारुंचित अखिलके० समग्रचेतनजे अनुक्रमें स्त्री देह स्त्रीकटाक्ष
कोकिलनाद कस्तुरी पशुमांसप्रमुख तथाइतरजे अचेतनपदार्थ अनुक्रमें शय्या
आनरणघरेणादिक कर्पूर वीणा शर्कराप्रमुख तेसबधी जेस्पर्श रूप रसके० श
ब्द गंध रस तेहनेविपेतु साम्यताके० इष्टानिष्ठनेविपे समवृत्तिप्रतेंपामशे तेचारेज नि
अंकारीने मुक्तिमुखते ताहरेदस्तगतयाशे ॥ १७ ॥

के गुणास्तव यत स्तुतिमित्रस्यद्भुत किमकृत्वा मदवान् यत् ॥

कौंगता नरकनी सुकृतैस्ते कि जित पितृपतिर्यदचित् ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हवेयात्माजे स्तुतिनेवांजेतेनोमदनिवारवाने कहेवे हेअत्माआदार्थ्ये
यं गजीर्य दान शीज तप जावना उपशमादिक जेगुणजे तेमांहेलाताहुरामां श्यागुण
जे केजेहने माटेतु स्तुतिकहेता लोकनामुखें पोतानीप्रशंसा कराववावांजेते तथावजी
तेसुसाधुआश्रीने राज्यादिमहादिकनेप्रतिबोध अथवासर्वशास्त्रप्रवीणता उग्रतप
युगप्रधानपण इत्यादिक अथवाश्रावकआश्रीने जीर्णोद्धार बिंबप्रतिष्ठा सयपतिपण
अमारपडह इत्यादिक अमृतके० आश्रयकारी कार्यइयांकीधा केजेनाथी व मद
यतयापजे तथा कयामुठतेकरी ताहारीनरकनीजीकगइ अथवापितृपतिजे यम तेष्ट

समताधिकार.

तैजियो जेमाटेतुं अचित्तकहेतां निश्चितयकोरहेते. एटजे मृतिनीवांठा मदक
अने निश्चितरहेतुं एतने युक्तनयी ॥ १८ ॥

गुणस्तवैयो गुणिनां परेषा माक्रोशनिंदादिभिरात्मनश्च ॥
मनः समं शीलति मोदतेवा खिद्येत च व्यत्ययतः स वेत्ता ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हवेजेवेचापणुंते गांतरसनुंकारणजे एकहेते जेप्राणी परके ० अन्यजेगुण
वंतपुरुषदांय तेनागुणन्तवजे गुणवर्णन अनेआत्मनःकहेतां पोतानायाक्रोशजे गा
लप्रमुख तयानिंदादिक सांनजीने पोतातुंमन समपरिणामेराखे पण अनर्पथरेनही
वज्रतो मोदनेकहेतां हर्षपामे अनेएमविचारेजे गुणवंतना गुणस्तववाजवटेजे तथा
हेआत्मातुं निर्गुणतो माटे निंदानेजयोग्यतो एमप्रमोदथरे तथाव्यत्ययकहेतां उ
परकह्याथीविपरीतजे बीजागुणवंतपुरुषना आक्रोशक ० निंदासांनजीअनेपोतानी
प्रशंतादिकसांनजीने खंदपामे जेएवागुणवंतपुरुषनी निंदाकांकरेते तथामाहारामां
तोगुणनयी तेमवतांएशुकहेते एमचित्तवे तेहनेवेचाके ० ज्ञानीकहियें ॥ १९ ॥

न वेत्ति शङ्कन् सुहृदश्च नैव द्विताद्विते स्वं न परं च जंतोः ॥ २० ॥
खं विपन्नं वांगसि शर्मचेत निदानमूढः कथमाप्स्यसीष्टा ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ हवेयथार्यने नहीजाणनारजीवतुं मूढपणुकहेते हेजीव तुंशत्रूजेरागादिक
तथामित्रजेवपगमादिक तेहनेनथोजाणतो तथाहितजेतंवरादिक अने अहितजेआ
थीआंजखतो वजी ड खजपरितहादिक अनेपरचावजे मिथ्यात्तरागादिक तेहने
लोकादिकतुंमुख तेनेवांठे तेवारें तुं एमुखतुं निदानजे कारण तेहंतुं ता मूढके ०
नाणतो तेमवतां जीरीतेंवांठित पदार्थप्रतेंपामीश एटजेमुखतुंमूज निदानते सं
कृतीहि सर्वं परिणामरम्यं विचार्य गृह्णाति चिरस्थितिद ॥

अर्थ ॥ हवेजाणपणतुं फजदंखाटीने उपदेशेते कृतीजमाह्योपुरुषदांय तेतोस
जांजे वस्तुपरिणामेरम्य तथामुखदाह्योय अनेचिरस्थितिकहेतां घणोकाजर
चारकरीने तेवस्तुनेतेयहणकरे तोहेआत्मा जवांतरेअनंतमुख आपवाने
वाजेज्ञानादिक चारपदार्थ तेनेतुंकेमत्यजेते एचारेंवस्तुपरिणामेरम्यजे अने
जे एटजेयणाकाजमुथी रहेएवीजे माटेतेतुंजनलेजवीधटेनही ॥ २२ ॥

નિજ પરો વેતિ કૃતો વિનાગો રાગાદિજિસ્તે ત્વરય સ્તવાત્મન્ ॥
ચતુર્ગતિક્લેશવિધાનતસ્ત ત્રમાણયન્નસ્યરિર્નિર્મિત કિ ॥ ૨૨ ॥

અર્થ ॥ હવેઆત્મા રાગાદિકને વશથકો પોતાનુંથને પારકુલેલેતે તેઆશ્રીઊપે
શેતે હેઆત્મા નિજકહેતા સ્વજન કલત્ર પુત્રાદિક અથવા પરજેશત્રુપ્રસુલ એવો
નાગજે નેદકરીજાણવો તેનેદસર્વરાગાદિકનુ કરેલુતે માટેતાહરે જેપ્રાણીસાયે રાગ
તે તેહનેતુ સ્વજનકરીજાણેતે અનેજેનાથીદિપતે તેનેશત્રુકરીજાણેતે પળતેરાગાદિક
તો ચારગતિનાક્લેશ કષ્ટનાકરનાર તારાશત્રુતે તોઅરિર્નિર્મિતકે ॥ તેશત્રુનુજનીપના
થુ જેનેદ તેને છુપ્રમાણકરેતે ઇલેરાગદેપનાવશથી નિજપરાવિનાગકરવુતેજુગે

અનાદિરાત્મા ન નિજ પરો વા કસ્યાપિ કશ્ચિન્ન રિપુ સુહૃદા ॥
સ્થિરા ન દેહાકૃતયોણવશ્ચ તથાપિ સામ્ય કિમુપૈપિ નેપુ ॥ ૨૩ ॥

અર્થ ॥ હવેસર્વવસ્તુની અનિત્યતાદેવાની આત્માનેસમતાની પ્રેરણાકરેતે હેઆ
ત્મા હુઆદિરહિતઠો અનેકોફનેકોફ પોતાનુ તથાપારકુનથી વલીકોફનોકોફશત્રુ અ
નેમિત્રપણનથી વલીહેઆત્મન્ વેહજેપુરુષ સ્ત્રીઆદિકનુંશરીર તેઆકારેપરિણમ્યા
આયણુરહેતા પુજ્ઞ તેપણસ્થિરનથી કેમકે ક્ષણક્ષણપ્રત્યે ડપચયકે ॥ છુનઅણ
નાદિક અવસ્થાપાલટેતે તેમઠતાં હેઆત્મા આદેહાકારજે પુજ્ઞતેતેનેવિપે કુકેમ સા
મ્યતાકહેતા રાગદેપરહિતતાપણુ નથીપામતો હેઆત્મા તુતોઅનાદીત્રે અનેએવેહાઠતી
તો અસ્થિરતે માટેસમતાનેઆદર ॥ ૨૩ ॥

યથા વિદા લેપ્યમયા ન તત્ત્વા ત્સુચાય માતાપિતૃપુત્રદારા ॥
તથા પરેપીહ વિશીર્ણતત્ત્વા કારમેતદ્ધિ સમ સમગ્ર ॥ ૨૪ ॥

અર્થ ॥ વલીએજઅર્થે દટકરેતે આસતારમાંજેમ લેપમયકહેતા ચિત્રાદિલિખિત
જે માતા પિતા પુત્ર દારા કમગ્રહોય તે તત્ત્વચકી વિચારીજોતાં વિવેકીપુરુષને સુલદાઈ
નહોય ઇટલેતેહને દેહીવિવેકીસુલમાનેનહી તેમ અપરેકે ॥ વીજાપણજે સાદ્ગતદૃશ્ય
માન માતા પિતા પુત્ર કલત્રાદિક તેપણતત્ત્વચકી વિવેકીને સુલદાઈનથાય કેમ
કે તેના તેતેઆકારનાગાયકી તે લિપ્યમય જેચિત્રિતપુતલા તથાપ્રત્યક્ષદૃશ્યમાનજે
માતાપિતાદિક તેસર્વસરચાયા માટેતેનેરિપે મમત્વકરવુ તેમિથ્યાતે ॥ ૨૪ ॥

જાનતિ કામાન્નિલિલા સસદ્ગા અર્થનરા કર્મ ચ કેપિ ધર્મ ॥
જૈન ચ કેચિદ્ ગુરુદેવશુદ્ધ કેચિત્ શિવ કેપિ ચ કેપિ સામ્યા ॥ ૨૫ ॥

अर्थ ॥ हवेसमताना धरनारप्राणियोडाहोय तेकहेठे संसारमां समग्रसंज्ञाधार क जीवमात्र तेकामकहेतां शब्दादिकविषयजाणोठे एटले कामनाअर्थी सर्वजीवठे तेसर्वमनुष्य अर्थकहेतां धनउपार्जन तथाकर्मकहेतांकाम एवेपदार्थजाणोठे केमके मनुष्यना कामनोगते धननेआधीनठे तेमांवलीकोऽकमनुष्यते सामान्यथकी भिष्या दृष्ट्यादिक धर्मेनेजाणोठे वलीतेमांपणकोऽरुज जैनधर्मेनेजाणोठे वलीतेमांपण को ऽकविराज शुद्ध अष्टादशदोपरहितदेव तथागुरु सुविहितसुसाधु एवोजैनधर्मेजा णोठे वलीतेमांपण शिवजेमोक्षार्थ तेहनेतोकोऽकज जाणोठे वलीतेमांपणसमताना जाणतो कोऽकविराजजठे एटले ए सर्वथीअधिक तेसमताना जाणनेकह्यो ॥ १५॥

स्निहंति तावद्भि निजानिजेषु पश्यंति यावन्निजमर्थमेभ्यः ॥

इमां नवेऽत्रापि समीक्ष्य रीतिं स्वार्थे न कः प्रेत्य हिते यतेत ॥१६॥

अर्थ ॥ हवेस्वजनना संबंधते केवलस्वार्थनिष्ठितठे तेदेखाडेठे निश्चयथी निजके० पोतानास्त्रीपुत्रादिकतेसहु निजके० पोताना पतितादिक स्वजननेविपेतिहां लगे स्नेह धरें जिहां लगे ते स्वजनथी पोतानुंअर्थ जे नरण पोपणादिक यतुंवेखे तिहांजगे स्नेह धरेठे एम प्रत्यक्षआनवनेविपेपण स्वजनादिकनी एरीतठे तेजोऽने प्रेत्यके० परलोक नेविपे हितकारी एवोस्वार्थजे अत्मार्य संयमादिक तेहनेविपे कोणउद्यमनकरे॥१६॥

स्वप्नेज्जालादिपुयद्धातै रोपश्च तोपश्च मुदा पदार्थैः ॥

तथा नवेऽस्मिन् विषयेः समस्तैरेवं विज्ञाव्यात्मलयेऽवधेहि॥१७॥

अर्थ ॥ हवेजेरागद्वेषधरवो तेफोगटठे एमदेखाडेठे जेमस्वप्न तथाइंजालादिक विपे पाम्याजे अशुच तथा शुचपदार्थ तेणैकरीने रोपकहेतांदेप अने तोपकहेतां हर्षकरवो ते मुधाके० निरर्थकठे एटले जेमस्वप्न इंजालादिकना पदार्थोथी अर्थसि द्दिकांइनथी तेमनवमांपण अशुचतथा शुचविषयैकरीने रोपअनेतोपकरवो तेमुधाठे एमविचारिने हेअत्मातुं आत्मसमाधिनेविपे अवधेहि० सावधानरहे ॥ १७ ॥

एष मे जनयिता जननीयं बंधवः पुनरिमे स्वजनाश्च ॥

ज्व्यमेतदिति जातममत्तो नैव पश्यसि कृतांनवशत्वां॥१८॥

नोधनैः परिजनैः स्वजनैर्वा देवतैः परिचितैरपि मंत्रैः ॥

रक्ततेऽत्र खलु कापि कृतांतान्नो विज्ञावयसि मूढ किमेवा॥१९॥

अर्थ ॥ हवेवेकाव्यमां जीवने मृत्युतुं आधीनपणुं देखाडेठे हेअत्मा आमाह

रोपिता आमाहरीमाता आस्रजन आस्र्य एम ममत्वमा मग्रथयोयकोतु स्वकहे
तापोतेज यमनेवशषड्यु नथीदेखतोठतो ॥ २७ ॥ तोहेमूढ एससारनेपिपे निश्र
येकरीने धनतथापरिजन सेवकादिक तथा स्वजन पुत्र कृजत्रादिक वज्रिदेवता त
या परिचितकहेता विधिथीउपाज्या जेमत्रतेणेसर्वमलीनेपण रुतातजेमृत्यु तेथी
कोइप्राणीरखायनही एवुहेमूर्खतु केमविचारतो नथी ॥ २८ ॥

तैर्जवेपि यदहो सुखमिदं स्वस्य साधनतया प्रतिजातै ॥ मुह्य
सि प्रतिकल विषयेषु प्रीतिमेषु न तु साम्यसतत्वे ॥ ३० ॥

अर्थ ॥ अहोआत्मा जेमाटेतुससारमापण तेंपूजेकजेधनादिक तेणेकरीने तु
खवाठतो ठतो समयसमयपिपे विषयमा मोहपामेठे पणतेधनादिक कहेवाठे तेतुज
नेसुख साधन त्याकें कारणपणे प्रतिजात्यांठे पणतेयनादिक तोसुखनाकार
णनथी मात्रतने एमनाम्याठे जे ए सुखनासाधनठे तेथी तु समताना सतत्वस्वरू
पनेपिपे प्रीतिनथीपामतु ॥ ३० ॥

अर्थतोयुग्म ॥ किं कपाय कलुप कुरुपे स्व केपु चिन्ननु मनोरिधि
याऽस्मिन् ॥ तेषु ते हि जनकादिकरूपैरिष्टता दधुरनतजवैषु ॥ ३१ ॥

अर्थ ॥ हरेम्यजनादिकतु अनेकातिरूपणु देखावेठे निश्रयथकी हेआत्मा कोइ
कप्राणीनेपिपे अरिधियारुहेता एमाहाराशत्रुठे एवीपुड्करी पोतानुमन कयापेंकरीक
लुपितशुकरेठे केमके तेप्राणीपण ताहारा पिता मातादिकस्वरूपेंकरीने अनता जवमा
अनतासगपणोने धरताहारा तेमाटेतेयाने केपुज शत्रुकरीजाणवु तेमिप्याठे ॥ ३१ ॥

याश्च शौचसि गता किमिमेमे स्नेहला इति धिया विधुरात्मा ॥
तैर्जवेषु निहतस्त्वमनतेष्वेव तेषु निहता जवता च ॥ ३२ ॥

अर्थ ॥ हरे जे स्वजनठे तेजशत्रुठे एवुदेखावेठे हेआत्मातु एमाहारो स्नेहवत
स्वजन किहागपो एवीपुड्करी निधुरात्माकें ३ स्वव्याकुलज्यको मुवागयाजेस्वज
नादिक तेप्रत्यंशोचेठे एमजेहनो शौकरेठे तेजस्वजनादिक तुजनेअनताजवनेवि
पेहणोठे वजीनेपण तेहनेअनताजवनेपि दृष्टाठे तेदजामाटे स्वजनबुद्धियेंजे से
हराग्वबु तेपणमिप्याठे ॥ ३२ ॥

त्रातु न शक्या जवद्द स्वतो ये तया न ये तामपि पातुमीशा ॥
ममत्वमेतेषु पद्यत् मुधात्मन् पटेपटे किं शुचमेपि मूढ ॥ ३३ ॥

अर्थ ॥ ह्वेकोइकोइने राखवासमर्थनथी एवंदेखाडेने नवके० संसारनाडुखथ की जेप्राणीने तुं राखीगक्योनही अनेतेपण नवडुखथीतुजने राखीगक्यानही तो जेनवडुखथी राखवानेसमर्थनथी तेवारहेमूर्खआत्मा स्वजनादिकनेविपे मुयाके० फो कटममत्वकरतोथको पगेपगेंगुगोकपामेने माटेशोकतनीने समतानेनज ॥ ३३ ॥

सचेतनाः पुजलपिंडजीवा अर्थाः परे चाणुमया ध्येयि ॥

दधत्यनंतान् परिणामजावान् तत्तेषु कस्त्वर्हति रागरोषौ॥३४॥

अर्थ ॥ ह्वेजीवना पुजजसाये नानाविध परिणामने तेकहेने पुजजपिंडके० पुज जनो समूहजेदेहजहण तेहनेआश्रीनेरह्या एवाजे सचेतनके० चेतनाधारक सर्व जीव अथवा अणुमयाके० पुजजमयजे बीजा अचेतन अर्थके० पदार्थ एटलेशरी रधारकजीव अने पुजज एवेपण अनंतागमे परिणामजावके० पर्यायप्रत्येधरेते तोते जीवअनेपुजजननेविपे रागअनेरोषकरवाने कोणयोग्य थाय निपुणपुरुषे तेउपर राग रोषकरवो युक्तनथी॥३४॥ इतिश्रीअध्यात्मकट्पडुमे साम्योपदेशाख्यः प्रथमोधिकारः

अथस्त्रियः॥ मुह्यसि प्रणयचारुगिरासु प्रीतितः प्रणयिनीषु कृतिन्

किं॥ किं न वेत्सि पततां नववाक्षौ तानृणां खलु शिलागलवक्षाः॥१॥

चर्मास्थिमज्जात्रवमास्त्रमांसमेध्याद्यशुच्यस्थिरपुजलानां ॥ स्त्री

देहपिंडाकृतिसंस्थितेषु स्कंधेषु किं पश्यसि रम्यमात्मन् ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ह्वेबीजाअधिकारमां स्त्रीआनोममत्व त्यजवाआश्री उपदेशआपेने हेरु तिनू प्रणयचारुके० स्नेहेकरीमनोहरने गिराके० वाणीजेहनी एहवी प्रणयिनीके० स्त्री आनेविपे प्रेमेकरीने सुंमांहपामेने पण एकानथीजाणतोजे नववाक्षौके० सं सारसमुझ्मां पढतापुरुषनागलामा स्त्रीआते गिलाउवांधेने ॥ १ ॥ ह्वेएस्त्रीआना शरीरतुं अपवित्रपणुकहेने हेआत्मन् चामडी हाम चरवी आंत्रमां पांसली मेद रुधिर मांस विष्टा तथा आदिगदथी मूत्र कफ श्लेष्मादिक एहवाअपवित्र अने अस्थिरके० हणविनाशिक जे पुजज तेहना स्कंधके० समूहथी वन्यो जेस्त्रीतुंशरी र तेहनी पिमाकृतिके० सांझ सुघटआकार तेरूपेंतंस्थितरह्यावे तेमां सुंतुंमनोहर पणुंदेखेने एटलेएसर्व अपवित्र अस्थिरपुजजनो पिंमने तेमोकांस्तारनथी ॥ २ ॥

विलोक्य दूरस्थममेध्यमल्पं जुगुप्ससे मोदितनासिकस्त्वं ॥

नृतेषु तेनैव विमूढयोपावपुष्पु तत्किं कुरुपेऽजिलापं ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वलीतेहिजकहेते हेआत्मन् अत्पके० थोफुकपण अमेव्यके० विष्ठादि कदेखीने मोटितनासिकाके० नाकमचकोडीनेतुं जुगुप्सतेके० डगछाकरेते ताहे मूर्ख विष्ठादिकेजन्मखा एहगजे स्त्रियोनाशरीर तेहनेविषे सुं अजिज्ञापकरेते ॥ ३ ॥

अमेध्यमासास्त्रवसात्मकानि नारीशरीराणि निषेवमाणा ॥

इहाप्यपत्यडविणादिचिंतातापान् परत्रेप्रतिजुर्गतीश्र्य ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवेएस्त्रीयोनाशरीरते इहलोके अने परलोकेपण ड खदायीने तेकहेते अमेध्यजे विष्ठादिक ते मांस रुधिर मेद तेथीजवनेला तन्मय एहवाजे स्त्रीयोनाश रीर तेहने सेवनाराजेपुरुष तेइहलोकेपण अपत्यके० सतानपुत्रादिक तथा डविण के० धनइत्यादिकनी चितानासतापप्रतें पामेते अने परलोकेपण जुर्गतिप्रतेंपामेते॥

अग्नेषु येषु परिमुह्यसि कामिनीना चेत प्रमीद विश
चक्षणमतरपा ॥ सम्यक् समीक्ष्य विरमाशुचिपिडके
न्यस्तेन्यश्च शुच्यशुचिवस्तुविचारमिबत् ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वलीस्त्रीनावेहनी अपवित्रताकहेते चितनीप्रसन्नतायेंकरीनेजे स्त्रीओनाश गनेविषे मोहपामेते तेहनेकहियेठेये जे तु तेमांएकरूपमात्र प्रवेशकरी एटलेसूक्ष्मदृष्टीयेंकरी तेहनुसम्यक्प्रकारे स्वरूपविचारिने पवित्र अने अपवित्र एवेवस्तुनाविचारने यांठनुथको होयतो जेजे स्त्रीनाअगळे तेतेसर्व अपवित्रतानाज पिमके० दग लांते तेहणीतु विरमके० रागव्यजीने अलगोरहे ॥ ५ ॥

विमुह्यसि स्मेरदृश सुमुख्या मुखेक्षणादीन्यजिबीक्ष्माण ॥

समीक्षसे नो नरकेषु तेषु मोहोऽनवा जाविकदर्थनास्ता ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवेस्त्रीनाअंगनिरीक्षण तथानोगनुफलकहेते हेआत्मातु सुं मुखीके० च डमुग्वी तथास्मेरके० विरसिततेनेत्रजेदुना एहरीस्त्रीओनामुख तथाईक्षणजेनेत्र आ दिशदयी स्तन जवादिक तेहनावपर सरागपणेजोतोथको मोहपामेते पणजे महाड खमपनरक तेहुनेविषे तथाविध मोहथकी उपनीओ एहवी जात्रिके० आ गामिककदर्थनाजे महापीडाओ तेप्रतेंतुकेमविचारतोनी ॥ ६ ॥

अमेध्यनस्त्रावहुरध्रनिर्यन्मलाविलोद्यत्कृमिजालकीर्णा ॥

चापल्यमायानृतवचिका स्त्री सस्कारमोहान्नरकाय जुक्ता ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वलीतेहिजकहेते विष्ठादिकेजरीषकी नस्त्राके० धमणीसरिखी तथाय

एारध्रजे वारेधार तेहथीनिकलता मलके० विष्टामूत्रश्लेष्मादिक तेणेकरी आवि
लके० मज्जिन तथा उद्यतके० उपजता रुमिजे योनीमाहेला सूक्ष्मजीव तेहना
जालके० समूह तेणेकरी कीर्णके० व्याप्त वली चपलपणुं तथा कपटास्पणुं अने
अनृतके० असत्यवचन तेणेकरी वचिकाके० पुरुषनेवगनारी एहवीजेखी तेसंस्कार
जे जन्मांतरनोसंवंध तेहनावजयकी अथवा संस्कारजे स्नान तिलक आचरणादिक
तेहथी उपनोजेमोह तेहनावजेंकरी जोगवीथकी नरकायके० नरकनीदेवावालीधाय०

निर्जूमिविपकंदली गतदरी व्याघ्री निराव्हो महाव्या
धिर्मृत्युरकारणश्च ललनाऽनश्वा च वज्राशनिः ॥ बंधु
स्नेहविघातसाहसमृपावादादिसंतापनूः प्रत्यक्षापि च
राक्षसीति विरुदैः ख्याताऽऽगमे त्यज्यतां ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वलीपणखीनुंज त्यजवुंकहेठे श्रीसिद्धातमां स्त्रीनेएहवे विरुदैकरीवखा
णीठे तेमाटेस्त्रीनेत्यजवी तेकिहांकिहांविरुदैत्यजवी तेविरुदोनानामकहेठे एखीतेचू
मिविना विपनी कंदलीके० नवाथंकरनीसीखाठे तथा कंदरीजेगुंफाधीरहितथकीपण
वावणमखिवीठे वलीकोऽ नामविनापण महारोगरूपठे वली अकारणके० अपप्य
सेवन अजीर्णादिक कारणोविनाज मृत्युके० मरणतुल्यठे वली अत्रवाटलरहितते
वज्रसरिखी बीजलीठे अने बंधुके० स्वजननो स्नेह तेहनो विघातके० नाशकरनारी
ठे तथा साहसके० अविचारितकार्यनुंकरवुं असत्यबोलवुं वली आदिशब्दथी अदत्त
अन्नह्य परिग्रहादिक तेसंवंधी संतापनो नूके० उत्पत्तिनोस्थानकठे वली प्रत्यक्ष
साक्षात् राक्षसीपणजाणवी एरीतें एसर्वस्त्रीना एहवा अशुचि विस्वजाणीने विवेकी
पुरुषने स्त्रीसंवंधी ममत्वत्यजवुं ॥ ७ ॥ इतिश्रीअथ्यात्मकवृष्टमे स्त्रीममत्वमोचनो
नाम ष्तीयोऽधिकार संपूर्णः ॥

अथापत्याधिकारः ॥ मानूरपत्यान्यवलोकमानो मुदाकुलो मोहनृपारि
णा यत् ॥ चिक्षिप्सया नारकचारकेऽस्मिन् दृढं निबद्धो निगडैरमीजि. ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेत्रीजाअधिकारें पुत्रादिकवुं ममत्वमुकवाआथ्री उपदेशकहेठे तेमां
प्रथम संतानउपरें मोहकरवुंनही तेकहेठे हेआत्मातुं अपत्यजेपुत्रपुत्रीप्रमुख तेने
जोतोथको मुदाके० हर्षआकुलथाऽस केमके मोहराजारूप अत्रुयें नरकरूपजे चा
रकके० बंदीखानुं तिहां चिक्षिप्ताके० घालवानीइष्टायें अपत्यरूप निगडके० विनियें
दडकरीने बुजने बांध्योठे ॥ १ ॥

आजीवित जीव नवातरेपि वा शल्यान्यपत्यानि न वेत्ति किं हृदि ॥

चलाचलेयैर्विविधातिदानतोऽनिग निद्वन्द्वेत समाप्तिरात्मन ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे उपमानतरे करी सताननु डखदाऽपणुदेखाढेने हे आत्मा आन
मा जावजीवजगे तथा नरांतरे परजणेपण अपत्यजे सतानते गयते० गनप
ने एमतुताहराकदयमा केमनधीजाणतो जे स्वप्नापुपयत सतानादिक ते गोरूप
पीडाआपेने अने दीर्घायुपवतजे अपत्यते लग्नादिकडव्यव्ययप्रमुख गिनिप्रगानी
पीडाआपेने तथा नरणपोपणादिकनी चिता रूपजे आर्त्त ते हने उपजारे करीने अह
निशके० निरतर हे आत्मा ताहरी समाधी सुस्थताने हन्येतके० हणीते ॥ १ ॥

कुद्धौ युवत्या कृमयो विचित्रा अप्यत्र शुक्रप्रजवा जवति ॥

न तेपु तस्या न हि तत्पतेश्च रागस्ततोऽय किमपत्यकेपु

॥ ३ ॥ त्राणाशक्तेरापटि संवधानत्यतो मिथोऽगवता ॥

सदेहाच्चापकृतेर्माऽपत्येपु स्निहो जीव ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वलीतेही जकहेने स्त्रीनी कुखने विषे अस्त्रजे स्त्रीनी योनी नुरक्त अने शुक्रने
पुरुषपुंवीर्य तेहनासयोगधी उपना एहवारुमीजे वेडिडियादिक जीव तेपण विचित्रप्र
कारनाथापने यडक इधी एजो शिमझे हवति वेदियाउ जे जीवा ॥ इकोपदोवति निव
लक्षपदुक्त च उक्तीता ॥ १ ॥ तथासमूर्द्धिम अने गर्जजपचे डीमनुष्यपण थापने तो
ते स्त्री तथा जतर वेहुने किनि अये स्थुके० ते रुमी जीवने विषे केमराग स्नेहनधी हांउ अ
ने अपत्यजे पुत्रपुत्रादिक तेहनाउपर राग केम उपजेने केमके एकजस्थान कना उपना
ते रुमी अने अपत्य ते वेहु वरावरते ॥ १ ॥ हवे अपत्ययकी काऽपण स्वाधेति दिनी
आगाराखवी जूठीने तेदेखाढेने हे आत्मा तु अपत्यउपर स्नेह करीसनही शाहेतु माटे
आपदाजे मरणरोगादिक आवेथते जे अपत्यते त्राणके० राखवाने समर्थ नधी तथाव
लीपरस्पर प्राणीने सबधनु अनित्यते कारण केनाना प्रकारना सबधने माटे उपकारना
पण सदेहते केमके जो पुत्रादिक सार्थे वैरानुबधी सबध होयतो तेथकी उपकार केमया
य श्रेणीक अने कोणी राजानीपरें ते माटे स्नेहनु धरनु ते फोकटने ॥ ४ ॥ इति श्री प्रथ्या
त्मकल्पद्रुमे पुत्रममत्वमोचनाख्यस्तृतीयोऽधिकार समाप्त ॥

अथ धनाधिकार ॥ या सुखोपकृतिकलधिया ल मेलयन्नसि रमा

ममता जाक् ॥ पाप्मनोधिकरणत्वत एता हेतयो ददति ससृतिपात ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेचोयाधिकारें धननीममत्वमूकवाच्याशी उपदेशआपेठे तिहांपहेलुं
धनशी सुखतयाउपकार नथाय तेकहेठे हेजीवतुं ममत्वने नजतोयको एममानेठे
जे एलळी ते मने तथामहागकुडुंवेने सुखकारीथासे तथा दिनादिकनो उपकारकरवा
ने कामआवगे एहवीबुद्धियेजे रमाके० लळीनेमेजवेठे तेएलळीतोकर्मादानादिक
सावयव्यापारने करवेकरी अधिकरणपणायकी पाप्मनके० पापनीजहेतुठे तेमाटे
संसृतिपातजे संसारमांत्रमणकरतुं तेप्रतेंजआपे एहवीठे तेनणी लळीयकी सुख
तथा उपकारनीश्रांताते फोकटठे ॥ १ ॥

यानि द्विषामप्युपकारकाणि सप्पांछ्रादिष्वपि येर्गतिश्च ॥

शक्या च नापन्मरणमयाद्या हंतुं धनेष्वेपु क एव मोहः॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेधनयकी अनर्थनीपरपरायाय तंकहेठे जेधनते द्विषांके० शत्रुनेपण
उपयोगीयाय एटलेधनना संचयकरनारने हणीनेज शत्रुबलवंतथाय अनतेहना
धननेज जोगवे बली जेधननेसंच्यायका ठंडिरइत्यादिकनीगतिप्राप्तयाय केमके धन
नोलोनीजीव धननीमूर्तयेंमरीन तेधनउपरें सर्प तथा ठंडिर इत्यादिकययी धवत
रे बलीजे धनेकरीमरण तथारोगइत्यादिक आपदाओतेपण सुचुमचक्रवर्तिप्रमुखनी
पणें निवारीशकायनही तोएहवाधननेविषे मोहतेशीकरवी ॥ ७ ॥

ममत्वमात्रेण मनःप्रसादः सुखं धनेरल्पकमल्पकालं ॥

आरंभपापैः मुचिरं तु दुःखं स्याद्दुर्गतां दारुणमित्यवेदि ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेधनयकीसुखयोहुंठे अने दुःखयणुंठे तेकहेठे केमके धनेकरी केव
जममत्वना जन्मनोज प्रसादयाय कारणके महागपाजेंधनठे एमचितवीचितवी
ने धननोजोनिप्राणी हर्षपामेठे पणतेधनेकरी सुखनो अल्पकाल जेगमात्र थोडा
कालजगेंजहोय पणतेहना अतिनिमित्तक आरंभनापापेकरीने दुर्गतिनेविषे दारु
णके० कठिणदुःखहोयज एहवुं नवनदंगजाने दृष्टांतें अवेदिके० जाण ॥ ३ ॥

उच्यन्तवात्मा धनसाधनो न धर्मापि मारंजतया निगूढः ॥

निःसंगतात्मा त्वतिशुद्धियोगा न्मुक्तिश्चिद्यं यन्नति न ज्ञेयपि ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवेधनविना उच्यन्तवरूपयर्मेनयाय तेमाटेधनउपाजवुं एहवुंविचारपण
निर्भयकी जोता अयुक्तते तेदंग्याटेठे धननेमारिषे एहवुंउच्यन्तवात्माके० उच्य
तत्वरूप जिनदुखन विवप्रतिष्ठा ज्ञानशाजादिक जेधर्मकरणीठे नेपाण मारंजके०

इव्यारजसहितपणोकरीने अतिनिर्मलनथी पणमात्रस्वर्गादिकगतिनाहेतुने माटेतेय
र्मनेपण मुक्तिनुपरपरा कारणजाणवुनही अने नि सगत्तारूपजे धर्मते अतिशुद्धके०
निर्मलता निरवयतानायोगथी तेहिजन्मवमापण मोक्षरूप लक्ष्मीने थापे ॥ ४ ॥

क्षेत्रवास्तुधनधान्यगवाग्धैर्मलितै सनिधिजिस्तनुजाजा ॥

क्षेत्रपापनरकाज्यधिक स्यात् को गुणो यदि न धर्मनियोग ॥५॥

अर्थ ॥ हवेचणुपरिग्रहते पापनुमूलते तेकहेते क्षेत्र क्यारडाप्रमुख तयास्तुते
घरप्रमुख धनधान्य गायो अश्वइत्यादिक तथानियिजे नमारतेणेतहित एहवोपरि
ग्रहमेलेनेयकेपण जो एक धर्मनियोगके० जिनविवादिक शातक्षेत्रमा ववरापन
ही तो तेवारे तेपरिग्रह्यकी क्षेत्र पाप अने नरक एत्रणविना अन्यधिकके० व्यति
रेकबीजोशोणहोय एटले परिग्रह्यकी अनुक्रमे कष्ट पाप अने नरक एत्रणवा
नाजथाय पणबीजोशोणकोइनथाय ॥ ५ ॥

आरजैर्जरितो निमज्जति यत् प्राणी जवाजोनिधावीहते कुनृपादय
श्च पुरुषा येन ग्लानाद्वाधितु ॥ चिताव्याकुलताकृतेश्च हरते यो धर्म
कर्मस्मृति विज्ञा जूरि परिग्रह त्यजत त जोग्य परै प्रायश ॥६॥

अर्थ ॥ हवेपरिग्रह्यकी इहलोके तथा परलोके ड खयायतेकहेते जेपरिग्रहमे
जववायकी प्राणी आरजैके० आरजेनखुथको सत्सारसमुद्रमानुडेते वजीतेपरिग्रह्यकी
डुष्टराजा तथाआदिशब्दथी मंत्रीप्रमुख अधिकारीओ अनेचोरादिक तेपुरुषने गले
करी बाधितुके० पीडयानेवाठेते केमकेबहुधनवत उपरस्वोटोपण गुनाहनो आरोप
करीनेदमररे वजीपरिग्रहनी चिताये व्याकुलताने करवेकरीने धर्मकर्मस्मृतिके०
धर्मकार्यनु सजाजबु तेहनोहरणकरीलिये माटेहेविवेकीजनो एधनते प्रायेवाहुल
ताये परनाजजोगमाथ्याये एटले एकेसच्योहोय अनेबीजोजोगवे एहवोजेए जूरिके०
यणुपरिग्रहतेहने त्यजो नामो यडुक्त कीटिकासचित्तधान्य मक्षिकासचित्तमधु ॥ रूप
ए सचित्तवित्त पररेरोपच्युज्यते॥१॥ जेमयोगियें घणाकष्टेकरी सिद्धिनारसनी सग्रह
कखो अने वलजिपूरमा राकाशेवनाजोगमाथ्याव्यो तेमकोइनुसच्युधन कोइरुजोगवे ६

क्षेत्रेषु नो वपसि यत्सदपि स्वमेतद्यातासि तत्परजवे किमिद गृहीता ॥

तस्यार्जनाटिजनिताघचयार्जितात्ते जायी कथ नरकड खनराच्च मोक्ष ॥

अर्थ ॥ हवेअर्थीतरकहीने सातवेते धनवावखानु उपदेशकहेते हेधनवत जे
तु ठुंपोतातुंमके० धन तेहनेसातक्षेत्रनेविषे नथीगावरतुतो एधननेतुसु परजवेसा

येनैव जनान्ने एतन्नेदमणातोतु लोचनावशयकी धननेसुमागें खगचतोन्धी पणते
धन परजवेताद्रीनाथे नइजघ्रावे वलीनेधनना उपाजिनकग्वाधी उपसुंजे अथ
के० पापनो चयके० समूह तेथी अजितके० उपजाव्यो एहवोजे नरकसंबंधीह स्व
तदनो जगके० जागनेहथी मोक्षके० तृप्तुतेकेमथागे ॥ ३ ॥ इति श्रीअध्यात्मकदप
दुमे धनममत्वमोचनानामचतुर्थाधिकारः समाप्तः ॥

अथ देहाधिकारः ॥ पुण्यामि यं देहमघान्यचितयं स्तवोपकारं कमयं विधा
म्यति ॥ कर्माणि कुर्वन्निचितयति जगंत्ययं वंचयते हि धूर्तराट् ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवंपाचमंत्राधिकारें शरीरआश्रयी ममत्वमूकवो तेकहेते तेमाप्रथम पा
पकरीने देहनुंपापणकग्वुनही तेकहेते हेआत्मातु अयके० पापने अणविचारतोय
कांदेहने पुजागिके० पांखेते ते आ देह तुजने सुंउपकारकरजे वजी आयतिके० आ
वताकालनी चिंताचितवी हिमादिककर्मकरतायकोप्रवर्तनागे एहवोजेताहरोदेहते
यूत्तानोराजाते मर्वजगतने वचयतेके० उगेते तोतुपापकरीनेदेहने पुष्टकरेतेपण एदे
हतेआखगुजनेउगसे तेहेदेहीजागे ॥ १ ॥

कारागृहाद्वद्विधाशुचितादिदुःखा निर्गंतुमिच्छति जडोपि हि तद्विचित्रा ॥

क्षिप्तस्ततोधिकतरे वपुपि स्वकर्मघातेन तद्वदयितुं यतसे किमात्मनः ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवंपेशरीरते कारागृहथीपणचुमाते तेदेखाडेते हेआत्माजेप्राणी जड
के० मूर्खहोय तेपण कारागृहजे वंदीखानुं जमां बहुविध अशुचिता अपवित्रता आदि
शब्दथी कृया तृपा यथ वंचनादिह स्वहोय एहवाकारागृहने जेदी खात्रादिकपाडी
ने नीकजवावांउते तोतुजने स्वकं० पोतानाकर्मने समूहे तेकारागृहथीअधिकुंएह
हुंजे वपुके० शरीररूपवंदीखानुं तेमावाव्योते तोएहवाकारागृह सरिखोजे ताहारा
देहतेहने दृढकग्वानेज सुंउद्यमकरेते कमके कारागृहनुं वंधनतोथोहुंजे पणदेहनुं
बंधनतो जावजीवसुधी तयापरजोकेपणहोय तेमाटेदेहनुंवंधन अधिकजाणुं ॥ २ ॥

चेष्टांसीदमवितुं परलोकदुःखजीत्या नतो न कुरुपे किमु पुण्यमेवा ॥ शक्यं
न रक्षितुमिदं हि न दुःखर्जति. पुण्यं विना क्षयमुपैति च वज्रिणोपि ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेपरजवनाह स्वथी वीहीताथको वणुजीववानेअर्थजे वेहनेपोपेते तेने
कहेते हेआत्माजोतु आशरीरने परलोकसंबंधीह ग्वनावीकरी अवितुके० राखवावां
वेते तोतुपुण्यउपाजिन केमनथीकरतो केमकेपुण्यकरी एशरीरह स्वनाजययकी रखा
यनही एमतोकाइनथी एतलेशरीरने ह स्वनाजयथी राखवानेपण पुण्यजसमर्थते

अनेवजीपुण्यविना तु तो वज्रिजेइइ तेहनुंशरीरपण नागपामेते तेमाटेजोपरलोके
॥ खयीवीहेतेतो तुपुण्यकर ॥ ३ ॥

देहे विमुह्य कुरुपे किमघ न वेत्ति देहस्थ एव जजमे नवइ खजाल ॥

लोहाश्रितोहि सहते घनघातमग्नि बांधा न तेस्य च नजोवटनाश्रयते ॥४॥

अर्थ ॥ हवेजेशरीरनुजेतुपोपणकरेते तेशरीरमारह्योयकोज तुडु रुपामेते एहव
देखाडेते किनवेत्तिके ० हेआत्मातु देहनेविपे मोहपामिने पापकरेते अनेतेदेहमा
रह्योयकोज नवइ खना समूहप्रतंपामेते तेकेमनथीजाणतो एतोनिभयकी जाह
नेआश्रीत मयुंजेअग्नि तेजेम घणा घणोना प्रहारीनेसहनकरेते तेमनुजने तथा ए
शरीररूप अग्निनेपण नजवत्के ० आकाशनीपरे अनाश्रयत्वेके ० निरालवपणकरेता
बापाके ० पीडानहोय एटलेलोहाश्रित अग्नीनीपरे तुपणवेदाश्रितयको ॥ खपामेते

इष्ट कर्मविपाकजूपतिवश कायाब्ध्य कर्मकृत बध्या कर्मगुणैर्हपी
कचपकै पीतप्रमादासव ॥ कृत्वा नारकचारकापञ्चित त्वा प्राप्य
चाशु उल गतेति स्वहिताय सयमजर त वाद्याल्प ददत् ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हेवेदेहकर्मकरनु उपमानकहेते हेआत्मा एष्टु निर्दय एहवोदेहनामे क
र्मकरके ० राजसेवरु तेनुजने कर्मरूप घणावधनेवांधीने नरकरूप बदिखाना सब
धीआपगनो उचितयोगएहवोकरी पठेउलताकीने उतावलोजतोरहते एकर्मकरक
हेबुतेके कर्मविपाकनामाजेराजा तेहनोवशवर्त्तिवे एटलेकर्मविपाकराजाये एहनेप्रे
खोते माटेहेजीय ते कृपीरुजे इडियतेरूप चक्रुजे मद्यपाननापात्र त्रणेकरी पा
चविप्रमादरूप आश्रवनामामय पींउते एहवोजाणीनेतु पोतानाहितनेअर्थ तेकर्म
करजे शरीरतेदेने थोडुपणग्रहार दोपरहितआपीने सयमरूपजारवहरावके जेय
कीताहरा आत्माना सिद्धिधाय ॥ ५ ॥

यत शुचीन्यप्यशुचीनवति कृम्याकुलात् काकशुनादिजदयात् ॥

जाग्नाविनो जस्मतया ततोऽगात् मासादिपिडात्स्वहित गृहाण ॥६॥

अर्थ ॥ हेएअणुचिदेहयी बीजापदार्थपण अपवित्रथाय तेकहेते शुचिके ० प
वित्रजेवस्तु एहवाखीरखान्प्रमुख तेपण एशरीरनासगथी अपवित्रथाय तेमाटेएश
रीरकहेबुते तेकहेतेकमिजे उदरप्रमुखनाजीय तेणेकरीआकुलके ० व्याप्त तथा का
गडा कुतरा इत्यादिकजीयने नरुवायोग्य अने प्राणगयापठि तत्काल जस्मययी

राख्यनारते बली मांसादिकुं पिंमते एहवाए असारगरीरयकीतो जे स्वहितके०
आत्मानेहितकारकएहवा संयमादिकतेप्रतेजेने आत्मसाधनकर ॥ ६ ॥

परोपकारोस्ति तपो जपो वा विनश्वराद्यस्य फलं न देहात् ॥

सजाटकादल्पदिनात्तगेहमृत्पिप्पमूढः फलमश्रुतेकिं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ बलीयुक्तिविज्ञेपे देहनुं सफलकरबुं कहेते जेपुरुषने एविनागशीज एहबुं
जेदेह तेथकी परोपकार तथा तप जप प्रमुखनथाय तोतेपुरुष नाडेंराखेनुं थोडा
दिवससुधिपाम्युं एहबुंजेथर तेसरिखो एमाटीनापिंमरूप देहउपरमूढठतो शोफ
लपामें जेमजाडानुंघरते वापरियेतोजशरुं नहिकांजेनाडुंखरचियंते व्यर्थजाय
अनेबली आखरपोतानुंपण तेथरथायनही तेमएदेहनेपण अहारादिकजाडुंआपीने
पोप्युंथको तपजपादिकंकरी वावरीये तोजसफलथाय नहिकानिःफलजाणवुं ॥ ७ ॥

मृत्पिडरूपेण विनश्वरेण जुगुप्सनीयेन गदालयेन ॥

देहेन चेदात्महितं सुसाधं धर्मान्नकिं तद्यतसेऽत्रमूढ ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ बलीतेहिजकहेते जेमाटीनापिंमसरिखुं विनागीआचारवत तथाडुगंठा
करवायोग्य अनेरोगनुं आलयके० घर एहवोजेदेह तेणेकरीने धर्मकरवाथी आ
त्महितसाधवुं तुजनेसुलजने तोहेमूर्ख अत्महितसाधवाने केमउद्यमकरतोन्थी
माटे असारनूतदेहथी सारनूतआत्मानो हितसाधवाने सर्वथाउद्यमकरवुं ॥ ८ ॥
इतिश्री अथात्मकल्पडुमेदेह ममत्वमोचनानामे पांचमोअधिकारसंपूर्णथो.

अत्यल्पकल्पितसुखाय किमिडियार्थे स्तं मुह्यसि प्रतिपदं प्रचुरप्रमादः॥

एते क्षिपंति गहने नवनीमकङ्के जंतून् यत्र सुलजाशिवमार्गदृष्टिः ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ पूर्वकल्पजेदेहनिग्रहकरवुंतेकांइ विषयनीममतामूकवासीवाय थतुंनथी मा
देहवेठेअधिकारें विषयप्रमाद त्यजवा आश्रयी उपदेष्टेने तिहां प्रथम इडियार्थनुं मो
हत्यजवुं तेकहेते हेआत्मातुं घणुजप्रमादवतथको पण अतिशयेंकरी अल्पके०थो
हुंपणकल्पनामात्र जेसुखतेपण परमार्थथीतोडुखजते पणतेंसुखकरीमान्युं एहबुं
जेसुख तेहनाअर्थ प्रतिपदके० ठामेठामे इडियार्थजे शब्द रूप रस गंध स्पर्श तेणेक
री सुंमुंजायते एइडियार्थते जंतुके० प्राणीने गहनके० अपार एहवोसंसाररूपजे नी
मके० रौंइ कङ्कके० अटवीतेमां क्षिपंतीकिं० घालेते बलात्कारें तेमां प्रवेशकरावेते
जिहां शिवके० मुक्तिमार्गनुं दृष्टिदर्शनतेजीवने सुलजनथी जेमकोइबीजोपण गह
नवनहोयतोतेंमांहें शिवके० निरूपइअमार्गनुं जेदर्शनते डलनहोय तेनीपरेंजा

एतु ॥ १ ॥ इहाप्रमादना पाचप्रकार तथा आठप्रकारनी गाथाकहेते मज विषय
कपाया निदायिकहाय पचमीनणिया ॥ एए पच पमाया जिव पाडंति ससारे ॥ १ ॥
तथाआठप्रकार कहेते पमाउयमुणिदीही नणिउं अठनेयउं ॥ अत्राण ससक चेव ॥
मिच्चानाण तहेवय ॥ १ ॥ रागो दोसो मइजसो धम्ममिय अणायरो ॥ जोगाण डुप्पणि
हाण ॥ अठहावक्कियवउं ॥ २ ॥

आपातरम्ये परिणामइ खे सुखे कथ वंपयिके रतोसि ॥ जमो
पि कार्यं रचयन् हितार्थी करोति विद्वन् यड्डकंतर्क ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेससारिकसुखते प्रथमतोसुखदायीते पण परिणामेइ खदायीते
तेकहेते हेचतुरआत्मातु आपातके० तत्कालमात्रतो रम्यमनोहरते पणपरिणाम
के० विपाककार्जे महाइ खदाइरूप एहवा विषयसवधी सुखमा सुराच्योठो केमके
पोतानाहितने वाठनार एहवाजे जडके० मूर्खप्राणीहोय तेपण कोइकार्यकरोतो
उदकके० जेआगामिककालनुफल तेहनु तर्कके० विचार करीने परिणामे अहितका
रीहोयतेने त्यजेते तोतुचतुरठता परिणामे इ खदायी एहवाजे विषयाविक तेप्रते
केमआचरेते एआचरवा तुजने योग्यनधी ॥ २ ॥

यदिद्वियार्थैरिह शर्मविदवचदर्णवत्स्व शिवग परत्र च ॥ तयो
र्मियोस्ति प्रतिपक्षता कृतिन् विशेषदृष्ट्यान्यतरकृद्वाण तत् ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेससारिकसुखनी अल्पतावेखाडेते हेचतुरआत्मा इहलोकनेविषे इ
द्वियार्थजे शब्दादिक तेणेकरीने वेच्यजे तुष्ठसुख अनेवलीजे परलोके अर्णवके० त
मुइसरिछु स्व शिवगके० देवलोफ अनेमुक्तिसवधीजेसुख तेसुखने मिथ के० मा
होमाहें प्रतिपक्षता एटलेशत्रुनावते केमके जिहांइद्वियार्थेतुसुखते तिहामुक्तिसुख
नयी अनेजिहा मुक्तिसुखतेतिहा इद्वियार्थसुखनधी तेमाटेप्रिषेपदृष्टियेकरी तेवेहुमां
जेहनेतुरुडोजाणे तेहने ग्रहणकर ॥ ३ ॥

चुक्ते कथ नारकतिर्यगादि इ खानिदेहीत्यवधेहि शास्त्रे ॥
निवर्तते ते विषयेषु तृष्णा विज्ञेपि पापप्रचयाच्च येन ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हनेतेहिजविषे देखाडेते हेआत्मा देहवतप्राणी नरकतिर्यगतीनाइ
स्व केआप्रकारेनागरेते एटजुतु शास्त्रमांथी जोइने अवधेहि० निश्चयकर तोतुजने
निर्भयकीविषयनेविषे तृप्तानीनिवर्तियासे अनेपापना सचवायकीतुवीहेतोरहिश

गर्जवासनरकादिवेदना पश्यतो नवरतं श्रुतेक्षणैः ॥

नो कपायविषयेषु मानसं श्लिष्यते बुध विचिंतयेति ताः ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ बलीतेहीजकहेठे हेपंफितप्राणी अनवरतंके० निरंतर श्रुतजे शाम्भतेरू पी ईक्षणके० नेत्रेंकरीनेगर्जावास तथानरक आदिशब्दयी निगोड एकेडियादिक तेसं वंधीवेदनाउप्रतेंजोता थका ताहरं मानसके० चित्तते कपाय तथा विषयनेविपें नो श्लिष्यतेके० अशक्तनथाय एहेतुमाटे पूर्वोक्तवेदनाउने सम्यकरीतेविचारीसतो ता हरंचित्त विषयकपायथकी किंचितमात्र उद्दिग्रनथाय ॥ ५ ॥

वधस्य चौरस्य यथा पशोर्वा संप्राप्यमाणस्य पदं वधस्य ॥

शनैःशनैरेति मृतिः समीपं तथाखिलस्येति कथं प्रमादः ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ बलीमृत्युनयदेखामी प्रमादत्यजवानुं प्रतिबोधकरेठे जेमवधकरवाने का द्या एहवाजे चोरतथा वोकडाप्रमुखजेपशु तेहनेवधनास्थानके लइजतां जेमजेमव धना स्थानकतरफ पगलानरे तेमतेमथाडेथोडे मृत्युपणनजीक्यावे तेहनीपरे स र्वप्राणीथोने थोडेथोडे घडी पहोर दिवस मास वर्षादिकने जावेकरी मृत्युदुकडो आवेठे तेकारणमाटे आत्मानाहितसाधननेविपे विलंबकेमकरियं अर्थात् प्रमादत्य जीने सर्वथाधर्मनेविपे तत्परथावुं ॥ ६ ॥

विन्नेपि जंतो यदि दुःखराशे स्तदिद्विषयं पु रति कृया मा ॥

तदुन्नवं नश्यति शर्म यदाक् नाशे च तस्य ध्रुवमेव दुःखं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेसुखनो शीघ्रके० तुरतनाशपणुंदेखाडीने जीवनेप्रतिबोधकरेठे हेजी वजोतु दु खनानमूहथकी बीहेने तो ईद्विषयजे गद्गतिदेहनेविपे रतिके० रागकेमक रेठे केमकेईद्विषययीउपनुंजे शर्मके० सुखतेझागुंके० उतावलो ज नाशपायेठे थनेते हनानाशपठि दु खतो ध्रुवके० निश्चल चिरकाललगें निश्चितने जेमप्रकाशनेथंते अंध कार निश्चयकीहोय तेमसुखनेअंते दु खपणनिश्चयकीजहोय ॥ ७ ॥

मृतः किमु प्रेतपतिर्हरामया गताः क्वयं किं नरकाश्च मुञ्जिताः ॥

ध्रुवाः किमावर्धनदेहबंधवः सकौतुको यद्विषयैर्विमुह्यसि ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ बलीप्रकारानरेजीवने सुखनाप्रतिबंधकदेखाडेठे हेआत्मा प्रेतपतिजे यममृत्युलक्षण तेनुंमुथ्यां के जतोग्दो तथादुष्टकारी आमयके० रोग यहुनं रो गाणं कोडीठ हवति पंचव लकअडमची० नवनवमहस्ताई ठच्चतयाचेव पणयाजी

૧૫૬૭૮૯૫૬૪૫ સ્વાસે સાસે જરે દાહે કુઠિસૂજે નગદરે ॥ યરસા અઝીર્ણ વીહિ
મુહમૂલે અરોપણ ॥ ૧ ॥ અગિવેયણ કહુ થકણવાયાજલોયરે ॥ કુઢે એમણા સા
ગા પીજયતિ સરીરિણ ॥ ૨ ॥ એસોલરોગ મહોટાકહ્યાઠે તેદેહનેઆશ્રયીજગદ્યાઠે ॥
મુદ્ધયપામ્યા તથાસાતનરક તેહનાવારણાતેસુ મુદ્ધિતાકે ॥ ઢંકાણા વંધયયા તથા
આયુષ ધન દેહ અનેસ્વજનજે વધુતેસુ ધ્રુવકે ॥ નિશ્ચલગાશ્વતાઠે જેમાટેતુ સર્વપુ
કકે ॥ સહર્પવતથકો વિપયનેવિપે મોહપામેઠે એટલેમૃત્યુ રોગ અને નરક એવળ
નયતો પ્રિયમાનઠે અને આયુ ધન દેહ સ્વજન એતોઅસ્થિરઠે તોતુમહર્પપણુતે ॥
કારણથીયરેઠે તેકાશ્મજાતુનથી ॥ ૩ ॥

વિમોહ્યસે કિ વિપયપ્રમાટે ધ્ર્માત્સુખસ્યાયતિહ સ્વરાગે ॥

તન્નર્મમુક્તસ્ય હિ યત્સુખ તે ગતોપમ ચાયતિમુક્તિઃ તત્ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ ॥ હરેવિપયસુખતે નિદાનહુ સ્વરૂપઠે તેકહી જીવનેપ્રતિવો યેઠે હેઆત્માતુનને
વિપયનેપ્રમાદેમિલીને નિદાન હુ સ્વરાશીકે ॥ હુ સ્વનાસમૂહ તેહને સુખનાપ્રમથકી વિ
મોહ્યસેકે ॥ મોહપમાડેઠે એટલેહુ સ્વનાસમૂહનેવિપે સુખનીત્રાતિયે જેતુમોહપામેઠે
તેમાત્ર વિપયપ્રમાદના વશથકીજપામેઠે એનાવાર્યઠે તેમાટે ગર્હમુક્તકે ॥ તુષારહિ
ત એહરોયકોતુજને વપશમલક્ષણરૂપ ગતોપમકે ॥ અનુપમસુખતે આયતિકે ॥ નિ
દાનમુક્તિનુદાતારઠે તેમાટે તુષારહિત નિરિહતાસુખનેઆદર ૯ ઇતિશ્રીઅધ્યાત્મસ્મૃત્ત
હુમે પ્રિયાવશતોપદેશ પઠોવિકાર ॥ ૧૯ ॥

અથ કપયા ॥ રે જીવ સેહિય સહિષ્યસિ ચ વ્યથાસ્તા ત્વ

નારકાદિ પુ પરાજવન્નુ કપાયે ॥ મુગ્ધોદિતે કુવચનાદિ

નિરપ્ય ત કિ ક્રોધાન્નિહસિ નિજપુણ્યધન હરાપ ॥ ૨ ॥

અર્થ ॥ હરેસાતમેંઅધિકારે કપાયાદિક ત્યજવાચ્યાશ્રી વપદેશકરેઠે સ્વાપ્રથમ
કપાપનુફજરહેઠે હેજીગતુ કપાયજે ક્રોધાદિકતેનાહેતુથી નરકાદિરૂનેવિપે પરાજવ
જેપીડા તેહનો નાજન થકો તે માહા હુ સહ વેદનાથો સહનકરી અનેવજીપણ
મહીશ તેમાટેમુગ્ધજે અજાણલોકનાકહેજા જે કુવચન ગાલપ્રમુખ ઇત્યાદિકતુઠવાર
ળોનેવાસ્તે ઇર્નનજેપુણ્યપોતાનુ પુણ્યરૂપીયુધન તેનેક્રોધથીગુહણેઠે એટલેઅપકારણ
માટે કપાપરનીને ઇર્નનજેપુણ્યરૂપ ધનતેનેહરેઠે તેમાટેકપાપનકરવુ ॥ ૨ ॥

पराञ्जिन्ता यदि मानमुक्ति स्ततस्तपोखंडमतः शिवं च ॥

मानाद्वर्तिर्ध्वचनादिनिश्च तपःक्षयस्तन्नरकादिदुःखं ॥ ७ ॥

वैरादियात्रेति विचार्य लाजालाजो कृतिज्ञानवसंज्ञविन्यां ॥

तपोऽथवा मानमवाञ्जिन्ताविहास्ति नूनं हि गतिर्धैवैव ॥ ३ ॥ युग्मं ॥

अर्थ ॥ हवेमानमुक्तवानुं अनेराखवानुं फलकहेते हेआत्मा परजेअन्यजनतेथी
अनिनूतिके० अपमान आक्रोशादिकउपजेयके मानजेअहंकार तेनेमुकीआप जेणे
करीअखंमनपथी मोहप्राप्तिथाय अनेछुरवचनादिकेकरी जोमानआदरीगतो तपनां
ह्यथाय तेतपह्ययके नरकादिकडु खयागे तथाआलोकेपण वैर धनहानि मग्गा
दिकडु खयाने माटेहेनिपुणआत्मा एमपूर्वोक्तप्रकारे मानमुक्त्वाथीजानते अनेमान
आदव्याथीअलानते एवेवातोविचारीने आनवके० एकनवसंबंधिनी अनिजनिज
नव तेउपजेततेपण तपनेराख अथवामाननेराख केमकेएकार्यमां वंजउपायते
तेमांअनिजनिजुंतो एकजनवतु डु खते अनेमानकव्याथीतो तपह्यथागे नंदां
नवडु खते तेमाटेमानत्यजीने तपनेराख एवेकाव्यनोअर्थएकगेने ॥ ७ ॥

श्रुत्वा कोशान् यो मुदा पूरितः स्यात् लोष्टाद्यैर्यथादृष्टो

यः प्राणतिप्यन्यदोषं न पश्यत्येव श्रेयो जागृ लजेनेव ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेकपायतज्याथी मुक्तिफलते तेकहेते जेयांगीमाधु
तांजलीने आनवपामी विचारंजे एगाजिनुं अनिधय मंअननिज
वी वजीजेजोह पापाणादिकें हणायोथकोपणजेनुं गेमांदिन
चितवेजे आजमाहरे विगेपनिजरायऽ एमजाणी वजीजिना
दोष तथाअवगुणनदेवे पणपोतानोजदोषदेवे गृहदोषदेवे
याथीशुचयोगवंत तेउतावलोज श्रयजेमोह तेनेगते ॥ ३ ॥

को गुणस्तव कदा च कपायै निर्मये

किं न पश्यसि च दोषममीषां

अर्थ ॥ हवेमुक्तियंकरी कपायमां गुणदेव
दिक नेणेतुजनेकोऽवारें कोऽपणगुणक
लीआलोकेसंताप अनेपरलोके
थीदेखतोतुं जे तुंनिश्चितयको

यत्कपायजनित तव सौख्यं यत्कपायपरिहाणि नयति ॥
तद्विशेषमर्थवैतच्छुद्धकं सविज्ञाव्यं न ज धीरं विगिष्ट ॥ ६ ॥

अर्थ॥ वलीप्रकारातरे कपायत्यजबु उपदेशेठे हेयात्मा तुजनेकपाययी उपतुनेसु
ख अनेकपायना परित्यागयी उपतुजेसुख एवेतुगिष्टपजे अक्रिपणु तथा उदकके
निदानो विपाकजेफल तेसम्यक प्रकारे विचारीने पठे हेयीगमनित एमाजेतुजने विगि
ष्टउत्तमजाणवामायावे तेनेतुआदरअगोकारकर ॥ ६ ॥

सुखेन साध्या तपसा प्रवृत्तिं यथातथा नैव तु मानमुक्ति ॥
आद्या न दत्तेपि शिव परा तु निदर्शनाद्बाहुबले प्रवृत्ते ॥ ७ ॥
सम्यग् विचार्येति विहाय मानं रक्षन् दुरापाणि तपांसि यन्नात् ॥
मुढा मनीषी सद्गतेऽभिजुती शूर क्लमायामपि नीचजाति ॥ ८ ॥

अर्थ॥ हवेतपकरवायी मानत्यागनी डुप्करता देखाडेठे हेयात्मा जेम तपनीप्रवृ
त्तितेसुखेसाध्यठे तेममानमुक्तिजे माननुत्यजबु तेसुखेसाध्यनयी तो आद्याके० पहेनी
कहीजे तपप्रवृत्तितेमुक्तिआपवा समर्थनयी अने बीजोजेमानमुक्ति तेयद्यपिडु साध्यने
तोपणते मुक्तिआपयाने समर्थने बाहुबलनेट्टातें जेमबाहुबलने मानमुक्तिविना मात्र
तपयकीज केवलज्ञान उपतुनही अनेमानमुक्त्यु तेवरि तत्काज्ञानउपतु एतुसम्यग्
विचारीने मानत्यजीनेयत्ने करीडुर्नज एहवोजेतप तेनेराखतोयको क्लमानेविषे गुर
एवोजे मनीषीके० पणित तेनीच जननो करेलो अजिजुति जेपरानव तेनेपण मुढा
के० हर्षकरीनेसहेठे ॥ ७ ॥ ८ ॥ एवेकाव्यनोअर्थएकवोठे

पराभिजुत्याल्लिपकयापि कुप्यस्य घोरपीमा प्रतिकर्तुमिच्छन् ॥
न वैस्मि तिर्यङ्नरकादिकेषु तास्तेरनतास्त्वतुला न वित्री ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ वजीएपरितह सहेयाआश्रीज उपदेशेठे हेयात्मातु थोडीपण परनीके
लीजे अजिजुति पीडादिक तेणेकरी अजिजुतिना करनारजे पुरुषतेउपर कोपेठे अने
वजी पापकरीने तेहना प्रतिकारने वाठेठे एटले पूर्वजन्मातरना पापविपाकयकी प
रानउपायेठे अनेउलीतेहना प्रतिकारण पापेकरीनेज वाठेठे परतुतेपापेकरीन तु
अजिजुतिजेपीडाथो तेतिर्यचनरकादिक गतिनेविषे अतततथाअतुज मोहोटी एवि
नवित्रीकहेता पीडायागे एवुकानयीजाणतो ॥ ९ ॥

कपायत्यागाधिकार.

धत्से कृतिन् यद्यपकारकेषु क्रोधं ततो धेहरिपटू एव ॥
अथोपकारिष्वपि तज्ज्वातिकृतकर्महन्मित्रवर्हिर्दिपत्सु ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवेक्रोधकरवो तेवरीनेज विद्युत्कठे तेकहेते हेपंमितआत्मा जोतुं अपकार
शत्रुनेविपे- क्रोधधरेतेतो तेनेवदलेताहारा अंतरंगनाजे क्रोध मान माया लो
राग अनेदेष मजीठगत्रुते तेहनेविपेज क्रोधधर केमकेएवशत्रुथी बीजोकोइ तुज्ज
वधारेडुःखदाइनथी अथवा उपकारक मित्रनेविपे जोतुंक्रोधधरतोनथी तेवारेतुं स
सारमां अर्तिकारी एहवाज्ञानावर्णादिक कर्म तेनोहरणकरनाराजे उपसर्गादिकना
करनार शत्रु तेनावपसर्गनेकरवेकरी बाह्यदृष्टियेंतोते ताहाराशत्रुते पणकर्मक्यकर
वामां अनेपरलोकना अनंतसुखनीप्राप्तिकरवामां साह्यकारीथ्या माटे तत्वदृष्टियें
जोता अन्यंतरपणे तेमित्रजावेज परिणम्या तेथी उपसर्गकारकशत्रुने तत्वदृष्टियें
मित्रतुल्य जोइने तेमित्रनेविपे क्रोधनधरवो एजावार्थेते ॥ १० ॥

अधीत्यनुष्ठानतपःशमाद्यान् धर्मान् विचित्रान् विदधत्समायान् ॥
न लप्स्यसे तत्फलमात्मदेहकृद्देशाधिकं तांश्च ज्वांतरेषु ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवेमायात्यजवा आश्रीउपदेशेते हेअत्मातुं अधीतिके० नपणुं तथाअ
नुष्ठानजे क्रियाआवश्यकदिक तथातपउपशमादिक नानाविधधर्म ते मायाके०
कपटसहित करतोथको मात्रतुं पोतानादेहने कष्टजआपेते पणतेथी व्यतिरिक्तके०
बीजंफलजांइ ज्वांतरनेविपे पामीतनही वजी ज्वांतरनेविपे तेधर्मनेपणपामीतन
ही केमकेमायावीने बोधीपामवीडुर्जनहोय ॥ ११ ॥

मुखाय धत्से यदि लोचमात्मनो ज्ञानादिरत्नत्रितये विधेहि तत् ॥
डुःखाय चेदत्र परत्र वा कृतिन् परिग्रहे तद्वहिरांतरेपि च ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवेलोचनत्यजवाआश्री उपदेशकरेते हेआत्माजोतुं पोतानासुखनेअ
थं लोचकरेते तोज्ञानादिक जे ज्ञानदर्शनअनेचारित्र एत्रणरत्ननेविपे लोचकर बी
जीवनधान्यादिक असारवस्तुथी कांहिसुखनथाय माटेहेचतुरआत्मा तुंआलोके
डुःखनेअर्थे बाह्यथीअनधान्यादिक अने अंतरंगथी क्रोधमानादिक परिग्रहनेविपे
लोच करितनही ॥ १२ ॥

करोपि यत्प्रेत्य हिताय किंचित्कदाचिदल्पं सुकृतं कथंचित् ॥

माजीहरस्तन्मदमत्सराद्यैर्विना च तन्मा नरकातिथिर्नूः ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवेजीवने सुकृतराखवाआश्रयी उपदेशेते हेआत्मातुं कोइकाले कथंचित् घ

गच्छेत्करीने काइएक अल्पके० थोहुपणसुठत जेदानादिक तथातपसयमादिकते
 प्रत्येके० परजोकरना हितनेअर्थेकरेते तेसुठतनेमद भत्सर क्रोध लोनादिके करीने
 दाग्मिनही अनेवजी तेसुठतना सातनरकनो अतिधिके० परोणो यइशनही एटले
 तेमुठत ग्यापाथी नगकतिथगे तेमाटे मदमत्सरादिकने निवारीनेसुठतराखजे ॥१३॥

पुरापि पापे पतितोसि ससुतो दधासि रे कि गुणिमत्सर पुन ॥

न वेमि कि घोरजले निपात्यसे नियत्र्यसे शृंगलया च सर्वत ॥१४॥

अयेगाजी मन्मत्त्यजयाआथ्री उपवेशेते हेआत्मातु पूर्वपण पापेकरीने सत्तारमा
 पदपात्रे अनेरनीयुणतने रिपे शुभत्सरधरेते एमकानथीजाणतोजे एमत्सरतोमु
 तने पागे० अगाधकु गरुपिपुं जेमा जलने एह्या सत्ताररूपीया समुद्रमानाखेते
 अनेरनी तात्तग सांगने निकाचित कर्मरूप सांरुळेकरीबांधेते ॥ १४ ॥

रुटेन धर्मा लयशो मिलत्यय ह्ययं कपायैर्युगपत्प्रयाति च ॥

अतिप्रपन्नाजितमजूनतत किमद्वा ही हारयसे नजस्वता ॥१५॥

अयेगाजीनेआत्माने रुटेवर्जितधर्मे राखवानो उपवेशरुहेते हेआत्मातुधर्मनु एकल
 कपेनमाप्रपण रुटेरनीने मयपर केजेयकीताहरो कपायेकरीने युगपतके० समकामे
 एकाकाननो मयिन केनेजेजेगते एकागेज कृपयामे तेमाटेहेमूर्ख घणाउद्यमे उपा
 यपुरा अतुनने सुगण ते रापुणरनीने वाइतिखेदे शुद्धारी जायने एटलेसुगणरत
 वापुदे हाणाजीवो कपेउपायोजिअमे तेनेकपायरूपवापुदे हरायेतेतेयुक्तनथी ॥१५॥

शत्रुजयति मुह्यत कलुषीजयति धर्मा यशसि नि

चिंता यशमीजयति ॥ स्निह्यति नैव पितरोपि च बाप

याश्च लोकव्यपि रिपवो जयिना कपाये ॥ १६ ॥

अयेगाजीनेहवाययी व्याइयाअरगुणयायने तेरुहेते ममारीजीने कपायैकी
 ने मित्रनेगृहपत वनीर्मने तपदानादिक तेमेनाथाय वलीधिरकालनोसचेनोयग
 नेरु अरपयमगायाय वनीमानागिता तथा बीनामजनादिक तेपणसोइ स्नेह
 नहा तेमाटेअर्थने कपायैकरी आनाक अनेपरजापण आपदायाय ॥ १६ ॥

रूपलानकुलविम्विद्या श्रीतपोविनगणप्रचुताये ॥

कि मत्त वदमि वेमि न मृदानतडा स्वचूगलापयइ म ॥१७॥

अयेगाजीनेमदनिवागयाआथ्री उपवेशरुहेते हेआत्मातु रूप ज्ञान कु
 न रागम विद्या नही तद दान ऐश्वर्य तथाआदिजगदी जाती परिवार स्त्री म

दिर इत्यादिकं करीने मद अहंकार छुंवहेते? हेमूखअनंतिवार पोताना अतिगवे जायचपणानुजे दुःख तेकेमनथी विचारतो? तुंपोतेंज अनंतिवार कुरूप जानरहि त हीनकुज निर्वल मूर्ख दरिडी तपकरवाने अशक्त रुपण दास किंकर एहवो अथतसो हतो त्यापणसर्ववाते हीनपणुं अनुजणुं तोआजऽहां छुमदकरेते ॥ १७ ॥

विना कपायान्नज्वार्तिराशि नवेनवे देव च तेषु सत्सु ॥ मूलं

दि संसारतरोः कपायास्तत्तान् विहायैव मुखी नवात्मन् ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ बलीफरीने कपायतुल्यजवुंज इहेते. हेआत्मासंसारमां कपायविना संसार संबधीनी आर्त्तिनोसमूह होयजनही अनेतेकपायेंकरी वियमानठते नवार्त्तिनीराशि होयज केमके संसाररुपीया वृक्षनुमूल तेकपायजते. माटेतेकपायनेठांमीनेसुखीया. शांतिमुखनेपाम. ॥ १८ ॥

समीक्ष्य तिर्यङ्नरकादिवेदनाः श्रुतेक्षणैर्धर्मद्वरापतां तथा ॥

प्रमोदसे यद्विषयैः सकौतुकैस्ततस्तवात्मन् विफलैव चेतना ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हवेजेविषयने व्यजीशक्तोनथी तेप्राणीने शास्त्रनस्यो तेपणअफलते ते आश्रीकहेते हेआत्मा श्रुतजेसिद्धांत तेनेजोवेकरीने तिर्यंच नरक प्रमुखनी वेदनाने तथासर्वज्ञापित धर्मनुंडर्जनपणुंते एमतेंसम्यक्प्रकारेंजाणीने पणजोतुं कौतुकस हितयको विषयमांराचेते तेवारें ताहारो चेतनाजे ज्ञानदृष्टि तेनिस्फलते केमके तुंन रकादिकनाडु खने जाणतोठतोपण दुर्जनधर्मपामिने धर्मकरतोनथी ॥ १९ ॥

चौरैस्तथा कर्मकरैर्गृहीते दुष्टैः स्वमात्रेप्युपतप्यसे त्वं ॥ पुष्टैः

प्रमादेस्तनुजिश्च पुण्यधनं न किवेत्स्यसि लुठयमानं ॥ २० ॥

अर्थ ॥ हवेधर्मरूपधन तेजुटातुंनथी तेआश्रीजीवने उपदेशकहेते हेआत्माचोर लोको तथा दुष्टकुजकृणकर्मकर जेदासादिकतेणे स्वमात्रके० मात्रवाह्यधनने अप दखावतां तुंपरितापकरेते पणपोतानापोष्या एवाजेप्रमाद तथा तनुके० शरीर तेणेचो रनीपेठें लुटयुं एहवुंजे ताहरुं पुण्यरूप धन तेसर्वजुंटाइजायते माटेतेहनी रक्षाकर केजेथीतुं नवांतरेंसुखीयाय ॥ २० ॥

मृत्योः कोपि न रक्षितो न जगतो दारिद्र्यमुत्रासितं रोगास्तेन नृपादि जा न च जियोनिर्णाशिताः षोडशा विध्यस्ता नरका न नापि सुखिता धर्मस्त्रिलोकी सदा तत्कीनाम गुणो मदश्च विच्युता का तेस्तुतीष्ठा च का २१

अर्थ ॥ बलीयात्माने गुणरहितपणुदेखाही मदवांमवा उपदेशकरे हे त्यात्मा जोतें मृत्युनामुखची कोझाणीराख्योनथी तथा जगतजेविश्वतेतु दारिद्र्याशपमां ठपुनथी बलीसोलेरोगजे कासादिक तथाराजाश्रमे चोरप्रमुखनाजय तेनाशपमाड्या नथी बलीसातजेनरक तेपणनिवाखानथी तथाधर्मेकरीने त्रिभुवनने सदासुखीकीधुन थी इत्यादिकगुणमाहेलो एकगुणजोताहरामानथी तेवारेताहारोगुणतेस्यो, अनेतेगु एरिना मदतेइयो, तथा विभुताके० मोहोटाइतेशी, तथास्तुति प्रगसानीगावा तेप एगी, एटलेपूवांक तथाविध कोझगुणजोताहरामाहोयतो मदकरवोपणघटेने पण तेरिना तोजेमदकरवोतेसर्वे निथेकठे तेमाटे मदमत्तरादिकत्यजवा २१ इतिथी अध्यात्मकल्पद्रुमेविययकपापाद्यवशताधिकार सप्तम सपूर्णम् ॥

अथशास्त्राण्याजित्योपदेश ॥ शिलातलाजे हृदि ते वहति विशति सिक्षत रसा न चात ॥ यदत्र नो जीवदयार्जता ते न जावनाकूरततिश्च लज्या ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेच्याठमेंथधिकारे शास्त्रगुणकेहेने त्याप्रथमउपमानेशिखातरेचित्तुक विणपणुदेखाहेने हेत्यात्माशिलाना तलियासरखा ताहराहृदयमा सिक्षतरूपिया रसरहेने पणतेयीतारोयत करण लिंगारेजेदातो नथी केमकेएहृदयमा जीवदया रूप णीरोमनता तथाजायनाजे अनित्यत्वादिक तेरूपीयायकूरनी श्रेणी देवाती न थी कोमजष्टपी जेम जज्ञप्रवाहनेयोगे आर्जतापामे तथात्या अनेकयकुरादिप्रगटे तेमथाननमिद्विजीयने सिक्षतनायोगथी हृदयमा कोमलताथाय तथाजावनाप्र मुय घुनपरिणामपणउपजे अनेडुगसिद्विजीयने तोए शिलातलनुदृष्टांतजाणउ

यस्यागमाजोदरसेन धौत प्रमादपक स कथ शिवेचतु ॥

रसायनेयस्य गदा कृता नो सुडलेज जीवितमस्य नून ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेवज्जिविगेपेरी सिक्षतनुं माहात्म्यकहेने जेप्राणिने आगमजेसिक्षत तेरूपीया मेरनेरमेकरी प्रमादरूपीयो पकजेरुचरो तेथोवाणोनथी तेवाप्राणिमुक्ति छंगनेने एटने जेने सिक्षतजाणवायीपण प्रमादमटघोनही तेप्राणिपत्रे इयायीप्र मादरहितयः मुक्तिपामगे केमने सिक्षतथीथधिक बीजोकोझ प्रमाद परिहारना दणपनवी तेवपरदृष्टातकहेने जेपुन्यने रसायनजेपारदादिक तेथीपण रोगरूपन दाम्यो तेनेचिबतय तेपगुजडुननेने एमइहांपणजे सिक्षतजाणीने प्रमादरहितन पाय तांनेनेमुनिशामरी पणीज दुर्जनने ॥ २ ॥

शास्त्रगुणाधिकार.

अधीतिनोर्चादिकृते जिनागमः प्रमादिनो दुर्गतिपापतेर्मुधा ॥
ज्योतिर्विमूढस्य हि दीपपातिनो गुणाय कस्मै शलनस्य चक्षुषी ॥ ३ ॥
अर्थ ॥ हवेजे पुरुषसिद्धान्तनणनेपण प्रमादवंतते तोतेहनुंनणुं वृथावेते कहे
ते जे पुरुषप्रमादवंत सर्वथा दुर्गतिनोपढनार तेथर्चादिके ० केवलपूजासत्कारादिक
नेजअर्थे सिद्धान्तनणे एवोहोयतेहनु नणुं मुधाके ० निष्फलजाणुं तेउपर दृष्टां
तकहेते ज्योतिके ० प्रकाशकरीनेज मुंजाणोयकोदीवामांजइपहे एवोजे गलनके ०
पतंग तेहनांच हूजेनेत्र तेकेवागुणनाअर्थेहोय एतोउलटाअवगुणकारीजयाय तेमप्र
मादिजीवरूपजे पतंगते अर्चासत्कारादिक ज्योतिमां मुंजाणोयको दुर्गतिरूप दीप
ज्वालामांपढेते त्यांसिद्धान्तरूपचक्रुतेकांस्कामनआवे सामोमोहकारीथाय ॥ ३ ॥
मोदंते बहुतर्कतर्कणचणाः केचिजयाद्यादिनां काव्यैः केचन कल्पि
तार्थघटनैस्तुष्टाः कविरख्यातितः ॥ ज्योतिर्नाटकनीतिलक्षणधनुर्वे
दादिशास्त्रैः परे ब्रूम. प्रेत्य हिते तु कर्मणि जडान् कुक्षंनरीनेव तान् ॥ ४ ॥
अर्थ ॥ हवेतत्वज्ञानविना घणुंनण्योपण व्यर्थते तेदेखाहेते केटलाएकपुरुष घ
णतर्कजेप्रमाण प्रमेयादिन्याय तेहनातर्कविचारनेविपेचणके ० प्रतिष्ठित एवावतां प
वादिने जीपवायकी हर्षपामेते तथावलीकेटलाक चिंतव्याअर्थनी रचनाएरच्यां
हवेकाव्यंकरीने कवीपणानीप्रसिद्धिकी संतोपपामेते वलीकेटलाएक ज्योतिप नाट
नीतिके ० व्यवहार शास्त्र लक्षणके ० सामुद्रिक तथाअश्व गजलक्षणादिक धनुर्वे
के ० आशुध अन्धासनांशास्त्र आदिशब्दयी शकुन शास्त्रि इत्यादिक शास्त्रंकरीने नं
पपामेते पणपरलोकनेविपे हितकारीएवाजे संयमादिककर्मतेहनेविपेजो जटके ०
ज्ञानवेतोतेसर्वेने अध्यात्मशास्त्रने अनुसारे अमपेटनरा कहियं ठेये एटजेअया
शास्त्रनेमूकीत्रीजातर्वजे पापश्रुतादिशास्त्र तेपेटनराइनाजते ॥ ४ ॥
किं मोदसे पंडितनाममात्रात् शास्त्रेष्वधीती जनरंजकेषु ॥ तत्कि
चनाधीप्स्व कुरुष्व चाशु न ते भवेद्येन भवाब्धिपातः ॥ ५ ॥
अर्थ ॥ वलीतेहिजहदेते हंपंनितुं जनके ० लोकनेरंजनना करनार एदयाजे
नाटककाव्यादिशास्त्र तेहनेविपेप्रवीणथको नाममात्रपंनिनपणाथी शृंगरपं
लोकरंजकशास्त्रधी कांइयात्मार्यनीतिदिनथी पणुंशास्त्रनेजाणिने शीघ्रपणं
एहवीकरणीकर केजेशेकरीने नुजनेसंसार समुद्रमां बुनवुंनयाय एटजेजिनाग
ने तेहनेअनुसारे संयमआराध ॥ ५ ॥

धिगागमेर्माद्यसि रजयन् जनान् नोद्यच्चसि प्रेत्य हिताय सयमे ॥

दयासि कुट्टिंजरिमात्रता मुने क ते कृतत् कैप च ते जवांतर ॥६॥

अर्थ ॥ ह्येकियाविना केवल आगमनुज्ञणवु तेपण अर्थसाधकनथी तेकहेने हेमुनितनेरि कारळे केमकेतु आगमसिद्धात तेणेकरीने लोकने रीजवेठे पणपरानो कना दितनेमाटे सयमनविषेउद्यमवत नथीयातो तेमाटेतुकेवल पेटनराइनकोने पणताद्देयादगसपुके जवांतरनेविषे तेजिनागमकिहा अनेलोकनुरीकववुपणकिहा तयासयमपणकिहा एटले जवांतरेएवीगतिपामिश केजिहाएमाहेलोएकेतुजनेनहोष

धन्या केप्यनधीतिनोपि सदनृष्टानेषु वक्षादरा ड साध्येषु परोपदे

शलरत श्रदानशुद्धाशया ॥ केचित्वागमपाठिनोपि दधतस्तत्पु

स्तकान् येऽलसा अत्रामुत्र दितेषु कर्मसु कथ ते नाविन प्रेत्यहा ॥७॥

अर्थ ॥ ह्येयोडोनेणावाथीपण किहाक क्रियानो वत्कर्षदेवामेठे केटलाकश पी अश्रुतवततापण श्रदानजे सम्यक्ततेणेकरीने शुद्धाशपके० निर्मजपरिणा मरतहांपतेनेधन्ये केमकेतेपारकाउपदेशना लेखमात्रथीपण ड खंसाथ्य एवीने जनायनुष्ठान तपसयमादिक्रियात्रिंशे तेहनेरिपे आदरयतळे अनेहाइतिवेदेने ताकना आगमना जणनारवतां तयाआगमना पुस्तकधरतांठतापण आलोक अने परानोरनेरिपे दितहारोर्म जेसयमादिक तेहनेरिपे निरादरकरेठे तेपुरुषनेपरनवने विवेचपागे एटमेपरनवेतेनी शीगतीयागे अर्थात् ते माहाड खपामगे ॥ ७ ॥

धन्य समुग्रमतिरप्युदितार्ढवाङ्गारागेण य सृजति

पुण्यमश्रुकल्प पात्रेन कि व्यसनतोस्य तु इतिरूपे

पा इत्थितोत्र सदनृष्टितिषु प्रमादी ॥८॥ इतिवापाठ ॥

अर्थ ॥ वनीअर्थानर एदिनइदेने जेअश्रुतवतयको पणकदाग्रहदितहाप त हने मुग्रमतिरिहिये तेपणननुज्ञाणवु केमकेजे उदितके० मिद्धांतोक एदरीने अ श्रितनी आदनेना गणेकरीने ग्णेतिनादानांनगयाय एवीरुहिये कृत्रिमपदित एके कृत्रिमने अनेजपदितयकोपण कदाग्रहमनहोयता तेनरपुनरपण गापुज जेनेहनेरिपे दनादियमनथी कृत्रिमनेहरी इवितने एटलेहाड पूजामरहागदि कना जनेनरुपेकृ एव व्यमनादिके व्यामनपणेकरी कृत्रिमपदितने एटलेहनेनी एके केहेनेमनेनाटु केमकृत्रिमगीग्रहमेनवु एवीरुहिये रात्रदियरा इ वितयका

अनेनज्ञाद्यनुष्ठानं जेयुनक्रियातेनेविषे प्रमादवंतरे तोतेहनुंनपुषण निष्फलते आ
काव्यपेहेलाकाव्यनुं पाठांतरने ॥ ८ ॥

अधीतिमात्रेण फलंति नागमाः समीक्षितैर्जीवसुखैर्नवांतरे ॥

स्वनुष्ठितैः किंनु तदीरितैः खरो न यत्सिताया वदन्श्रमात्सुखी॥९॥

अर्थ ॥ वलीतेजदृढकरेने हेआत्मा केवलनस्थामात्रयकीज आगमसिद्धांतते
नवांतरनेविषे बांठितसुखेकरी फलेनही ऽष्टफलदायकनहोय पणतंसिद्धांतनेविषे
कल्यांजे स्वनुष्ठितके ० नज्ञाद्यनुष्ठान तपस्यमादिक तेनेआराध्यते आगमफलदायक
होय तेउपरदृष्टांतकहेने जेमखरजेगसज तेसाकरनोचार उपाडवामात्रयी सुखोड
नहोय साकरनापरिजोगनुं सुखनपामे तेम आगमनणवामात्रयीज आगमोक्त क्रिया
जनित फलपामेनही॥९॥इतिश्री अथ्यात्मकद्वयद्रुमे शास्त्रगुणाधिकारोऽष्टमः संपूर्णः ॥

अथचतुर्गत्याश्रीतोपदेशः॥ दुर्गंधतो यदणुतोपि पुरस्य मृत्युरायूं

पिसागरमितान्यनुपक्रमाणि ॥ स्पर्शः खरः क्रकचतोतितमामित

श्च दुःखावनंतगुणितौ नृशशैल्यतापौ ॥१॥ तीव्रा व्यथाः सुरकृता

विविधाश्च यत्राक्रंदारवैः सततमभ्रचृतोप्यमुष्मात् ॥ किं नाविनो

न नरकान् कुमते विज्ञेयि यन्मोदसे क्षणसुखैर्विषयैः कपायी॥१॥ युग्मं

अर्थ॥हवे एपूर्वोक्तशास्त्रारांतगीत चतुर्गत्याश्रीतउपदेशकहेने तेमांप्रथम शास्त्रोक्त

नरकगतिनाडु खकहेने निश्चेंकरी नरकना एकपरमाणुमात्रना दुर्गंधयी पुरवानित

ममज्ञांकनुं मृत्युयाय एहवामहादुर्गंधमय नरकनापुत्रजने वजीजिहां निस्पक्रमके ०

अपवर्तनरहित निकांचित् अने सागरोपमेप्रमित एकसागरोपमयी मांमिने तेत्रीत

सागरोपम पर्यंत एहवाआकपाठे केमके देवताअने नारकीनायाउया सदाइ निरु

पक्रमहोय वजीजिहां स्पर्शतेपण कवतनीयागयी कर्कशने वजीज्झांधकी अनंत

गुणडु खदायी मद्दाशीत तथा महानापडे एमकृत्रवेदनाकडीने हवेपरमाधामीनी

करेजीवेदनाकहेने वजीजिहां देवताजे पन्नज्जेडे परमाधामीनेदुनीकरेजी अतितीव्र

कठोरजे वेदना तेविविधप्रकारना वेदन विदारणादिकहोय एप्रकारे निरंतर आक्रंद

रदनने शयेंकरी आकाशनेपुग्तो एहवांजे जविष्यमाण नरक तेहयकी हेकुमतितं

तथाआत्मातुं केमनयीविहितो जेमाटे कदायलहितयको ह्णमात्रसुखनाकारक एह

वाविषयजे शब्दादिक तेंशेकरी हर्षनेपामेने एवेकाब्धना अर्थएवनेने ॥ १ ॥ २ ॥

वज्रोऽनिश बाह्वनताडनानि क्लृप्तदुःखामातपशीतवाता ॥

निजान्यजातीयजनयापमृत्यु इ खानि तिर्यङ्धिवति इ सहानि॥३॥

अर्थ ॥ ह्येतिर्यङ्गतिश्री इ खदेखाडेहे अनिशके० नित्यवचन तथा बाह्वन
ते० जागनुवपाडनु तथापराणादिकना प्रहारेकरी ताडन वली कृधा तृषा इतमके०
इत्यग्नं ज्ञातय तडको तथाटादय वायुइत्यादिक तथावलीस्वजातीनोनय जेम म
रिपने मरियनोनय तथाहस्तिने हस्तिनोनय तथाअन्यजातीयनय ते जेम मृगादि
रग्नं व्याघ्रादिकनोनय तथाअपमृत्युजे कुमरण स्वप्नप्रहारथी तथाआदेडीप्रसुप्त
यी तथावा दारानज रिपमादिकयोगथी कृधातृपादिक गाढवेदना आक्रान्तपणे
शरणापमृत्यु इत्यादिकप्रकारे तिर्यङ्गतिमा नयकरकरीन इ खहोपठे ॥ ३ ॥

सुगान्यदाम्याजिनवान्यसूया नियंतगर्जस्थितदर्शनीना ॥

अथ सुरेप्यप्यसुखानि नित्य किंतत्सुखेवा परिणामइ खे ॥४॥

अर्थ ॥ ह्येतिर्यङ्गतिश्रीइ रक्कहेने नित्यप्रते सुधाके० फोफट अत्यके० पारसी
तंगरा कर्गरी कमरेमनुयतो धननाजोने तथाआजीविकादिक कारणथी परनीमिता
कर अतोइरतानेतो तंगरकोइनिमित्तनथी तोपणसदाकाले इडादिकनीसेवाकरवी त
पयानवेइअप्रजागदिकनी पीडा थने अजिगूपाके० परस्पर ईर्ष्या द्वेषादिकर्मावनि
पदर० परननुय केमके रागार्थमिद्विना देवतानेपण चरननुनयठे तथागजा
राननुय रीइर्गतिजे आमानादिकृत्ने अथरातिर्यङ्गनुअप्रतागलेउ तेसर्ग नित्य
रक्त रक्त प्रकटे इतनानानर्माण धणाप्रकार अगुगने तेमाटेपणिणामे इ रक्तरी
रक्तान अतामरीमृग तो तेसुखेमुयाय माटेतेसुगनेपण असुगकरीजाणरा॥४॥

मननप्यजिज्जंरथितयानिष्टयोगगददु सुतादिजि ॥

म्यदिर विग्मना नृजन्मन पुण्यन मरमना तदानय ॥५॥

अर्थ ॥ नोमनुयगतिश्री इ रक्तहेने धूरके० निभेरुग्ने मातनीतिजे १ इ
नार ३ रक्तके ३ आगन ४ आरम्भिक ५ आनीरिफा ६ मरण ७ अपय
पयानने तथा अनित्यके० राता चार दुर्जनेनादिकथी परानय तथा इत्ये र
नय की दुर्जनेनां विषांग मनुप्रभुवनो योगके० मयं तथा गदके० गंग वनी
चरुके० कुट्टर अग्निश्री कुनायाप्रभुग्न इत्यादिकप्रकारेकरीने मनुयजतनु
न नित्यरक्तप्रकटे तेरागमाटे दुर्जेकरीने मनुयजतनु सुररापणुकरु ॥ ५ ॥

इति चतुर्गतिदुःखततीः कृतिन्नतिजयास्त्वमनंतमनेहसं ॥ हृदि

विज्ञाय जिनोक्तकृतांततः कुरु तथा न यथास्युरिमास्तव ॥६॥

अर्थ ॥ हवे उपसंहारकहेठे हेपंमितात्मा एप्रकारें अनंतकालसुधी अतिशय नयनीकरनार एहवीचारगतिसंबंधीजे दुःखनीश्रेणी तेप्रते जिनोक्त श्रीसर्वज्ञप्रणि त कृतांतजे सिद्धांत तेथकी त्वदयमां विचारीने जेम ए चारगतिना दुःखनीश्रेणीथो तुजने फोड्वारें प्राप्तनयाय तेवो उपाय कर ॥ ६ ॥

आत्मन् परस्त्वमसि साहसिकः श्रुताद्वैर्यं नाविनं चिरचतुर्गतिदुःखराशिं ॥ पश्यन्नपीह न विज्ञेपि ततो न तस्य विच्छिन्नये च यतसे विपरीतकारी ॥७॥

अर्थ ॥ हवेआत्मा चारगतीना दुःखजाणतोथकोपण धर्मनेविपे तत्परथातुं नथी तेवास्तेपरमअविचारीपणुं देखाहेठे हेआत्मातुं अविचारमांहेमुख्यठो केमके आसंसारमा चिरकालजगें नावीएहवोजे चारगतिनादुःखनोत्तमूहतेहने श्रुतसिद्धांत रूपनेत्रेंकरी देखतोठतोपण वीकपामतो नथी वलीतेदुःखना समूहनोविवेद करवा नेपण उजमालथातुंनथी माटेतुं उपरातांकर्मनुकरनारठो केमके दुःखवेद कर्मकर वानेवढेले दुःखद्विकारीकर्मकरेठे ॥७॥ इति शास्त्रोपदेशांतरगतचतुर्गत्याधिकारसमाप्त अथमनः ॥ कुकर्मजालैः कुर्विकल्पमूत्रजैर्निबद्धं गाढं नरकान्निजिश्चिरं ॥ विसारवत्पश्यति जीव हे मनः कैवर्त्तकस्त्वामिति मास्य विश्वसीः ॥११॥

अर्थ ॥ हवेचित्तद्रमन नामानवनमोक्षार कहेठे तेमांप्रथम आत्माने मनरूपगठुं नु विश्वानकरवुंनिपेधेठे वेजीवतुजने मनरूपी वीवर तेहुंविक्ल्परूप सूत्रेंगुंथ्या ए हवाजे कुकर्मरूपी जालो तेणेंकरीगाढोवाधीने नरकरूप अग्निवेंकरी मत्तोनीपरें चिरकालजगें पचावसे जेमधीवरपण मत्तने सूत्रनीजाले गाढोवाधीनेपठे अग्नीमांप चावे तेम्हापण एउपनयजाणवुं माटेतुंताहरामनरूप वीवरनोविश्वासकरीसनही जेम ते मनरूप धीवरनावनावेला कुकर्मरूपजालमांपडेनही एवीरीतेंवर्त्तजे ॥ १ ॥

चेतोऽर्थये मयि चिरत्नसख प्रसीद किं दुर्विकल्पनिकरैः क्षिपसे नवे मां ॥ वक्षो जलिः कुरु कृपां भज सध्विकल्पान् मैत्रा कृतार्थय यतो नरकाद्विजेमि ॥

अर्थ ॥ हवेआत्मावीहितोयको मनरूपमित्रने विनंतीकरेठे हेचिरकालनामित्रतुं चेतहयामाहे हेवणाकालना सहचारीतुं महाराठपर प्रसादकरीने एमाठा विक्ल्पने समूहेकरीने मुजने आसंसारमां सुंनमावेठे तुजनेहुं हाथजोमीने कडुंजुं जेतुंमहारा

उपर कृपाकरीने शुचविकल्पजे धर्म ध्यानलक्षण तेहनी नजनाकरी थापणीर्मित्री त
फलकर केमकेहु हवे नरकना ५ खयी बीहुहु ॥ २ ॥

स्वर्गापवर्गो नरक तथातर्मुदूर्त्तमात्रेण वशावग यत् ॥

ददाति जतो सतत प्रयत्नादश तदत करण कुरुष्व ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेयात्माने मनवशकरवायात्री उपदेशआपेने हेयात्माजे अत करण
वशतथा अवशयको जीवने अतरमुदूर्त्तमात्रमांज स्वर्गमोक्षादिकना सुखप्रतेआपे
अनेनरकनी प्राप्तिपणकरावे एटलेमनवशयको जीर्णगेठ तथाप्रभचदराजार्पे इत्या
दिकनीपरें स्वर्गमोक्षादिकआपे अने मनवशयको तंजुमत्स्यादिकनीपर अतर
मुदूर्त्तमात्रमा नरकप्रतेआपे तेमाटेतुताहरा अत करणनेज सर्वथाप्रकारेवशकर ॥३॥

मुखाय ५ स्वाय च नैव देवा न चापि काल सुहृदोरयो वा ॥

जन्वत्पर मानसमेव जतो ससारचक्रभ्रमणैकहेतु ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवेतेहिजकहेते जीवने देवता तथा वर्षा गीत ग्रीष्मादिककाल तथा
मित्र शत्रुतेकोऽपण सुखदायी तथादु खदाइनहोय पणएकमन तेहिजजीवने सुख
दायी तथा ५ खदायीहोय हने तेमनकहेवुठे तेकहेते ससारसमुद्रमा भ्रमणजे ज
न्ममरणादिक तेहनुएकहेतुठे एवचन सङ्गीपचेई आश्रीजाणहु अन्यथा अतङ्गीने
मनना अजावे पण ससारमा भ्रमण देखायते ॥ ४ ॥

वश मनो यस्य समाहित स्यात् कि तस्य कार्य नियमैर्यमैश्च ॥

हृत मनो यस्य च झुर्विकल्प कि तस्य कार्य नियमैर्यमैश्च ॥५॥

अर्थ ॥ जेप्राणीनेपोतानुमन समाधिवतठतो वशवर्त्तिहोय तेहने नियमजे १
शौच २ सतोष ३ स्वाध्याय ४ तप ५ देवताप्रणिधानादिक लक्षण तथायमजे
प्राणातिपात विरमणादिक पाचमहाव्रत तेहनुसुकार्यठे केमकेतेतोसर्वे मनवशकर
वाना उपायठे अनेजेवारेते मनवशयपु तेवारेतो ते सर्वगुण प्रथमजआव्या अनेजे
प्राणीनुमन भागविकल्पेकरी हतप्रहतठे तोतेहने नियमयमे करीने पणसुखवाहुठे
जेमठाजीना गजाना स्तनधाव्यायी काइ अर्थसिद्धि नथाय तेमज मनवश थयाविना
यम नियमादिक पण व्यर्थ जाणवा ॥ ५ ॥

दान श्रुतध्यानतपोर्चनादि रूपा मनोनिग्रहमतरेण ॥ कपाय

चिताकुलतो जितस्य परो हि योगो मनसोवशत् ॥ ६ ॥

चित्तदमनाधिकार.

अर्थ ॥ जीवने एक मनवशययाविना दानतया श्रुतसिद्धांतनुंनणुं तथा
तथा अर्चनजे देवपूजा आदिशब्दयी प्रासाद देवप्रतिष्ठादिक क्रिया तत्सर्ववृथा
एवी पण तेमोक्षफलनी देनारनयाय केमके कपायजेक्रोधादिक तेसंवंधीनीचि
यकी उपनीजे असाता तेणेकरीरहित एहवुंजेमन तेहवुंवगवर्त्तिपणुं तेहिजपर
योगवे अने तेहिज अष्टांग योगनुं सर्वस्ववे ॥ ६ ॥

जपो न मुक्त्यै न तपोविचेदं न संयमो नापि दमो न मौनं ॥
न साधनाद्यं पवनादिकस्य किं त्वेकमंतःकरणं सुदांतं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जीवने नवकारादिज्ञानोजप तथा वाह्य अन्यंतर वेप्रकारनुंतप तथासंयम
चारित्र तथा दमजे इंडियदमन तथामानजे वचननुंसंवर तथा पवनादिकनुंसाधन
आदिशब्दयी चोरासी योगासनप्रमुख तेकांशमुक्तिना देवावाजा थायनही तेवारे
जुने किंतुके० मुक्तिप्राप्तिनो शोउपायवे तेकहेवे जेणेरुढीरीते पोतानुंअंतःकरणजे
नतेहने वगकयुं तोतेहिज एकमुक्तिनुं दातार होय ॥ ८ ॥

लब्ध्वापि धर्मं सकलं जिनोदितं सुदुर्लभं पोतनिजं विहाय च ॥
मन पिशाचग्रहिलीकृतः पतन् भवांबुधौ नायतिदृग्जमो जनः ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ जडके० हेथजानीप्राणी अतिशयेंकरीपामबुंडर्जन प्रवहणसरिखो एह
एगर्वज्ञप्रणीत संपूर्णधर्म तेप्रतेंपामिने बलीतेहनेठांमिने मनरूपिअो पिशाचके०
पूततेणोयहेजोकचोयको संसारसमुंझमांपमता आयतिदृग्के० उत्तरकालनो विचार
करतोनाथी एटलेएमनयी विचारतोजे प्रवहणरूप धर्मेनेठांमी संसारसमुंझमां जंपापा
तखावुं तेथी आगले हवे महारी शीगति याते ॥ ९ ॥

सुदुर्जयं ही रिपवत्यदोमनो रिपूकरोत्येव च वाक्तनू अपि ॥
त्रिनिर्वृतस्तद्विपुञ्जि करोतु किं पदीजवनञ्जविपदा पदे पदे ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हेआत्माअतिशय दुर्जयएहवुंजे ताहसंमन तेपोतेंशत्रुपणुं आचरेवे अ
नेवली वचनतथाकायानेपण शत्रुकरेवे मनइष्टयके वचनतथा कायानाआपापण
इष्टयाय तेकारणमाटे मन वचन तथाकाया एत्रणेशत्रुयें पराजव्यो एहयोतुपणेंपणें इष्ट
विपदा जे नरकादिक तेहवुं नाजनयातोयको तुंनुंकरे एटलेताहगंकांज्वालतुं नची ॥ १० ॥
रे चित्त वैरि तव किं नु मया उपराधं यदुर्गतो क्षिपमि मां कुविकल्पजालो ॥ जा
तासि मामयमपास्य शिवेस्तिगता तत्किं न संति तव वासपदं ह्यसंख्याः ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हेचित्तरूपवेरी में ताहरोशो अपराधकीयोत्रे केतुमुजने निरूपणनासे
बांधीने दुर्गतिमांनाखेने जोतुएमजाणतोहोयजे एजीयमुजनेपरिहरीने मुक्तिनानासे
तोपणताहरे वशकरवानास्थानक वलीमहारागियाय बीजाग्रसरख्याता सतारीनी
वसुंनथी एटले एकदुजतोरह्यो तोपण ताहरेबीजानीशीरोटरे ॥ १० ॥

पूतिश्रुति.श्वेव रतोर्विदूरे कुष्ठीव सपत्सुदृगामनदं ॥

श्वपाकवत्सज्जतिमद्विरेषु नार्हत्प्रवेश कुमनोदतोगी ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवेमननायवशपणायकी बहुप्रकारना श्वग्रुणधायत्रेतेदेराडेने फु
मनेकरीसतापपाम्यो एहवोजेप्राणी तेकुह्याकाननां कुतरानीपरं रतिजेनिवृत्तिहेही
वेगेलोहोय जेम कीमेंखायो एहवोजे कुतराते किहांपणकृणमात्र रतिपामेनहीतेम
कुविकल्पचित्तनोधणी तेपणरतिरहितहोय वलीकोडीआनीपरं सपदारूपणीजे सुद
शाश्वरूप उत्तमकन्याओ तेहेनेवरवाअयोग्यहोय जेमकोडीआनेकोइपण उत्तम
न्यावरवावांठेनही तेमदुष्टचित्तवतप्राणीने सौभाग्यादिक कोइपणसपदाआश्रयेनही
वलीसद्गतिरूपजेमद्विर तेहेनेविषे श्वपाकके० चढालनीपरं प्रवेशकरवानपामे॥११॥

तपोजपाद्या स्वफलाय धर्मा न दुर्विकल्पैर्हृतचेतस स्यु ॥

तत्खाद्यपेयं सुचृतेपि गेहे क्षुधातृपाय्या प्रियते स्वदोपात्॥१२॥

अर्थ ॥ माटेविकल्पेकरी जेदुचित्तपीडाणुठें एहवाप्राणीने तपजपप्रमुखजेधर्म
तेपोतपोताना फलनुवेवावालोनिधाय अने कुविकल्पचित्तनोधणी धर्मक्रियाकरतो
कोपण मोक्षफलपामेनही तेउपरदृष्टांतकहेवे जेमकोइ अणुवतप्राणी खानपात
दिके जरेलाघरमांपण पोताना रुपणतायादिकवोपथी सुखदृष्ट्यायेपीडाय तेमइ
पण कुविकल्पचित्तवतप्राणीते बतेधर्मपण परजवेंसीदाय ॥ १२ ॥

अकृतसार्थं मनसो वशीकृतात् परं च पुण्यं न तु यस्य तद्वशं ॥

स वचितं पुण्यचयैस्तद्वशैव फलैश्च दीर्घीकृतकं करोतु किं॥१३॥

अर्थ ॥ एकमनना वशकरवार्थी बीछंतर्वपुण्यते सुखेंसाध्यते अनेते मन जेहेने
शनथी तेप्राणी पुण्यनेसमूहें तथातेपुण्यजनितफलेंकरीने वांछितवे तेफोकटवे ए
छेमनवशविना पुण्यनी तथापुण्यजन्यक फलनी फोकट आशाराखेने तेमाटे दीर्घी
इतिखेवे एवापढो प्राणी सुकरे पडे तेहेने एके गतिनथी ॥ १३ ॥

अकारणं यस्य सुड्विकल्पैर्दृतं मनः शास्त्रविदोऽपि नित्यं ॥

घोरैरघोरैश्चित्तनारकायुर्मृत्योः प्रयाता नरके स नूनं ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ यद्यपिसिद्धांतनोक्षणनाग्रे तथापिजेहनुंमन अकारणके० उपसर्गादि
ककारणविना पण नित्यं अतिगयेकुविकल्पैकरी पीमितते तेरुपमहार्गइपापेकरीने
दृढकीयुंते नरकायुजेणे एहबुंथकोते सर्वथा मुद्रापटी नरकमांजजगे ॥ १४ ॥

योगस्य हेतुर्मनसः समाधिः परं निदानं तपसश्च योगः ॥

तपश्च मूलं शिवशर्मबल्या मनःसमाधिं भज तत् कथंचित् ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ मननीसमाधिजे एकाग्रता तेहिज योगनुंहेतुते अनेवलीयोगजे अष्टांग
लक्षण तेतपनुंपरम उत्कृष्टकारणते अनेतेतपतो मोक्षसुखरूपणी वेलीनुंमूलते मा
टेहेआत्मा जेतेउपाय करीने मननीसमाधिनेआदर केमके मननीसमाधिधी योग
अने योगधी तप तथा तपधीमोक्षसुख एमपरपरायें सर्वसिद्धिपामे ॥ १५ ॥

स्वाध्याययोगेश्वरणाक्रियासु व्यापारणैर्द्वादशजावनाभिः ॥

सुधीस्त्रियोगी सदसत्प्रवृत्तिः फलोपयोगेश्च मनो निरुंध्यात् ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवेमनसमाधिना उपायकहेते स्वाध्यायजे जिनागमतेहनायोगनुं वहेबुं
आंविजादिक तपविशेष तेणेकरीने तथाचारित्रसंवंधीनी क्रियानेविपे प्रवर्तवेकरी
वलीअनित्यादिक वारजावनायेंकरीने वली त्रियोगीजे मन वचन कायानायोग ते
होनी सदसत्प्रवृत्तिके० नलोअने नूंडोव्यापार तेहना फलनुं उपयोगजे विचारणा
एटलेत्रियोगना शुभव्यापारनो शो फजते एहवीविचारणा अने अशुभव्यापारनोशो
फलते एहवाजे उपयोगदेवा इत्यादिक प्रकारेंकरी मननेवगकरबुं ॥ १६ ॥

जावनापरिणामेषु सिद्धेष्विव मनोवने ॥

सदा जाग्रत्सु दुर्ध्यानसूकरा न विशंत्यपि ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवेवली एसर्वप्रकारमां पण जावनापरिणामने विशेषदेखाहेते मनरूपी
आवननेविपे सिंहसरिखाजे जावनाना परिणाम तेमांसर्वदासावधानरहेथके दुर्ध्या
नजे आर्त्तराध्यान तेरूपजे सूअरोते प्रवेशपणकरीशकेनही तोतिहां तेसूअरो
वासकरवानेतो सर्वथानजपामे ॥ १७ ॥ इति श्रीअध्यात्मकल्पद्रुमे चित्तदमनानि
धानो नाम नवमोऽधिकार संपूर्ण थयो. ॥ १८ ॥

अथ सामान्यतो वैराग्यधर्मोपदेश ॥ किं जीव माद्यसि दसस्य
यमीहसेऽर्थान् कामाश्च खेलसि तथा कुतुंकरशक ॥ चिक्ति
प्सु धोरनरकावटकोटरे त्वा मन्यापतल्लयु विजावय मृत्युरक्त ॥१॥

अर्थ ॥ हवेसामान्यथी वैरागोपदेशनामा दसमोऽयप्रिकारकहेते तेमाप्रथमरीति
ने मरणसवधीनयदेखाहेते हेजीरतु मदशानोकरेते तथासुहृगेते बनी अर्थनेमु
र्णरूपादिक तेहनेसुवातेते तथायली नि गकठतो कांतुकेररीने कामजे शब्दादिक
विषय तेप्रतेसुरमेते तुजनेतो नयकर नरकरूपजे खाड तेमानाखयावततो एवा मृ
त्युरूपजे राक्षस तेवतावखु तारेसन्मुखयावतु सांजनीने नि गकरद्विशनही ॥१॥

आलंबन तव लवादिकुठारघाताश्रितति जीविततरु न
हि यावदात्मन् ॥ तावद्यतस्व परिणामहिताय तस्मि
न् विन्ने हि क कच कथ जविता स्वतत्र ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवेयावतुविद्यमानठते जीवनेधर्मकरबु उपदेशेते हेयात्माताहरो
लवनआधारनूत एहयोजे जीवितव्यरूपवृक्ष तेप्रते लवादिकजे लय लेश दृण प
डी सुहृत्प्रमुखकालमान तेरूपीया कुहामानाघाव जाहाजगठेवेनही तेहयीपदेना
ज परिणामहितजे निदानहितकारी तपसयमादिक तेहनेअर्थेयद्यमकर जे
कीताहरो जीवितव्यरूप वृक्षेद्यापठि फरीतेहने नवपक्षवकरयाने किहांक बोझकर
कारे पण मंत्रवपायथाते जेएकरीतु जीवितव्यरूपतरुने नवपक्षवकरीस एदलेह
पोहणे जीवितव्यरूप वृक्षेदातुजायते तेनेदाङ्गयापठि फरीसङ्कारवानु बोझकर
यनथी तेमाटे आत्महितनेविपे तत्परयावु एहिजश्रेष्ठउपायते ॥ २ ॥

तमेव मोग्धा मतिमान् तमात्मन्नेष्टाप्यनेष्टा सुखदुःखयोस्त ॥
दाता च ज्ञोक्ता च तयोस्तमेव तच्चेष्टसे किं न यथाहितासि ॥३॥

अर्थ ॥ हवेसर्वकरणीते आत्मानेआधीनते एहयुक्तहिने विज्ञेयंप्रेरेते हेयात्मातु
मोग्धाके० मृदतासहितगे अने मतिमान्के० ज्ञातापणतुगे उलीमुखनु वाठक अ
नेड खनुंथराठरूपणतुगे तथासुखअनेड खनुवाता अनेनोक्तापणतुजगे केमके सु
खड सते सरुतकर्मयीजयायते यडक्त श्रीवत्तराध्ययने अप्पानईयेथरणि अप्पाने
वृत्तसामनी अप्पाकामडयापेणु अप्पामेनदणवण अप्पाकत्ताविकत्ताय इत्यादिक
माटे जेरीते ताहरीआत्माने हितनीपजे तेमजकानयीकरतो ॥ ३ ॥

कस्ते निरंजन चिरं जनरंजनेन धीमन् गणोन्ति परमार्थदृशेति पश्य ॥
तं रंजयाशु चरितैर्विशदैर्नवाब्धौ यस्त्वां पतंतमवलं परिपातुमीष्टे ॥४॥

अर्थ ॥ हवे लोकनेरीजवतोथको आत्मापोतानुं हितकांकरतो नथी ते आश्रयी उ
पदेशे हे निरंजन हे निरले पयात्मा हे बुद्धि वंत हे हिताहित विवेक नाजाण चिरकाल
जावजीव जगें लोकतुंरीजवतुं एतले मलीन वस्त्र धारण करी बाह्यक्रिया देखामीने गू
न्यचित्ते ठामे ठामें उपदेश आपीने लोकतुं मनरीजवतुं तेथी तुजने शोणुण्णे एतलुंत
त्वदृष्टे विचारी परमार्थदृष्टी ये जोता लोकरीज व्याथी आत्माने अर्थे सिद्धिकां नथी
ते माटे लोकरंजन त्यजीने उतावलोथयी विगटके० निर्मलजे चारित्र तपसंयमादिक
आचरण तेणे करीने श्रीवीतराग तथा ते मनाना पेलाय र्मनेरीजव जेथकी तुजने अ
वलंके० परजवें संवलेरहित संसारसमुद्र मां पडताथकां राखवाने समर्थ थाय केमके
संसार मां पडता एक र्मज आधार आपजे पण लोककोइ आधार आपजे नही ॥४॥

विधानदं सकललब्धिरदं नृपोदं दाताहमनुतगुणोहमदं गरीयान् ॥

इत्याद्यदं कृतिवशात् परितोपमेपि नो वेत्ति किं परजवे लघुतां न वित्री ॥५॥

अर्थ ॥ हवे अहंकार निवारवा उपदेशे हे आत्मा हुंपंमितहुं हुंसर्व लक्ष्मीये स
हितहुं हुंराजाहुं हुंदातारहुं हुं अद्भुत गुणवतहुं तथा हुं महोदोहुं इत्यादिकजे पोता
नाम न कल्पित अहंकार तेह नावगथकी तुं परितोपके० हर्षपामेठे पण जन्मातरें
जाविनी एह वीते पदार्थानी लघुताप्रते कां विचारतो नथी जे जे पदार्थ नेतु आचवमां
हुंपदेकरेठे ते ते पदार्थानी तुं परजवें हीनता पाविस इति जावः ॥ यद्भक्तं योगशास्त्रे ॥ जाति
लान्कुंजश्वर्यं वज्ररूपतपःश्रुतः ॥ कुर्वन् मदं पुनस्तानि हीनानि लभ्यते जन इति ॥५॥

वेत्ति स्वरूपफलसाधनबाधनानि धर्मस्य तं प्रजवसि

स्ववशश्च कर्तुं ॥ तस्मिन् यतस्व मतिमन्नधुनेत्यमुत्र

किंचित्त्वया हि न हि सेत्स्यति नोत्स्यते वा ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवे आत्माने इह जवें धर्म करवानी प्रेरणा करेठे हे बुद्धि वंत प्राणी तु धर्मनुं
स्वरूपजे क्वांत्यादिक दशविध लक्षण तथा धर्मनुं फलजे मोक्षादिक तथा धर्मनुं साधन
जे मनुष्यजन्म आर्यक्षेत्रादिक तथा धर्मना बाधकजे कुजन्म कुक्षेत्र प्रमाद मिथ्या
त्व इत्यादिक गर्व प्रकारने वेत्तिके० जाणेठे अने वली स्वयंशके० पोताने वशें थको ध
र्म करवाने समर्थ पण तो पणति र्थच नारकीनी परें परवश तथा धर्म करवाने अतमर्थ

नयी तेमाटे आज्ञवमाज धर्मेनेविषे उद्यमकर केमकेफरी परचवेंते कांइ सीजेनही
तथा तुजने तेवा धर्मतु फरीकाइ जाणपणुपण नहीयागें माटे ॥ ६ ॥

धर्मस्यावमरोस्ति पुञ्जपरावर्तैरनतैस्तथा यात सप्रति जीवहे प्रस
हतो दुःखान्धनंतान्ययम् ॥ स्वल्पाद् पुनरेप दुर्लभतमश्चास्मिन् य
तस्वाहतो धर्मं कर्तुमिमं विना हि न हि ते दुःखद्वयं कर्हिचित् ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेआत्माने धर्मेनुअवसरजणावेठे हेजीवयनताडु ख सहित तुजने
अनंत पुञ्जपरावर्त सत्तारमानटकता सप्रतिके० हमणा आज्ञवमा धर्म करवानुअ
सरआव्योने अनतवत्सर्पिणी अने अवसर्पिणी प्रमाण एकपुञ्जपरावर्त याच ते
हनुस्वरूप अयातरथीजाणतु एधर्मेनुअवसरते थोडाजदिवसजगणठे फरीपामतु
एदुर्लभतमे तेमाटेअवसरे श्रीजिनोक्तधर्म करवाने उद्यमकर केमके एजिनोक्तधर्म
विना ताहरे किवारेंपण जन्ममरणादिकना दुःखनो ह्यथवातुनयी माटेजोड
तु अतकरवाने वांठतोहोयतो एअवसर पामिने धर्मकरवाने तत्परथा ॥ ७ ॥

गुणस्तुतिर्वागसि निर्गुणोपि सुखप्रतिष्ठादि विनापि पुण्य ॥

अष्टांगयोग च विनापि सिद्धिर्वातूलता कापि न वा तवात्मन् ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवेअसुकवांठकपणाथी जीवतुबाहुलापणुदेवाहेठे हेआत्मातुज्ञानदर्शन
चारित्रादिकगुणेरहितयकोपण गुणस्तुतिजे पोतानीप्रशस्ता लोकनामुखयी कीर्तिना
वरणनने वांठेठे तथापुण्यविनापण सुखने तथा प्रतिष्ठाके० गौरवपणानेवांठेठे व
ली अष्टांगजेयोग यम नियम आसन प्राणायाम प्रत्याहार धारणा ध्यान समाधि
एआठयोगविना पण सिद्धिअष्टकर्मद्वयलक्षण सिद्धनाआठगुण अथवा सिद्धि
अष्टमहासिद्धि जपिमा वशिता ईशिता प्राकाम्य महिमा अणिमा यत्नकामावसा
ता प्राप्ति तेप्रतंतुगांठे माटेहेआत्मा एताहरो बाहुलापणुते कोइअपूर्वनपुनवेसा
यठे केमके कारणनी सामग्रीविनाज कार्य नीपजाववानी अजिजापाकरेठे ॥ ८ ॥

पदे पदे जीव पराजिन्तुती पश्यन् किमीर्ष्यस्यधम परेभ्य ॥

अपुण्यमात्मानमवैपि किं न तनोपि किंवा न हि पुण्यमेव ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हवेजीजानाकरेला अपमानयी जीर्ण्यकरेठे तेआश्रीउपदेशकरेठे हे
जीवतु पुण्यरहितपणाथी अयमके० नीचअस्थापाम्योयकोपण पणेंपणें बीनानी
करेली जे अजिन्तुतिके० अपमान आक्रोशादिकते देखीने परेभ्य के० तेजोकरेठे
सु ईशके० क्रोधकरेठे पणपोताना आत्मानेज पुण्यहीन केमजाणतोनयी जेपुण्य

द्वितीयो तेजनेतो एगेषां पगनयथाय तेमां तु महांटी गतत्रे एमसां विचारानवी अ
पचानिश्चैषी पुण्यजनेमपरतोनी केजेचरी कोऽपगनयनथाय ॥ ९ ॥

किमदयन्निर्दयमंगिनो लघून् विचेष्टसे कर्मसु हि प्रमोदतः ॥

यदेकशोप्यन्यकृतादनः मृत्युनंतशोप्यंगयमदनं जये ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवेआत्माप्रते परनेपीउतुं फलकहेने हेआत्मानुं निर्दयपणेकरी ताह्या
अरी राणो० निर्दल एदयाजे अंगी० प्राणी तेदनेपीउतांचको तुं प्रमोदत के०
नयेकरी पापकर्मणिं नुं प्रयत्ने केमके एहवारपण जेप्राणिये अन्यजीउने पीटाव
पजाचीहोय तेप्राणीअनतिचार संगारमांपीउतसे यहुतं निगपरेउपडने सपशुणि
उतयसहरमकोडिगुणा ॥ कोटाकोडिगुणोयादुह विवागो बहुतरो वा इति ॥ १० ॥

यथा सर्पमुखश्चापि जंको जंतूनि नक्षयेत् ॥

तथा मृत्युमुखश्चापि किमात्मन्नार्दमेऽगिनः ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवेनेउपर दृष्टांतकहेने जेम जेकजे नेटको तेसर्पनामुखमां रह्यो अर्द्धयसित
थको पण जंतुजेन्हाणा हुडजीवतेप्रतेखाय तेम हेआत्मा तुंपणमृत्युना मुखमा र
ह्योथको पण अन्यप्राणीआने सुंपीडयापेठे ॥ ११ ॥

आत्मानमलंपेरिह वंचयित्वा प्रकल्पितेर्वा तनुचित्तसौख्यैः ॥

जवाधमे किं जन सागराणि सोटासि ही नारकडु खराशीन् ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवेइहजवे हिसाजनिह अल्पमात्रसुखथी परजवे अतन्ताडु ख सहेवा
पटजे तेकहेने हेजन हेनसारीप्राणी प्रकल्पितके० तेताहरी कल्पनामात्रथी डुःख
नेज सुखकरीमान्या तेपणवली अल्प तुव हण स्थायी एहवाजे मनवचनकाया
संबंधीसुख तेणेकरी इहजवे तुवगायेठतो हाहाइतिखेद जवजे चारगतिरुपसंसार
तेमा अथमजे नरकतेहनेविपे घणाक सागरोपमसुखी नारकीनाजेडु खसमूह तेसहे
वाने मुंतत्परथायते ए विषय सुखते डु खजते पणकल्पनामात्रथी एनेजीवसुख
करीमानेठे ॥ १२ ॥ यदाह नर्तहरि. ॥ हृषा शुष्यत्यास्ये पिवति सजिजं स्वाडु सुरनि
कुधान्. सन् शालीन् कवलयति मांसाज्यकवलान् ॥ प्रदीते रागाग्नौ सुदृढतरमा
भिलष्यति वरूं प्रतीकारो व्याधेः सुखमिति विपर्यस्यति जन. ॥ १ ॥

उरभ्रकाकिण्डविदुकाश्च वणिकत्रयीशाकटजिह्वाकाथैः ॥

निदर्शनेर्द्वारितमर्त्यजन्मा डुःखी प्रमादेर्वहु शौचिताऽसि ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ वजीनेहिजअर्थ उत्तराध्ययनसूत्रना दृष्टातेकरी दृढकरेने हेअत्मातु
माडजे मयादिकपाच तेनावशथकी मनुष्यवतारहारीने पनेपरनवेडु खीप्रवाका
उग्रजेवोकडो कागिणी उदकविडु आभ्रगतकीराजा वलिकत्रयीजे वणअपारी
माकटजे गामावाहक निहुरुजेराक इत्यादिकोनादृष्टातेतुंपण घणुशोचनाकरीम ॥ १ ॥

इरामहेपयी उग्रजादिकना दृष्टातजिखेने तेमाप्रथम उग्रव्रतुदृष्टातकहेने ये
कोडगाममा कोडरुनापरमथ्ये एकवोकडोहतो तेकोडरु प्राहुणोआरासे तेवारे ए
नुमांम राममाआराजे एमचितवीने तेधरनामाणसो तेवोकडाने अन्नादिंपात्रे
अनुक्रमेते वोकडो घणुपुष्टशारीयसो हवेतेहनेतेहवोदेखीने एकगठो मनमंथ
पास्योपरसो कोरगरीने दोहतांशेपरखुजे पोतानीमातानुड ॥ तेहने रावेनही तवारे
माताय कोरगुहारणपुत्रेथे कहेराजागो हेमाताजूश्रोने आबोकडो यथे
प्रादित्यापने तेथोकरेगो पुष्टयज्ञहोत्रे एहनेपुत्रनीपरेपाजेने नानाप्रसन्ना
गारायहेगारेने अनेमुजनेतो पोतानीमातानुड ॥ तेपणकोड पीरावेतोनथी तयामु
गृणनेण यमनठपर पुरामजतानयी एहवुसंनजी मातायेकसु आउरिणा
यया जाडगमिनदि ॥ सकृन्निणेहं तांदि एष दीहावलररकण ॥ १ ॥ हेरुस जेमगीनि
मरापदधात्रोय तेहनेजेकांड ग्यागामागे तेआपे तथाफुजनीमाला प्रसुरपहेरावे तेम
एवोडानेण ययमननयी गृगागदिकरुनेने पोपेने पणकोडप्राहुणाआरासे त
हेदरीहावणामे तेमांननी यमनानोह्यो पनेकांडरुदिवस तेहनेप्रप्राहुणाआरा
नेरागत्रोहानरांरी यमुरी घणुनडफडतो जीनकाहतो दीनसारे आगडता मय
माडरा नेरनामांमने गटागडरुगी पचागीने प्राहुणामहितसकुट्टये यथलियन
॥ १ ॥ तजमानदगीने गठो नयपास्योयसो गृगातरम्योयकोपण मातानुड ॥
नथी तरामनाय पुत्रेथे यमरायो हेमाताम वोकडानीएहरी नृमीयस्यदि
तेमं मुजने धारगनायण योग्यानिनथी एमडहांपणउपनय जोमरा नमनव
हाचरित्यनीरात्राये निनेयपणे यथेष्टपुष्ट्यानुयसो प्राहुणाआरासे मृपुष्टा
नेमनेअन्नानुयण प्रमापुष्टयका यथाङ्गायेरिगेने पणमृपुष्ट्यायेक मनु
जमदगंरकाजिकना ५ ययामि घणुगोचपामीम

इति ॥ अन्नादिपुष्ट्यायेने जेमकांडरुगी परवोड ५ मचुरीरुगीने एहद
मनेय कलाये पत्रातानाय नरगायो तेरागेरमासांमदरीमांम एकरुपहा
दी नेमने ॥ १ ॥ कागणीगयेगी दीनामरेइयनी रांसजीनरी सारीनेगारी ए
इदमे हिदकमंगेन विश्रामस्यानक एरुगांणीरुमीने मयरागायाये अ

जातासांजरी तेवारेंरांकेविचाखुंजे एककांगणीनीखोटे रखेनेवीछुरुपक वटावबुं पडे
इमंचितवी सथवारोमूकी इव्यनीवांसली किहांकगोपचीने तेकांगणीजेवा पाठोव
व्यो आवीनेजुएनेतो कांगणीकोइकलइगुं अनेपाठोफरीनेजुएतो वांसलीपण को
इकजेइगुं पठेनिरागयची अतोत्रप ततोत्रपको घणुशोच करवालागो जेमतेरां
के एककांगणीनालोचथी हजारसोनैयानीवांसली अनेतेकांगणी वेन्हे खोइने घ
णागोचनुजाजनययो तेमआत्मापणपूर्व अप्राप्तकामनोगथको बहुमूलचारित्रपा
मिने वलतुंकांगणीतुव्य कामनोगनीजालसायें चारित्रव्यजीने कामनोगगवेपतोथको
कामनोगपणनपामे अनेचारित्रपणनपामे एमउचयत्रपथयोथको तेरांकनीपरें घ
णुगोचपांमे इहां कांगणी ते एक मासानुं चोयोजाग अथवावीसकोमी अथवा
एकरूपैयानुं (५०) मुंजागजाणवो.

हवेत्रीछुं उढकाविंडुतुंटांतकहेठे कोइकवनमा कोइतुपातुरने कोइकदेवताये क
रुणाकरीने ह्रीरसमुइनेकाठेजइमुक्यो तेमूर्खतिहांपाणीपीधुंनही अनेदेवतानेकहुजे
हेस्वामि महारागामनीसीममांकुठे तेहनेउपकाठे माननेअथैलवमान एकजलवि
डुठे तेखरीपडगे माटेमुजनेतिहांमूकोतो विंडुओपीउं तेसांजली तेहनेमूर्खनिर्जाग्य
जाणी देवतायेंतिहांमूक्यो देवतापोनाने स्यानकेगयो पठेतेविंडुओपण खरीपडयो
तेदेखीतेमूर्ख उचयत्रपथयो थको शोचकरवालागो तेमइहांतुपातुरतेजीवह्रीरसमु
इतेचारित्र देवतातेसज्ज जलविंडुआरूप कामनोगनासुख एम उपनयजाणुं.

हवेचोथुंआभ्रट्टांतकहेठे कोइकराजाने आंवानाफलघणुज वल्लनहता एकदिव
ज्ञं घणाआभ्रफलनाखावाथकी अजीर्णविपुचिकायची पठेवेद्येअनेक आंपर्धेकरी,घ
णीकठेनिरोगीकीधो वलतुर्वेद्येकहु हवेजोआभ्रफलखासोतो मरणपामसो एमकही
सर्वथावाख्यो राजायेपणपोतानादेगमांथी आंवानासर्ववनठेदावीनारव्या हवेकोइक
दिवसेराजा आदेहेनिकव्यो तिहांडुटअर्थे अपहखां एहवाप्रधान अनेराजावेहुजण
घणुदूरपर्यें किहाकअटवीमांजइपहोता सैन्यसर्वपाठलरहु राजाप्रधान वजेजण अ
थ्वथीउतरी आंवानीठायायेवेठा तेआंवानीचेफलपमवादेखी राजानेघणादिवसें अ
जिलापथयो प्रधानेघणुवाख्यो तोपणतेफलखांधु एटलेतत्काल मृत्युअवस्थायुव्यय
योथको घणुशोचवालागो जेमतेराजा आभ्रनाखावेंलुव्योथको प्रधानेवाख्योथकोप
ण ते फलखाइ राजा जीव्यत्वनी आशातजीने मरतांमहाशोकपाम्यो तेमइहांपण
विषयलुव्यकजीव विषयने परवशथको जिनाझाअणमानतो कामनोगासक्तथची
संयम अने मनुष्यजन्म वेहुहारीने पठे पश्चात्ताप करजो.

हवेपाचमुंवलिकनुं दृष्टातकहेठे एकवलिकनेत्रणपुत्रहता तेत्रणेनेहजार हजार
 सीनेया थापणआपीनेकसुजे एटलाइव्यंतमेव्यापारकरीने अवधिउपरेआवबु हवे
 तेत्रणेजण नीमे नीमे मूलजेने जूदेजूदेनगरेचाव्या तेमापहेलोनाइसर्वव्यसनरहित
 अत्पव्ययकर्तो थको व्यापारकरवालागोतेमा घणोकमाणु अनेत्रीजो हजारसौने
 याकायमराखीने लाजआवेतेवाचरे एरीतेंते मूलइव्यनेराखीरसु अनेत्रीजेव्यापारकी
 धुनही अनेवेइयादिकनाव्यसनमा सर्वमूलइव्यवावरीनाख्य अनुक्रमेंतेत्रणेजण पा
 तानाघरेआव्या तेहोन्यतिकरजाणीने त्रीजापुत्रनं मूलनीमेंपणनराख्योमाटे पि
 ताये घरथीवारकामीमूक्यो लोकमानिंदनिकययो दामपणुपाम्यो जेमतेत्रीजोपुत्र
 नीमेंमूलनेहारीने निंदाअवस्थापाम्यो तेमआत्मापिपयलुब्धयको पूर्वजन्मपुण्यरूप
 मूल नीमेंहारीने जन्मातरेंडुर्गतिना ड खपाम्योथको घणुगोचपामेठे

हवेठो शाकटनु दृष्टातकहेठे जेमकोइक गामानुवाहक सम विपम मार्गजाणतो
 थको पण विपममार्गे गामानेलेइगयो पठेधुसरुजागेथके शोचकरवामामधु तेमइ
 हांपण जीवपुंणपापादिक मार्गनेजाणतोथको पण प्रमादना परवशपणाथकी कु
 मार्गे चाजतो कुगतीमांपमसे तेवारेशोच पामसे

हवेसातमुं निहुकनु दृष्टातकहेठे कोइकगामडीआनो रहेवासी पुरुषदाजिंपरा
 नव्योथको देशातरेंजइ निहामागे पणपुण्यरहितपणाथकी निहानपाम्यो तेवारे
 फरीपोतानां घरतरफचाजवानिकव्यो मार्गमाकोइकगामे पाण पाटकपात्रे एकवेवजठे
 तेमां रात्रेजइसुतो तेदेवजमांथी एकसिद्धिचित्रेलुसामकुनहायमांलेइ निकव्यो पठेएक
 बाजुपेंठजेरही घडानेकहेवाजागो हेकुजइहामदिरकर एटलेतिहा मदिरथपु एम
 तिहाशय्यादिक जोगसामग्रीसर्वकीरी पठेखीसहित रात्रेजोगजोगवी प्रजातेंसर्व स
 हसु तेदेरीने निहुकेचितव्यं जेआजलगणहु फोकट पृथ्वीमांनम्यो हवेजोडुएति
 ऋतेसेबुतो माहरीमर्वआद्याफले एमचितवीते पाणनीसेवाकरी एकदिवशेते पाणप्र
 सन्नयश्चोयो जेतुसुमागेठे तेवारेनिहुबोड्यु जेताहरापशायथीदुपण एहवोजोगपासु
 पाणेकसुतुजने गमेतो एकजनेइजा अनेगमेतो एकजप्रतिष्ठानी विद्यालेइजा ते
 वारे निहुकबोड्यो जेहेमामीविद्यातो कष्टकरीसातु तेगरफले तेमाटेविद्यासिद्धि
 जठे तेहिजमने आपो तोकष्टक्रियाविनाज जोगसिद्धिपासु पठेतेपाणेधमोआप्यो ह
 वेतेगामडीओयटजेने धरेंआव्यो घटनेप्रतापें उज्वलयरनीपजावी विविधजोगसामग्री
 मेजवी पोतानासर्वकुट्टुबमहित मनोबांजित विज्ञास जोगववाजागो पोताना सऊ
 नादिकने येतीप्रमुख आजीविकाना उपाय सर्वमुकाव्या दोरप्रमुखचतुष्पद सर्वगो

लीमन्त्रा एवमिदं ते धामीणमन्त्रपानं द्वाष्टोऽस्मिन् मनसां द्रव्यगतं ते विद्याकुंज
नानाचरणेऽस्मिन् नाचयानागो मन्त्रपानना पर्यवश्यायकी षट्पटीने नांगीगयो
तेषां विद्यायै कर्तुं येन सर्वमटीगयो पनेधामीणकृद्व्यमदित आजीविष्यं
दृग्दीप्योऽयं शोचयन्नाज्ञागो द्वाष्टोऽस्मिन् जामेयटिनिदिनी विद्याजीरीदती
नामुर्वीथान एगीने जेमतेयामिकुनिष्ठु पश्चिद्वनस्मृतां देवयज्ञान कामकुंजपामिने
वलीमन्त्रपाननी पर्यवश्यायकी कुननागीनागीने विद्यानुशोचयान्ते तेमएजीरपण
दृष्टेन जिनधर्म पामिने प्रमादपर्यवशतायै धर्मजारीने कुनतीयेगयोयको धर्मसा
मधीयिना शोचयामे एमाददृष्टानना संवैरजाणया तेमांपदेजापांचदृष्टांततो श्रीश
वगध्ययनना मातमां द्रव्ययनथी तथावछोदृष्टांत पांचमांशध्ययनथी अने सा
तमांदृष्टांत ठाव्यध्ययनथी लब्धुंते श्लोकमां आचशब्दकलांते तेषीवीजापण द
रिश्चिदुवादिक् एवमादृष्टांत पणाते तेषंथांतयथी जाणवा.

पतंगचूनेणग्वगादिमीनविषधिपारिप्रमुखाः प्रमादः ॥ शोच्या
यथा स्युर्मृतिबंधदुःखेश्विरायजावी तमपीति जंतो ॥ १४ ॥

अर्थ॥देवजो यथकार प्रमादो जीवने दृष्टांतेकरी नावीडुखदेव्यादेवे हेत्यात्मा जेम
पतंगीयो तथा जमरो मृग तथा ग्वगके० पारेवाप्रमुखपट्टी तथागर्पथने माठलो तथा
दग्निव्याघ्रइत्यादिक सर्वजीवते प्रमादजे शब्दादिकविषय तेहनावशयकी मरणसंबं
धीडु खेरीने शोचनीयथायते तेमांपतंगते नेत्रनाविषयथी दीपशिखायेंमोहोयको
मृत्युपामेते अने जमरोघ्राणेंद्रियनाविषयथी कमजमध्वेमुआइमरेते मृगशब्दविष
यथी नादनुमांहो पागधीयकी मरणपामेते पट्टीगालप्रमुखरुणनेजोर्जे रसनेंद्रियना
वशयकी जालमांपमेते सर्पकाननाविषयथी मदुथरनानादनोमोहो बंधनपामेते अने
मत्त वटिगनामांगनीजालचे रसनेंद्रियना वशयीमरेते हस्तिहस्तणीनामोहथी स्प
शेनेंद्रियनावजो बंधनमरणाटिपामेते व्याघ्रपिजरामारहेजा वोकडानामांसनीजा
लचे रसनेंद्रियनावजोमृत्यु बंधनादिकपामेते इत्यादिकवीजापण चित्राप्रमुखना द
ष्टांनजाणवा तेमादेहेत्यात्मा तुंपणतेपतंगीदिकनीपरें प्रमादनावशयकी चिरकालज
गं शोचनीय आइस. ॥ १४ ॥

पुरापि पापैः पतितोमि दुःखराशौ पुनर्मृदु करोपि नानि ॥ मङ्ग

महापंकजवारिः विज्ञा निजे ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ दुःखप्रमाद

॥ १५ ॥

॥ १५ ॥

॥ १५ ॥

पेकरीनेजुड खसमूहमापड्योठे अनेफरीपण तेहिजपापनेकरेठे तेथीतुगणाकदिवस
हितजलनापूरमा बुडतोथको पोतानामस्तकनेविपे अने गजानेगिपे गिलाधरेठे॥१५॥

पुन पुनर्जीव तवोपदिश्यते विज्ञेपि ड खात् सुखमीढसे चेत् ॥

कुरुष्व तत्किंचन येन वाग्वित नवेत्तवास्तेऽवसरोयमेव यत् ॥१६॥

अर्थ ॥ हवेजीवने प्रमादपरिहारानुएहिजअवसरठे तेकहेठे हेजीगुजने फरीफ
रीने उपदेगकदुबु केजोतुड खथीवीहेठे अनेसुखनेवाठेठे तोतु एवुकाऽक सुठत
करके जेथकीताहरु वाठेलुसुख तुजनेमिले अनेतेसुठतकरवानो अवसर एहिजनेऽ
हांफरीनेठपदेशदीयो माटेपुनरुक्तदोपनही यडुक्त सज्जायऊणतवडं सहसुडवएत
सुईपयाणोसु ॥ सतगुणकिंचणोसु न दुति पुणरुक्तदोसाठ ॥ १६ ॥

धनागमोऽस्य स्वजनानसूनपि त्यज त्यजैक न च धर्ममार्हतं ॥

नवति धर्मांश्च नवे नवे स्थिता न्यमून्यमीनि पुनरेप दुर्जन ॥१७॥

अर्थ॥हवेधर्मेनीडुर्जनतादेखाडीने धर्मावसरनेज दृढकरेठे हेजीगु धनतथागरीर
अनेसुख तथासजनकदुबु तथाप्राणजे जीवितव्यपणु तेसर्वनोल्यागकर पणएकश्रीस
वैद्वप्रणीतजे धर्म तेहनेकोऽवारेंपण त्यजीशनही केमकेधनादिक सर्ववस्तुतेधर्मयकी
जतुजनेनयनवनेविपे याग्वितमलशे पणधनादिकेकरी जिनोक्तधर्ममलबु डुर्जने॥ १७
दु ख यथा बहुविध सदस्येभ्यऽकाम काम तथा सदसि चेत्करुणादिनावे ॥
अटपीयसापि तव तेन नवातरेस्या टाल्यतिकी सकलदु खनिवृत्तिरेव १८

अर्थ॥हवेथात्माने अकामडु खनासहेवाने बदले सकामडु खसहेवुते नजुएमकहे
ठे हेथात्मातुजेम थकामके०ऽगारहित परवश्यको बहुविध सुख तृप्ता वध वधनादि
कडु खप्रतेसहेठे तेमज जोकरुणादिक जेमेत्री प्रमोद कारुण्य माय्यस्य एपरिणामेकरी
ने सकामके० निर्ळगनीगुडियें तुडु लसहनकरे तो तेवायाडापणडु खने सहवेकरीने
नवातरेनेविपे आत्यतिकीके० पुन प्राडुर्जावेंरहित एह्यो समस्तडु खनी निवृत्तिते नि
व्यपयाय एडजे मोरूपद पामे ॥ १८ ॥

प्रगल्भसे कर्मसु पापकेष्वरे यदाः

विज्ञायस्तच्च विनश्वर क्वन विज्ञे

अर्थ ॥ हवेधर्मत्यजीने आत्मापा

खनीवतु सुखनीआम्पायेकरी ५॥

पणकने पण ते धनसजन॥

न तद्विनानित ॥

१. दि॥१५॥

अरेमु

माहा

तादृगं जीवन्त्यनो जीवकेऽवतावतुं विनाशजीवते एवीगितंजायनायकोपण
तीतिनाडु खयी केमवीहितोनयी ॥ १९ ॥

कर्माणि रे जीव करोपि तानि येस्ते भविष्यो विपदो ह्यनन्ताः ॥

तान्यो जिया तद्वधसे ऽधुना किं संजाविताभ्योपि नृशाकुलतां ॥ २० ॥

प्रथं ॥ वजीप्रकागंनंतेहिकहेते हेजीवजोतुं तद्ववाज हिता मृषावादादिकर्म
जेकमेकगीतुजने अनंनित्यापदाथोयागे नेवारं ह्मणाजते आपदाथोसंजायेके
अतिगंनयेकरीते आकुजताकिमपामेते जोपापनाफलजाणतोयकोपण तुंपापक
वानेप्रवत्तेते नेवारं वजी नरकादिकनाडु खसांनजीनेसावान्ते जयपामेते निश्चेतु
तेडुःखजोगवाजपडगे एमानंशयचुंते एजावार्येते ॥ २० ॥

ये पालिता वृद्धिमिताः मह्यं स्निग्धा नृशस्नेहपदं च ये ते ॥

यमेन तानप्यदयं गृहीतान् ज्ञात्वापि किं न त्वरसे हिताय ॥ २१ ॥

प्रथं ॥ वजीजीवने हीतायेनेविपेप्रेते हेजीवजंस्वजन मित्रादिक तथापुत्रादिक
आपोप्या तथाजं तुजनायेंदृडिपाम्या महोदायया वजीतंतादृगं अतिशयस्नेह
यया तेदुनेपण यमगजायें निर्दयपणेग्रस्या तेजाणीनेपणतुं आत्महिनकरवानेके
जमाजयतुंनयी केमके तेदुनेजो यमंग्रन्यतो तुंगीगीतेस्विररहिन एजावार्ये ॥ २१ ॥

यैः क्लिश्यमे तं धनबंध्वपत्य यशः प्रचुत्वादिभिराशयस्थैः ॥

कियानिह प्रेत्य च तैर्गुणान्ते माय्यः किमायुश्च विचारयैवं ॥ २२ ॥

प्रथं ॥ द्वेजेतुंक्वजमहेते तेहयीतुजने काऽगुणनयी तेकहेते हेआत्मनतुं आ
म्यकेऽ केवजकल्पिनमात्र एद्ववाजधन वंधु स्वजन अपत्यकेऽ नंतान तथा च
हीति अने प्रचुत्व स्वामिपाणं ऽन्यादिकनिमित्तंकी क्लिश्यनकेऽ कष्टजोगवेते ते
स्वजनादिकंगी तुजनेऽहजवे तथा पग्नवं केडुंके गुणमायवुंतेएडले ते तुजने
एकगमे अनेआकषाते केडुंकेते एमविचारी थनादिकतुं ममत्व कर्तां करतांज
पुप पुगेयऽजाने अने न्वातंरकोऽपण तादृगं कामेआवमेनही ॥ २२ ॥

किमु मुह्यमि गतरं पृथक् कृपणं वंधुवपुः परिग्रहः ॥ विमृश

स्व हितापयोगिनो ऽवसरेऽस्मिन् परलोकपात्र रे ॥ २३ ॥

प्रथं ॥ हेपग्लोकंजना गंयीजीव तुं कपण दीन तगणदेवाने असमर्थे एहवा अ
पृथगत्वर्गकेऽ जुदाजुदावेगाऽजास एद्ववाजे वंधु स्वजन तथा वपुजेशरीर तथा थ
ान्यादिक परिग्रह तेषकी मुंमुंजावते एकोऽपण तादृगंतायें आवेनही एजावा

पेकरीनेजुड खसमूहमापडयोठे अनेफरीपण तेहिजपापनेकरेठे तेथीतुपणाकदिवस
हितजलनापूरमा बुडतोथको पोतानामस्तकनेरिपे अने गलानेविपे शिजाधरेठे॥१५॥

पुन पुनर्जाव तवोपदिश्यते विज्ञेपि इ सात सुखमीढसे चेत् ॥

कुरुष्व तत्किंचन येन वाग्धित न्वेत्तवास्तेऽवसरोयमेव यत् ॥१६॥

अर्थ ॥ हवेजीने प्रमादपरिहारनुएहिजअवसरठे तेकहेठे हेजीवतुजने फरीफ
रीने उपदेशकदुडु केजोतुडु खथीवीहेठे अनेसुखनेवाठेठे तोतु एवुकाइक मुरुत
करके जेथकीताहर वाळेसुसुख तुजनेमिले अनेतेसुरुतकरवानो अवसर एहिजठे
हाफरीनेउपदेशदीधो माटेपुनरुक्तदोपनही यडुक सजायजाणतवड सहेसुववण
धुईपयाणोसु ॥ सतगुणकित्तणोसु न दुति पुणरुक्तदोसाठ ॥ १६ ॥

धनागसौरव्यस्वजनानसूनपि त्यज त्यजेक न च धर्ममार्हतं ॥

नवति धर्माद्भि नवे नवे धिता न्यमून्यमीजि पुनरेप दुर्लभ ॥१७॥

अर्थ॥हवेधर्मनीडुर्जनतादेखाडीने धर्मावसरनेज दडकरेठे हेजीवतु धनतथाशरीर
अनेसुख तथास्वजनकुडुव तथाप्राणजे जीवितव्यपण तेसर्वनोत्यागकर पणएकश्रीम
वैद्वप्रणीतजे धर्म तेहनेकोड्वारेपण त्यजीशनही केमकेएधनादिक सर्ववस्तुतेधर्मयकी
जतुजनेनवनयनेविपे वाग्धितमलशे पणधनादिकेकरी जिनोकधर्ममलबु डुर्जनठे
दु ख यथा बहुविध सहसेप्यइकाम काम तथा सहसि चेत्करुणादिज्ञावे ॥

अटपीयसापि तव तेन नवातरेस्या द्वात्यतिकी सकलदु खनिवृत्तिरेव १८

अर्थ॥हवेआत्माने अकामडु खनासहेवाने वदले सकामडु खसहेबुते जनुएमकहे
ठे हेआत्मातुजेम अकामके० इगारहित परवशशको बहुविध सुख तृप्ता वध वधनादि
कडु खप्रतेसहेठे तेमज जोकरुणादिक जेमेत्री प्रमोद कारुण्य माध्यस्य एपरिणामेकरी
ने सकामके० निर्झरानीपुडिपे तुडु खसहनकरे तो तेवायोडापणडु खने सहवेकरीने
नगातरनेरिपे आत्यतिकीके० पुन प्राडुर्जाविरहित एहरी समस्तडु खनी निवृत्तिते नि
अपपाप एटले मोहपद पामे ॥ १८ ॥

प्रगल्भसे कर्मसु पापक्रेष्वरे यदाशया शर्म न तद्धिनानित ॥

विजावयस्तच्च विनश्वर कृत विज्ञेपि कि दुर्गतिदु खतो न हि॥१९॥

अर्थ ॥ दोषधर्मत्यजीने आत्मापापकर्ममा निपुणताकरेठे तेआश्रीकहेठे थरेम
खजीवतु सुखनीआस्यायेंकरी पापनाउत्पादकजेकर्म तेहनेरिपे प्रगल्भसेके० माहा
पणकरेठे पण ते धनसजनादिकनासुख तो प्राणितके० जीयतव्यविना जोगवायनही

ताहरो जीवतथ्यतो जीवके० उतावलुं विनाशशीजने एवीरीतेजाणतोथकोपण
गीतीनाडुखथी केमवीहितोनथी ॥ १९ ॥

कर्माणि रे जीव करोपि तानि येस्ते नवित्र्यो विपदो ह्यनंताः ॥

तान्यो निया तद्वधसे ऽधुना किं संजाविताभ्योपि नृशाकुलत्वं ॥ २० ॥

अर्थ॥ वजीप्रकारांतरेतेहिजकहेते हेजीवजोतुं तेहवाज हिंसा मृपावादादिककर्म
ते जेकमेकरीतुजने अनंतिआपदाओथाओ तेवारेंहमणाजते आपदाओसंनारेथके
। अतिगंनयेकरीने आकुजताकेमपामेते जोपापनाफलजाणतोथकोपण तुंपापक
रवानेप्रवर्तेते तेवारेली नरकादिकनाडुखसांनलीनेसावास्ते नयपामेते निश्चेतुं
तेडु खनोगवाजपदगे एमांसंगयसुते एजावार्थेते ॥ २० ॥

ये पालिता वृद्धिमिताः सदैव स्निग्धा नृशस्नेहपदं च ये ते ॥

यमेन तानप्यदयं गृहीतान् ज्ञात्वापि किं न त्वरसे हिताय ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ वजीजीवने हीतार्थेनेविपेप्रेरेते हेजीवजस्वजन मित्रादिक तथापुत्रादिक
। व्यापोप्या तथाजे तुजसायेंवृद्धिपान्या महोटाथया वजीतेताह्रा अतिगयस्नेह
त्रथया तेहुनेपण यमराजायें निर्दयपणोग्रन्या तेजाणीनेपणतुं आत्महितकरवानेके
उजमालयतुंनथी केमके तेहुनेजो यमंगस्यतो तुंगीरीतेस्थिररहिस एजावार्थ ॥ २१ ॥

यैः क्लिश्यमे त्वं धनबंध्वपत्य यशःप्रभुत्वादिजिराशयस्यैः ॥

कियानिह प्रेत्य च तेर्गुणस्ते साध्यः किमायुश्च विचारयैवं ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ हवेजेतुक्केगसहेते तेहथीतुजने काऽगुणनथी तेकहेते हेआत्मनतुं आ
यस्यके० केवलकल्पितमात्र एहवाजेधन बंधु स्वजन अपत्यके० संतान तथा य
कीर्ति अने प्रभुत्व स्वामिपणुं ऽत्यादिकनिमित्तेकरी क्लिश्यमेके० कष्टनोगवेते ते
नस्वजनादिकेरी तुजनंइहजवें तथा परजवें केटलुंक गुणसाधवुंतेएटले ते तुजने
गुणकरसे अनेआऊपोते केटलुंकते एमविचारी यनादिकतुं ममत्व करतां करतांज
गपुप पुगेथऽजासे अने नवांतरंकोऽपण ताहरेकामेआवसनही ॥ २२ ॥

किमु मुह्यसि गत्वरैः पृथक् कृपणैर्बधुवपुःपरिग्रहैः ॥ विमृश

स्व दितोपयोगिनो ऽवसरैऽस्मिन् परलोकपात्र रे ॥ २३ ॥

अर्थ॥ हंपरजोकेजनार पंथीजीव तुं कृपण दीन सगणदेवाने असमर्थ एहवा अ
पृथगत्वरके० जुदाजुदावेराऽजासे एहवाजेबंधु स्वजन तथा वपुजेगरी तथा ध
। धन्यादिक परिग्रह तेणेकरी सुंमुंजायते एकोऽपण ताह्रासाथे आवेनही एजावा

येने माटे एवमस्वरवायोग श्रवसरनेविषे पोतानाहितोपयोगी परलोकना सहायभूत
एदवाजे ज्ञानादिकगुण तेहोने चित्तमाराख ॥ २३ ॥

सुखमास्से सुख शोषे जुद्धे पिवसि खेलसि ॥ न
जाने त्वग्रतः पुण्यैर्विना ते किं न विप्यति ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ हरे दमणातुसुखेविजशेने पण आगलताहरी सीगतिथासे तेरुहेने हेत्या
त्मातु दमणापुगेपार्जित पुण्यफलना उपायथी सुसुखेवेशीरहेने तथासुखेनोजन
न सुखेमयादिकपानकरेने सुखेंधूतादिकेरमेने पण आगज परजनें तुजनेपुण्यविना
सुखालुने तेसुनथीजाणतो एतसेपुण्यविना घणुजझुखीयडम ॥ २४ ॥

गतीनात्तापान्मक्षिकाकत्तणादि स्पर्शाद्युत्थात्कष्टतोत्पाद्विज्ञेपि ॥ ता

न्नाश्रयि कर्मणि स्वीकरोपि श्वभ्राटीना वेदना धिग् धिय ते ॥ २५ ॥

अर्थ ॥ हरेपोडाकटथी बीहतोयको घणुकटश्रगीकारकरेने तेरुहेने हेत्यात्मातु
ताडथी तापथी तयामागीप्रमुख तण माजप्रमुखना स्पर्शादिकथी वपुंजे श्रय
माप्रकट तेथीरीहेने कायरथापने थनेणापापकर्मकरीने श्वव्रके नरकादिकना प्र
कारनीजे महारेदनाथो तेप्रतेश्रगीकारकरेने तोताहरीतुदिने धि कारने ॥ २५ ॥

ह्यरिकपाये कचन प्रमादे कदाग्रहे कापि च मत्सराद्ये ॥ आ

त्मानमात्मन कलुषीकरोपि विज्ञेपि त्रिडू नो नरकादधर्मा ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ रानीनेहितकरेने देत्यात्मातु क्लिष्टाक परीपहादिकमा कयायेंकरीने वनी
हिंसाक शिषानुशानादिकनेरिपे प्रमादेकरीने रज्जीक्लिष्टाक उपदेशादिकमा कदाग्रह
रिने क्लिष्टाकगुणवतनी अनुमोदनानेरिपे मर्मगदिकेकरीने पोतानीआत्माने मनी
करेने पणनुमर्मगदितयको नरकथीरीदितानथी माटेतुजने त्रि कारने ॥ २६ ॥ इति

श्रीअध्यात्मकल्पद्रुमे मामान्यतो वेगव्यापदेशाग्न्या दशमोपकार समाप्त

अथअमंडलपुपदेश ॥ जवेव्रापायविनाशनाथ तमहुअर्म कलुषीकरोपि
दि ॥ प्रमा दमानोपमिन्मरात्रिजिर्न मिश्रित ह्योपमामयापद ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हरेअमंडलपुपदनाम ज्याग्या अरिआग्रहेने निर्हाप्रयम धर्मेनी
ह्याव धर्मेने जरी ॥ ममात्मनी अपायजे जन्ममरणादिक तेदना मि
न्यावने ममदेवाप एदवाअर्मेने हेमृग्यात्मा प्रमादजे मयादिक तयान
अदिक दिक कष्ट तयामन्म ज्यादिकरीने तु मनीनरनेने जेतेवर द
नरहेने त्रिपन्ना ॥ मिश्रितअपार आमयापदनम्यातु एतने रि ६५ येमिप्रि

जे औपय तेकांइरोगनिवारकनहोय अनेतेमजतेऔपधनीपरें धर्मपणजोप्रमादादि के मिश्रितहोयतो संसारना अणायजे दुःखतेनो निवारकनहोय ॥ १ ॥

यतः ॥ शैथिल्यमात्सर्यकदाग्रहक्रुधोनुतापदंजाविधिगौरवाणि च ॥

प्रमादमानो कुगुरुः कुसंगतिः श्लाघार्थिता वा सुकृते मजा इमे ॥२॥

अर्थ ॥ हवेधर्मेनेविषे मलसरिखाजेटलादोषने तेटलापूर्वाचार्यना वचनथीदेखाडे ठे सुकृतजेधर्मकार्येतेमां शैथिल्यके० धर्मेनेविषे अनादरता मात्सर्यके० गुणवंतनेविषे षेपनुंयरबुं तथाकदाग्रहके० जूठावचननुंहठ क्रुधके० क्रोध बली अनुतापके० सुकृतकरीनेपठे हाइतिखेदेमें फोकटदानदीधुं फोकटतपस्याकीधी इत्यादिकपश्चात्तापनुं कर बुं तथादंजके० कपट अने अविधिके० शास्त्रोक्तविधिये रहित क्रियानुंकरबुं तथागौरवके० हुंमहाधर्मिष्ट इत्यादिक महोटाइनुंचितवबुं बलीप्रमादजे धर्ममां असावधानपणुं अने मानजेअहंकार बलीकुगुरुजे जोहगिलालुब्ध अने कुसंगतिजे कत्खत्र नापी एहवामिथ्यात्वी प्रमुखनोसंग तथा श्लाघार्थिताके० लोकनामुखथी पोतानी कीर्तिनुंवांठबुं एटलाप्रकारेंकरी धर्ममलीनयाय धर्मनुंयथोक्तफलनयाय ॥ २ ॥

यथा तवेष्टा स्वगुणप्रशंसा तथा परेपामिति मत्सरोक्षी ॥

तेपामिमां संतनु यत्नजेयास्तां नेष्टदानादिविनेष्टलाजः ॥३॥

अर्थ ॥ हवेआत्मापोतानागुणनी प्रशंसावांठेठे तेआश्रीउपदेशेठे हेआत्माजेम तुजने पोतानागुणनी प्रशंसावद्वनठे तेमपरजे अन्यजन तेहनेपणपोताना गुणनीप्र शंसावद्वनठे एहबुंजाणीने मत्सररहितथको तेअन्यजननी इमांके० गुणनीप्रशंसाप्र ते विस्तारीनेकहे जेमतुंणतेप्रशंसाप्रतेपामें केमके कोइने वांठितदानदीयाविनापोता नेपण वांठितलाजनथाय एटलेपारकागुणनी प्रशंसाकरीथेंतो पोतेंपण प्रशंसनीयथें

जनेषु गृह्णत्सु गुणान् प्रमोदसे ततो नवित्री गुणरिक्ताता तवा॥गृह्णत्सु

दोषान् परितप्यसे चरे ब्रवंतु दोषास्तयि सुस्थिरास्ततः ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवेकेटलाक काव्यनेविषे गुणप्रशंसानीवांठाथकी अवगुणदेखामेठे हे आत्माजोताहरागुण लोकेंयहणकथाथकां तुहर्षपामेठे तोतेहर्षपामवाथी ताहरे गुणनी रिक्ताथासे अनेजोलोके अवगुणबोजतेठते तु परितापके० खेदपामेठे तो तेखेदपामवाथी ताहराविषे अवगुणते निश्चलथइहसे तेमाटे गुणकहाथी हर्ष नेदोषकहाथी खेद एवेहुवाना तुंकरीसनही ॥ ४ ॥

प्रमोदसे स्वस्य यथाऽन्यनिर्मिते स्तवेस्तथा चेत्प्रतिपद्यिनामपि ॥

विगर्हणे स्वस्य यद्योपतप्यसे तथा रिपूणामपि चेत्ततोसि वित् ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हेआत्मातु जेमलोकनामुखें पोतानागुण स्तवसांजनीने प्रमोदपामेरे तेम शत्रुनापण गुणस्तवसांजनीने जोप्रमोदपामें अने पोताने विगर्हणे के० अवर्णन करीने जेमपरीतापकरेते तेमजजो शत्रुनापण अवर्णवाद सांजनीने तुपरीताप हो तेवारे एम जाणियेंजे तुझातागो ॥ ५ ॥

अथवा ॥ स्तवैर्यथा स्वस्य विगर्हणैश्च प्रमोदतापो न जसे तथा चेत् ॥

इमो परेषामपि तैश्चतुर्वर्ष्युदासतो वासि ततोऽर्थवेदी ॥ ६ ॥ इतिवापठ

अर्थ ॥ वली पागातरेकरी एहिजअर्थकहेते हेआत्मातु जेम पोतानीस्तुतिपाठ ने तथापोतानेविगर्हणेकरीने प्रमोदतापीके० हर्षअनेशोकप्रतेजजेते तेमज पातानी स्तवना तथा निदा अने परनीस्तवना तथा परनीनिदा एचारेनेविपैजो वगण ताके० मध्यस्थजावनेनजे तेवारेतु अर्थवेदीके० परमार्थनुजाणतो एमनाणें एकाव्य पहेजाकाव्यनुं पागांतरजाणवु ॥ ६ ॥

नवेन्न कोपि स्तुतिमात्रतो गुणी ख्यात्या न बद्धापि हितं परत्र च ॥

तद्विद्वुरीर्ष्यादिजिरायति ततो मुग्धानिमानग्रहिलो निहसि कि ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हेआत्माकेवल एकजीस्तुतिमात्रचीज कोइगुणवतनथाय अनेवली ज तमा ख्यातिकीर्तिजोघणीहोय तोपण तेथी काइपरजवनु हितनथाय तेमाटेपरने के हितनुवाठक एहबुजेतुते मुधाके० फोफट अजिमानेकरी घहेजोययो थको इय दिकेकरीने थायतिजे उचरकाल तेहने सावास्ते बगाडेते एटलेईपां करवायी ताहा परजवनुहित विणसीजायते इतिजाव ॥ ७ ॥

सृजति के के न बद्धिर्मुखा जना प्रमादमात्सर्यकुबोधविभ्रता ॥

दानादिप्रमाणि मलीमसान्यमू न्युपेक्षशुद्ध सुकृत चराएवपि ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवेदानादिककर्मने जे मलीनकरेते तेहनेकहेते हेआत्मा ^{जेम} दिक पाचप्रकारें तथामात्सर्य एटले पारकीसपदानी अदेखाइ तथाकुबाधने ^{जेम} प्यादर्शननु दृष्टिराग तेणेकरी विभ्रुतके० परानव्या एहवा बहिरमुखजे स्वनिष्पित मार्गनास्थापन कुतीर्थकनोक्ते मलीमसके० महाआरनादिके दृष्टत वादानप्रमुख ते धर्मकार्यमा कोणनथीकरता अर्थात्मिप्यात्मीजोरुपण ताने

तपोताना मननीरुचियें दानप्रमुख धर्मकार्यकरेते पण तेप्रमादादिके दूषितथका य
थोक्तफलदायकनथाय तेमाटेतेमलीन धर्मकार्य उबेपीने थोडुपण शुद्धधर्मकर ॥७॥

आच्छादितानि सुकृतानि यथा दधंते सौजाग्यमत्र न
तथा प्रकटीकृतानि ॥ ब्रीडाननाननसरोजसरोजनेत्रा
वह्नस्थलानि कलितानि यथा झुकूलैः ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रशंसारहित धर्मनुं विशेषफलदेखाडेते इहां श्रीजिनशासननेविपे आ
वाहितके० प्रशंसानेढाक्याथका एटलेजेप्राणी प्रशंसायेरहित थका एहवाजे सुकृत
के० धर्मकार्य तेथीजेहवीं सुजगतानेपामे तेहवीं प्रकटितके० जेसुकृतकरीने लोक
आगलें प्रशंसाकरावे ते सुजगतानेनपामे तेहनुं दृष्टांतकहेते जेम ब्रीडाजेजळा ते
ऐकरीने नतके० नघटे आननसरोजके० मुखकमलजेहनुं एहवीं सरोजनेत्राके०
कमलनयना एटले उत्तमस्त्री तेहना वह्न स्थलजे स्नानमंडलते झुकूलजे वस्त्रतेऐकरी
सहितथका जेहवीं सुजगताप्रतें पामे तेहवा उघाडाथका सुजगताप्रतेंनपामे ॥९॥

स्तुतैः श्रुतैर्वाप्यपरैर्निरीक्षितैर्गुणस्तवात्मन् सुकृतेन कश्च न ॥
फलंति नैव प्रकटीकृतैर्जवो द्रुमा हि मूलैर्नैव तत्पि त्वध. ॥१०॥

अर्थ ॥ हेआत्मा ताह्रासुकृतजे धर्मकार्य ते अन्यलोके स्तुतके० वखाणेथके
तथा अन्यलोके सांजलेंथके तथा अन्यलोकेदेखेथके तेथीतुजने कोइगुणनथी तेउ
परदृष्टांतकहेते जेमचूमीमांहेथी मूलप्रगटकरेते डुमजेवृक्षतेफलेनहीपण उलटाहे
गपडे तेम सुकृतपण कथाढाक्याथका फलदायक न थाय ॥ १० ॥

तपःक्रियावश्यकदानपूजनैः शिवं न गंता गुणमत्सरी जनः ॥

अपथ्यनोजी न निरामयो न वेजसायनैरप्यतुल्यैर्यदातुरः ॥११॥

अर्थ ॥ हवेगुणवतनुं मत्सरकरनुं निपेधेते गुणजेपारका तपसंयमदानादिक तेह
नेविपे मत्सरनुंकरनार एहवाजे मनुष्यते तपतथाक्रिया जे आवश्यक दान तथापूजन
जे जिनविंव पुस्तकप्रमुखनीपूजा इत्यादिक सर्वप्रकारेंकरीपण मोक्षपामेनही तेउपर
दृष्टांतकहेते जेम आतुरजे रोगीपुरुषते अपथ्यनोजन करतोथको अनोपम महामू
ला एहवाजे रसायन पारदादिक औषध तेऐकरी रोगरहितनथाय इहां रोगीतेआ
त्मा अने तपप्रमुखते रसायण अनेगुणवंतउपर मत्सरते अपथ्यनोजन तथा मुक्ति
ते निरोगता जाणवी एउपनयकसु ॥ ११ ॥

मन्त्रप्रचारत्नरसायनादि निदर्शनादत्पमपीहि गुह्यं ॥ दाना

चनावश्यकपौषधादि महाफलं पुण्यमितोन्ययाऽन्यत् ॥१७॥

अर्थ ॥ वलीप्रकारातरे तेहिजकहेत्रे इहांश्रीजिनशासनमा दान वेंगूजा आवश्य
क पोसद्प्रमुखजे पुण्य तेथोमुपण शुद्ध दोपरहितकी मोहोपतो मन्त्रजे जांगुजीप्र
मुख तथा रत्नजे सूर्यकात चडकातादिक तथा रसायनजे पारादिक तेहनीपर म
हाफलकारीयाय जेममन्त्रथोडाग्रहरनुहोय तोपण विषप्रहारादिकनेहरी महागुणरु
रे तथास्त्रयकातादिक रत्नन्धानुहोयतोपण महाप्रकाशकरे श्रने रमायणथांगुपण म
होदारोगहरे तेमदोपरहितपुण्यजो थोहुहोयतोपण महाफलदायकयाय श्रनेतेह्यी
विपरीतजे अशुद्धपुण्यकार्य तेथन्यथाके ० घणहोयतोपण श्रत्पफलदायकयाय ॥१८॥

दीपो यद्यालपोपि तमासि हति जवापि रोगान् हरते सुधाया ॥

तृण दहत्याशु कणोपि चाग्नेर्धर्मस्य लेशोप्यमलस्तथाह ॥१९॥

अर्थ ॥ जेमदीपक अत्पके ० न्हानोहोयतोपण अधिकारटालेने वलीनेम श्रम
तनो एकविडुमात्रतेपण सर्वरोगनेहरे वलीजेम श्रमोनुएककणीयुमात्रतेपण तृण
नेवालीनाखे तेमनिर्मलदोपरहित एहवोधर्मनु लेशमात्रतेपण पापनेटाले ॥ १९ ॥

जावोपयोगशून्या कुर्वन्नावश्यक्री क्रिया सर्वा ॥

देहकेश लजसे फलमाप्स्यसि नैव पुनरासा ॥ २० ॥

॥ इवेसर्वक्रियानी सफलताते जावसहितकरवायोजहोय तेकहेने हेया

श्रद्धा तेहनाउपयोगेकरी शून्यके ० रहित एहवास्तवैय अवश्यकरवा

पडिलेहणप्रमुखक्रिया तेप्रते करतोयको पणतेथीकेवल शरीरने

तेहिजफलपामेठे पणतेक्रियानु मुख्यफलजे मोहजडण तेसर्व

जावथकी शून्यक्रियाजो घणोरुतीतोपण नि फलयाय ॥ २० ॥

धर्मशुद्धपदेशाख्य एकादशोअधिकार समाप्त ॥ ११ ॥

॥ १०५ ॥ शुद्धिमधिकृत्य किंचिदुपदेश ॥

प्रधान हितार्थधर्मा हि तडक्तिसाध्या ॥

धर्मप्रयासान् कुरुपे तृथेय ॥२॥

धर्म एत्रणतत्त्वनीशुद्धिकहेसे तिहाप्रथमतो

निये तेमाटेप्रथम गुरुतत्त्वनी शुद्धि

शुरुवे केमके हितार्थके ० मोहनेअर्थ धर्म

माग्योद्योयतां ते गुन्मायचनयकीनधाय तंमाटिनुं मृदयको परीक्षाग्याविनाज गु
ग्ने आश्रयतांयको धर्मेनेनिमिनेजे प्रयागकरेने तंरुथां० फोरुटे ॥ १ ॥

जवी न धर्मगविधिप्रयुक्तं गंभी जिवं येषु गुम्नं शुद्ध ॥

गंगी हि कल्पो न ग्मायनेस्मै येषां प्रयोक्ता निपगंय मृदा॥१॥

अर्थ ॥ हवेगुग्गुलु०द्योयतां र्मपण अलु०धाय तेरुटेने जवीजे संमारीजीव
तेणे अविधियेंरी राएदवाजे दानादिकधर्म तेरुचीजीव मोरुगामीनधाय केमकेजे
धर्मेनेविषे ए०००० निर्दोषपणुं नथी तंधर्मरुथाजे तेउपगृह्णानं कहेने जेमग्मायननुं
करनार वस्यते गुणागुणनुं अजाणसृग्मद्योयतां गंगीपुण्य ते ग्मायनेरुगी निगेगीन
धाय तंमद्वारांगी तेग्यान्मा आश्रयतेधर्मे मूर्खवैद्य ते कुगुरु जाणयो ॥ २ ॥

गमाश्रितस्नारकवृद्धिता यो यस्यास्त्वहो मङ्गलिता स एव ॥

ओद्यं नरीता विपमं कथं स नयैव जंतुः कुगुरोर्नवाद्धिं ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेकुगुरुस्थने कुतारकनुंदष्टांतकहेने जेप्राणियें तारकवृद्धियेंकरीने तार
कनेआश्रयोटे अनेतेतारखज आश्रीतप्राणीने गुमादनारहोय तांतेप्राणी विपमड
स्तर एहवो उषजे समुद्रनापाणीनां प्रवाह तेरीरीतंतरसे तंमज जेयकी तरवानीआ
शागवियें तेहिज जेवारें बोटे तिवारें नमुद्रनुं पारते केमपामियें तेमज कुगुरुची
जवतमुद्रपण जाणवु केमके जेगुरुप्रतें तारकजाणीने संतारगममुद्र तरवानी आगा
यें तेदने आश्रयियें अनेतेगुरुतो जन्मागीने देग्वाडवेकरी आश्रीतप्राणीने संसारसमु
द्रमां बोटे तेवारें ते प्राणी नंमारसमुद्रनो पारकेमपामे एनावार्ये ॥ ३ ॥

गजाश्वपोतांक्षरथान यथैष्टपदातये नज निजान् परान वा ॥

नजंति विज्ञा. सुगुणान नजैवं शिवाय शुशान् गुरुदेवधर्मान् ॥४॥

अर्थ ॥ तंमाटिगु०देवगुरुधर्मेने आदरबुंतेकरुहेने जेमविज्ञजे निपुणपुस्त्य तेवां
नितस्थानकं पद्मोचवानेअर्थ पोताना अथवापारका हाथी घोडा तथा वाहण उठ व
जद ग्य तेआपआपणेंगुणेंमहितमुजकृणाजोने आदरे केमकेजो निर्लेहण वाहन
होयतो तेद्वयीवांनित स्थानकंपद्मोचयनही माटेहेसरलप्राणी एगीतेंतुंण मोरुस्था
नक पामवानेअर्थ छु०गुणोपेत एवाजे देव गुरु धर्मेनेप्रतेंनज जेयकीमोरुपदपामे
फलाद्वया रयुः कुगुरुपदेशत. कृनाहि धर्मार्थमपीह मूद्यमा ॥

तद्वृष्टिगं परिमुच्य नज ह गुरुं विशुद्धं नज चेक्षिताथ्यमि ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेकुगुरुनाउपदेडयाधर्म फलदायकनहोय तेकरुहेने इहाश्रीजिनगणने

विषे कृगुरुनाउपवेशयकी धर्मनेअपैपणजे नजाउद्यमकरेलाहोय तेफलदायकनपाय
माटेहेनइकजोतु मोक्षफलनोअर्थीगो तोदृष्टिरागठाभीने छुअपरुपकगुरुनेनज ॥५॥

न्यस्ता मुक्तिपथस्य वादकतया श्रीवीर ये प्राक् तयालु

टाकास्त्वद्वतेऽनवन् बहुतरास्त्वत्तासन ते कलौ ॥ विश्रा

णा यतिनाम तत्तनुधिया मुष्णति पुण्यश्रिय फूल्कुर्म

किमराजके ह्यपि तलारक्षा न कि दम्यव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवेदृष्टातेकरी ~~जम~~ उष्टाकहेते हेअमीमहावीर पूर्वतुमेजे सुधर्मात्ता

अप्रक्यादता तेपठे कजिअगमा त्रजविना तादराशा

यथाविरुद्धवर्धिते मिथ्यात्वी कुमतिप्रमुख तेदानीमित्राश्ते विवाहव्यापार प्रमुखैकरी
परिचयकरु तयापिताप्रमुखनी अवगणना अनेपरने कुमालेख कुमानामा कुडा
माप कुडातोत्रप्रमुखैकरीने उगवु एटलासर्वप्रकारैकरी पुरुषनेआपदाउपजे ॥ ११ ॥

जतयेव नार्धसि जिन सुगुरोश्च धर्म नाकर्णयस्यविरत विरतिर्न धत्से ॥
मार्थं निरर्थमपि च प्रचिनोप्यघानि मूल्येन केन तदमुत्र समीहसे शं ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ वजीप्रकारातरेकहेत्रे हेआत्मातु जक्तियेकरी जिनपूजाकरतोनथी अने कदा
पिपूजेनेतोपण कुज्जकर्मादिक परवशपण्यायकी पूजेने पणजक्तियीपूजतोनथी तथात
द्वयुरुपासेयी धर्मसाजजतोनथी तथानिरतर अद्वारपापस्थानक पन्नरकर्मादान प्रमु
खयीमपरनुकरु इत्यादिकरितीपणु तेपणनथीआदरतो तथासार्थकके पोताने अ
थवाकुटुम्बादिकनेअर्थ अनेनिरर्थकके स्वार्थगिनापण अपप्य अनाचरित पापोपवेश
हिंताप्रदान प्रमादाचरित एपाचप्रकारैकरी कारणगिना पापनेमेलवेने तोपरलोक
तु शामुजैकरी सुगयी वांठाकरेने इहा मूलरूपते पुण्यजाणवु ॥ १३ ॥

चतुष्पटे सिद्धस्य स्वजात्यैमिल त्रिमास्तारयतीति कश्चित् ॥

संदेह तैर्मज्जति कोपि ङ्गं शृगालवच्चेत्यमिलन् वर स ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ द्वागुरुगुरुनेसिद्धनीउपमा अनेकगुरुने सीयाजनीउपमाकहीने उपवेशे
पोतानीजातीनाजे चतु पदमुगप्रमुख तेसाथेमया सिद्धनीपर एतसारमाजे सदगुरु
तेपोनानी जातीना जयपचेदियमहीमनुष्यइत्यादिकसाथे मल्योयको आश्रीतजीव
नेतारे जेमगिद्धनिजाश्रितचतु पदने ऋषगर्तादिकथीतारे तेमसुगुरुपण निजाश्रितन
थ्यनीयन ममागममुद्घीनाश्च अनेकगुरुतेसीयाजनीपर स्वजातीयजे मनुष्यादिक अ
नेगिजातीपने चतु पद तेदनेमाथनेइजने ङ्गेजेनरकप्रमुख वजीङ्गेजे कृपादिकते
मानुमाहे तेमादेनेकगुरुनेनमयोयफोनमारो जेमपचारयानमां काइरुयन्त्रमां बीजा
वागमिहादिकनुनयदानयाने अर्थ सर्वेचतु पदमजी एकचजयतमिहने गजाकरी
पाप्यो अनेमर्वेचतु पद तेदनीमेगारयानागा एकदियतेतेयन्त्रमां अग्नीजागी तेवार्
नेमर्वेचतु पद मिहनेमग्नेयगा नेमर्वेनेमिदेषोनाने पुत्रदेयजगामी एकफालेकरी को
इहमहानदी उनीरहेनेगार पढागदवा वजीकेटजाकदियमे दावानजमितया वर
नवगजवयपु तेवार्तेमर्वेचतु पदने पागापोनानेगामे पढोचाडया एहोते मिहनों
गजमहारी कोइ कुंदिमीथानेपण केटजाक हीनसत्व निर्नाग्य मसजाप्रमुखजीवन
नेमर्वेचतु पदने उनीकानागे दरनागो नेगारे सीयाने निजाश्रित मर्वेचतु पदने

पुंठदेवजगामी फाजजरीनदी उत्तरवा लागो तेवारे सर्वजीवस्तहित पोतेंपण अ
गाधजलमाधुनो इद्रासिहने सुगुरु अनेसीगालते कुगुरु महानदीते डुर्गति अने
आश्रितजीवते धर्मायी मनुष्य एमउपनयलेवो ॥ १४ ॥

पूर्ण तटाके लुधितः सदेव नृतेपि गेहे लुधितः स मूढः ॥ क
ल्पद्रुमे सत्यपि ही दरिजो गुर्वादियोगेपि हि यः प्रमादी ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवेगुर्वादिकुं योगठतेप्रमाद करबुंनही तेदृष्टांतदेइनेकहेठे निश्चेंकरीजे
प्राणी देवगुरुधर्मनुं योगठतेपण प्रमादवंतथायवे तो हाहाइतिखेदेतेप्राणी नखातला
वेपण सदाइतरस्योठे वली ते पुरुष सुखडी प्रमुखे नखायका घरमां पण सुख्योठे
वली घरमाठते कल्पवृद्धे पण दरिडीते तेमाटे गुर्वादिकनो योगठते प्रमादत्यजीने
धर्मसाधनकरबु तेहिजसार्थकठे ॥ १५ ॥

न धर्मचिंता गुरुदेवभक्ति येंपां न वैराग्यलवोपि चित्ते ॥ तेपां
प्रमूढेशफलः पशूना मिवोन्नवः स्याद्धरंजरीणां ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रकारांतरेंतेहिजकहेठे आजमेंशुं धर्मकीयो अनेहवे नित्य प्रत्येंशोधर्म
करवानुंते एहवीजेने विचारणानथी यडुक्तं उत्थायोत्थाय चित्तेयं किमद्य सुरुतं कृतं ॥
आयुषः खंममावाय रविरस्तमय गत ॥ १ ॥ तथा जेने गुरुअने देवनीभक्तिनथी वली
वैरागनुंजेशमात्रपणनथी एहवाजेपेटनराप्राणी तेहोनुंजन्मते पशु छुंन कुतराप्रसु
खनीपर केवल माताने गर्जधारणादिकक्लेश करवामात्रज फलहोय ॥ १६ ॥

न देवकार्यं न च संघकार्यं येपां धनं नश्वरमाशु तेषां ॥ तदर्जं
नाद्यैर्लजिनैर्नवांधौ पतिप्यतां किं त्वलंवनं स्यात् ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रकारांतरें सुपात्रेंधनवावरवानी सफलतादेखाडेठे जेधनवंतप्राणीनुं
धन देवकार्यजे प्रासादकराववा अथवाजीणोंद्वार विवप्रतिष्ठा इत्यादिकनेविपे तथा
संघकार्यजे चतुर्विधसंघनुंपोषणं तथासाधर्मिनीवत्सलताते हीन अने दीनजे साधर्मि
कहोयतेनीचिताकरवी तथा पुस्तकलखववा इत्यादिक कार्योमांउपयोगीनहोय तेप्रा
णीनुं विनाशजील एहबुंजेधन तेउपार्जनादिकनापापेकरी संसारकूपमापडताने तेधन
मुंकांइ आधारचूतथाय अर्थातकांइनथाय एटलेसुपात्रेव्ययविना अन्यथाकोइकामेना
वे ॥ १७ ॥ ति श्रीअध्यात्मकल्पद्रुमेदेवगुरुधर्मशुद्धीनामा द्वादशोधिकारः समाप्त ॥ १७ ॥

ते तीर्णा जवचारिधि मुनिवरास्तेन्यो नमस्कुर्महे येषा नो विषयेषु निग
 ध्यति मनो नो वा कपायै हृत ॥ रागद्वेषविमुग् प्रशातकलुपं साम्यास
 शर्माद्य नित्य खेलति चाप्तसयमगुणाक्रीडि जज्जवावना ॥ १ ॥

अर्थ ॥ इवेयतिशिक्षोपदेशनामा तेरमोद्यधिकारकहेने तेमाप्रथमयतितु सरूपक
 हेने जेमुनीनुमन विषयमा आसक्तपामतुनयी तथाक्रोशदिककपायमा व्यातुं
 नयी एतद्गजेमहानुनाय ससारसमुद्धृतीतया तेहनेनमस्कारकरियेठये जेमुनिराज
 रागद्वेषरहित थने रुजुयताजे पापाचरणतेहने शातपमाडघोठे उजीसमतार्थकरी अ
 नुरमगुणपास्याने एतदुच्यते पाचमहाप्रतनी पचवीसजावना तथा अनित्यादिक
 बाह्यजानानेजजेने उजीजिनप्रणीतजे सयमनागुण कृमादिकरूप उद्याननेरि
 येने एतदुजेदुमनसोय तेहनेज तत्वयकी मुनिरुहिये एजावार्थे ॥ १ ॥

स्वाध्यायमादित्मसि नो प्रमादे शुद्धा न गुप्ती समितीश्च धत्से ॥ त
 पांविधा नाजंसि देहमोहा दलपे द्विहेतो दधसे कपायान् ॥ २ ॥ प
 रीमदतो मदमे न चोप सर्गात्र शीलागधरोपि वाऽसि ॥ तन्मोक्षमा
 णोपि जयादि पार मुने कथ यास्यविशेषमात्रात् ॥ ३ ॥ युग्मं ॥

अर्थ ॥ एवेमाधुनारेयमात्रयकीज अर्थसिद्धिनयाय तेरुहेने हेमुनितुप्रमार्क
 रीतिनापध्यानररा रांशतोनयी तथादुद्धनिर्मेज मनादिकत्रणमुति थने इयादि
 कपांरगुमर्तने धारणररतोनयी उजीगरीगनामोद्धृती बाह्यअन्यतर ऐप्रकारेतपर
 ए रगतोनयी तथायाह्मापण रुपायनुहाणउपनायी कपायधरेने ॥ २ ॥ तथादुपा
 दित धारिभरमिद अत रुता प्रमुग्नाकरेजा उपसर्ग तेप्रतनधीमहेतो तथा अ
 शरमहमरप गोनागरथने पणरगतानयी थनेऐरज वेपमात्रयीज मोक्षनेरांजेप
 एरगितेननु मगाममुद्गनापाकेमपामीम ॥ ३ ॥ एवेकाथ्यनोअर्थे एकाजे

आर्त्तविकार्यमिद यद्यतिप्रेममे वन्मे चग्निममल न तु कटजीरु ॥ तदे
 नि कि न न विजेति जगज्जिपृष्टम्यु कुतोपि नरकश्च न वेपमात्रान् ४

अर्थ ॥ वनीतेविनकहेने हेमाधुनुग्राममागमां आजीरिफानेअर्थे जे यतिनारर
 रेने अनेरुदृग्वादी बोद्धिनोयका निर्मेननिरनिचार जेचारित्रतेप्रते धरतोनयी ता
 तेरुहेने एतदुद्धनधीनागतो ने रगतनुग्रामकरना एदगोजेपृथुते कोडयीरीजनान
 यी वनीरगुनवेपमात्र धर्यादफी नो नरकपणजीदिनोनयी एतने मृत्यु थने नरक
 एवेपना मवथ नूननेआवजेत पण तादागयी दमेनही इतिनाय ॥ ४ ॥

वेपेण माद्यसि यते चरणं विनात्मन् पूजां च वांगसि जनाद्बुधोपाधिं च॥
मुग्धप्रतारणञ्च नरके ऽसि गन्ता न्यायं विजिपिं तदजागलकर्तरीयं॥४॥

अर्थ ॥ हेअत्मातुंचारित्रविना यतिनेवेपेकरीहर्षपामेठे अनेलोकथकी बहुप्रकार
नीपूजा वदन सत्कारप्रमुख तथावपधिजे वस्त्रपात्र पुस्तकादिकप्रतेंवांठे पणपठेतुं
एमुग्धलोकने प्रतारणके० कपटक्रियायें उगाडकरी तेहथीउपाज्योजेनरकतिहांज
रहीज तेमाटेतुं अजागले कर्तरीना न्यायप्रतेंधेजे जेमकोऽ खाटकियें एकवकरीहण
वानेअर्थें वधकरवानेस्यानकेआणी कातीयेंधारचढावी सझकरी तेवकरीनेपासेका
तिमूकी एटलामांकोऽकामनेअर्थें पोतेवरमांगयो पठवाडेवकरीयें पोतानापगेंकरीनू
मीखोदिनेमाकातिदाटी नेविचारुंजे रखेखाटकीआवेतिवारेंदेखे एमजाणीतेहनाउ
परसुती दैवयोग्यी कंवतजेकातीनीधारआवी तेथीगलुंदवाशुं अनेमृल्युपामि तेमहे
आत्मातुंपण तेवकरीनीपरें अज्ञानीथडने कातीरूपनरकने ठांकिराखेठे पणतेअवश्य
चाविपणाथी उदयआव्याविना रहेसेजनही तेमाटेप्रथमथीज अज्ञानत्यजीने साव
धानरहेजे एन्यायग्रंथातरें बीजेप्रकारेंपण लखुंठे ॥ ५ ॥

जानेऽस्ति संयमनपोनिरमीनिरात्मन्नस्य प्रतिग्रहन्नरस्य न निष्क्रियोपि ॥
किंङ्गीर्तौ निपततः शरणं तवास्ते सौख्यं च दास्यति परत्र किमित्यवेद्मि॥६॥

अर्थ ॥ हेआत्माएलोकजरजन निमित्तेंजे संयमतथातप तेणेकरीने गृहस्थोपा
सेथी अहार आंथ वस्त्रपात्रादिकतुंजेतुं ते तो संयमतपादिकना समूहनुं वक्तृयके०
मूलपणनथुं तेवारेंतुजने ङ्गीर्तिमांपमतां शरणतेसुंजे अनेपरलोकें सुखतें कोणआ
पसे तेविचारीजो एतोलोकोनाप्रतिग्रहनुं मूलमात्रपण ताहरंसुखतनथी माटेतुजने
नरकेपडतां उद्धार अनेपरलोकनेविपे सुखतेगाथकीथाते एजावार्थें ॥ ६ ॥

किं लोकसत्कृतिनमस्करणाचनार्थै रे मुग्ध तुप्यसि विनापि विशुद्धयोगान्
कृतान् जवांध्रुपतने तव यत्प्रमादो बोधिद्रुमाश्रयमिमानि करोति पर्शून्॥७॥

अर्थ ॥ हेवलोकसत्कारादिकदेखी राचवुंनहीतेकहे हेमूटआत्मा शुद्धनिर्मल
दोपरहित एहवाजे मनवचनकायानायोग तेविनालोकोनो सत्कारजे अन्युत्थाना
दिक तथानमस्कारवदना अर्चना जेनवांगपूजा विलेपनादिक तेणेकरीने मुंहर्षपामे
ठे केमकेएप्रमादते ताहरेसंसारकृपमां पडताबोधरूप वृद्धनाआलंजनने ठेठवाने ए
लोकसत्कारते कुहाडारूपठे एटलेताहरोप्रमादरूपवैरीते तुजने संसाररूपकुवामां

नाखवासारुं बोधयालवनरूपवृद्धने लोकासत्काररूप कुहाडेकरीत्रेदेते एतलेहमणा
तो सत्कारपामिमनमा हर्षधरेते पणआगले वोउपामगो दुर्जनयासे ॥ ७ ॥

गुणास्तवाश्रित्य नमत्यमी जना ददत्युपध्यालयनैकशिष्यकान् ॥

विना गुणान् वेपमृपेर्विचर्षिं चेत् त तष्ठकाना तव चाविनी गति ॥८॥

अर्थ॥ हेसाधो धर्माधिंलोकतो तद्वारागुणआश्रीने तुजनेनमेते तथा उपवि बभू
पात्रादिक आलय वस्ति नैपज अन्नपानादिक अनेशिष्य तुजनेथापेते अनेतुनागुण
विनाज मात्र वेपधरेते तेवारे ताहरीवृत्तनी गति थागे जेमठगारा कृत्रिम नवानवा
वेप करीजोकना धनठगीलिये पठेकोइकदिवसे तेहनाविपाकथी बध बधनादिक पा
मे तेम ताह्रा ह्वालयण तेहनीपरे यासे ॥ ८ ॥

नार्जीविकाप्रणयिनी तनयादिचिता नो राजनीश्च नगवत्समय च वे
त्सि ॥ नो राजनीर्धरसि वाऽऽ गमपुस्तकानि इत्यपि पाठ ॥ शुद्धेतया
पि चरणे यतसे न जिह्वो तत्ते प्रतिग्रहचरो नरकार्थमेव ॥९॥

अर्थ ॥ हवेसाधुपणानु सुखदेखाडेते हेनिह्मकतेंधरवारपरिग्रहतोमूम्या मागे
आजीविका तथापुत्रादिकनी चितानथी तेमराजासबधीनयपणनथी वजीजिनप्रणी
त सिद्धांतपणजाणेते अथवाजैनसिद्धातना पुस्तकधरेते तोपणशुद्धचारित्रनेविषे
वद्यमकरतोनथी तेवारेताहू वस्त्रपात्रादिकनुलेबु तेहनुनारते नररुनेअर्थजठे ॥९॥

शास्त्रज्ञोपि दृढव्रतोपि गृहिणीपुत्रादिवधोज्जितोप्यगो यद्यतते
प्रमादवशगो न प्रेत्य सौख्यश्रियो ॥ तन्मोहद्विपतस्त्रिलोकजयिन

काचित् परा छुष्टता वक्षायुष्कतया स वा नरपशुर्नून गमी दुर्गतौ ॥१०॥

अर्थ ॥ हवेठतेयोगेपणजीव धर्मकरतोनथी तेहनावेकारणदेखाडेते लौकिकअ
ने लोकोत्तरशास्त्रने जाणतोथको तथा पचमहाव्रतधारीथको तथास्त्रीपुत्रादिकना
प्रतिवधेरहितथको पण जेप्राणीप्रमादवशे पमथोथको परलोकनासुखनी सपदारूप ध
र्मकार्यनेविषेवद्यम करतोनथी तोतिहा व्रणलोकनु जीपनारजे मोहरूपशत्रु तहनी
ज कोइक अन्नद्वयमहाछुष्टताजाणवी अथवाते नररूपपणुवापडो पूर्वनरकात्किना
थापुपाना बांधवायकी दुर्गतिमाज जनारते एमजाणीयेठेथें ॥ १० ॥

उद्यारयस्यनुदिन न करोमि सर्वं सावद्यमित्यसकृदेतदथो करोपि ॥

नित्यं सृपोक्तिजिनचनचारिता तत्सावद्यतो नरकमेव विजावयेते ॥११॥

॥ १० ॥ नवेयतिनारिपमा निर्येमुपावादिपणं देव्यादेवं जेगनिचीजा लोकांते वगवा
मारं गेमरिषामावधायनरी एवमुकटीनिपदे वागवा मावधायमे मचित्तप्राप्तप्रमु
पगनेने तेमाटेनिर्येमुपावादेररी मारी॥१०॥ एवमुने सावधप्राप्तदिक्कमे तेदयी
गुजने मग्गे जवुजमंनरेने जवुजोतीने सावधप्राप्तार्थी निर्येनग्गनिचार ॥ ११ ॥

येपोपदेष्टायुपधिप्रनारिता ददव्यचीष्टानुजयो धुना जनाः ॥

सुंदर च शेष च मग्न विचष्टमे जवांतरं क्षाम्यति तत्फलं पुनः ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ प्रलीनेविजगतेने देवापुमपानान्नवमामं राजामेजात्तपमाप्रमुगना
येपे तेषाजोकरजगप्रमुगनेअर्थे अपेक्षप्रापी फण्टवंगगरोरीने धर्मक्याकरने ऽ
त्यादिककपटेररी अजोत्रानोरुते नुजने वावित अन्न पान वस्त्र पात्र वगनि निज्ज
दिकप्रापेने तेषीगुणव्यापने मुग्गेहणने मुग्गेरमतोफिरेने पणते मुग्गेनांगव्यातुं फज
परचवे नग्गादिकनाह्मव्यतिना धीजोकाऽजागीमनरी ॥ १२ ॥

प्राजीविकादिविविधानि नृशानि शास्ताः कृतेण कपि महत्तव सृजंति धर्मान्
तेन्योपि निर्देयजिघृक्षामि सर्वमिष्टं नो मयं यत्तमे जविता कथं ही ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ बलीप्रवारातरं तेद्विजगतेने केटजाकश्चावको प्राजीविकाजे उदरवृत्ति
प्रादिशब्दार्थी वस्त्र आनरण राजदम पुत्रादिकवियाद् ऽन्यादिकचिनायेकरी तदा
राजप्राकुजयका घणीरुष्टकरीने धर्मजेदानप्रमुग तंकरेने अने हेनिर्देयवेपनाधरना
॥ तुनेवापागेधीपण अन्नपानादिक सर्ववावितवन्तु जेयानेवातेने अनेसयममां उ
द्यमवगतोतथी माटे हाऽतिग्वेदेताहरी तंमीगतीयासे ॥ १३ ॥

आराधितो वा गुणवान् स्वयं तरन् जवादिधमम्मानपि तारयिष्यति ॥

श्रयंति ये त्वामिति नृगिजकिञ्चिः फलं तवैषां च किमस्ति निर्गुण ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एगुणवंतरे एवमगुणसंविनने एमहानुजावने एनेआरायोधको पोतेसं
सारममुदतरने तेम आपणनेपण तारने एह्वीबुद्धिये घणीनकियेकरी तेप्राणिये तु
जनेआश्रयोने अनेतुंतोपोतेनिर्गुणतो माटेनुजने अथवाते आश्रयकरनारने एमाशो
फजने एउलेतुवुमनाथको तेप्राणीनेपण वोडेने एजावार्थ ॥ १४ ॥

स्वयं प्रमादेन पतन् जवांबुधो कथं स्वचक्रानपि तारयिष्यसि ॥ प्र

तारयन् स्वार्थं सृजन् शिवायिनः स्वतो न्यतश्चैव विलुप्यसे ऽहसा ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हेमुनिवृत्तोते प्रमादेकरीने वुमतोततो पोतानाचक्रजे सेवकजोको तेने
शीरीतेंतारीश केमके पोताने अन्नपानादिकमजे तेनेअर्थे सरजजे मोहार्थिजोको ते

हनेवचतोषको तुफरेते एटलेपोताना प्रमादाचरणथी थनेवीजोकोकने वगवाथी
एवनेप्रकारना पापेकरीने तुलोपायते ॥ १५ ॥

गृह्णासि शय्याहतिपुस्तकोपधीन् सदा परेऽन्यस्तपसस्त्वियं स्थिति ॥

तत्ते प्रमादाऽरितात्प्रतिग्रहे कृणार्णमग्रस्य परत्र का गति ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हे वेपना धरनारयति तु लोकोपासेथी शय्या वस्ति ग्रहार तथापुस्तक
ज्ञानोपकरण तथावपधि वस्त्रपात्रादिकजे नित्यजियेते तेतो तपसीजोकनी स्थिति
ते परतु तुतो प्रत्यक्षप्रमादमा मग्रयको काऽपणतपस्यादिक करतोनथी तेमांटे प्र
तिग्रहने नियवेकरी नारीययु एहबुजेप्रमाद तेथकीउपाजुजे लेणो ते लेणानेविषे
मग्रयको खुतोठोएहबुजतो ताहरीपरजवें सीअवस्थाथासे एटलेप्रथमतु चारित्र्ये
इने प्रमादसेवेते तेलेणोकरेते तेवारपठे तपस्यमादिकविना लोकोपासेथीशय्यादि
क प्रतंलीयेते तेवीजोलेणो एमएवेप्रकारना लेणामाखूतोयको ताहरीमी अ
स्थाथासे अर्थात् इष्टअवस्थाज पामीत् इतिनाव ॥ १६ ॥

न कापि सिद्धिर्न च तेतिशायि मुने क्रियायोगतप श्रुतादि ॥ तथा

प्यहकारकदयितस्तत् स्थातीच्छया ताम्यसि धिह् मुधा कि ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवेतथाग्रिधुणविना कीर्त्तिनेसुवाठेते हेमुनिताहरेविषेकोइ विद्यामत्रा
दिक सिद्धिनथी ग्लीगादणा खमास्तमणाप्रमुख उत्कृष्टक्रियानथी तथामनवचन
कायाना योगनी छुनप्रवृत्तिनथी तथावाह्याज्यतरतपनथीकरतो तथाश्रुतज्ञान आ
दिशब्दथी प्रजाविकपण राजाप्रमुखतु प्रतिबोधु इत्यादिकगुणतेपणनथी तापणु
अहकारे कदयितयको स्थातिजे प्रसिद्धितेहनी वागयेकरीने फोकटशोपरितापको
ते माटेतुजने धि कारथाउताहरामा जो कोइ अतिशयगुणहोय तेवारेंतो स्थातिनी
वागपणयुक्ते थनेतेपिनाज प्रख्यातीनेवाठेते माटेतु विकारवायोग्यगो ॥ १७ ॥

हीनोप्यरे नाग्यगुणैर्मुधात्मन् वागस्तवार्चाद्यनवाप्रवश्च ॥

इत्थन् परेऽन्यो लज्जेऽतितापमिहापि यातो कुगतिं परत्र ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ फरीतेहिजरुहेते थरेनिर्नाग्य नि पुण्यकथात्मातु गुणरहितयको फा
कटस्तवनापूजाप्रमुखने गठतो जोपूजास्तवनानथायतो वलीजोकोउपरकोथकरता
यको इहजोतेपण अतिशय तापसतापपामेते थनेपरलोकेपणदुर्गतिवेंजइशा ॥ १८ ॥
गुणैर्विहीनोपि जनानतिस्तुति प्रतिग्रहान् यन्मुदित प्रतीवसि ॥
लुलायगोऽवोदूखरादिजन्मजि विना ततस्ते जविता न निष्कय ॥ १९ ॥

यतिशिक्षोपदेशाधिकार.

७१

अर्थ ॥ हवेकृगतिमांपडवाविपे उपदेशकरीने प्रतिबोधे हेयतिवेयनाधारक तुं गुणरहितयको पणहर्पवंतययीने लोकथी नमस्कारादिक स्तवना वस्त्रपात्रयन्नादि कजेवावांठे तेहथीतुजने जुलायजे पामोपाणीवहेवायोग्य अथवागोजेवजदीओ हल गाडा यंत्र कोल प्रमुख वहेवायोग्य अथवाअथवते अस्वारीकरवायोग्य तथा उंट खररासज अनेकविधनारवहेवायोग्य इत्यादिकअवतार पाम्याविना तेप्रतिग्रहादि कतुं मूलनथाय केमकेगुणविनापण लोकोपासेथी प्रतिग्रहादिक कल्पेते तेहकुंजेणो पामाप्रमुखना अवतारपामि नारवहीनेवूटबुंठे एनावार्थ ॥ १९ ॥

गुणेषु नोद्यच्चसि चेन्मुने ततः प्रगीयसे यैरपि बंधसेऽर्च्यसे॥जु गुप्सितां प्रेत्य गति गतोऽपि तैर्हसिप्यसे चाऽग्निजविप्यसेऽपि वा॥७०॥ दानमाननुतिवंदनापरं मोदसे निकृतिरंजितर्जनैः ॥ नत्वैपि सुकृतस्य चैल्लवः कोपि सोपि तव लुठ्यते हितैः॥७१॥

अर्थ ॥ वलीतेहिजप्रकारांतरेकहेते हेसुनिजोतुंगुणनेविपे उद्यमकरतो नथी ते वारेइहजवंजे तुजने आवकादिक गीतजासप्रमुखेकरीगायते तथावलीदादशावर्त्त वां दणायेंकरीवादेते सुगंधजेपनादिकेकरीपूजेते तेतुपरनवं निंदनीक कुरूप दरिद्रतादि क पाम्यायका तेहिजताहराउपर हसते तथानानाप्रकारनीपीमा उपजावसे एटले ते स्वामिपणे अवतरसे अनेतुदासपणेथाइत तिहां लातो लाठीप्रमुखना प्रहारेंकरी तुजनपीडसे ॥ १० ॥ हेसुनितुं कपटक्रियायेंकरी लोकरीजवीने तेहोने दानसन्मान स्तवन वदनानेविपे तत्परदेखीने हर्यपामेते पण एम नथीजाणतो जे ताहरो लेश मात्रलुठतते तेहनेएलोकबुंठे ॥ ११ ॥

नवेजुणी मुग्धकृतेर्नहि स्तवे न ख्यातिदानार्चनवंदनादिभिः ॥ वि ना गुणान्नो भवदुःखसंक्षयस्ततो गुणानर्जय किं स्तवादिभिः॥७२॥ अर्थ॥हवेस्तवनादिकनी वाठामूकीने गुणतुंपांकरबुंतेकहेते हेसुनितुं विगोपाविगो नाअजाण एहवामुग्धलोकनीकरेलीजे स्तुतितयाख्याति प्रशंसादिक तेणेकरीगुणवं नथाय वलीगुणजे ज्ञानादिक तेहनीप्राप्तिविना संसारनोविनाश अनेसुक्तिनीप्राप्तिन य तेमाटेकेवल गुणनेजउपार्जनकर पणस्तुतिकराववाथी कांइअर्थसिदिनथी११ अध्येपि शास्त्रं सदसद्विचित्रा लापादिभिस्ताम्यसि वा समा यै॥येपां जनानामिद् रंजनाय भवांतरे ते क मुने क च त्ता॥७३॥ अर्थ ॥ हवेलोकरीजववामाटेतुं शास्त्रनणेते पणनवांतरेतुंकिहां

ककिहा तेदेखाडेठे हेमुनितुजे लोफरीजववानिमिते सत्के० नजोजिनागम तथा
असत्के० विरुद्धवौद्धादिकनुशास्त्रते प्रतेजणेठे अनेवली कपटसहित नानाप्रकार
नाआजापसलापादिक तेणेफरीने धणुप्रयासकरेठे पणनगतरे तेजोककिहागनिमां
जजे अनेतु केइगतियेजइश एटलेआनवे जावजीवगुदीजे जीप तें रीजव्याहो
तेपरजवेकोइपण ताहरे कामेआवेसेनही ॥ २३ ॥

परिग्रह त्व व्यजहाजृहादे स्तत्कि न धर्मोपकृतिवलात् ॥

करोपि शय्योपधिपुरतकादे गर्गोपि नामातरतोपि हता॥२४॥

अर्थ ॥ हवेपरिग्रहव्यजवा आश्रीउपदेशेठे हेमुनितेपूर्वे घरप्रमुखनुपरिग्रहो
डयु अनेवली धर्मोपकरणने मीतेकरीने शय्या वस्ति उपधि वस्त्र पात्रादिक पुस्त
क आदिशब्दयी पाता चाबखी पोथी बावणा जपमाला प्रमुखउपकरणनो परिग्रह
सुकरेठे धर्मोपकरणजेकाइ बहुमूलो ममतानावश्यकी वधाराराखियेंते परिग्रहजजा
एवो केमके० गरके० विप तेहनेनामातरकखायकी एटलेनामफेरवीनाख्यापीप
ण हताके० मृत्युकारकहोयज जोविपने साकर अमृत श्यादिककहियेतोपण खां
यकु प्राणहरणकरे तेमपरिग्रहने धर्मोपकरण निमित्ते राख्योयकोपण दुर्गतिआप

परिग्रहात्स्वीकृतधर्मसाधनाजिधानमात्रात्किमु मूढ तुप्यसि ॥

न वेत्ति हेमनाप्यतिचारिता तरी निमज्जयत्यग्निमबुधो द्रुत ॥२५॥

अर्थ ॥ वजीतेहिजकहेठे हेमुखसागोतु स्वीकृतके० प्रमाणकिधुंठे धर्मसाधनके०
धर्मोपकरण एहबुनाममात्रजेदनु एहवोपरिग्रह पास्याथी सुहर्षपामेठे हेमुखतुन
थीजाणतोजे अतिगयनारी एहरोजेसुवर्ण तेणेकरीनरी एहवीतरीजे होडी तेजेम
थगीनके० वेशनारमनुष्यने वोडेठे तेमनुजनेपण धर्मोपकरणनेमीते मज्जोएहवो
जे अतिपरिग्रहतेजयसमुझमा वोडगे इतिनाव ॥ २५ ॥

येढ रुपायकलिकर्मनिवधनाजन रयु पुस्तकादिजिरपीहितधर्मसाधनै ॥
तेपा रसायनवरैरपि संपदामयै रातात्मना गदहते सुखकृतु कि नवेत् २६

अर्थ ॥ जेमुनिये हितके० वाठयुठे धर्मनुसाधनजेथकी एहवाजे पुस्तकादिकते
ऐकरीनेपण अहजेपाप तथाकपायजे कोयादिक तथा कलिकेकलहतेना करवा
यकी कर्मजे ज्ञानावरण्यादिक तेनानिकाचित्त्वधनुनाजनयाय तेहनेवीजोकोर
सुगमार्थ निवृत्तिनुकरनारनयाय एटलेजेहनेधर्मोपकरणतेहिज ममत्वनावश्यकी
परिग्रहपणे पण्णियावे तोतेहनेअर्थे क्लेशकपायादिकने करवेकरीकर्मवृत्तिकेठे

तोतेहनेसंतोपते पठे फरीवीजागायकीयासे एजावार्थ तेहनुंदृष्टांतकहेठे जेम रसा
यनजे मृगांगपारादिक तेहनोसेवनकरवाथीज उलटोमांदापडयो एटजेरसायनय
कीपण जेहनेरोगवथ्यो तोपठेतेहनारोगनुं निवारकवीजोमुखकारी कोइनथी ॥२६॥

रक्षार्थ खलु संयमस्य गदिता येऽर्था यतीनां जिने र्वासः पुस्तकपात्र
कप्रचृतयो धर्मोपकृत्यात्मकाः ॥ मूर्धन्यमोदवशात् एव कुधिया संसा
रपाताय धिक् स्वं स्वस्यैव वधाय शस्त्रमधियां यदुःप्रयुक्तं भवेत् ॥२७॥
अर्थ ॥ निश्चंकरिनेजे वस्त्रपुस्तकप्रमुख पदार्थतेथ्रीजिनेथरं साधुनेसंयमनीरक्षा
नेअर्थे धर्मोपकरण स्वरूपेकह्याठे तोह्वाहा इतिखंदे तेहिजपदार्थ कुबुद्धिनाधणीने
अतिगय मोहनावशयकी उलटासंतारमांवूढावनारनाकारण यइपडेठे तेहनुंदृष्टां
त जेम बुद्धिहीनपुरुषनुं पोतातुं अस्वजखड्गादिक तेविपरीतपणे राखुंहोय तोपो
तानेजवधकारीयाय तेहनीपरे जाणवुं ॥ २४ ॥

संयमोपकरणवृत्तात्परान् नारयन् यदसि पुस्तकादिभिः ॥

गोखरोष्टमहिषादिरूपचतुष्टयं तमपि नारयिष्यसे ॥२५॥

अर्थ ॥ हेमुनिर्तुं जे पंग्राणीनारवाहक पोटी वजद उंटप्रमुखने संयमनावपकरण
नमीतेकरी पुस्तकादिकतुं नारवहेवरावेठे तेमाटेतेप्राणीतुजनेपण वजद उंट रास
न पामाप्रमुखना अवतारपान्थायका चिरकालजगें नारवहेवगवगे ॥ २५ ॥

वस्त्रपात्रतनुपुस्तकादिनः शोभया न खलु संयमस्य सा ॥

आदिमा च ददते नवं परा मुक्तिमाश्रय तदिद्वयैकिका ॥२६॥

अर्थ ॥ हवेवस्त्रपात्रादिकथी संयमनीशोभानथीतंकहेठे हेमुनि वस्त्रपात्रतथाश
रीर पुस्तकइत्यादिकनी शोभाकीधयके निश्चंकरी संयमनीशोभानयाय एटजेवस्त्रादि
कनीशोभाते संयमने अशोभाकागणीठे तेमांपणवली आदिमके० पहेजीजे वस्त्रादि
कनीशोभाते नवव्रमणजआपे अने परके० वीजीजे संयमनीशोभाते मोहजआपे ते
माटेजोसंतारनी वांठाहोयतो वस्त्रादिकनी शोभाआदर अनेजो मुक्तिनीवाठा तुजने
होय तो संयमनीशोभाआदर ॥ २६ ॥

वस्त्रपात्रतनुपुस्तकादिन शोभया न खलु संयमस्य सा ॥ तां तदत्र प
रिहाय संयमे किं यते न यतसे शिवार्थ्यपि ॥ इतिचोत्तरार्द्धपाठ ॥३०॥

अर्थ ॥ वस्त्रपात्रेति एपाठांतर एज्जोक्नुंपूर्वा६ पूर्वनीपरेजाणवुं अनेउत्तरार्द्धनी

व्याख्याकहेते तस्मात्कारणात् तेकारणमाटेहेसाधो ते वस्त्रादिकनी गोनागामीने
जोमुक्तिनोअर्थीगोतो जिनप्रणीत चारित्रनेविपे केमउद्यमकरतो नथी ॥ ३० ॥

शीतातपाद्यान्नमनागपीह परीपढाश्चेत्कृमसे विसोढु ॥

कथ ततो नारकगर्जवास इ खानिसोढासि जवातरे त ॥ ३१ ॥

अर्थ ॥ हवेपरीपह सहेवाआश्री उपदेशआपेठे हेमुनिजोतु सयमनेविपे टाहाड
तापप्रमुख थोडापणपरीपह सहेवानेसमर्थनथी अनेकायरथायठे तोजवातरेनेविपे
नरकतथा गर्जवासनाडु ख केम सहीस एटले नरकादिकना इ खसहेवाचीतो परीप
हनाडु खनु सहेबुजलुठे एमजाण ॥ ३१ ॥

मुने न कि नश्वरमस्वदेह मृत्तिडमेन सुतपोव्रताद्यै ॥ निपी

डय जीतीर्जवदुस्वराशे हिंत्वात्मसाधैवसुख करोपि ॥ ३२ ॥

अर्थ ॥ हवेसाधुने तपप्रमुखनु उद्यमकरबुकहेते हेसाधु एविनाशशीज तथाआ
खरपोताबुनही एहवोजेवेहेरूप माटिनुपिम तेहने जलाजिनाझासहित तपव्रतप्रमुखे
करी दमीने ससारनाडु खसबधी सर्वजपढामिने मुक्तिसबधी सुखते पोतानेवश
केमनथीकरतो ॥ ३२ ॥

यदत्र कष्टं चरणस्य पालने परत्र तिर्यङ्नरकेषु यत्पुन ॥ तयोर्मि

थ सप्रतिपक्षता स्थिता विशेषदृष्ट्यान्यतर जहीहि तत् ॥ ३३ ॥

अर्थ ॥ हेसाधुजेइहा श्रीजिनशासनेविपे चारित्रपालवानीकष्टे अनेपरजवे ति
र्थचनरकादिकनेपिपेजे कष्टे तेवेहुकष्टने परस्परे प्रतिपक्षपणुरहेते एटलेजिहां वा
रित्रकष्टे तिहातिर्यचनरकनु कष्टनथी अनेजिहा तिर्यचनरकादिकना कष्टे तिहा
चारित्र कष्टनथी तेमाटेविशेषदृष्टिये विचारी तेवेमाथी एककष्टनेमूक ॥ ३३ ॥

शमत्र यद्विडरिव प्रमादज परत्र यच्चाब्धिरिव शुमुक्तिग ॥ तयोर्मि

थ सप्रतिपक्षता स्थिता विशेषदृष्ट्यान्यतरदृष्टाण तत् ॥ ३४ ॥

अर्थ ॥ हवेसुखनुग्रहबुकहेते हेसाधोइहा चारित्रमाप्रमादकरवाथोजे सुख त
विडजेटलुठे अनेसयमना पालवायकीजे देवलोकमुक्तिनासुख तेसमुइसरखने
तेअहेसुखने परस्परप्रतिपक्षपणुने जिहाप्रमादसुखतिहा मुक्तिसुखनथी अने तिहा
मुक्तिसुख तिहाप्रमादसुखनथी माटेविशेषविचारी वेमाथी सारजाणेतेने आदर ॥ ३४ ॥

अथवा॥नियंत्रणायाचरणेऽत्र तिर्यक् श्रीगर्भकुञ्जीनरकेषु या च ॥

तयोमिय मप्रतिपक्षभावा द्विगोपदृष्ट्याऽन्यतरां गृहाण ॥३४॥

अर्थ ॥ द्वेगुरुपाग्नत्रयश्रयीरुहेने हेसाधुऽहंजिनशामनमां चाग्नित्रनेविपेजे गुरुपाग्नत्रयादिकत्रणप्रकारानो परवशपणुने अने तिर्यचनाश्रवतारमां तयान्त्रीनागर्भे मा तथा कुञ्जीतेयणोजसांकमामुखनुंनारकीने उपजवानुंस्यानकतेमां उपनाजेनार कीते खंडोखंडययी बाहेरनिकजे तेहनेविपेजे परवशतापणुने तेवेहुने परस्परंप्रति पक्षीपणुने एटले जिहांचारित्रनी नियंत्रणाहोय तिहांतिर्यच स्त्रीअने नरकादिकनी नियंत्रणानहोय अनेजिहां तिर्यचस्त्रीनरकादिकनी नियंत्रणाहोय तिहां चारित्रनी नियंत्रणानहोय माटेविगोपदृष्टियेविचारीने तेवेमांथी एकनियंत्रणानेआदर ॥३५॥

सद्वत्पोयमसंयमयंत्रणां स्ववशतासहने हि गुणो

महान्॥शिवं गुण इति वा पाठः ॥ परवशस्त्वतिचूरि स

द्विष्यसे न च गुणं बहुमाप्स्यसि कं च न ॥ ३६ ॥

अर्थ ॥ हवेपरवशोऽखसहेवाकरता पोतानावगंडु खसहेवुंनलुंते तेकहेने हेसा धुतुं चोयप्रमुखतप तथा नियमअग्निग्रहादिक ते यम तथासत्तरजेदं संयमसंवंधी एत्रण नियंत्रणाउतेतेनुंनहनकर केमके एत्रण नियंत्रणाओते पोताने स्वाधीनपणे तहनकरवीतेते महोटी गुणते तथापावांतरे एथकी शिवंगुणके० मुक्तिरूपीओगुण होय अने जे अतिपरवशपणे एकेडियादिकमां पराधीनथको घणीजनियंत्रणाओ नहीस तिहां अकामनिर्झरासिवाय अधिकुंगुणमात्र कांऽपणपामीसनही ॥ ३६ ॥

अणीयसासाम्यनियंत्रणाप्नुवा मुनेऽत्र कष्टेन चरित्रजेन च ॥ यदि

ह्यो दुर्गतिगर्भवासगा मुखावलेस्तत्किमवापि नाथितं ॥ ३७ ॥

अर्थ ॥ बलीप्रकांतरेतेहिजकहेने हेसाथी आजन्ममां समतारूपनियंत्रणातेसं वंधीकष्ट तथाचारित्रसंवंधीजे अल्पमात्रकष्ट तेणेकरी दुर्गति थने गर्भावाससंवंधी अस्वखनासमूह ह्यथायते तोतेथी सुवांतिपणुंतुंनपाम्यो अर्थात्पाम्योज ॥३७॥

त्यज स्पृहां स्वः शिवशर्मलाजे स्वीकृत्य तिर्यङ्नरकादि दुःखं ॥

सुखाणुनिश्चेद्विषयादिजातेः संतोष्यते संयमकष्टजीरु ॥ ३८ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रमादवंतने रीतेकरीकहेने हेसाधुतुं जो विषयादिकथीउपनोजे सुख नोलेज तेणेकरी संतोषपामेते अने संयमनाकष्टथीवीहेने एरीतेतो ते तिर्यच

नरकनुड खरुनुजकरीने स्वर्गमोक्षनामुखपामवानो वांठाभूकीद्वीपी एटनेअणुमात्र
मुख उपर राख्योथको स्वर्गमोक्षनु अतुल्यसुखहारेते एजावार्थेते ॥ ३७ ॥

समग्रचितार्तिहतेरिहापि यस्मिन् सुख स्यात्परम रताना ॥

परत्र चेजादिमहोदयश्री प्रमाद्यसीहापि कथ चरित्रे ॥ ३८ ॥

अर्थ ॥ हवेचारित्र्यी इहलोकेतथा परलोकेसुखते तेकहेते चारित्रमारक्तययना
एहवाजेजायसाधु तेहने सर्वचिताना निवारवायकी इहलोकेपर्य परमअनुपमसुख
होय अनेपरलोकेपण इजादिकनीसपदा तथा मोक्षनीसपदाहोय तोहेसाथो एहबुजे
चारित्रतेनेविपे रह्योथकोतु सुप्रमादकरेते यत देवलोकेसमाणोय परियाउमहेति
ए ॥ रपाणयरयाणच महाणरयसारिता ॥ १ ॥ पुन नच राजनय नच चोरनय न
च वृत्तिनय न प्रियोगजनय ॥ इह लोकसुख परलोकहित श्रमणत्वमिदं रमणीयतर ॥ ३९ ॥

महातपोध्यानपरीपहादि न सत्वसाध्य यदि धर्तुमीश ॥ तज्जावना

किं समितीश्व गुप्ती धत्से शिवार्थिन् न मन प्रसाध्या ॥ ४० ॥

अनित्यताया नज जावना सदा यतस्व ड साध्यगुणेऽपिसयमो ॥ जि
घत्मया ते तरते ह्यय यम श्रयन् प्रमादान्न जवाद्विजेपि किं ॥ ४१ ॥

अर्थ ॥ हवेजेबहुकष्टकरीशकेनहीतोते सुखसाध्यधर्मकरे तेकहेते हेसाधु तु पराक
मजतपुरुषने साधवायोग्य एहवाजे मासखमणप्रमुख महातप तथा प्राणायामादिक
ध्यान तथाह्युधादिकपरिसह धरवानेसमर्थनशी तोहेमोक्षनावांठक केवलमनेकरीन
साधिसकीपेएहरीजे अनित्यादिकनागनातेनुसेवनकर ॥ ४० ॥ तथावजीप्रकारात
रेकहेते हेसाधोतुअनित्यताप्रमुख वारजावना ने सदाजज अनेड खे साधवायोग्य
मृनोत्तरगुणते जेना एहवासयमनेप्रियेपण सुकृमाजपणुगामीउद्यमकर केमके मृ
त्युते तुजने आसकरगानीगाठायें उतावळुथायते दिनदिनप्रते दुकहुआवेने मा
टेप्रमादगेयतोयकोपण मनेकरीससारथकी वीहितोरहेजे ॥ ४१ ॥

दत मनस्ते कुत्रिकल्पजाले वंचोप्यवद्येश्वर वपु प्रमादे ॥ लज्जी

श्रमिदीश्व तथापि वाञ्छन् मनोरथैरेव ददा दतोसि ॥ ४२ ॥ दग्ध

मनो मे कुविकल्पजाले वंचोप्यवद्येश्वर वपु प्रमादे ॥ लज्जीश्व सि

दीश्व तथापि वाञ्छन् मनोरथै रेव ददा विद्वन्ये ॥ इतिवापाठ ॥ ४३ ॥

अर्थ ॥ हवेमाममीगिनापण महोटाभोटा मनोरथकरवा अफलते तेकहेते द

साधुतादरोमनतें माताविकल्पनासमृद्धे विणसाडयुं अनेवचनपण मृपानापणादि
क पापेकरीविणसाडयुं बलीशरीरपण प्रमादजेमद्यादिकतेणेकरी विणसाडयुं एरीतें
मनवचनकायारूप त्रणगुतिविणसाडी तोपण आमोसहीप्रमुखजडि तयामंत्रधि
यादिकसिद्धिने बांतेने माटे हाडतिखेदे मनोरथेकरीज पीडायते जेमगाली दुय खां
मप्रमुख सामग्रीविनापण कोऽमूर्खद्वीरनाजोननुं मनोरथधरतो अहर्निशविकल्पें
ज पीडाय तेमतुपणपीडायते ॥ ४७ ॥ तथाबलीपाठांतरें माहसंमन कुविकल्पजालें
विणास्युं तथा अवयके० मृपानापणादिकपापें वचनविणास्युं अनेप्रमादेकरीशरीर
विणास्युं तोपण जडि अने सिद्धि प्रतें बांठतो थको हाडतिखेदेहुं मनोरथमात्रें
ज सुंपीमावहुं इत्यादिक पहेलाकाव्यनुं पाठांतर काव्यजाणवुं ॥ ४३ ॥

मनोवशस्ते सुखदुःखसंगमो मनो मिलेद्यैस्तु तदात्मकं ज्ञेयम् ॥

प्रमादचोरैरिति वार्यतां मिलहीलांगमित्रैरनुपंजयानिशं ॥ ४४ ॥

अर्थ ॥ हवेमननेसतसंगमांजोडवुं तेकहेने हेसाधुताहरे सुखअने दुःखनोजे मि
लाप तेमननेवशते केमकेमनजेहनीसाथेमिले तेरूपीयाय जेम तैजने जेहवाफूलनो
संगमिले तेहवीवासनामयथाय माटेमननेप्रमादरूपचोरसाथेंमलतो वारीने नित्ये जी
लांगरथरूपजेमित्र तेनीसाथेंमेजव जेथकीतुजने सर्वथासुखसाथेंज मिलापयाय ॥ ४४ ॥

ध्रुवः प्रमादेर्नववारिधौ मुने तव प्रपातः परमत्सरः पुनः ॥ गले
न वक्षोरुशिलोपमोस्ति चेत्कथं तदोन्मज्जनमव्यवाप्स्यसि ॥ ४५ ॥

अर्थ ॥ हवेगुक्तिविशेषेकरी प्रमादनोपरिहारकहेने हेसाधुप्रमादनाहेतुयेंकरी वु
जनेसंसारमांण्डवुंतो निश्चय थकीने केमकेप्रमाद अनेसंसारने अग्निधुमादिकनीपरें
नित्यबंधते अनेबलीजो गलेबांधिमोटी शिलासरिखुं परप्राणीउपरमत्सरतुजनेते तेवा
रे संसारसंमुद्गमांथी तरीनिकलवु केमपामिस माटेप्रमादअने मत्सरवेदुल्यज ॥ ४५ ॥

महर्षयः केपि सहस्र्युदीर्या प्युग्रातपादीन्यदि निर्जरार्थं ॥

कष्टं प्रसंगागतमप्यणीयोपीडन् शिवं किं सहसे न चिद्धो ॥ ४६ ॥

अर्थ ॥ हवेकष्टसहेवायात्री उपदेशआपेने केटलाकमहाकपी तेजडवाहुस्वा
मी ठीकितचार व्यवहारीपुत्रनीपरें शीतादिक परिसहनासहनारा बली उग्रके० घ
णोकविण आतपके० तडकाप्रमुख कष्टने उदरीनेपण निर्जरानेअर्थेंसहेने तेवारेहे
साधुवुं मुक्तिनेतोबांतेने तेवारें प्रसंगथी उद्यथास्युं एहवोस्वल्पमात्र कष्टप्रतेकांन
थीसहेतो अनेकष्टसह्याविना मुक्तिकेमपामिस एजावार्थ ॥ ४६ ॥

नरकतुड खकतुजकरीने स्वर्गमोहनासुखपामवानी वाठामूकीदीरी एटलेअणुमात्र
मुस उपर राच्योथको स्वर्गमोहनुं अतुयसुखहारेणे एनावार्थे ॥ ३७ ॥

समग्रचितार्तिहतेरिहापि यस्मिन् सुख स्यात्परम रताना ॥

परत्र चेडादिमहोदयश्री प्रमाद्यसीहापि कथ चरित्रे ॥ ३८ ॥

अर्थ ॥ हवेचारित्र्यी इहलोकेतथा परलोकेसुखते तेरुहेते चारित्रमारकथयना
एहवाजेनावसाधु तेहने सर्वचिताना निवारवाथकी इहलोकेपण परमअनुपमसुख
होय अनेपरलोकेपण इडादिकनीसपदा तथा मोहनीसपदाहोय तोहेसाथे एहदुने
चारित्रतेनेगिपे रह्योथकोतु सुंप्रमादकरेते यत् देवलोकसमाणोय परियाउमहेसि
ण ॥ रयाणथरयाणच महाणरयसारिता ॥ १ ॥ पुन नच राजनय नच चोरनय न
च वृत्तिनय न वियोगनय ॥ इह लोकसुख परलोकहितं श्रमणत्वमिदं रमणीयतरा ॥ १ ॥

महातपोध्यानपरीपहादि न सत्वसाध्य यदि धर्तुमीश ॥ तत्रावना
किं समितीश्च गुप्ती धत्से शिवार्थिन् न मन प्रसाध्या ॥ ४० ॥

अनित्यताद्या न ज्ञावना सदा यतस्त्वड साध्यगुणेऽपि सयमोऽजि
घत्सया ते त्वरते ह्यय यम श्रयन् प्रमादान्न जवाद्भिन्नेपि किं ॥ ४१ ॥

अर्थ ॥ हेजेवढुरुटकरीशकेनहीतोते सुखसाध्यधर्मकरे तेकहेते हेसाधु तु पराक
मवतपुरुषने साधवायोग्य एहवाजे मासखमणप्रमुख महातप तथा प्राणायामादिक
ध्यान तथाह्युपादिकपरिसह धरवानेसमर्थनथी तोहेमोहनावांठक केवलमनेकरीन
साधिसकीपेएहवीजे अनित्यादिकजागनातेनुसेवनकर ॥ ४० ॥ तथावजीप्रकारांत
रेकहेते हसापोतुअनित्यताप्रमुख वारजावना ने सदाजज अनेड खे साधवायोग्य
मृजोत्तरगुणने जेना एहवास्तयमनेविपेपण सुकुमाजपणुठानीउद्यमकर केमके मृ
त्युते तुजने यास्तरगानीगाठायें वतावजुथायते दिनदिनप्रतें दुकहुयावेने मा
टेप्रमादमेवतोयकोपण मनेफरीससारथकी वीहितोरहेजे ॥ ४१ ॥

दत्त मनस्ते कुविकल्पजाले वंचोप्यवद्यैश्च वपु प्रमादे ॥ लब्धी

श्रमिद्धीश्च तथापि वाञ्छन् मनोरथैरेव दृढा दत्तोसि ॥ ४२ ॥

मनो मे कुविकल्पजाले वंचोप्यवद्यैश्च वपु प्रमादे ॥ लब्धीश्च सि

द्धीश्च तथापि वाञ्छन् मनोरथै रेव दृढा विद्वन्धे ॥ इतिवापाठ ॥ ४३ ॥

अर्थ ॥ दवेमामग्रीगिनापण महोटासहोटा मनोरथकरवा थफलने तेकहेते

नाधुतादगेमनने मातापित्र्यनाममृते विणमादयुं अनेवचनपण मृपाजापणादि
क पादेकरीविणमादयुं यतीशरीरपण प्रमादजेमयादिकतेलेकरी विणमादयुं एगीने
मनवचनकायारूप अणगुनिविणमादी तोपण आमोमहीप्रमुखजन्धि तयामंत्रवि
यादिकसिद्धिने बांतेने माटे दाडनिवेदे मनोरथशरीज पीडायने जेमगाली डुर स्वां
मप्रमुख सामग्रीपिनापण कांडमृग्यहीगनाजोननु मनोरथभरतो अदानिगविकल्पे
ज पीडाय नेमनुपणपीडायने ॥ ४१ ॥ तथावलीपाठांतरे मादमंमन कुविकल्पजाते
विणाम्ये तथा अयचके० मृपाजापणादिकपापे वचनविणाम्ये अनेप्रमादेकरीशरीर
विणाम्ये तोपण लब्धि अने सिद्धि प्रते बांतेतो चको दाडनिवेदे दुं मनोरथमात्रे
ज सुंपीमावतुं इत्यादिक पहेजाकाव्यनुं पाठांतर काव्यजाणवुं ॥ ४३ ॥

मनोवशास्ते सुखदुःखमंगमो मनो मिलेद्येस्तु तदात्मकं भवेत् ॥

प्रमादचोरैरिति वार्यनां मिलहीलांगमित्रैरनुपंजयानिशां ॥ ४४ ॥

अर्थ ॥ हवेमननेमतनंगमांजोडवु तेकहेत्रे हेताधुतादरे सुखयने दुःखनोजे मि
लाप तेमननेवशते केमकेमनजेहनीसाथेमिले तेरुपीयाय जेम तेजने जेहवाफूलनो
संगमिले तेहवीवामनामयथाय माटेमननेप्रमादरूपचोरसाथेमजतो वारीने नित्ये शी
लाग्यरूपजेमित्र तेनीगाथेमेजव जेथकीतुजने सर्वथासुखसाथेज मिजापथाय ॥ ४४ ॥

ध्रुवः प्रमादेर्नववारिधौ मुने तव प्रपातः परमत्सरः पुनः ॥ गले
न वडोरुशिलोपमोऽस्ति च त्वयं तदोन्मज्जनमव्यवाप्स्यसि ॥ ४५ ॥

अर्थ ॥ हवेमुक्तिविशेषेकरी प्रमादनोपरिहारकहेत्रे हेताधुप्रमादनाहेतुयेंकरी तु
जनेमंगारमापडवुतो निश्चय थकीत्रे केमकेप्रमाद अनेसंसारने अग्निधुमादिकनीपरें
नित्यबंधने अनेवलीजो गलेबांधिमोटी शिलासखिंजुं परप्राणीउपरमत्सरतुजनेवे तेवा
रे संसारसंसुड्मांथी तरीनिकलवुं केमपामिस माटेप्रमादअने मत्सरवेदुत्यज ॥ ४५ ॥

महर्षयः केपि सदंत्युदीर्या प्युग्रातपादीन्यदि निर्जरार्थं ॥

कष्टं प्रसंगागतमप्यणीयोपीठन् शिवं किं सदृसे न जित्तो ॥ ४६ ॥

अर्थ ॥ हवेकष्टसहवायात्री उपदेशआपेते केटलाकमहाकपी तेजइवाहुस्वा
मी दीक्षितचार व्यवहारीपुत्रनीपरें शीतादिक परिसहनासहनारा बली उग्रके० घ
णोरुविण आतपके० तडकाप्रमुख कष्टने उदरीनेपण निर्झरानेअर्थेंसहेते तेवारेंहे
साधुं मुक्तिनेतोवांतेने तेवारें प्रसंगथी उदयथायुं एहदोखल्पमात्र कष्टप्रतेकांन
थीसहेतो अनेकष्टमहाविना मुक्तिकेमपामिस एजावार्थ ॥ ४६ ॥

यो दानमानस्तुतिवदनादिभिर्न मोदतेऽन्यैर्न तु धर्मनायते ॥ अला
जलानादिपरीपहान् जयन् यति सतत्वादपरो विम्वक ॥ ४५॥

अर्थ ॥ हवेअसाधुपणा तथा साधुपणानो जेददेखाडेजे जेजानअनानादिक प
रिपहनेजीपतोयको ग्रहस्थनुआप्यो अहारवपविप्रमुखदान तथासत्कारस्तुतिप्रभु
खमान इत्यादिकेकरी हर्षपामेनही अनेअलाज अपमान प्रहारादिके इहवायनही
तेहिजपरमार्थयी यतिजाणवो अने अपरके० बीजाजेदान वदनादिकयी हर्षपामे
तथा अलाजनदादिकयी इहवाय तेयतिनावेपे विडवकके० नटरूपजाणवा ॥ ४५॥

दधद्गृहस्थेषु ममत्वबुद्धि तदीय तस्या परितप्यमान ॥ अ

निर्वृतात्करण सदा स्वै स्तेषा च पापैर्भ्रमिता जवेसि ॥ ४६॥

अर्थ ॥ हवेमनोगुप्तिराखवानेअर्थे यतिये ग्रहस्थनी चिताकरवीनही तेकहे
हेसाधुतुमग्रहस्थनेविपे ममत्वनीबुद्धिधरतोयको अनेग्रहस्थनीचितायें तपतोयको
पोतानापापें तथाग्रहस्थनापापें निरतरव्याकुलचित्तवतयको सत्तारमानमीसा ॥ ४६॥

त्यक्त्वा गृह स्व परगेहर्चिता तप्तस्य को नाम गुणस्तवेष ॥

आजीवि काऽस्ते यतिवेपतोऽत्र सुदुर्गति प्रेत्य तु दुर्निवारा ॥ ४७॥

अर्थ ॥ हेसाधु पोतानुघरमूकीने वलीपारका भावकादिकनाघरनी चितायेंकरी
तुजनेगोगुणजे एकघरमूकी पणघरनीचितायें कोइगुणनथी आनयमांतोतुजने यति
वेपनाप्रतापथी आजीविकाचाजेजे पणपरजवेतो तुजने अतिशयदुर्गतिदुर्निवारक
एहया नरकादिकजे पणपरजवें दुर्गतिनोवारनारकोइनथी एजावार्थ ॥ ४७॥

कुर्वे न सावयमिति प्रतिज्ञा वदन्नकुर्वन्नपि देहमात्रात् ॥ शय्या

दिकृत्येषु नुदन् गृहस्थान् हृदा गिरा वाऽमि कथ मुमुक्षु ॥ ४८॥

अर्थ ॥ हवेतुकायामात्रयीसाधुवो पणमनवचनयीसाधुनथी तेकहेजे हेमुक्ति
वक्ताधुतु नित्यप्रते आवश्यकरतां सब सावकाजोग पञ्चखामि जा जीवाए तिविद
तिविहेण मणेण वापाए काएण इत्यादिकपाठकहीने दुसर्वसावयकरुनही एहवप्र
निज्ञाकरतोयको तेसावयमात्र शरीरधीज अणकरतोयकोययो पणशय्या जेठपात्र
यप्रमुख कार्पनेविपे ग्रहस्थनेप्रेतोयकोवो तो तेमामनथी अनेवचनथी मुमुक्षु तेरा
नोने एटने मनवचन कापायेंकरी सावयमूके तेहनेमुमुक्षुकहियें अनेतुताकापात्र
अयीज सावयकरतोमनथी पणमनथी सावयचितवेजे अनेवचनथी सावयकर्मप्रेत
नेमाटेमनथी तथा वचनथी मुमुक्षुनथी मात्रकापायीज मुमुक्षुजे एजावार्थ इनांर

गान्धे ज्ञानेनान्तरात्मानान्तरात्मी श्रीश्रीप्रसन्नमनसप्रसन्न इन्द्रविन्दुप्रदीपान्ते ॥ १ ॥
 सुप्रसन्नप्रसन्न ॥ १ ॥ गान्धेनान्तरात्मानान्तरात्मी श्रीश्रीप्रसन्नमनसप्रसन्न इन्द्रविन्दुप्रदीपान्ते ॥ १ ॥
 गान्धेनान्तरात्मानान्तरात्मी श्रीश्रीप्रसन्नमनसप्रसन्न इन्द्रविन्दुप्रदीपान्ते ॥ १ ॥
 गान्धेनान्तरात्मानान्तरात्मी श्रीश्रीप्रसन्नमनसप्रसन्न इन्द्रविन्दुप्रदीपान्ते ॥ १ ॥
 गान्धेनान्तरात्मानान्तरात्मी श्रीश्रीप्रसन्नमनसप्रसन्न इन्द्रविन्दुप्रदीपान्ते ॥ १ ॥

कथं समन्ताय समन्तदाया गान्धर्वमिलनस्यपि संघर्षोक्त ॥ न ते
समन्तव्यप्यदरे हि शर्मा किंसाहित्यानि राजानांभ्यस्तुन स्ति॥१॥

[illegible]

रंक्तः कोऽपि जनाजिज्ञृतिपदव्या त्यक्त्वा प्रमादा जुगुर्वपं प्राप्य यतेः
 कथंचन कियत्ताम्रं पटं कोऽपि च ॥ मौखर्यादिवशीकृतजुजनतादा
 नाचंनेर्गर्वना गाम्मानं गणयन्नरंऽमिव धिग्गता इतं जुगुर्वता ॥७॥

अर्थ ॥ त्वेष्टात्माने उद्धतपणुनिवारया उपदेशेने कोङ्कपुरुषपुर्वे ग्रहम्याय
सताये गकलोय धनेजोदोने उपताग्यकरवायोग्य निदाकरवायोग्य विविधप्रसारनी
लोकोनीयेया पगवायोश्वलोय पनेगुन्नापशावयी तेश्वम्यात्यजी यतिनोवेपपा
मीतपायणाकट्ट वाडकशास्त्रनुंनणवुपामी तथातमावजी कोङ्कशाचार्यउपाध्याया
दिकरहीपामिने वाचालपणा प्रमुखकजाये जोजाजोकोनेचशकरी तेह्नाकरेजा जे
दानपूजा मत्प्रागदिक तेणोकरिने ग्रहकाधरतो यको पोताना आत्माने राजातु
वगणे पण एमनजाणेजे दंते शीगणतिमातु एमन्य दानपूजादिक जे घायने तेतो
श्रीजिनेश्वरना मार्गने थायये तेमाटेहाइनिग्येद तेप्राणी उतावजु डुरेतिजे नरकादिक
तेमाजाग मांटेग्यनरग्यं ॥ ५७ ॥

प्राप्यापि चारित्रमिदं दृगपं स्वदेपजेश्चक्षिष्यप्रमादेः ॥ नवां
बुधो धिक् पतितासि निदो दतोऽसि दुःखैस्तदनंतकालं॥५॥

अर्थ ॥ हवेहुर्जनचारित्रपामिने विषयप्रमादत्यजया तेप्रकारांतरेकहेने हेनिहु
हुर्जनएहबुजे चारित्रतेपामिने जोपोतानावांरुयीउपना एहवाजे विषयप्रमाद तेसे
करीतुससारसमुद्रमांपनीश तेवारें ते अनताकालसुगी चारगतिसवधीनाइ लेकरी
पीडाइश तेमाटेधि कारठेतुजने जेतुचारित्रनेविषे. उजमाजथातोनी ॥ ५३ ॥

कथमपि समवाप्य बोधिरत्न युगसमिलादिनिदर्शनादुराप ॥

कुरु कुरु रिपुवश्यतामगच्छन् किमपि हित लजसे यतोऽर्थाय ॥ ५४ ॥

अर्थ ॥ हवेदृष्टातसहित बोधनुहुर्जनपणुकहेने हेसाधुतुयुगसमिलादिक दशदृष्ट
तेकरी हुर्जनएहबु समकेतरूपरत्न तेघणोकपुंपामिने आगलेवद्वयमाण विषयादिक
शत्रु तेहनुआधीनपणुत्यजतुयको कांइकथात्मानुहितजे सयमादिकतेकर जेयकीकी
वितसुखपामे चुल्लग पासग धने जूएरयणेय सुमिण चकेअ ॥ चम्मजुगे परनाणु दस
दिछता मणुपलजे ॥ १ ॥ एदशदृष्टातनानामजाणवा ॥ पुढ तेहुळजुग थवर ते तस्तहु
ळसमिलाउ ॥ जुगठिडमि पवेसो इय सतइउ मणुथलनो ॥ १ ॥ इत्यावश्यके ॥ ५४ ॥

द्विपस्त्रिमे ते विषयप्रमादा असवृता मानसदेहवाच ॥ अस

यमा सप्तदशापि हास्या दयश्चबिन्ध्यच्चर नित्यमेज्य ॥ ५५ ॥

अर्थ ॥ हवेनामथकी शत्रुदेखामीने तेथीदूरदेवानो उपदेशआपेने हेसाधो वि
षयजेशब्दादिकपाच तथाप्रमादजे मद्यादिक पाच अने असवृताकहेता मोकनापू
क्या एवाजे मनवचनकायानायोग तथा प्राणातिपातादिक पाचअव्रत अनेपांचेदि
यनुं अणजीतहु तथाक्रोधादिक चारकपायनो अपरिहार अनेमनवचनकाया ए
णयोगने इ प्रवर्तियेप्रवर्ताविबु एसर्वमलीततर असयमनास्थानक तथावली हास्य
रति अरति जय शोक डगडा ए हास्यपदक एटला ताहाराशत्रुते तेमाटेएथी
सदाकाल बीहीतोयको विचरजे ॥ ५५ ॥

गुरुनवाप्याप्यपहाय गेह मधीत्य शास्त्रण्यपि तत्ववाचि ॥

निर्वाहचितादिजरायजावे प्युपे न किं प्रेत्य हिताय यत्न ॥ ५६ ॥

अर्थ ॥ हेसर्वसामग्री मल्याठतापण आत्महितकानथीकरतो तेकहेने हेकरि
परतामीने गुरुजेधर्माचार्य तेहनेपामीने तथातत्वप्ररूपक शास्त्रजेसिद्धात तेनणीने
पण तथानिर्वाहजेयाजीविका तेहनीचिता अनेयादिशब्दथी यस्त्रपात्र वसतिप्रमुख
नीचिता अनेराजजय चौरजय इत्यादिकतेहनो जरजेसमूह तथावलीयादिशब्दथी
गृह राज देशांतर जजपथ प्रमुखव्यापार तेहनो थजावठता पण परलोकना हितने

अथ कांउद्यमनधीकृतो एतन्ने सकलमामग्रिने योगेपण जोआत्महितनधी साथ
तो तोपत्रे घणोज शोचकरीज एजावार्थने ॥ ७८ ॥

विराधितैः संयममवयोगैः पतिप्यतस्ते नवष्ट खराशौ ॥ शास्त्रा
णि शिष्योपधिपुस्तकाद्या चक्राश्च लोकाः शरणाय नालं ॥ ७९ ॥

अर्थ ॥ हवेसंयमग्रहीने संयमविराधनानकरवी तेकहेते हेयतितेविराध्या एहवा
जे संयमनासवेयोग एतन्ने मूलगुणउत्तरगुणादिकविराध्यातेहेतुयेंकरीने संसारना
छ खसमृद्धमापडतानुजने शास्त्रजेआगमादिक तथाशिष्यजे उपधीपुस्तकप्रमुख तथा
चलीनकलोकजे आचक्राविकादिक तेकोऽशरणआपवाने समर्थनहीयाय पण एक
संयम मात्रज अविराधयो थको शरणदाऽथागे ॥ ७९ ॥

यस्य कृणोपि मुरधामसुखानि पत्यकोटीर्नृणां दिन
वर्ती ह्यधिकां ददाति ॥ किं ह्यस्यस्यधम संयमजीवि
तं तत् हा हा प्रमत्त पुनरस्य कुतस्तवाप्तिः ॥ ८० ॥

अर्थ ॥ हवेसंयमंजीवितनुं फलदेखाडी प्रमादनोपरिहार उपदेशेने हेसाधो संय
मजीवितनुं कृणजेमुद्दनेमात्र तेपणपुस्तनेनिश्चयधी साधिक वाणोकोमिपत्योपमल
गं देवलोकनामुखआपे यडुकं प्रतिक्रमणसूत्रवृत्ता सामास्यंकुणंतो समजावसा
वडंअथडियडुगं ॥ आउंगुंसे वंधऽ इत्थि मित्ताऽ पलियाऽ ॥ १ ॥ वाणवर्कोडोड
लकगुणसक्तिमहस्तपणवीना ॥ नवसयपणवीसाए सतिहा अडजाग पलियस्त ॥ २ ॥
इति वाणुकरोड आगणसाठलाख पचीमहजार नवसंपचीग एतलापत्योपम अनेएक
पत्योपमना नवजागकरीयं एहवाआठनवमांग अनेतेउपरवली एकनवमांशतो एक
तृतीयांग एतजुदेवायु वेचमीना एकसामाऽकथीबंधाय ते आके करी लिखियेठयें
ए७ प७ १५ ए ७५, ८१. तो हाहाऽतिखेदे हेअधमनीचप्राणी तु संयमंजीवितने के
महागे हेप्रमादवतफरीनेतुजने एसयमनीप्राप्ति क्यांथीथागे ॥ ८० ॥

नाम्नापि यस्येति जनेऽसि पूज्य. शुद्धात्ततो नेष्टसुखानि कानि ॥ त
त्संयमेऽस्मिन् यतसे मुमुक्षोऽनुचूयमानोरुफलेपि किं न ॥ ८१ ॥

अर्थ ॥ हवेदारसमाप्तिना मंगलनेअर्थ संयमनाशुजफल देखाडी शिक्षाकहेते हे
मोक्षार्थीसाधु जेसयमना केवलनाममात्रधीज एतलेसंयमी एहचुंनाममात्र धराव्या
धीज प्रत्यक्ष प्रकारें करी लोकनेविपे तुं पूजनीकथयोठो तोशुऽनिर्मल संयमधी
शाशास्वर्गमोक्षादिक वांठितसुखनहोय एतलेसंयमधी अनीष्टसुख होयज तेमाटेप्र

त्यरुद्वयमान जेदनु महाफज्जथनुनवायने एहवाए सयमनेरिपे तु काउयमन
कर्ता मर्या उयमकरवोज युक्ते ॥५॥ इति श्री अध्यात्मकल्पद्रुमे अंति
कानिधानोनाम त्रयोदशोऽधिकारः संपूर्णः ॥

अथ सामान्यतो यतीन् विशेषपरमस्थगृहिणश्चाश्रित्य मिथ्यात्वनि
वरोपदेशः ॥ मिथ्यात्वयोगा विरतिप्रमादा नात्मन्सदा सृष्टुं सौख्य
मिच्छन् ॥ अमंरुता यन्नवतापमेते सुमंरुता मुक्तिरमा च दद्युः ॥ १ ॥

अथै॥ द्वये यतिने तथासम्यक्तमूलचारवृत्तधारक आचरने साधारण मिथ्यात्वनि
कषाय योग निरोधोपदेश तथा सरोपदेश नामार्चाढमो अत्रिकारकहेने तिहांप्रमाण
मध्यधनाहेतुजे मिथ्यात्वादिकतेहनुंसवरकहेते हेआत्मातु सुप्तेवाठतो होयतामि
त्वजे अजिग्रहिकादिकपांच तेमांअजिग्रहिक तेपोतानाशास्त्रादिकना ममत्वपीडा
हारगो तेकृतीधिपाखडादिक वीजुअनाजिग्रहिक ते सर्वे देवा सर्वे गुरुव सव
भ आराध्या एहरोअजिप्राय जेसामान्यप्राकृतलोकोनोते त्रीजुआनिनिवेदि
नुनुं पथास्थित स्वरूपजाणयेके पण कोइछटाजिनिवेशना बशयी पोतावु
परानेअर्थे गोष्टीमाहिजादिकनीपेठे असत्यरूपणानुकरवु चोथोसाशयिक त
कतत्वनेरिपे आसानूके आसानू एमसदेहधरगो पाचमु अनानागिकते
नारशयकी एकेडियादिकनेरिपे जीवादिकतत्वनु अणजाणवु ॥ ५
तथा अणुजमनोयोगादिकत्रण अनेअविरतिते प्राणातिपातादिकपाच तयाप्रमा
मयादिक पांच एचारेनेसदाकाललगे सवरवुकेमके एचारने अणसयखापरा
रनातापप्रत्ये आपे अने सवखायका मुक्तिरुपिणी लक्ष्मीनेआपे ॥ १ ॥

मनु सृष्टुं हे विघ्नमन्त्रमना यत ॥

रे एरीतेंजीवते वचन तथाकायायें अशक्तथकोहोयतो पण मात्र एकमननाज अ
वरयकी नंडुजमस्त्यनीपेठें दुर्गतिगामीयाय ॥ २ ॥

प्रसन्नचंद्रराजपें मन-प्रसरसंवरो ॥ नरक

स्य शिवस्यापि हेतुचूतो कृणादपि ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वलीतेउपरज दृष्टांतकहेठे हेप्राणि मननुंप्रसरजे डुव्यानिनीप्रवृत्तिअने सं
जे डुव्यानिनीनिवृत्ति तेवेहु एककृणमात्रमांजेम प्रसन्नचंद्रराजकृपिनेनरकनां अने
किनापण कारणथया केमकेतेने मननाडुव्यानिनी एककृणमात्रमां सातमांनरकनुंद
मेजयुं अने तेजमनना संवरथी एककृणमां केवलज्ञानपण उपाज्युं. ॥ ३ ॥

हवेसंक्षेपथीतेप्रश्नचंद्रराजकृपिनोसंवंधलखीयेंठेयें ह्मितिप्रतिष्ठितपुरमां प्रसन्नचं
राजा राज्यकरताहता अन्यदातिहां श्रीवीरस्वामी समोतखा प्रसन्नचंद्रराजा सह
गेवारें वांदवाआव्यो देशनासांजजी वैराग्यपाव्यो पुत्रनेराज्येस्यापी श्रीवीरपाने
तेदीक्षाजीथी अनुक्रमेगीतार्थययो अन्यदाविहारकर्तो राजगृहनगरेंआव्यो ति
जिनकल्पीनी तुल्यनानेअर्थे स्मशानमां काउसग्वधरीरह्योठे एटलामांश्रीवीरस्वा
राजगृहनगरेंसमोतखाठे नगरलोकसर्व जगवंतने वांदवाजायठे एटलामांकोऽए
वैचणिक तेह्मितिप्रतिष्ठितनगरथीआव्याठे तेमांथीएकवैचणिक प्रसन्नचंद्रराजपिने
ऽवोव्यो केधन्यठेआपणाराजानेजे राज्यलक्ष्मीवृणनीमाफकत्यजीने ध्यानाधिरुद्धय
उग्रतपकरेठे तेमांजजीवीजोवैचिकवांव्यो केअहोवि.काग्रेएनातपने एनुंमुखजो
योग्यनथी केमकेएवापटावाजकपुत्रने राज्यआपी मूढयऽनिकव्यो अनेपाठजतो
माडेवीजाराजायेंआवीनेवालकनुंराज्यहरीनेवानगरयेखुंनेनगरतयादेशनालो कमव
नाथयथायका बहुतजपेठे माटेदेशजांगने घणुंअनर्थयागे तेथीएतेंशुधर्मआराधेठे
सांजजीप्रसन्नचंद्रराजपि ध्यानथीचुकीने चितववाजागो केअहोमुजवेठा माहारं
ज्यजे एवोकोणठे एमराड ध्यानमां व्याप्तयऽने मनमायेंज महासंग्रामकवामांमयो
समयेंत्रेणिकराजा श्रीवीरने वांदवाजातांमार्गमां तेकाउसग्वधरसाधुदेव्वी जक्ति
वैकवादी तेहनीउग्रतपन्याने अनुमोदतो नमोमरणेपद्मोतो त्यांश्रीवीरनेवाडिनेपु
ए जेस्वामीएप्रसन्नचंद्रराजपि ध्यानाधिरुद्धयवस्यामां मेंवांयो तेअवस्याने समयें
ज करेनो शोनिपामें जगवंतेंखुं सातमीनरकपामें तेमांजजिथेणिकसंघ्रांतयऽ
तो हवेप्रसन्नचंद्रराजपियें मनथीसंग्रामकरतां सर्वजबुद्धाया अनेएककोऽमहोटा श
नीनायेपुऽकरता आशुधमवेनपृथयाठे त्याजेजाणुंजे मायेंलोहनांढोपपहंगांठे ते
ऽनेशत्रूनेमारुं एमचिनवी मायेंहाथनागव्यो एटजमन्नकतत्काजनुं लो . . . १

ने मनमांसवेगपाशो पश्चात्तापकरवालाग्यो हाहायामेकुंडुर्ध्यानचित्तव्यु मिश्रमिदं
हं गजालो एवामाफरीश्रेणीके वीरनेपुठु हेस्वामीआसमये राजपिकानरुतेतोश
निपामे जगवतेअनुत्तरविमानकह्यु तेसाजलीविस्मितथइने श्रेणिकेपुठु कहामा
मी पहेनेप्रश्रेतोतमे नरककह्यो तेएतपस्वीनेकेमसजवे अनेएकमुहूर्तनेयतरे अनु
त्तरविमानकह्यु तेपणअसमजस अथवा प्रांतेकरीनेमे अन्यथासांन पु तंवांन
गते यथास्थित सर्गवृत्तातेकरी श्रेणिकनोसदेह टाट्यो एटलामा देवड्डुनिना
नादसांनजीने श्रेणीके पुठु हेस्वामि आमहोत्सउक्याथापठे नगवतेकह्युने प्रम
प्रचइगजपिने केवजज्ञानउपनु त्यादेवता महोत्सउकरेठे एमएप्रसन्नचइसांनने
एरमुहूर्तनेयतरे मननोव्यापार नरकहंते अनेमुक्तिहेतेपणययो ॥

मनोऽप्रवृत्तिमात्रेण ध्यान नैकेडियाटिपु ॥ धर्म्य

गुरुमन स्थैर्यं जाजस्तु ध्यायिन स्तुम ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ इत्थेपवनसायनादिकथी मननोरोउनिरर्थकठे तेकहेठे केवनमननीअ
एनिजे मातोव्यापारहितपणु तेणेकरीने एकेडियादिकजे एकेडिय वेंडिय तेंडिय रेंडिय
रेंडिय अगतिपचडिय तेदनेप्रियेध्यानजे मनोगेध लक्षण तेकृणथी एटनेपवनमा
पनादिक मनोरोउरराथी जोयानयायतो एकेडियादिकनेप्रियेयाय केमकेतहर्तन
नराथीन मननेअनाउररी मनाआपागनीप्रवृत्तिनथी तेथीपवनसायनादिकतेरोम
माशिनहण ध्याननोउपयोगीनथी आमरोरादिक क्लिष्टकर्मथी साहसु मनअति
व्याकुलयाय पणजेउर्मयान अनेकृकयान तेणेकरीने मननीस्थिरतानेनजे एगने
ध्यानताउरना तेनेन करियेनेये एटनेध्यानते तनुजप्रमाणजे इतिनाय ॥ ४ ॥

मार्थ निरर्थक या यन्मन मुध्यानयत्रित ॥ विरत

इतिरुल्लेख्य पारगाम्ना स्तुये यतीन ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ इत्थेयानररी जेदनुमनमार्थक ० नफजजे अथयानिरर्थकने ० निरर्थक
नेरुल्लेख्य एनयानेकमिप्रित एटनेमांरुल्लेख्य इतिरुल्लेख्यजे अथुनमार्थनामनायन
रुल्लेख्यइतिरुल्लेख्यनेनयायाननजे एटराजे ममारनापागामी साधुतेरने दृढमनु ॥ ५ ॥

यथोऽप्रवृत्तिमात्रेण मौन के के न विभ्रते ॥ निर

वय यथा यथा योगुताम्नु ताम्नुते ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ इत्थेदधनयगनु मरुदपदगनु केवनमननीअप्रवृत्ति एटनेमात्र या
इत्थेय अथोऽप्रवृत्तिने कोणकोणएकडियादिक तथा पंचडियमापण गादि

पथी तथामनुष्यमांपण मुंगावोवडाप्रमुखप्राणी मीनपणानेनथी वरतासुं एटलेतेसर्वेमां
नपणोजधरेठे तोतेथी तेहने वचनगुप्तिवतनकहियें पण जेहनुंवचन निरवद्यके० पाप
रहितहोय एटलेवचनवोव्यानी शक्तिठतांपण सर्वथासावद्यवचननवोले तेनेवचनगुप्ति
वतकहियें तेवनेहुंस्तवुं पणमात्रमीनपणोज धखाथी वचनगुप्तिवतनकहियें ॥६॥

निरवद्यं वचो ब्रूहि सावद्यवचनेन्यतः ॥ प्रया
ता नरकं धोरं वसुराजादयोद्भूतं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेदृष्टांतेकरीने सावद्यवचननुं अनिष्टफलदेखाडेठे हेप्राणितुं पापरहि
तवचनवोल केमके सावद्यवचनेकरीने वसुराजा प्रमुख ते धोरराइ एहवोजे नरक
तेने पास्यां तेवसुराजानांतबंध श्रीहेमाचार्यरुत रामचरित्रमांथी विस्तारेंजोऽलेवो ए
मजाणी असत्यवचन सावद्यवचननो परिहारकरवो ॥ ७ ॥

इहामुत्र च वैराय दुर्वाचो नरकाय च ॥ अग्निद
ग्धा. प्ररोहंति दुर्वाग्दग्धा. पुनर्नहि ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ वलीतेहिजकहेते जेदुर्वचनो तेथानवमां अनेपरजवमांपण वैरकारीथा
य अनेवलीनरकदाऽपणथाय जेमाटेअग्रियेंकरीदाधाजेवृक्षादिक तेफरीनवपल्लवथा
य पण दुर्वचननादाधाजेमनुष्य तेनवपल्लवनथाय एटलेस्नेहांकुर तेनेप्रगटेनही केम
के दुर्वचनथी उपनोजे वैरजाव तेजन्मांतरेपणनमटे ऽतिजावः ॥ ८ ॥

अतएव जिना दीक्षा कालादाकेवलोजवं ॥ अव
द्यादिजिया ब्रूयु ज्ञानत्रयचतुतोपि न ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ एटलामाटे दीक्षालीवापठे केवलज्ञानउपजेंतिहांलणें जिनजेतीर्थकरदेव
तेमति श्रुत अवधि एत्रणज्ञानना धारकठतापण अवद्यजेपाप तथाआदिशब्दथी
वचनते ध्यानबियातादिकठे एमजाणी तेहनाजयथी वोलेनही यद्यपि जगवंतने ठ
अस्थपणे मनपर्यवज्ञाननी सत्ताहोय तथा पिऽहात्रणज्ञानना धारककह्या तेजाणि
येंठेयेंजे मनपर्यवज्ञाननुंतो मात्र मननो पर्यायजाणवानुंज साम्यर्थे तेमाटेआ
चार्यें ऽह्मांकह्युनही अनेउपाध्यायश्री रत्नचंद्रगणिरुत एजग्रंथनी टीकामांपण एम
जलख्युंठे वलीविशेषबुद्धिवंतेविचारवुं ॥ ९ ॥

कृपया सद्य एव स्वांग कूर्मा ज्ञाननिदर्शनात् ॥ सं
वृतासंवृतांगा यत् मुखं स्वान्यवाप्नुयुः ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवेकायसंवरकहेठे हेप्राणि तुंकरुणार्येंकरीने कांचवानादृष्टांतनानि

दर्शनयुक्ती पोतानीकायानेसवर केमके कायानासवरवत अने अमररवतते अनुकूल
सुखअनेइ उपामे एटलेकायाना सवरवततेसुखपामे अनेअसवरवतते इ उपामे
मवेकाचद्राहता तेमाथीएकेपोताना अगसवखातो पापीशीयालथीमृत्युनपाम्यो अ
ने वीजेपातानाअगसवखानहीतो पापीशीयालथी अकालमृत्युपाम्यो एटलांत तति
मरणपणे श्रीज्ञातासूत्रना चोयाअध्येनथी जाणवु ॥ १० ॥

कायमनजान के के स्यु स्तरुस्तजादयो यत ॥ ११ ॥

वटेनु क्रिया येपा कायस्तास्तु स्तुवे यतीन् ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ केरजजापने स्थिरतामात्रथीतोतरुजे वृद्ध तथा अचेतनजे स्तनादिक ते
बोपाहोणमरणनथी अर्थातजेकोइ कायव्यापारना असमर्थते तेसर्वकायसवर
तनजे पणजेनीक्रियाजे कायव्यापार तमोहनेअर्थहोय तेहने कायगुणित कर्तिये
होय जेकायव्यापारने वृत्तेसामर्थ्ये पण अगुनकायव्यापारने रुधे अनेगुनक्रियानो स
वते तेहने कायगुणितकर्तिये इतिनाय ॥ ११ ॥

श्रुतिसयममात्रेण शब्दान्कान् के त्यजति न ॥

इष्टानिष्टेषु चैनेषु रागद्वेषौ त्यजन्मुनि ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ अर्थचक्षिणु गगनदेहे तेमाप्रथम श्रोत्रेक्षिअश्री कहेते केवारागना
व्यापारना निगम्यहीत काणहोणकर्तृक्षि बेंक्षि तक्षि चोरक्षि तयापंचेंक्षि
क्षि अनेमनुष्यमयपण वेदेगप्रमुखजे श्रोत्रेक्षियेरुज होय तेगवदनासिपन नथी
अचनग अर्थातवचन पणजगगइजे मृदगादिराजित तथास्त्रीजापनप्रमुख
गद अर्थअनिष्टन गग तथागृह प्रमुखनाशब्द नेरिपे रागअनेद्वेषअजे तेरागमुनिपण

चक्षु मरमात्रा के म्पालोकाम्यजति न ॥

इष्टानिष्टेषु चैनेषु रागद्वेषौ त्यजन्मुनि ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ केरतनप्रयापारनेन तजगायही होणहोण कर्तृक्षि बेंक्षि तेंक्षि
क्षि अनेमनुष्यदिह तद्विषयचने नथीयजतासु अर्थातअजेज पणइज मति
होय तद्विषय तयाअनिष्टन अमर्थ चीनमप्रमुख पणजगद्विनासिपन तद
क्षि गग अने वरने अने तेवार न मुनियाय ॥ १३ ॥

प्राप्तसयममात्रेण गगान् कान् के त्यजति न ॥

इष्टानिष्टेषु चैनेषु रागद्वेषौ त्यजन्मुनि ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ केरतनप्रयापारनेन तजगायही होणहोण अनागुनगने वेंक्षि

वैश्यादिक तथाबीजापण घ्राणेंद्रिये विकलथयेला प्राणि नथीत्यजतां अर्थात्तल्य जेजठे पणइष्टजे फुलप्रमुख अनेअनिष्टजे अमेध्यादिक एवाजेगंध तेहेनेविषे राग अने द्वेषत्यजे तेवारे तेमुनियाय ॥ १४ ॥

जिह्वासंयममात्रेण रसान्कान्के त्यजंति न ॥

मनसा त्यज तानिष्टान् यदीवसि तपःफलं ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ केवलजिह्वाना संवरमात्रथीज कोणकोणगुनागुन रसने पृथ्वीकायादिक एकेन्द्रिय तथाबीजापण जावरसनेंद्रियथी विकलथयेलाप्राणी ते नथीत्यजतासुं अर्थात्तल्यजेजठे पणहंआत्माजो तुं तपनुंफलवांठेठे तो तेजेइष्टवांठित मधुरादिकरस तेने मनसाकहेतां मनोयोगपूर्वक समता परिणामेकरीनेत्यज ॥ १५ ॥

त्वचःसंयममात्रेण स्पर्शान् कान्के त्यजंति न ॥

इष्टानिष्टेषु चैतेषु रागद्वेषौ त्यजन्मुनिः ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ केवलत्वचाजे स्पर्शनेंद्रिय तेहनो संयमजे स्पर्शज्ञानना नजेवानी शून्यता तेंणेकरीने कोणकोणप्राणी गुनागुनस्पर्शने नथीत्यजता अर्थात्तल्यजेजठे यद्यपि एकेन्द्रियादिक सर्वजीवने स्पर्शनुं विषयहोयठे तथापिकुटादिक रोगनावश्यकी त्वचानीवहिरिनाधणीने स्पर्शनुंज्ञाननजहोय एजावठे पणइष्टजेस्त्रीस्पर्शादिक तथा अनिष्टजे ताप शीत मांस ममा प्रमुखनेविषे राग द्वेषनेत्यजे तेवारेंजमुनियाय ॥ १६ ॥

वस्त्रिसंयममात्रेण ब्रह्म के के न विभ्रते ॥

मनःसंयमतो धेहि धीर चेत्तत्फलार्थसि ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवेवस्त्रीस्पर्शनेंद्रियमां विज्ञेयकहेते वस्त्रिके० मूत्राशय एटलेगुहेंद्रिय ते नासंवरमात्रथीज ब्रह्मचर्यधारणनथीकरतां सुं एटले नारकी संभूठिमपंचेंद्रिय प्रमुख तथा पुरुषरूपनपुंसक अने स्त्रीरूपनपुंसक इत्यादिक कोणकोणप्राणी मैथुननीग्रग किथी गीजधारणनथीकरता एटलेतेनवे ब्रह्मचर्यवतजठे पणपरिणामविना असक्ति थोपाजनुं तेनिष्फलठे माटहेथीरआत्मा जो तुंब्रह्मव्रतनाफलनो अर्थाहोयतो मनने संवरेंकरीने ठतीगके ब्रह्मव्रतधारणकर ॥ १७ ॥

विषयेंद्रियसंयोगा जावात्के के न संयता ॥ राग

द्वेषमनोयोगजावाद्येतु म्त्तवीमि तान् ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हवेसामान्यथी सर्वेंद्रियादिक तेहनोसंयोगजे एकत्रमजनुंते द्नाग्रजा वथी कोणकोणसंवरवंतनहोय एटलेविषयनोयोग मध्याविनासर्वेंसंवरवंतजठे पण

जेमहापुरुषे ते तो रिषयादिकनो योगवतापण रागद्वेष अने मनयोगना अजावधी
एटलेजेमनयकी रागद्वेषरहितपणे सवरवतळे तेथोनेहुंस्तबुडु ॥ १८ ॥

कपायान् सवृणु प्राङ् नरक यदसचरात्॥

महातपस्विनोप्यापु करटोत्करटादयः॥१९॥

अर्थ ॥ एमइडियआश्रित सवरकहीने हवेकपायआश्रितकहेने प्राङ्के० हेवि
वेकीप्राणी कपायजे क्रोधादिक तेनुतुसवरकर केमकेएकपायना अथसवरयकी करन
अने उक्करन प्रमुख महातपस्वी महानुजाव तेपणनरकनेपास्या एकरड अनेउक्कर
वे द्वाद्वाणमासीयाइ जाइहता ते वंराग्ययकी दीक्षास उग्रतपकरी अथ्यदाकुणानन
गरिपे कोटनायरनाजामा चोमासुरह्या तिहानगरना जलप्रवाहनेपूरें साधुरवेतळा
इजाय एमजाणीदेवताये कुणालानगरीउपर वरसादयजाव्यो कुणालाशिवायवीजे
सर्वत्रयपादवरस्सु केटलेक दहाडे तेवातजाणी नगरलोके ताडनातर्जनाकरी तेसापु
नेकाड्या तेवारे क्रोधशेखर करनबोव्यो बर्षमेघकुणजायां तेवारे उकरनबोव्यो दि
नानि दश पच च यलीकरनबोव्यो मुशलप्रमाणगाराणि वलीउकरनबोव्यो घयासरा
तया द्या तेअचनथी अहोरात्रमुशलधाराये कुणालानगरीउपर मेघपूतो तेइथीइ
णाजानगरी लोरुमहिततणाइइ महाअनर्यथयो तेगारपठें श्रीजवपे साकेतपूरें त
पापनेअणअनोरेठते करनअनेउक्करडवेमरीने सातमीनरके काजनामा नरकावाम
मा प्रतीममागरोपमनेआयुषे नारकीपणे अथतया एमजाणी कपायनोसवरकरव
यस्यास्ति किंचिन्न तपोयमादि ब्रूयात् स य तत्तुदता परान् वा ॥ य

ग्यास्तिकृष्टातमिदं तु किं न तद्भगनी मवृणुते स योगान् ॥२०॥

अर्थ॥हवेवनीमनोयागादिइकनो सरकरहेने जेप्राणिनेकाइ तपसयमादिकनयी अ
श्रितिने तेप्राणिजेमतेम अथसवरबोवे तयाअन्यजीवनेपीडाकरे एटले अथप्रतीजेनय
अन्यको तेनेपेटेने पणश्रितितपप्राणितो एतपसयमादिक यणुजकप्रेषातिथायउ
मजाणी तद्भगनी के० रणेमहागतपसयमनो विनाशयाय एमवीहीतोयका मनाया
गादिकने केमनसारे एटलेश्रितिवतने सर्वथामसरकरबुज एनावायेने ॥ २० ॥

भवेत्समग्रेष्वपि संवरेषु पर निदान शिवमपदा य ॥ त्यजन

कपायादिजडविकल्पान् कुर्यान्मन सवरमिदं गीस्त ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ हवेवनीमननामरनु आश्रित्यतापणुकहेने जेमननो सरावे ते वीज
जेटन सरावे तेवरेमा मोहमपदानु परमकाणने ते माटे विगपनुदित

पुरुषतो कपायादिकथी उपनाजे कुविकल्पते त्यजतोयको मननोमंवरकरे एटले सु
किनुं मुख्यकारणजाणीने विवेकीपुरुषे प्रथममननुं संवरकरवुं इतिनावः ॥ २१ ॥

तदेवमात्मा कृतसंवरः स्यात् निःसंगताज्ञाक् सततं सुखेन॥

नि.मंगनावादथ संवरस्तद्वयं शिवार्थी युगपन्नजेत ॥२२॥

अर्थ॥ द्वे ए अधिकारनो उपसंहारकहेते तेमाटे एमपूर्वोप्रकारें कृतसंवरके ० संव
रवतजे आत्मा तेसदाकालें सुखेकरीने नि.संगपणानेनजे अथवा वली नि.संगपणाथी
संवरयाय एटले एवेदुनो अन्योन्यकार्यकारण नावजाणवो केमके कोइकनेनिःसंग
पणाथी संवरआवे अनेकोइनेसंवरथी नि.संगतापणुंआवे माटेमोहार्थीपुरुष तेसंव
र अनेनि संगता एवेनेसमकालेतेवे ॥ २२ ॥ इति श्रीअध्यात्मकव्युमे मिथ्यात्वादि
संवरोपदेशाख्य श्रुतुर्दशोअधिकार समाप्त ॥ १४ ॥

अथ शुचिप्रवृत्तिशिक्षोपदेशः॥ आवश्यकप्रातनु यत्नमाप्तौ द्वितेपु शुद्धेपु त
मोपदेपु ॥ न हंत्यनुक्तं हि न चाप्यशुद्धं वैद्योक्तमप्योपधंसामयापहं॥१॥

अर्थ ॥ हवेशुचिप्रवृत्तिशिक्षा एहवेनामे पन्नरमोअधिकारकहेते एअधिकारमां य
तियांग्यशिक्षा यतीनेजाणवी अनेआवकयोग्यशिक्षा आवकनेजाणवी इहांप्रथम आ
वश्यक करवायोग्यजाणीने आवश्यकआश्रयी उपदेशेकहेते हेसाधु तथा हेआवक
तुं पापनानिवारक अनेमर्वज्ञनापित एवांजेगु-इनिर्मल आवश्यक सामायिकादिक
तथाअवश्यकरीय पोसह उपवास आलोयणादिक तेहनेविपेउद्यमकर तेनाउपर
दृष्टांतकहेते जेम वचनुकबुजेआपथ तेनखाधुंथकुं तथाअगु-इजेकाचु हरितालप्रमुख
तेखाधुंथकृपण रोगनिवारक नथाय तेम सर्वज्ञनापित आवश्यकजाणीनेपण तेह
नीक्रियानकरीयें अथवाअगु-इक्रियाकरिये तोतेहथीकर्मद्वयनथाय तेमाटेदोपरहित
गु-इक्रियायेंकरी आवश्यककानोउपमकरवो एउपनयते इहांप्रसंगथी सामायिकना
दोपलखियेंतेवे १ वखेंतथानुजायेंकरीने पलांठीवांधे २ आसनआधुपाधुंफेरवे ३
चपलपणोसर्वदिशायेंजोवे ४ गृहसंवंधीसावद्यकर्मकरें ५ निंतीस्थंजादिकेओठंगीवे
से ६ अंगोपांगमोडे ७ आलसमोडे तथाधर्मकार्येआलसकरे ८ हाथपगेंकरकडा व
जाडे ९ गरीरनोमेलउतारे १० खाजिखणे ११ विसामणकरावे १२ निडाकरे ए
वारदोपकायथकीजाणवा तथा १ कुवचन कोइनुंमर्मनिदादिकबोले २ सहसात्कारे
अविचार्युंबोले ३ आर्तिमयविसंस्थलवचनबोले ४ आपठेंबोले ५ सूत्रनणतो अ

यवानवकारगुणतो वचनसङ्केपकरे ६ कलहविवादकरे ७ राजकथादिकविक्रयकरे
८ हाम्यनावचनकहे ९ सपदारहितसूत्रनणे १० जावायावयानायावेश श्रापे एद
शदोपपचनथीजाणवा बली १ निर्विवेकीमनेकरे २ यशस्वीतिनीयाठायकरे ३ धनना
ननेअर्थकरे ४ गर्वथीकरे ५ नयथीकरे ६ धनपुत्रादिनेअर्थनियाणुकरे ७ सामा
कनाफजनो सदेहकरे ८ रीसवरीसामायिककरे ९ विनयरहितसामायिककरे १०
नक्तिरहितसामायिककरे एदशदोषमनथीउपजे एम मन वचन थने कायाना मनने
वत्रीशदोषसामायिकनात्यजवा तथावादणाना ३२ दोष थने काउसगना १९४
५ ते जाप्यादिक अथथी जाणीने त्यजवा ॥ १ ॥

तपासि तन्याद्विविधानि नित्य मुखे कटून्यायतिसुदराणि ॥ वि
प्रति तान्येव कुकर्मराशि रसायनानीव छुरामयान् यत् ॥३॥

अर्थ ॥ हवेतपप्रवृत्तिश्राभयीउपदेशे मुखे ० प्रथमकरतीनेलायेतो छुववृत्ति
कसहेयापडे तेमाटे कडवाठे पण श्रायतिके ० उत्तरकाळे सुखनाकरनार एदराजति
मिथप्रकारना ठव अठम दशमादिक तप तेनित्येकरवा केमकेतेतपज कर्मनातपुत्र
निवारणे तेउपरदृष्टातकहे जेमरसायन पारो हरिताल सुवर्णादिक औषधि
तेहिज श्वरअनेक्यादिक इष्टरोगोनेनिवारें तेम इहापण उपनयजेबु ॥ २ ॥

विशुद्धशीलागसहस्रधारी जवानिश निर्मितयोगसिद्धि ॥

महोपमर्गास्तनुनिर्मम सन् नजस्व गुप्ती समितीश्च सम्यक् ॥३॥

अर्थ ॥ हवेतपकरनार प्रायेगीजवतजोडये तेमाटेशीजश्राभयीउपदेशे हेताउ
तुविशुद्धनिर्ममएजाजे अठारसहस्र शीजांगरयतेने धरतोथको नित्य निर्मित पाप
मिद्धिरे ० निपजावीने अष्टांगयोगनीसिद्धिजेणे अथवायोगजे मनोवागादिक तह
ना ५ प्रणिधानना निवारवारूप समाविनी मिद्धिकर एदलेशीजागधरतायका मन
चनकायाना योगशरर एजावार्थे बलीवेहनेविपे ममत्वरहितथको देवादिना
नेना उपमर्ग तेनेसहनकर अनेपाचममिति तथात्रगुणगुप्ती तेहनेनज ॥ ३ ॥

स्वाध्याययोगेषु दयस्व यत्न मध्यस्थवृत्त्यान्सरागमायांन ॥

अगारगो जेहमटापिपादी हेतो विशुद्धे वज्रितेजिये ॥४॥

अर्थ ॥ हवेजोनरतने मनस्थिरकरयानिमित्त जेसिद्धांतादिकनु स्वाध्याय जउउ

नणावबुं तेहनुं योगजे मनवचनकायायेंकरी नित्यअन्यास करवानेविषे उद्यमकरे वलीअगमनाजे अर्थ तेमथस्थवृत्तिं कदाग्रहरहितपणे अनुसरे एटले कदाग्रहें करीने जिनवचननाअर्थनी परुपणाजूवीनकरे वली अगारवके० रुद्धिगारव रसगा रव मातागारव तेणेरहितयकुं अनेविशुद्धिनिर्मलहेतुजे मोक्षसाधन तेहनेविषे वि पादरहितयकुं एटलेशुद्धक्रियाकरतां अविपिन्नचित्तयकुं अनेवलीवगकीधोत्रे इडिय नोसमूहजेणे एहवुंयकुं नैकेजेउंचनीचकुल शुद्धमानआहारतेहनी गवेषणाकरे ॥४

ददस्व धर्मायितयैव धर्म्यान् सदोपदेशान् स्वपरादिसाम्यात् ॥
जगद्विप्री नवजिश्च कल्पे ग्रामे कुले वा विद्वराप्रमत्तः ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेसजायनुंफलते गुणउपदेशजे तेमाटेगुणोपदेशआश्रीकहेत्रे हेसाधो तुं पोताना अनेपारकानेविषे समानपणे उपदेशकर एटले आमाहारोन्नकत्रे दातात्रे धनादयत्रे एहवानेधर्मकहुं अथवा आ मिथ्यात्वी रुपणदरिडीत्रे एहवानेउपदेशको एरुहे इत्यादिककल्पना त्यजी केवलधर्मार्थीपणेकरीनेज पण आहारवन्धादिकने अर्थेनही एप्रकारें नित्यधर्मसंबंधीयाजे उपदेशते कहेतोहें अनेवली सर्वसंतारीजी वने हितवांततोयको नवकल्पेकरीने ग्रामनगरादिकनेविषे गुण उपदेशकरतोरहें त थाविहारकरवानी अगर्के कुजके० ग्रामनगरादिकनो एकप्रदेशतेनेविषे प्रमादरहित यकुं विहारकर इहांकल्पते मागतिरप्रमुख आतमास जेऋतुव-इकाज तेदनाआवरुप अनेआवणादिक चारमास चोमासना तेनोएकरुप एगीते सर्वमलीने नवरुप जाणवा

कृताकृतं स्वस्य तपोजपादि शक्तीरशक्तीः सुकृतेतरे च॥ सदा
समीक्षन्व दृढाऽथ साध्यं यतस्व हेयं त्यज चाव्ययार्थाः ॥६॥

अर्थ ॥ हवेगुणोपदेशनाकहेनारने कृत्याकृत्यनोविचारजोऽयें तेमाटेनेआश्रयीकहे त्रे हेमाधु तथाहेभावक तुंपोतानुं तप जप प्रमुखजकर्म ते कृत्याकृत्यकहेना एटनुंमंकी धुं एटनुमेनथीकीं एहवुंविचन तथाशक्ति अनेयशक्ति तथापोतानुंमुदत अनेइ. कृत एटलांवाना पोतानामनसायेंमदायविचारीने नेवागपत्रे मोक्षार्थायकुं नाथ्यजे साधवायोग्य तपोनुष्ठानादिक तेहनेविषेउद्यमकर अनेवली हेयकहेनां त्यजयायोग्य जेविषयकपायादिक तेहनेत्यज सत्पुरुषने चिनरूपिणीनृमिनेविषं गुप्तदेश तेवीज वृद्धिरुपहोय पत्रेतेमां विचाररुप जलनानिंचवायी मुकुररुपवृद्ध विस्तारगमेने माटे मोक्षार्थियें हेयउपादेयझेपना विचारपूर्वक धर्मोद्यमकरनां ॥ ६ ॥

परस्य पीप्तापरिवर्जनात्ते त्रिधा त्रियोग्यप्यमला सदाऽस्तु ॥

साम्यैकलीनं गतञ्चर्विकल्पं मनोवचश्चाप्यनघप्रवृत्ति ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेजेविचारवतहोयते त्रियोगीनिर्मलजोऽये तेमाटेतेग्राश्रयीकहेने हेआत्मात्रियोगीजे मनवचनकायाना त्रयेयोगतेऐकरी सदाऽनिर्मलथा एटनेमर्वनीवियरे हितबुद्धिराखीने मनवचनकायानायोग निर्मलकर एनावार्येठे केमके परनेपीडाव जंवाथकी काययोगतो निर्मलथयोज अनेतेकाययोगनी निर्मलतायी मनपणसमना येलीन अनेञ्चर्विकल्परहितथाय तथावचनपण पापव्यवहाररहितथाय इहाप्राप्ये काययोग सुगमठे माटे छुबोकरीने नकह्यो ॥ ७ ॥

मैत्री प्रमोद करुणा च सम्यक् मध्यस्थताचानय साम्यमात्मन् ॥

सजावनास्वात्मलय प्रयत्नात् कृताविराम रमयस्व चेत् ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हरेएत्रियोगीनेनिर्मलताते मैत्र्यादिजावनाथीथाय तेमाटेतेकहेने हेआत्मा तु मैत्रीतयाप्रमोद तथाकारुण्य अनेमध्यस्थता ए चारजावना तेआत्मानेनिर्णयाण अनेवलीतेजावनायेकरी सम्यक्प्रकारे समताआण वजी प्रयत्नात्के पणि तवीर्यफोरवयाथी चिन्ते आत्मलयके ध्यानलीन अनेध्यानधी अधिविपन्न एहबु थकु छुनजावनाजे अनित्यादिक तेहनेविपेरमाड ॥ ८ ॥

कुर्यान्न कुत्रापि ममत्वजाव न च प्रजो रत्यरती कपायान् ॥ इहापि

सौख्यं लज्जसेप्यनीदो ह्यनुत्तरामर्त्यसुखान्मात्मन् ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हवेएजावनाश्रोते ममत्वनात्यागधीहोय तेमाटेतेग्राश्रयीकहेने हेसमप आत्मा जोतुकोऽम्मुनेरिपे ममत्वनकरे अनेउजो रति अरति अनेकपाय नको हवोतु याठनारहितथको ग्हेतो आनयेज अनुत्तरविमानवासी देवतानाजबु सुगम मे केमके अनुत्तरगती देवतामा स्वामिसेउकनो व्यवहारनथी तेमाटे ससारिक सुख जोता अनुत्तरविमाननो सुगते सर्वोत्कृष्टजाणबु ॥ ९ ॥

इति यतिवरशिखा योऽवधार्यं व्रतस्थश्चरणकरणयो

गानेकचित्त श्रेयत ॥ सपदि जवमहाब्धिक्लेशराशि

सतीर्त्वा तिलमति शिवसौख्यान्त्यसायुज्यमाप्य ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवेएअधिकारनो वपसहागकहेने एप्रकार यतिवरजे जज्ञासाधु उपन

एथी जलाश्रावकपणलेवा तेसंबंधीनीजेशिक्षा तेनेचित्तमांधरीने एकाग्रचित्तयकुं चर
एकरणयोगजे चरणसित्तरी अनेकरणसित्तरीनागुण तेनेजेसेवे तेसाधु तथा ते श्रावक
शीघ्रके० उतावळुं क्लेशडुखना समूहरूपजे संसारमहासमुद्र तेथकीतरीने मोक्षसु
खतुं अनंतपणुं तेहनुं सायुज्यके० जेसहचारीपणुं तेपामीने वलीमोक्षनाश्रविनाशीसु
खनीपरे पोतेपणल्या अविनाशीनावापामी विलसतिके० सर्वदासुखनेअनुनवे ॥१०॥
इति श्रीअध्यात्मकल्पद्रुमेऽष्टुनप्रवृत्तिशिक्षोपदेशाख्य पंचदशोऽधिकारसमाप्त.

अथ ग्रंथोपसंहाराय साम्यसर्वस्वं ॥ एवं सदान्या
सवशेन सात्म्यं नयस्व साम्यं परमार्थवेदिन् ॥ यतः
करस्थाः शिवसंपदस्ते भवंति सद्यो भवन्तीति चेत्तु ॥ १॥

अर्थ ॥ हवेग्रंथनावपसंहारनेअर्थ साम्यसर्वस्वनामें सोलमोअधिकारकहेठे हेप
रमार्थनाजाण विवेकीपुरुष तुंएमपूर्वांकप्रकारें अज्यासवशेंकरीने साम्यजेसमता ते
हने सात्म्यकहेतां आत्मासाथे ऐक्यपमाड जेसमताथी भवन्तीतजे संसारसंबंधी
जय तेहनेजेदवावांठतो एवोजेतुं तेतुजने मोक्षनी संपदाओ ते तत्कालमात्र करस्था
कहेतां हस्तप्राप्तथाय ॥ १ ॥

त्वमेव दु खं नरकस्त्वमेव त्वमेव शर्मापि शिवं त्वमेव ॥ त्व
मेव कर्माणि मनस्त्वमेव जहीह्यवज्ञा भवधेहि चात्मन् ॥१॥

अर्थ ॥ हवेआत्माने अविद्यानोपरिहार अनेसमतानुंधरुं कहेठे हेआत्मातुडः
खनेकारणें प्रवर्त्यो माटे दु खतेतुंजठे एमआगलपण सगलीवस्तुतुं आत्माजकार
णरूपजाणतुं वलीनरकनुंकारणतेपणतुंजठे वलीसुखपणतुं अनेसुक्तिपणतुं व
लीकर्मपणतुं अने मनोव्यापारना प्रकाशकपणायी मनपणतुं तेकारणमाटे अ
ज्ञाजेधर्मकार्यनेविषे अनादरकरवो एटलेहमणा धर्मनशीयातो तोपठेकरीग इत्यादि
क कटपना त्यजोने अवधेहिकहेता धर्मकार्यनेविषे सावधानरहे ॥ १ ॥

निःसंगतामेहि सदा तदात्मन्नर्थेष्वशेष्वपि साम्यज्ञावात् ॥

अवेहि विघ्नममतेव मूलं शुचां सुखानां समतैव चेति ॥ ३॥

अर्थ ॥ हवेसर्वत्रपणे नि.संगपणानुं प्राधान्यपणुकहेठे हेआत्मा तेकारणमाटे
सकलपदार्थनेविषे समताज्ञावथी सदाय नि.संगपणाने पाम अनेवली हेनिपुणप्राणि

सकलशोकनुमूल ते ममताजठे अनेसकलसुखनुमूलते समताजठे एदहु जाणिते म
मताने त्यज अने समताने आदर इतिजाव ॥ ३ ॥

स्त्रीपु धूलिपु निजे च परे वा सपदि प्रसरदापदि चात्मन ॥ त
त्वमेहि समता ममतामुक् येन शाश्वतमुखाद्यमेपि ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेनि सगताते ममत्वमुकवाथीजथायठे तेमाटेममतात्यजवानु उपप
ठे हेआत्मा ते पूर्वोक्तकारणथी तुममतारहितथको स्त्रीनेविपे अनेधूजिनेविपे वनी
स्वजननेविपे अनेपरशत्रूनेविपे तथा वजि सपत्तिनेविपे अने विस्तारपामतीआपदान
विपे समतानेपामवेकरीने सरखोपरिणामराखजे एटलेमोदसुखनोकोत्तायाइ ॥

तमेव सेवस्व गुरु प्रयत्ना दधीप्य शास्त्राण्यपि तानि विघ्न ॥ न दे
वतल परिजावयात्मन् येभ्यो नवेत्साम्यसुधोपनोग ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेसमतातेजे सकलपदार्थनो सारकरीनेउपदेशेठे हेविघ्न हेआत्मन्
तुवद्यमकरीने तेहिजगुरुनेसेव अनेगुरुसेवनाकरीनेशास्त्रपण तेहिजनण तथाशास्त्र
नणीने तत्परदस्यपण तेजचित्तमाचितव केजेगुरुथी अनेशास्त्रथी तथाजेतत्वथीसम
तारूपीपु जेअमृत तेनोउपनोग आस्यादपामे एटलेजेजेपदार्थनेतु समतानुकारणज
णे तेतेपदार्थनुस्वरूपकर केमकेबीजासर्वपदार्थ तेनिरर्थकठे ॥ ५ ॥

समग्रमहात्ममहाणिवज्य समुद्धृत साम्यसुधारसोऽय ॥ निपी
यता हे विबुधा लजेध्व मिहापि मुक्ते सुखवर्णिका यत् ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवेआचार्यग्रथने उपसहरतो ग्रथनीउपादेयतादेखाडेठे हेपणितना
तमेसमग्र नजाजे धर्मशास्त्र तेरूपीयो जेमहासमुद्ध तेदधीउपधुजे एसमतारूपि
सुधारसके० अमृतरसतेप्रत्ये तुमें पीयताकहेता आदरसहितसानजो तयानणा ज
थी तमेआजोकेपण मुक्तिनासुखनी वर्णिकाकहेता वानगीनेपामो केमकेसमतारत
मप जीरते आजोकेपण मुक्तिसुखने अनुचवेठे ॥ ६ ॥

गातरसजावनात्मा मुनिसुदरसूरिजि कृतो ग्रथ ॥

ब्रह्मस्पृढया ध्येय स्वपरहितोध्यात्मकल्पतरुरेप ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेग्रथनेजेठे आचार्यपोतानुनाम अनेग्रथनुनाम जणाववाकहेते स
परहितकहेता ग्रथकचाने तथापरजेश्रोताप्रमुख एबेहुनेहितकारी एवोजेआथथना

साम्यसर्वस्वाधिकार.

स्वप्ननामग्रंथं तेनपगडाधिगज श्रीमुनिसुंदरसूरिंकीयो ते एग्रंथं पंमितं ब्र
जान तेहनी बांठाये नणबु अथवा ब्रह्मजे मुक्ति तेहनी बांठाये चिंतवबुं ॥ ३ ॥

इममिति मतिमानधीत्य चित्ते रमयति यो विरमत्ययं भवाडाक् ॥ स
च नियतमतो रमेत चास्मिन् सद्वैरिजयश्रिया शिवश्रीः ॥ ७ ॥

अथ ॥ हवेफलोपदर्शनं धर्मं मंगलगणितं उपसंहार वाक्यकहेने जेमतिवंतं पुरुष
प्रध्यात्मकस्वप्ननामं ग्रंथनेनणि पोनाना चित्तेनेविपेरमाडे गत्रदिवसचिंतवे तेपुरुष
तंतारयकी बोडाकालमां विरक्तघाय अनेवलीएहनाज चितनयी तेपुरुषनेविपे सं
सागरपीया शत्रुनीजे जयजक्षी तेणेलहित शिवश्रीजंमोद्धजक्षी तेमा रमिके ० आश्र
यीनेरहे एतेतेतंताररूप शत्रुनेजीतीने मोद्धरूपजक्षीपामे. इतिअध्यात्मकस्वप्नमे
साम्यसर्वस्वनामा पोटगोधिकारः नमात. ॥ १६ ॥

ए श्रीअध्यात्मकस्वप्ननामं ग्रंथनां बाजावबोधाये उपाध्यायश्री रत्नचंद्रगणिकृत
तथाउपाध्यायश्री विद्यानागरगणिकृत एवेटीकाजोडने में महारीबुद्धिने अनुनारं सुज
तरखा स्वप्नबुद्धिवंत प्राणिना उपकारने अर्थे ज्ञेयमात्र लख्योने तेमा अनाजोगयी
तथाअज्ञानयी तथाप्रांतियी जेकांसत्रना तथाटीकाना अनुनारयी श्रोबुंअथकृं
अपुन लखागुंहोय तेहनुं मिठामीडकमं अथवाकिहांएक सुगमपणानेअर्थे किहांएक
साहचर्ययी किहांएकरुद्धियी जेकांस विनकि वचन जिंग कारक अन्वय प्रमुपनां
विपर्यास कीयां होय तेअपगय बहुश्रुत गीतायेग्वमवो नया उपकारबुं, अथु-
टाजिने शुद्धकरबुं.

अथ प्रवर्ति ॥ श्रीमनपगणगनां गणजाननतत्पुनरणिनिज ॥ श्रीगजविजयनृ
गिर्वचूव चुवि नृगि वितानयशा. ॥ १ ॥ योय्याहीडिजव धनं सुविदितानुष्टानवडादगं
लोक कोकमिव प्रबोधमनयज्ञोनिभ गोस्वानिवत ॥ त्रिवाटीकटदपमुज्वजपटाभ्रकं वि
जोडोव्वजान् यो वाचाजितमाजवैश्वरानितसुत्रप्रनावोव्वज. ॥ २ ॥ रत्नत्रयप्रथितनय
मचूतदीप पट्टेपदग्नविजयाह्वयमुग्गिनीत ॥ येन प्रयांतरजमा प्रशमागंवेन रत्न
कगयिनमनसगुणायनः ॥ ३ ॥ नन्यान्वये निविजसूतजगीतकीर्ति. श्रीटीरग
इतिमृगिगे विरंजे ॥ स्वर्गं गनोप्यग्निजनकनीडितानि योयापि पृथयनि नय्य इवा
रुडु. ॥ ४ ॥ नन्यदृष्टपणमणिजयग्नमृगि. सर्वोअणीमृगिपु नृगिगुणाश्रयोऽनृत ॥ ५ ॥
जावग्व इति जावविदां वगेस्व मत्तदमृगुनि संप्रति सगिज. ॥ ७ ॥ श्रीदीग्वय

मुखा शिष्या मुनिर्मलानिखा ॥ श्रीजद्विरत्नविद्युदा शास्त्रार्णवपारद्वान् ॥ १ ॥
 श्रीतिद्विरत्ननाम्ना पाठकवर्यास्तद्वन्द्ये तदनु ॥ श्रीहर्षरत्नराचक, रा वरीयोगुणै
 या ॥ ७ ॥ लक्ष्मीरत्नगणीशा आसन् दुर्वादिदनुजज्जङ्गीगा ॥ श्रीज्ञानरत्नगणव
 दाश्रवा साप्रतं जयतु चिर ॥ ८ ॥ तच्चरणकमजसेवा नृगस्तत्सगसमयतग ॥ मुनिर्द
 तकल्याणविमज गणिवरविहितायिनीनुन्न ॥ ९ ॥ ब्राह्मणवो गार्ता मध्यात्ममु
 माख्यशास्त्रस्य ॥ मुनिहसरत्न एता मतनोचनुयुक्षिसत्वहिता ॥ १० ॥ शोध्य सुतर्क
 द्विर्यथो ऽप्यधीनै प्रवाच्यमानश्च ॥ सन्नावमपदाढ्य राचङ्कै चिर जयतात् ॥ ११ ॥

इति श्रीमुनिसुदरसूरिरुतयध्यात्म
 कल्पद्रुमो बालावबोधसहित मपूर्ण

॥ अथ श्री सीतलनाथष्टक ॥

वृषजनुयगति वृषद सदा व्यजितदर्पकदर्पकजेदक ॥ अमितशत्रवनीतिविवर्त
 जिनमह प्रणमामि सुशीतल ॥ १ ॥ नृदरथारख्यकुजागजिनदन सुमतिधाम विव
 णपुगव ॥ वृषिविनिर्जितपद्मप्रच वर जिनमह ॥ २ ॥ यमसुपादर्वविजृषितविप्र
 विशदचङ्प्रनाननबधुर ॥ सुविधिरजितनव्यजनप्रज जिन ॥ ३ ॥ विनुषमावर्ज
 तलवाग्नर सकलश्रेयसिकामकुटोपम ॥ सुवसुपूज्यपद शिवदायक जिन ॥ ४ ॥ ति
 मलनीरजपत्रश्लोचन गृह्मनतगुणस्य रूपापर ॥ सदयधर्मप्रवृत्ति प्ररूपक
 जिन ॥ ५ ॥ जगति शान्तिप्रिताननिपादक धृतशम किल क्रुश्यमनिदित ॥ विगत
 पमर नविनौनिज ॥ जिन ॥ ६ ॥ पुगकपापजयप्रतिमल्लज कनकवर्णधर मुनिसुवर्त
 नमत दानवमानवराजित ॥ जिन ॥ ७ ॥ विततधर्मैरथाङ्गकनेमिक निखिनविष्ट
 पार्श्वमदृषण ॥ सत्रजलमोहविनाशनवीरक ॥ जिन ॥ ८ ॥ इति सुत श्रीनिनरत्न
 लारख्य स्थित पुरे रायधनाजिपाने ॥ श्रीवीरचङ्स्थ मजूकचङ् नाम्ना विनेपेन दत्ता
 त्रिये स्तात् ॥ ९ ॥ इति श्रीमद्वीतलनाथाख्यदशमतीर्थाधिपतेरष्टक समाप्तम् ॥

नेत्र कुशलार्थवद्भोततिवारिधार ॥ विशदावदातावजिचितनामा नववर्गादपोत ॥
लपाकनाथ ॥ १ ॥ कुञ्जकाऽऽवज्जातद ॥ एव मया समुत्त आदिदेवो नृपात् सप्त
सयगणस्य नूर्य ॥ हेमकरो विश्वजगत्सुदीप कत्र्याणमागव्यकलापकोश ॥ १८ ॥

॥ अथ सूर्यपुरीयश्रीसन्नवजिनस्तवनप्रारंभ ॥

वसततिलकाढ ॥ काम नमोऽस्तु सततं जिनसन्नवाय चक्षाननाय कमनाम्
लोचनाय ॥ देहप्रजास्थगितलोकचमत्कराय दुर्ध्यानपादपविजेदनसिधुराय ॥ १ ॥
देव स्तुताय नवसागरपारगाय कीर्तिप्रसूनसुरजीरुतविष्टपाय ॥ सन्मूर्तिर्कानिनति
जितमानवाय तेनागकुहिवरशुक्तिकर्मोक्तिकाय ॥ २ ॥ अञ्जोपमाय जिनशासनरी
काय स्रष्टार्यबंदरमनोरममडनाय ॥ जव्याञ्जकाननविजासननास्कराय नाना
दानहरिचदनसन्निनाय ॥ ३ ॥ आदेयनामकजिताय शुभाशयाय सिध्यगनामिननसा
लोत्तुपाय ॥ राक्षतहाईकथनोत्तरकोविदाय तेज प्रजावयशसामवनीश्वराय ॥ ४ ॥
अज्ञानमोहजपसंस्वरनेपजाय सौनाग्यनाग्यगुणरत्नकरडकाय ॥ अष्टापदाननु
लंरितानिनाय निर्जोन्नहसरतिग्येज्जनमानसाय ॥ ५ ॥ आह्वानमत्रविनिवारितपा
य कत्र्याणमागरतरंगकजाधराय ॥ इष्टारिचरुजवणां बुधरोपमाय वाचासुधाश्रवण
विननागगया ॥ ६ ॥ सद्धर्ममार्गविदेशनदेशिकाय दुःखौघवारणमुगडपराक्रम
नोक्तानिशापिमहिमायजनूपणाय गर्वजठनसुगोर्जितपत्कजाय ॥ ७ ॥ सस्योपदृ
ष्टाय जितेन्द्रियाय शुद्धान्वयान्नतिकराय ठपालयाय ॥ मिष्यात्वतापशशिचदनपा
य दुर्धर्मशपुनुजगाय नराधिताय ॥ ८ ॥ सकल्पकटपतविजितमानसाय गोनरी
र्यमणिमनरोहणाय ॥ सज्ञानबुद्धिवग्दाय गुणाकराय कोशयस्त्रिपरिवर्द्धनम
य ॥ ९ ॥ इष्टरातद ॥ स्तोत्र चतुर्थतविजितसिधुतं ध्यापनि ये सन्नववर्गा
य ॥ निर्धुति तक्षाग्नि शुभा समृद्धय कट्याणमपादनकामयेन ॥ १० ॥
हेनविकीर्तितसद ॥ जक्रीकेनिगृहं सदाप्रजिनतं श्रीमज्जराख्य जिन समर्त
मनावनवगेज्जोपे नवाब्जं तट ॥ देवापीछनरेशजेषपटजं संसेवितं कामह मुक्ति
सुखरमनोमनिश सेवे मुदा सिद्धये ॥ ११ ॥

॥ अथ श्रीसुविधिजिनस्तवनप्रारंभ ॥

दुर्धनविनविनद ॥ सुविधिनायजिन नयनामृतं सुविधिनायजिन महिमन
दुर्धनविनविन नगरं जन सुविधिनायजिन वरकेयज ॥ १ ॥ सुविधिनायजिन
नगरं सुविधिनायजिन नवद परं ॥ सुविधिनायजिन ह्यतिकीर्तितं सुविधिनायजिन

नाजां त्रिभुवननगरे स्फारकोटीरहीर ॥ चार्वाकारे प्रणेता प्रणतहितकर काम
 दो मारिवार सर्वज्ञाख्यातनामा प्रकटितमहिमा प्रातकर्मारिपार १ ॥ तोकवद ॥
 सुरमानवपूजितपाणिकज कमजोदयकारकधर्मधन ॥ विगतामयदूषणनमन
 शुनसागरसोमनिजो विमल ॥ २ ॥ इति प्रथमांतिविनक्तिकाव्ययुग्म ॥ शुनग्रप्रत
 षद ॥ अजय्यं विष्णु विश्वपूज्य प्रसन्न जिन सन्प्रन्न गकर देवदेव ॥ सदाज्ञान
 छीतती मेयमेक स्तुये शान्तिनाथ कर्जा कामकुज ॥ ३ ॥ हरिणीवद ॥ कमनरदन
 सानद नताशुनचचज गजपतिगतिं विश्वाधार सुरेश्वरवदिता ॥ सदयहृदय त्यक्तारं
 निर्जितशोचन परमपदद ज्ञातार्योष त्रिकालप्रदचितं ॥ ४ ॥ इवशावद ॥ अ
 ति देवा नवपारग जिन कल्याणकार मुनिवृंदसेवितं ॥ ठग्रादिसमृद्धणनक्तिं
 तावानवसदोदकरं सुधामय ॥ ५ ॥ इति द्वितीयांतिविनक्तिकाव्यत्रिक ॥ शान्ति
 द ॥ प्राज्य राज्य चक्रवर्त्तित्वसग त्यक्त्वा दत्त्वा स्वर्णरुप्यादिदाना ॥ ध्रुत्वा वाक्प
 लोकांतिकानां येनावस सयम मुक्तियोग्य ॥ ६ ॥ द्रुतविलज्जितवद ॥ अमित
 वता जनतावता कुगतिवारणतत्परसज्जित ॥ नतनरामरकिन्नरशाजिना नगवता
 शुविशर्म विधाधिना ॥ ७ ॥ इति तृतीयांतिविनक्तिकाव्यद्वय ॥ इवज्जावद ॥ श्रीशान्तिदेवा
 नमोऽस्तु नेत्रे विघ्नोपहर्त्रे शिवमार्गदात्रे ॥ चक्रांकहस्ताय समस्तनत्रे शखंडहारो
 जगृह्णकर्त्रे ॥ ८ ॥ रथोदतावद ॥ दर्शनामृतनिजीनजतवे विश्वशास्त्रनयनीतिहेत
 वे ॥ लोचसागरसुबेलसेतवे क्षपरावलितमिखनानवे ॥ ९ ॥ इति चतुर्थींतिविनक्तिकाव्य
 ग्म ॥ उपेवज्जावद ॥ अयानि नश्यति पुरातनानि प्रशस्तनाम्नातिशयप्रसन्न
 अनेकसत्तारनिबधितानि प्रगाढबधस्थितिसंचितानि ॥ १० ॥ मालिनीवद ॥ नव
 ति सुखमनंत शान्तिनाथप्रसादाहरिणशरणदातुर्विश्वसेनांगजातात् ॥ नतनविज्ज
 नानां प्रीतिराजात्प्रकाम निरवधिजिनरागे लग्नसन्मानसानां ॥ ११ ॥ इति पंचम
 तविनक्तिकाव्यद्वय ॥ शिखरिणीवद ॥ सदा ध्यान शान्तेरखिलगुणधातु शुनवती
 धरति श्रीकार सुमतिमतिकार नयहर ॥ नरा नव्या शक्त्या विगतमदतंज्ञा श्रुत
 राखिसथ्य सद्धान प्रबलतरजाग्योदयमत ॥ १२ ॥ त्रिधुन्मालावद ॥ शान्ति शान्ति
 पादद्वय नत्वा नत्वा सश्रीका स्यु ॥ नो नो आद्यायुष्मतस्तुष्टानद कृत्वा कृत्वा
 १३ ॥ इति षष्ठीविनक्तिकाव्यद्विक ॥ वसततिलकावद ॥ चेतोस्ति चेन्नवपयोनिधि
 पारमात्त तीर्थकरे जिनपती किल शान्तिदेवे ॥ नक्ति कुरुष्व सततं त्रिपुनामुदात्ता
 दत्त्वा प्रमादमपि कर्मविशेषजन्यं ॥ १४ ॥ दोषकवद ॥ शुभ्रतिसागरपीतसमुद्रे नि
 भलसयमपाजनमेरी ॥ शारदशुद्धसुधाकरवक्त्र शखसमाननिरजनचिसे ॥ १५ ॥ ना

रात्र्युदः ॥ कामस्यमंगजिते वार्षस्पशोपवर्जिते ॥ देवाधिपेऽचिगसुने लोकोपकारक
मते ॥ १८ ॥ इति सप्तमीविजितिकाव्यत्रिकं ॥ वयस्युदः ॥ स्वकीयवंशाद्वर्णास्कर
प्रजो विशालगंगाजलवृत्रकीर्ति ॥ अपारमंगानयात्र नन्वरं कृपापरस्त्वं परिहृ
मेवकान् ॥ १९ ॥ इति नवोपधनविजितिकाव्यमेकं ॥ मंत्राक्रान्तादं ॥ कल्याणोक्तं
वृक्षजलननं नयनंयस्य नित्यं नानावृत्तः प्ररुजितमिदं स्तोत्रमेतद्विज्ञातं ॥ मुक्त्वाऽऽज
स्यं जलनि मनुजो नाविनाजाविनाम्ना गेहे लक्ष्मीर्भवति दृढता तस्य दीर्घायुष
श्च ॥ १८ ॥ शार्दूलविक्रीडितमुदः ॥ कल्याणोदधिवर्धनं कजिह्व कौशल्यमालास्पदं
सौभाग्योपकरं विजितिकलितं कार्यविनिर्घ्नः पर ॥ श्रीशान्तेः स्तवनं पठति नविनः
मत्पुण्यपस्यालयास्तेषां धाम्नि शुभे निवासमनुजाः कुर्वन्ति संपन्नयः ॥ १९ ॥

॥ अथ श्रीअंतरिक्षपार्श्वस्तवनप्रारंभः ॥

इंद्रजायुदः ॥ विश्वेश्वरं विश्वजनेशपूज्यं सर्वोर्ध्वनिष्पादनकामकुंभं ॥ प्रख्यातिमंतं
महिर्मापलक्ष्म्या पार्श्वे जजे संस्थितमंतरिक्षे ॥ १ ॥ कल्याणमालागुहमेगिदेव विद्या
धराधीशनुतांन्धिपश्च ॥ सर्वत्र राष्ट्रेषु विशालकीर्ति पार्श्वे ॥ २ ॥ रोगाधिचिन्तितसू
दतापन्नपूज्यमाचारविचारस्वरं ॥ सन्नीजरत्नवृत्तिनृपितांगं पार्श्वे ॥ ३ ॥ संसारसिंघा
वरपानपात्रं मुक्तपंगनामकहृदं शरणं ॥ वामांगजानं जगतीप्रदीपं पार्श्वे ॥ ४ ॥ श्री
पार्श्वयक्षाधिपमद्वितीय श्रीशान्तिनं सेरपुरावनंतं ॥ वाचासुधाकार्पिततत्तत्तल्लोकं पा
र्श्वे ॥ ५ ॥ त्रैलोक्यकोटोरमनाथनाथं दारिद्र्यवाताहिमनंतशक्तिं ॥ शास्त्रार्थनैपु
ण्यनिधिं दयालुं पार्श्वे ॥ ६ ॥ पद्मावतीमेवितपादयुग्मं महोजरध्वांतदिनेशमाद्यु ॥
लावण्यसौभाग्ययशोचिरादयं पार्श्वे ॥ ७ ॥ ज्ञानादिधर्मानुरणं वरेण्यं सद्योयदाना
दिकमार्गपाथं आनंदवल्लीततिवारिधारं पार्श्वे ॥ ८ ॥ कजगः ॥ स्वग्रथरातंदः
इत्यं ये देववद्यं विविधमुखकरं चांतरिक्षाख्यपार्श्वे नित्यं ध्यायन्ति जक्त्या हृदयरति
युजो नाग्यवंतो नरोपि ॥ जज्जीन्तेषां निकाय्ये वसति दृढतया सर्वदा कामकर्त्रो क
ल्याणश्रेणिकर्तुर्नुवि विदिततरा सर्वनंपत्तिकांता ॥ ९ ॥

॥ अथ श्रीगौणिकपार्श्वौष्टकप्रारंभः ॥

शार्दूलविक्रीडितमुदः ॥ वामेयं मरुदेशजूपणतरश्रीपार्श्वयक्षाचिनं कल्याणावलिबद्धि
सिंचनधनं श्रीशुवाकुवंशोद्भवं ॥ आराद्रूपसमागतर्तनैरवरः संसेवितं नित्यशः श्रीमन्नीकर
गौडिकाजिधरं पार्श्वे सुपार्श्वे जजे ॥ १ ॥ नानासाधुजनौषपंकजवने म ॥ ६ ॥ वि
प्रवृद्धनिवारकं कलिपुगे प्राप्तप्रतापालयं ॥ विश्वम्यां प्रथितावदाननिकरं

ज्वल श्रीमद्गी॥१॥ सपद्मेणिमुदानकामकलग त्रैलोक्यचितामणि सदाचामृतानि
 तामरनर सद्दर्शबोधप्रद ॥ सांन्याग्याहुतकातकीर्तियशसा संपूरितागंतर श्रीम
 द्गी॥ ३॥ मार्गे चांतरनीतिवारिनिचिते हेमकरं सर्वदा दारिद्र्यादिनिपातनाकुं
 श चितार्चिरोगापह ॥ ६ ॥ स्वत्राससमीरणायचुजग नागांकमहोमथ श्रीमद्गी॥ ४ ॥
 कारुण्यांचितचारुचितकमल सत्त्वेषु ससारिषु सद्दर्श्यादिगुणैरललुततनु लावण्यनेना
 रूपद ॥ ससारार्णवपीतवारिधिसम मुक्तयगनावलज श्रीमद्गी॥ ५ ॥ त्रैलोक्ये नि
 लकायितं निरुपमं जय्येर्नेजि पूजितं दुष्टानां निजसत्त्वदर्शनपर ह्रिप्र सत्ता काम ॥
 नाघा ध्वस्तसमस्तवैरिनिचयं राक्षांतनिर्देशक श्रीमद्गी॥ ६ ॥ नृपिष्टमननकि
 शक्तिकलितैर्देवैश्चतुर्धा नतं सर्वाशाकरणैककटपफलद सर्वांगिपूडामणि ॥ निष्टानं
 तचतुष्टयीवरतर श्रीमेरुतुग जिन श्रीमद्गी॥ ७ ॥ स्फाराकारनिराजितांगमनुज स
 द्दर्शहेमाकर विश्वव्याप्ततर प्रवाससदन गजीरतासागर ॥ नासोद्योतितविश्वविश्व
 वनी कल्याणसिधौ विधु श्रीमद्गी॥ ८ ॥ अष्टनि कुलक ॥ अनुष्टुपदं ॥ नि
 माळे सदाश्रेष्ठे गुणवच्चद्विजूपिते ॥ पुष्पमालैऽंतराजिख्ये नेकवीहारसयुते ॥ ९ ॥ श्री
 मत पार्श्वनाथस्य स्तवन जगतोऽवन ॥ कल्याणसागराधीशे सूरिनी रचितं मुदा ॥ १० ॥
 ॥ स्वधरावद ॥ ध्येय श्रीपार्श्वदेव जजत किल जना गोमिकग्रामराज शश्वत्सवा
 सिद्धये विहितगुनहितं विष्टये चैत्रपूर्वोत्तानदोह्यासलष्टा कुशजगविबुधा सर्वनाथे
 विशिष्टानिर्दोषाचारपुष्टा जिनपपतिषु रता आसकल्याणपुष्टा ॥ ११ ॥

॥ अथ श्रीगोमीपार्श्वनाथस्तवनप्रारंभ ॥

माजिनीवद ॥ जयति जगति चद्र पार्श्वनामा जिनेन्द्रो विकचकमलदृष्ट्या नक्षितम
 र्च्यमर्त्य ॥ अकलितमहिमोषस्तीर्णससारसिधुर्जुजगजितपाद पुण्यपीपूषपुष्ट ॥ १ ॥
 स्वधरावद ॥ श्रीपार्श्व गोडिकारख्य जजत जविगणो कल्पवृक्षं सुगोत्र नानादेशेषु ल
 ब्धातिशयमहितताव्यूहवार सुमूर्ति ॥ श्रीमतं नीजरत्नाधिकतरवपुष स्फारलावण्य
 ल मोहानोराशिकुनोन्नवममरनुतं पार्श्वयक्षार्चितांदि ॥ २ ॥ पंचचामरधद ॥ मम
 ति पार्श्वमगिनो नरालसा धृतातपत्रचामरै सुरै स्तुतं ॥ अनतशक्तिमाजिन गतामरं
 विवेकरत्नरोहण दयाकरं ॥ ३ ॥ वसततिलकावद ॥ करीरुतं व्रतमनुत्तरमग्निनेत्रा र
 त्वा ऽष्ट येन वरवार्पिकदानराशि ॥ वामोद्धेन मुनिनायकनायकेन कल्याणकेनिर्
 लयेन गुणाशयेन ॥ ४ ॥ दुतबिलव्रितधद ॥ मम नमोस्त्ववते परमात्मने
 शिवशर्मविधायिने ॥ अमितशौर्यतिरस्कृतमेरवे गुनदशोरकमडलमौलये ॥ ५ ॥ हरि

लीवदः॥ अमृतरसतायिक्यानीष्टान्नरोचमसंगताब्रुवनसुनगात्पाश्वानिख्यादिनश्यति
पातकं ॥ प्रसरति च वै कीर्तिर्दिक् प्रसूतवद्वज्रला प्रभवति पुनः शीघ्रं लीजालयो
न्नतिवर्धनं ॥ ६ ॥ शार्दूलविक्रीडितवृन्दः ॥ आकृत्या नरदेवदेवमनुष्यां संतुष्टिकर्तुस्तदा
चेतोवह्नजकामसार्थददतः कर्मारिहर्तुर्नृशं ॥ आनन्दोपसरः प्रवृद्धिकरणे पानीयदा
तुर्मदा पार्श्वस्यास्ति नतिः समृद्धिजननी कल्याणविस्तारिणी ॥ ७ ॥ तोटकवृन्दः ॥ नरल
क्षणनूपितवह्युपुरे सुखनीरजरंजितविश्वजने ॥ श्रुतदेशनदर्शितधर्मपथे जिननेतरि ति
ष्ठति नाग्यरमा ॥ ८ ॥ वृजंगप्रयातवृन्दः ॥ सुराधीशचक्रैः स्तुतज्ञानसिंधो जगन्नाथ नेतः
रुपालोकबंधो ॥ विजो पाहि मां सर्वदा नक्तिनाजं स्मरं तं चिरं त्वत्पदांजो जनुं
॥ ९ ॥ शार्दूलविक्रीडितवृन्दः ॥ स्तोत्रं पार्श्वजिनेश्वरस्य सततं ये प्राणिनो जा
वतः सहस्रधापि पठन्ति हृद्यमनसस्तेषां गृहे संपदः ॥ स्युर्नित्यं स्थिरनावशोज
नतरा धर्म्मार्थनिष्पादिकाः कल्याणार्णवसूरिनिर्विरचितं मांगल्यमालाकरं ॥ १० ॥
शिखरिणीवृन्दः ॥ तदा धार्यं चित्ते स्तवनमनवद्यं जयहरं नरैर्नूनं सिद्धं कुशलवन
राजं घननिजं ॥ अथर्वं चकानां जिनगुणरतानां स्मृतिमतां समेषां जयानां प्रमु
दकरणं कामितकरं ॥ ११ ॥

॥ अथ श्रीदादापार्श्वनाथस्तवनप्रारंभः ॥

॥ इवव्रावृन्दः ॥ कल्याणगेहं गुणरत्नराजं सदेहकांत्याजितनीजरत्नं ॥ स्तोत्रे
मुदाशंकमंगिवद्यं दादानिधं श्रीवरपार्श्वनाथं ॥ १ ॥ सधर्मलीनाशयमाद्यु विज्ञं
कम्माष्टदावानलवारिधारं ॥ संसारपायोनिधिकर्णधारं दादा ॥ २ ॥ आचारव
ह्नीततिवृद्धिनोरं सत्कीर्तिपुष्पदुतवासितागं ॥ नानार्यराक्षांतविचारदहं दादा ॥
॥ ३ ॥ वैराग्यरगापितचारुचितं सद्योपिदातारमनीहृत्स्थं ॥ नागेंद्रसंसेवि
तपादपद्मं दादा ॥ ४ ॥ त्रिलोक्यचुडामणिमृद्धिशोभं सौभाग्यनाग्यावजिपूर्ण
देहं ॥ जय्याघराजीवदिनेशमेकं ॥ दादा ॥ ५ ॥ सर्वांगिनेतारमनीष्टवाचं विश्वे
श्वरं रंजितसच्यजोकं ॥ लोकात्तिचिंतानयदु खवार दादा ॥ ६ ॥ हृदयारुतिं कृतजरा
धिकोपनरामरेंद्रं स्तुतमर्त्यतं ॥ सन्नागचिन्हं कुशलार्थकारं दादा ॥ ७ ॥ सर्वत्र वि
ख्याततरप्रतार्यं कारुण्यसत्रं शुवि शिष्टगोत्रं ॥ अज्ञानमिष्यात्ततमिच्छदीपं दादा ॥
॥ ८ ॥ अष्टजि. कुजकं ॥ शार्दूलविक्रीडितवृन्दः ॥ श्रीमद्वीरवटपद्मनगरं गुंगार
हारोपमं कल्याणबुजजानुवंचमसमं वामांगजातं परं ॥ दादाख्यं जिनपार्श्वदेवमन
र्थं ध्यायन्ति ये नित्यशस्तेषां धात्रि रमा निवासमनिशं कुर्वन्ति कल्याणतः ॥ ९ ॥

॥ अथ श्रीकलिकुडपार्श्वीष्टकप्रारम्भः ॥

॥ विद्युधविराजन्तपादपद्मं बहुनाग्यसंज्ञाग्यलताधमेव ॥
 धर्त्युज्जितं कलिकुडपार्श्वं सुचिरं नजेऽहं ॥ १ ॥ कमलाप्रदाने
 सपयोधिदेशानुत्तलच्यकीर्ति ॥ रुचिरारुता रजितविश्वविश्व कनिकुण्ड ॥
 महिमावदातोत्तमनाममत्र समतानिराम कमलानिनेत्र ॥ अतिनायक
 विजासपत्रं कजि ॥ २ ॥ इतिताथकारारुणसन्निकाश करुणाशय इत्येव
 पु दाव ॥ नरदेवपूज्यं सुखदं सुभूतिं कजि ॥ ४ ॥ कनकादिदातारमनन
 वरनीजरत्नाधिकदेहवर्ण ॥ शिवशर्मराज जनतानिवद्य कजि ॥ ५ ॥ अनप
 सज्जुलकेजिपालं शुभज्जह्णालरुतवर्णगात्र ॥ कुञ्जचूषण शत्रुतृषीयदात्र कजि
 ॥ ६ ॥ जगतीश्वर कर्मविमुक्तसग विपमापुधालग्रमन स्वरूप ॥ परशोऽपार्श्वी
 पादपुग्म कलि ॥ ७ ॥ शुभसिंधुवृक्षौ शशिन वरेण्य वचसा सुराजन्त स्वर्ण
 न्यं ॥ श्रुतसूरिण पुण्यविराजमान कजि ॥ ८ ॥ अष्टजि कुनक ॥ इत्येवमं
 एव स्तुत श्रीकलिकुडपार्श्वं कल्याणनाम्ना मयका नितात ॥ ये प्राणिन लाजि
 पवति तद्वाप्ति लक्ष्मीर्विलसत्यवश्य ॥ ९ ॥

॥ अथ श्रीरावणपार्श्वीष्टकप्रारम्भः ॥

॥ इत्यज्जाघंद ॥ देवाधिदेव रुतपार्श्वसेव नागाधिराजेन नतादिराज
 द्वावतीसस्तुतनामधेय सेवे सदा रावणपार्श्वनाथ ॥ १ ॥ आनन्दक
 दिमेयं मेघध्वनिध्वानविशेषराज ॥ जितारिवृद्ध विगतायिमोह सेवे ॥
 र्गजार्तं कुलनदिकार ध्वस्तोपसर्गोत्कटइष्टराग ॥ प्रख्यातिमतं सुवने
 ॥ २ ॥ सन्नीजनासा हसितेऽनीज सत्कातकाल्या रमणीयरूप ॥ प्रावि
 त्त

निकातिनिकेतनमग्निमुत ॥६॥ निजवशगतसकमार्तिहर रवनिर्जितमेतद निर
 दयिनं बुधि विश्वजनोत्तम नतचूतगण जितजोचन ॥ ७ ॥ शरणाश्रितपाप्मन्
 क्षिपद दधनं परशातरस नवम ॥ महमेड्मणिप्रजदेह्यर धरणोऽनिपेक्षितपादं
 ॥८॥ अमम नुतपार्श्वजिन सतत तपसा हृतसिद्धमनतत्रल ॥ लज्जनाजनसंगि
 मज्ज मनोजितमुत्तरसौख्यधर ॥९॥ नवजि कुलक ॥ सुरराजखेचरनागपुरदरर्ग
 जमुसेविनं श्रीपार्श्वजिनेश्वर नमितसुरेश्वरपद्मावतीसस्तुत ॥ येऽनतजतया विपु
 स्या सस्तुवति जिन मुदा बुजसागरपठनाद्भविकरमासमेत ते लज्जति सुर सदा ॥१०॥

॥ अथ श्रीमद्दुरपार्श्वार्ष्टकप्रारज ॥

दुतगिजितप्रद ॥ विबुधमानवमानसनदन पित्रवदानविर्ग हरिचदन ॥ नि
 गितसत्यजने हृतपदन जजत पार्श्वजिन महुरानिध ॥ १ ॥ युगनर्कगिरि
 म्यतगगण चुरननानुनिगासयनाश्रय ॥ विपधिगारणकेसरसन्निभ जनत ॥ २ ॥
 श्रृणुतोऽद्विजाधिकृतास्वर कुमुदबांधवशुभ्रतरानन ॥ परगजीरगुणोत्तम
 जनत ॥ ३ ॥ जगिरुपप्रविजामनजास्कर जगति जावप्रकाशनदीपक ॥ नयनपद्म
 पारनमंत्रर जजत ॥ ४ ॥ रचितकामवगारिदसचर्यरखिज रयंसमन्वितचेतस ॥ नि
 कर्ममोक्षणजागिन जजत ॥ ५ ॥ कमठनिर्मितपाकुदवर्क स्थिरतराङ्गना
 रिगजिन ॥ जगति दुर्जनसर्पविषाह जजत ॥ ६ ॥ प्रगमनूपणनूपणनून सु
 नागपुणारनिमदिर ॥ यज्जकीर्तियशोधरयामिन जजत ॥ ७ ॥ सरुनसयसम
 नरं नृप निचिनगिप्रपराजगहर्त ॥ अतिशयाद्भुतचारुचरित्रक जनत ॥ ८ ॥ ह
 णिद ॥ मदुरजिनप नित्य वदे शिरोदशिरर्दन शशिनमनिग क्षिप्रगत वि
 महादप ॥ स्तनननणने चिताह्लादे हृतादरसेरकेरिधिपद वि-य वि-व नि
 ननानने ॥ १० ॥ दुतगिजितप्रद ॥ मदुरपार्श्वजिन परसस्त पठति य सुगिरि
 नित्य ॥ समनित्य गृहे समजाऽग्नि ॥ स्थिरतरासुमतां परदायिनी ॥ १० ॥

॥ अथ मत्पुगीय श्रीमद्वाचीरस्तवनप्रारज ॥

दुतगिजितप्रद ॥ त्वमसि सज्जुणनदनमदरस्त्वममिमेरुनतागनिमकर
 त्वमसि श्वेदनाकिनस्मृतस्त्वमसि रूपग्रीस्तपिष्ट ॥ १ ॥ त्वमसि पाणिम
 रगिगेमस्त्वमसि कानिरिकागिनदिग्गण ॥ त्वमसि जापितरजितनागर स्त
 नि निर्विदगानिमोदिन ॥ २ ॥ त्वमसि नदरु रुग्णानयस्त्वमसि ननच
 निरु ॥ त्वमसि दगेनदर्पितमानस्त्वमसि समुतिमागरपोतर ॥ ३ ॥ त्वम
 मेदमदस्त्वमसि धर्मयो धनरामद ॥ त्वमसि मगयगपुत्र

स्त्वमसि दर्शितजीवदयापथः ॥ ४ ॥ त्वमसि धाम्निगीतविनूपणस्त्वमसि कामि
तदामसुरद्रुमः ॥ त्वमसि देवनगयिपवदितस्त्वमसि जाड्यतमिन्वनजोमणि ॥ ५ ॥
त्वमसि कर्मवनावनिपावरुस्त्वमसि सेवरूपूजितपंकजः ॥ त्वमसि जन्मजरामृतिवा
रणस्त्वमसि शाश्वतमोक्षपदस्थितः ॥ ६ ॥ त्वमसि मञ्जुनमन्कुन्तदीपकस्त्वम
सि सर्वपदार्थविशागदः ॥ त्वमसि लोकनतो नतवत्सल स्त्वमसि वेवशिलीमुख
पुष्करः ॥ ७ ॥ त्वमसि नाथमनोदररुक्मणस्त्वमसि संमतजीवगणः सदा ॥ त्वमसि
मंथरमार्गविधायकस्त्वमसि दानगुणाक्षितकटपकः ॥ ८ ॥ त्वमसि चित्रकराति
शयांचितस्त्वमसि खरितनीश्वरमेवितः ॥ त्वमसि दुःखिजनावनतत्परस्त्वमसि हार्गि
नः क्तिमिहले ॥ ९ ॥ त्वमसि शिष्टनगरसंगतस्त्वमसि लोचनमच्छतनिर्म
मः ॥ त्वमसि केवलिसाधुनतो मुदा त्वमसि कुग्रहदोषनिवारकः ॥ १० ॥
त्वमसि मद्रतजारदृपोपमस्त्वमसि वीतमदो विगदाशयः ॥ त्वमसि तीर्थपते रु
चिरावहयस्त्वमसि शुक्तिपवित्रितमानसः ॥ ११ ॥ त्वमसि बुद्धिपराजितगीः प
ति स्त्वमसि हाटकमन्त्रिजविग्रहः ॥ त्वमसि जाग्यविनाशनिकेतनस्त्वमसिलोच
मद्दीयवज्रकः ॥ १२ ॥ त्वमसि मत्तनयार्णवतारकस्त्वमसि दुर्घटसत्यनयाध्व
गः ॥ त्वमसि सम्मदसंततिकागकस्त्वमसि सिद्धिकरो वरदायकः ॥ १३ ॥ त्वमसि विश्व
जगत्कानवद्वजस्त्वमसि रक्षितनूतकदंबकः ॥ त्वमसि दुर्जगदुत्थहरोनिशं त्वमसि वि
स्तृतज्ञोच्चनरंजकः ॥ १४ ॥ त्वमसि विश्वपतिः श्रितवांधवस्त्वमसि वक्रतिरस्कृतचंड
माः ॥ त्वमसि वैरिसमुद्घटोद्भवस्त्वमसि तीर्थकरः प्रतिबोधकः ॥ १५ ॥
त्वमसि नव्यगिखंडिवलाहकस्त्वमसि बंधुरमूर्तिधरोऽजरः ॥ त्वमसि सर्वविशुर्विग
तातुगस्त्वमसि संयममंडनमंडितः ॥ १६ ॥ त्वमसि शांतरसाश्रितचेतनस्त्वमसि
पौरुषनिष्कितकर्मणः ॥ त्वमसि दुर्जनबोधिनिबंधनस्त्वमसि कामदुवाधिकदानदः
॥ १७ ॥ त्वमसि सचित्तपुण्यनिर्ः परस्त्वमसि विघ्नसरीनृपगास्टः ॥ त्वमसि शु
ब्रयगोचरमंदिरस्त्वमसि सधजयोद्धतिहर्षदः ॥ १८ ॥ त्वमसि सत्वहितो मतिव
र्धनस्त्वमसि धर्मसरोजसर समः ॥ त्वमसि चक्रिनतो नविंगखरस्त्वमसि पारग
त परमेश्वरः ॥ १९ ॥ त्वमसि सत्यपुरामलनूपणस्त्वमसि संश्रितपादमृगाधि
पः ॥ त्वमसि केवल्युग्मविराजितस्त्वमसि वीरजिनो जिननायकः ॥ २० ॥
त्वमसि शासनपोतनियामकस्त्वमसि साधुदयानुलजामकः ॥ त्वमसि सार्वकरस्त्रिग
लांगजस्त्वमसि विश्वगुरुः शुचिमागरः ॥ २१ ॥ हरिणीवैठः ॥ जयति सततं वीरः शं
शुर्नबोदधिपारगो जगति तिलकः पापध्वांते गजस्तिरनुत्तरः ॥ कुशलनिलयस्तीर्थस्वा

मी सुरासुरसस्तुतो विदितमहिना विश्वे विश्वेश्वरार्चितपत्कज ॥ ११ ॥ वसुधैव कुटुम्बकम् ॥
 कुत्राप्यनंत यत्तिथ्यर्म्भदेशक कलदिकापारगमगिपालक ॥ नवीमि वीर मतिद दित्ति
 वद मनोर्धसपादनकामकुचक ॥ १३ ॥ भुजगप्रयातछद ॥ प्रभु देववय जिते
 श्वनाथ जगद्धारुचूडामणि वीरनाथ ॥ सुवेऽह जितारि नतसार्गिनाथ सदा सति
 कार नरेशधिनाथ ॥ १४ ॥ स्वधराछद ॥ श्रीराज वीरदेव प्रणतसुरमणि देवभक्त
 धिराभ कल्याणानोधिदृष्टो विमज्जशशधर जाग्यर्साजाग्यकार ॥ ये नय्या सन्म
 ति प्रतिदिनमनय चारुनक्त्या त्रिसथ्य प्रख्याति ते जनते त्रिभुवनविदितो श्रीनारा
 गृजारकप्री ॥ १५ ॥ तुभ्य नम समयधर्मनिवेदकाय तुभ्य नमस्त्रिभुवनेश्वराय
 राय ॥ तुभ्य नम सुरनरामरसेविताय तुभ्य नमो जिनजनार्चितपत्कजाय ॥ १६ ॥ तु
 भ्य नमोऽनिनयते हरिचदनाय तुभ्य नमो वरकुत्रावरजास्कराय ॥ तुभ्य नम प्रणय
 यनगधिपाय तुभ्य नम प्रवररूपमनोहराय ॥ १७ ॥ तुभ्य नमो हरिणनायकना
 थाय तुभ्य नमो यत्तिततिप्रतिपालकाय ॥ तुभ्य नमो विकचनीरजलोचनाय तुभ
 नममनितनादिराजिताय ॥ १८ ॥ तुभ्य नम कुशलमार्गविधायकाय तुभ्य नम वि
 षट्कृष्टनिषेधकाय ॥ तुभ्य नमो दुरितरोगचिकित्सकाय तुभ्य नमस्त्रिजगतो हृदि
 चरणाय ॥ १९ ॥ तुभ्य नमो दजितमोहतमोजराय तुभ्य नम कनकसन्निभनृणा
 म ॥ तुभ्य नमोऽप्यग्निरुमद्वणमदिराय तुभ्य नमो मुखकलादिऽतयङ्गिकाय ॥ २० ॥
 तुभ्य नमोऽनिगयगजिनिनृषिताय तुभ्य नम कुमतितापभुजजनाय ॥ तुभ्य न
 मा मुखपयोऽशिरश्चित्राया तुभ्य नमो गितकृतवमन्सराय ॥ २१ ॥ तुभ्य नमो विरि
 तनयजनागपाय तुभ्य नमो निखिलसगयारकाय ॥ तुभ्य नम धिनरुद्रि
 गोविताय तुभ्य नमो जितद्वीपमुनीश्वराय ॥ २२ ॥ तुभ्य नमोऽप्रमितपुष्पनिर्मा
 ताय तुभ्य नम सकृदाऽऽत्मपारगाय ॥ तुभ्य नमो जविकचातकनीरदाय तुभ
 नमधर्मासनरायराय ॥ २३ ॥ कृत्तकम् ॥ रीगाष्ट पठति य सततं त्रिमय स
 कदा मया प्रयनमीदृजतु प्रमाद ॥ तद्वाप्ति महु कृन्ते कमजा निवाम वन्द्याम
 म उगममनामनीट ॥ २४ ॥

॥ अथ श्रीलोठणपार्थनायस्मयनप्रारम्भ ॥

श्रीकृष्ण कृष्णाय शिवायप्रसादक ॥ त्रिया तजिनराणि परमान्मानमरद ॥ १ ॥
 हृमन्तु शक्त्याये गताश्रयाश्रिदृषण ॥ त्रेह नु सर्वसायधु श्रीप्रद दिनानामप ॥
 एतन्महा नरे म्मातेनिद प ॥ मर्षनामदमानोऽमृतेनादाप्राजने ॥ २ ॥
 अर्चयन्महादेवम मुनिभिर्निगोमणि ॥ शिष्टमागमाग मगिनायनिने ॥ ३ ॥

तेजसां मंदिरं रम्यं वारिताशेषदुर्जनं ॥ निःसीमं सर्वगोत्राणां श्रीमंतं गुणसागरं ॥ ५ ॥ कथिताचारमार्गैर्ध्वं कल्याणकमले विभुं ॥ प्रणताशेषदेवेशं शासनं कांतचूष-
नं ॥ ६ ॥ गदित्तागमसंदोहं रसनामृतसुंदरं ॥ सुराधिकप्रतापान्नि रिक्यदं दमितेहि-
यं ॥ ७ ॥ नागैर्द्विविधैः सेव्यं लोकानां शान्तिकारकं ॥ जडताया विवेचारं नयनाद्वहा-
दकारणं ॥ ८ ॥ पालकं सर्वसत्त्वानां पार्श्वयक्षेण पूजितं ॥ नाकिमानववंद्यां हि नाय-
नाथं जगत्प्रभुं ॥ ९ ॥ क्रियासंततिनेतारं त्रासितानेकदोषकं ॥ कृतांतार्थविवचारं
सारसारूप्यराजितं ॥ १० ॥ संसारसागरे पोतं यस्मरायिविवर्जितं ॥ सर्वज्ञं मेघगंजी-
हितं विश्वस्य सर्वदा ॥ ११ ॥ तेजोनिधिं भुवा पार्श्वं नवीमि लोमणानिधं ॥ क-
पाणसागरारख्येन संस्तुतं ह्यादिमाहूरं ॥ १२ ॥ द्वादशनि कुजकं ॥ श्रीमद्वोडण-
पार्श्वनाथमवनौ विख्यातगोत्रानिधं ये नय्या वरनावनकिसहिताः पूजन्ति सौख्या-
नः ॥ ते सत्त्वाः सुखमानकीर्तिकलिताः कल्याणतुंगाः परा जायते भुवने प्रतापरु-
रा आदेयवाचः सदा ॥ १३ ॥

॥ अथ श्रीसेरीशपार्श्वपाठप्रारंभः ॥

कामोयकर्तारमशेषदेवार्थिगैस्तदाचर्चितपादपद्मं ॥ कल्याणकारं वरनीजवर्णं सेरी-
शपार्श्वं नुय लोडणारख्यं ॥ १ ॥ सत्पुण्यवल्लीवनवारिधारं निःशेषनव्यावलिपूरिता-
शं ॥ त्रैलोक्यवत्तं भुवनाधिनाथं सेरी ॥ २ ॥ सारगवाणीजितचिन्तादर्थं सारंगंजी-
गनिनादकांतं ॥ सारंगसारंगकयुग्मराजं सेरी ॥ ३ ॥ विश्वेषु सत्त्वेषु रूपानिधानं स-
त्यस्वरत्नाजरणाकितांगं ॥ दुःस्वांगपशुं दजितारिचर्गं सेरी ॥ ४ ॥ अपारसंसारसमुद्-
योतं सर्वज्ञमाचारपवित्रवंगं ॥ राक्षांतशास्त्रार्थरहस्यदहं सेरी ॥ ५ ॥ वाणीगसानंदितवि-
श्वविश्वं तीर्थकरं नागपुरेणपूज्यं ॥ सर्वत्र विख्यातयशोनिरामं सेरी ॥ ६ ॥ तेजोनिधिं
गमितकामकुंजं सौजन्यसौहार्दविलासपात्रं ॥ कल्याणसूर्यादिवितानहेतुं सेरी ॥ ७ ॥
८ ॥ आदित्यचंद्राधिकदेहनानं सत्प्रातिहाय्याष्टकगजराजं ॥ स्फारारुतां मोहि-
देवदेव सेरी ॥ ९ ॥ कजश ॥ एव कल्याणवयं त्रिभुवनतिलक लोडणार्दं सुपार्श्व-
लैकाश्यं स्वचित्ते नवसफलरुते ज्ञानसंपत्तिसिद्धयं ॥ नित्यं ध्यायति नय्याजिनसमय-
तः शुभ्रजेयानिरामास्तेषां ह्यर्शान्प्रकामं नवति च सद्गते मंजुपद्मानिवासः ॥ ९ ॥

॥ अथ श्रीमंभवनाष्टकप्रारंभः ॥

लावण्यगेहं कजहेमवर्णं तद्योजितं सुंदरवाहचिह्नं ॥ लक्ष्मीकृपापार्णवधि-
नाथं देवनेतं संनवनाथमीहे ॥ १ ॥ उपेनांगजं दारुणकर्मशत्रौ वीरं वरं पू-
रित्रशोचं ॥ दैमास्पदं सज्जणरत्नखानिं देवैः ॥ २ ॥ उदवाकृचगं वरतिगमरदिमं

राकेष्वक्र गतवक्रमांय ॥ अज्ञानवश्वानरशातिनीर देव ॥ ३ ॥ इ सोदये
 समुद्मि ॥ सत्प्रातिहार्याष्टकराजिराज ॥ ह्रमानिप्रि विस्तृतपुष्पमूनि ॥
 व ॥ ४ ॥ नय्यैर्मुदा सेवितपादपदं सद्भानवज्राहतमोहनूर ॥ ससारदाक
 मर्त्यमेध देवै ॥ ५ ॥ सत्कीर्त्तिपात्र दुरितारिसेव्य जगद्धनानंदकर अण्य ॥ कारुण्य
 युक्तपत्रिचिन्त देवै ॥ ६ ॥ कुदार्हदत्त कजजोचन ॥ वपु श्रियातजितसूर्यकति ॥
 पापायकारे ऽमलदीपक त देवै ॥ ७ ॥ प्रसादनातत्परसेरुक्ष्येमितार्थदाने पु
 वेष्टुह ॥ सुर्वरनेर्कयुतचारुदेह देवै ॥ ८ ॥ रुजग ॥ इत्यष्टक श्रीनिमनसम्
 पवति ये मजुनजावयुक्त्या ॥ तेपा गृहे पुण्यनिधाननव्या कयाणकाराश्च नवनि ॥
 ६ ॥ ॥ ९ ॥ इति श्रीमज्जिननायकस्य श्रीसूर्यपुरनूपणम्य श्रीसनवनायन्याष्टक संपूर्ण

॥ अथ श्रीसूक्तमुक्तावली प्रारंभ ॥

मालिनी उद ॥ सकलसुरुतवल्लीगुहजीमूतमाला निजमनसि निगप श्रीवि
 नड्य मूर्ति ॥ ललितवचनलीलालोकापानिबद्धरिह कतिपयपद्ये सूक्तमा
 तनोमि ॥ १ ॥ अथक्रमसग्रहकाव्य ॥ शार्दूलविक्रीडितउद ॥ तत्त्वज्ञानमनुष
 सङ्गनगुणान्यायप्रतिज्ञाह्रमा चिन्ताद्य च कुत्र विवेकविनयो त्रिदोषकारोद्यमा ॥
 दानक्रोधदयादितोषविषया साक्षात्प्रमादस्तथा साधुभावकधर्मवर्गविषये इत्या
 प्रसंगाह्वमी ॥ २ ॥ अथदेवतत्वविषये मालिनीउद ॥ सकल करमगारी मोहन
 यिकारी ॥ त्रिभुवनउपगारी केवलज्ञानधारी ॥ नजिजन नित सेवा देव ए नजिज
 वे ॥ इहिज जिन नजता सर्व सपत्ति आवे ॥ ३ ॥ जिनरपदसेवा सर्वसंपत्ति
 ई ॥ निशिदिन सुखदाई कटपगद्द्री सहई ॥ नमि विनमि लहीजे सर्व विद्या वडाई ॥
 रूपन जिनह सेवा साधता तेह पाई ॥ ४ ॥ अथगुरुविषये ॥ स्वपरसमयनाये
 र्मगणी बखाणे ॥ परम गुरुकहाथी तत्व नीशक माणे ॥ नजिकज विनाजे
 नुपू तेज जासे ॥ इहज गुरु नजो जे शुद्धमार्ग प्रकाशे ॥ ५ ॥ सुगुहवचनस
 निस्तरेजीरगे ॥ निरमज नर थाए जेम गगाप्रसगे ॥ सुणिय सुगुरु केशी ॥ वाणि
 रायप्रदेशी ॥ लहि सुरजव वासी जे हसे मोहवाजी ॥ ६ ॥ अथधर्मविषये ॥ नजि
 रि जजवेला चड्ढी जेम वापे ॥ सकल रिजवलीजा धर्मथी तेम साधे ॥ मनुष्य
 जनमोहरो सार ते धर्म जाणी ॥ नजिनजि नवि नावे धर्म ते साख्य खाणी ॥ ७ ॥
 इह धरम पसाये त्रिकमे सत्य साथ्यो ॥ इह धरम पसाये शाजिनो साक वाप्यो ॥
 जस नर गज गजी मृत्तिकांना जिफेई ॥ रणसमय थया ते जीय सावा तिफेई ॥
 ८ ॥ अथज्ञानविषये ॥ तन धन ठकुराई सर्व ए जीरनेने ॥ पण इक डडि

ज्ञान संसारमां ठे ॥ नवजननिधि तारे सर्व जे दुख वारे ॥ निजपरहित
 ज्ञान ते का न धारे ॥ ७ ॥ यवकपि इक गाथा बोधथी न निवाख्यो ॥ इक पद
 चिन्तातीघ्र संसार वाख्यो ॥ सुतनणत मुझानी मास तुगादि थावे ॥ अतथि
 य हाथे रोहिण्यो चोर नावे ॥ १० ॥ अथमनुपयजन्मविपे ॥ नवजननिधि नम
 कोइ वेला विजोये ॥ मनुजजनम लाधो दुखहो रत्न लेखे ॥ सफल कर सुधर्मा
 नम ते धर्मयोगे ॥ परचरसुख जेथी मोक्षज्यो प्रजोगे ॥ ११ ॥ मनुजजनम प
 मी आलमे जे गमेठे ॥ शशिनृपतिपरे ते शोचनाथी नमेठे ॥ दुजह दश कथा
 मानुराजन्म ए ठे ॥ जिनधरम विजोये जोडतां सार्थ ते ठे ॥ १२ ॥ अथसज्जन
 विपे ॥ सद्यमन सदाई दुःखियां जे सदाई ॥ परहित मतिदाई जास वाणी मि
 दाई ॥ गुणकरि गहराई मेरुज्यू धीगताई ॥ सुजनजन सदाई तेह आनंददाई ॥ १३ ॥
 जइ डरजन लोके दृढव्या दोंप डेई ॥ मनमजिन न थाए सज्जना तेह तेई ॥ दुप
 दजनकपुत्री अंजना कष्टयोगे ॥ कनकजिम कगोटी ते तिली शोज नोगे ॥ १४ ॥
 अथगुणविपे ॥ गुणगहि गुण जेमा ते बहू मान पावे ॥ नर सुरजिगुणो ज्यू फूल
 शीजे चढावे ॥ गुणकरि बहु माने लोक ज्यू चढमाने ॥ अति रुज जिम माने पू
 र्णने त्यों न माने ॥ १५ ॥ मलयगिरि कहे जे जवुलिवादि सोई ॥ मलयजतरु संगे
 चढना तेइ होई ॥ इम लहिय बडाइयूं कीजिये संग रगे ॥ गजगिरचडि वेरी ज्यू
 अजा सिंहसंगे ॥ १६ ॥ अथन्यायविपे ॥ जग सुजस सुवासे न्यायजही उपासे ॥
 व्यसन डुरित नामे न्यायथी लोक वासे ॥ इम कदय विमासी न्याय अंगी करी
 जे ॥ अनय परिहरीजे विडवने वडय कीजे ॥ १७ ॥ पशु पण तस सेवे न्यायथी जे
 न चूके ॥ अनयपथ चले जे जाइ ते तास मूके ॥ कपिकुज मिलि सेज्यो रामने
 नीस नामी ॥ अनयकरि तज्यो ज्यू जाइ लंकस्वामी ॥ १८ ॥ हय गय न सदाई
 कीर्ती सदाई ॥ रिपुविजय वडाई न्याय ते धर्मदाई ॥ धरमनय धरे जे ते सुखे
 रि जीपे ॥ धरमनय विहूणा तेहने बैर कोपे ॥ १९ ॥ धरमनय पसाथे पांमवा
 व तेई ॥ करि पुथे जय पाग्या राज्यलीला लहेई ॥ धरमनय विहूणा कोरवा
 माता रणसमय विगृता पांमवा तेह जील्या ॥ २० ॥ अथप्रतिज्ञाविपे ॥
 अथुन जिकाई आदखुं जे निवाहे ॥ रवि पण तस जोवा ब्योम जाणी
 हे ॥ कसिगहन तिवाहे तास निस्तंत आपे ॥ मजिन तनु परवाजे
 मा सूर आपे ॥ २१ ॥ पुरुपररण मोटा जे गणीजे धराये ॥ जिण जिम प
 त्यों ते न ठाडे पराये ॥ गिरिग विष धख्यो जे ते न अद्यापि नाख्यो ॥ डर

गति नर लेई विक्रमादित्य राख्यो ॥ २३ ॥ अथ उपशमविषे ॥ उपशम वि
 कारी सपेदा लोकमाही ॥ उपशम धर प्राणी ए समो साख्य नाही ॥ तर
 प सुख सेवा सर्व जे आदरे ठे ॥ उपशमविण जे ते बारि मया करे ठे ॥ २३ ॥
 उपशम रस लीला जास चिते विराजी ॥ किम नर नय केरी रिद्धिमा तेंद
 जी ॥ गज मुनिवर जेहा धन्य ते ज्ञान गेहा ॥ तपकरि ठग दहा शानि प
 य मेहा ॥ २४ ॥ अथ त्रिकरणशुद्धिविषे ॥ जग जन सुखदाई चित्त एवु सारा
 मुने अति मधुराई साच वाचा सुहाई ॥ वपु परहित हेते त्रण ए सुद ज
 ॥ तप जप व्रत सेवा तीर्थ ते सर्व तेने ॥ २५ ॥ मण वच तनु त्रणे म
 सुद जेने ॥ निज घर निरसता निर्जरा धर्म तेने ॥ जिम त्रिकरण शुद्धे
 बी अथ वाक्यो ॥ घर सफज फलतो शीज धर्म सुहाव्यो ॥ २६ ॥ अथ कु
 गहन गुण यो ज्यु गखमां श्रेयताई ॥ अमृत मधुरताई चक्षमां शीत
 वृत्तनप सुगनाई इकुमां ज्यु मिठाई ॥ कुलज मनुजकेरी तू सुनारे नना
 ॥ २७ ॥ जिण घर घर विद्या जो हुने तो न रुद्धि ॥ जिण घर डप नाते
 न सांजय दृढि ॥ सुकुन जनम योगे ते त्रणे जो लहीजे ॥ अथय पुनर
 ता जन्म गाफय कीज ॥ २८ ॥ अथ त्रिकेविये ॥ हृदय घर त्रिकेविये
 जा दोर यागे ॥ मरुज नय तणो तो माह अथार नागे ॥ परम धर्म वसु
 न द्रव्य नाने ॥ कर्म नर पतंगा स्वाग तेने विधसे ॥ २९ ॥ त्रिकेव
 कहीजे ज त्रिके विहीना ॥ सरुन गुण जग्या जे ते त्रिके विहीना ॥ जिम
 नि पुगस नृमि गहे समते ॥ उगति जुगति कीरी जे त्रिके उगते ॥ ३० ॥
 अथ त्रिनय त्रि ॥ त्रिनिश्रिण शनि साहे ज्यु न गोले कजाई ॥ त्रिनय
 न मोहे नृ न विद्या वमाई ॥ त्रिनयतहि सदाई जेह विद्या सहाई ॥ त्रिन
 विन न काई जोकमां उज्जताई ॥ ३१ ॥ त्रिनय गुण उहीजे जेहवी श्री वीरि
 मर मर पति नोना पेढ हेनां लहीजे ॥ पर तणय शरीरे पेशया ज सुदि
 त्रिनय गुणयि लायी विक्रमे तेह विद्या ॥ ३२ ॥ अथ त्रिद्यातिये ॥ अथ
 त्रि प्रपुत्रे विद्यये कांन गजे ॥ शिषु दान वन नजे विद्यये त्रिभ रज ॥ अथ
 अथय विद्या मीव एणें तमामे ॥ शुभमुग्य जलि विद्या वीरका जम
 ॥ ३३ ॥ ए नर सुदममे विद्यय वैरि नागे ॥ जगि सुजस सुवाम ज
 ए कथामे ॥ त्रिकेविये नृप रज्यो नोज याणे मयुरे ॥ जिणरुहि कु
 रीतये इम सु ॥ ३४ ॥ अथ उपकारतिये ॥ तन धन तमणाई आधु ए

परहित करि ले जे तादरो ए समे ठे ॥ जब जनम जरा जा लागो
 वंठ साई ॥ कहि न निण समे तो कोण थागे सहाई ॥ ३७ ॥ नहि त
 र फल खावे ना नदी नीर पीवे ॥ जस धन परअर्थे सो जले जीव जीवे ॥
 नल करण नरिदा विक्रमा राम जेवा ॥ परहित करवा जे उद्यमी दहू तेवा ॥ ३८ ॥
 ॥ अथ उद्यमविषे ॥ रचण निहितरी ने उद्यमे लडि आणे ॥ गुरु जगति हरीने उ
 द्यमे शास्त्र जाणे ॥ दुग्य समय सहाई उद्यमे ठे जलाई ॥ अति अजस तजी
 ने उद्यमे लाग जाई ॥ ३९ ॥ नृपगिर निपतंती बीज जात्कारकारी ॥ उद्यम क
 रि सुबुद्धी मंत्रिऐ ते निवारी ॥ तिम निज सुतकेरी आवती दुर्दगाने ॥ उद्यम
 करि निवारी ज्ञानगर्भे प्रधाने ॥ ४० ॥ अथ दानविषे ॥ थिर नहि धन राख्यो
 तेम नाख्यो न जाए ॥ इणि पर धन जोतां एव गत्या जणाए ॥ इह सुगुण सु
 पात्रे जंढ दे जक्ति नावे ॥ निधि जिम धन आगे साथ तेहीज आवे ॥ ४१ ॥
 नल वजि हरिचदा जोज जे जे गवाए ॥ प्रह समय सदा ते दानकेरे पसाए ॥
 इम लहदय विमानी सर्वथा दान दीजे ॥ धन सफल करीजे जन्मनो लाहु ली
 जे ॥ ४२ ॥ अथ शीजविषे ॥ अशुभ करम पाळे शीज गोत्रा दिखाले ॥ गुणगण
 अशुआले आपदा सर्वे टाळे ॥ तस नर बहु जीवी रूप जावण्य ठेई ॥ परजव शि
 व दोई शीज पाळे जिकेई ॥ ४३ ॥ इण जग जिनदास श्रेष्ठ गीले सुहायो ॥ ति
 म निरमल शीले शील गंगेव गायां ॥ कलि करण नरिदा ए समां ठे जिकेई ॥
 परजव शिव पामे शीज पाळे तिकेई ॥ ४४ ॥ अथ तपविषे ॥ तरणि किरणथी
 ज्युं सर्व अंधार जाए ॥ तपकरि तपथी ल्युं दुख ते दूर थाए ॥ वजि मज्जिन य
 यं जे कर्मचमाल तीरे ॥ किम तनु न पखाळे ते तपस्वर्ण नीरे ॥ ४५ ॥ तपविण
 नवि थाए नाश दु कर्म केरो ॥ तपविण न टले जे जन्म संसार फेरो ॥ तप व
 जि जडि लब्धी गोतमे नंदिखण्ये ॥ तप वजि वपु कीरुं विष्णु वैक्रीय जेणे ॥ ४६ ॥
 अथ नावविषे ॥ मनविण मिलवो ज्युं चाववो दंतहीणे ॥ गुरुविण नणवो ज्युं
 जीमवो ज्युं अज्जणे ॥ जसविण बहु जीवी जीव ते ज्युं न सोहे ॥ तिम धरम
 न सोहे नावना जो न होहे ॥ ४७ ॥ जरत नृप इजाची जीरणश्रेष्ठि नावे ॥
 वजि वजकल चीरी केवल ज्ञान पावे ॥ वलनद हरिणो जे पंचमे स्वर्ग जाए ॥
 इहज गुण पनाये तास निस्तार थाए ॥ ४८ ॥ अथ क्रोधविषे ॥ तृण दहन द
 हंतो वस्तु ज्युं सर्व वाळे ॥ गुण करण नरी ल्युं क्रोध काया प्रजाले ॥ प्रसम ज
 लद धाग बन्दि ते क्रोध वारो ॥ तप जप व्रत सेवा प्रीतिवह्नी बधारो ॥ ४९ ॥

धरणि परशुरामे कोवि निहृत्रि कोधी ॥ धरणि सुखमराये कोरि निवृत्रि ता
 धी ॥ नरकगति सहायी कोर ए डुख दाई ॥ वरज वरज नाई प्रीति दे ज क
 ई ॥ ४८ ॥ अथ मानविपे ॥ विनय वनतणी जे मूल शाखा प्रमोडे ॥ सुगु
 नककेरी शुखलाबंध तोडे ॥ उनमद करि दोडे मान ते मन हायी ॥ निनय
 करि से जे अन्यथा दूर एथी ॥ ४९ ॥ विषद विष समो ए मान ते तर्प ज्ञान
 मनुज विकज होवे एण मके जडाणो ॥ इह न परिहखो जो मान दुयाधने तो
 निज कुज विणसाडयो मानने जे बहत्तो ॥ ५० ॥ अथ मायाविपे ॥ निरुप
 निवारी हीयडे हेज धारी ॥ परिहर उज माया जे असतोपकारी ॥ मधु मधु
 बोले तोहि विश्वास नाणे ॥ अहि गिलण प्रमाणे मायिने लोक जाणे ॥ ५१ ॥
 म कर म कर माया दन दोषट्ट नाया ॥ नरय तिरिय केरा जन्म वे जेह माया
 बजि नृप ठलवाने प्रिष्ठु माया बहत्ता ॥ लहुयपण लहू जे वामनारूप येन
 ॥ ५२ ॥ अथ लोनविपे ॥ सुण वयण सयाणे चित्तमा लोन माणे ॥ सनन
 सनकेरो मार्ग ए लोन जाणे ॥ इक खिण पण एने सग रगे म लागे ॥ ज
 नव डस दे ए लोजने दूर त्यागे ॥ ५३ ॥ कनकगिरि कराया लोनयी नवारे
 निज अरथ न आया ते हखा वेधताये ॥ सयल निधि लही जे स्वाय ते विष
 कीजे ॥ मन तनह वरीजे लोन तृष्णा न ठीजे ॥ ५४ ॥ अथ दयाविपे ॥ सुस्त
 लप बेजो लष्टि विद्या सहेली ॥ विरतिरमण केली जाति राजा महेनी ॥ स
 गुण नजेरी जे दया जीव केरी ॥ निज हृदय धरी ते साधिए मुक्ति तेरी ॥ ५५ ॥
 निज सरण परेगो जेनथी जेण राख्यो ॥ पट दशम जिने ते ए दया धरि
 एयो ॥ तिह हृदय धरीने जो दया धर्म कीजे ॥ नवजलत्रि तरीजे डस दूर की
 जे ॥ ५६ ॥ अथ सत्यविपे ॥ गरल अमृत वाणी साचयी अग्नि पाणी ॥ ५७ ॥
 सम अहिराणी साच विश्वास राणी ॥ सुपसन सुर कीजे साचयी त तरीजे
 त्रिण अनिक तजीजे साचवाणी बदीजे ॥ ५८ ॥ जग अपजश वाधे कूडवा
 वदता ॥ वसु नृपति कुगत्ये साख कूडी नरतां ॥ असत वचन गारी साज
 न धारी ॥ वद वचन विचारी जे सदा सारव्यकारी ॥ ५९ ॥ अथ चोरीविपे ॥ ६० ॥
 पन अपहारे स्वार्थपे चोर हारे ॥ कुज अजस वधारे वध घातादि धारे ॥ पर
 निण हेते मर्ष च्यु दूर गारी ॥ जग जन हितकारी होय सतोप धारी ॥ ६१ ॥
 निनिदिन नर पामे जेहथी डुख कोडी ॥ तज तज धन चोरी कष्टनी जेह आरी
 पर विनय हगतो रोहिणी चोंग रगे ॥ इह अनय कुमारे ते ग्रहो बुद्धि सग ॥ ६२ ॥

अथ कुशीजविषे ॥ अथग पमह वागे लोकमां लीह जागे ॥ डुरजन बहु जागे
 जे कुजे लाज जागे ॥ सजन पण विरागे मां रमे एण रागे ॥ परतिय रस रागे दो
 पनी कोडि जागे ॥ ६१ ॥ परतिय रसरगे नाश लकेग पायो ॥ परतिय रस त्या
 गे जीज गंगेव गायो ॥ द्रुपद जनक पुत्री विष्व विष्वे विदीती ॥ सुर नर मिलि सेवी
 जीजने जे धरंती ॥ ६२ ॥ अथ परिग्रहविषे ॥ शशिवदय वधे ज्युं सिंधु वेला जलेरी ॥
 धनकरि मन साए तेम वाधे घणोरी ॥ डुरित नरग सेरी तूं करे ए परेरी ॥ ममकर अधि
 केरी प्रीति ए अर्थकेरी ॥ ६३ ॥ मनुज जनम हारे ॥ डु खनी कोडि धारे ॥ परिग्र
 ह ममता ए स्वर्गना सौख्य वारे ॥ अधिक धरणि लेवा धातकी खंम केरी ॥ सुचुम
 कुगति पामी चक्रिगये घणोरी ॥ ६४ ॥ अथ संतोषविषे ॥ सकल सुख नराए विश्व
 तावड्य थाए ॥ नवजलधि तराए डु ख दूरे पलाए ॥ निज जनम सुधारे आपदा
 दूर वारे ॥ निज धरम वधारे जेह संतोष धारे ॥ ६५ ॥ सकल सुखतणो ते मार
 संतोष जाणे ॥ कनक रमणिकेरी जेह ऽद्या न आणे ॥ रजनि कपिल बांध्यो स्व
 र्णनी जोलनाए ॥ नमर कमल बांध्यो ते अस्तंतोपताए ॥ ६६ ॥ अथ विषयविषे ॥
 शिवपद यदि बांने जेह आनंद दाई ॥ विषसुम विषया तो ठांमि दे डु खदाई ॥
 मधुर अमृत धारा दूधनी जो लहीजे ॥ अति विरस सदा तो कांजिका संग्रही
 जे ॥ ६७ ॥ विषय विकल ताणी कीचके नीम नार्या ॥ दशमुख अपहारी जा
 नकी रामनार्या ॥ रति धरि रहनेमी क्रीडवा नेमि नार्या ॥ जिण विषय न वज्या
 तेह जाणो अनार्या ॥ ६८ ॥ अथ इंद्रियविषे ॥ गज मगर पनंगा जेह जुंगा कुरं
 गा ॥ ऽरु ऽरु विषयार्थे ते लहे डु ख चंगा ॥ जस परवश पावे तेहनुं शु कही
 जे ॥ ऽम ल्हदय विमात्ती ऽडि पांचे दमीजे ॥ ६९ ॥ विषय वन चरतां इंद्रि जे
 उंटडा ए ॥ निज वश नवि राखे तेह दे डु खडा ए ॥ अथ वश करण मृत्तू प्युं अगुमें
 डि पामे ॥ स्ववश सुख लया ज्युं कुर्म गुर्गोडि नामे ॥ ७० ॥ अथ प्रमादवि
 पे ॥ सह मन सुख बांने डु खने को न वांने ॥ नदि धरम विना ते सौख्य ए संपजे
 ने ॥ ऽह सुधरम पामी कां प्रमादे गमीजे ॥ अति अलज तजीने उद्यमे धर्म की
 जे ॥ ७१ ॥ ऽह दिवश गया जे तेह पाठा न आवे ॥ धरम नमय आले कां प्र
 मादे गमावे ॥ धरम नवि करे जे आयु आले नदावे ॥ शशि नृपतिपरे त्पुं मोच
 ना अंत पावे ॥ ७२ ॥ अथ साधुधर्मविषे ॥ शार्दूल चिक्रीदितघंड. ॥ जे पंच व्रत मेम
 नाग निवहे, नि संग रगे रहे ॥ पंचाचार धरे प्रमाद न करे, जे डु पश्मिना मले ॥
 पांचे इंद्रि तुरंगमा वश करे, मोक्षार्थने संग्रहे ॥ एवो डुप्कर माधु धर्म धन ते, जे

ज्यं ग्रहे त्वं ग्रहे ॥ ७२ ॥ माजिनीजं ॥ मयण सरय मोमी कामिनी सगामी
 तजिय कनक कोडी मुक्तिसू प्रीति जोडी ॥ जय जय जय वामी शुद्ध चारित्र्य पामी ॥
 इह जग शिवगामी ते नमो जय स्वामी ॥ ७४ ॥ अथ श्रावण धर्म विषे ॥ ज
 दुलचिक्रीडितछद ॥ जे सम्यक्त लही सदा व्रत धरे, सर्वज्ञ सेवा करे ॥ सया वर
 क आदरे गुरु नजे, दानादि धर्माचरे ॥ नित्ये सद्गुरु सेवना मनभरे एवो शि
 नाधीशरे ॥ नारयो श्रावणधर्म दोय दगधा, जे आदरे ते तरे ॥ ७५ ॥ माजिनी
 वद ॥ निशिदिन जिनकेरी जे करे शुद्ध सेवा ॥ अणु व्रत शि जंत काम श्रावण
 देवा ॥ धरम जिन वारवे जे सुधमें सुवास्य ॥ समकित सतयता श्रावण तत्र
 स्या ॥ ७६ ॥ इम अरथ रसाजाल जे रची सूक्तमाला ॥ रम नृपति बाना मति
 नी वद शाला ॥ धरम मति धरता एहहा पुण्य ग्राथ्यो ॥ प्रथम धरम करा सार
 वर्ग साध्यो ॥ ७७ ॥ इति श्रीमत्सूक्त मुक्तावल्या धर्मवर्ग प्रथम समाप्त ॥ १ ॥

॥ अथ अर्थवर्ग प्रारभ ॥

उपेवजावद ॥ अथार्थवर्गे हितचितन श्रीभिनपचार्यस्व महीतेश ॥
 खलादिमेत्री व्यसनादि चैव, मिहावधार्या कतिचित्प्रसंगा ॥ १ ॥ अथ अर्थ
 विषे मालिनी वद ॥ अरथ अरजि जेणे स्वायते विश्व होवे ॥ जिण विष
 ए विद्या रूपने कोण जोवे ॥ अनिनय सुखकेरो सार ए अर्थ जाणी ॥ सकल
 धरम एथी साधिए चित्त आणी ॥ २ ॥ अरथ विण कवन्नो जेह वेदयाड न
 रव्यो ॥ अरथ विण वसिष्टे राम जातो ठवेरव्यो ॥ सुकृत मुजत कारी अर्थ ते
 उपजो ॥ कुवणज उपजतो अर्थ ते दूर वजो ॥ ३ ॥ अथ हित चितन
 पे ॥ परहित करवा जे चित्त उद्याह धारे ॥ परकृत हितहीये जे न काई विस्तार
 प्रति हित परथी ते जे न वांछे कदाई ॥ पुरुष रयण सोई वदिए सो सदाई ॥ ४ ॥
 निज दुख न गणीने पारकू ड ख वारे ॥ तिहतणि बलिहारे जाइए कोडि
 रे ॥ जिम विपनर जेणे मक पीडा सहने ॥ विपधर जिनवीरे ब्रह्म्या त वदत
 ॥ ५ ॥ अथ लक्ष्मीविषे ॥ हरि सुत रति रगे जे रमे रात सारी ॥ शिवतनय कुम
 रो ब्रह्म पुत्री कुमारी ॥ हितकरि दृगलीजा जेहने लछि जोये ॥ सकल सुय ल
 दे सो सोहि विख्यात होवे ॥ ६ ॥ लखमि बलि यमोद्गा नदने विश्व मोहे ॥ न
 खमि विण विरूपी सञ्चु निहू न सोहे ॥ लखमि लहिय रांके जे शिनादित्य ज
 ज्यो ॥ लखमि लहिय शाके विक्रमे विश्व रज्यो ॥ ७ ॥ अथ रुपणविषे ॥ ८ ॥

कण जिम संचे कीटिका धान्यकेगे ॥ मधुकर मधु संचे जोगवे को अनेगे ॥ ति
 म धन रुपणकेगे नोपकारे दिवाये ॥ ५॥ मद्रि विलय जाए अन्यथा अन्य खाए ॥
 ६ ॥ रुपण पणु धरंता जे नवे नंद गया ॥ कनक गिरि कगया ते तिरां अर्थ
 नाया ॥ ५॥ ममनत करतां दुख वामे वसीजे ॥ रुपण पणु तजीजे मेघज्युं दा
 न दीजे ॥ ७ ॥ अथ याचनविषे ॥ निग्मल गुण राजी त्यां लगे लोक राजी ॥
 तब लग कहि जीजी त्यां लगे प्रीति जाजी ॥ सुजन जन सनेही त्यां लगे मि
 त्र तेही ॥ सुख अकि न कदीजे ज्यां लगे देहि देही ॥ १० ॥ जइ बडपण वांटे
 मांगजे तो न काई ॥ लहु पण जिण दोवे केम कीजे तिकाई ॥ जिम लघु थइ सोज
 वीर्यी दान लीधुं ॥ दगि बल नृप आगे वामना रुप कीरूं ॥ ११ ॥ अथ नि
 धनविषे ॥ धनविण निज वंधू तेदने दूर ठंडे ॥ धनविण गृह नार्यां तेह सेवा न
 मंडे ॥ निग्मल सरजेयो देह निर्जोव जेवो ॥ निग्मन तृण जेवो लोकमें ते गणे
 वो ॥ १२ ॥ सरवर जिम मोहे नीर पूरे नरायो ॥ धन करि नर सोहे तेम नीते
 उपायो ॥ धनकरिय सुहंतो माघ जे जाण दूतो ॥ धनविण पग सूजी तेह दीगो मरं
 तो ॥ १३ ॥ अथ राज सेवाविषे ॥ सुजनसु हित कीजे दुर्जना सीख दीजे ॥ जग
 जन वश कीजे चित्त वांठा वरीजे ॥ निज गुण प्रगटीजे विश्वना कार्य कीजे ॥ प्रभु
 सम विचरीजे जो प्रभूसेव कीजे ॥ १४ ॥ जगतिरुि वडानी सेव कीजे जिकाई
 ॥ अधिक फल न आपे कर्मथी ते तिकाई ॥ जलधि तरिय लंका सीत संदेस
 लावे ॥ हनुमत करमे ते राम कव्होट पावे ॥ १५ ॥ अथ खलताविषे ॥ रस विर
 स नजे ज्युं अंध निव प्रसंगे ॥ खल मिलण दुवे ल्युं अंतरंग प्रसंगे ॥ सुण सु
 ण नसनेही जाणि ले रीति जेही ॥ खल जन निसनेही तेहगूं प्रीति केही ॥ १६
 मगर जल बसतो ते कपीराय दीगो ॥ मधुर फल चखावी ते कखो मित्र मीगो
 ॥ कपि कलिज नखेवा मत्स खेली खलाई ॥ जलमहिं कपि बुझी ठामि दे ते जला
 ई ॥ १७ ॥ अथ अविश्वासविषे ॥ उपजाति ठंड ॥ विश्वासिसाथे न ठले रमीजे ॥ न
 दगि विश्वास कदापि कीजे ॥ जो चित्त ए थोर गुणे धरीजे ॥ तो लज्जि लीला ज
 गमां वरीजे ॥ १८ ॥ इंद्वज्जाठंडा ॥ चाणायके ज्युं निज काज साखो ॥ जे राज जागी नृप
 तेह माखो ॥ जो घूअडे काक विश्वास कीयो ॥ तो वायसे घूकने दाह दीधो ॥ १९ ॥
 अथ मैत्रीविषे ॥ मालिनीठंड ॥ करि कनक सरीसी साधु मैत्री सदाई ॥ घसि कसि
 तप वेधे जास वाणी सवाई ॥ अहव करहि मैत्री चंडमां सिंधु जेही ॥ घट घट
 वध वाधे सारखा बे सनेही ॥ २० ॥ ५॥ सहज सनेहे जे वधे मित्रताई ॥ रवि प

રિ ન ચલે તે કાજજ્યું વંધુતાઈ ॥ હરિ દ્વલધર મૈત્રી રૂપને જે ઠમાસે ॥ હનપર
 જ સ્વધે લે ફિલ્લો જીવિ આસે ॥૨૧॥ અથ બ્યસન રિપે ॥ નતિન મનિન મોજા
 ઝથી જેમ યાએ ॥ હહ કુવસનથી ત્યં સપદા કીર્તિ જાએ ॥ કુરિસન તિણ રેતે ॥
 વૈયા દૂર કીજે ॥ જનમ સફલ કીજે કીર્તિ કાંતા વરીજે ॥ ૨૨ ॥ અથ યૂતવિપે ॥
 તરિલવિત ઠંદ ॥ સુગુરુ દેવ જિહાં નવિ લેખવે ॥ નવિણા સદુએ જિણ લેનવે ॥ જ
 નવે નમવૂ જિણ કવટે ॥ કહિનિ કોણ રમે તિણ જૂવટે ॥ ૨૩ ॥ અથ માંસ પ્રહ
 વિપે ॥ ઇપજાતિઠંદ ॥ જે માસ લુલ્લા નર તે ન હોયે ॥ તે રાક્ષસા માનુષરૂપ સાંવે ॥
 ચોરીરિપે ॥ જે લોકમાં નર્ગે નિયાસ કરી ॥ નિચારીએ તે પરદ્વચ્ચોરી ॥ ૨૪ ॥ અથ
 યવિપે ॥ ઇપગપ્રયાતઠંદ ॥ સુરાપાનથી ચિત્ત સપ્રાત યાએ ॥ ગમે લાજ ગતીરતા
 જ જાયે ॥ જિહાં જ્ઞાન યિજ્ઞાન સૂજે ન વૂજે ॥ હ્રૂ મય જાણી ન પીજે ન લીજે ॥
 ॥૨૫॥ અથ વેશ્યાવિપે ॥ કહો કોણ વેશ્યા તણો અગ સેવે ॥ જિણે અર્ધની લાઝ
 દાણિ હોવે ॥ જિણે કોણ સિદ્ધા શુભાએ નિયાસી ॥ ઠલો સાધુ ને પાઝગ્યો વ્દન
 ॥૨૬॥ અથ ચેટકવિપે ॥ ઠંદ ॥ મૃગયાને તજ જીવ ધાત જે ॥ સઘલે જીવ વયા ત
 નજે ॥ મૃગયાથી હુલ જે લહ્યા નવા ॥ હરિ રામાદિ નરેડ જે હવા ॥ ૨૭ ॥
 પરસ્ત્રીરિપે ચાંપાઈઠંદ ॥ સ્વર્ગ સૌભ્યનણિ જો મન આશા ॥ ઠાઠે તા પરત
 વિલાસા ॥ જેણ એણ નિજ જન્મ હુલે ॥ સર્વથા ન પરલોક સૂલે ॥ ૨૮ ॥
 અથ એ વિષયોના ઠંદાહરણો ॥ શાર્દૂલવિક્રીડિતઠંદ ॥ જૂવા લેજણ પાંડવા વ
 નમ્યા, મયે બલી બારિકા ॥ માંસે શ્રેણિક નારકી હુલ લહ્યા, વાંધ્યા નરે ચા
 ફા ॥ આગ્વેટે દશરથપુત્ર વિરહી, કેવલ વેશ્યા ઘરે ॥ લકાસ્વામિ પરત્રિયા ર
 રમે, જે એ તજે તે તરે ॥૨૯॥ અથ કીર્તિવિપે ॥ માંજિની ઠંદ ॥ વિશિદિશિ પસ
 તી ચડમા જ્યોતિ જેતી ॥ શ્રવણ સુણત લાગે જાણ મીઠી સુધાસી ॥ નિશિવિન
 જનગાયે રામરાજિદ જેવી ॥ હિણ કલિ વહુ પુણ્યે પામિયે કીર્તિ એવી ॥૩૦॥ અથ
 પ્રધાનવિપે ॥ સકજ બ્યસન વારે સ્વામિસૂ નક્તિધારે ॥ સ્વપરહિત વધારે રાજ્યતા
 જ સારે ॥ અનય નય વિચારે કુહતા દૂર વારે ॥ નિજસુત જિમ ધારે રાજ્ય લક્ષી
 વધારે ॥ ૩૧ ॥ અથ કલારિપે ॥ ચતુર કર કલાનો સમ્રહો સૌભ્યકારી ॥ હ
 યુણ જિણ લાધી ડોણ સપતિ સારી ॥ ત્રિપુર વિજય કર્તા જે કલાને પ્રસંગે ॥ હ
 મકર મનરંગે લે ધણી ઠત્તમાંગે ॥૩૨॥ અથ મૂર્ચતાવિપે ॥ વચન રસ ન જેવ મૂર્ચ
 ગર્તા ન વેદે ॥ તસ કુવચન લેવે તેહને સોલ જે વે ॥ નૃપશિર રજ નારી જેણ
 રેં વહીને ॥ હિત કહત હણીજ્યુ વાનરે સુમહીને ॥૩૩॥ અથ લક્ષાવિપે ॥ નિવ

वचन निवाहे लाज गुराज्य वाले ॥ व्रत नय कुजरीतें मातज्युं लाज पावे ॥ सक
ल गुण सुहावे लाजथी नावदेवे ॥ व्रत नियम लह्यो जे चाड लक्षा प्रनावे ॥ ३४ ॥
शालिनी ठंड ॥ एवा जे जे रुखडा नाव राजे ॥ एणोविथ्वे अर्थथी तेह ठाजे ॥ एवुं
जाणी सार ए सारख्य केरो ॥ ते धीरा जे अर्थ अर्जे नलेरो ॥ ३५ ॥ इति श्री सूक्त
मुक्तावल्यां अर्थवर्गो द्वितीयः समाप्तः ॥ २ ॥

॥ अथ कामवर्ग प्रारंभः ॥

उपजाति ठंडः ॥ ग्राह्याः कियतः किल कामवर्गे कामो नृनार्यो गुणदोषनाजः ॥
सुनर्कण योगवियोगयुक्तं समातृपितृप्रमुखाः प्रसंगाः ॥ १ ॥ अथ कामविषे ॥
कंदर्प पंचानन तेज आगे ॥ कुरंग जेवा जगजीव जागे ॥ स्त्रीशस्त्र लेई जग जे व
दीता ॥ तिण देवा जनवृंद जीता ॥ २ ॥ मालिनी ठंडः ॥ मनमथ जगमांहे ड
र्जयी जे अद्यापी ॥ त्रिभुवन सुरराजी जासगत्वे सतापी ॥ जलज विधि उपासं वा
दिजा विष्णु संवे ॥ हर हिम गिरिजाने जेण अर्धांग देवे ॥ ३ ॥ शार्दूलविक्रीडित
ठंडः ॥ जिह्वानाव चव्यो महंग उमया, जे काम रागे करी ॥ पुत्री देखि चव्यो चतुर्मु
ख हरी. आहेरिका आदरी ॥ इंद्रे गोतमनी त्रिया बिलसिने. संजोग ते थोलव्या ॥
कामे एम महंत देव जग जे, ते नोलव्या रोलव्या ॥ ४ ॥ मालिनी ठंडः ॥ नल न
पद वदंती देखि चारित्र चाले ॥ अरह नरहनेमी ते तपस्या बिटाळे ॥ चरम जिन
मुनी ते चिह्नणारूप मोहे ॥ मयण सर व्यथाना एह उन्माद सोहे ॥ ५ ॥ अथ
गुणदोषोद्भावनविषे ॥ ग्योदताठंडः ॥ उत्तमा पण नरा न संजवे ॥ मध्यमा तिम
न योपिता हुवे ॥ एह उत्तमिक मध्यमी पणो ॥ वेदुमांहि गुणदोषनो गिणो ॥ ६ ॥
तत्र पुरुषगुणा यथा ॥ शार्दूलविक्रीडितठंडः ॥ जे नित्ये गुण वृंद जे परतणा. दोषां
न जे दाखवे ॥ जे विश्वे उपगारिने उपकरे, वाणीसुधा जे लवे ॥ पूरा पूनिम चद
जेम सुगुणा, जे धीर मेरुसमा ॥ उमा जेह गंजीर सायर जित्या, ते मानवा उत्तमा
॥ ७ ॥ अनुष्टुप् ठंडः ॥ रूप सौभाग्य संपन्नाः सत्त्वादिगुणगोचनाः ॥ ते लोके विग्नता
धीरा श्रीराम सदृशा नराः ॥ ८ ॥ अथ पुरुष दोषा यथा ॥ शार्दूलविक्रीडितठंडः ॥
लंकासामि हरति राम तजि जे, गीतातणी एवकी ॥ स्त्रीवंची हरिचंद पांमव नृपे, रु
पणा नराखी सको ॥ रात्रें ठांनि निज स्त्रिया नल नृपे, ए दोष मोटा जणी ॥ जोवां
उत्तम मांहि दोष गणना, का वात बीजातणी ॥ ९ ॥ अथ स्त्रीगुणा यथा ॥ उपजा
तिठंडः ॥ सुसीख आले प्रिय चिंत चाले ॥ जे शीज पाळे गृह चिंत टाले ॥ दाना

दि जेणे गृहधर्म होई ॥ ते गेहि नित्ये घरजति सोई ॥ १० ॥ अथ स्त्रीगण वक्ष्ये ॥
 ॥ उपजातिठद ॥ नर्त्ता हूण्यो जे पति मारकाये ॥ नाख्यो नदीमां शुक्र मानिक
 ये ॥ सुदर्शनश्रेष्ठि सुगीज राख्यो ॥ ते आज वेई अन्नयाय दाख्या ॥ ११ ॥ वस
 ततिलका ठद ॥ माख्यो प्रवेशि सुस्किाति प्रियायजीए ॥ राजा यगोपर दख न
 यनायजीए ॥ डखी कखो स्वसुर नृपूर पडिताए ॥ ठोपी प्रिया झ नखी
 ण्ण दोपताए ॥ १२ ॥ अथ सुजकणी स्त्रीप्रिये - गार्दूलप्रिकीडितठद ॥ हरी
 रूपवती सुगीज सुगुणी, लावण्य अगे लसे ॥ लळाखु प्रियवादिनी प्रियतणे, निष
 मदा जे पसे ॥ लीला योवन उदसे उरवसी, जाणे नृलोके वसी ॥ एवी पुण्यने
 पत्ताय लहिये, रामे रमा सारखी ॥ १३ ॥ उपजातिठद ॥ सीता सुनडा ननरावत
 णी ॥ जे झोपदी शीजवती वखाणी ॥ जे एहरी गीजगुणे समाणी ॥ सुनकणी ते
 जगमाही जाणी ॥ १४ ॥ अथसयोगविषे ॥ मानिनी ठद प्रियसरि प्रियमाणे
 से नेत्र रगे ॥ हसित मुख अशीज्यु सर्व रोमाच अगे ॥ कुच डक झुज वरी नम्र
 जे न दाखे ॥ प्रिय भिजण समे जे अतरो तेह राखे ॥ १५ ॥ अथ वियागविषे
 दिन वरस समाणे रंणि कटपात जाणे ॥ हिम रज कदानी जे तेह जाजा प्रमाणे
 ॥ शगिरसिकरसो जे सरसो सोड लागे ॥ प्रिय विरह प्रियाने डख गू झून जा
 ॥ १६ ॥ अथ माताविषे ॥ इडवजाठद ॥ जे मातनो वोज कदा न लोपे ॥ जे विदेवमा
 रज जेम थोपे ॥ ज्यां धर्म चर्या बहुधा परीखी ॥ त्या मातपूजा सहमा सखी
 ॥ १७ ॥ जे मात मोह जिन एम कीरो ॥ गनें वसता त्रत नेम लीरो ॥ जे मात न
 डा वयणे प्रयुक्षो ॥ शीजा तपते अरहन्न सीरो ॥ १८ ॥ अथपिताविषे ॥ जे वान जा
 वे सुतने रमाडे ॥ प्रिया जणाने सरसू जमाडे ॥ ते तातनो प्रत्युपकार एही ॥ जे तेह
 नी नकि हिये वहेही ॥ १९ ॥ मानिनीठद ॥ निषध सगर राया जे हरीनड
 डा ॥ तिम दशरथ राया जे प्रसन्ना मुनिडा ॥ मनक जनक जेते पुत्रने माह जा
 ख्या ॥ स्वसुत हित करीते तेहना काज साखा ॥ २० ॥ अथ पुत्रविषे ॥ स्वागताठद
 मात तातपद पकज सेग ॥ जे करे तस सुपुत्र कहेवा ॥ जेह कीर्ति कुजनान वरा
 ने ॥ सूर्य जेम जगि तेज सधारे ॥ २१ ॥ शांतिनीठद ॥ गंगापुत्रे विश्वमां कीर्ति
 रोपी ॥ थाडा जेणे तातरेरी न लोपी ॥ ते धन्या जे अजनापुत्र जेवा ॥ जेणे की
 धी जानकी नाथ सेवा ॥ २२ ॥ तोटकठद ॥ झम काम प्रिलास उजास तए ॥ र
 सरीति हृदे अनुभावतए ॥ जिमचदन अग प्रिलेप तए ॥ हिय होय सदा सु
 सपतए ॥ २३ ॥ इति श्रीमूक्त मुक्ताय्या काम वर्गस्तृतीय समाप्त ॥

अथ मोक्षवर्ग प्रारंभः

उपजानिष्ठदः ॥ यात्रा स्थितः किञ्च मोक्षवर्गं कर्मकृतान्यमनायनायाः ॥ वि
वेकानिर्वन्दनिजप्रबोधा इत्येवमेते प्रवर्गप्रसंगाः ॥ १ ॥ मोक्षार्थविषे माजिनीठं
६ ॥ इह नय सुख देते के प्रवर्ते नजेग ॥ परमव सुखदेते जे प्रवर्ते अनेग ॥ अथ
२ अथ तेंदी मुक्ति पंथा अराधे ॥ परम पुण्य मोक्ष जेह मोक्षार्थे नाथे ॥ ७ ॥
तजिय नरत केरी जेण ते ग्यंज नूमी ॥ जिवपथ जिण सायो सोलमे सांति सामी ॥
गजमुनि मुप्रनिष्ठा जेम प्रत्येक बुद्धा ॥ अथ अर्थ तेंदी धन्य ते मोक्ष बुद्धा ॥ ३ ॥
अथ कर्मविषे ॥ कर्म नृपति कोपे दुःख आपे घणोग ॥ नय तिरय केरा जन्म ज
न्मे अनेरा ॥ गुन परिणति दोवे जीयने कर्म तेवे ॥ सुग्नरपतिकेरी संपदा सोड
वेय ॥ ४ ॥ कर्म जशि कलंकी कर्म निरु पिनाकी ॥ कर्म वजि नरेंद्र प्रार्थना
विष्णुरांकी ॥ कर्म यश विधाना इष्ट ख्याति दोई ॥ सबज कर्म मोक्ष कर्म जेवो
न कोई ॥ ५ ॥ अथ कृमाविषे ॥ दुष्टि नर निवारे जे कृमा कर्म वारे ॥ सकल
तप सधारे पुन्य लक्ष्मी वधारे ॥ धृत सकल अराधे जे कृमा मोक्ष साधे ॥
जिण निज गुण वाधे ते कृमा कां न साधे ॥ ६ ॥ सुगति लहि खिमाए खंय
सूरीन सीता ॥ सुगति दृढ प्रहारे कूरगदू मुनीना ॥ गज मुनिस खिमाए सु
क्ति पंथा अराधे ॥ तिम सुगति खिमाए साधु मंतार्य साधे ॥ ७ ॥ अथ संयमविषे
स्वागता ठंड ॥ पूर्व कर्म मवि संयम वारे ॥ जन्म वारिनिधि पार उतारे ॥ तेह संयम
न केम धरीजे ॥ जेण मुक्ति रमणी वग कीजे ॥ ८ ॥ तुग शैल बलदेव मुहायो ॥ जे
ण सिंह भृग बांध वतायो ॥ तेम संयम लहीय अरायो ॥ जेण पंचम सुरालय पायो
॥ ९ ॥ अथ षाढग जावनाविषे ॥ तत्र प्रथम अनित्य जावना ॥ माजिनी ठंडा ॥ यण
कण तनु जीवी बीज जात्कार जेवी ॥ सुजन तरुण मैत्री स्वप्न जेवी गणेवी ॥
अहमत ममताए मूढता कांड माचे ॥ अधिर अरथ जाणी एण्डा कोण राचे
॥ १० ॥ धरणि तरु गिर्दिदा देखिए जाव जेई ॥ सुर धनुष परे ते चंशुरा जाव तेई
६म लृदय विमासी कारमी देह ठाया ॥ तजिय नरतराया चित्त योगे लगाया ॥ ११ ॥
द्वितीय असरण जावना ॥ परम पुरुष जेवा संहखा जे कृतांते ॥ अवर सरण के
हुं लीजिये तेह अंते ॥ प्रिय सुल्लद कुटंबा पाश वेग जिकोई ॥ मरण समय राखे
जीयने ते न कोई ॥ १२ ॥ सुर गण नर कोडी जे करे जास सेवा ॥ मरण नय
न नूटा तेह इष्टादि देवा ॥ जगत जन हरंतो एम जाणी अनाथी ॥ व्रत ग्रहिय वि
नृदा जेह संसारमांथी ॥ १३ ॥ तृतीय संसार जावना ॥ गार्हलविक्रीडितछंदः ॥

तिर्यचादि निगोद नारकितणी, जे योनि योनी रक्षां ॥ जीवे ड ख अनेक ज्ञाति
 णा, कर्मप्रभावे लक्षां ॥ या संयोग वियोग रोग बहुधा, या जन्म जन्मे दुखी ॥
 ससार असार जाणि इहवो, जे ए तजे सो सुखी ॥ १४ ॥ इवजा उद ॥ जे
 ते उत्तम जाति जाए ॥ जे उच्च ते मध्यम जाति थाए ॥ ज्यं मोहमेतर्त
 मुनीइ जाए ॥ ल्यं मयु सूरि पुरयद्ध थाए ॥ १५ ॥ चतुर्थ एकलनापक
 पुण्ये अकेलो जिव स्वर्ग जाए ॥ पापे अकेलो जिव नर्क जाए ॥ ए जीव जा जा
 व करेअकेलो ॥ ए जाणिने ते ममता महेलो ॥ १६ ॥ उपजाति छद ॥ ए एकनो जी
 व कुटव योगे ॥ सुखी दुखी ते तस विप्रयोगे ॥ स्त्री हाथ देखी वलयो अनेना ॥
 मी प्रबोध्यो तिणथी वहेलो ॥ १७ ॥ पंचम अन्वत्तनावना ॥ जो आपणो देह
 न होई ॥ तो अन्यको आपण मिच कोई ॥ जे सर्व ते अन्य इहां नणीजे ॥ केहो नि
 हां हर्ष विपाद कीजे ॥ १८ ॥ देहादि जे जीवपकी अनेरा ॥ द्यो ड ख कीने त
 नासकेरा ॥ ते जाणिने वाघणिने प्रबोधी ॥ सुकोसले स्वांगन सारकीरी ॥ १९ ॥ ज
 अशुचिनावना ॥ काया महा एह अशुचितार्ह ॥ जिहा नव द्वार वहे सदाई ॥ क
 रिक्पूर सुदृश्य सोई ॥ ते काय संयोग मलीन होई ॥ २० ॥ अशुचि देही नर नाकि को
 ॥ म राच जे ए मजमूत्र सेरी ॥ ए कारमी देह असार देखी ॥ चतुर्थ चक्रिय पण ते उर्वरी
 ॥ २१ ॥ सप्तमी आश्रवनावना ॥ मालिनी छद ॥ इह अविरति मिथ्या योग पापादि सार
 ॥ २२ ॥ नव जीवा आश्रवे कर्म बाधे ॥ करम जनक जेने आश्रवा जे न रूपे ॥ स
 मर समय आत्मा सवरी सो प्रबुद्धे ॥ २३ ॥ इवजा छद ॥ जेकुडरीके व्रतवादि
 ॥ नार्तिणू तेवनि राज्य लीयु ॥ तेड ख पाय्या नरके घणेर ॥ तेहेतु एआश्रव दोषकेरा ॥
 अष्टमी सवरनावना जे सर्वथा आश्रवने निरुधे ॥ तेसवरी सवरनाव साधे ॥ ते नाववरी
 गुरुवज्र स्वामी ॥ जेणे त्रिया कचन कोढिवासी ॥ २४ ॥ नवमी निर्जरा नावना ॥ मानिनी
 छद ॥ ड्यदस तपजेदे कर्म ए निर्जराणा उत्तपति थिति नाशे लोक नावा जराए ॥ ज
 जग बोधी ज्ञेना धर्मबुद्धी ॥ नव हरणि विनावो नावना एह शुद्धी ॥ २५ ॥ उपजाति छद ॥
 वे निर्जरा काम सकाम तेही ॥ अकाम जे ते मरुदेवि जेही ॥ ते ज्ञानथी कर्मह निर्
 रोजे ॥ दृढ प्रहारी परि तो तरीजे ॥ २६ ॥ दशमी लोकनावना ॥ मानिनी उद
 जिम पुरुष विलोये ए अधो लोक तेवो ॥ तिरिय पण विराजे थाल स्योनुत जे
 वो ॥ उरध मुरज जेवो लोकनाले प्रकास्यो ॥ तिमज नवन जानु केवनी हान
 नास्यो ॥ २७ ॥ एकादश बोधिदुर्लभनावना ॥ स्वागता उद ॥ बोधि बीन लई
 जेह आराधे ॥ ते इनासुत परे शिव साधे ॥ धर्म नावन जेही नवि नावो ॥ रा

मंत्रप्रतिपदे सुख पादो ॥ २० ॥ अथ रागविषे ॥ इन्द्रजा वंदः ॥ रागे स गने जव
 वंध जाणी ॥ जे जाण ते राग वडो अनाणी ॥ गोरी नणे राग महेन रागी ॥ अयोग वेवा नि
 जवुडि जाणी ॥ २० ॥ अथ वैषयिने ॥ रे जीव विवैष मने स आणे ॥ विवैष संसार
 निदान जाणे ॥ मामृ नष्टे मिजि कूट कीर्थ ॥ जुवं सुनडा शिर आल दीर् ॥ २१ ॥
 अथ संतोषविषे ॥ वसंतनिलका वंदः ॥ संतोष तूम जनने सुख होय जेवुं ॥ ते उच्य
 जुच्य जनने सुख नादि तेवुं ॥ संतोषवंत जनने महु लोळ मेवे ॥ राजेंद्र रंक सरि
 ग्या रगि जेह जोवे ॥ २२ ॥ अथ विवेकविषे ॥ उपजाति वंदः ॥ जो जेह चित्ते सुवि
 देक जाणें ॥ तो मोह अंगार त्रिकार नाजे ॥ विवेक विद्वानतणे प्रमाणे ॥ जीवादि जे
 वस्तु स्वभाव जाणे ॥ २३ ॥ इन्द्रजा वंदः ॥ बाजा पणे नयम योग
 धारी ॥ वषांठने कावजि जेण तारी ॥ श्रीवीरकेरो अयमच तेई ॥ सुज्ञान पाम्यो सु
 विवेक तेई ॥ २४ ॥ अथ निवेदविषे ॥ शार्दूलविक्रीडितध्वं ॥ जे वंधूजन कर्म वंधन जि
 ना, जोगा रुजंगा गिणे ॥ जाणतो विपत्ताखी विषयता, संसारता ते हणे ॥ जे सं
 सागर रागहेतु जनने, संसार जावा हुवे ॥ जावां तेई विरागवंत जनने, विराग्यता
 दाववे ॥ २५ ॥ वसंतनिलका वंदः ॥ निवेद ते प्रवज डुर्नर वंदिखाणो ॥ जे ठोडवा
 मनधरे बुध तेह जाणो ॥ निवेदथी तजिय राज विवेक लीयो ॥ योगेंद्र चतुर्हरि सं
 यम योग लीगो ॥ २६ ॥ अथ आत्मबोधविषे ॥ ए मोहनींद तजि केवज बोध हेते ॥
 ते ध्यान शुद्ध रुढि जावनि एक चित्ते ॥ ज्युं नि प्रपंच निज ज्योति स्वरूप पावे ॥
 निबोध जे श्रव्य मोह सुखार्थ आवे ॥ २७ ॥ माजिनी वंदः ॥ जवि विषयतणा जे
 चंचला नाख्य जाणी ॥ प्रियतम प्रिय योगा जंगुरा चित्त आणी ॥ करमदल खपे
 ई केवज ज्ञान तेई ॥ धन धन नर तेई मोह साधे जिकेई ॥ २८ ॥ इति मोहव
 चतुर्थः समाप्तः ॥

उपजाति वृत्तं ॥ इत्येवमुक्ता किल सूक्तमाला विनूयिता वर्गचतुष्टयेन ॥ तनोदु
 ाजा मयिकं जनानां कंठस्थिता मौक्तिकमाजिकेव ॥ १ ॥ शार्दूलविक्रीडितं वृत्तं ॥
 आग्नीन्मज्जुणसिंधुपार्वणशरी श्रीमत्तपागघ्नप सूरि श्रीविजयप्रज्ञानिधगुरुर्बुध्या
 जितस्वगुरु ॥ तत्पट्टांड्यचूधरो विजयते ज्ञास्वानिवोद्यत्प्रन सूरिश्रीविजयादिर
 ब्रसुगुरुवैष्णवानंदचू ॥ २ ॥ आपावृत्तं ॥ विख्यातास्तज्ञ्ये, प्राज्ञा श्रीशान्तिवि
 मलनामान ॥ तत्सोदग वचूबु प्राज्ञा श्रीकनकविमलाब्हा ॥ ३ ॥ तं पासुजै विनेया
 विमान् कथाविमज्ज इत्याब्हा ॥ तत्सोदरो द्वितीय केसरविमज्जानियो ऽवरज ॥ ४ ॥
 तेन चतुर्निर्वेगं, रचिता जापानिबद्धरुचिरं ॥ सूक्तानामिह माज्ञा, मनोविनोदाय

बालाना ॥ ५॥ वेदेष्विषि चङ्, प्रमिते श्रीविक्रमाहते वर्षे ॥ अग्रंयि सूक्तमाना केन
विमलेन विबुधेन ॥ ६ ॥ इति श्रीसूक्तमुक्तावली सप्तर्षि.

॥ श्री शखेश्वरपार्श्वनाथाय नमः ॥

अथ

श्री विनयविजयजी उपाध्यायरुत शातसुधारस अथ अर्थसहित प्रारं
शादूलविक्रीडितचट्ट ॥ नीरधे जवकानने परिगलत्पचाथ
वाजोधरे नानाकर्मलतावितानगढने मोढाधकारोद्भुरे ॥
भ्रातानामिह देहिना स्थिरकृते कारुण्यपुण्यात्मनिस्तीर्थ
शौ प्रथितास्सुधारसकिरो रम्या गिर पातु व ॥ १ ॥

अर्थ ॥ प्रथमअथकर्ता अथनेयावे श्रीतीर्थकरदेवनी वाणीनी स्तुतिकरी म
लाचरणकरेठे हेनव्यो जेमा कोइठिइनथी एटलेनिकलवानो वारणोनथी वनीनेसा
समस्तप्रकारे पाचआश्रवरूप मेघ वरसीरह्युते तथानानाप्रकारना ज्ञानावरणीपावि
क कर्मोनीप्रकृतिरूप वेलियेकरीआस अनेमोहरूप अधकारेकरीपुक्त एहवोआव
सारूपयन तेमाफिरनाराजे प्राणीओ तेने स्थिरकरवानेअर्थ करुणायेंकरीपवित्रे
अत करणजेहनो एहगा चतुर्विधसघरूप तीर्थेनाईश्वरजे श्रीतीर्थकरदेव तेणेउप
सेजी अमृतरसने वरसती एहवीरमणीयजेवाणी ते तमारु रक्षणकरा ॥ १ ॥

द्रुतविलवित वृत्तत्रयास्फुरति चेतसि जावनया विना न वि
डपामपि शातसुधारस ॥ न च सुख कृशमप्यमुना विना
जगति मोढविपादविपाकुले ॥ २ ॥ यदि जवभ्रमखेदप
राहमुख यदि च चित्तमनतमुखोन्मुख ॥ शृणुत तत्सुधि
य शुचिजावनानृतरस मम शातसुधारस ॥ ३ ॥ सुम
नमो मनसि श्रुतपावना निदधता द्यधिका दश जावना ॥
यदिद रोदति मोढतिरोढिताज्ञतगतिर्विदिता समतालता ॥ ४ ॥
अर्थ ॥ हवेजेशातसुधारसते जावनाओविना स्फुरतो नथी तेकहेने विद्वाननाही

ना अंतःकरणमापण शांतिरूपममृतनोरस तेजावविना स्फुरतो नथी अने मोह
तथा खेद तद्रूपविपेकरीच्यात एहवोजेजगत तेमां शांतसुधारसविना किंचित्मात्र
योमोपणसुखनथी ॥ १ ॥ माटेआशांतसुधारसनामा ग्रंथसांजलवानो उपदेशकरे
हेवुद्धिमंतो जोतमारुमन संसारत्रमणकरवाना खेवेंकरी पराङ्मुख उपरांतूं थयोहोय
अनेजेमां अनंतसुखते एहवोजेमोह तेनासुखपामवानेविपे सन्मुखथयो होय तोजेमां
मनोहरजावनानो रसजरेलोवे एवोमारो आशांतसुधारसनामा ग्रंथसांजलो ॥ ३ ॥
हवे जावनार्थी समताप्रगटथायतेकहेते हेपमितजनो आसंसारमां जेनुंभ्रवणमा
त्रकरवायीज पवित्रतानेकरनारी एहवीचारजावनाते तो तेने धारणकरनारो जेजीव
तेनाकृद्वयमां मोहजेअज्ञान तेने आघादितकरनारी अनेजेहनी अजुतगतिते एहवी
प्रख्यात समतारूप वेलीप्रगटथरो ॥ ४ ॥

रथोद्धतावृत्तं॥आर्तरौडपरिणामपावक छुटजावुकविवेकसौष्ठवे॥
मानसे विषयलोलुपाल्मना क प्ररोदितितमां समांकुरः ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेसमतापामवाने जे अयोग्यहोयतेकहेते जेनुंमन पांचेंडियना त्रेवीत
विषयोनेविपे लोलुपते एहवाप्राणीओने आर्त रौडध्यानेकरीने उत्पन्नथयेली एह
वीजे मातापरिणामरूप अग्नि तेऐकरीने जावनाना रसनेविपे जे चतुरपुरुषोते तेना
विचाररूप रुडापणुं जेमांथीवलीगुंते एहवाप्राणीओना मनमां समतानोअंकुर
किहांथी उत्पन्नथाय अर्थातनजथाय ॥ ५ ॥

वसंततिलकावृत्तं॥यस्याशयं श्रुतकृतातिशयं विवेकपी
यूपवर्परमणीयरमं श्रयंते ॥ सजावना सुरलता नद्दि
तस्य दूरे लोकोत्तरप्रशमसौख्यफलप्रसूतिः ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवेसमतापामवाने योग्यहोयतेकहेते सिद्धांतभ्रवणादिकेकरीने अत्यं
तपणे संपूर्णजरेला वृद्धिपामेजा तथा विवेकरूप अमृतसृष्टीनी रमणीयजेक्रीडा ते
ऐकरीने रम्यके० मनोहर शोचायमान एहवांजेनां अंत करणते तेवांअंत करणो
मां सजावनार्थो श्रयंतेके० प्रवेगकरेते तेथीतेपुरुषने लोकोत्तरजे प्रशमके० शांतर
सनासुख अर्थात्मोहनुग्व तेनाफलनं प्रसवनारी एहवीजे सुरलताके० कल्पलता
ते दूरनथी अर्थात् तेहने मोहदूरनथी ॥ ६ ॥

अनुष्टुप्वृत्तद्वया॥ अनित्यताशरणते जवमेकत्वमन्यता ॥ अशौच
माश्रव चालम् सवरं परिजावय ॥ ७ ॥ कर्मणो निर्जरा धर्मं सुक्ता
लोकपद्मति ॥ बोधिर्जलजतामेता जावयन्मुच्यसे जवात् ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ इवेवे श्लोकेकरी आग्रथमांजाववानी वारजावनाश्रोनो नामकहे
अनित्यजावना १ अशरणजावना २ ससारजावना ३ एकत्वजावना ४
न्यत्वजावना ५ अशुचिजावना ६ आश्रवजावना ७ सवरजावना ८ हेआत्मातुं एव
वनाश्रोनो विचारकर ॥ ७ ॥ ९ कर्मनिर्जराजावना १० धर्मजावना ११ कदाप्र
रनो लोकरूप जावना १२ बोधिर्जलज जावना ॥ हेआत्मातुं एवारजावनाश्रोनो
चाकरतोपको ससारथकोमुक्तयइस ॥ ८ ॥

पुष्पिताग्रावृत्त ॥ वपुरवपुरिद विदभ्रलीलापरिचितमप्यतिजगुरं नरा
णा ॥ तदतिजिह्वयौवनाविनीत जवति कथं विडुपा महोदयाय ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ इवेप्रथमअनित्यजावना जावतां शरीरनु अनित्यपणुदेखादेने
नृजन आगतमां अग्रजीनानोपरं कृणजगुर अनेजेहनो जयकरवो
एने एहयो तरुणअस्यापेकरी यन्मत्त मदनजे कामदेव तेनानेहदु सुंदर एव
जे मनुष्योनुगरीगते रिदान्जे पंडितलोक तेनापण महोटा उदयकरवानु
शीरीनेपाय अपितुनहीनपाय ॥ ९ ॥

शादूलबिर्कडित वृत्तद्वया॥ आयुर्वायुतरत्तरंगतरल लमाप
द सपद सर्वपांडियगोचराश्च चटुला सध्याभ्ररागादिवता॥
मित्रस्त्रीम्वजनादिसगममुर स्वप्रेडजालोपम तत्कि वस्तुज
ये जंरुद्विद मुद्रामालयन यत्सता ॥ १० ॥ प्रातर्भ्रातरिदाय
दानरुचयो ये चेतनाचेतना दृष्टा विश्वमन प्रमोदविज्जरा जा
वा स्वत मुंदरा ॥ ताम्स्तत्रेव दिने रिपाकविरसात् दा नश्य
त पश्यनश्चन प्रेतदन जटानि न जयप्रेमानुवच ममा ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ इवेवेकार्येकरी समारनो अनित्यपणुदेखादेने हेप्राणी आसत्तानं
देहेही मदनययन एदने पाणीनातरंग तेदनीपर आयुपणयन
रिद्विद्वज्जरा मरविश्यां तेरंग रिपतिपेकरीपुक्तने अने समस्त रुपमरि

विषयते ते संध्याकालना आकाशजेवासुंदरते एटले संध्याना अत्ररागनीपरें सुंदर
तोते पण अत्ररागनीपरें थोडीवारपठि विनाशशीजते तथा मित्र स्त्री स्वजन इत्या
दि कोनोजे समागम तेषेकरीने थयेजुंजेसुख तेस्वप्नसरीखुं किंवाइंजालसरखुंते ते
वारें आसंसारमां सत्पुरुषोने आश्रयकरवायोग्य कइवसुठेवारुं, अर्थात्कोइजनथी
सर्वविनाशशीज अनित्यते इतिभाव ॥ १० ॥ वली आतके हेनाई आजगतमां
जे प्रजातसमयें स्ववृत्तांतिवान तथा अत्यंतपणे जगतने आनंद आपनारा अने
स्वतासुंदरजे चेतनपदार्थ अने अचेतनपदार्थना जावदीगहोय तेपदार्थोना काल
परिपाक थयाथी तेहिजदिवसे शोचार्येकरी हीन थईजायते अने नाशपामेठे ए
हवापदार्थोने जोनारो एहवो महासुं हतके नष्टथयजुं जे अंतःकरण ते संसार
संबंधने मूकतुंनथी ए कहेवी महोटी खेदनीवातते ॥ ११ ॥

॥ प्रथमजावनाष्टकं रामगिरिरागेण गीयते ॥

मूढ मुह्यसि मुधा ॥ मूढ मुह्यसि मुधा ॥ ध्रुवपदं ॥ विन्नव
मनुचित्य हृदि सपरिवारं ॥ कुशशिरसि नीरमिव गलद
निलकंपितं ॥ विनय जानीहि जीवितमसारं ॥ मू०॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेवलीविशेषें अनित्यजावना जावतोयको संसारनुं अनित्यपणुं देखाडे
ते हेमूर्खशिष्य तु परिवारसहित पोतानीसंपत्तिनुं चिंतनकरीने शुंभ्यर्थमोहपामेठे
वायुयें हलाब्योयको कंपायमानथयीने गलीजनारो एहवो दर्जनाअग्रजागें रहेना
रोजे पाणीनुं विडुओ तेनीपरें हेविनय आ तहासुंजीवितव्य असारते एमजाण एरीतें
विनयविजयजीउपाध्याय पोतेपोताने प्रतिबोधकरतो बीजानेपण उपदेशकरेते ॥ १ ॥

पश्य जंगुरमिदं विषयसुखसौहृदं पश्यतामेव नश्यति सदासं ॥

एतदनुद्हरति संसाररूपं रयाज्वलकूलदवालि कारुचिविलासं ॥ मू०॥ २ ॥

अर्थ ॥ वलीहेमित्रतु जो के आविषयसुखते ह्णजंगुरते जेमकोई हाथतालीदेई
ने हसतांहसतांज नागीजायते तेनीपरें विषयसुखपण जोतांजोतांज नहता एह
वार्यजायते वली आ संसारनुं स्वरूपते वेगेकरीने जनारी एहवीजे बीजली तेना
जघुकानी कांतीनुं अनुकरण करेते एटले एतंसारनुं स्वरूपते बीजलीनीपरें चंचलते ॥ २
हंत हतयौवनं पुत्रमिव शौवनं ॥ कुटिलमति तदपि लघु दृष्टनष्टं ॥ तेन
वत परवशापरवशा हतधियः ॥ कटुकमिह किं न कलयति कष्टम् ॥ मू०॥ ३ ॥

अर्थ ॥ आ एकमहोटी खेदनीयातवे के डटतारुण्यपणुंते कुतरानी पुढीमिरिल्लो
वांको थने जेहने जोतावारज तुरतनही एवोथईजायवे अर्थात् नाशपासीजायवे
वा तारुण्यपणाने परवशाके० पराधीनचयला हतवियके० नष्टबुद्धिवतजे पुरुषोवे
ते सत्तारमां परवशाके० स्त्रीयो ते कष्टकारी कडवाफलनीआपनारीजे एहबु जाण
तानथी माटे वतइतिखेदे एणएकमहोदु खेदनोज कारणवे ॥ ३ ॥

यदपि पिण्याकतामगमिदमुपगत ॥ जुवनहुर्जयजरापीतसारं ॥ तदपि
गतलज्जमुन्नतिमनो नांगिना वितथमतिकुथितमन्मथविकारं॥मू०॥४॥
अर्थ ॥ जोपण त्रशेलोकना प्राणीओ जेने जीतवाने अत्यंतअसमर्थ एहवीजे
जराअवस्था तेणेकरिने जेपुरुषनु सारके० सत्वपणु जतुरसुवे एटजे जरायेंकरी
नारीरक्षीणचरंगपुंजे एहबु एगरीर डर्जल यथु होय तोपण निर्लज्जप्राणीओनां मन
निष्कृत बुद्धिची उपद्रवचयला कामविकारने मृकतानथी ॥ ४ ॥

सुरामनुत्तरसुरायधि यदतिमेष्टर ॥ कालतस्तदपि कलयति विरामं॥ क
तरदितरत्तदा यस्तु मासारिका॥स्थिरतर ज्वति चितय निकाम ॥मू०॥५॥
अर्थ ॥ दुष्टोरे पांशुअनुत्तरगिमाननां घणज पुष्टकारीसुखवे तेनीपण मयांका
वे ते पणकाजेंकरी मयांदापुरीयपाची विगमपामेजे तो पांच अनुत्तरगिमान करतो
एवी धीनीरुंरंगुवे जेसत्तारमां वधारेस्थिरीनूतयगे एगतनो तु महोटीविचारकर
ये सम क्रीडिता ये च जृगमीडिता ये महाकृष्महि प्रीतिवाढातान्
जनान्प्रीदय नन जम्मजृयगतान्निविगका स्म इति ॥५॥
अर्थ ॥ जेरीमाये आपणे उदमेम गमता गनता क्रीडारता तथा जेरीमा
पणे अल्पत मुनिवृत्तां अने जेरीमाये आपणेप्रीतीयेकरी धानताहता तेविजज
एनि जम्मनृत चरंगपना देगीने पण जोश्रम निगक रहियेठये तो वतइतिखेदे
एवोने अमागे प्रमाद तेप्रमादने वि कागडाजा ॥ ५ ॥

अमहदुग्मिष्य निमिषति मिभूमिंवेननाचेतना सरंजाया ॥ ६ ॥

लोपमा स्वन्ननवनमगमास्तेषु रज्यति मुदम्बजाया ॥ मू० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेम समुद्रना कलोन वाग्यार अन्यत्रययीने नाशपामेजे तेमज जगत
मं रूपाव अने जगमदकार्योना जायवे एमजाणवु अने जगतमां दुष्यादि ॥ ७ ॥
वेरजे तेमवे इव न मगियांजे तो एहवा यदार्थावर समुद्रप्राणीनुं दुर्गीतपामज

कवलयन्नविरतं जंगमाजंगम जगदहो नैव तृप्यति कृतांतः ॥ मुखग
तान् खादतस्तस्य करतलगतेर्न कथमुपलप्स्यतेऽस्माच्चिरंतः ॥ मू०॥८॥

अर्थ ॥ बली स्थावर अने जंगमात्मक जगतने निरंतर नष्टकरणकारनारो एहवोजे कृ
तांतके ० यमते तृप्तथातो नथी एमहोटाद्याश्चर्यते तोमुखमां आव्याप्राणीनो नष्टणक
रनारोजे कालतेनाजहायमां रहेनारा अमेठैयें ते अमारोमृत्यु केवीरीतेनथाय॥८॥

नित्यमेकं चिदानंदमयमात्मनोरूपमन्निरूप्यसुखमनुभवयं ॥
प्रशमरसनवसुधापानविनयोत्सवो भवतु सततं सतामिह न
वेऽयं ॥ ९ ॥ इतिमहोपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणेशिष्योपा
ध्यायश्रीविनयविजयगणिविरचिते शांतसुधारसगेयकाव्ये
अनित्यज्ञावनाविज्ञावनो नाम प्रथमः प्रकाशः ॥

अर्थ ॥ तेमाटे नित्य एकचिदानंदमय जे महारोआत्मा तेहनुं स्वरूपजोर्णे सु
खनो अनुभव हुंकरीग इहां विनयविजयजी उपाध्यायकहेठेके आ मनुष्यनवमां
शांतिसरूपजे नूतनअमृत तेहनेपानकरवानो उत्साह सत्पुरुषोने निरंतरहोजो ॥९॥
इतिश्रीमन्महोपाध्याय श्रीकीर्तिविजयगणेशिष्योपाध्याय श्रीविनयविजयगण
विरचिते शांतसुधारसगेयकाव्ये अनित्यज्ञावनाविज्ञावनोनाम प्रथमःप्रकाशः ॥

शार्दूलविक्रीर्णितं वृत्तं॥ये पट्खंडमहीमहीनतरसा निर्जित्य वभ्राजिरे ये च
स्वर्गभुजो भुजोर्जितमदा मेघुर्मुदामेघराः ॥ तेपि क्रूरकृतांतवक्ररदनैर्निर्द
ल्यमाना दृढदंष्ट्राणाः शरणाय हा दश दिशः प्रेक्षंत दीनाननाः ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेवीजी अशरणजावना जावेठे आसंसारमां मृत्युआवेथकेकोर्णे को
हुं शरणनथी एमदेखाडेठे हाइतिखेदे जेपुरुष महोटापराक्रमेकरी ठखंमष्टयवी
जीति शोचानेपाय्या एहवा चक्रवर्ती तथा जेहंपंकरीपुष्टययला अने जेहनी छ
जात्रोमां उत्कृष्टवलते एटजे स्वर्गनासुखनोगवीने आनंदपाय्याठे एहवा देवताओ
नेपण जेवारं क्रूरहृदयवंत जे यम तेपोताना मुखमांजेई दांतोनावजात्कारेकरी न
ष्टणकरे तेवारं तेअशरण थयायका दीनमुखकरी कोर्णुशरणजेवानेअर्थे दश
दिशायें जूएठे तोपणतेने कालनादांतमांथी मूकाववाने कोई समर्थनथाय ॥ १ ॥

स्वागतावृत्तं ॥ तावदेव मदविभ्रममाली तावदेव गुणगौरवशा
ली ॥ यावदहमकृतांतकटाक्षेर्नेक्षितो विशरणो नरकीटः ॥ २ ॥

अर्थ ॥ माटेजेनो रक्षणकरनार कोईनथी एहवो एमनुष्यरूपीओ कीटजेकीहो ते हनेजिहांसुधि सहनकरवाने डुर्जन एहवोजेकाल तेणे पोताना कटाहेंकरीजोपुन थी तिहांसुधी मदजे अहकार तेनाविलासेकरी शोनेने अने तिहांसुभीज गुणो नो गौरवपण धारणकरेने ॥ २ ॥

शिखरिणीवृत्त ॥ प्रतापैर्व्यापन्न गलितमथ तेजोनिरुदितैर्गत धैर्योद्योगै श्रुथितमथ पुष्टेन वपुषा॥प्रवृत्त तद्व्यग्रदणविषये बाधवजनैर्जने कीनाशेन प्रसन्नमुपनीति निजवश ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ पण जेप्राणीने जेवारे यमराजायें पोताने स्वाधीनकखो तेवारे तेप्राणी नो प्रतापपण नाशपाय्यो अने उदितययलुजेतेज हतु तेपणगलीगयु तथा धैर्य अ ने उद्योग पण जतुरखु बली शरीरपुष्टहतो तेपण शिथिलथईगयु अनेतेपुरुषतुं एकटुं करेलु इष्य लेवाने अर्थ बाधवजन जे नाईओ प्रमुख हता ते प्रवर्तयया ॥ ३ ॥

दीतीयचावनाष्टक मारुणीरागेण गीयते

स्वजनजनो बहुधा हितकाम प्रीतिरसैरचिराम॥मरणदशावशमुपगत वत रक्षति कोपि न सत ॥१॥ विनय विधीयता रे श्रीजिनधर्म शरण॥ अनुसधीयता रे शुचितरचरणस्मरण ॥ वि० ॥ १ ॥ ध्रुवपद ॥

अर्थ ॥ फिरि सम्यक्दृष्टीजीवे विशेषेकरी अशरणचावनाने कहेने जेपोताना स्वजनलोकने तेथणुज हितनावाढक तथा प्रीतिनाराखनार दिकरीते घणाप्रकारे रुडावे पणतेसर्व स्वार्थनिमित्तेजाणवा ए तात्पर्यने परतु त्पुरुषो जेवारे जीव मरणअवस्था पामवाने तैयारययो तेवारेतेनु सरक्षण र कोईनथी ॥ १ ॥ तेमाटेग्रंथनाकर्ता श्रीविनयविजयजी उपाध्यायकहेने के नय तु श्रीजिनधर्मतुं शरणकर अने पवित्र एहवुजे चारित्र्यतेनु स्मरणकर ॥ २

तुरगरथेचनराष्ट्रतिकलित दधत बलमस्खलित ॥ हर

ति यमो नरपतिमपि दीन मैनिकइव लघुमीन ॥ वि० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ घोडा रथ हाथी पायदल एचतुरगणी सेनायेकरीपुक्त तथा पोतेंपण अस्वलित वजने धारणकरनारो एटलेकोईकाले खलनापामेनही एहवो महापराक्रमवत राजा तेनेपण जेरीतें मैनिकके० माठलानोमारनार जटवेईने लघुमीनके० न्हाना दीनमाठजाओने पकडीजियेने तेरीतें यम परमीजियेने ॥ ३ ॥

प्रविशति वज्रमये यदि सद्ने तृणमथ घटयति वदने ॥

तदपि न मुंचति दत्तसमवर्ती निर्दयपौरुषनर्ती ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थ॥ जो वज्रमय एटले वज्रनाज परमाणुयें वनावेला घरमांप्रवेशकरे अथवा मुखमां तृणपलाधारणकरे परंतु निर्दय अने पराक्रमेंकरी नाचनारो तथाजेहनी सर्वेनेविषें समानयातकरवानीजवृत्तिठे एहवोजेयम ते तेनेपण मूकतोनथी ॥ ४ ॥

विद्यामंत्रमद्वौपधिसेवां सृजतु वशीकृतदेवां ॥ रसतु

रसायनमुपचयकरणं तदपि न मुंचति मरणं ॥ वि० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हेप्राणी जो देवतानुंसाधनकरी पोतानेस्वाधीनकरो अथवा महोटीम होटी विद्याओ साधनकरो मंत्रसाधनकरो तथा महोटी औपधिओसाधी गरीरपु णी करवानेअर्थे आरोगो तोपण मरण मूकतुंनथी ॥ ५ ॥

वपुपि चिरं निरुणद्धि समीरं पतति जलधिपरतीरं ॥ शिर

सि गिरिधरोद्धति तरसा तदपि स जीर्यति जरसा ॥ वि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हेजव्यो जो समाधीघडावी शरीरने घणाकालमुधी वायुनोरोधकरो अथ वा समुद्रने पहेजाकांठे जईवेशो अथवा वलात्कारें पर्वतनाशिखरउपर चढीवेशो तोपण जराअवस्थायी ह्रीणयवुं ते कांईबंधयतुनथी ॥ ६ ॥

सृजतीमसितशिरोरुहललितं मनुजशिरोवलिपलितं ॥ को

विदधानां नृधनमरसं प्रजवति रोडुं जरसं ॥ वि० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ कालाकेशेंकरीने घणोजमुंदर एहवो मनुष्यनो कालोमस्तक तेने सपेतप णानी करनारी तथा शरीरना मांसनोनागकरनारी खोखरासरीखोकरी नशोनसने खूरी करीवेखाडनारी पृथ्वीउपर मेघसमान शरीरतेने शुष्ककरीनाखनारी एहवीजरा अवस्था जेवारें प्राणीने आवडो तेवारें तेनोरोधकरवाने कोण सहायनूतयसे थ पातु कोर्षण वृद्धावस्थानो रोधकरवाने समर्थनचाय ॥ ७ ॥

उद्यत उग्ररुजा जनकायः कः स्यान्नत्र सहायः ॥ एकोऽ

नुजवति विधुरूपरागं विजजति कोपि न जागं ॥ वि० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हेआत्मा जेवखतें तादहंशरीर उग्ररोगेकरी व्याप्तयागे तेवखतें तुजने कोणसहाययागे ! जूओ जेमचंडमा एकजोपोतेज राहुना ग्रहणनी पीडाजांगवेठे प

रतु नक्षत्र अथवा ताराकोईपण तेनाडु खमांविजागलेतानथी तेम ३ १ १ १
 रोगादिक डु खप्राप्तथडे तेवारे ताहरोकोईपण संबधी तेडु खमांविजागलेतानथी
 शरणमेकमनुसर चतुरंगं परिहर ममतासग ॥ वि० ॥ ए ॥ इति श्रीशांतिसुधार
 स गेयकाव्ये अशरणजावनाविजावनो नाम द्वितीय प्रकाश ॥
 अर्थ ॥ माटे दान शीज तप अने जाव एचार अंग जेहनाडे एहवाएक ३
 तु शरणकर अने ममत्वनो सग परिहर हेविनथ तु शिवसुखनो निधान ५
 जे शांतसुधारत तेतुंपानकर ॥ ए ॥ इति श्री शांतसुधारसगेयकाव्ये
 वना विजावनोनाम द्वितीय प्रकाश ॥

शिखरिणीवृत्तत्रय ॥ इतो लोच ह्योच जनयति डुरतो दवड्वो
 ह्यसह्योचोचि कथमपि न शक्य. शमयितु ॥ इतस्तृष्णाऽह्वा
 णा तुदति मृगतृष्णेव विफला कथ स्वस्थे स्थेय विविधजन्यी
 मे नववने ॥ १ ॥ गलत्येका चिता नवति पुनरन्या तदधिका
 मनोवाक्काये हा विकृतिरतिरोपात्तरजस ॥ विपज्जर्तावर्ते जडिति
 पतयालो प्रतिपद न जतो ससारे नवति कथमप्यतिविरति ॥
 ॥ २ ॥ सहित्वा सतापानशुचिजननीकुहिकुहरे ततो जन्म प्राप्य
 प्रचुरतरकष्टक्रमहत ॥ सुखान्नसैर्यावत्स्पृशति कथमप्यतिवि
 रति जरा तावत्काय कवलयति मृत्यो सहचरी ॥ ३ ॥

॥ हवे श्रीजी ससारजावना जावेडे आ मसारमा डुरतके० घणोमहोडो जेहना
 अतनथी अनेदावानज सरिखो अर्थात् वनयग्रीसरखो एहवोजेलोन तेनेकोईपणरी
 ते उदयनेपामनारो जे लोचरूप अजोचि के० उदकते शांतकरी शक्तोनथी पणउजडो
 ह्योचने उत्पन्नकरेते वलीइहा ससारमा मृगतृष्णा जेवीरीतेविफलते तेवीरीतेइडियानी
 तृष्णा प्रेरणाकरेते तेपणरिफल
 ॥ तृष्णा ससाररूप अरण्यमा
 अस्मदिजायते तोफरी
 क्रमवत अने काया
 नके० न्दानापणुइ

तोएहवा अनेकप्रकारना नानाअधिनयेंकरी विहा
 स्वस्थपणे रहिशकिये ॥ १ ॥ आससारमां एक
 ए अधिक वीजीचिताआवी उत्पन्नथायते वनीम
 विकारथायते तथाअत्यतक्रोधना योगेंकरीरजो
 वेंससारमां विपत्तिरूप खाईनापाणीनी ग्रमरीमां

पगलेपगले पटनारा प्राणीओने कोईवागेडुखनो अंतश्चावतोनथी ॥ ३ ॥ वली पदे
लातो अपवित्रमाताना उदरनेविपे नानाप्रकारना उदरसंवंधी संतापोने सहनकर
तो कष्टनीपरंपरायेंकरी तामनतर्जनायेयुक्तथको रहेते अने जन्मपाम्यापडे जेटलामां
सुखानाम करवानेअर्थे कोऽपणपोताने यतीपीमाओ दूरकरेते परंतु एटलामांतो मृ
त्युनी सदचारिणी एहवीजे जराअवस्था ते आवीने प्राणीनादेहनो यासकरेते ते
वारें संसारमां सुखतेसुंते अर्थात् काईजनथी ॥ ३ ॥

उपजातिवृत्तं ॥ विभ्रांतचित्तो वत वंभ्रमीति पक्षीव रुद्धस्तनु
पंजरंऽगी ॥ नुत्रो नियत्याऽतनुकर्मतंतुसंदानितः सन्निहितां
तकौतुः ॥ ४ ॥ अनुष्टुप्वृत्तं ॥ अनंतान् पुञ्जलावर्ताननंतानं
तरूपभृत् ॥ अनंतशो भ्रमत्येव जीवोऽनादिज्जवाणवे ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ प्रारब्धे प्रेरणाकरेलो महोटाकर्मरूप तंतुयेंकरी बांधेलो कालरूप विद्या
ढानीपासं वेठेलो एहवोप्राणी वतइतिखेदे शरीररूप पंजरामां पक्षीनीपरें रुंध्योथ
को प्रातिवंत चित्तेकरीफिरेते ॥ ४ ॥ एरीतेंअनंतानंत शरीरानोधारणकरनारो एजी
वअनंतवीवार अनादिकालनो संसारसमुद्रमां अनंता पुञ्जपरावर्त्तरूप पाणीनी ज
मरीमां प्रतिघ्रमण करतोथको फिरेते ॥ ५ ॥

॥ तृतीयजावनाष्टकं केदारारागेण गीयते शांतसुधारसकुंभेमां एदेशी ॥

कलय संसारमतिदारुणं जन्ममरणादिजयजीत रे ॥ मो

रिपुणेद् सगलग्रहं प्रतिपदं विपदमुपनीत रे ॥ कण ॥ १ ॥

॥ त्रिविधोपप्रकारें संसारजावनाजावतो संसारनीवीकवेखाडेते मोहरूप

एकडगुंते तेषेकरी पगले पगले विपत्तीनेपामेला अरेजीव आ

कना जयेंकरी अत्यंतजयेंकरते एवं तुं जाण ॥ १ ॥

रिचयगुणैरिद् मुधा वध्यसे मूढरे ॥ प्रति

पद नयनय १ पुनयः परिजवे रसकृडपगूढ रे ॥ कण ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हेसुखेआत्मातुं स्वजन अने पुत्र इत्यादिकोनां परिचयगुणेकरीने गुंआ

संसारमां व्यर्थअंधायते वली पगलेपगले नवानवा अनुनवेकरी अने नवानवा परा

नवेकरी वारंवारतुं आलिगितनो एटले युक्तो ॥ २ ॥

घटयसि कचन मदमुन्नते कचिददो हीनतादीन रे ॥ प्र
तिजव रूपमपरापर वदसि वत कर्मणाधीन रे ॥ क० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हे आत्मा तु किहाकतो राजलक्ष्मीप्रमुख सपत्नीनामदने वाली किहाकतो हीनतापामी रांकजेवो जीखारीथई हीनतापणाने धारणकोटे वायाभर्य हे जीवतु कर्माधीनथको जन्मजन्मप्रतें अपरअपरके नवानवाज रूप रेठे कोईनवेजीखारी कोईनवेराजा कोईनवेतिर्यच कोईनवेनारकी वली एकजवमापण राजारकपणप्रमुख अनेकरूपधारणकरे ए केहेवो महोठो खेदनोहेतुठे ॥ ३ ॥

जातु शैशवदशापरवशो ॥ जातु तारुण्यमदमत्त रे ॥ जातु
डर्जयजराजर्जरो ॥ जातु पितृपतिकरायत्तरे ॥ क० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अरे जीवतु एकजवमापण कोईकवारेंतो वालकअवस्थाने आधीन रेठे अने कोईकवारेंतो तारुण्यअवस्थाना मदेकरी उन्मत्तथायठे वली कोईकवारें डर्जय जरा अस्थाये करी ड खवत्तथायठे अने कोईकवारें यमराजाना हाथमांसप डाईजायठे एहवी अवस्थाओने पामेठे ॥ ४ ॥

व्रजति तनयोपि ननु जनकता ॥ तनयता व्रजति पुनरेप रे ॥ जाव
यन् विकृतिमिति नवगते ॥ स्त्यजतमा नृजवशुचशेष रे ॥ क० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हे आत्मा आससारमा कोईजवमातो दीकरोते वापथायठे फरीकोई जवमां वापतेदीकरो थायठे एहवी सतारी पुरुषोनी गतिओनी फजेतीजोई मनुष्यजन्ममां जेना पुण्यशेषरह्याठे एहवो तु आससारने सूकीआप ॥ ५ ॥

यत्र ड खातिगटवलेवरनुदिन दहसे जीव रे ॥ दत्त
तत्रैव रज्यसि चिरं मोहमदिरामदहीव रे ॥ क० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ अरे जीव आससारमा ड ख तथा आरतिजेचिता अने रोगरूप बावान लेंकरीने तुं नित्यनित्यप्रते दाजेठे तोपणमोहरूप मदिराना मदेकरी उन्मत्तथोई तेमां जपणाकाजसुगी अतुरक्तथायठे माटेवतइतिखेवे मोहनाफवेज जीवडु खीथायठे ॥

दर्शयन् किमपि सुखवैजव ॥ सदरस्तदथ सहसेव रे ॥ विप्र
लजयति शिशुमिव जन ॥ कालवटुको ड्यमत्रैव रे ॥ क० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ अरे जीव जेमकोडजघुवालकने उगवासारु कोइकचीजतेनाहाथमां था पीपाढी बीनवीनश्यें तेम दत्तइतिखेवे आजगतमां कालरूपीथो वटुकके ० चार ते

शांतसुधारस.

तुजने कांश्चमुख ऐश्वर्यादिक देखाहीने अकस्मात् तेसुखने जाणेनजहता
 करीनाखेते एम ठोकराने गगवानी रीतें कालरूपबहुक लोकोने गेठे ॥ ७ ॥
 सकल संसारजयजेदकं ॥ जिनवचो मनसि निबधान रे ।
 विनय परिण मय निःश्रेयसं ॥ विहितशमरससुधापान रे ॥ ८ ॥
 इति श्री शांतसुधारस गेयकाव्ये संसारजावना विजावनो
 नाम तृतीयः प्रकाशः ॥

अर्थ ॥ तेमाटे अरेविनयतुं शांतिसुधारसतुं पानकरी समस्तसंसारिकजय
 नाशकरनार एहवा जिन श्री वीतरागनावचनने मनमांधारणकर अने मोक्षपा
 एरीतें विनयविजयजीउपाध्याय पोतेजपोताना आत्मानेतीखामण आपेठे ।
 इति श्री शांतसुधारसगेयकाव्ये संसारजावना विजावनो नाम तृतीयः प्रकाशः ॥ ३ ॥
 स्वागतावृत्तां ॥ एक एव जगवानयमात्मा ज्ञानदर्शनतरंगसरंगः ॥
 सर्वमन्युपकल्पितमेतत् व्याकुलीकरणमेव ममत्वम् ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेचोयी एकत्वजावना जावेठे एकज जगवानते आत्मात्रे अने ज्ञानदर्श
 न नथा चारित्ररूप तरंगेकरीने तरंगके ० विलासीठे पणते आत्मातिवाय बीजाजे
 कांई कल्पितपुनजादिकठे तेसर्व ममतास्पदमांज व्याकुलकरनारात्रे ॥ १ ॥

प्रबोधतावृत्तत्रयं ॥ अवुधेः परजावलालसालसदज्ञानदशा
 वशात्मनिः ॥ परवस्तुपु हा स्वकीयता विषयावेशवशादि
 कल्प्यते ॥ २ ॥ कृतिनां दधितेति चितनं परदारेपु यथा
 विपत्तयो ॥ विविधातिजयावहं तथा परजावेपु ममत्वजावनां
 ३ ॥ अधुना परजावसंचतिं हर चेतः परितोवगुंठिनां क्ण
 मालमविचारचंदनद्रुमवातोर्मिरसाः स्पृशंतु मां ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ परवस्तुउपर रहेजी अत्यंत उघांना योगेकरी उपनीजे अज्ञानअवस्थानी
 बाधिता तेजेना अंतःकरणमां व्यापीठे एहवामूर्खोने जे परकीयवस्तुउपर स्वकी
 पणुकुंठे तेमात्र गद्य रूप रसादिकविषयांना आवेगेंकरीजकं ज्योलापने ए ए
 महोदु खेदनुंकारणते ॥ २ ॥ पुण्यवानपुरुषें परस्त्रीने पांतानीस्त्रीकरी चिंतवनक
 तेजेमविपत्तीनुं कारणप्रायते तेमज परकीयवस्तुउपर जे ममत्वकरतुं तेपण
 गप्रकारनीपीमातुं अने अनेकप्रकारना जयतुं कारणप्रायते ॥ ३ ॥

त्मा हवे चारेवाञ्छयेंविटेली परवस्तुनी संवृति जे आठादन तेनेवृद्धकर अने
चाररूप चदनवृद्ध उपरना वायुनीजहेरीवुंजे रस तेनुंएकदणमात्र स्पर्शकर
अनुपुवृत्त ॥ एकता समतोपेतामेनामात्मन् वि
जायय ॥ लजस्व परमानदसपद नमिराजवत् ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ अरेजीव आसमतायेंकरीयुक्त एहबुजे एकत्वपणु तेने तु पोताना
त्मासा विचारीजोईशतो नेमिराजकपीनाजेवी परमानद सपदानेपामिश्र ॥ ५ ॥

॥ चतुर्थजावनाएक परजीयारागेणगीयते ॥

विनय चिंतय वस्तुतत्त्व जगति निजमिह कस्यकि ॥ नवति
मतिरिति यस्य हृदये झरितमुदयति तस्य कि ॥ वि० ॥ १ ॥

एक उत्पद्यते तनुमानेक एव विपद्यते ॥ एक एव हि
कर्म चिनुते ॥ सैकक फलमश्नुते ॥ वि० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवेवलीविशेषें एकत्वजावनाजावेठे इहाश्री विनयविजयजी
पोतेज पोतानीआत्माने उपदेगेठे के हेविनय तु वस्तुतत्त्व जे आत्मज्ञान तेनुं
वनके० विचारकर आजगतमा कोइनोस्वकीयपणुठेकेसु एहवीबुद्धि
उत्पन्नथायठे तेप्राणीने झरितपापादिक उदयपामेठेसु अपितुतेने
नयी ॥ १ ॥ हेआत्मा ताहरोजीव एकलोज उपजेठे एकलोज मरणपामेठे
लोज कर्मनेवायेठे अने तेव्रथायला कर्मोनाफलनेपण एकलोज नोगवेठे ॥ २ ॥

यस्य यावान्परपरिग्रह ॥ विविधममताविविध ॥ जलधि
विनिर्द्दतपोतयुक्त्या पतति तावद सावध ॥ वि० ॥ ३ ॥
स्वस्वजाव मध्यमुदिते भुवि विलुप्य विचेष्टते ॥ दृश्यता प
परजावघटनात्पतति विलुवति नृजते ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जिहासुधी जेप्राणीनेमाये परपरिग्रहउपर नानाप्रकारनी जे मम
हूपनारपडयोठे तिहांसुधी तो पठराप्रमुख वजनदारवस्तुयेंनरेलो जिहाज जेम
नातजियामां जइवेसेठे तेम तेप्राणी पण सत्तारूप समुद्रना तजियामा
णु ॥ ३ ॥ जेम मदेकरी उन्मत्तययलो पुरुष स्वकीयस्वजाव एदले मून
वने लोपी जमीनउपरपमी चेष्टाकरेठे तेमज परवस्तुनी घटनायेकरी
पुरुष सत्तारूप जमिनमांपडेठे लोटेठे अने जग्रायमान थयोयकोरहेठे ॥ ४ ॥

पश्य कांचनमित्तरपुञ्जलमिलितमंचति कां दशां ॥ केवलस्य तु तस्य
रूपं विदितमेव भवादृशां ॥ वि० ॥ ७॥ एवमात्मनि कर्मवशतो भवति
रूपमनेकधा ॥ कर्म मलरहितं तु भगवति भासते कांचनविधा ॥ वि० ॥ ६ ॥
अर्थ ॥ जेमसुवर्णमां बीजाधानुनी मिश्रतायवाथी विपरीतदशानेपामेठे अने
तेसुवर्णना शुद्धस्वरूपनीतो हेजीव तद्दाराजेवाने खबरजठे ॥ ५ ॥ तेमजआत्मा
नेविषे कर्मरूप अन्यथातुना वज्रंकरी नानाप्रकारना रूपथायठे पणकर्ममलरहित
शुद्धज्ञानस्वरूपी आत्मातो सुवर्णसरखो देदीप्यमानजासेठे ॥ ६ ॥

ज्ञानदर्शनचरणपर्यवपरिवृतः परमेश्वरः ॥ एक एवानुभवसदने सर
मतामविनश्वरः ॥ वि० ॥ ७ ॥ इति रुचिरसमतामृतसरस क्लृप्तमुदितमात्वाद्
य मुद्रा ॥ विनय विपयातीतसुखरसरतिरुदंचतु ते सदा ॥ वि० ॥ ८ ॥ इति श्री
शान्तसुधारसगेयकाव्ये एकत्वभावनाविभावनोनाम चतुर्थः प्रकाशः

अर्थ ॥ तेआत्मा ज्ञान दर्शनअने चारित्रना पर्यायेंकरीयुक्तएहवो अविनाशीजे एकपर
मेश्वर तेमहारा अनुभवगृहमां रम्यमाणयजो ॥ ७ ॥ माटेहेआत्मा प्राप्तयजो एहवो अ
तिमुंदर समतारूप अमृतसरस तेनोएकक्लृप्तमात्र पण संतोपेंकरी आस्वादनकर अने हे
विनय सर्वकाल विषयसुखथी अतीत एटलेजूडा एहवाजे शान्तिसुखरस तेनाउपरताह
रेप्रीतिहोजो ॥ ८ ॥ ६० शान्तसुधारसगेयकाव्ये एकत्वभावनाविभावनोनाम चतुर्थः प्रकाशः

उपजातिवृत्तं ॥ परः प्रविष्टः कुरुते विनाशं लोकोक्तिरेषा न मृपेति मन्ये ॥
निर्विद्यकर्माणुनिरस्य किं किं ज्ञानात्मनो नो समपादि कष्टं ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे पांचमी अन्यत्वभावना जावतोयको श्रीविनयविजयजी उपाध्यायकहे
ठे एकनायरमां बीजायेंप्रवेशकखो एटले पहेजानानाशकरेठे एहवु लोकानुं बोलवुं
मने खोडुंजागतुनथी केमके महारोआत्मा ज्ञानस्वरूपीठे तेमां कर्मरूप परमाणुये प्र
वेशकरीने आत्माने कोणकोण कष्टोनथीआपी अर्थात् सर्वकष्टोआपीजठे ॥ १ ॥

स्वागतावृत्तम् ॥ खिद्यसे ननु किमन्यकथार्तः सर्वदेव ममतापरतंत्रः ॥
चितयरयनुपमान्कथमात्मन्नात्मनो गुणमणीन्नि कदापि ॥ २ ॥

अर्थ ॥ अरेजीवतु सर्वकाल ममताने स्वाधीनयई अन्यजे पुज्यादिक तेनीज
गोटीये पीडितयको कांखेदपामेठे अने जेहनीकोइवपमाजनथी एवा तारी आत्मा
ना गुणरुपजे मणीरत्न तेनुंकोइवारेंपण चिंतन केमकरतोनथी एकेटलुं अयुक्तठे ॥

शार्दूलविक्रीडितं वृत्तधयम् ॥ यस्मै त्व यतसे विजेपि च यतो यत्र
 निश मोदसे यद्यत्रोचसि यद्विद्वसि हृदा यत्प्राप्य पेप्रीयसे ॥
 स्निग्धो येषु निजस्वप्नावममल निर्लोठ्य लालप्यसे तत्सर्वं पर
 कीयमेव जगवन्नात्मन् किञ्चित्तव ॥ ३ ॥ छटा कष्टकदर्यना क
 तिन ता सोढास्त्वया ससृतौ तिर्यङ्नारकयोनिषु प्रतिहृतविभो
 विजिन्नो मुहु ॥ सर्वं तत्परकीयध्विलसित विस्मृत्य तेष्वेव हा
 रज्यन्मुह्यसि मूढ तानुपचरन्नात्मन् न कि लज्जसे ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे आत्मा तु जेनेवास्ते घणीयन्नकरेवे अने जेनाथकी घएणे
 तथा जेयकी सर्वकाल आनंदपामेवे वली जेनाथयेंघणुशोचकरेवे अथवा
 ताहारादयमां हरहमेस इहेवे वली जेनादेखवाथी अत्यतप्रीतिपामेवे जेनेविषे
 घणुस्नेहराखी पोतानानिर्मल ज्ञानादिक स्वप्नावनो नाशकरी लाजनपालनकरेवे
 त्यादिकक्रियाते सर्वपरकीयजठे पण हे आत्मस्वरूपी जगवन् एमात्मकीय
 इनथी ॥ ३ ॥ अरेजीवतुपूर्वोक्तप्रकारेकरतोथको आसत्सारमा तिर्यच अने
 योनीमा अत्यतडष्ट एहवी अनेककदर्यनाथो तेंजोगवीनथीकेसु अपितु
 ज केमके मुहुके ० बारवार नरकादिकयोनीयोमा हणाणु वेदाणु जेदाणु
 वी तहारी अस्थायीयइ तोपणहेमूर्ख तेसर्व परकीय एटले स्वरूपविना
 थी डुर्विजासयया तेनेविस्मृतकरी फरितेनाउपरज प्रेमधरीने मोहपामेवे
 ज तेचनकरतोथको केमज्झातोनथी माटे हाइतिखेदे एपणमहोटी खेदनीज

अनुष्टुबृत्त ॥ ज्ञानदर्शनचारित्रकेतनाचेतना विना ॥

सर्वमन्यद्विनिश्चित्य यतस्व स्वहिताप्तये ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हे आत्मा तु ज्ञान दर्शन अने चारित्रनी आश्रयचूतजे चेतना ते
 बीजाजे विनाविक पदार्थांते तेसर्गेने निश्चययकी तहाराथी अन्यके ० पूजाजा
 पोताना हितने अर्थयन्नकर ॥ ५ ॥

॥ पचमभावनाष्टक श्रीरागेण गीयते ॥ दुःखगुणपारनहिस्रथणोपदेशी ॥

विनय निजालय निजचवन तनुधनसुतसदनस्वजनादिषु कि नि
 जमिद कुगतेरवन ॥ वि० ॥ १ ॥ येन सदाश्रयसे ऽतिविमोहादिदमहमि
 त्यविजेट तदपि शरीर नियतमधीरात्यजति चवत धृतखेद ॥ वि० ॥ १ ॥

अर्थः॥ हवेविशेषं अन्यत्वजावनाजावता श्रीविनयविजयजी उपाध्याय पोतानेउप
देशकरेठे के हेविनय तुंतहारापोताना आत्मारूपधरने जो अने आसंसारमां शरीर
इव्य पुत्र धर स्वजनादिकमां कोणतुजने डुर्गतिथीरक्षण करवालोठे अर्थात्कोइज
नथी एटलेतुं स्वजनादिकनेअर्थे माठाकर्मकरेठे तेकर्मनायोगथी जेवारें नरकादिक
डुर्गतिमांजइस तेवारें तहारोहाथपकमीने तुजने कोइडुर्गतिथी वारीराखणेनही ॥१॥
बीजातोदूररह्या पणजेनीसार्थे तुं अत्यंतमोहनावशयकी ऐकपणुंकरेठे एहवुंजे
शरीरतेपण निश्चयथीअधीरोठे सेवट खेदकरावी तुजने मूकीचाव्योजसे अथवा खेद
नोकरनारतुं एहवा तुजनेमूकी चाव्योजसे ॥ २ ॥

जन्मनि जन्मनि विविधपरिग्रहमुपचिनुपे च कुटुंबं॥ तेषु च
तं परजवगमने नानुसरति कृशमपि सुवं ॥ वि० ॥३॥ त्यज
ममतापरितापनिदानं ॥ परपरिचयपरिणामं ॥ नज निस्संगत
या विशदीकृतमनुजवसुखरसमनिरामं ॥ वि० ॥ ४ ॥

॥ हेप्राणीतुं जन्म जन्मने विषे विविधप्रकारना परिग्रहने संपादनकरेठे
कुटुंबने संपादनकरेठे परंतु जन्मांतरेंजाता ते पूर्वाक्तपरिग्रह
एकदोकडो पण ताहरीसार्थेआवतोनथी ॥ ३ ॥ माटे ममतानायोगेंकरी अ
मुख्यकारण एवो परकीयवस्तुनो परिणाम तेनोत्यागकर अने निःसंग
स्वयययलुं आब्हादनोकरनार एहवुंजेअनुचसुख तेनुंसेवनकर ॥ ४॥

पथि पथि विविधपथैः पथिकैः सह कुरुते कः प्रतिबंधं ॥
निजनिजकर्मवशैः स्वजने सह किं कुरुपे ममताबंधं॥वि०॥५॥
प्रणयविहीने दधदन्निपंगं ॥ सहते बहुसंतापं ॥ त्वयि निः
प्रणये पुञ्जलनिचये वहसि मुधा ममतातापं ॥ वि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेमपथीमाणसने जूदेजूदेस्थानकें मार्गमार्गमां वाटालुलोकतुं मिलाप
पणते वाटमार्गुनीसार्थे कोइप्रतिबंधकरतोनथी तेमजपोतपोताना कर्म
नेवशें आवीमल्या एहवावाटमार्गुतुल्य जे तारास्वजनलोक तेनीसार्थेतुं ममत्वनो
प्रतिबंधकाकरेठे ॥५॥ जेमकोइ स्नेहान्यपदार्थहोय अथवामनुप्यहोय तेनाठपर
स्नेहपरनाराप्राणी बहुसंतापने सहनकरेठे तेमज तुंपण ताहाराठपर निस्नेही ए
वोने पुञ्जनोसमुदाय एटलेपोतानुंशरीर तेपणपुञ्जले अनेजेस्वजनादिक शरीरी

जीरन्ते तेपणपुञ्जलन्ते तथा नत्रिधपरिग्रह तेपणपुञ्जलन्ते एहवापुञ्जनना ॥ ६ ॥
र व्यर्थ ममता रूप ताप धारण करीने सताप सहन करेते ॥ ६ ॥

त्यज सयोग नियतवियोग ॥ कुरु निर्मलमवधान ॥ नद्विद्वि
धान कथमपि तृप्यसि ॥ मृगतृष्णाघनरसपान ॥ वि० ॥ ७ ॥ जज्ञ
जिनपतिममदायसदाय ॥ शिवगतिसुगमोपाय ॥ पितृ गद
गमन परिहृतवमन ॥ शातसुधारसमनपाय ॥ वि० ॥ ८ ॥

५० शातसुधारमगेय काव्ये अन्यतज्जावनविजावनो नाम पचम ॥

अर्थ ॥ माटेनिभयेकरी जेहनो प्रियोगयवानोत्रे एहवापुञ्जनादिकसाथे जे ते
पोंगरगुत्रे तेनोव्यागकर अनेनिर्मल एहरोजेपोतानो शुद्धात्मजावतेनेपि
ने० मस्ययः एकाग्रपणेजहराख केमकेकोइपणप्राणी मृगतृष्णारूप जज्ञ
रीने कदापिराने नृनयवानोनथी तेमतुपण परवस्तुउपर ममत्वराखी को
श्यामगतिमा तृतिपामनारनथी ॥ ७ ॥ माटेरेआत्मा तु अतहायने ॥ ८ ॥
नार एतेअशरणने शरणनूत एहवातीर्थकरदेव तेनुसेवनकर अनेनिरदोष
गतिमाचरातु जे सुगमोपाय अथवा जेमांथी परिकृतके० नाशपाप्मुत्रे यमनके
मोहनागुणना यमरापणु रती गदशमनके० ससाररूप रोगनो समापना
जे शाननामा सुधारमगे० अमृतरस तेनो पिबरे० पानकर ॥ ८ ॥ इतिश्री
धारमगेपराथे अन्यतज्जावनविजावनो नाम पचम प्रकाश

शादंलपिक्रीडित वृत्त ॥ मन्दिजो मन्दिराप्रद परिगलतल्लेग
मगागुचि गुण्या मृत्प्रमृदा बहि म वदृगो धोतापि गगो
दरे ॥ नाप्रते गुचिता यथा तनुचृता कायो निकायो महारो
जन्माभ्युपग्रीपमृत्प्रजमा नाथ तथा शुद्धयति ॥ १ ॥

अर्थ ॥ शंकरजी अगुचि जागना नापेने जेम मन्दि गातागुणप्र कारिनीमा
॥ विदेहरी मन्दिनायत्र नेत्रिदामाथी मदिगगनापेने तथी तेनेदामा मदिग
॥ मन्दिना अगुचोनायत्रे तेनेमात्र पण मदिगनामगेरुगेने अपरिग्रह
एहवा मन्दिना नाचनना विद तेनेपरिग्रहाने अर्थ वाञ्छिथी माटीमाये
ने ५३ मन्दिना पाणीदेहरी रणागुण धाडरोजे माफरगामाभिय नाथ
मन्दिगगनात्र विद काजग परिग्रहायनरी तेमन मनुथना अ पन वीन

ङ्गाङ्गाकरवायोग्य ह्याम रक्त मल मूत्रनोस्थानकरूप शरीर तेने माटीयंगसवाथी
अथवा गंगादिकनापाणीये नवगव्याथी पणपूर्वोक्त दृष्टांतेकोऽवारें शुद्धयातुनथी।

मंदाक्रांतावृत्तां॥मनायं रनायं पुनरपि पुनः स्नांति शुद्धाजिरनि वा
रं वारं वत मलतनुं चंदनेरचयंते ॥ मूढात्मानो वय मपमलाः प्री
तिमित्याश्रयंते नो शुद्ध्यंते कथमवकरः शक्यते शोऽधुमेवं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ माटेजगतमां जेतुंअंतःकरण मूढययुंते एहवाजोक स्नानकरीने वा
रंवार शरीरशुद्धि करवानेअर्थे फगिण स्नानकरेठे तथा वारंवार मलनास्थानकरू
प शरीरने चंदनेकरीचर्चेने अने अर्मेनिर्मलयया एवुंकहीने प्रीतिकरेठे पण एम न
थी जाणताजे एशरीर तो किवारेपण शुद्धयातुनथी केमके खात्रनुं उकरडो तेको
शरीने शुद्ध थायकेसुं अर्थात्नजथाय ॥ १ ॥

शार्दूलविक्रीडितं वृत्तं ॥ कर्पूरादिजिरचितोपि लघुनो नो
गाढते सौरजं नाजन्मोपकृतोपि हंत पिशुनः सौजन्यमा
लंबते ॥ देहोप्येप तथा जहाति न नृणां स्वाभाविको विस्त्र
तां नान्यक्तोपि विनूपितोपि बहुधा पुष्टोपि विश्वस्यते ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ जेमलसणमां कर्पूरादिकपदार्थोनो जेलकखो तोपण लसणकांइ सुगंधी
वत थायनही तथा जन्मपर्यंत उपकारकखोहोय तोपण डुर्जनपुरुष कांइ सौजन्यता
ने धारणकरतो नथी तो हंतइतिखेदे आमनुष्यनुंशरीर तेपण स्वभावसिद्ध डुर्गंधने
मूकतुंनथी आशरीरने विविधप्रकारनासुगंधीतेलेंकरीमसव्यो अनेवस्त्रालंकारेकरी
चूपितकखो तथा खवरावी पीवरावीने अत्यंतपुष्टकखो तोपण विश्वासनोपात्र था
यनही एटले एशरीर हवेसारुंथयुं एहवोविश्वास कदापिआवेनही ॥ ३ ॥

उपेक्षवज्रावृत्तं ॥ यदीयसंसर्गमवाप्य सद्यो जवेचुचीनामशुचित्वमु
ञ्चेः ॥ अग्रमेध्योनेर्ववपुषोस्य शौचसंकल्पमोहोयमहो महीयान् ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ शरीरनोमबंधपामिने पवित्रपदार्थोने पण अपवित्रतापणुं आवेठे केम
के आशरीरने उत्तमजातिना चंदनादिके मर्दनकरो तो तेचंदनादिक थोडीजवारमा
पोतानुं सुगंधतापणुंमूकीने डुर्गंधतानेधारणकरेठे तेमज उत्तमप्रकारनाजोजन खव
राव्याथी तेपण तुरत नरगमय थयीजायठे एवो आ अपवित्रवस्तुने उत्पत्तिनुकार
ण जेशरीर तेनेपवित्रपणुं करवाना संकल्पनो मोहराखवुं एमहोटोआश्चर्यकारीठे४

स्वागतावृत्ता॥ इत्यवेत्य शुचिवाढमतस्थं पथ्यमेव जगदेकपवित्र ॥
 शोधन मकलदोषमलाना धर्ममेव हृदये निदधीथा ॥ ५ ॥
 अर्थ ॥ एरीते शरीरने परित्रकरवानोवाद स्वोदोजाणीने जगतमां ५०
 पथ्य तो समस्तदोषरूपमानो शोधक एहवोजे र्म तेहने रुदयमाधरो ॥ ५ ॥
 ॥ पष्टनावनाष्टक आसावरीरागेण गीयते कागारेतनुवुनिचुनिजावे एदेशी ॥
 नावय रे वपुरिदमतिमलिन विनय विवोधय मानसनलिन ॥
 पावनमनुचितय विनुमेका॥ परममहोमयमुदितविवेका॥ जा० ॥ १ ॥
 दम्पतिरेतो रूधिरविवर्त्तं कि शुभमिह मलकमलगत्तं ॥ नृशम
 पि पिदित स्रवति विरूप को बहुमनुतेऽवस्करकूप ॥ जा० ॥ २ ॥
 अर्थ ॥ हरेनिनयविजयजी उपाध्याय पोतेंपोताने उपदेशकरतो
 जाणेने देविनय आशरीरनेतु घणुजमलीनजाणीने पोतानुमनरूपकमज
 र पजीने परमतेजसी अनेजेनायकी उत्तमविचार उत्पन्नथाय एहवो एकपवित्र
 परमात्मानु पितवनर ॥ १ ॥ स्त्रीनोरक्त अने पुरुषनो रेत तेनापरिणाम
 मरूपयी घृण्यघृण्य एहवु मजमयजे कश्मजके ० चीखलतेनी गतीके ० खाड रूप
 आ शरीर तेमांतुसास्त्रे जांआशरीरने अत्यतदाकीराख्यु तोपणतेमांची विरूप
 गो मांडोडुंगन स्याने तोण्यांच्यगना कूराने कोणरुढोकरा माननाग्ने अर्थात्
 कोदण्ण अस्मद्वारूप कचरायेंकरी जरेला कूराने जनुमानसेनही ॥ २ ॥
 जजनि मयड शुचि तामूल ॥ कर्तुं मयमारुतमनुकूल ॥ तिष्ठ
 नि मुग्धि कियत काला॥ मुग्धमसुगर्भि जुगुप्सितलाल ॥ जा०
 ॥ ३ ॥ अमुरनिगं गदोतरचारी ॥ आवरितु शक्यो न विकारी ॥
 वपुरुष जित्रमि वारवाग ॥ दमति बुधस्तत्र शौचाचार ॥ जा० ॥ ४ ॥
 अर्थ ॥ सुदनावृत्तमा कर्तुं मुग्धमसुगर्भिने मुग्धम गीराधु अतुल्यस्वरवानाचे
 स्थापने पणु निदास्त्रायोग्य अनेपणीज कुगडास्त्रायाग्यने ताजनी रनी अत्र
 विप्ररेमोम एहवा तदागमुगनी मुग्धीते केटनोक यस्तगदगे ॥ ३ ॥ शरीरमांगन
 नगे विविप्रदागना विकारेकरीमदित अमुरनिगयनो रदेनागे जे तादगामुगनो क
 बुनेने दम्पमृदवने तुममर्थयपोनरी तोनादगयने मुग्धीपदायांना नेदरी क
 कार नेदनी सुवाग्निवेने ए तागे परित्रनानो आचारजाज्ञे पडितनाकादम ॥ ४ ॥

षादश नव रंध्राणि निकामं ॥ गलदशुचीनि न यांति विरामं ॥
यत्र वपुषि तत्कलयसि पूतं ॥ मन्ये तव नूतनमाकूतं ॥ जाण ॥ ५ ॥
अशितमुपरकरसंस्कृतमन्नं जगति जुगुप्सां जनयति हन्नं ॥ पुं
सवनं धेनवमपि लीढं भवति विगर्हितमति जनमीढं ॥ जाण ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ अतिशयेंकरी जेमांथी रात्रदिवस अपवित्रवस्तुश्रवेते पणकोड्वारें विरा
मपामतिनथी एहवास्त्रीना वारठिष् अने पुरुपनानवठिष् तेठिडेंकरीसहित एहवा
शरीरने तुपवित्रपणोजाणेते माटेए ताहरोकोड नवोज आचारजणायते ॥ ५ ॥ ना
नाप्रकारे वगारप्रमुखना संस्कारेकरी संस्कृतकरेलुं पचावेलुं एहवुंजे अन्न तेपण आ
शरीरमां आरोग्याथकी हन्नके ० विष्टारूपयडजायते तेणेकरी जगतमां जुगुप्सा
के ० डुगहाउत्पन्नकरेते वली आशरीरने वीर्यनीवृद्धिकरनारुं गायनुं डुध प्राशनक
रीने फरीतेपुरुषे मूत्रितकखोथको तेपणअत्यंत निंदाकरवायोग्य थडपडेते ॥ ६ ॥

केवलमलमयपुञ्जलनिचये अशुचीकृतशुचिन्नोजनसिचये ॥ वपु
पि विंचितय परमिहसारं शिवसाधनसामर्थ्यमुदारं ॥ जाण ॥ ७ ॥
येन विराजितमिदमतिपुण्यं तच्चितय चेतननैपुण्यं ॥ विशदागमम
धिगम्य निपानं विरचय शांतसुधारसपानं ॥ जाण ॥ ८ ॥ इति श्री
शांतसुधारसगेयकाव्ये अशौचज्ञावनाविज्ञावनोनाम पष्ठः प्रकाशः

अर्थ ॥ माटे केवलमलरूप पुञ्जनोसमूह अने पवित्रन्नोजनने अपवित्रपणु आ
पनार एहवाशरीरमां मात्रएक मोहसाधन करवानुंजे सामर्थ्यते एहिजमहोटो सार
नूतजाण ॥ ७ ॥ मोहसाधनेकरी नूपितकखोथको ए शरीरपवित्रथायते तेचेतना
नीज चातुर्यताजाणवी पणजेमा निर्मलसिद्धांतरूप जलमिलेते एहवो जलस्थान
कजोडने शांतसुधारसनोपानकर ॥ ८ ॥ इति श्री शांतसुधारसगेयकाव्ये अशुचिना
वनाविज्ञावनोनाम पष्ठः प्रकाशः

जुजंगप्रयातं वृत्तं ॥ यथा सर्वतो निर्जरै रापतज्जिः प्रपूर्येत सद्यः पयोजिस्त
टाकः ॥ तथैवाश्रवैः कर्मजिः संनृतोगी भवेद्वाकुलश्रंचलः पंकिलश्च ॥ १ ॥
अर्थ ॥ ह्वेसातमी आश्रवजावना जावेते जेम सर्ववाजुथी पफता पाणीना
निजरणायेकरी तत्कालतलाव नराडजायते पठे पाणीनातरगेंकरी चचलथायते ते

मज रादययेने इत्यादिके व्याकुलथायने तेम आश्रवेकरीपुक्तप्राणी
यो नगपुग्ध्यै व्याकुल यने चचजथको पापरूपकादवे सहितथायने ॥ १ ॥

गार्दूलविक्रीडित वृत्त ॥ यावत्किचिद्विवानुन्नय तरसा कर्मद
निर्जायते तावच्चाश्रवशत्रवोऽनुसमय सिचति नूयोपि तत् ॥
हा कष्ट कथमाश्रवप्रतिजटा शक्या निरोद्ध मया ससा
रादतिजीपणान्मम दृढा मुक्ति कथ जाविनी ॥ २ ॥

अये ॥ ते जेटजामा अनुचरलेझे बलात्कारेकरी महारा अत्तमामापी कांश्च
मने र्गुणरुग्धु तेदजामायली आश्रवरूपशत्रु समयसमयप्रते कमाने करी
पनरुग्धे माटे राडतिगेदे मने एवु कवणलागेदे के हुं आश्रवरूपशत्रुने
जीविता अने एगीनतो अत्यंतनयकर ससारथकी महारोवूटको ॥ ३ ॥

प्रदपणीवता ॥ मिथ्यात्वाविरतिकपाययोगसज्ञाश्रत्वार
मुरुनिजिंगश्रवा प्रदिष्टा ॥ कर्माणि प्रतिसमय
स्फुटैर्मजीविप्रतो भ्रमयगतो भ्रमति जीवा ॥ ३ ॥

अये ॥ पुण्यपुण्ययोग १ मिथ्यात्व २ अग्रति ३ कपाय ४ योग
ता याग्याश्रवरुग्धने ते समयसमयप्रते एवाग्याश्रवना योगेकरी कमाने
नाग वीग ते ब्रमेकरी चागतिरूप समागमानमेवे ॥ २ ॥

ग्योदनायुन ॥ इडियात्रतरुपाययोगजा पच पच चतुरन्विता
य ॥ पचपिगतिरुग्मक्रिया इनि नेत्रपेदपग्मिग्यया इप्यमी ॥ ४ ॥

अये ॥ पाचपिगतिरुग्मक्रिया इनि नेत्रपेदपग्मिग्यया इप्यमी ॥ ४ ॥
पाचपिगतिरुग्मक्रिया इनि नेत्रपेदपग्मिग्यया इप्यमी ॥ ४ ॥
पाचपिगतिरुग्मक्रिया इनि नेत्रपेदपग्मिग्यया इप्यमी ॥ ४ ॥

इडियात्रावृत्त ॥ इत्याश्रवाणामपिगम्य तत्र निश्चित्य सत्त शुनिसन्निग
नानाग्या निगोपेपिगलद्विगेपे सयांमना डाग् यतितव्यमानन ॥ ५ ॥

अये ॥ इडियात्रावृत्त ॥ इत्याश्रवाणामपिगम्य तत्र निश्चित्य सत्त शुनिसन्निग
नानाग्या निगोपेपिगलद्विगेपे सयांमना डाग् यतितव्यमानन ॥ ५ ॥
इडियात्रावृत्त ॥ इत्याश्रवाणामपिगम्य तत्र निश्चित्य सत्त शुनिसन्निग
नानाग्या निगोपेपिगलद्विगेपे सयांमना डाग् यतितव्यमानन ॥ ५ ॥

સતમનાથનાટકં ધનાશ્રીરાગેણ ગીયતે ॥ ઞોજીમારેહંસારેવિપયનરાચિયં એવેજી ॥

પરિહરણીયા રે સુકૃતિનિરાશ્રવા હૃદિ શમતામવધાય ॥ પ્રચવં
ત્યેતં રે નૃશમુચ્ચંચલા વિન્નુગુણવિન્નવવધાય ॥ પરિ ૦ ॥ ૧ ॥

કુગુન્નિયુક્તા રે કુમતિપરિહુનાઃ ॥ શિવપુરપથમપદાય
પ્રયતંતે ડમી રે ક્રિયયા હૃટયા પ્રત્યુત શિવવિરહાય ॥ પરિ ૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ ॥ સુકૃતવંતપુરુષે હૃદયમાં સમતાધારણકરી આશ્રવનો પરિહાર કરવો અને
જીવ આ લોચવદના શાંકજનો પરે વાંધીરાચનારો જે આશ્રવ તે વિહુજે પરમાત્મા
તેના ગુણરૂપ એશ્વર્યતાનો નાશ કરવાને સમર્થયાચત્રે ॥ ૧ ॥ કુચુરુચેકરેલી પ્રિરણા
અને કુમતિયેકરી યુક્તયજ્ઞા હેહૃટજીવ તું કાવિકાદિક હૃટક્રિયાઈમાં પ્રવત્તે
કરી મોહપુરીયે જવાનો માર્ગમૂકીને ઝલટો મોહમાર્ગનો નાશ કરવાનું જ તત્કરે ॥ ૨ ॥

અવિરતચિત્તા રે વિપયવશીકૃતા વિપદંતે વિતતાનિ ॥ ૬૬
પરલોકે રે કર્મવિપાકજાન્યવિરલહુ સ્વશતાનિ ॥ પરિ ૦ ॥ ૩ ॥

કશિઋપમધુપા રે શલજનમૃગાદયો વિપયવિનોદરસેન ॥ ૬૭
લજંતે રે વિવિધા વેદના વત પરિણિવિરસેન ॥ પરિ ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ ॥ જેના ચિત્તમાં વેગગ્યનથી એહવા વિપયને પગધીનચયલા પ્રાણી ૬૬ જોકે
તથા પગજોકે પણ નિરંતરપણે કર્મના પરિણામોથી ઉત્પન્નચયલાં શૈકમાહુ સ્વાંતું
મહનકરે ॥ ૩ ॥ હન્તિ મન્ત્ય વ્રમર પતંગ અને મૃગ એવા પાંચજાનના પ્રાણીઓ
અનુકર્મણથી રમ ગંધ રૂપ શબ્દ એ એકાવિપયના વિનોદરસેકરી નાના પ્રકારની
વેદનાઓને એવિપયોના પરિણામ જે વિગ્ન એટલે માઠાગત તેણેકરી પામે ૬૭ એ મહો
દુષ્ટેદંત કારણે ॥ ૪ ॥

ઝડિતકપાયા રે વિપયવશીકૃતા યાંતિ મહાનરકેપુ પરિવ
ર્તે રે નિચનમનંતશો જન્મજરામરકેપુ ॥ પરિ ૦ ॥ ૫ ॥

મનસા વાચા રે વપુષા ચંચલા હર્જયહરિતજગેણ ॥ ૬૮
પ્યંતે રે તત આશ્રવજયે ચતતાં કૃનમપરેણ ॥ પરિ ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ ॥ જેને ક્રોધાદિક કપાય ઉદયમાં આચ્ચાત્રે તે પ્રાણીઓ પાંચ ૬૬ ઓના
વિપયોને સ્વાર્થનિચયલાત્રે તેણેકરી મહોટા નરકમાં જાયત્રે અને અનનિવાર જન્મ
જરામરણકરે ॥ ૫ ॥ આશ્રવેકરી ચંચલ થયજા પ્રાણી મન વચન અને કાયાના

योगे दुर्जय एहबुजेपाप तेषेकरी युक्तथायठे माटे चतुरपुरुषे आश्रवन
प्रयत्नकरतु अने नवा कर्म बांधवानही ॥ ६ ॥

शुद्धायोगा रे यदपि यतात्मना स्ववते शुभकर्मणि ॥ कावत
निगडास्तान्यपि जानीयात् दूतनिर्दृतिशर्माणि ॥ परि० ॥ ७ ॥
मोदस्वैव रे साश्रवपाप्मना रोधे धियमाधाय ॥ शांतसुधारसपा
नमनारत विनय विधाय विधाय ॥ ८ ॥ इतिश्री शांतमुग
रस गेयकाव्ये आश्रवजावनाविजावनोनाम सप्तम प्रकाश
अर्थ ॥ जेणेपोतानु मनस्वार्थीनकष्ट तेनाष्टद्वयोजेठे ते शुद्धयोग जो
शुभकर्मोनेज स्वयेठे एटले शुभकर्मोनीज प्राप्तिकरावेठे परतु तेकर्मोपण
ना नाशकरवाने शोनानीबेडीसरखा जाणवा ॥ ७ ॥ माटे वनपावजयजी
पोते पोतानेकहेठे के अरेविनय आवाप्रकारेकरी आश्रवसहित जेपाप तना
रोधकरवा उपर बुद्धिराखी वारवार शांतिसुधारसनो पानकरीकरीने १६ ॥
इतिश्रीशांतसुधारस गेयकाव्ये आश्रवजावनाविजावनो नाम सप्तम प्रकाश
स्वागतावृत्तद्वय ॥ येन येन य इहाश्रवरोध सन्नवेन्नियतमौ
पयिकेन ॥ आश्रयस्व विनयोद्यतचेतास्तत्तदातरदृशा परिज्ञा
व्य ॥ १ ॥ सयमेन विपयाविरतत्वे दर्शनेन वितथानिनिवे
श ॥ ध्यानमार्तमथ रौडमजस्र चेतस स्थिरतया च निरुध्या ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवेआठमी सरजावनाजावेठे अरेविनय ध्याजगतमा जे जे
निश्चयधी आश्रवनोरोध यतोहोय ते ते उपाय ताहरी अतरदृष्टियेजोइ तेना
चित्त लगामीने तेनेस्वीकारक ॥ १ ॥ एटले सयमेकरीने विषयउपर
सम्यक्त दर्शनेकरीने अनिनिवेशके० मिथ्यात्वनो आग्रहमूकीआप अने वि
स्थिरपरिणाम पणे करीने आर्त तथा रौड एवे ध्याननु निरतर रुधनकर ॥ २ ॥
शालिनीवृत्त ॥ क्रोध क्लृप्ता मार्दवेनाजिमान हन्या मायाभाज
ज्वलेनालोच वाराराशिरोइ निरुध्या सतोपेण
अर्थ ॥ क्रुमायेकरी क्रोधनो जयकर मार्दवेकरी अनिमाननो जयकर
करी मायाजेकपट तेने हणीनाख वलीसमुद्जेवो डुकर जे लोच तेहनो उघो
सरियोजे सतोप तेषेकरी रोयकर ॥ ३ ॥

स्वागतावृत्तं॥ गुप्तिजिस्तिमृजिरेवमजध्यान् त्रीन् विजित्य तरसाऽधमयो
गान् ॥ साधुसंवरपथे प्रयतेत्या लप्स्यसे हितमनीहितमिदं ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ एमज मनगुप्ति वचनगुप्ति अने कायगुप्ति एत्रण गुप्तियेकरीने जे जीत
वाने घणाजडुजेन निंदनीक एहवा त्रण डुष्टयोग्य तेने जीती रुडासंवर मार्गनेवि
षे यत्नकर एटजे प्रकाशवंत देदीप्यमान अने कोइकालें विनाशने न पामनारा एह
वा जे हितार्थ तेने पामीस अर्थात् मोक्षमुखने पामीस ॥ ४ ॥

मंदाक्रांतावृत्तं ॥ एवं रुद्धेष्वमलहृदयैराश्रवेष्वाप्तवाक्यश्रद्धाचंच
त्सितपटपटुः सुप्रतिष्ठानशाली ॥ शुद्धैर्योगैर्जवनपवनैः प्रेरितो
जीवपोतः स्रोतस्तीर्त्वा नवजलनिधेर्याति निर्वाणपुर्या ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ एवाप्रकारेंकरी स्वच्छहृदयवंत पुरुषें आश्रवनो रोधकरवो पठे आसके
पोतानाहितवांठक तीर्थकरादिक पुरुषोना वाक्योच्छपर जेश्रद्धाराखवी तेजाणीयें
वाहणेविषे एकसुंदर अनेउज्ज्वल वावटोचडाव्यो एहवो नूतनपीठबंध अयो अको
शुद्धमनोयोग शुद्धवचनयोग शुद्धकाययोग एत्रणयोग तेहिज जाणियें कोइक वेग
वानवायरो तेरोकरी पूखोथको जीवरूपीओ जहाज तेसंतारसमुद्रनो प्रवाहतरी
ने सुरत मोक्षरूप नगरियें जइपहोचेठे ॥ ५ ॥

॥ अष्टमजावनाष्टकं नटरागेण गीयते महावीरमेरो लालन एदेशी ॥

शृणु शिवसुखसाधनसङ्पायं सङ्पायं रे सङ्पायं ॥ शृणु शिवसु
खसाधनसङ्पायं ॥ ज्ञानादिकपावनरत्नत्रयपरमाराधनमनपायं
॥ शृणु ॥ १ ॥ ॥ विषयविकारमपाकुरु दूरं क्रोधं मानं सहमायं ॥
लोभं रिपुंच विजित्य सहेलं ॥ नज संयमगुणमकपायं ॥ शृणु ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हे विनय तुं मोक्षसाधननो रुडोअपाय सांजल एकतो निर्दोषपवित्र
ज्ञानादिक रत्नत्रयतुं आराधनकर बीजो पांचेडियोना विषयसंबंधीजे विकारोठे ते
हनेदूरकर त्रीजोमायासहित क्रोध मान अनेलोभरूप शत्रुओनी हेलनाकरी सहेज
मां भ्रमविना एचारेकपायने हलकटजेवा जाणी जीतीजेहने कपायथी शून्यथयलो
हवोजे संयमरूप गुण तेनुंसेवनकर ॥ १ ॥

उपशमरसमनुशीलय मनसा रोपदहनजलदप्राय ॥ कलय
विराग धृतपरजाग हृदि विनयं नाय नाय ॥ शृ० ॥ ३ ॥
आर्त रोड ध्यान मार्जय ॥ दह विकल्पपरचनानाय ॥
यदियमरुद्धा मानसवीथी ॥ तत्त्वविद पथा नाय ॥ शृ० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ क्रोधरूपशरीरे शमाववा मेघनीपरें शांतिनोकरनार एहवोजे उपशम
रस तेहने तु मनसा धारणकर हे विनय रुदयमा धारणकरेलोजे ५१५
सबधी जाग तेहने तहारा रुदयमांधी नीत्वानीत्वाके काढीकाढीने अत्यंत
नजे वैराग्य तेने धारणकर वली आर्तध्यान अनेरीइध्यानने धारणकरीसनही
तथा सकल्प विकल्पनीजेजालडे तेने वाली नस्मकरीनाय कारणके
योगना मार्गने रुधी न राखवो एवोकाइ तत्व वेत्तानो मार्गनथी तत्ववेत्ता
नेतो मनोयोग मोकलो राखबुज नही ॥ ४ ॥

सयमयोगैरवहितमानसशुद्धा चरितार्थयकाय ॥ नानामत
रुचिगहने जुवने निश्चिनु शुद्धपथ नाय ॥ शृ० ॥ ५ ॥ ब्रह्म
व्रतमर्गीकुरु विमल विभ्राण गुणसमवाय ॥ उदित
गुरुवदनाडपदेश सगृहाण शुचिमिव राय ॥ शृ० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ सयमनायोगथी ययलीजेमननीशुद्धि तेणेकरीने कांइपण
नानाप्रकारनी रुचिसहीत विचित्रप्रकारना मतेकरी गहन एटलेध्यास एहवो
गतमां नयरूप शुद्धमार्ग एटले त्या बाद शैलीरूपजे जैनमार्ग तेनोशोधकर ॥
वली गुणना समुदायने धरनार अत्यंतनिर्मल एहवाब्रह्मचर्यव्रत ने स्वीकारकर
अने गुरुर्येकरजावपदेशने जेरीतें शुद्धइव्यनो सग्रहकरियें तेरीतेंसग्रहकर ॥ ६ ॥

सयमवाड्मयकुसुमरसैरति सुरजय निजमध्यवसाय ॥ चेतन
मुपलक्षय कृतलेक्षणज्ञानचरणगुणपर्याय ॥ शृ० ॥ ७ ॥ वदन
मलकुरु पावनरसन जिनचरित गाय गाय ॥ सविनय शांतिसु
धारसमेन चिर नद पाय पाय ॥ शृ० ॥ ८ ॥ इति श्रीशांतसुधा
रसगेयकाव्ये सवरन्नावनाविनावनो नाम अष्टम प्रकाश

अर्थ ॥ सयमना प्रतिपादन करनारा एहवा परमेश्वरनी वाणीमय जेपुण्य ते
पुण्योना रसनीसुगंधी पोताना अथ्यवसायनेअत्यंतपणेकर अने ज्ञानादिक गुणपर्या

यस्य लक्षणो करनारुं एहवोजे तहारुं चैतनते तेने तुं ओलख ॥ ३ ॥ पवित्र
अने जलारसकरी सहित एहवुं परमेश्वरनाचरित्रोनुं गायन करीकरीने पोताना मु
खने अलंकृतके ० शोभितकर (नूपितकर) वली विनयसहित आ शांतिसुधारसनो
पान करी करीने घणाकाज सुधी आनंद मग्नमां रहे ॥ इति श्री शांतिसुधारस गेयका
ये संवरजावनाविजावनो नाम अष्टमः प्रकाशः ॥

इधवजावत्तां॥ यन्निर्जरा घादशधा निरुक्ता तत् घादशानां तपसां विजे
दात् ॥ हेतुप्रचेदादिह कार्यचेदः स्वातंत्र्यतस्तेकविधेव सा स्यात् ॥ १ ॥
अर्थ ॥ हवे निर्जरा जावनाजावते निर्झराजे वारप्रकारनी कहीत्रे तेवारप्रकारना
तपने चेदेकरीयाय इहां कारणनेचेदे कार्यनो चेदथाय तेणेकरी वारप्रकार कहेवाय
नदीकां स्ववंप्रपेतो निर्झरा एकप्रकारनीजते ॥ १ ॥

अनुष्टुप्चतुष्टयं॥ काष्ठोपलादिरूपाणां निदानानां विजेदतः॥ वन्दि
यथैकरूपोपि पृथग्रूपो विवक्ष्यते॥ १ ॥ निर्जरापि घादशधा तपो
चेदेस्तथोदिता ॥ कर्मनिर्जरा एवात्मा तु सैकरूपेव वस्तुतः ॥ ३ ॥
अर्थ ॥ जेम कारणरूप काष्ठ अने पाखाणना जूदाजूदा चेदते तेनाचेदेकरी यद्य
पि अग्निैकरूपते तथापि निन्ननिन्नरूप देखायते एतजे आ अमुक काष्ठनीअग्नि
अथवा आ अमुक पाखाणनी अग्नि इत्यादिक अग्निना चेदकहेवायते ॥ २ ॥ ते
मव तपनाचेदेकरी निर्झरा वारप्रकारनीकहीत्रे पण वस्तुतत्वे विचारतां कर्मनिर्झ
रा सरूप जे ते तेतो एक रूपजते ॥ ३ ॥

उपेधवजावत्तां॥ निकाचितानामपि कर्मणां यज्जरीयसां नूधरधराणां॥
विजेदने वज्रमिवातितीव्रं नमोस्तु तस्मै तपसेऽद्भुताय ॥ ४ ॥
अर्थ ॥ पर्वतजेवा डुधर एहवा महोटा निकाचितकर्मनो जेदकरवाविपे वज्रनी
अन्यततीव्र एहवुंअद्भुतजे तप तेने महारो नमस्कार हांजां ॥ ४ ॥

उपजातिवृत्तं॥ किमुच्यते सत्तपसः प्रजावः कठोरकर्माजितकिल्बि
षोपि ॥ दृढप्रहारीव निहत्य पापं यतोऽपवर्ग लज्जतेऽचिरेणा॥ १ ॥
यथा सुवर्णस्यशुचि स्वरूपं दीप्तः कृशानुः प्रकटीकरोति ॥
तथात्मनः कर्मरजो निहत्य ज्योतिस्तपस्तद्विशदीकरोति ॥ ६ ॥
अर्थ ॥ तपना रूमाप्रजावतुं केटलुं वत्ताण करिये जेदुं वत्ताणकरिये

योमुंजत्रे केमके दृढप्रहारी जेवा पुरुषोए भहोटा कठोर कर्म करीने अत्यंत
सपादान कथुहृतो तेपण तपस्याना प्रजावे समस्त पापोनो नाशकरीने
लमा मोहू प्रतं पाप्मा ॥ ५ ॥ जेम प्रदीप्तश्रि सुवर्णनु परित्रस्वरूप
तेमज तपजेत्रे तेपण आत्मामाथी कर्मरूप रजनो नाशकरीने साक्षात्
ज्योतिस्वरूप प्रगटकरेते ॥ ६ ॥

स्वग्धरावृत्ता॥ बाह्येनान्यतरेण प्रथितबहुजिदा जीयते येन
शत्रुश्रेणी बाह्यातरगा चरतनृपतिवत् ज्ञावलब्धजडिम्ना॥
यस्मात्प्राङ्मूर्ध्वेयु प्रकटितविजया लब्धय सिद्धयश्च वं
दे स्वर्गापवर्गापणपटु सततं तत्तपो विश्ववद्य ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेना बाह्य अने अन्यतर जेदेकरी घणजेद प्रख्यातवे एहवा
उपर गिओयनायना योगेकरी जेहने दृढपण लब्धके० प्राप्तथायतो ते तपकरी
मनादिक बाह्यानु अने रागादिक अतरग शत्रु तेनीजे श्रेणीके० पक्ति तेने
राजानीयर जीनीजवायने वती जेतपयकी ऐश्वर्यताने प्रगटकरनारी
स्त्रीया अने आगसिद्धियो प्रगटथायने तथा जे स्वर्ग अने मोहूना पुण्य
पुण्य वतीनगतने पूजयायोग्य एहवोजेतप तेहनेहु निरंतर नमस्कारकरते ॥ ७ ॥
अथनयमनायनाष्टर सारगरागेण गीयते ॥ जिणवरायसरण तिहारे ॥ ८ ॥

विजयविजय विजय तपोमहिमान ॥ ध्रुवपद ॥ बहुजवसचित्त
पद्मममुना ॥ लज्जेनलघुलघिमान ॥ वि० ॥ १ ॥ याति
घनापि प्रनाघनपटली ॥ सरपवनेन विराम ॥ जजति त
था तपसा झुगिताली ॥ कृष्णजगरपरिणाम वि० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ विजयविजयजी पोताने उपदशकरेनेके श्रेयविजय तुं तप
नारनाकर जेनायागयफी घणाजनु सचित्तकरेलु पाप तुरतज ॥ १ ॥ १ ॥ १ ॥ १ ॥
जे ॥ १ ॥ जेम तीकृष्णशायुये करी मडाटी मडाटी येनीपंक्तिया नाशपामेने तम
तरेकरने मडाटीमडाटी पापनीपंक्तिया एक कृष्णमात्रमा नष्टयज्जायत ॥ २ ॥
वाञ्छितमाकषंति दूरादपि रिपुमपि व्रजति वयस्य ॥ तप इदमाश्र
य निमंलजायादागमपरमरहस्य ॥ ३ ॥ अनशनमूनोदरता वृत्ति
स रमपरिहार जज मालीन्य कायहेतु तप इति बाह्यमुदाग ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वली जे वांछितार्थ घणुंदूरहोय तेनेपण नजीकआणीआपेठे तथाशत्रु
नेपण मित्रकरेठे एह्वाएतपने शास्त्रनुं परमरहस्य जाणीने निर्मलनावें आदर ॥
॥ ३ ॥ तेतपनावारजेदळे १ अनशन २ उनोदरी ३ वृत्ति-हास एटले वृत्तिसं
हेप ४ रसपरिहार ५ सांलीन्यता एटले इंद्रियोनोरोधनुं एकांतेवेसनुं ६ कायक्लेश
एठप्रकारनुं महोदुं बाह्यतपठे तेनुं तुं सेवनकर ॥ ४ ॥

प्रायश्चित्तं वेयावृत्यं स्वाध्यायं विनयं च ॥ कायोत्सर्गं शुचध्यानं
आन्यंतरमिदमर्चं॥वि०॥१॥शमयति तापं गमयति पापं रमयति
मानसदंसं॥हरति विमोहं दूरारोहं तप इति विगताशंसं॥वि०॥६॥

अर्थ ॥ १ प्रायश्चित्त २ वेयावच्च ३ स्वाध्याय ४ विनय ५ कायोत्सर्ग ६ शुच
ध्यान एठप्रकारना आन्यंतर तपठे तेनेसेव ॥ ५ ॥ एतप अनेकप्रकारना संसारी
कतापनी शांतिकरेठे अनेपापनोनाशकरेठे तथा मनरूपदंसने रमाडेठे वली निःसं
शयपणे आजगतमां दुःखोनेदूरकरवा असमर्थ एह्वोजे मोहतेनो नाशकरेठे ॥६॥

संयमकमलाकार्मणमुज्ज्वलशिवसुखसत्यंकारं चिंतितचिंतामणिमाराध
य तप इह वारं वारं॥वि०॥७॥कर्मगदौपधमिदमिदमस्य च जिनपति
मतमनुपानं॥विनय समाचर सौख्यनिधानं शांतिसुधारसपानं॥वि०॥८
इतिश्रीशांतिसुधारसगेयकाव्ये निर्जरान्नावनाविज्ञावनोनामनवमः प्रकाशः

अर्थ ॥ वलीएतपते चारित्ररूप लक्ष्मीने वशकरवानी विद्याठे तथा सुंदर मो
हना सुखआपवाने विशारदठे वली चिंतितार्थ देवाने चिंतामणीरत्नसरखोठे एह
वा तपने आजगतमां हेविनय तुं वारंवार अंगीकारकर ॥ ७ ॥ हेविनय कर्मरूप
रोगनु आपथ अने तीर्थकरोनो जे मत तेठे अनुपानजेहनुं तथा समस्त सुखनुं
निधान एह्वोजे शांतिसुधारस तेनुंतुंपानकर ॥ ८ ॥ इतिश्रीशांतिसुधारस गेयकाव्ये
निर्जरान्नावनाविज्ञावनो नाम नवमः प्रकाशः

उपजातिवृत्तं ॥ दानं च शीलं च तपश्च ज्ञावो धर्मश्चतुर्धा जिनवां
धवेन॥निरूपितो यो जगतां हिताय स मानसे मे रमतामजस्त्रं॥१॥

अर्थ ॥ हवेदशमी धर्मज्ञावना जावेठे तीर्थकरदेवें लोकहितार्थे दानशील तप अ
ने ज्ञाव एरीतें चारप्रकारनो धर्मकह्योठे तेधर्ममारामनमां सर्वकालरहो ॥ १ ॥

इवजावृत्त त्रयं॥सत्यकृमामार्दवशौचसंगत्यागार्जवब्रह्मविमुक्तिपु
क्त ॥ य सयम किंच ततोपगूढश्चारित्रधर्मो दशधायमुक्त ॥ १ ॥ य
स्य प्रज्ञावादिह पुष्पदत्तौ विश्वोपकाराय सदोदये ते ॥ ग्रीष्मोष्मनी
ष्मामुदितस्तप्तित्वान् काले समावासयति हिति च ॥ ३ ॥ उल्लो
लकल्लोलकलाविलासैर्नाल्लावयत्यबुनिधि हिति यत् ॥ न
घति यत् व्याघ्रमरुहवाद्या धर्मस्य सर्वोप्यनुज्ञाव एष ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ १ सत्य २ कृमा ३ मार्दव ४ शौच ५ तपधर्म ६ संगत्याग ७ ब्रह्मधर्म
विशेषप्रकारं मुक्तिपट्टे निर्जोत्तापण ८ सयम १० अकिंचनता तेणेकरी
रीते इमप्रकारनु चारित्रधर्म कथ्यते ॥ २ ॥ जे धर्मेनापसार्येकरी जगतर्मा
पण सर्वप्राणीमात्रने उपकारकरवाने अर्थे नित्यवक्ष्यपण पामेढे बलीय
नी अरपंत ततपयली जमोने बर्पाकुतुमां मेय बर्पावकरीने ठनिकरेढे ॥ ३ ॥
या समुद्रांताना महोटाकलोलेकरी पृथ्वीनेबुडावतोनथी अने व्याघ्र तथा
नज अने पयन इत्यादिकोकोझे मारतानथी एप्रतापसर्व धर्मनोजे ॥ ४ ॥

शार्दूलविक्रीडित उत्तम ॥ यस्मिन्नेव पिता हिताय यतते
भ्राता च माता सुत सैन्य देन्यमुपैति चापचपल यत्रा
फल दौर्बल ॥ तस्मिन्कष्टदशाविपाकसमये धर्मस्तु स्वार्थं
त मज्ज मजन एष सर्वजगतस्त्राणाय बक्षोद्यम ॥ ७ ॥
त्रैलोक्य मचगचर विजयते यस्य प्रसादादिह योत्रामु
त्र हितायदम्भननुज्ञता सर्वार्थसिद्धिप्रद ॥ येनानर्थकदय
ना निजमदृग्भ्रमार्थ्यतो व्यर्थिता तस्मै कारुणिकाय ध
मंविजये चक्तिप्रणामोऽस्तु मे ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेवयन पोतानाहितनेअर्थे बाप जाइ माता पुत्र
नेरण धर्मनानप्रतापबाणसो अनेवनी धनुयनायोगकरी चपजयजो जे सैन्यके
नका नेरण देयके ० दिनपणाने पामेढे तथा जेवयनपोतानी
निजनेयपडे एवी कष्टयबन्धना परिणाममार्गे पण सङ्कनएदबुजे आधर्मिक
निजने पतनाअर्थमां बन्नाजेबुयड जाणे एक धर्मरूप वग्नतरज पदेषुहापनीए

जे आंगमां वग्तगपहेया नीपरैययीने सर्वजगतना रक्षणाथं उद्योगकरेते ॥ ७ ॥
बली जेदनापसायथकी स्यावर अने जंगमसहित जगत गोचेते तथा जे आलोकें
प्राणीआने हितकरवाने योग्यथयीने सर्वअर्थनी सिद्धताने पमाडेते जेपोताना
नेजसीतामयेंकरी पापरूपविटंबनानो नाशकरीनारखुंते एहवो जे दयावंत धर्मरूप
प्रभु तेने महारो नमस्कार होजो ॥ ६ ॥

मंदाक्रान्तावृत्तं ॥ प्राज्यं राज्यं सुजगदयिता नंदनानंदनानां रम्यं
रूपं सरसकविता चातुरी सुस्वरत्वं ॥ नीरोगत्वं गुणपरिचयः
सज्जनत्वं सुबुद्धिं किंतु ब्रूमः फलपरिणति धर्मकल्पद्रुमस्य ॥ ७ ॥
अर्थ ॥ महोदुराज्य सुंदरस्त्री पुत्र पुत्रीओ रमणीकरूप घणीज सरस कविता
करवानी चतुराऽ सुस्वरपणुं आरोग्यतापणुं गुणोनोपरिचय तथासज्जनपणुं अने
बुद्धीबुद्धि एतर्ववाना ते धर्मरूप कल्पवृक्षना फलते ॥ ७ ॥

॥ अथ दशमनावनाष्टकं वसंतरागेण गीयते नवितुमेवंदोरेहीरविजयसूरिराया एवेशी ॥
पालय पालय रे पालय मां जिनधर्म ॥ मंगलकमलाकेलिनिके
तन करुणाकेतन धीर ॥ शिवसुखसाधन जवजयबाधन जगदा
धार गंजीर ॥ पा० ॥ १ ॥ सिंचति पयसा जलधरपटलीनूतलममृत
मयेन ॥ सूर्याचंजमसाबुदयेते तव महिमातिशयेन ॥ पा० ॥ २ ॥
अर्थ ॥ हे जैनधर्म तुं महारंरक्षणकर महारंरक्षणकर तुं मांगजिकरूप लक्ष्मी
तुं कीनागृहवो बलीकरुणानो स्थानकवो तथा मोहनुखनुं साधनवो अने संसा
रना समस्तजयनो नाशकरनारवो तेमज जगतना जीवोने आश्रयनूतवो अनेअतिगं
जीवो ॥ १ ॥ जे मेवनो ममूहते पृथ्वीनलने अमृत सगखा पाणीयें करीने सिंचन
करेते अने चंद्र सूर्य जे नित्य उगेते तेसर्व तादृगेज महिमात्रे ॥ २ ॥

निरालंबमियममदाधारा तिष्ठति वसुधा येनातं विश्वस्थितिमूलस्तं
न तं मेवे विनयेन ॥ पा० ॥ ३ ॥ दानशीलगुजनावतपोमुखचरितार्थोऽकृ
तलोकः ॥ शरणस्मरणकृतामिद् जविनां दूरीकृतजयशोक ॥ पा० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ निरालंब पृथ्वीनेकोऽ आधार नठतां जेनाआधारथकी रहेते एहवो जग
तनीस्थितीनो मूलस्तंज जे धर्म तेने हुं निव्यप्रते विनय एटले नक्तिये करी तेहुंहुं ॥ ३ ॥
दान जीज गुजनाव अने तप एचारप्रकारेकरी लोकोने चारित्रायनो करनार्गे अने

જે પ્રાણી આ જગતમા એ ધર્મનો સ્મરણ કરેછે તથા આશ્રય કરેછે તે જય તથા શોકને દૂર કરનારો એહવો એ ધર્મજે ॥ ૪ ॥

ક્રમાસત્યસંતોષદયાદિકસુજગસકલપરિવાર ॥ ટેવાસુરનાર
શાસન કૃતબહુજવપરિહાર ॥ પાળા ૭ ॥ વધુરવધુજનસ્ય દિવાનિ
દાયસ્ય સદાય ॥ બ્રામ્યતિ જીમે જવગદ્નેમી ત્વા વાધવમપદાય

અર્થ ॥ જેનો ક્રમા સત્ય સંતોષ દયા આદેવેદને સમસ્તપરિવાર સુ-
દેવતા દૈત્ય અને મનુષ્યોએ જેની આજ્ઞામાન્યકરીછે તથા અનેક જન્મ જ-
નો પરિહાર કરનારો તે એ ધર્મજે ॥ ૫ ॥ વલીહે ધર્મતુ જેનેકોઈ નાશનય
5 તથા જેનેકોઈ સહાયનથી તેને રાત્રદિવસ સહાયનો કરનાર વાંચવ ત
વતા વાધવરૂપ જુજને સૂકીને પ્રાણીઓ સસારરૂપ અરણ્યમા ફિરેછે ॥ ૬ ॥

જગતિ ગદ્ધન જલતિ કૃશાનુ સ્થલતિ જલધિરચિરેણ ॥ તવ કૃપ્ય
કામિતસિદ્ધિર્બદ્ધના કિતુ પરેણ ॥ પાળા ૭ ॥ इह यत्तसि सुखमुजि
પ્રેત્યેજાદિપટાનિ ॥ ક્રમતોજ્ઞાનાદીનિ ચ વિતરસિનિ ॥ સસુખ
અર્થ ॥ હે ધર્મરૂપમિત્ર તહારીરૂપાથકી આરણ્ય તે મહોટા નગર જેવો
અગ્નિતે પાણીસરસ્વીયાય અને સમુદ્રતે સ્થલ સરસ્વો તુરતયજ્ઞાપે વધા
તહારી રૂપાથકી પ્રાણીમાત્રના સર્વ મનોરથ પૂર્ણથાપે ॥ ૭ ॥ આનો
અગ્નેવિપે દયારૂપ ધર્મ વદયઆબ્ધોછે તો તેને હ્રાપણ પૂર્વોક્તપ્રકાર
થને પરજે ફાદિક દેવતાઓની પદવીઆપેછે વલી ક્રમેકરી માદ્દસ
નારા એહગ જ્ઞાનાદિક ગુણઆપે ॥ ૮ ॥

સર્વતત્રનવનીતસનાતન સિદ્ધિસદનસોપાન ॥ જય જય
નયવતા પ્રતિલવિતશાતસુધારસપાન ॥ પાળ ૮ ॥ એ ॥ इति
સુધારસ ગેયકાવ્યે ધર્મજાવનાવિજાવનો નામ દશમ પ્રક
અર્થ ॥ સર્વશાસ્ત્રોમા નવનીત એટલે માલ્લજેવો સારજૂત અને સનાતન
શ્વત તથા સિદ્ધિરૂપગૃહનો સોપાન એટલે નિસરણીરૂપ અને જે વિનયવ
ને શાતિસુધારસનુ પાન કરાવેછે એહવોજે ધર્મ તે જયપામો જયપામો ॥ ૯ ॥
5તિશ્રી શાતિસુધારસ ગેયકાવ્યે ધર્મજાવનાવિજાવનો નામ દશમ પ્રક

॥ १ ॥ सप्ताधो धो विस्तृता याः पृथिव्यश्चक्राकाराः संति रत्नप्रज्ञा
 ॥ ताजिः पूर्णो योस्त्यधोलोक एतो पादौ यस्य व्यायतो सप्तरज्जुः ॥ १ ॥
 अथ ॥ हवे इयारमी लोकस्वरूप नावनानावेते सातअधोअधो एटले एकवी
 नाने नीचैनीचै विस्तीर्ण चक्राकारे रत्नप्रज्ञादिक सातपृथ्वीयोते तेणेकरी परिपू
 एवा अधोलोकरूप सातरज्जुप्रमाणे जेना महोटावेपगठे ॥ १ ॥
 तिर्यग्लोको विस्तृतो रज्जुमेकां पूर्णो धीपरिणवांतरसंख्येः ॥ यस्य
 ज्योतिश्चक्रकांचीकलापं मध्ये काश्यं श्रीविचित्रं कटिचं ॥ २ ॥
 ॥ अने एक रज्जु प्रमाण विस्तारवंत असंख्याता धीपलमुडैकरी व्याप्त एह
 तिर्यग्लोकमां कशपणानी शोनायैकरी युक्तते वली ज्योतिष चक्ररूप कांचीक
 लापायै युक्त जेनुं सुंदर कणदोरोते ॥ २ ॥
 लोकोऽधोर्ध्वं ब्रह्मलोके युलोके यस्य व्याप्तौ कूर्परौ पंच रज्जु ॥ लोक
 विस्तृतो रज्जुमेकां सिद्धज्योतिश्चक्रो यस्य मौलिः ॥ ३ ॥
 ॥ जेनो कर्ध्वलोक ब्रह्मनामा देवलोक पांचरज्जुप्रमाणे व्याप्त ते कोपरा स
 कूरपरते अने जेनुं लोकनेअते एकरज्जुविस्तारपणे जे सिद्धशिला तेमस्तकठे ॥ ३ ॥
 यो वैशाखस्थानकस्याधिपादः श्रोणीदिशे न्यस्तदस्तद्वयश्च ॥ का
 लऽनादौ शश्वदूर्ध्वदमलाद्विभ्राणोपि श्रान्तमुद्रामखिन्नः ॥ ४ ॥
 अथ ॥ जेना मथनकरवाना दंडने स्थानकेंपगठे एटले गस्तमथन करवाना दंमनी
 परे जेना पगपसरेलाठे जेणे पोतानी कटीउपर वेहाथ राखेलाठे एहवोधको अना
 दिकालनुं निरंतर कर्ध्वदमपणे जितेंडिचयको शांतमुद्रा धरीरहोते पण खिन्ननयी ॥ ४ ॥
 सोयं झेयः पूरुषो लोकनामा पट्टव्यात्माऽ कृत्रिमोनाद्यनंतः ॥
 धर्माधर्माकाशकालात्मसंज्ञौ ध्व्यैः पूर्णः सर्वतः पुज्योश्च ॥ ५ ॥
 अथ ॥ पट्टव्यरूप जेना आत्मानुं स्वरूपते जेनेकोश्यं कखोनयी जेनो जन्
 थयवा मृत्युथयोनयी वली धर्म अधर्म आकाश काल जीव अने पुज्य एपांच
 त्येकरी सर्वस्थले परिपूर्ण एवो आ चवदराज लोकनामा पुरुषजाणवो ॥ ५ ॥
 रंगस्थानं पुजलानां नटानां नानारूपैर्नृत्यतामात्मनां च ॥ क
 लोद्योगस्वस्वज्ञावादिज्ञावैः कर्मातोयैर्नर्तितानां नियत्या ॥ ६ ॥
 अथ ॥ वली जे काल उद्योग स्वस्वज्ञावादिकज्ञावै कर्मरूपवाजिर्न नियति

री नानाप्रकारना रूपेकरी नचावेला जीगोनु थने नाचनागेजे पुज्जनरूप
ओ तेनु रगस्थान एटले रगमरुपठे एवो एचउदराज लोकनामा पुरुषते ॥ ६ ॥

एव लोको जाव्यमानो विविक्त्या विज्ञाना स्यान्मानसस्थैर्वेदेतु ॥
स्थैर्ध प्राप्ते मानसे चात्मनीना सुप्राप्येवाऽध्यात्मसौख्यप्रमूति ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एरीतेलोकने विवक्त एटले जुदोजुदो स्पष्टपणे जाव्यो यको विज्ञानी,
नामनने स्थिरकरवानो कारण तेहीजथायठे जेवारे मनस्थिरथ्यां तेजा
हितकरनारी अध्यात्मिक सुखनी प्राप्तिमुजनयायठे ॥ ७ ॥ सप्तनिर्माजनीर्तुते
॥ अथ एकादशजाचनाएक काफीरागेणगीयते आजसखीमनमोहनो ॥ एवेशी

विनय विजावय शाश्वत ॥ हृदि लोकाकाश ॥ सकलचराचरधा
रणे परिणमदवकाश ॥ वि० ॥ १ ॥ लसदलोकपरिवेष्टितं गणनाति
गमान ॥ पचन्निरपि धर्मादिनि सुघटितसीमान ॥ वि० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ विनयविजयजी उपाध्याय पोताने समजावेठेजे अरेविनय
चिरकाल रहेनारो एहवो लोकाकाशतु ताह्रा हृदयमा धारणकर जेमा
स्थावर अनेजगमपदार्थाने धरवाविपे पूर्णअवकाशठे ॥ १ ॥ वजीलोनायमान
लोकेकरी वेष्टितके० विटघुठे तथा जे गणनाके० परिमाण सूकीने रहोवे
असम्प्रातो लोकाकाशठे माटे, वली जेनीसीमाधर्मादिक पाचडब्येकरी सुघटितके
रुमीरचनाये करी रचितठे एहवो ए चउदराज लोकनामा पुरुषते ॥ २ ॥

समवधातसमये जिनै परिपूरितदेह ॥ असुमदणुकविविधक्रिया
गुणगौरवनेह ॥ वि० ॥ ३ ॥ एकरूपमपि पुज्जले कृतविविधविवर्त ॥
काचनशैलशिखरोन्नत कचिदवनतगर्त ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वली लोकनामा पुरुषनेविपे श्रीतीर्थकरदेव समुजातना समये पोत
आत्माना प्रवेशेकरीने चउदराजलोकना समस्तजाग परिपूर्णकरेने तथा असुमद
प्राणी थने अणुके० परमाणु तेमनी नानाप्रकारनी जेक्रिया अनेगुण
णानु स्थानरुजादणु ॥ ३ ॥ वजी ए लोकाकाश पुरुषमा यद्यपि रूपने धारण
नाह एक पुज्जडप्रति तेणे नानाप्रकारना करेला एह्रा किहाक मेरुना शिर
माणेउचा सुवर्णमयारवतोठे वजीकिहाकतो गर्ता एटले खानाओठे ॥ ४ ॥

कचन तविपमणिमंदिरैरुदितोदितरूपं ॥ घोरतिमिरनरकादिजिः
कचनातिविरूपं ॥ वि० ॥ ५ ॥ कचिद्धत्सवमयमुज्ज्वलं जयमंगल
नादं ॥ कचिदमंदहाहारवं ॥ पृथुशोकविपादं ॥ वि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ बली किहांक तो देवताओंना सुवन तेनी सूर्यकांत मणीरत्ननी शोभायें
करी सुंदररूप पणाना उदयने पाम्योठे एटले उदितोदित रूपनेपाम्योठे बली
किहांक जयंकर अंधकार अने नरकादिके अत्यंत विरूप एटले मागारूप पणाने पा
म्योठे ॥ ५ ॥ बली किहांकतो उत्सवमयठे एटले उज्ज्वल जयमंगलना वाजित्र
ना नादेंकरी युक्तठे तथा किहांकतो अत्यंतशोक अने खेदे करीयुक्त जेमांधी महो
ठो हाहाकार शब्द निकलीरह्योठे एहवुं पुजल इत्यठे ॥ ६ ॥

बहुपरिचितमनंतशो निखिलैरपिसत्त्वैः जन्ममरणपरिवर्तिजिः कृ
तमुक्तममलैः ॥ वि० ॥ ७ ॥ इहपर्यटनपराड्मुखाः ॥ प्रणमत जगवं
तं ॥ शांतसुधारसपानतो धृतविनयमवतं ॥ ८ ॥ इतिश्रीशांतसु
धारसगेयकाव्ये लोकस्वरूपज्ञावनाविज्ञावनो नामैकादशः प्रकाशः

अर्थ ॥ बली लोकमां पुजजनो स्वरूप विगोपें कहेठे जेने जन्म मरणाना योगेंक
री फिरनारा प्राणी पूर्वपूर्व ममत्वनी परपरायेंकरी अनंति अनंतिवार लेइलेइनेमू
क्योठे अनेजेतुं सर्वप्राणीओए अनंतिवार घणुंपरिचित कखुंठे एहवुंए पुजलइत्य
ठे ॥ ७ ॥ माटे हेजीव तुंजो आलोकरूप पुरुषमां फिरवानेविषे पराड्मुख थयो
होय तो शांतसुधारसना पानेकरी विनय धारण करनागओतुं रहण करवा बाला
जे जगवत परमात्मा तेने नमस्कारकर ॥ ८ ॥ इतिश्री शांतसुधारस गेयकाव्ये लोक
स्वरूपज्ञावनाविज्ञावनो नाम एकादशः प्रकाशः

मंडाक्रांतावृत्तां यस्माद्विस्मापयितसुमनः स्वर्गसंपद्विलासप्राप्तोत्था
साः पुनरपि जनिः सत्कुले चूरिर्जोगे ॥ ब्रह्मार्जुनप्रगुणपद्वीप्राप
कं निःसपत्नं तदुपप्रापं चृशमुरुधियः सेव्यतां बोधिरत्नं ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेवारमी बोधिर्जुन जावनाजायेठे जेनाथकी देवताओंपण वि
स्मयपामे एहवो स्वर्गसंपत्तिनो विलास पामीने जीव आनंद पामनार पायने न
लीजेनाथकी अनेकप्रकारना अत्यंत जोगेंकरी युक्त एहवा रुमाकृतमां पुनः पुनः

मयायते तथा परपरायें अर्धत ब्रह्मपदवी पमाडवामा जेनेकोइशनुनयी जेने
पामवी अत्यंतकवीणते एहबुजे बोधरूपरत्न तेनोहेबुद्धिमतो तमेसेवनकरो ॥ १ ॥

जुगप्रयातवृत्तत्रय॥अनादौ निगोदाधकूपे स्थितानामजस्रं जनुर्मे
त्युडु खादिताना॥परीणामशुद्धि कुतस्तादृशी स्याद्यया हत तस्मादि
निर्याति जीवा ॥ ७ ॥ततो निर्गतानामपि स्यावरत्न त्रसत् पुनर्जलं
देहनाजा ॥ त्रसत्त्रेपि पचाक्षर्याससङ्गिस्थिरायुष्कवत् दुर्लभं मानु
षत् ॥३॥ तदेतन्मनुष्यत्वमाप्यापि मूढो महामोहमिथ्यात्वमायोपगूढ ॥
भ्रमन्दूरमग्नौ जवागाधगते पुन क प्रपद्येत तद्वोधिरत्न ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पण अनादि कालना निगोदरूप अधकार तद्रूप कुवामां रहेना
तर जन्म मरणना ड खेळरी पीडायला प्राणीअने तेथी परिणामशुद्धि
वेमळे जेयकी महोटा आनंद सहित जोर निगोद रूप अधकार कुवामां
हेरपटेने ॥ १ ॥ ते निगोदमांथी नीरुपिने पण स्यावरमां उपजबुधाप
प्राणीने प्रमपणु पामयुतो दुर्जनने वती त्रसपणामां पण पचेडियपणु पाम
लेनने तेमां वीर्यातिपणु पामयु दुर्लभने तेमांपण सङ्गी पचेडियपणु
ने मनुष्यपणु पामयुतो परमदुर्जनने ॥२॥महामोह मिथ्यात्व तथा माया
मुनपरां मूर्खप्राणी आ मनुष्यपणु पामीने सत्तारूप अगाध खाडामां
किरतां बुढ्यांचरां रहेने तेप्राणीने बाधिरत्न फरीने शरीते प्राप्तयते ॥ ४ ॥

शिवगणिश्रुता॥विजिज्ञा पयान प्रतिपदमनल्पाश्रमतिन कुपुक्ति
व्यामर्गेर्निजनिजमतोह्यामरमिका ॥ न देवा सान्निध्य विदधति न
वा कोप्यरमिकमन्देव कालेऽस्मिन् य इह दृढ उमां स मुह्यती॥७॥

अर्थ ॥ घमोना निन्ननिन्न मार्ग अने निन्ननिन्न स्थानर कुपुक्तिना व्यामर्गे
टजे अन्धामे करीने पोनपोताना मतना वदयविप्रेरमि एव्या धणामतयाना आ
कनमात्रे अनेना देवनानेपूवगानड्येना देव कांड काड्यामे आगतोनयी एतज
वो अतिपक्वनारण कोडनयीने जेने पुत्रि निर्णय करीय तो एता आ डुक्कन
मां वज्राणी घमोवज दटना गयेने तेज प्राणी शुष्यवान जाणरा ॥ ७ ॥

शादूलविक्रीडितवृत्तं॥ यावद्देहमिदं गंदेन मृदितं नोवा जराजर्जरं याव
त्वत्तकदंबकं स्वविषयज्ञानावगाढत्तमं॥ यावच्चायुरजंगुरं निजहिते ता
वहुर्धैर्यतयां कासारं स्फुटिते जले प्रचलिते पालिः कथं बध्यते ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जिह्वांसुधी आशरीर रोगाक्रांत ययोनथी तेमज जिह्वांसुधी आशरीर
जगयंकरी जर्जरीनूतययोनथी तथा जिह्वांसुधी आ पांचेंद्रियनो समूह पोतपोता
ना विषयो लेवाने नमयंत्रे अने जिह्वांसुधी आयुष्य क्लीणययुंनथी तिह्वांसुधी
हेजीव तुं पोताना कल्याणविषे यत्नकर केमके तजोफुटीने पाणी वाहेर नीकजी
जमे तोपठे पालते केवी बांधीस ॥ ६ ॥

अनुपुवृत्तं ॥ विविधोपज्वं देहमायुश्च क्लृण्णजंगुरं ॥

कामालंब्य धृतिं मूढेः स्वश्रेयसि विलंब्यते ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आशरीर नानाप्रकारना उपड्वेंकरी युक्तवे आयुष्य क्लृण्णजंगुरवे एमठतां
कोणमुख तेनाउपर संतोष राखी पोताना कल्याणयवाना कार्यमां विलंब करे॥ ७ ॥

॥ ६ ॥ दशनावनाष्टकं धनश्रीरागेणगीयते ॥ हीचरेहीचरेपीआहिंडोलहेएवेशी ॥

बुध्यतां बुध्यतां बोधिरतिष्ठल्लेना ॥ जलधिजलपतितसुररत्नयु

क्त्या सम्यगाराध्यतां स्वहितमिह साध्यतां ॥ बाध्यताम

धरगतिरात्मशक्त्या ॥ बु० ॥ १ ॥ चक्रिन्नोज्यादिखि न

रत्नवो दुर्लभो भ्राम्यतां घोरसंसारकक्षे ॥ बहुनिगोदादिका

यस्थितिर्व्यायते ॥ मोहमिथ्यात्वमुखचोरलक्षे ॥ बु० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जेम समुद्रनापाणीमां पनीगयलुं चिंतामणीरत्न पाठोहायमां आवहुं
अतिदुर्लभते तेम बोधिपामवीपण अतिदुर्लभते माटेरुमीरीतें बोधितुं आराधनकरी
पोतानुं हितसाधवु अनेपोतानी शक्तीयेंकरी दुर्गतिनो वाधकरवो ॥ १ ॥ घणी नि
गोदादिक कायस्थितियें करी विज्ञान अने मोह मिथ्यात्वप्रमुख लाखोगमे चोरटा
ये युक्त एहवो आ घोर संसाररूप अरण्यमां फिरनारा जीवोने चक्रवर्तिना नोजन
मगखो मनुष्य जन्म पामवो दुर्लभते ॥ २ ॥

लब्ध इह नरत्नवो ऽनार्यदेशेषु यः स भवति प्रत्युतानर्थकारी ॥ जी

वहिसादिपापाश्रवव्यसनिनां माघवत्यादिमार्गानुसारी ॥ बु० ॥ ३ ॥

आर्षदेशस्पृशामपि सुकुलजन्मनां ॥ दुर्लभा विविदिषा धर्मतत्त्वे ॥
तपरिग्रहजनयाहारसङ्कावर्तिनि हत मग्नं जगद्दुस्थितत्वे ॥ बु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जो आ जगतमा प्राणी अनार्यदेशमा मनुष्यजव पाम्योतो
येनु कारणथायते केमके जीवहिंसादिक पापाश्रवना व्यसनवाला जी
नि जे सातमी नरकादिकते तेना मार्गनुं कारण थायते ॥ ३ ॥
पामेजो होय अनेपत्ती आर्यदेशमा रहेनार होय तेनेपण धर्मतत्त्व जाणवानी
परीडुर्नने कारणके रतके० मैथुन परिग्रह जय अने अहार ए चार नाममा
स्थितपणामां सर्वजगत ब्रह्मोपडोते ॥ ४ ॥

विविदिषायामपि श्रवणमतिदुर्लभं धर्मशास्त्रस्य गुरुसन्निधाने ॥ वित
अधिकयादितत्तज्ज्ञावेदशतो विविधविद्वेषमलिनेऽवधाने ॥ बु० ॥
॥ ४ ॥ धर्ममाकर्ण्य सवुध्य तत्रोद्यम कुर्वतो वैरिवर्गोऽतरंग राग
वैयश्रमालस्यनिडादिको बाधते निहतमुकृतप्रसंग ॥ बु० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ रुदाचरोऽने धर्मतत्त्व जाणवानी इष्टाहोय अने गुरुसन्निध
तोदण वृथा विचारसना आशेषथी नानाप्रकारना विद्वेषेकरी जे
मनीन वपुहायतो धर्मशास्त्रोनु श्रवण दुर्लभहोय ॥ ५ ॥ वजी जेप्राणी
गांननी धर्मनेपाम्यो अने धर्मनेरिषे उद्योगपण करवायेतो तेना
एव प्रगगना नागरगना जे गगदेय श्रम आज्ञास निडा इत्यादिक अतरंग
तो समुत्ते तेपीडाफेने तेथीनेने धर्मपामनु दुर्लभथायते ॥ ६ ॥

चतुर्गुणानां यो निलक्षेप्य क तया कर्णिता धर्मवार्ता ॥ प्राय
शो जगति जनना मित्रां प्रिदते ऊर्ध्वगमशातगुरुगौरवार्ता ॥ बु० ॥
एवमतिदुर्लभाप्राप्य दुर्लभतम बोधिरत्न मरुलगुणनि शानाकुरुगुरु
प्राप्तिरित्यप्रमादोदित ॥ शातगममरमपीयूषपान ॥ बु० ॥ ७ ॥
६० शांतसुगमगेयकाव्ये बोधिजायनाविजायनो न।

अर्थ ॥ माटे अहोऽति आश्चर्य देखीव चागमीनरु जीरा
एव ते रमेनीवान मांननी धर्मके अर्थान् नहीज मांननी हगे केमके घणु
या जगत्तना रुडिगाव रसगाव सातागाव एवम मद्रोदा गारयेकरी पीडा
नेहने परम एवहीना साये वादकरेने पणधर्मनी वातोसांनजी धर्ममां

शांतिमुधारस.

नतानयी ॥३॥ एम अनिर्जनेन वस्तु करतां पण विज्ञेय दर्जन अने समस्त
निधानएवु जे बोधिगन्त ते पामीने गुरुनो अत्यंत विनयकस्यो तेणोकरिने प्रातः
हवुं जे शांतिमुधारस रूप नजोअमृत तेनु तु पानकर एमाकर्ताये पोतानुनाम प
वयुं ॥ ८ ॥ इतिश्री शांतिमुधारस गेयकाव्य बोधिजावनाविजावनोनाम ६६
गजः एणीते अनित्यादिक वारजावनाद्योनो अधिकार संपूर्णधयो ॥
अनुष्टुप्चत्तं ॥ सधर्मध्यानसंध्यानहेतव श्रीजिनेश्वरैः ॥ मैत्रीप्रभृतयः
प्रोक्ताश्चतस्रो जावनाः पराः ॥ १ ॥ तथाहुः ॥ मैत्रीप्रमोदकारुण्यमाध्य
स्थानि नियोजयेत् ॥ धर्मध्यानमुपस्कृतं तद्धि तस्य रसायनं ॥ २ ॥
अर्थ ॥ हवं मंत्र्यादिक चारजावनाद्यो जावठे श्रीतीर्थकरदेवं सत्यधर्मध्याननी
धागनी हेतुनूत मैत्रीआवेदेइने वीजी चारजावनाद्यो कहीठे ॥ १ ॥ ते श्रीतीर्थकरदेव
कहीठे तेमज जावियेतेये १ मैत्री २ प्रमोद ३ कारुण्य अने ४ माध्यस्थ्य एचारजाव
गाते धर्मध्यानना नूपणार्थं एटजे धर्मध्याननी गोजानेअर्थे योजना करीयकी ध्या
वनारने चारजावनायुक्त जे धर्म ते रसायन (आपधी) नुव्व थापठे ॥ २ ॥
उपजातिवृत्तां ॥ मैत्री परंपां हितचिंतनं यत् जवेत्प्रमोदो गुणपदपातः ॥
कारुण्यमार्तागिरुजां जिह्वापित्युपेक्षां इष्टधियामुपेक्षा ॥ ३ ॥ सर्वत्र
मैत्रीमुपकल्पयात्मन् चित्यो जगत्यत्र न कोपि शत्रुः ॥ कियद्दिन
स्थायिनि जीविने ऽस्मिन् किं खिद्यते वैरिधिया परस्मिन् ॥ ४ ॥
सर्वेप्यमी बंधुतया ऽनुनूताः सहस्रशो ऽस्मिन्भवता जवावधो ॥ जी
वास्ततो बंधव एव सर्वे न कोपि ते शत्रुरिति प्रतीद्दि ॥ ५ ॥
सर्वे पितृभ्रातृपितृव्यमातृपुत्रांगजाम्ब्रीजगिनीस्तुपातं ॥ जी
वा प्रपन्नावदुःशस्तदेतत्कुटुंबमेवेति परो न कश्चित् ॥ ६ ॥
अर्थ ॥ जे बीजानाहितनुं चितनकरनुं ते मैत्रीजावना जाणवी गुणीनो पदपा
रनुं ते प्रमोदजावना जाणवी डखीप्राणीना डख डरकरवानी इवाराखवी ते का
जावना इष्टबुद्धीवत प्राणीउपर उपेक्षाकरवी ते उपेक्षणजावना ॥ ३ ॥ हेअ
नु सर्वत्र मैत्रीतापणुंकर एटजे आजगतमां कोऽपण महारो शत्रुने एहवो तुं
ग मनमां बीजकुज लावीसनही कमके थोडाद्विस रहेनारो अल्पमात्र ताह
वितव्यपणुठे तेमा बीजाउपर शत्रुबुद्धि राखीने सुं वृथा विनयायठे ॥ ४ ॥

हेजीय आससारसमुद्गमा ए समस्तप्राणीसाथे हजारोउपत त नाइपणो
व्यो तेमाटे एसरी ताहरो नाइयोजे पण कोइ तहारो शत्रुनथी एवीरीते
॥ ५ ॥ सर्वजीवो मात्र, ससारमा माता पिता वधु काको पुत्र पुत्री स्त्री,
गोकरानीस्त्री इत्यादिकरीते ताहरीसाथे झोकडो बखत सगपण करीचुकाते
एसर्व ताहारो कुटुंबजठे पण एमाकोइ परकीयनथी एमविचारी सर्वजहु उपर
त्रिता पणु आदर ॥ ६ ॥

इजवजावृत्तव्य ॥ एकेडियाद्या अपि हंत जीवा पचेडियताद्यधि
गत्य सम्यक् ॥ बोधिं समाराध्य कदा लज्जते नृपो नवभ्रातिनिषा
विरामा ॥ ७ ॥ या रागरोपादिरुजो जनाना शाम्यतु वाक्काय
मनोऽबुहस्ता ॥ सर्वेऽप्युदासीनरसरसतु सर्वत्र सर्वे सुखिनोऽभवन् ॥ ८ ॥
अर्थ ॥ फिरी हेजीव तु एवो विचारकर के आ ससारमा जे एके
जीवोठे तेपण रुढाप्रकारे पचेडियादिकपणु पामीने ज्ञानाराधनाकरी क
ए ससारमा नमवारूप नयनु अतकरसे एबुजाणीने तेजीवोनी साथेपण
कर ॥ ७ ॥ वजीजे प्राणीओने रागद्वेषादिरूप पीडा मन वचन कायाता
गोनो झोहकरेते तेसप्राणी वदाशीनतापणु पामीने सर्वलोक सुखीयाथो
त्रीपणु तु सर्वजीवो उपर राख ॥ ८ ॥

॥ अथ त्रयोदशजावनाष्टक वेशाखरागेणगीयते रेजीवजिनधर्मकीजिये एवेशी ॥
विनय विचितय मित्रता ॥ त्रिजगति जनतासु ॥ कर्मविचित्रतया गति
विविधा गमितासु ॥ वि० ॥ १ ॥ सर्वेते प्रियवाग्वा नहि रिपुरिह
कोपि ॥ माकुरु कलिकलुप मनो निजसुकृतविलोपि ॥ विन० ॥ २ ॥
अर्थ ॥ हेविनय आ त्रयज्ञोकमा कर्मनी विचित्रतायेकरी नानाप्रकारनी
चादिक गतिओने पामेजाप्राणी जे ठे तेसर्वप्राणीमात्रना समूहउपर तु
तानाय राख केमके एसर्व ताहरो परमप्रिय बाधवजठे पण एमाकोइ तह
नथी माटे फोकट मनने झेओकरी कनुपता मकर कारणके क्रोधजेठे ते
पोतानाज पुण्यनो नाशकरनारोठे ॥ १ ॥ २ ॥ ए वेकाव्यनो अर्थएकठे
यदि कोप कुरुते परो निजकर्मवशेन ॥ अपि नवता कि न्यूते
यदि रोषवशेन ॥ वि० ॥ ३ ॥ अनुचितमिदं कलहं सता ॥ त्यज
समरसमीन ॥ नज विवेककलहसता ॥ गणपरिचयपीना ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ माटे जो बीजोकोइ पोताना कर्माधीनपणाचकी ताह्याउपर क्रोधकरे
वे तो तुंपण तहाराहृदयमां तेनाउपर क्रोध शावास्ते करेने ॥ ३ ॥ अग्नेजीवतुं न
मत्तारुप पाणीना तलावतुं मत्तयइने सत्पुरुषोने अयोग्य एहबुंजे कजह तेनेमृ
कीआप अनेगुणोतो परिचय करवाने पुष्टकारी एहबोजे विवेकरुप सरोवर तेमा
रमण करवाने हंन जेवो था ॥ ४ ॥

शत्रुजनाः सुखिनः समे मत्सरमपहाय ॥ संतु गंतुमनसोप्यमी
शिवसौख्यगृहाया॥वि०॥७॥सकृदपि यदि समतालवं हृदयेन लि
हंति ॥ विदितरसास्तत इह रतिं स्वत एव वदंति ॥ वि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हेजीवतुं नमस्त शत्रुजोकांनी मंमजीउपर मत्सरगतानावनो त्यागरी
ने परमसुखीया अने मोक्षरुप सुखना घरने जाणवाने ताहसं मनकर ॥ ७ ॥ जोण
कवारपण समताना लवतुं ताह्या हृदयमां आत्वादन करीम तो रतइयइने मस्य
कउपर पोतानी मेलेज प्रीतिकरीत ॥ ६ ॥

किमुन कुमतमदमूर्तितां छरितेषु पतंति जिनवचनानि कथं हं हा
न रसाडपयंति॥वि०॥७॥ परमात्मनि विमलात्मनां परिणम्य वसं
तु ॥ विनय समासृतपानतो जनता विलसंतु॥वि०॥७॥ इति श्री शांत
सुधारमगेयकाव्ये मैत्रीजावनाविजावनोनाम त्रयोदशः प्रकाशः

अर्थ ॥ हे जीवतुं शावान्ते कुमतार्थेकरी मूर्धितयइने नरकमांपडेने अने शांत
गतीज जरेला श्रीतीर्थकरदेवना वचनोतुं केम नरकरुण करतोनी ॥ ७ ॥ निर्म
लअन.करणवाजा जीवोनामन परमात्माना स्वरुपनेविपेज पणित यइ ग्त्रो
अने लोकोनाममृद् ते समतारुपी अमृतना पानेकरी विनयनो विजामदामो॥७॥
इति श्री शांतसुधारम गेयकाव्ये मैत्रीजावनाविजावनो नाम त्रयोदश प्रकाश

अगंधरातुत्तं॥धन्यास्मे वीतरगा. कृपकपथगतिह्रीणकर्मो
परागान्त्रिलोक्ये गंधनागा. सहजमनुद्गिनज्ञानजाग्रदविग
गा॥अध्यामद्वात्मशुभ्या सकलशशिकलान्निर्मलपुष्पनया
रामारान्मुक्ते. प्रपन्नाः कृन्मुकुनशतोपाजितार्दन्यलृढमो
॥१॥नेपां कर्मकृत्योत्थैरतनुगुणगणै निर्मलात्मन्यज्ञदैर्गायं

गाय पुनीमस्तवनपरिणतेरष्टवर्णास्पदानि ॥ धन्या मन्यं र
सङ्गा जगति नवतस्तोत्रवाणीरसङ्गामङ्गा मन्ये तदन्या
वितथजनकृथाकार्यमौखर्यमग्ना ॥ ७ ॥ निर्ग्रथास्तेपि ध
न्या गिरिगहनगुहागच्छरातर्निविष्टा धर्मध्यानावधाना
समरसमुद्धिता पद्ममासोपवासा ॥ येन्येपि ज्ञानवत
श्रुतविततधियो दत्तधर्मोपदेशा शाता दाता जिताङ्गा
जगति जिनपते शासन चासयति ॥ ३ ॥ दान शील
तपो ये विदधति गृहिणो जावना जावयति धर्मं धन्या
श्रुतुर्धा श्रुतसमुपचितश्रद्धया राधयन्ति ॥ साध्य श्राध्य
श्र धन्या श्रुतविदशधिया शीलमुज्जावयत्यस्ता न्सर्वान्
मुक्तगर्वा प्रतिदिनमसकृन्नाग्यनाज स्तुवति ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवे प्रमोद जावना जावेठे रूपकश्रेणीना मार्गमा प्रवेशकरवाने
रूपमजने जेणे ह्रीणकण्ठे अने त्रणलोकमां गंधहस्तिसरखा स्वस्वजावमा रमण
करनारा सहजउदयने पामेला केवलज्ञानेकरी जागृतथयुठे वैराग्यजेहनु एहवा
श्रीवीतराग एटले तीर्थकरनेधन्यठे केमके जे आत्मशुद्धिकरीने पूर्ण चक्षुलास
रिखी निर्मल जे ध्यानधारा तडूप अनतपुण्यना सम्रहेंकरी सपादनकरेली तीर्थ
करनीजक्ष्मी तेनु श्राराधनकरी मुक्तिनेप्राप्तथायठे ॥ १ ॥ श्रीगिनयविजयजी ठपा
ध्यायकहेते के दु ते तीर्थकरोना कर्मकृषयकी उत्पन्नथयाजे घणा गुणना समूह
तेनी स्तुतिरकरवापि जेहना परिणामहोयठे एवा आत्माना निर्मलसनाव सहित
तीर्थकरनी स्तुति करीकरीने वरणना आठस्थानकोप्रते पवित्रकरनु अने आ ज
तमां तीर्थकरोनी स्तुतिना रसने जाणनारी जिह्जाने धन्यमानुनु तेगिना धीनी
निष्फज लोकगती अने कायाना वाचालपणामा वर्तनारी जिह्जाने मूर्खदु
मानुनु ॥ २ ॥ रजी पर्वतमा थरथरमा गुफाशुद्धिरमा निवासकरीने धर्मध्यान
पर एकाग्रचित्त राखनारा तथा सम्यक्तरूप रसेकरी सतुष्टययला बली पद मा
गिरेरेना उपगम करनाग एहवा जे निग्रथसाबु तेनेपण धन्यठे तथा बनी
जाजे ज्ञानीपुस्तो गाम्बउपर पसरेली बुद्धियेकरी धर्मोपदेशश्रापेठे अने शातपु
दानगुणी जितेंद्रिय एहवा मन्नापुरुष जे जगतमा प्रपन्नतायका श्री तीर्थकरोना

शासनने प्रकाशितकरेते तेनेपण धन्यते ॥ ३ ॥ वलीजे गृहस्थावासमां रह्यायका
पण सुपात्रने दानआपेते शीजपालेते तपकरेते जावनाओ जावेते तथा चारप्रका
रें करी धर्मध्यानने आराधेते अने पुष्टश्रद्धायें शास्त्रनुं आराधन करेते तेनेपण
धन्यते वलीजे साध्वी तथा श्राविकाओ शास्त्रथकी स्वच्छयली बुद्धियें शीजपाले
ते तेनेपण धन्यते एरीतें हे जाग्यवंत जव्यपुरुषो तमे सर्वथा गर्वभूकीने ए पूर्वोक्त
समस्त उत्तमपुरुषोनी नित्यप्रतें निरंतर स्तुतिकरो के जेथकी तमारुं कव्याणयाय॥४॥

उपजातिवृत्तं॥ मिथ्यादृशामप्युपकारसारं संतोपसत्यादिगुणप्रसा
रं ॥ वदान्यतावैन यकप्रकारं मार्गानुसारीत्यनुमोदयामः ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ए पूर्वोक्त सम्यक् दृष्टी जीवनी स्तुति करवी ते तो श्रेष्ठजते परंतु अर्थें
मिथ्यादृष्टीनो पण उत्तम उपकार जाणीयेंतेंवें कारणके जो तेमनो संतोप सत्या
दिक गुणनो प्रसार तथा दातारपणुं अने विनयना प्रकार एटलावाना मार्गानुं
सारीते तो एहबोजाणीने तेनीपण अनुमोदना करियेंते ॥ ५ ॥

स्रग्धरावृत्तं ॥ जिह्वे प्रव्ही नव तं सुकृतिसुचरितोच्चारणे सु
प्रसन्ना नूयास्तामन्यकीर्तिश्रुतिरसिकतया मेऽद्य कर्णौ सुक
र्णौ ॥ वीढ्यान्यप्रौढलक्ष्मी द्रुतमुपचिनुतं लोचने रोचनत्वं
संसारेऽस्मिन्नसारे फलमिति नवतां जन्मनो मुख्यमेव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हेजीवो जो तमे सरलतो अने पुण्यवान पुरुषोना पुण्यनो उच्चार कर
वाने प्रसन्नतो एटले आज अमारा कान बीजा पुण्यवान पुरुषोनी कीर्ति श्रवण
ना रसिकपणे करी सुकर्णरहो अने बीजानी प्रौढ ऐश्वर्यताजोने अमारी चक्षु
प्रकाशपणाने धारणकरो एहवा जो तमारा विचारते तो आ संसारमा एज तमारा
जन्म सफल पणानो मुख्य फलते ॥ ६ ॥

उपजातिवृत्तं ॥ प्रमोदमासाद्य गुणैः परेषां येषां मतिः सङ्गति सा
म्यसिद्धो ॥ देदीप्यते तेषु मनःप्रसादे गुणास्तथैते विशादीनवन्तिः॥७॥

अर्थ ॥ बीजाना गुणो सांजली संतोपयामिने जेनीबुद्धि समतारस्वरूप समुद्
धी संख्यप्रथायते तेप्राणीना मननो प्रसाद देदीप्यमान थायते तेमज तेन
ना गुण पण सर्व स्वच्छ थायते ॥ ७ ॥

॥ अथ चतुर्विंश जावनाष्टक टोडीरागेणगीयते कृपनकीमेरेमनजगति ॥

विनय विजावय गुणपरितोष ॥ ध्रुवपद ॥ निजसुकृता

सवरेषु परेषु ॥ परिहर दूर मत्सरदोष ॥ वि० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे विनय तु गुणीपुरुषनागुण उपर सतोष करवु मनमाजाव अने
ताना पुत्रप्राप्तिनास्यते बीजावपर मत्सरकरवापणाना दोषने दूरकर ॥ १ ॥

दिष्टाय वितरति बहुदान वरमयमिह लज्जते बहुमान ॥ किमिति

न विमृशमि परपरमाग ॥ यद्विजजसि तत्सुकृतविजाग वि० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ अमुक मनुष्य अत्यंत दानआपेने एवढु कयाणकारक पाम ने
वा अमुरपुत्र्य अमुरस्यानके बहुमानपामेने एपणघणुजळमुने एहयो रुडोने,
तु केमरगतोनथी ठेराणेठेराणे लोकोना गुणोत्कर्ष करवा एहिज सुकृत नि

पेपा मन इह विगतविकार ॥ ये विदधति भुवि जगदुपकार ॥

तेपा यपमुचिताचरिताना ॥ नाम जपामो बारवार ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ आ जगतमा जेना मननेविषे कोइप्रकारनो विकारनथी एहने नि
रिक्ता एपीनेरिषे लोकोनो उपकारकरेने एह्या परित्र सदाचारी पुरुषोना
अर्मे बारवार जपियेठेये ॥ ३ ॥

अदृढ तिनित्तागुणमसमान ॥ पश्यत जगवति मुक्तिनिदान ॥ यंत

म्या मद लमटजिमानं ॥ ऊटिति विपटते कर्मवितान ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेनीरगदरी कराने काई समर्पनथी एहयो मुक्तिनु कारणजे कृपा
गुण ते श्रीनीर्यरदर नापुत्या के जेणेकरी काधमदित अनिमानेकरी शानता
वा एहवान कर्मनो समुद्र ते तुल्य नाशपामेने ॥ ४ ॥

अदभु रचन गीतमुदार ॥ गृहिणोपि परिहृतपरदार ॥ यत्र इह

संप्रत्यपि श्रुतिनेपा ॥ शिलमनि फलिनाफलमदकार ॥ वि० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ नेह्या परम्वीनु आगदरी मद्रादु शीघ्रनपानत्र त समणापण अ
जगत्तम पवित्र यत्र कनीनृत यथायथा मद्रन आंजाना उहमगियापानत्र ॥ ५ ॥
या इतिता अपि यत्रमा मारु कृतयुगलं विदग्नि मुपतार ॥

तस्मा मुदग्निमचिनगर ॥ दर्शनमपि कृन्मुखनरिपाका वि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ दर्शन श्रीआपण शीन पानीन पाताना मारिप्र तथा मगग यत्र ॥

लोने यशनी सुपताकके ध्वलाकरेते एवीछीओनो पुण्य परिपाके करी प्राप्त्य
पेहुं जेदरीन ते पण पुण्यरूप धननुंज संपादकते ॥ ६ ॥

तात्त्विकसात्त्विकमुजनवतंसाः ॥ केचन युक्तिविवेचनहंसाः ॥ अलम
कृत किल जुवनाभोगं ॥ स्मरणमनीपां कृतशुचयोगं ॥ वि० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ खरेखरा सत्वगुणने धारणकरनारा सक्कनलोकोना मस्तकना नूपणस
मान अने जेम हंस दूध तथापाणीनो विवेचनकरेते तेनीपरें युक्तियेकरी विवेचन
नाकरनारा एहवा जे सर्वोत्कृष्टप्राणीने ते आ त्रणेजुवनने शोनायमान करवाने
तत्परने तो तेवापुरुषोनुं स्मरणकरवुं ते पण शुचयोगनो करनारथाय ॥ ७ ॥

इति परगुणपरिज्ञावनसारं ॥ सफलय सततं निजमवतारं ॥ कुरु
सुविहितगुणनिधिगुणगानां विरचय शांतसुधारसपानां ॥ वि० ॥ ८ ॥ इति

श्री शांतसुधारसगेयकाव्ये प्रमोदजावनाविज्ञावनोनामचतुर्दशः प्रकाशः
अर्थ ॥ हे आत्मा एपूर्वोक्तरीते परनागुणनो विचार करवुं एहिज जेमां सार
ने एवुं आ तहारो पोतानो अवतार तेने तुं निरंतर परनागुणो स्मरणकरीने सफ
लकर तथा शुद्धगुणोना निधि एहवाजे मनुष्यो तेना गुणोनुं गायनकर अने शां
तसुधारमनुं पानकर ॥ ८ ॥ इति श्री शांतसुधारसगेयकाव्ये प्रमोदजावना वि
ज्ञावनो नाम चतुर्दशः प्रकाशः ॥

मालिनीवृत्तं ॥ प्रथममशनपानप्राप्तिवांगविहस्ता म्दनु वस
नवेर्मालंकृतिव्यग्रचिताः ॥ परिणयनमपत्यावाप्तिमिष्टं डि
यार्थान्सततमज्जिलपतः स्वस्थतां कास्सुतीरन् ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे कारुण्यजावना जावेते प्रथमतो अशनपान प्राप्तिकरवानी इष्टा
ये व्याकुलवयला तदनंतर वम्ब घर अलंकार इत्यादिकोनी प्राप्ति करवाने विषे जे
मनुचित व्यग्रचिंतुं तेवारपठि लग्नकरवानी इष्टा तेपठि पुत्रपुत्री प्राप्त करवानी
इष्टा अने इंदियार्थजे पांचइंदियोना त्रेवीस विषयोतेप्रतें इष्टना एहवाजे संसार
वामी जीवो तेकेवीरीतें स्वस्थ थाय ॥ १ ॥

शिवरिणीवृत्तं ॥ उपायानां लक्षैः कथमपि समासाद्य विज्वं नवा
न्यामात्तत्र ध्रुवमिति निवध्नाति हृदयां अथाकस्मादस्मिन्विकिर
ति रजः क्रूरहृदयो रिपु र्वा रोगो वा जयमुत जरा मृत्युरथवा ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे प्राणी तुझा जगतमा लक्षावधि उपायोकरिने कोऽपणीतें
ता मेजरी जन्मोजन्मना थज्यासेकरी तेहनाउपरज मनने स्थिर राखे
उपगतो एथीअनतर जे थकस्मातिक कूर हृदयवत शत्रु किंवा रोगप्राप्ति नथ
अथवा मृत्यु एटलावाना धुलनाखे ॥ १ ॥

मृगधरावृत्त ॥ स्पर्धते केपि केचिद्वधति हृदि मिथो मत्सर
क्रोऽदग्धा युध्यते केरुप्यक्षा धनयुवतिपशुक्तेत्रपडादिहेतो ॥
केचिन्नोनाल्लजते विषदमनुपद दूरदेशानटत ॥ किं कुर्म
किं वदामो नृशमरतिशतैर्व्याकुल विश्वमेतत् ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ कोऽ कोपेकरी दग्धययायका द्वेषकरेठे कोऽ परस्पर हृदयमा
धरने पट्टाक कोऽना रुध्यानठता स्ववपणे इव्य स्त्री पशु खेत्र गाम इत्यादि
गामे उदरे यती कोऽक जोनेकरी विपत्तिये जोगित ययायका दूर देशांतरीमा
शरीरिने व्यामृदयायने तो हरे सु करिये थने सु बोजिये आ जगत तो
शेका ५ गरी व्याकुलने ॥ ३ ॥

उपजातिवृत्तत्रय ॥ स्वयं सनत स्वकरेण गर्तान्मध्ये स्वयं तत्र य
था पतति ॥ तत्रा ततो निष्क्रमण तु दूरे ऽधोऽ प्रपाताद्विरमति
नय ॥ ४ ॥ प्रकल्पयन्नास्ति कृतादिवादमिदं प्रमादं परिशीलयत
॥ मग्ना निगोदादिषु टोपदग्धा डुरतश्च स्यानि दृढा सहते ॥ ५ ॥
ग्रास्यति ये नैव हितापदेशं न धर्मलेशं मनसा स्पृशति ॥ सज
स्यसामग्र्यापनंयान्तेषामुपायस्तयमेक एव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ प्राणीगत पोतानेहाये गाडोगोदीने तेमां एरीगित पडवक फरित
प्रकार तेमाथी नीचनवुना दूरगु परतु वाटा नीचनीच जडपटु तेतु
अनन आनन नथी एटना उडोगाडा राखे ॥ ४ ॥ जे नास्तिदिक्
अनन प्रमादनां अत्यामरुनाग दोपेकरी दग्धययीने निगोदाद्विरमा पुन
यका तेनअन पापुनमात्रे एव्वा महा भेगकारी डुराणे सामेने ता शाश
एतान केदनी खेदनेनी ॥ ५ ॥ जेप्राणीहितापदेशं सांनततानथी अने
अनने त्या मनेकरीय स्पशं करतोनथी तेप्राणीना डुराणे गीरिने दुरकीये
आ एतान अदग्धने तेअनतना नोकरां वहेत ॥ ६ ॥

अनष्टवृत्तं ॥ परदुःखप्रतीकारमेवं ध्यायन्ति ये हृदि ॥

लज्जेन निर्विकारं ते सुखमायतिसुंदरं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जे प्राणी पूर्वोक्तप्रकारे जीजाना दुःखानो प्रतीकार हृदयमां धरेते तेणे करीजेना पणिणाम सुंदरथायते तेने निर्विकारी सुख प्राप्तथाय ॥ ७ ॥

॥ पंचदशजावनाष्टकं गमकुजीरागेण गीयते ॥ हमारो अंवरदेहुमुरारी एवेजी ॥

सुजना जजत मुदा जगवंतं सुजनाजजत मुदा जगवंतं ॥ ध्रुवपदं ॥

शरणागतजनमिदं निष्कारणकरुणावंतमवंतरे ॥ सुज० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हेमज्जनो आ जगतमां कारणविना दयाना पालनारा अने जे पोताने गणें आब्यो तेनीरक्षाना करनारा जे जगवंतवे तेने तुमे हप्पेंकरी जजो ॥ १ ॥

क्षणमुपधाय मनः स्थिरतायां पिवत जिनागमसारं ॥ का

पयघटनाविकृतविचारं त्यजत कृतांतमसारं रे ॥ सुज० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एकक्षणमात्र पोतानो मनस्थिरकरी जेनागमना सारतुं पानकरो अने जे दय्योमा कृत्तिन मार्गनी घटनायें करी आपणो विवेक विकारवंत थायवे एवा असा निंदनिक कृत्यनो त्यागकरो ॥ २ ॥

परिहरणीयो गुरुरविवेकी भ्रमयति यो मतिमंदं ॥ सुगुरुवचः

सकृदपि परिपीतं प्रथयति परमानंदं रे ॥ सुज० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ अविचारितगुरुनो संगमृको केमके जे गुरुओ मंदबुद्धिवंत पुरुषोने त्रांति सहित करेते अने सुगुरुना वचनो जो एक वखत सांज्या तोपणपरमानंद उत्पन्नकरेते ॥

कुमततमोच्चरमीलितनयनं किमु पृच्छत पंथानं ॥ दधिवुध्या

नर जलमंथन्यां किमु निदधत मंथानं रे ॥ सुज० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ कुमतरूपी अंधारेकरी जेनी आंखोढकां ॥ गयलीते तेवाप्राणीने मोक्ष मार्गनो रस्तोसुं पृष्ठतुं हेलोको तमे दहीनी बुद्धियें पाणीनेविपे मथनिकाने केम नाखोबो केमके ए पाणीमांथी कां ॥ माखण निकजवातुं नथी ॥ ४ ॥

अनिरुद्धं मन एव जनानां ॥ जनयति विविधातंकं ॥ सप

दि सुखानि तदेव विधत्ते ॥ आत्माराममशंकं रे ॥ सुज० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ पोतातुंमन पोताने स्वाधीन न राख्यो ठता तेहिज पोताने नानाप्रकार

नाडु ग्यो उन्पन्नरुग्ने अने तेहिज मनपोताने स्वाधीन राख्योवता
निगकपणे विविध प्रकारना सुखआपेने ॥ ५ ॥

परिहरताश्रवविकथागौरव मदनमनादिवयस्य ॥ क्रियता
सावरसातपदीन ॥ ध्रुवमिदमेव रहस्यम् रे ॥ सुज ० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे सज्जनो तमे आश्रव अने विकथानुजे गौरवपणु तथा अना
मित्रजे कामवेय तेनी साथे मित्रतानो त्याग जाय करीने सपररूप सत्त्व
दिज एक गुन तत्वने ॥ ६ ॥

महान इह कि जयकातारे ॥ गदनिकुरवमपार ॥ अनुस
स्ताहितजगडुपकार जिनपतिमगटकार रे ॥ सुज ० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ रेजीय आ ससाररूप अरण्यामां रागद्वेषादिक अपाररोगना
तु गामेने तेनो त्यागरुगी ने जगतना उपकार करनार अने ससारीजीयेने
६४ मद् मग्ग इत्यादिक रोगोनो निवारणरुगी निरोगताना आपनार एववा
मीर्षिरुदेयरूप आपनानी मेचनाकर ॥ ७ ॥

शृणुतेरु विनयोदितरचन नियतायतिहितरचनं ॥ रचयत सुकृत
मुग्गगतसमान शातसुधारसपान रे ॥ सुज ० ॥ ८ ॥ इति श्रीशातसु
धारमंगयकाव्ये कारुण्यजावनाविजायना नाम पचदश प्रकाश ॥

अर्थ ॥ माटेह जथा विनयविजयजीना रुहेजा अथवा विनयररीने
आ प्रपमाहेना वास्या तन एर नियम रुगी गटले तदाकर वृत्तिय करी धाक
ध्यातगरीन नांनना ॥ रचना सांननाथी उत्तमफानी प्राप्तिथयाना काननी
हित गजनना करगामेने एरुवुनाणीने ॥ वास्या ते एरनियमथी सांनना ॥ ८ ॥ इति
श्रीशातसुधारमंगयकाव्ये कारुण्यजावनाविजायना नाम पचदश प्रकाश ॥

पचापि शालिनीवृत्तानि ॥ आना यस्मिन् विथ्रम मथयने रुग्णा प्री
ति यन्ममामाद्य मद्य ॥ लज्य रागद्वेषविद्वेषिगे प्रादोदामीन्य मरे
दा नन्विय न ॥ १ ॥ लोके लोका जित्तजित्तम्यस्या जित्तो जित्तो रमे
निर्ममं निद्रि ॥ रम्यारम्ये अष्टिते रुम्य रुम्यतद्विद्विन्मृयने रम्यने
वा ॥ २ ॥ मिथ्यादामन्वीर्त्तनीयं गंगण गेदु गेके न म्यगिण्या जमा
ति ॥ अन्य कोरा गेस्यने केन पापानम्मादोदामीन्यमं गाम्नी

नं ॥ ३ ॥ अर्द्धतोपि प्राज्यशक्तिस्पृशः किं धर्मोद्योगं कारयेयुः प्र
सह्य ॥ दधुः शुद्धं कितु धर्मोपदेशं यत्कुर्वाणा छुस्तरं निस्तरंति ॥ ४
तस्मादोदामीन्यपीयुषसारं वारंवारं दंत संतो लिहंतु ॥ आनंदा
नामुत्तंगतर्गंगैर्जीवन्निर्यङ्ग्यते मुक्तिसौख्यं ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवे सोलमी माथ्यस्थ जावना जावेठे जेमकोऽप्राणीने थाकचडेलो
होयने प्राणी विश्रांतिनास्थानकें विश्रांतिजेठे तेमज उदासीनता जेठेते संसार
रूप अरण्यमां व्रमणकरनारा प्राणीने विश्रांतिजेवानुं स्थानकठे अने जेनेजोऽ
गंगीपुरुष तत्काज प्रीतिवंतथायठे एटले गमेतेवा रोगेकरी पीडितहोय तथापि
जेने उदासीनता पणुं प्राप्तयष्टु तो तेने ते रोगनी व्याधि कांऽपण जाणवामां न
आवता वज्रतो हर्षवधेठे वली जेनीप्राप्ति राग अने द्वेषरूप शत्रुनो रोधकरवाची
यापठे एहवीज उदासीनता ते अमोने सर्वकाल प्रियठे ॥ १ ॥ आजगतमांना
लोको अंतरना आशयेकरी मर्मनाजेठे निन्ननिन्न कर्मकरी अने रम्यारम्य व्या
पारेकरी निन्ननिन्न स्वरूपवतठे पण वधाप्राणीनी एकप्रकृति तो नथीज तिवारे
हवे विद्वानपुरुषे केनीकेनी रम्यारम्य चेष्टा उपर संतुष्टथावुं किंवा रुष्टथावुं अर्था
तु विद्वान पुरुषेतो सर्वप्राणी उपर संतुष्ट अथवा रुष्टनयता समदृष्टीज राखवी
जलीठे ॥ २ ॥ जुष्टोकेथी वीरजगवान पोते तीर्थकर उता मिथ्यासहित बोलना
गे पोतानो शिष्य जमाली तेने रुधीशक्यानही तो बीजो कोण कोऽने पण पाप
यकी रुंधीराखनारठे माटे उदासीनपणुं राखवुंतेहीज आत्मानुं हितकारीठे एम
जाणवुं ॥ ३ ॥ जुष्टोके श्रीतीर्थकरदेव अत्यंत शक्तिना धरनारहता तथापिते
कोऽने वलात्कारेकरी धर्मोद्योग करवाने प्रवर्तावताहता केसुं ते तो जेणेकरी न
अपुरुषो छुस्तर संसार समुद्रमांथी तरी पारपामे एहवो केवल शुद्धधर्मनोज उपदेश
मात्र थापताहता ॥ ४ ॥ तेकारणे हेसत्पुरुषो तमेवारवार हर्षसहित औदासीन्य
तात्पर्य सारनूत अमृतनो आस्वादनकरो के जेथकी जीव आनंदना वहेनारा मो
जायेंकरी सहित मोक्षमुख जांगवे ॥ ५ ॥

॥ पौडगजायनाष्टकं प्रजातिरागेण गीयते ॥ आदरजीवकूमायुणआदर ॥ एदेशी
अनुजव विनय सदासुखमनुजव ॥ औदासीन्यमुदारं रे ॥ कु
शलसमागममागमरारं ॥ कामितफलमंदारं रे ॥ अनु ॥ १ ॥

णामनिदानं ॥ स्फुटकेवलविज्ञानं रे ॥ विरचय विनय विवेचित
ज्ञानं ॥ शांतसुधारसपानं रे ॥ अनु० ॥ ८ ॥ इति श्री शांतसुधार
स गेयकाव्ये माध्यस्थ्यज्ञावनाविज्ञावनो नाम पौण्डशः प्रकाशः ॥

अर्थ ॥ हेनव्यो तमे मनमां रहेनारुं आनंदनुं कारण एहबुं अनोपम उदा
सीनपणारूप तीर्थनुं स्मरणकरो अने जे कोइकालेंपण विराम पामतानथी एहवा
मोहसुखपामि चिरकाल स्वप्नपरिणामेहो ॥ ७ ॥ अने परब्रह्मतारूप परिणामोनुं
जं निदान तडूप विज्ञानने जे प्रगटकरेते एहबुं विवेचननुंकरनारुंजेमां ज्ञान
वे एहवा शांतसुधारस्तनुं पान ते हे विनयतुं निरंतरकर ॥ ८ ॥ इति श्रीशांतसुधार
स गेयकाव्येमाध्यस्थ्यज्ञावनाविज्ञावनोनाम पौण्डशः प्रकाशः ॥

स्वग्धरावृत्तद्वयं ॥ एवं सज्जावनानिः सुरजितहृदयाः संशयाती
तगीतोद्गीनस्फीतात्मतत्त्वास्त्वरितमपसरन्मोहनिजाममत्वाः ॥
गत्वा सत्त्वा ममत्वातिशयमनुपमां चक्रिशक्राधिकानां सौख्या
नांमंहु लक्ष्मीं परिचितविनयाः स्फारकीर्तिं श्रयंते ॥ १ ॥
दुर्ध्यानप्रेतपीडा प्रचवति न मनाक् काचिददंष्ट्रसौख्यस्फा
तिः प्रीणाति चित्तं प्रसरति परितः सौख्यसौदित्यसिंधुः ॥
क्षीयंते रागरोपप्रचृतिरिपुजटाः सिद्धिमात्राज्यलक्ष्मीः स्याद
श्या यन्महिम्ना विनयशुचिधियो ज्ञावनास्ताः श्रयध्वं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवे श्रीविनयविजयजी उपाध्याय आग्रंथ समाप्तकरीने उपदेशरूप
पाताना आनिप्रायनुं कथनकरेते. आवीरीतें पूर्वोक्तप्रकारें सज्जावनाओनी सुगंधियें
जेनाहृदयमां संशयरहित गायनकरवार्थी तार्किककयुंते स्पष्ट आत्मतत्त्वज्ञेणे अने जे
नामोह निडा अने ममत्व तुरत नाशपाम्या ते एवाप्राणी ममनानुं अतिशय
पणुं मृकीने चक्रवर्तिं तथा इंद्रादिकोनासुखोयकी पण अधिक एवा विनययग्नाराग द्य
तुपम सुखोनी पुष्कज कीर्तिवंत लक्ष्मीने पामेते ॥ १ ॥ जेदना महिमायेंकरी
दुर्ध्यानरूप प्रेतनीपीडा लगारमात्रपण यातीनथी पण कोइएक अपूर्व अदंष्ट्र नां
ग्यनी वृद्धिघायते अने चित्तप्रीतिवंतथायते अने आत्माने चारें बाहुयी नाग्य नृ
पिनी नदीपसरंते वली रागद्वेषरूपशत्रु क्षीणयज्ञायते निद्रिरूप नाग्राज्यलक्ष्मी

वशथायते एह्यजे नावनाओ तेने हे नव्य लोको तमारी विनयेंकरी
विश्रुता ते नावनाओनु आश्रयकरो ॥ २ ॥

पथ्यावृत्तं ॥ श्रीहीरविजयसूरीश्वरशिष्यो सोदरावभूता
दौ ॥ श्रीमोमविजयवाचकवाचकवरकीर्तिविजयास्यां ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ श्रीहीरविजय सूरीश्वरना शिष्यवेनाइहता तेमा एक ते
क अने बीजा कीर्तिविजयवाचक ॥ ३ ॥

गीतिद्वयं ॥ तत्र च कीर्तिविजयवाचकशिष्योपाध्यायविनय
विजयेन ॥ शांतसुधारसनामा सदृष्टो नावनाप्रबोधो ॥ ४ ॥

शिखिनयनसिंधुशशिमितवर्षे हर्षेण गंधपुरनगरे ॥ श्री
विजयप्रज्ञसूरिप्रसादतो यत्न एव सफलो ऽभूत् ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ तेमा कीर्तिविजय वाचकना शिष्य श्रीविनयविजयजी -
शांतसुधारस नामा नावनानो प्रबोधकयो ॥ ४ ॥ या प्रयत्न सवत
त्रेयीतना वर्ष श्रीगाधार नगरमा श्रीविजयप्रज्ञसूरिना प्रसादयकी हर्षसा
सफलयधु ॥ ५ ॥

उपजातिवृत्त ॥ यथाविधु पोडशानि कलाणि सपूर्णतामेत्य जग
त्पुनीते ॥ अथस्तथा पोडशानि प्रकाशैरय समग्रै शिवमातनोत् ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेम चइमा सोलेकलाये पूर्णतापामी जगतने पवित्रकरेते तेम
अथपण सोलकलारूप सोलप्रकाशेकरी जगतनु - एकरो एवोमदारी एवोमदारी

इडवजावृत्त ॥ यावज्जगत्येव सदस्रजानु पीयूषजानुश्च सदोदये
ते ॥ तावत्प्रतामेतदपि प्रमोद ज्योति स्फुरद्वाङ्मयमातनोत् ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेकाजपर्यंत जगतमा चइसर्व उगेते तिहांसुधी जेमांप्रकाशमान वा
णी मय्यप ज्योतिने एहवो आ शास्त्र ते सत्पुरुषोने आनंद आपो ॥ ७ ॥

इति श्रीमन्महोपाध्याय श्री कीर्तिविजयगणेशशिष्योपाध्याय श्री
विनयविजयगणेशविचिते शांतसुधारसग्रंथे प्रमोद प्रकाशोऽर्थस
हित समाप्तिमगमत्

॥ अथ श्रीजिनप्रज्ञमूरिकृतचतुर्विंशतिजिनस्तवनं ॥

पात्वादिदेवो दशकल्पपटुका यस्मादधीन्येद्वितदानविद्याम् ॥ अपूपुजन् यच्चरणी
नगान्निव्याजेन नूनं नचपत्नयः स्वः ॥ १ ॥ गत्या विजित्य विरदं स्वसेवां विन्द
वलात्तददधीरग्य ॥ यस्यादये हव्यचुजा नृणां वो वनूव नूमा चुवि सोऽजि
तोऽव्यात् ॥ २ ॥ मयः स जियाद्भवत्संनवं वः श्रीगंजवो यस्य पितुजितारेः ॥ रा
जाधिराजत्वजुषोपि मेनापतित्वमेवानिमन वतानृत् ॥ ३ ॥ जातोपि य संवरत.
मयं यदजीजनत् संवरमनुत् तत् ॥ स कीशकेतुजितमीनकेतुजितोऽजिनंयादजिनं
दतो वः ॥ ४ ॥ सुकुर्जन् मेघनवस्य यस्य मुक्ताफलस्येव न दर्शनं कैः ॥ चंडाव
दानं सुमति तमायाः सर्वश्रियामाश्रयमाश्रयध्वं ॥ ५ ॥ न चेजिवान् वक्रगतिं क
दाचित् नचातिचार मत्तन च सांम्य ॥ पद्मप्रजः शोणतनुप्रजोपि नव्यश्रिये को
पि धर्गजन्मा ॥ ६ ॥ पृथ्व्यां प्रसूतः सुमनोनिरर्च्यः सुपणकांतिवद्भुक्पुपास्यः ॥
श्रेयःफलश्रीर्जपताडुदग्रस्कंथः सुपाय्वेदुरपास्ततापः ॥ ७ ॥ चंडप्रज्ञोऽव्यात् वपुरं
वृजार्जराजिगितांगीजनता यदीयः ॥ प्रसेननिर्वाणरमाविमुक्तकटाक्षलक्ष्मणपितेव
जानि ॥ ८ ॥ नावाहवे पुष्पशर विजित्य नश्यध्वज यो मकर गृहीत्वा ॥ आरोप
यत्त्रक्षपदे ध्रुव स स्वनृत्यतां मे सुविशिविधेयात् ॥ ९ ॥ पित्रंगदाहप्रगमेन नाव
दाहप्रमायेपि खलु स्वगतिं ॥ अजिह्वपर्जनगतोपि विज्ञान् यस्तं सुम शीतलमव
शीलं ॥ १० ॥ श्रेयान् श्रिये दाहवि मातुरुद्धात् गर्जस्थिते यत्र महाहंतव्यात् ॥
दुष्येत्तगीडाक् प्रणनागमोहराजाय पूत्कर्तुमिवाहितोत्थ ॥ ११ ॥ नव्यांगिनां यस्य
स्विप्रपंचंगानि चेतांनि च रजितानि ॥ स वासुपूज्यो जगदेकपूज्य संपूज्यतां नि
जितकुंजयारिः ॥ १२ ॥ कृमानर धर्तुमशिक्षिताकठलेन सेवां प्रतिपद्य यस्मात् ॥
धेन ततस्तं स किजादिकोलः कांपिष्यजन्मा विमलः स जीयात् ॥ १३ ॥ अनंत
जिन्नंतुरनंततांख्यप्रदोऽस्तु दोस्तनितवैरिवारः ॥ यद्वाठनं ज्येनमपि प्रदृश्य विश्व
स्य नश्यंत्यय वर्तिकांघाः ॥ १४ ॥ पापाद्भिनिद्वजमुदीक्ष्य दीपं यद्वाहणं नक्तिचिकीरु
पेतः ॥ तद्वंशगंकी मुहुरालुलोके शक्रः स्वपाणिं स धिनोतु धर्मः ॥ १५ ॥ अरातिरम्ये
प्यनरातिरम्ये सन्नाचियोगेऽपि दृढानियोगे ॥ चक्रे स्थिता यस्य सुखं जयश्री स पातु
वः पंचमचक्रवर्ती ॥ १६ ॥ ठागं ध्वजं यस्य तर्नां विलोक्य तत्प्रेमतो हव्यचुजा
ध्रुवं यः ॥ सर्वांगमालिगिसुवर्णवर्णजाः सुपूरदंतास्त मुदेऽस्तु कुंघुः ॥ १७ ॥ सुदर्शना

ज्ञात इति प्रसह्य वेद व्यधाद्यस्तमस खलुत्ते ॥ पितु क्रम पात्रयितु
 स्तान्न कलासाष्टवरुक्मिनोर ॥ १८ ॥ यस्य प्रिया नो विहितारिलोपामुडा
 यो न पपी नदीन ॥ निस्तारकात्मा नयमालयस्यो नव्य श्रिये कुनजव त म
 ॥ १९ ॥ यस्यागरोचि पटल समतात्प्रसृत्वर नृगकुञ्जाजिराम ॥ २० ॥ यद्योचनस्पर्धिविभेदित्वा
 वास साक्षाद्भावविषा नदतु सुप्रतोऽर्सा ॥ २१ ॥ यद्योचनस्पर्धिविभेदित्वा
 सापरां जगदेकनाथ ॥ यो लज्जलक्ष्याह्वरण श्रितो झाक् नीलोत्पलेनासु
 त नूयै ॥ २२ ॥ यद्वक्रयोगात्सुनग विदन् स्व महाशयोत्पन्नतया कृतज्ञ ॥ २३ ॥
 धुरक्षां कमिपास्तिपेवे तं नेमिमथ्येमि यदुप्रकाड ॥ २४ ॥ यदेहदीप्ति तु
 प्रना चिर चारुनिजालयत ॥ नेर्मन्यकोटि घटयति दृष्टे शिष्टा अनिष्ट स
 पार्थ ॥ २५ ॥ प्राच्य विमोच्यास्पदमुद्रवात्प्राक् स्थानातरे रोपितवान् हा
 प्राचीरुस्तस्तुणुशान्तिनूयं यस्यायमम्यान्नमतां स वीर ॥ २६ ॥ जयति
 जन्मदीक्षा ज्ञानापवर्गोत्सववासरणि ॥ जनानि नाकायितनूतलानि
 लोचप्रमदप्रदानि ॥ २७ ॥ यदाह्वानं शिरसाऽनिवद्य सुमेरुरक्षाऽजनि गोत्रमुत्स
 तीर्थाधिनाथा प्रथयतु सेनादेवाकिना ते कुपयप्रमाथ ॥ २८ ॥ कुवा ॥ २९ ॥
 हातरात्र प्रयोगधूकालिरल निरेतु ॥ यस्मिंस्तपत्यस्ततम समूहे श्रीवीरि
 स जीपात् ॥ ३० ॥ व्यामोहनूपाजवर विजित्य तस्मादुपात्त तु सितातपत्र
 स्या करे राजति पुमरीक सा नारती यद्यतु वाठितं व ॥ ३१ ॥ इति ॥
 रिनिरीडिता जिनवराभ्रतुरुत्तरविशति ॥ नरतवर्षनवा सुवनेश्वरा सरत
 ख वितरतु न ॥ ३२ ॥ इति श्रीचतुर्विंशतिजिनस्तवन समाप्तम् ॥

॥ इति श्रीचतुर्विंशतिजिनस्तवन समाप्तम् ॥

॥ श्री वीतरागायनमः ॥

॥ अथ श्री आस्तिक तथा नास्तिकनो संवाद प्रारंभ ॥

१ नास्तिकः—आ जगत अने तेमांना पदार्थों सर्व शून्यठे; एने ससलानां शीगढां, आकाशनां फूल तथा वांजणीना पुत्र वगैरे जे पदार्थोंनी त्रणे कालमां सिद्ध ता थती नथी, तेवा पदार्थोंनी उपमा देवाय. कदाच तैमे कहेगो के, जेम गगशृं गादिक देखातां नथी, तैमे ए पदार्थों पण देखाया न जोइये, तैमे तो नथी. जग ततो प्रत्यक्ष देखापठे, तेने ए उपमा केमे देवाय; प्रत्यक्ष प्रमाणवडे सिद्ध पदार्थ ने शून्य केमे कहेवाय? एनो उत्तर ए के, जे ए पदार्थोंने देखे ठे, ते त्रमिष्ट ठे. जे पुरुषने त्रम थयो होय, तेने एकतुं वीजुं जागो, तैमे तमने पण थयुं कहेवा शे. तैमे ए दृष्टांतोनो मर्म समजी शकता नथी, त्यारे तमारा ध्यानमां सहेज था वे एवो वीजो दृष्टांत कहुं तुं ते सांजलो; आ जगत स्वप्नसमान ठे. जेम स्वप्न अस थ ठे, तैमे जगत पण असत्य ठे. अने स्वप्ना पदार्थोंनी पठे आ जगतना पदार्थों पण असत्य ठे. जे देखाय ठे ते स्वप्नी पठे त्रम मात्र ठे; एमां संगथ नथी

आस्तिकः—अने नास्तिक. हुं तने एतजुंज पुहुं तुं के तारा सिद्धांतनो कहेनार जीव त्रे के अजीव ठे, एनो उत्तर ताराथी शुं देवागो? जीव अथवा अजीव कहाविना चाल गज नही जो तु कहीश के ते त्रमरूप ठे, तो ते एक रीते व्यवहार दृष्टीए योग्य कहेवागो खरुं, केमे के जे पोते त्रमरूप होय तेने वधुं त्रमरूप जागो. जो एम हो य तो अमारो कांई बांधो नथी; पण जो तारो सिद्धांती त्रमरूप वरजं नही, तो जेयो वरजो तेवा वीजा पदार्थों पण कबूल करवा पडजो; अने कबूल कयाविना चालनार नथी, केमे के, वीजुं वधुं त्रमरूप होय अने तारो सिद्धांतीज मात्र अत्रम होय एम संजवे नही. त्यारे एक सिद्धांती ने एक सिद्धांत ए वे पदार्थ मानवा जोइये ठे. ए वे पदार्थ जो तु माने, तो जीव अने अजीवपणुं सिद्ध थाय त्रे कं नही! एवी रीते जगतमां पण घटपटादिक जे वस्तु ठे ते वस्तुज ठे अथस्तु नथी. तैमेज घट ते घट ठे, ने पट ते पट ठे. घट पट नथी. ने पट घट नथी एक पदार्थमां बीजा पदार्थनी अनाव होय ठे. पण घट घटपणे जावरूप ठे. ने पट पटपणे जा वरूप ठे. इत्यादिक सर्व पदार्थोंविषे जाणी लेवुं. जे जावरूप होय ने मन्थज होय ठे. ए रीते आ जगत जावरूप होवाथी सत्य ठे. केमे के सर्व वस्तु पोतपोताना रु

पैं अनादि सिद्ध थे, अने जेना अत नथी तेने शगजाना गिगडा प्रमुखी देवी ए केवी मूर्खता थे वारु । माटे ए बोलबु वालकना जेजु कहेवाय

जो स्वप्नजेबु जगत मानशो, तो तमारा पोताने महोडे पोते वरागो ते स्वप्नपणे जावरूप थे अने जाग्रतपणे अजावरूप थे, तेम जाग्रत जे थे त जावरूप थे अने स्वप्नपणे अजावरूप थे, पण केवज अजावरूपे कोई पदार्थ नही ज्यारे स्वप्नजावरूप थे त्यारे तेना जेवो जे जगत तमे कहोतो ते केम कहेवाय, अने स्वप्नने जो अजावरूप कहेशो तां देखाय थे केम ? जे खाय नही, अने स्वप्न तो रात्रे दीतु ते रात्रे दीतु कहेवाय थे अने दिवसे दीतु ते दीवसे तु कहेवाय थे, माटे जे वखते स्वप्न देखाय थे ते वखते ते देखावरूपे अने सत्य थे अने जाग्रत असत्य थे तेमज ज्यारे जाग्रत देखाय थे त्यारे एम नायानावरूप पदार्थ होय ते साद्यत होय थे गली गिगेप एतु समजबु ये थे के, यद्यपि स्वप्न तो साद्यत थे पण स्वप्ननो जे विकटप थे ते आद्यतरहित अत थे तेमाथी कोईक समये स्वप्न उन्नव थाय थे माटे स्वप्नतु देखबु कोई काले तेमज यद्यपि जगतमाना पदार्थोंने पलटवापणे उत्पाद व्ययनी अपेक्षायें पो साद्यत थे तथापि इध्यरूपे सदा शाश्वत ध्रुव थे केमके पर्यायपणे धर्म, आकाश, काल, जीव अने पुनज ए ठए इध्य शाश्वत थे, जो पण वेना इध्यना पर्याय अशाश्वत कहेवाय थे, तो पण स्वरूपे इध्यपर्याय सदा थे, तेने असत्य केम कहेवाय ?

अरे ब्रमिष्ट, तमे जीवने मानो ठो के नही ? जो ना कहेशो तो आ बोने कोण थे ? अने जगत असत्य कोण ठेरावे थे ? जे पोतेज असत्य होय ते सत्यामत्य कहेगानो ? जे पोतेसत्य होय ते बीजाने सत्य अथवा असत्य के समर्थ थाय माटे जीव पदार्थ नथीज एम जो कहेशो तो तमे पोतेज को ठो ए वात तमाराथी ना कहेगाओ नही अने जगतने असत्य मानो ठा तेवारे पोते तो सत्य वरगोज, केमके जे पोताथी अतिरिक्त वस्तुने असत्य माने ते पोते ना जेरो असत्य होतो नथी, किंतु तेनाकरता विपरीत स्वभाववाजो सत्य हायने नो आ प्रत्यक्ष दायनो थे के जगतने तमे स्वप्नजेबु गणोतो, त्यारे तमे पोत जागो के नही ? केमके तमे पोते जाग्रत अवस्थामा न हो तो स्वप्नने स्वप्न कहान स्वप्नावस्थानो तमे पोते अनुत्पन्न करेलो थे, त्यारेज तेनापि कथन करी सका ठा.

મજ જગનવિષે પણ તમે અનુનવ કરીને કયન કરો છો, તેયકી જગતથી જુદા અનુનવ કરનાં છો માટે જીવ છો.

અને જો જીવ ન હોય તો ગતાગતનાગ, નાવ, નાપા, કાર્ય તથા કારણ इत्यादિક વિષયોનો અનુનવ કરવો. પાંચ ઇંદ્રિયોનો નિગ્રહ કરવો, ત્રણયોગે શરીરની ચાલ ના કરવી इत्याદિક ચેષ્ટા કરનારો કોણ છે? એ ચેષ્ટા ચેતન્ય શક્તિથી થાય છે એથી ચેતના જહ્નવાન જીવ જાણવો. જ્યારે શરીરમાંથી ચેતના નીકળી જાય છે ત્યારે ચેષ્ટા થતી ટીકામાં આવતી નથી, માટે તે અજીવ કહિયે. એવી રીતે જીવ અને અજીવ એ વસ્તુ પદાર્થ છે એમ સિદ્ધ થાય છે.

મને વસ્તુના કે પ્રકાર થાય છે. એક પદ્યને વીજો પ્રતિપદ્ય. જીવ પદ્યી છે અને અજીવ પ્રતિપદ્યી છે અથવા અજીવ પદ્યી છે ને જીવ પ્રતિપદ્યી છે. અર્થાત્ જીવ તથા અજીવ એ કે પદાર્થો સદા શાશ્વત અવિનાશી છે, એવું કેવલીનું વચન છે, તે અવગ્રહ માન્ય કરવું જોયે. દોહા, સ્વરી શીલ્પ એ માનજો, મનમાં રાખી નાવ; સદ્ગુણ જિન વચનનું. કરો ધર્મ ચિત્ત ચાવ. ૧

¶ નાસ્તિક:- જીવ અને અજીવ નહીં મનનારા મૂર્ખ છે. કેમકે, જીવ તો પાંચ મહાત્મેતાના સંમેજનથી ઉત્પન્ન થાય છે. જ્યારે પાંચ મહાત્માત્મોનું પ્રયત્નકર્મણ એટલે જહ્નવાપણું થાય છે. ત્યારે જીવનો નાશ થાય છે એ વાત સાચી છે.

આન્તિક:- પાંચ મહાત્માત્મોથી તો તમારા મતપ્રમાણે પાંચ જુદાજુદા પદાર્થોની ઉત્પત્તિ થાય છે. તે આપ્રમાણે.- પૃથ્વીથી અસ્થિ, જલયકી રુઘિ, અગ્નિયકી જવ ગમ્મિ, વાયુયકી શ્વાસોશ્વાસ અને આકાશયકી ગ્રન્થતા થાય છે. એ વધારી જીવ નો જુદો છે, તે શાશ્વતી ઉત્પન્ન થાય છે વાર? ચેતન્યને ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ કયા જૂનમાં છે? ચેતન્ય કયાજૂનના અંશયકી ઉત્પન્ન થયું? તે કહો. પાંચ મહાત્મા જૂન પોતે જડ છે; તે ચેતન્યને કેમ કરી શકશે? માટે એ પાંચ મહાત્માત્મોનું સંમેજન જીવની ઉત્પત્તિ કરે છે એમ તમે કહ્યું છે તે પણ મંનવે નહીં; કેમકે, સંમેજન કોઈ એવો પદાર્થ નથી કે જેથી કોઈ પદાર્થ ઉત્પન્ન થઈ શકે. માટે જીવનો ઉત્પન્ન કરનારો કોઈ નથી, પણ એ તો અનાદિ પંચ મહાત્માત્મયકી જુદોજ છે દોહા, જિનવચ નામૃત પાન કરિ, પામો અમર સ્વરૂપ; જીવ અનાદી અનુનવો, એ છે શીવ અનૂપ. ૨

૩ નાસ્તિક:- મને જાણે છે કે જીવ તે શાશ્વત પદાર્થ છે, તેની ઉત્પત્તિ કેમ મંનવે! જ્યારે ઉત્પત્તિ કહેશે ત્યારે નાશ પણ થશે. અને ચેતન તો ઉત્પત્તિ ન

જોયે. માટે ईश्वरेष्टાથી જીવને કર્મ બંધ થાય છે, અને તેજ પ્રેરક છે એમ
 આસ્તિક - જગતેક હાસ્ય કરીને બોલે છે 'ईश्वરે પોતાના અશરૂપ
 ઉત્પન્ન કયા છે તેથી જીવ ईश्वરનો અંશ કહેવાય, એ ઉપરથી જીવ તથા
 અંશાશીનાય સંબંધ તમારા કહેના પ્રમાણે ઊરે છે જો ईश्वર અશરૂ છે
 ईश्वરના જેવો જીવ હોવો જોયે કેમકે, અશાશીમા જન્મ હોતો નથી
 ની પઠે જીવ પણ નિર્મજ છે, એમ માનવું જોયે ત્યારે એવા નિર્મલસરૂપી
 કર્મ લગાડીને મલસહિત કરવાનું કારણ શું હતું! આપણે કોઈ શુદ્ધ વસ્તુ
 રવાને અર્થે જ્યારે લાવીએ ત્યે, ત્યારે જહાસુધી વને તહાસુધી તેને મલીન
 વેતા નથી, અને સ્વચ્છ રાખવાનો ઘણો પ્રયત્ન કયા કરીયે છે ત્યારે પોતાના
 રૂપ જીવને જાણી જોઈને મેલ લગાડવું એ ईश्वરનેવિષે સનવે નહીં એમ
 સાધારણ મૂર્ખ મનુષ્ય પણ કરે નહીં, ત્યારે ईश्वર તે તેમ કરે! અને જે
 ના અગનો તિરસ્કાર અથવા નાશ કરે તે આત્મઘાતી કહેવાય તેમ
 આત્મઘાતી કહેવાશે કદાચ તમે એમ કહેશો કે, ईश्वર પોતે પણ કર્મક
 છે ત્યારે જે પોતે કલ્પકસહિત હોય, તે વીજાનો કલ્પક શું મટાડી
 અને તે ईश्वર પણ શાનો! માટે ગમે તેવી મનકટપના કરીને નિર્દોષી
 દોષ જાણુ કરવો એ કેટલી મૂર્ખતા છે! માટે ईश्वરની ઇશ્તાથી કાંઈ પણ
 જે થાય છે તે કર્મથી થાય છે એમ જાણવું બોધ, કર્મબંધ આ જીવને,
 ઇશ્વરૂપ, કહે એમ તે મૂર્ખ છે, ઈશ અક્રીય અનૂપ ૭

૧૧ નાસ્તિક - આ જગતની જે અદ્ભુત રચના દેવાય છે, તેનો
 જોયે કેમકે, એવી રૂતિ સ્વાભાવિક થઈ શકે નહીં તેમ કર્મોદિક જડ પદાર્થો
 પણ જગતની ઉત્પત્તિ સર્જે નહીં માટે જે જગતને ઉત્પન્ન કરે છે, તેનેજ
 કહિયે, અને એવી લોકુવદતા પણ છે, કે જગત સર્વ ईશ્વર કૃત્ય છે

આસ્તિક - જગતનો કર્તા ईશ્વર હોય, તો સર્વ પ્રાણીમાત્રનું ईશ્વર કારણ
 યુ ને સર્વ પદાર્થો ईશ્વરના કાર્ય થયા પિતા જેમ પુત્રની ઉત્પત્તિ કરે છે તેમ
 શ્વર સર્વ પ્રાણી માત્રની ઉત્પત્તિ કરે છે ત્યારે ईશ્વર પિતારૂપ અને
 પદાર્થો પુત્રરૂપ માન્યા જોયે પુત્રની ઉપર પિતાનો પ્યાર હોય એ સ્વાભાવિક
 સિદ્ધ છે તેમ ईશ્વર નો પણ સર્વની ઉપર પ્યાર હોવો જોયે જો એમ હોય તો સર્વ
 પ્રાણીમાત્ર સુખી હોવા જોયે તેમ તો વીઠામાં આવતું નથી કોઈ સુત્રી, કાંઈ ડહાણી
 કોઈ પાપી, કોઈ પુણ્યવાન, કોઈ નરકગામી, તથા કોઈ સ્વર્ગગામી વગેરે સર્વ જીવો

नी वर्त्तणुक जुदी जुदी दीगमां आवे ठे. एम केम कीधुं ठे? वली जगतना जी
वाने प्रवर्त्तावनारो ईश्वर ठे, एम पण तमारा कहुवा उपरथीज सिद्ध थाय ठे. त्यारे
त्रिंशुए गायनी पूजा करवी. अने म्हेवै तेनो वध करवो. ए बुद्धि पण ईश्वरे आ
यी कहवागे. जो एवी बुद्धि देनारो ईश्वर मानगो नही. तो बीजो कोई मानवो
जोडो केमके तमारा मत प्रमाणे प्रेरणा करनारो कोई जुटोज होय ठे, अने जे
प्रेरणा करे ठे ते ईश्वर ठे. त्यारे ते बीजो प्रेरणा करनारो ईश्वर मानवो पडगे.
ईवी रीतें ईश्वरनो ईश्वर तेनो ईश्वर इत्यादिक मानगो तो अनवस्था दोष प्राप्त थ
गे. वली पोते पोताने दुःखी कोई पण करतो नयी सर्व पोताने सुखनी चाहना करे
ठे. तेमज पोताना संबंधीओविपे पण सुखनी चाहना करे ठे. तमाग हेहेवा प्रमाणे
तो जे जीव नग्के जाय ठे तेपण ईश्वरनो अंग. अने जे स्वर्गे जायने ते पण ईश्वर
नोज अंग ठे. एदले सुखी तथा दुःखी थाय ते सर्व ईश्वर पोतेज ठे एम तगुं. ए प्रमाणे
ईश्वर पोतेज संसारमां परित्रमण करेठे. ते पोताना संवकना जन्म मरणादिक दु ग्व
केम टाळी शके! अने जीवोने नरकथी अथवा बीजी कुगतिथी केम बचावी शके?
इत्यादिक विचार करता जगतनो कर्ता ईश्वर नयी; किंतु स्वानादिक मिळने. दोहा. ज
ग कर्ता ईश्वर कहं, ते विद्वान न होय: ईश्वरने कर्त्तव्यनहि, स्वभाव मिळज जाय ॥

१२ नास्तिक:- जगतनी उत्पत्तिकर्ता जसे ईश्वर न होय. एमा हुं कशो वांशो
जेनो नयी. पण ईश्वर सर्वव्यापक ठे के नही?

आस्तिक:- जो ईश्वर सर्वव्यापक होय, तो जीव गिवाय बीजो कोई पदार्थ
न होवो न जोये. केमके. ईश्वरतो चेतनवत ठे; ने सर्वमां व्यापक होय. तो चेतना
दिना कोई जगा खाली न जोडये, के जे ठेकाणे बीजो पदार्थ र्ही शके; अने
जगतमां तो जीव अजीव पदार्थो जुदा जुदा दीगमा आवे ठे. एवी स्पष्ट मिळ
थान ठे के. ईश्वर सर्व व्यापक नयी. वली ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य तथा शूद्र, ए
शार वर्ण अनुक्रमे श्रेष्ठता तथा कनिष्ठता केम पाव्या ठे! जेम के. ब्राह्मण सर्वेश्वरी
नष्ट. तेनाथी क्षत्रिय कनिष्ठ, क्षत्रियथी वैश्य, अने वैश्यथी शूद्र कनिष्ठ ठे, अने
सर्वथी कनिष्ठ चंमालादिक जानि ठे; नेत्रोमां श्रेष्ठ कनिष्ठता न घरी जोडये. के
मके. ईश्वर तो सर्वमां एक अने समान ठे; तेमां उत्तम मध्यमता प्रमुख मंजरे
नही. अने उत्तम मध्यम तो प्रत्यक्ष दीगमा आवे ठे. वली बीजा पण उदात्त
ए अनेक ठे; जेम के. कोई पुण्य हुन कृत्य करे ठे. ने रों पुण्य अणुन कृत्य क
ने न एम न थहुं जोडये ईश्वर तो वधायां व्यापक ठे. तेथी कृताकृत कृत्य पाव्या

રુ કરે છે? એ ઉપરથી એનો નિશ્ચય થાય છે કે, ईश्वर सर्व व्याપक नहीं दादा,
ક ईश्वर જે કહે, તેહ ન જાણે મર્મ, નમં જૂયા सर्व मत, गिना एक जिनयम ?

૧૩ નાસ્તિક - ईश्वर सर्व व्यापक हो के न हो तेनी साये अमारे ज
પણ આ જગતનો અધિપતિ ईश्वर છે, અને જગતરૂપ તેનું એશ્વર્ય છે, તયીન
રતાને પામ્યો છે જે અશ્વર્યગાલો હોય તેને ईश्वर કહિયે

આસ્તિક - જગતનું આશિષત્વ ભેગાનું ईश्वરને શુ कारण હતું! જ
રૂપ અશ્વર્ય પણ તેને શાસારુ જોડતું હતું! શુ જગતની ઉત્પત્તિની પૂર્વે તે
ને પામ્યો ન હતો! એશ્વર્યવિના ईश्वરતા સજયે નહીં એ ઉપરથી જે જગતની
ત્તિની પૂર્વે અનીશ્વર હતો, તે ઉત્પત્તિ કરીને ईश्वરતાને પામ્યા છે, એવા તમ
આશય જણાય છે નહીં વારુ! પણ એ વગુ સ્વોદ્ધ છે ईश्वરનેરિપે એવી
કરવીજ નહીં જોયે છુટ્ટો કે, તમારા કહેવા પ્રમાણેજ જેમ પ્રજાની
રાજા કહેવાય છે, અથવા ધનની અપેક્ષાએ ધનાઢય કહેવાય છે, તેમ જ
અપેક્ષાએ ईश्वર કહેવાય છે એટલે જેવારે જગતને વપજાવે તેવારે જગતનું
પણ કહિયે, એથી જગતની પૂર્વે ईश्वર ન હતો એમ થયું, અને જેવારે
થાય ત્યારે ईश्वરનો પણ અજાવ થઈ જવો જોયે જો એવાત કબૂજ કરશો તો જે
કાલમાં હોય ને કોઈકાલમાં ન હોય તે દ્વણિક કહેવાડો જો દ્વણિક માન !!
વીજા ઘણા દોષ પ્રાપ્ત થશે, માટે ईश्वરને જગતનો એવી રીતે આશિષત્વ
તે યોગ્ય નથી દોહા, અધિપતિ જગનો જે કહે, ईश्वરને મતવાદિ, તે
કનિષ્ઠ છે, વતમ અનેક વાદિ !!

૧૪ નાસ્તિક - આટલા સવાદ થયા, તેઓમા ईश्वરનું ચથાર્ય कारणપણ
કાડે કહ્યું નથી જગતની ઉત્પત્તિની પૂર્વે ईश्वરને એવો સરૂપ થયા કે, માત્ર
સામર્થ્ય પ્રગટ કરુ, એવાત વેદમાં કહી છે તે આવી રીતે - 'एकोह बहुप्यामि
એટલે એક હું બહુ રૂપે થાઉં એવા कारणથી જગતની ઉત્પત્તિ કરી છે, તેથી ईश्व
રને कारण કહ્યો છે

આસ્તિક - પોતાનું સામર્થ્ય પ્રગટ કરવાની ઇચ્છા તો તેને થાય કે, જેનવિષે
અજ્ઞાન હોય ईश्वરનો સર્વજ્ઞ છે, તે શુ પોતાનું સામર્થ્ય જાણતો નહોતા! મા
ગમા કેટલું સામર્થ્ય છે, એવો જેને સશય હોય, તે ईશ्वર શાનો! સાધારણ મનુ
ષ્ય પ્રાણી પણ પોતાનું સામર્થ્ય જાણી શકે છે, તો ईશ्वર કેમ ન જાણી શકે!

માટે એમ કહેવું તે મૂર્ખતા છે. દોહા, નિજ સમર્થને જાણવા, કહું ઈગ જગ
પદ. કારણ વાદી જે કહે, શતમૂર્ખ છે તેહ. ૧૨

૧૫ નાસ્તિક:-- ઈશ્વરે પોતાનું સામર્થ્ય બતાવવા સારુ જગતની ઉત્પત્તિ કરી છે;
એમ જાણવું જોઈએ.

આસ્તિક:-- કોને બતાવવા સારુ જગતની ઉત્પત્તિ કરી છે? જીવ અને જડ પ
પાર્થો તો ઈશ્વરેજ ઉત્પન્ન કર્યા છે, એમ તમે કહો છો. ત્યારે વીજો કોણ જગતની
પૂર્વે ધનો કે, જેને દેખાડવા સારુ ઈશ્વરે આ જગતની ઉત્પત્તિ કરી છે! માટે એ
વાત પણ અસત્ય છે. દોહા. વીજાને દેખાડવા, પોતાનું સામર્થ્ય; જગ ઉપજા
વું ઈશ્વરે. એમ કહે તે વ્યર્થ. ૧૩

૧૬ નાસ્તિક:--જેમ માણસ સવારમાં ઊઠી વસ્ત્રાદિક પહેરીને આરીતામાં પોતાનું
સ્વરૂપ દેખે છે; તે સારું દેખાય તો આનંદિત થાય છે, તેમ ઈશ્વર પણ પોતે પોતાનું
સ્વરૂપ જોવામારુ આ જગતરૂપ શૃંગાર કરી પોતાનું રૂપ વિસ્તારીને દેખે છે; એમ
જાણવું જોઈએ

આસ્તિક --માણસ પોતાનું રૂપ આરીતામાં ઝુવે છે, તેનું કારણ એ કે, મારું રૂપ
સારું દેખાડો નહીં, તો લોકો હાશી કરશે; અથવા કોઈ સ્વોડ કાઢાડશે; તેમ ઈશ્વરે
વીજા કોના નયથી પોતાના રૂપનો વિસ્તાર કહ્યો છે? ઈશ્વરના જેવો વીજો ઈશ્વર
કોઈ છે નહીં; ત્યારે જોનારો કોણ! માટે એ વાત પણ જૂઠી છે. દોહા, પોતે જોવા
આપને, રચ્યો જગત આ ઈશ; કોના નયથી તે કહો, મતવાદી તજિ રીગ. ૧૪

૧૭ નાસ્તિક:--“એક એવહિ નૂતાત્મા, નૂતે નૂતે વ્યવસ્થિત; એકથા વહુથા ચેવ,
દગ્ધંતે જલ ચંડવત્” એવી રીતે આત્મા એક ઠતાં સર્વ પ્રાણીમાત્રમાં જુદો જુદો ઢી
ઠામાં આવે છે; જેમ ચંડમા એક ઠતાં અનેક જલસ્થાનકોમાં પ્રતિવિંવ રૂપે જુદો
જુદો ઢીઠામાં આવે છે; તેમ ઈશ્વર એકજ છે પણ ઘટ ઘટમાં જુદો જુદો દેખાય છે
પણે ઈશ્વર વિંવ છે ને સર્વ જીવ પ્રતિવિંવ છે; એમ જાણવું.

આસ્તિક:-- જેમ એક ચંડમાના અનેક પ્રતિવિંવો હોય છે, તે જેવો ચંડમાં
હોય તેવા દેખાય છે. તથા કાચના ઝુવનમાં એક મનુષ્ય ઠતા અનેક પ્રતિવિંવ
રૂપે ઢીઠામાં આવે છે. તેમાં મૂલ આકૃતિથી જુદી આકૃતિ દેખાતી નથી.
જેમકે, વીજથી તે પૂર્ણિમાગુથી ગમે તેવી ચંડમાની આકૃતિ હોય, તેવો પ્રતિવિંવ
દેખાય છે; તથા કાચ ઝુવનમા મનુષ્યની જેવી આકૃતિ હોય તેવીજ તાદૃશ્ય છે
સાચ છે. કાણો હોય તો કાણો દેખાય, આંધલો હોય તો આંધલો દેખાય; વગેરે

હે, પણ પહેલી હોયજ નહી, તો તેની સાથે વીજો સંબંધ સાધી કરે! તેમ જીવ પણ અનાદિનો કર્મસહિત છે. અનાદિ જીવનું એહવુંજ સ્વરૂપ ચાલ્યું આવે છે, માટે જહાશુથી કર્મ સહિત છે તહાંશુથી નવાં કર્મ પણ ગ્રહણ કરે છે, પણ પ્રથમથી અમુક વસ્તેજ જીવ નવાં કર્મ ગ્રહણ કરી કર્મમૂળ સહિત થયો; એવી આદિ નથી.

૨૦ નાસ્તિક--જીવને કર્મ ક્યારે લાગાં છે? કર્મ લાગવાની કોઈ પણ આય જોયેં જે પદાર્થનો અંત થતો હોય. તેની આદિ પણ હોવી જોયે. જ્ઞાન કરી ક માંનો અંત થાય છે એમ તમેજ કહો છો. ત્યારે આય પણ કબુલ કરવી પડજો; તે આદિનો સમય કહ્યો ઠેરવશો? કેમ કે, જીવ પ્રથમ નિર્મલ હોય તોજ તેને કર્મરૂપ મૂળ લાગ્યો કહેવાય.

આસ્તિક--એ વચન દૂષણ સહિત છે કેમકે, જીવ પ્રથમ જ્યારે નિર્મલ હતો ત્યારે તેને કર્મ લાગવાના પરિણામ કેમ થયા? જે નિર્મલ હોય તે પોતાને મૂળ સહિત થવાની ડગ્ગા કરે નહી. તેમ ઠતાં જીવે કર્મની વાંઠા કેમ કરી? માટે જીવ અનાદિનો કર્મ સહિત છે. જીવનેવિપે કર્મ સ્વચાલે અનાદિસિદ્ધ છે. ઢોહા, આદિ જીવ નિર્મલ હતો, પઠિ વલગ્યાં છે કર્મ, એમ કહે તે ના લહે. જિન વચ નોનો મર્મ ? ૬

૨૧ નાસ્તિક--સર્વમાં વ્યાપક આત્મા એક છે, અને શરીરો જુદાં જુદાં છે, એમ માનવું જોડયે.

આસ્તિક--જો વધામાં આત્મા એક હોય તો માતા, પિતા, સ્ત્રી, પુરુષ, ખાઈ, વેન, પુત્ર, ગજા, પ્રજા, ચોર, સાહુકાર, ચંમલ, કૃત્રિય, ંચ, નીચ, નરક, દેવ તા, પુણ્યવાન, તથા પાપી ડલ્યાદિક નિન્ન નિન્ન કેમ દેશાય છે? મર્વમાં આત્મા એક ઢોવાથી તંજ દેશાયું જોડયે; અને એકે કીયેનું પાપ સર્વને લાગવું જોડયે; તે મૂળ એકે કીયેજા પુણ્યના સર્વ જાગીદાર થવા જોડયે; એકના મુક થયાથી સર્વ મુ ક થવા જોડયે, પ્રત્યેક માણસનું જુડું જુડું અનુપાન નિપ્પજ થવું જોડયે; તેમ તો થવું નથી જે કરે છે તે જોગવે છે, એ કહેવત પ્રમાણે વધાઆત્મા નિન્ન નિન્ન છે શાય છે. માટે સર્વમાં એક આત્મા વ્યાપકપણું કહેવું તે સમીચીન નથી, એમ જાણવું ઢોહા. આત્મ સર્વમાં એક છે. નિન્ન નિન્ન આ દેહ; એમ કહે એકાન મ ન, અમત કહીજે તેહ. ૧૭

૨૨ નાસ્તિક--સર્વ કાર્ય અને અકાર્ય ડશ્વર્ગની ડગ્ગારૂપ છે; અને ડશ્વર્ગની ડ કાયોજ સર્વ થાય છે; એમ જાણવું જોડયે.

आस्तिक - जो एम होय, तो जन्म धारण करवामां मातापितानु गु ठे ? अने विष खाधाथी मरण पाय ठे, तेमां विषनु सु वाक ठे ? तेमज जनयी कृधानी निवृत्ति, पाणीथी तृपानी निवृत्ति, अग्निथी शीतनिवृत्ति, ली तापथी खेदोत्पत्ति, वर्षाथी धान्योत्पत्ति, द्वेषथी वैरोत्पत्ति, नम्रताथी उत्पत्ति, चोरी कस्यथी ताडन, धारी थकी निर्लज्ज, पापयकी नरक, ७. स्वर्ग, इत्यादि सर्व कारणो अने कार्यो व्यर्थ थजो अने सर्व वस्तुओ स्वगुण रुहेरी जोडो राग करनारो स्नेही नही, तेम द्वेष करनारो वैरो नही कहेवाग पफार प्रति उपकार करवानी काई जरूर रहेजो नही अने पाप पुण्य पजो केम के, सर्व कार्य करवानु मूल कारण एक ईश्वर इच्छा थई, माटे सर्व र इष्टारूप ठे, एम कहेवु ते समीचीन नथी तमारा कहेवा प्रमाणे पुण्य रुनां पण ईश्वर अने नोक्ता पण ईश्वर थयो दोहा, ईश्वर इष्टारूप था, र जगमाहि एम कहे गुणता टले, सारासार न काहि १७

१३ नास्तिक - आत्मा पच जूतो थकी थयो ठे, ए बात असत्य नथी, साथी ठे, एवु अमने जणाय ठे

आस्तिक - जूत शब्दनो अर्थ त्रणे कालमां अस्तित्व पाय ठे एटले जे ठे ने ठे, तेने जूत कहिये जूतनो तो कोई काले ठेव थतो नथी, माटे ए ५ जूतनो अश तो सजरे नही, तेम आकाशविक पच महानूतनो अश पण गहाप नही पत्ती पाच जूतना अशो करी शरीरनी उत्पत्ति पाय ठे, त्यारे अने चेतना रुहा अशथी उत्पन्न थया ? माटे जूत शब्द ए भ्रमजान ठे विद्वानद ज्ञानरूप आत्मा तो शाश्वत ठे ते काई समये जूना तथा नया नथी ते जीव पूर्वापार्जित कर्म करी शरीर बाधे ठे ते जल पुद्गलनु ग्रहण तेमा जूतनु काई प्रयोनन नथी, जूत केरी उम्हू ठे ? जीव ठे के जड ठे ? रूपी ठे अरूपी ठे ? ईश्वरप्रतिष्ठ ठे के नया प्रगट पाय ठे ? उता रूप ठे के पाय ठे ? ए त्रिपे काई विचार करी शकतो नथी, माटे जूत ए शब्दन व्यर्थ ठे नाथी चीरनी उत्पत्ति केम मनाय ! दोहा, जीव ऊपजे जूतथी, ए मत व रूप जीव विद्वानेद मय्य ठे, अनादि जाय अनूप १८

१४ नास्तिक - तमाग कदा प्रमाणे चीरने जगतर पाय ठे जगनी प्राप्ति मानिसा उ नेग कर्मा रुपा दाय तेग जगनी प्राप्ति पाय ठे गुन कर्मनु मार्गो नय ठे, अने अशुन कर्मनु फल नशो नय ठे ते बात सत्य ठे, पानु ९

ઈ જીવને એક ઘંડમાં શરીર મૂકીને વીજા ઘંડમાં વીજું શરીર ધારણ કરવું પમે તો એટલો દૂર જતાં તેને કેટલો વચત લાગતો હશે ! અને કોઈ જીવને એક શરીર મૂકી તરત તેજ ગામમાં ડપજવું હોય. તેને કોઈ દૂર જવું પડતું નથી, તેથી કોઈ વધારે વચત લાગતો નહીં હશે, પણ જેને દૂર જવું પડતું હશે તેને રસ્તામાં ચાલતા વધારે વચત લાગતો હશે ની !

આસ્તિક — નજીક અથવા દૂર નવાંતર કરવામાં વધારે વચત લાગતો નથી, સરખોજ વચત લાગે છે. જેમ ઘાણી, રહેંટીઓ અથવા બારણું ઇત્યાદિક જ્યારે ફરે છે, ત્યારે તેઓના માહેલા તથા વાહેરના જાગને ફરતાં સરખોજ વચત લાગે છે. યદ્યપિ અંદરનો ક્ષેત્ર થોડો હોય છે, ને વાહેરનો ઘણો હોય છે, તથાપિ ફરતાં વચતમાં વધવટ થતી તથી. વ્હી જેમ દીપકને શલગાવી એ તે ક્ષણમાંજ પ્રકાશ કરે છે. વચમાં કોઈ અંતર પડતો નથી, તેમ જે વચતે એક નવ મૂકે કે લાગલોજ વીજો નવ પામે છે, તેમાં લગાર પણ અવકાશ રહેતો નથી. તે નવ પઢી દૂર દેશ ધારણ કરવો હોય, કે નજીક દેશમાં ધારણ કરવો હોય, ગમે ત્યાં નવ ધારણ કર માંવામાં વચતનો વાર ફેર થતો નથી.

૭૫ નાસ્તિક — જીવને કર્મ કેવી રીતે લાગે છે.

આસ્તિક. — આત્માના શુનાશુન પરિણામથી જીવને કર્મ લાગે છે. જો શુન પરિણામ હોય, તો સારા કર્મ લાગે છે, અને અશુન પરિણામ હોય, તો નરશા કર્મ લાગે છે. અને તેનાં ફલ પણ તેવાં થાય છે. કર્મને કોઈ જ્ઞાન નથી, જે આ જીવે પાપ કહ્યું માટે હું એને પાપરૂપ કર્મ થઈ લાગું.

૭૬ નાસ્તિક — કર્મ તો જડ છે. તેથી તેઓમાં જ્ઞાન શક્તિ નથી ત્યારે જીવે નર શા અથવા સારાં કર્મો કલાથી પાપ અથવા પુણ્યરૂપ પરિણામ કેમ થાય છે ? એ પરિણામ તો જ્ઞાનવિના થાય નહીં. તેથી એવું જણાય છે કે કર્મ લાગવામાં છે. એવાપણું જીવને છે, ને તેનું ફલ તેવું ઈશ્વરને છે.

નાસ્તિક — જીવમાં ઈશ્વરનું કોઈ કામ નથી. કર્મોનો એવો સ્વનાવજ છે કે જો પુરુષ વિપમિશ્રિત નોજન કરે, તે મરણ પામે છે. વિષ જડ પદાર્થ હોવાથી તેને એવું જ્ઞાન નથી કે તે જ્ઞાતાં તેથી તેવો પરિણામ થાય છે કે નહીં. એથી પુટ થાય છે પણ તે નોજન એમ થાય છે. તેમ ઠતા તેનો પરિણામ

तेवो थाय ठे एतो एनो स्वनाय ठे तेम खुनाखुन रुमाने यययि तोपण तेयोनो एगो स्वनावज ठे, के फलरूपे पोते परिणामने पामबु नो एवो स्वनावज ठे के खुन कयाथी पुण्यकर्म वंगरने उत्तम गतिनी ठे, तेमज अखुनविषे पण जाणी लेवु एगो कर्मानो अनत काजनी वली जेम चमक पाहाण लोहने पोतानी तरफ खेंची जिये ठे, तेवु पण ज्ञान नथी, के हु लोहनुं आकर्षण करुंहु, परनु ते क्रिया ठे तेम जीव खुनाखुन परिणामना उपयोगे खुनाखुन कर्म आकर्षण रूपाणो लोलीनूत करे ठे, एवो अनादि कालनो स्वनावज ठे एमा काम नथी

२४ नास्तिक - जीव एवो कोई पदार्थज नथी, बसु गून्यज ठे त्यारे कर्मों ते कोने लागराना दता । ए वधो जर्म ठे जीव कोई ठेज नही

आस्तिक - जाई, तूं पाको बुद्धिनो देखाय ठे जीवनेज वराडी बधी खटपट चूकी गई के नही वारु । अरे भूढमति विचार तो कर के जो जीव न होय, तो शरीरनी चेष्टा केम थई शके ? शरीर तो जम ठे, तेमा न होय तो क्रिया केम थाय ? जो आत्मा न होय तो आ शरीर, हाथ, कान, नाक, जीन, आख, मन, बुद्धि, धन, धान्य, राज्य, तथा सपत्ति सर्व पोताथी जुदा पदार्थोंमा शरीर मारु ठे, धन मारु ठे, वर्गरे एवो कोण ठे । मारु ठे, एवु कहेनार पदार्थथी जुदो होय ठे एम तो कोई पदार्थ तो नथी के हु शरीर हुं, हु मन हु वर्गरे, माटे शरीरादिक सर्व वस्तुनो बहार होवाथी जीव ठे एवु ठरे ठे शरीरमाथी जीव नीरुली गया पत्ती करवु, बोलवु, तथा चालवु वर्गरे काई पण क्रिया थई शकती नथी तेथी थकी जीव जुदो कोईक ठे एम नकी जाणजे वली शरीरमा ज्यारे जीव ठे बोले ठे, ने घट पटादिक पदार्थोंमा जीव नथी त्यारे बोलता नथी तेथी व्य ते शरीर थकी निन्न ठे एवु शिख थयु तेने ठेज नही एम हु ठे ? जो जीव न होय तो व्यवहार केम चाले ? माटे जीव अविश्य ठे ५५

२५ नास्तिक - जीव समय समयनेविषे नवो थाय ठे हमेश एक जीव तो नथी

आस्तिक - ए बात तदन जूठी ठे जीवत्व नबु कोई समये यतुज जीवना पर्याय इय्य, क्षेत्र, काल, जाव, तथा उदय नावाश्रित तो जुदा

હોય કે. પણ જીવપણું નહું હોતું નથી. જીવ સમય સમય પ્રત્યે જો નવો થતો હોય, તો વાજપણની વાત યૌવનાવસ્થામાં જાંતજવી ન જોયે. તથા ગત સમયનું જાતજેતું. ઢીઢેતું. જોગવેતું. લીધેતું. તથા ઢીધેતું પ્રમુખ કાંઈ પણ સ્મરણમાં આવ્યું ન જોયે. તેની સ્મૃતિ તો ધાય છે. તેથી જીવ તેહિજ છે. જો જીવ નવો થતો હોય તો એક જીવનું કરેતું કાર્ય વીજો જીવ કેમ જાણી શકે? એ તો પ્રશ્ન છે. તેથી જીવ ઇચ્છ સદા સરખું છે. એમાં કોઈ કાલે પણ ફેર પડતો નથી. એમ જાણવું.

૨૯ નાસ્તિક - જીવ જે નાના પ્રકારનાં કર્મો કરે છે. તેઓનો કરાવનાર ईश्वर છે. ईश्वરની પ્રેરણા વિના જીવ થકી કર્મ ધાય નહીં. એમ જાણવું.

આસ્તિક - જો જીવને કર્મ ईश्वર કરાવતો હોય, તો કર્મનો કર્તાજિ ईश्वર ગણે કેમકે જે ક્રીયાનો પ્રેરક હોય છે. તેજ કર્તા હોય છે. જો ईश्वર કર્તાતેરા વશું તો જે કર્તા હોય છે, તેજ નોક્તા હોય છે. એ રીતથી ईश्वરને નોક્તાપણું પણ આવશે. નોક્તા ईश्वર થયાથી પાપપુણ્ય ईश्वરનેજ લાગે છે. એમ માનવું પડશે. જેમ કોઈ પુરુષ પોતાના હાથમાં ચઢ્ઢગ લઈને વીજાને મારે. તેવું પાપ ચઢ્ઢગને લાગતું નથી, પણ તે ચઢ્ઢગના મારનારને લાગે છે. તેમ પુરુષે કીધેતું પાપ પણ ईश्वરને લાગનાર છે. કર્મનો કરનાર તો ચઢ્ઢગના જેવો છે; તેને કર્મ લાગવા ન જોઈએ. તેથી કર્મ ईश्वરને લાગે છે એમ સિદ્ધ થયું. એમ માનનારને એટલુંજ પૂરતું જોયે કે, કર્મનો કર્તા તુ નથી, તેમ કર્મનો નોક્તા પણ તું નથી; કર્તા નોક્તા ईश्वર છે. આરે સર્વ મનુષ્યો પોતપોતાના મત પ્રમાણે ક્રિયા કરવાની બુદ્ધિ કેમ કરે છે? મધ માશનો લ્યાગ, ઇંડને સ્નાન, સંઘ્યા, છોત્ર, તપ, જપ. વગેરે શાસારુ કરે છે? પોતાને કોઈ પાપ પ્રમુખ લાગ્યું હોય તો તેનું નિવારણ શાસારુ કરે છે? અપકાર્ય શાસારુ કરતા નથી? પાપ થકી શાસારું બીહે છે! કર્તા શો નોક્તા એમ શાસારું કહે છે? પોતે કરે છે, તે જોગવે છે, તેમ ઠતાં વલી કહે છે કે તે પ્રચુ, મારાં પાપ ટાલો. પણ એમ નથી કહેતો કે પ્રચુ તમારાં પાપ ટાલો. જે ધોરી કરે તેને ઘંડ ધાગ ને જે બેદ કરે તેનાં પ્રાણ જાય. ઇંડને હિંસા કરે તે અગ્નિય નરક ગામી પાય. તમ્બેરે એ સર્વ વ્યર્થ માનવા જોડશે. માટે કર્તા જીવ છે ईश्वર નથી એમ માનવું જોયે.

૩૦ નાસ્તિક - અમે માન્ય કરેલુ ईश्वર સર્વજ્ઞ છે એમ જાણવું. અને શાસ્ત્રોમાં પણ “સર્વજ્ઞો ईश्वર.” એવાં ઘણાં વાપયો છે. તેને નેઈ ईશ્વર કહ્યું જાય છે.

આસ્તિક નાસ્તિક સંવાદ.

આસ્તિક-યદ્યપિ તમે કહોઠો કે ઈશ્વર સર્વજ્ઞ છે, એ વાત સત્ય છે. તે સર્વજ્ઞતાની રીત કાર્ફરૂ જૂદીજ છે જે તમે માનો છો તે ઈશ્વર સર્વજ્ઞ નથી. એટલુજ પૂઠીએ ઠેકે, જ્યારે ઈશ્વર સર્વજ્ઞ છે, ત્યારે પોતાને હુ રૂ દેનારા આદિકને તેણે શા સારુ ઉત્પન્ન કર્યા. જ્યારે એ રાહસોની ઉત્પત્તિ પોતે ત્યારે પોતાનેજ યુદ્ધ કરવું પડ્યું એ ઉપરથીજ વિચાર કરો કે જો ઈશ્વર જાણતો હોય તો એવી જૂલ કેમ કરે? જો એમ કહિયે, કે રાહસાદિક ઓ ઈશ્વર થકી અજ્ઞાણમાં ઉત્પન્ન થયા જણાય છે, તો ઈશ્વરનેરિપે દૂરણ પ્રાપ્ત થશે અને જો એમ કહીશું કે જાણી જોઈને ઉત્પન્ન કર્યા છે, તો ઈશ્વરના નક્કને પણ સગ્રામ ઉચિત નથી, તો ઈશ્વરને તે કેમ સગ્રામ કાર્ય ત થયો? માટે એમ કહેવું તદન અસંજવિત છે.

૩૧ નાસ્તિક-ઈશ્વર જ્યારે જગતનો સહાર કરે છે ત્યારે પોતે પ્રાગવર્તનાં હાપર પહોંચે છે, અને જ્યારે જગતની ઉત્પત્તિ કરવાનો સંજવ હોય, ત્યારે થાય છે, એ વાત તો સાચી છે કે ની?

આસ્તિક-એ વાત તે વલી જૂઠી હોય. પણ હું તમને પૂછું હું કે તે વડ અથર આકાશમાં રહે છે કે, પૃથ્વી ઉપર હોય છે? તેમાં અથર રહે છે, તો તમે કબૂલ કરશો નહીં, કેમ કે તમે વલી એમ પણ માનો છો કે, વડ અથર રહે છે, ને તેની ઉપર માત્ર પ્રાગવર્ત દેખાય છે, ત્યારે પૃથ્વી પણ કૂલ રવી પમડો જો પાણી, પૃથ્વી, તથા પ્રાગવર્ત એ બધા પદાર્થ મહા પ્રનય પઠી પણ રહે છે, ત્યારે સહાર તે શાનો કર્યો કહેવાય? જો એમ હોય તો પદાર્થો શાશ્વત થયા એમ જણાય છે. ફરી જ્યારે ઈશ્વરે સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન કરી, તે હેતુ કહ્યા પ્રમાણે પાંચ મહા જૂત તથા, પ્રાગવર્ત હતો ત્યારે નહુ તે છુ એ વર્ગે વિચાર કર્યાથી એમ જણાય છે કે, એ વધા ગપાટા છે જેના જેમ આયુ, તેણે તેમ શાસ્ત્રોમાં લખી નાખ્યું જણાય છે.

૩૨ નાસ્તિક-ગ્રહા, વિષ્ણુ, અને મહેશ એ ત્રણે સર્વજ્ઞ ઈશ્વર છે, એમ અમે નિયે ઠેયે.

આસ્તિક-તમે ગમે તેમ માનો તેમાં અમારું શું ગયું. અમે તો જેમ હશે એમ માનશું તમે કહ્યા તે ત્રણે જો સર્વજ્ઞ હોય તો અજ્ઞાનને કેમ અગીઠારે? જુઓ કે, મહાદેવે પોતાના પુત્ર ગણેશનું માથું કાપી નાખ્યું તેની સ્વર પોતાને કેમ ન પડી? ગણ સીતાનું હરણ કરી ગયો તે વચ્ચે રામ સર્વજ્ઞ બતાવે.

पक्षी, पक्षी, तथा वृक्ष प्रमुखने केम पूततो दतो ? अने ब्रह्मा पासेयी राह्मनो
केम केम चोरी लई गया ? ए गीने ब्रह्मा, विष्णु अने शिव अज्ञानी ठरे ठे. एवा
ब्रह्मानी तेने ईश्वर केम कहिये ?

३३ नास्तिक.—सर्व योनिआमां मनुष्य योनि उत्तम ठे. एवुं शास्त्रोमां कह्युं ठे
ते सत्य ठे. अने वजी अनुभव निश्च पण ठे.

आत्मिक.—ना कोण कह्युं ठे ? मनुष्य योनि तो उत्तमज ठे. परंतु तमे तेम
अनकरण पूर्वक मानता नथी देखाता महोडाथीज मात्र कहो ठो. केम के
तमारे तो एयकी पण बीजी उत्तम योनिआ मानवी जोड्ये ठे. जे योनिने ई
श्वर अंगीकार करी ठे, ते योनि तमारे पण सर्वोत्कृष्ट मानवी जोड्ये. मनु, क
ह, तथा वगह, प्रमुख योनिआमां ईश्वरे अवतार लीयो ठे; ते योनिआ मनु
ष्य योनिकरतां उत्तम मानवी जोड्ये. जो मनुष्य योनिज उत्तम होय तो ईश्व
र पोते बीजी योनि केम धारण करे ? माटे तमारा बोलवा प्रमाणे तो मनुष्य
योनि कर्मां वगहादिक योनि उत्तम जणाय ठे. ईश्वर ज्यारे पशुमां अवतार
लिंये ठे. त्याने पशुमुखी, पशुवाही, तथा पशुरूपी होय ठे. तेने देव मानवो
ने अयोग्य ठे. आहार, अस्ति, आसुध, असवारी, तथा आवाग ए पांच पदार्थ
ईश्वरना नकने पण त्याग करवा कह्युं ठे, तो ईश्वर पोते तेतुं केम ग्रहण करे ?
माटे वगहादिक योनि धारण करनागे ईश्वर मानो, तो मनुष्य योनि करता ते योनि
उत्तम कहवी जोड्ये; जां तेम नही कह्यो तो ईश्वरने अपमान लाग्यो.

३४ नास्तिक.—अरीग्नो त्याग करीने जीव परलोके गया पठीपाछो आ लोक
मा केम आवतो नथी ? जे ठे तेने तो आब्युं जोड्ये.

आत्मिक.—आ संसारनो संबंध मटी गया पठी जीवतुं फरी आवतुं यतुं न
था, तेतुं कारण कर्म ठे. जीवतुं आवतुं जवुं कर्माधीन ठे. ज्यां कर्म लई जाय
त्या जीव जाय ठे. अने जे जे नव पामे ठे ते ते नवना कार्य करे ठे. आ न
वमा पण हमेश एक गीत गेहती नथी जेम के वाजपणानी प्रीति होय ते कोई
छाजे मटी जाय ठे. वणा काल लक्ष्मीनो संबंध ठतां कोई काले तूटी जाय ठे. त्याने
गग्नि आवे ठे. कोई कर्मना योगे प्राणी वंदीग्वानामां पडे, ते वाने तेनो अन्ध
न स्नेही होय ते पण पामे आवतो नथी. कोई पुरुष एक स्त्रीउपर बीजी करे
त्याने प्रथम स्त्रीनी उपर प्रीति गेहती नथी; अने पूर्वनो संबंध पण तूटी गया जे
वुं थाय ठे. तो पूर्व जन्मना संबंध ते केम बाढ आवे ? ज्ञानावरणी कर्मना यो

मे बीजा जयतु स्मरण पण थतु नथी ए त्रिपयने मलती प्रदेशो राजा
शी गुरुगी प्रसोत्तरूप चर्चा ठे ते कहु बु

प्रदेशी राजा - मारो अयर्मी दादो नरकमा गयो ठे, ते तमारा मत
त्याथी आपीने मने अयर्मी करतो वारे त्यारे हु मानु, के वात साची ठे
केशी गुरु - तारी खीनी साथे कोई पुरुषने कामनोग करतो तने दीगामा
वे, ने ते तारा हाथमा आब्या पठी ते तारी वीनती करे के, मने थोडीक वार
आपो, तो हु मारा कुटवने कही आबु के, कामनोग करायी आबु डर
तो ते वात कबूल करीने तेने तु रजा आपीग ?

राजा - ना तेने एक कृण पण बुटो मूक नही

गुरु - तेमज तारो दोदो पण पापसची, गुनेहगार थई, नरकमा गया
परमाशमी तेने केम भूके ? तेथी ते आवी शके नही

राजा - मारी दादी स्वेच्छाचारी थई, जनधर्मने अगीकार करीने स्वर्ग गई,
पाठी केम कहेवा आवी नही, ने आये तो तेने गु हरकत ठे ?

गुरु - कोई पुरुष स्नानकरी, कुशुम तथा धूप प्रमुख लई देवनी पूजा
जेतो होय, तेने कोई चामाल समागमा जवाने कहे तो ते त्या जाय के ? एवी
दी इष्टा पण करे ?

राजा - ना ते एवा खराब स्थले केम जाय ? कदी पण जाय नही

गुरु - तेम तारी दादी स्वर्गलोकमा गई ठे, ते सेतखाना बुझ आ मनुष्य
कमा केम थावे ! आ लोकमा आववानी इष्टा पण थाय नही

राजा - एक चोरे चोरी करी, तेनो इन्साफ करीने तेने लोहानी कोठीमा
ली दीगे तेनु मुख बध करीने उपर सारी रीते कनई कगवी तेमा पयन
प्रवेश करी शके नही एवु कखु पठी ते चोर कोठीमा मरी गयो तेनो जीव
कोठीना क्या रस्तेथी नीकली गयो ? तेमां तो कोई ठिड् दीगामा आब्या
हरे जीव ते केम मनाय ?

गुरु - मोटी शाजामा एक पुरुषने चेरी सहित घालीने तेने चोतरफ बध
री लीगी होय, तेमां ते चेरी वगाड्याथी तेनो अवाज बाहार गजलाय ठे ते
इधिना बाहार केम थावे ठे ? तेम जीव पण ठिड् विना बाहार निकजी जाय

राजा - एक चोरना कटका करी एक कुजमां में चरी राख्याहता तेनु महोड
परथी सारी रीते वाची लीयु हतु, के जेमा पयन पण प्रवेश करी शके नही त

પઠી ઘપાડી જોયું, તો તેમાં અनेક ક્રમ પહેલાં દેખાયાં. તે ટિંડ ક્યાંથી આવ્યાં ?

— અગ્નિમાં લોહનો ગોલો નાચ્યો હોય તેમાં ટિંડવિના અગ્નિ કેમ પ્રવેશ જે વસ્તુ અગ્નિમાં નાચીએ તેમાં ટિંડ નહોય, તો પણ અગ્નિ પ્રવેશ કરે છે. જીવનો પ્રવેશ થવામાં ટિંડનું કાંઈ કામ નથી.

— એક ચોરને મેં તે જીવતો હતો ત્યારે તોલ્યો, અને મરી ગયા પઠી તોલ્યો, ત્યારે જીવ નીકળી ગયો ઠતાં નારમાં કાંઈ ફેર પડ્યો નહી. તેનું શું હોયું જોયે ?

— જેમ ચાલી મશક તથા પવનથી ચરેલી મશક તોલી જોતાં વજનમાં થતો નથી. તેમ જીવ વાયુરૂપ હોવાથી તે શરીરમાંથી નીકળી ગયા પ તોલમાં ફેર પડતો નથી.

— બાલક અને યૌવનના શરીરમાં ફેર છે પણ જીવમાં કાંઈ ફેર નથી. સરસી બોલે છે ને તેનું શબ્દ પણ કાનમાં સરસી રીતે સ્વર જાય છે; ઉપયોગ સરસી કેમ થતો નથી? યુવાન જે ક્રિયા કરી શકે છે તે બાલ પતી નથી તેનું કારણ શું તે કહો.

— જેમ જૂનું ધનુષ્ય હોય તેથી વાણનો ઉપયોગ છુદી રીતે થાય છે ને ન હોય તો તેથી વાણનો ઉપયોગ છુદી રીતે થાય છે; ધનુષ્યમાં ફેર હોવા ક્રિયામાં ફેર પડે છે. તેમ બાલક અને યુવાનના શરીરમાં ફેર હોવા ક્રિયા સરસી થાય નહી. એટલે બલ વીર્ય પ્રમુખમાં પણ ફેર ફારથાય છે.

— યુવાન અને વૃદ્ધ માણશના શરીરમાં જીવ સરસી ઠતાં યુવાનની પઠે મ નાર ઘપાડી શકતો નથી ?

— જેમ કાવડવડે નાર ઘપાડનારો પુરુષ સારી નવી કાવડ હોય તો વધા ઘપાડી શકે છે, ને જૂની કાવડ હોય તો કાંઈક થોડો નાર ઘપાડી શકે જીવ તો તેજ છે પણ યુવાન શરીર હોય તો વધારે નાર ઘપાડી શકે, ને થાય તો થોમો નાર ઘપાડી શકે છે.

— એક ચોરને મારીને તેના અनेક ચંદ્ર કીધાં, પણ જીવ તથા જીવના વેકાણું દીઠામાં આવ્યું નહી; માટે જીવ કાંઈ ઝેજ નહી.

— જેમ કાષ્ટમાં અગ્નિ રહી છે, તેમ શરીરમાં જીવ રહ્યો છે, તે દેખાય કેમ ?

— જ્યાં અગ્નિ દેખાય તો શરીરમાં જીવ દેખાય. કાઠીઆરો હમેશાં લોકમાં

कापे ठे पण तेने अग्रि कोई वखते पण दीगामा आयतो नयी ने ते देवानु ठेकाणु पण दीगामा आवतु नयी तेम जाणी छेवु

राजा - मने प्रत्यक्ष जीव देखामी आपो के जेथी हु जीने जाणु

गुरु - तमे बादर वायु कायना जीने जोई शकशो के ? तेने पण जोई शो नही तो जे अरूपी जीव ठे तेंने केम जोई शकशो ?

राजा - हाथीमा अने कीनीमा जीव केम सरखो होय ठे ?

गुरु - हाथीनु तथा कीनीनु शरीर महोदु नानु ठे, पण जीवमा अधिक ता नयी जीव बनेमा सरखो ठे

राजा - लोकमा जीव अने जड एक क्षेत्र अवगाही निरतरपणे केम रह्या ठे ?

गुरु - जेम दूधनी नरेली कडाईमा साकर, एलची, अने केशर नाखी ते केम समाई जाय ठे ? दूधछुदा चारे वस्तु एक क्षेत्र अवगाही नि, केम रहे ठे ? एकज ठेकाणे चारे वस्तु अनिन्न चारे रहेली ठे एना वर्षा, रस, फरश निरतर निराबाधपणे ठे तेम जीव अने जड जगतमा निरतर क्षेत्र अवगाही निराबाधपणे रह्या ठे

३५ नास्तिक - सर्व लोकमा जीव जरपूर ठे त्यारे देखाता केम नयी ?

आस्तिक - जेम सूक्ष्म जीव सर्वत्र पूर्ण ठे ते त्यारे दिवशे तडको पडे परमाना कोई विद्धारायें थोडोएक तडको घरमा आवे ठे ते तडका तर केटला एक परमाणु जेवा दीगामा आवे ठे, ते वधा सूक्ष्म जीवो ठे ते मा तडको आवे त्यारे ठडता देखाय ठे, बीजी रीते देखाता नयी तेम ने जड सर्व लोकमा जरपूर ठता ठडस्थने देखाय नही, किंतु केवल ज्ञानरूप तपना योगे देखायठे अर्थात् केवल ज्ञानीज जाणी शकेठे

३६ नास्तिक - चंद्र, सूर्य, ठाया, आतप, माता, पिता, स्वर्ग, नरक, जड, घट, पट, स्तंभ, तथा कुज प्रमुख सर्व भ्रममात्र ठे, वस्तुरूप कईजनयी

आस्तिक - जेम अधिकारमा आकाशनेविषे कोई पुरुष चायो जाय, ते बाधपणे जई शके ठे, पण वचमां जो जित आवीजाय तो आगल चजातु ने ते कार्यमा अपगबाधक थायठे ए प्रत्यक्ष भ्रम के सत्यठे ? तथा कोई मारे, कूटे, दानदिये, ए वस्तु गत्ये सत्यठे, असत्य अने भ्रमजाल तो सप्र सकटपने कहिये

નાસ્તિક:—સર્વ જગતમાં એકજ ઈશ્વર છે. ઈશ્વર વિના બીજું કાંઈ નથી, એ જોયે.

સ્તિક:—જો સર્વ જગતમાં એક ઈશ્વર હોય, તો દાનનો દેનાર પણ ઈશ્વર દેનાર પણ ઈશ્વર કહિયે. દેનાર અને દેનારમાં કાંઈ જેદ થયો નહીં. ઈ પોતે પોતાની પાશેથી દાન લિધું ત્યારે દાન દીધાનું પુણ્ય કોને થયું? અથવા તથા પુણ્ય વ્યર્થ ગયાં. વલી મારનાર પણ ઈશ્વર ને મરનાર પણ ઈશ્વર કહેવો તો ઈશ્વરે ઈશ્વરને માલ્યો તેનું પાપ કોને લાગ્યું? ધણી પણ ઈશ્વર ને ચોર તો ઈશ્વરનો માલ ઈશ્વરે ચોર્યો કહેવાય, ત્યારે ચોરીની તપાશ શાસ્ત્ર જોયે? પુણ્યે કરી સ્વર્ગમાં ગયો તે પણ ઈશ્વર, તથા પાપે કરી નરકમાં ગયો તે પણ ઈશ્વર; ત્યારે સ્વર્ગમાં પુણ્યવાન જાય અને નરકમાં પાપી જાય; એમ કહેવું અર્થ છે. એ ઉપરથી તમારું બોલવું અસંજવિત છે. જગતમાં એકજ ઈશ્વર છે એમ જે કહેવું તે અસત્ય છે. ઘટઘટપ્રત્યે જીવ જુદા જુદા છે, અને તેઓની કર્મ પણ જુદી જુદી જાણવી.

નાસ્તિક:—ઘટ પટાદિક સર્વ પદાર્થોમાં ઈશ્વર એકજ છે. એમ જાણવું જોયે.

સ્તિક:—જો સર્વમાં એક ઈશ્વર હોય તો જાત, કુલ, રાજા, તથા ચંડા નિમિત્તા કહી ન જોયે; કોઈ શ્રેષ્ઠ તથા નષ્ટ કહેવાય નહીં. એક પુણ્ય કરે તે એક જ સર્વને થવું જોયે, તેમજ કોઈએક પાપ કરે તેનું ફલ પણ સર્વને થવું જોયે. એક જોજન કસ્યાથી સર્વની તૃપ્તિ થવી જોયે; એક નરકગામી થયાથી સગલા ન કે જવાં જોયે; એક સ્વર્ગગામી થયાથી સર્વ સ્વર્ગમાં જવા જોયે; એકનો જોગ સર્વને જોગવો જોયે; કર્મ જુદાં જુદાં જોગવવાં ન જોયે; તેમ તો દેશ્વાતુ નથી, જે કરે તે જોગવે એવું સ્પષ્ટ દેશ્વાય છે. ત્યારે સર્વમાં એક ઈશ્વર કેમ કહેવાય? માટે એમ કહેવું તે સમીચીન નથી; વધા જીવ જુદા જુદા છે, એમ કહેવું યોગ્ય છે.

નાસ્તિક:—સ્વર્ગ, નરક, પુણ્ય, પાપ, ચંડ, સૂર્ય, નદી, સમુદ્ર, દ્વીપ, નર, નારી, નગર, ગ્રામ, તથા માતા, પિતા ઇત્યાદિક ચોરાશી લક્ષ જીવ્યોની પ્રમુખ સર્વ અસત્ય છે; અણોમાં સત્ય પદાર્થ કોઈ નથી.

સ્તિક:—સર્વ પદાર્થ સત્ય છે. જગતની બુંદ પણ અસત્ય કહેવાય નહીં, સર્ગાદિક પદાર્થો કેમ અસત્ય કહેવાય? જે વસ્તુ પાપ થઈ

अने वणजे त्वारे नाश र्थ कहेयावते ए प्रत्यक्ष प्रमाणे सिद्ध ठे, ते पण जाणें ठे तो हे नास्तिक तू केम जाणतो नथी ।

४० नास्तिक - जगत ईश्वर रचित ठे

आस्तिक - जो जगत ईश्वर रूत होय, तो जेटला ईश्वरना नक्त ठे, त सुखी होय जाये, तेम तो दीगमा आयतु नथी हिड तथा मुमनमान सुखी तथा दुखी देखायते, तेने पण पुत्रिये तेवारे एम कहे जे सद्गुण करणी प्रमाणे पामेते, एम कहीनूटे, त्वारे तमारा कहेवा प्रमाणे तो सुख दुखनो देनार कर्मविना कोई बीजो होवो जाये तेनो तो रिचार र्थ शकें माटे हे मुखेबुद्धि आ जगतनो कोई कग्ता नथी, ए तो स्वनाय सिद्ध ठे व जेवी करणी करे, ते प्रमाणे सुख तथा दुख जोगवेते

४१ नास्तिक - सुख दुखनो देनारो ईश्वर ठे, एम मानवु जाये.

आस्तिक - सुखदुखनो कर्ता आपणो आत्मा ठे, तेज सुखदुखनो जाणयो माटे सुखदुखनो देनारो बीजो कोई समजवो नही

४२ नास्तिक - (प्रत्यक्ष प्रमाण वादी) पुण्यथकी सारु थायते, नें पाप नरखु थायते, ते थमने प्रत्यक्ष दृष्टि देखाडो तो मानीए

आस्तिक - पुण्यपाप तो स्रद्धम पुज्ज समूह रूपे जेम धना उगज वेत्तारे शब्दनुज्ञान थायते, माटे ते सत्य ठे पण आयता देखाता नथी तेम ध, दुर्गम, प्रमुखना पुज्ज इडियो प्रत्ये आयता देखाता नथी, पण तेनु थायते, तेथी थनुमान प्रमाण वडे जणाय ठे के ए सत्य ठे तथा वायु थने गरमी प्रसुग जे थायते, ते रोगना उदयथी जाणामा थावेते, प्रत्यक्ष दीगमा आयतानथी तेम पुण्य तथा पाप पण फज जोगव्याथकी एणामा थावेते तेथोना पुज्ज वदस्य दृष्टिए थावे नही

४३ नास्तिक - वाय्यास्या तथा तरुणावस्थामा जीव सरयो ठे ता ते थवस्थामा विज्ञान, विद्या, जाया, तथा पराक्रम सरखा केम नथी देखाता ?

आस्तिक - जेम वृहना बीमा थनेक वृह, फज, फुज प्रसुग रहेजां ठे, जेग सायनो मजेते, तेवी उन्नयताने पामेते जेम के, केरनी नूमि सारी हे पाणीनी पण वगबर साह्यता होय, तो रुपि फजरूप धान्यनी उत्पत्ति साते तेम साग सायनोउडे जेम जेम शरीरनी वृद्धि थती जाय, तेम तेम जाया पण ताने पामती जायते, पण थयस्यांतर थयाथी बुद्धि वाहेरथी आवती नथी किंतु

નાસ્તિક નાસ્તિક સંવાદ.

તેની પતે બુદ્ધિનું અવસ્થાંતર થાય છે. સર્વ આત્મગુણ આત્માને વિષે સદા છે. પણ યોગ્ય સમયમાં ઝબ્બ માત્ર થાય છે. કાંઈ વાહેરથી નવા આવે નથી. જેમ મયૂરના શરીરમાં અનેક રંગ રહેલા છે, પણ સમય પામે પ્રગટ થાય તેમ વાલ્યાવસ્થામાં પણ સર્વ ગુણ સત્ત્વના છે, પરંતુ જેવી રીતે પુરુષ વલ્લવાન થયું ત્યારે તેઓના ઉપકરણથી ઉપયોગી થાય છે, તે વિના થાય નહીં; તેમ પ્રણ શરીરોપકરણ અવસ્થારૂપ સામગ્રી થકી સર્વ કાર્ય સાધી શકે છે. ચેત કાંઈ ફેર નથી, ચેતન સદા સર્વદા સરખું જ છે.

નાસ્તિક:-જગત સર્વ ઈશ્વરકૃત હોવાથી સર્વ પદાર્થમાં તથા સર્વ જીવમાં ઈશ્વર કલા છે.

આસ્તિક:-જો એમ હોય તો ઘટ, પટ, સ્તંભ, કુંજ, શાસ્ત્ર તથા નાપા શ્યાદિક અનેક વસ્તુનું જ્ઞાન કોઈ એક જીવને છે, ને કોઈએક જીવને નથી. જે જીવને હોય માનર, વ્યાગ્ર, પ્રમુખ શ્વાપદ ચૌપદ જીવોને ઘટાદિક પદાર્થોનું જ્ઞાન નથી. તેઓમાં શું ઈશ્વરનો અંશ નથી? તમે તો જીવમાત્રને ઈશ્વરનો અંશ માનો છો ત્યાં જો ઈશ્વરનો અંશ હોય તે અજ્ઞાની કેમ હોય? એથી જગત જો ઈશ્વર અવિવેકી ઠરે છે. અને સર્વમાં ઈશ્વરની કલા છે. એ વોજવું પણ અ છે; કેમકે જો એમ હોય તો સર્વ સરખા જ્ઞાની હોવા જોયે. તેમ તો દેશનાં માટે એ વાત પણ મિથ્યા છે. તેમ સર્વ જીવ ઈશ્વરના અંશરૂપ છે. એમ જે તેમ જો, તે પણ અજ્ઞાની હોવાને લીધે માનો છો માટે સંજવે નહીં.

નાસ્તિક:-ઈશ્વર નક્કવત્સલ છે, અને સ્વેચ્છાથી જન્મધારણ કરે છે. આસ્તિક:-જો એમ હોય, તો નક્કોને શરીર મૂકતાં વેદના કેમ થાય છે? અ જન્મનાદિકના કોલાહલ શબ્દો સાંજીને નક્કને વત્સલનાવકારી આયુષ્યવૃદ્ધિ નથી કરતો? મરણાદિક ક્રિયા તો સર્વ ઈશ્વરના સ્વાધીન છે. એ આદિ વિ તમારું બોલવું વધું પોકલ છે. જીવ તો કર્મને આધીન છે. જેમ કે જીવનમરણ પણ કર્મથી થઈ જાય છે, તેમ જીવવિષે પણ જાણી રીત કહેવાય. ઈશ્વર તો કર્મથી મુક્ત હોય છે, માટે તમારું બોલવું વધું બ્યયે છે.

નાસ્તિક:-આ પંચ મહાનૃતોથી ઉત્પન્ન થયેલું જે વિશ્વ, તે મહા પુરુષ

समये पोताना कारण पच महानूतोमा लीन थजे, ने पच महानूतो
लीन थजे

આસ્તિક -જો એમ હોય તો ईश्वर જહ મિશ્રિત થાય અને તે સમન નિર્મલ એ બે અવસ્થાવાળો કહેવાશે ત્યારે કેવલ જ્યોતિસ્વરૂપપણુ ક્યાં ગઈ જે પચ મહાજૂતોથકી જગતની ઉત્પત્તિ થई कहोठो તે તો સદા શાશ્વત છે. થોમાં પૃથ્વી, આપ, તેજ તથા વાયુ, એ ચારે જૂતો પોતપોતાની ક્રિયા કરે, મ કે, વનસ્પતિ અને જગમ વ્રસની ઉત્પત્તિ કરે છે તે ક્રિયાવિના થાય નહી રીતે તો જીવની ઠે જ્ઞાન શાશ્વત સદા કાલ છે, ત્યારે પ્રલય તે જ્ઞાનો જો એમ કહેશે, કે પચ મહાજૂતો જગત વિનિર્મિત ક્રિયા કરતા નથી, ત્યારે તે જૂતદ્વ્યરૂપ કથન માત્રજ ઠરશે અને હરેક વસ્તુ પોતપોતાના ગુણવિના નહીં એવો નિયમ છે. વલી જો કહેશે કે જૂત તો અનત કાલના છે ત્યારે સત્તર પણ અનત કાલનો ઠરશે તેની ઉત્પત્તિ તથા પ્રલય કેમ કહેવાય ? તો જેમ છે તેમ છે. વલી ईश्वर મનસા વાચા કર્મણા કરિ રહિત છે, અને થી અનેક ધાવં એવી મનની ઇચ્છા થई ત્યારે જગતની ઉત્પત્તિ કરી. એ બે નો પરસ્પર વિરોધ છે, કેમ કે, પ્રથમ વાક્યપ્રમાણે ईश्वર હજારહિત ઠરે છે, બીજા વાક્યમા ઇચ્છાસહિત કહો ઠો, એવો પૂર્વાપર વચનવિરોધ હોવાથી. ઘોલબુ સર્વ અસમીચીન છે.

४७ नास्तिक - सर्व वस्तुनो ईश्वर अविद्यान ते ईश्वरनी इच्छापी कृत
अरुत सर्वे थापवे

આત્મિક - જો એમને તો ઘટ તે પટ કેમ થતો નથી ? પણ તેમ થાય કેમકે, ઘટનું કારણ મૃત્તિકાનું પિન્ન છે, તેમાથી ઘટજ થાયને પણ પટાદિ નથી થતા તેમજ પટનું કારણ તત્તુ છે, તેથી પટજ થાયને, પણ કંઠીજા કાર્યની ઉત્પત્તિ થાયનહી જો એમ થતું ન હોય તો કારણથી થાયને, એ પ્રવૃત્તિ મિથ્યા થાય માટે ઈશ્વરના અવિદિતપણાત્તે ઈશ્વરની રૂત તથા શ્રુત સર્વ થાયને એ તમારું કહેવું સર્વ વ્યર્થ છે

४ ऽनास्तिक — जीर्णने जवातर थाय ठे खरु, पण वेदनो वेद यतो नयी ७-
वेद ते स्त्री वेद न थाय, स्त्रीवेद ते पुरुषवेद न थाय, तेम स्त्री तथा पुरुष ते २-
क वेद न थाय, अने नपुंसकवेद ते पुरुष तथा स्त्री वेद न थाय एम जाणुनु जा ३-
आस्तिक — पुज्जना पणिमनो नियम नयी एना पुन पुन रुपातर यया क

ને. માત્ર અવસ્તુપણું પામતા નથી, વસ્તુપણે ગમે તે રુપે થઈ જાયતે. જેમ જેસ
શિંગમાંથી કેલ થાયતે; કાશ્યપી સંરહી થાયતે, માલ્વીના હિંગારથકી કદ
મિત્રી નાજી થાયતે. એવી રીતે કર્મના પરિણામે ગલંતર થાયતે. આગામિક જવ
વિષે કાયવેદ પલટાઈને તે નવા જવરુપે પરિણમેતે. જેમ સોનીના યોગે સુવ
નાના પ્રકારના ધ્યાકારરુપે પરિણામને પામેતે. તેમ જીવ કર્મના યોગે નાના
વેગ ગતિઓ પામેતે. તે તો રહ્યુ, આ જવમાં પણ એકસરખી સ્થિતિ રહેતી ન
થી. જેમ કે, રાજા તે રંક થઈ જાયતે. ને, રક તે રાજા બની જાયતે, સુખી તે હ.
મી. તથા હુ સુખી તે સુખવાન થઈ જાયતે. ઇત્યાદિક આ જવમાં પણ પર્યાય પલટાઈ
જાયતે: તો જવાંતરમાં કેમ એકરુપે રહે ? કર્મના બંધ સાદિ છે, માટે જેવો કર્મ
તો ઉદય તેવા ફલની પ્રાપ્તિ થાયતે, એવિષે કોઈ નિયમ થઈ શકે નહીં. ગમે તે
વડલી ને ગમે તે વેદ કર્મના યોગે થાયતે એમ જાણવું.

૪૯ નાસ્તિક:—એમ કહ્યુ છે કે બ્રહ્માના મુખમાંથી બ્રાહ્મણો ઉત્પન્ન થયા, જુજ
થી કૃત્રિય થયા, તથા જંયા થકી વૈદ્ય થયા, માટે એ ત્રણે વર્ણ ઉત્તમ છે, અ
ને પાદ્યકી ગૃહ ઉત્પન્ન થયા માટે અધમ છે, એમ જાણવું.

આસ્તિક:— એ વાત સંજવિત નથી. જુવો કે, ઠંબરાના વૃક્ષમાં પેડ, દાલ,
તથા પત્રનેવિષે સરખાં ફલ લાગેતે. તે સર્વ ફલોનું રુપ સરખું હોયતે; તથા તે
ઓમાં રમ પણ સરખોજ હોયતે. તેઓમાં કોઈ પ્રકારે ઉત્તમ તથા અધમતા ક
હવાય નહીં તેમજ બ્રહ્માના ગરીર થકી ઉત્પન્ન થયા જે ચાર વર્ણ, તે સર્વ ચેતન
રુપ હોવાથી સર્વ જીવ સરખા જાણવા. ઉત્તમ મધ્યમ વર્ગે સર્વ લૌકિક કાર્ય
થી કહેવાયતે. પણ ચેતનપણે તો સર્વ સરખા છે. એના ઉપર એક દૃષ્ટાંત કહું
છું. જ્યાં વર્ણના મનુષ્ય એક તલાવને કાંતે વેશીને પાણી પિયે છે; તેથી કોઈ વટ
જાતો નથી પણ તે તલાવમાંથી પાણી જરીને પોતપોતાના વાસણોમાં લીધા પછી
ફક્ત વર્ણના વાસણનું પાણી ઝંચા વરણવાલો માણસ પીએ તો વટજે છે. ફરી
જ્યાં વર્ણના જંગલા પાણીના વાસણો માનું પાણી તે તલાવમાં નાખીને પી
તો કોઈ વટજતું નથી તેનું કારણ શું ? માટે પાણીમાં વટજવાપણું નથી. ને વા
મણ તો સર્વનાં સરખા છે. માટે વટજવુ એ મનની માનીતા છે; અને એવીલોક મ
કોશ છે. જ્યાં સુધી મનનો મિથ્યાજાવ છે, ત્યાં સુધી નિન્ન પણું છે એમ જાણવું.

૫૦ નાસ્તિક:— સમદૃષ્ટીને વિષે મિથ્યાજાવ હોતો નથી, તેમ ઠતાં તે નિન્ન
જાવ કેમ રાખેતે ?

आस्तिक - लोक मर्यादा लोपनी नही ए नीति ठे तेनो लोप करवो जे कार्यनी जगत निदा करे ते कार्य करवो नही एवु श्रेष्ठोनु उचन ठे तेन लोप करवो नही तेथीज समदृष्टि पण तेवु आचरण करे ठे पण मन म दृष्टिने काड नथी

५१ नास्तिक - सर्व कार्यनो कर्ता ईश्वर ठे, एम मानवु जोये के नही

आस्तिक - एम मानवु नही जोये ए वचन प्रजाप ठे ईश्वरपिपे होयज नही घट, पट, रुपि, सग्राम, खान, पान, दान, मान, स्नान, क्रिया, विनय तथा व्यावच इत्यादिक सर्व पदार्थोंना कारण काज, स्वनायक, पूर्वकृत कर्म, तथा पराक्रम ए पाच ठे जेम के, तनुना पुजमाथी पट उत्पत्ति ययानो जे समय ते काल समजवो, तनुना पुजने पटनी उत्पत्ति कर योग्यता ते स्वनाय जाणवो, तनुना पुजमाथी पटनी उत्पत्तिवु जे निमित्त पूर्ण कर्म समजवु, थने तनुना पुजमाथी पटनी उत्पत्ति करवानो जे उद्यम ते पराक्रम जाणवो, ए पाचमाथी एफु ओठु होय तो वस्तुनी उत्पत्ति थई गके ए पाचना समुदायथी घटपटादिक सर्व कार्योनी उत्पत्ति थायठे, एवु मत्

५२ नास्तिक - जो कुठ होता है, सो अद्वादुतालाके हुकमसे होता है किसीका किया कुठ होता नही, यही बात रास्त है

आस्तिक - जो ऐसे होवे, तो अद्वादुतालाने पैदा किये हुये, इमामे आ हुसन, काफिरोंके हातसे कैसे मारे गये ? ये तां खुदाके प्यारे बड़े थे, काफिरोंने मारे, ये बड़ी अजायबकी बात है तिनकू बचानेके वास्ते कायत था ? इमाम किसीके गुनेहगारनी नही थे, ये क्यू मारे गये ? जो होता है, सो तरुदीरसे होता है जो जैसा करता है, सो तैसा तामें अद्वादुतालाका कुठ वास्ता नही है यही बात रास्त है

५३ नास्तिक - अद्वादुतालाने इमामोका दिल देखनेके वास्ते आजाव

आस्तिक - आजाव दिये गिवाय तिनके दिलकी बात खुदा नही था ! जो कहोगे की नही जाणताथा, तौ खुदामें खुदापना क्या रहा ! सत्र जानता है, ऐमे तुमारे कुरानेशरीफमे कहा है एम होके नी मारनेकी दयानत जो काफरोने करीथी सो खुदा जानके नी कैसे चुप सवास्ते ये बात नी गजत है

आस्तिक नास्तिक संवाद.

५४ नास्तिकः—आदमी मरगये वाद जीकूं फिरस्त लेजाते हैं ये बात तो सब ही की नहीं?

आस्तिकः—इस बातकूं कौन फूट कहता है? लेकिन समझमें कुछ फरक है. कहते हो की कोयामततक जीकूं एक ठिकानेमें रखते हैं, पीछे खुदाके पाज के बाके इस्ताफ करवाते हैं; ऐसे नहीं होव है. लेकिन उसीवस्त जी अपनी त जिये अवा या बुरा फल पावता है. तुमजी सुख, दुःख, जेहेल आँ दोज तो मानते हो! तो जैसी जीने करनी करी होव तेसी गति उसकु मजती है.

५५ नास्तिकः—अत्ताहुताजाने अने फरमाया है की जो किसीकूं इजा देता है मारने लायक है.

आस्तिकः—कबू मावाप ठोकरेकूं इजा देते हैं, आ कबू ठोकरा मावापकूं इजा दे; कबू पीर मुर्विदकूं इजा देता है, आ कबू मुर्विद पीरकूं इजा देता है; कबू खाविंदकूं इजा देता है, कबू खाविंद नोकरकूं इजा देता है; ऐसे खुदाकी जहांतक जी हैं, वे सब इजा देनेवाले होनेते जो तब माग्ने लायक हों खैर महिर कंते रहेगी! आ रहम करने लायक कोई नी नहीं रहेगा आँ सब काफरोने इजा दी, तब तिनोकूं कायके वास्ते इमामोने मारे नहीं इस जो होव है सो तगदिरतें होवे एते जानना चाहिये.

नास्तिकः—मांतायाहारी पापिष्ट कहे ठे. आ झुनीआमां जजचर, स्थजचर, खैर, प्रमुख जे नाना प्रकारना जीव ठे, तेथोने बंशक मागी नाखवा, अने मांस नक्षण करवुं. एम अमने ताहंवे फरमाव्युं ठे, ते प्रमाणे करवामां तथा पाप ठे?

—तमारा कहा प्रमाणे जीवने मारवुं ए खुदानो हुकम ठे, ते कोई जोवे नहीं. जो फेरवीए तो गुनेहगार उरीए. एम निऊ थापने; लारं थाप अथवा तिह प्रमुख मनुष्यनो आहार करना जीव, तमने मारवा आ थी फरनि तमे केम नाशी जाओंगे? अने ते प्राणीने नाना प्रकारना ह जेरोने सहायता वमे केम मारवा तैयार थाओंगे? अने जो ते जीव तामां आवी जाए तो केम मारोनाखो ठे? जेम खुदाए तमने जीव मा फरमाव्युं ठे. तमे तेथोने पण मनुष्य माग्वाने फरमाव्युं ठे! ते प्रमाणे मारवुं कल्य करेठे; तेथोने मारवुं लायक नथी. जो तेथोने माग्वानुं त क दीसवुं होय, तो जे जीवोने तमे मारोवो तेथोने

તે કોઈ બીજા પ્રાણીએ તમને મારવું પણ નાલાયક નથી, લાયકજ છે માટે વાઘ વગેરે પ્રાણીઓ જીવ ઘાતક હોવાથી મારવા યોગ્ય છે તેમ તમે પણ વ ઘાતક હોવાથી મારવા યોગ્ય છો એમ તમારે કબૂલ કરવું જોડો જો કબૂલ નહીં કરશો, તો સુદાના યુનેહગાર ઊરગો માટે હે મહામદીયન મુસલમીનો વગેરે જીવ મારવામાં સુદાનો હુકમ હોયજ નહીં જો એમ હોય તો સુદા રહમ ' રે સુદા તો રહમદિલ છે, એવું તમારા રસૂજિદ્દાએ કુરાનેશરીફમાં ફરમાવ્યું છે, બાધ આવશે એ ઉપરથી એવું જણાય છે કે, કોઈ એક પુરુષને કોઈ પે ધે અચાનક માંસનો આહાર મલી ગયાથી, તેને તેનો સ્વાદ લાગ્યો તેથી, બસન ગયું, ને પઠી લોકાપવાદસારુ સુદાએ ફરમાવ્યું છે, એમ કહીને વચારા સુદાને ટેરવ્યો જણાય છે તેમા કેટલો યુનાહ છે ! એનો વિચારતો કરો ! તે પ્રાણીઓને વાને સુદા ફરમાવે ત્યારે બીજી અન્નાદિક વસ્તુઓ પેદા શાયાસ્તે કરે ? એ સાફ જણાય છે કે, અન્નાદિક વસ્તુ સ્વાવાયોગ્ય છે, પણ માંસ સ્વાવાયોગ્ય નથી મ ઠતાં જે જીવના સ્વાદને અર્થે સ્વાય છે તે રાક્ષસતુલ્ય જાણવા

વલી મુસલમીન પ્રમુખને બીજી યુક્તિથી સમજાવે છે કે, તમારા કિતાબોમાં બને પાક વસ્તુ કહી છે, અને પિશાબને નાપાક વસ્તુ કહી છે, પાક વસ્તુથી જે વાશ થાય છે, તે પાક કહેવાય છે, અને નાપાક વસ્તુથી જે પેદાશ થાય છે તે કહેવાય છે જેમ કે, અન્ન વગેરે પદાર્થો જે પાણી થી પેદા થાય છે, તે પાક છે, પિશાબથી જે કીટકાદિક પેદા થાય છે, તે નાપાક છે એવું તમે પણ માનો છો, તેમ ચાલતા નથી કેમકે માંસાહાર કરો છો છુઓંકે પ્રાણિમાત્ર પિશાબની છે તે પિશાબ જ્યારે નાપાક ત્યારે તેથી પેદા થયેલા પ્રાણીઓ કેમ પાક હોય ! ઓના માંસને તમે પાક માનો છો, એ કેટલી બેવકૂફી છે વારુ ! જો માંસને નશો તો પિશાબને નાપાક કહેવાશે નહીં, ને જો પિશાબને નાપાક માનશો તો ને પાક માનશે નહીં જેવું કારણ તેવો કાર્ય એવો ડુનીયામા નિયમ છે જ્યારે શાબ જેવો માંસ છે, ત્યારે તેનો આહાર કસાથી દોઝકમા ગયાવિના કેમ એનો પાકો વિચાર કરીને માંસ નરૂણ મૂકી દ્યો, અને પાક પાણીની પેદાશ ફલ, તથા ફૂલ વગેરે અનેક સ્વાદિષ્ટ પદાર્થોનો આહાર કરોને ! પરંતુ તમે નહીં કેમકે એતો જન્મની શ્વાદત પડીગઈ છે કહ્યું છે કે, તહાડ જાણે રુએ ને ત જાય મુએ, તેમ તમારી શ્વાદત હમણા જનાર નથી, પણ યાદ રાખજો કે મતને દહાડે જબાબ રેવો પડશે ત્યારે આંસો, ફાટીને પડોલા થયો હો !

स्ते कोई बीजा प्राणीए तमने मारबुं पण नालायक नथी, लायकज ठे माटे वाय वगैरे प्राणीओ जीव घातक होवाथी मारवा योग्य ठे तेम तमे पण व घातक होवाथी मारवा योग्य ठो एम तमारे कबूज करबु जोड़ो जो क नही करशो, तो खुदाना गुनेहगार ठरशो माटे हे महामदीयन मुसलमीनो जीव मारवामा खुदानोदुकम होयज नही जो एम होय तो खुदा रहम विनान रे खुदा तो रहमदिल ठे, एबु तमारा रसूलिह्नाए कुरानेशरीफमां फरमाब्यु ठे वाध आवशे ए उपरथी एबु जणाय ठे के, कोई एक पुरुषने कोई कारणने धे अचानक मासनो आहार मली गयाथी, तेने तेनो स्वाद लागो तेथी, व्यसन गयुं, ने पठी लोकापवादसारु खुदाए फरमाब्यु ठे, एम कहीने बचारा खुदाने हि ठेरब्यो जणाय ठे तेमा केटलो गुनाह ठे। एनो विचारतो करो। ते प्राणीओने चाने खुदा फरमावे त्यारे बीजी अन्नादिक वस्तुओ पेदा शावास्ते करे? ए साफ जणायठे के, अन्नादिक वस्तु खावायोग्य ठे, पण मास खावायोग्य नथी म ठतां जे जीनना स्वादने अर्थे खायठे ते राहस्तुल्य जाणवा

वली मुसलमीन प्रमुखने बीछु पुक्तिथी समजावे ठे के, तमारा किताबोमा बने पाक वस्तु कहीठे, अने पिशाबने नापाक वस्तु कहीठे, पाक वस्तुथी जे दाश थायठे, ते पाक कहेवायठे, अने नापाक वस्तुथी जे पेदाश थायठे ते कहेवायठे जेम के, अन्न वगैरे पदार्थों जे पाणी थी पेदा थायठे, ते पाक ठे, पिशाबथी जे कीटकादिक पेदा थायठे, ते नापाक ठे एबु तमे पण मानो ठो तेम चालता नथी केमके मांसाहार करो ठो छुओके प्राणिमात्र पिशाबनी ठे ते पिशाब ज्यारे नापाक त्यारे तेथी पेदा थयेला प्राणीओ केम पाक होय ओना मासने तमे पाक मानो ठो, एकेटली बेवकूफी ठे वारु। जो मांसने पाक नशो तो पिशाबने नापाक कहेवाओ नही, ने जो पिशाबने नापाक मानशो तो ने पाक मानओ नही जेबु कारण तेवो कार्य एवो हुनीयामा नियम ठे ज्यारे शाब जेवो मास ठे, त्यारे तेनो आहार कखाथी दोजकमा गयाविना केम एनो पाको विचार करीने मास नहण मूकी यो, अने पाक पाणीनी पेदाश फज, तथा फल वगैरे अनेक स्वादिष्ट पदार्थानो आहार करोने। परंतु तमे नही केमके एतो जन्मनी आदत पढीगई ठे कसु ठे के, तहाड जाए एएने त जाय मुए, तेम तमारी आदत हमणा जनार नथी, पण याद राखजो के कि मतने दहाडे जवाब देवो पढओ त्यारे आखो, फाटीने पढोला यओ हो।

७३ नास्तिक:- याज्ञिक नास्तिको प्रश्न करे ठे के, यज्ञनेविषे होम करवानारु जी नमारुं योग्य ठे. केमके ए कृत्य शास्त्रविहित ठे; माटे एमां पाप नधी; पण पुण्य ठे. यज्ञनेथयें जे जीव मरे ठे. ते स्वर्गमां जायठे; माटे ते केम न करवुं ?

आस्तिक:- यज्ञादिकने थयें जे जीवनी हिंसा करवी ते योग्य नधी. केमके, हिंसानो परिणाम ते पुण्य होयज नधी; किंतु पाप होयठे. एवो नियम ठे. जे गा सोमां पशु होमवानुं कसु ठे, ते शास्त्र नही पण कुआन्व ठे. थने तेनी रचना कर नाग मनुष्य नही पण मनुष्यरूपे राक्षस ठे; एम निश्चय जाणवुं. जे पापने पुण्य थने तेना करतां बीजो पापी कोण ! यज्ञमां होमापवुं जीव जो स्वर्गमां जतु होय ना यज्ञ करनारा तथा करावनारा पोते होमाईने केम स्वर्गमां जता नधी ! पोते एम रगना नधी तेथीज जणाय ठे के, ए कडिपत वचन ठे; यज्ञमां पश्यादिकनां होम विव, व्रज्या, थने विष्णु आदिक देवताथोने थयें करेठे. थने तेनो वजी जांग ते देवताथो जियेठे. ए वात जो ताची होय, तां ते देवताथो मांगाहारी वग. देवताथोने जो मांस जळण करवानी आदत होय, तां तेथो मनुष्यना हाये ना मार लीय ! शुं तेथो पोते आहारने थयें मांस मेलवी शक्ता नधी ? तेथो तो मोठा सामर्थवान कहेवायठे. ते सामर्थ्य केम फोगवता नधी ! जे जीवना माननो वज्रिदान तेथोने थापेठे. ते जीवांनी उत्पत्ति पण तेथो पोतेज करेठे; एम तम मानां ठो पोते जीवांने उत्पन्न करी तेने मनुष्यना हाये मगवीने तेनां वज्रिदान पोते जेवां ए शुं देवताथोने योग्य ठे ! एम तो कोई माधारण माणस पण के नही. ते कृत्य देवताथोने केम संनवे ? जो तं देवताथोने मांस जळण करवानी होय होय. नां पोताने माटे जुडीज जातना कोई जीव विनाना एवाज मादया ना पदार्थनी उत्पत्ति करी, ते पदार्थनां आहार करवानं शुं हरकत ठे ? माटे ए द जो वान मनकडिपत ठे, उच्चम देवताथोनेविषे एवी कल्पना करवी योग्य नधी. जो प. वान तमाग कया प्रमाणे ताची होय, तो तं उच्चम देव नही. पण थयम कहेवाय. याज्ञिक लोको होमादिकने थयें जीववात करी, तेनां वज्रिदान दीना बी पोताने जक समजे ठे. पण एहवुं जकतुं जळण होय नही; देवजन्तुं जक करण हुड होयठे. तेमां मज्जिन वानना उत्पन्न घावज नही जो मज्जिन कानावाजाने जक कहिये. तां थजक सोने कहीशुं ! एवुं हिंसाकृत कृत्य करवाने जक मानवो नही, पण थजक मानवो. थजक मानवो ठे. थजक मानव संशय आणवो नही

૫૬ નાસ્તિક - કોઈ વેદધર્મી પ્રશ્ન કરે છે કે, તમારા જૈનમતમા જીવના સ્વરૂપા દિઠને વિષે કેવી રીતે વર્ણન કરેલું છે ? તેને ઉત્તર દિયે છે કે, સર્વજ્ઞ કેવલીએ આવી રીતે કહ્યું છે - સર્વ લોકને વિષે ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય આકાશાસ્તિકાય, કાલ, જીવાસ્તિકાય તથા પુરુષાસ્તિકાય એ ઇશ્વ્ય જરૂર છે એ ઇશ્વ્ય પોતપોતાના ગુણ તથા પર્યાયે કરી પૂર્ણ છે. સદા જાવરૂપ છે જગતની સ્થિતિ જેમ વર્તમાન કાલમા છે, તે મજ જૂત કાલમા હતી, અને નવિષ્ય કાલમા પણ એવી રીતે જ જાણવી તે મધ્યે જીવ અને પુરુષ જનત કાલ લોલુપજૂત છે એટલે જેમ જીર તથા પાણી અને મૃત્તિકા તથા ધાતુનું મિશ્રણ થયાથી એક રૂપ બની જાય છે તેમ જીવ તથા પુરુષો પણ એકરૂપે રહે છે સમય સમયને વિષે નવા કર્મ જીવવા છે અને સમય સમયને વિષે પૂર્વ કર્મ નિર્જરીને તૂટી પણ જાય છે કર્મોની વૃત્તિ તથા નાશમાં ઈશ્વરનું કોઈ કારણ પણ નથી ઈશ્વર તો અકર્તા છે, તેને વિષે કર્તા પણ કલ્યાણ નહીં માટે ઈશ્વર કોઈનું કારણ નથી કાલ, સ્વચ્ચ, નિયત, પૂર્વ કર્મ, તથા પુરુષાકાર એ પાંચ કારણો વૃત્તિના કહ્યા છે એણે કરીને જ પુણ્ય પાપ જન્મ સ્વર્ગ નરકને વિષે ગમનાગમન થાય છે અને દમરુમા જે નરક, તિર્યંચ, મનુષ્ય તથા દેવતાની ચોવીશ ગતિઓ કહી છે તે પ્રમાણે જરૂરપરાને પામે છે અને પોતાના વપાર્જેલા શુભાશુભ કર્મ જોગવે છે તે તે જવને વિષે જ્ઞાનાવરણાદિક આઠ કર્મને અનુસારે વર્તે છે જેમ માટીની જરેલી તુલ્લી જલમા નાસીએ તો તે માટીના જારને લીધે ઢૂલી જાય છે પછી જેમ જેમ તે માટી, તેમાથી થોઠી થતી જાય તેમ તેમ તે તુલ્લી ઉપર આવતી જાય છે જ્યારે વધી માટી નીકળી જાય ત્યારે માટીની ઉપર તરતી રહે છે પણ પાણીથી ઉપર જાય નહીં તેવી રીતે જીવ પણ કર્મથી લેપાયો થકો અધોગતિને પામે છે પછી જેમ જેમ તે કર્મની ન્યૂનતા થતી જાય તેમ તેમ તે કલ્પ ગતિને પામતો જાય છે, જ્યારે વધા કર્મોનો નાશ થઈ જાય છે ત્યારે તે જીવ લોકાગ્રને વિષે પ્રાપ્ત થાય છે, પણ તેની ઉપર અજોગ મા ગમન કરતો નથી, જેવી રીતે તુલ્લી જલના યોગે ઊંચી આવે છે, તેમ જીવ ધર્માસ્તિકાયના યોગે જોગાત રૂપ કલ્પ ગતિ પામે છે

વાદી આગ્રહ કરે છે કે, મનુષ્ય શાના વજ્રથી સાત રાજ લોક સુધી કલ્પ જ મન કરે છે ? જીવ તો ચૌદમે શુભાશુભ અયોગી થાય છે એનો ઉત્તર દિયે છે કે, જેમ મનુષ્યથી જે વાળ તૂટે છે તે પૂર્વ જોરના વલથી ચાલે છે તેને વચમા ઘીજો કહે છે જાણનારો જોઈ તો નથી જ્યારે મનુષ્યમાથી વાળ તૂટે છે, તે ક્ષણને વિષે જ નિ

वैकाणो पड़ोतो एम समजतुं. ए विषय उपर बीजा पण त्रण दृष्टांतो ठे.
चक्र. अग्रिनो धूमाढो, तथा एरंडीओ ए चार दृष्टांत वडे जाणी जेवुं.

५९ नास्तिक.—कर्मकृत्य थया पठी जीव अलोकनेविषे केम जतो नथी! जो
जवनो वचमां तेने कोण रोकनारो ठे?

आस्तिक.—वजन शक्तिने सहाय आपनारुं जे धर्मास्तिकाय इव्य, तेनुं त्यां
कलन नथी. धर्मास्तिकाय इव्य लोक प्रमाणेज ठे. ते थकी अधिक नथी. तेथी
जोकां जवाने जीव तथा पुजजनी गति थती नथी.

६० नास्तिक.—कर्मोनो कृत्य करीने सिद्धावस्थाने पामेलां जे सिद्ध जीवो ते
समश्रेणीए जायते. पण स्थानांतरनेविषे जता नथी तेनुं कारण शु?

आस्तिक.—ते समयनेविषे कोई प्रेरक नथी प्रेरणाविना चक्रव्रमण थाय
नथी. सिद्ध जीवो समश्रेणीए सिद्धसिद्धा उपर जायते.

६१ नास्तिक.—सिद्धने शरीरनो अज्ञाव थायते. त्यारे अवगाहना केम कही ठे?

आस्तिक.—जेम टारानुं वानण वनाववाने अर्थे प्रथम तेना जेवो मेणनो आ
कावो पडेते. तेमां ते रस ओल्याथी तं धातुनो तेवो आकार थायते. ते
मेलणी छूटूं कखा पठी पण मेणनो आकार थायते. कदाच मेण गाली
नो पण त आकारपणुं जतुं नथी, केमके वासणनो आकार जे कायम
ने पण ते मेणना आकार जेवोज ठे, तेथी आकारपणुं कायम रहेते.
जीव जे शरीरकारे थयोते. ते शरीरनो अज्ञाव थया पठी पण सिद्ध पुरु
आत्मा ते शरीरनी अवगाहनारूपे रहते. एटजे आउखाने अने जेवो नि
शरीरनो आकार रहेते. तेवोज जीवना प्रवेशोनो अरूपी आकार रहते.

६२ नास्तिक.—जेम जलमां जल मजे ते एकरूपे थई जायते. निव्रता देखा
नथी. तेम अनंत सिद्ध एकरूपे थई रहेते के चेतन इव्यपणुं जुडं जुडं ठे.

आस्तिक.—ज्यारे जलना विडुथो मलीने एक जजनो पिम थाय; त्यारे एक
कहवायते. पण ज्यारे जलना विडु जुदा जुदा हांय त्यारे विडु कहवा
ते. एक जल कहवाय नही. तेम सिद्ध पणो सर्व एकज ठे; पणुं चेतन ड
सर्व निव्र निव्र ठे ते उपर दृष्टांत; जेम अनेक शीरीयांयकी उत्पन्न
अनेक मोतीओ जुदा जुदा होयते. तेथोमाना कंठजाणुं जईने एक मोती
कणिये ने पठी तेथो विषे विचार करिये के ए दगजानां एकता अनेकता
नो तग्न जणागे के ते मोतीओ उज्वलना गुणरूपे नवे एक ठे. पण

आकाररूपे सर्व जुदा ठे तेम सिद्धो सर्व सिद्धतारूपे तो एक ठे पण चेतन इव्य रूपे जुदा ठे, एविषे धान्यना पुज वर्गरे घणा दृष्टातो ठे तेथी प्रिचारी लेवु वली सर्व सिद्धोनु सिद्धरूपणु एक सरखु होवाथी जाति वाचकपणे तेथो एकज कहेवाय, पण इव्यपणे अनता कहेवायठे, माटेज जगतमा एवी वदता ठे के, "प्रभु एकमा अनेक ठे, अने अनेकमा एक ठे" कोई सिद्धमा मोटा नाहनाय ए नथी, सर्व समान ठे. मोटामा मोटापणु तेनी पोतानी अपेक्षा ए नथी थतु पण बीजा नाहनानी अपेक्षा ए थायठे, मोटो पोताना स्वरूपे करी छु मोटापणु पामेठे, जो मोटो कहेछु तो कोई काळे नाहानो थरानो सनय थसे ! अने नहा नो थयाथी स्वरूपमा अपूर्णता थजे, माटे सिद्ध वया सरखा ठे एम जाणवु अने सिद्ध जनना कर्मना अश सर्व क्षय थई गयाथी पुनरपि जगतमा आगमन थतु नथी जेम चुजेला अनाजना ढाणाने पृथगीमा वावीए तो ते उगे नही, तेम सिद्ध पण पाठा ससारी जीव थायनही केमके ससारमा आवबु कर्म विना थतु नथी

६३ नास्तिक - ईश्वर पृथ्वीनो नार उतारवाने अर्थ अवतार धारण करेठे ए वात सत्य ठे के मिथ्या ?

आस्तिक - ईश्वरने तो कोई शत्रु मित्र नाव नथी तेम उता दानवने मार वासारु तथा देवताओने निर्जय सुखी करवासारु अवतार धारण करे तो दानव शत्रु अने देवता मित्र ठखा के नी ! जेने शत्रु मित्र नाव होय तो ते ईश्वर शानो ! अने दानवोने प्रथम उत्पन्न शासारु कखा के जेओने मारवासारु पो ताने माताना उदरमा आवी नाना प्रकारनी वेदनाओ सहन करी सग्रामादिक आपत्ति वेठरी पडी ! वजी दानव अने देवताओनो ईश्वर तो एकज ठे, सर्वमा तेज ईश्वरनी कळा ठे तेम उता दानवनी उत्पत्ति करी तेथी ईश्वरमा अज्ञानपणु थावगे ससारमा त्रण प्रकारना जीव होय ठे एक धर्मी, बीजा पापी, त्रीजा महापापी जे कोईने मारे नही ते धर्मी कहेवायठे जे बीजा जीवने मारे ते पापी कहेवायठे ने जे पोताना जीवनो घात करे ते महापापी कहेवायठे ईश्वरे देव तथा दानव वर्गरेनी उत्पत्ति करी तेमा पोते अशरूपे प्रवेश कखो उता तेओने माखाथी आत्मघाती ठरजे ने तेम ठखाथी महापापी कहेवासे

६४ नास्तिक - स्नाने करीने शुद्ध थवु ए मुक्तिनु थग ठे

आस्तिक - पेटमा रोग होय ने शरीरनी वाहेर लेप लगाडीए तो ते रोग कशी मटे नही तेम आत्माना कर्म प्रिकार ते शरीर शुचिथी कोई काळे जाय नही

कहें हूँ। जेम् कोई मोटी हवेलीमां बालक मृतखो होय ते छुड़ करवा
बगनी होय तेटलीज धोवी जाइये. तेम शरीररूप हवेली फमें फारी
यई होय तेटलीज तपसायें करी छुड़ करवी. पण आखा शरीरने श्मान,
सब वस्त्रादिक, तथा सुगंध्यादिक करवानुं काई काम नथी; स्नान तो सोण
प्रथम गृंगार ठे. ते सर्व गृंगारनो त्याग करे त्यारे ब्रह्मचारी कहेवाय.
अर्थे मुनिने ब्रह्मचर्य व्रत पालवो कह्यो तेथी पण स्नान करणुं
थाय ठे.

—यह डनिया सब खुदाने पैदा करी है.

—यह डनिया सब खुदाकी करी होवे तो जो खुदाका मया दरगसपा
बंदगी करे, कुरान वांचे, नमाज करे, श्री रोजा रखे, तिसीगू झुनीयाणी
जसकी आल आलाद श्री पैसा वगैरा मिलना चाहिये; श्री शिंदु ग
मव फकीरके माफक होना चाहिये. तैसे तां नही होता है. दूसरे जी आ
वाले आखोके सामने माज्बुद है. इत वास्ते ये बात गता मझी है
है तो सब तकदीरतैं होवे है.

नास्तिक:—आ संसार रामे उत्पन्न कयो ठे.

—जो आ जगत रामनुं उपजायेलुं होय. तो जेथो लभेण रामनी ग
पुराण वांचेठे. वंदना करेठे. तथा एकामनी आदिग; तम रामेथी
सर्व इत्यादिक संपत्ति मिलवी जोये. बीजाथ्रोने विपत्ति थोयीं जोये. तो
आवतुं नथी; बीजा मुसलमानादिक पण मझा भपसिमान नीना
वे तेथी वधुं कर्माधीन ठे.

नास्तिक:—अंगदान (कम्यादान) श्रीधारी पुण्य आय ठे. कैमके. श्रीपु
मैथुन क्रियाणा सुगने पामे ठे. तेनुं फल लाभेतागले आयसै.

—नाई, ताग जेवां पुर्वपक्षी तां तपे; मझो मथी. में भी आही श्रीक
नाई, मैथुन क्रिया तो मर्य थकी अष्टु ठे; मयम हांकी पण इमान
किया करेठे; त्यारे मैथुन मय्याना मय पक्षीने कमा मथी कैमके
तेथो नापाक करेठे. तेमज शिंदुथां देवपुजाया, प्रमन विमनो तथा
मैथुननो त्याग करेठे. जे मुमुक्षु (मुक्तिनी इहा करमां जीय) तेम
त्याग करवा. म कथ्य नरकनी कथ्य श्रीधारी मय्या मिदम है.
इति श्री आस्तिक नास्तिक संवाद समाप्त

आकाररूपे सर्व जुदा ठे तेम सिद्धो सर्व सिद्धतारूपे तो एक ठे पण चेतन इव
रूपे जुदा ठे, एविसे धान्यना पुज वर्गरे घणा दृष्टातो ठे तेथी विचारी सेवु बली
मर्ग मिळोतु मिद्धरूपणु एक सरसु होवाथी जाति वाचकपणे तेथो एकज
कहेगाय, पण इव्यपणे अनता कहेगायने. माटेज जगतमां एवी वदता ठे के.
“प्रनु एरमां अनेक ठे अने अनेकमां एक ठे” कोई सिद्धमां मोटा नाहना
पु नथी, सर्व समान ठे. मोटामां मोटापणु तेनी पोतानी अपेक्षा ए नथी पतु
पण धीना नाहनानी अपेक्षा ए थायने, मोटो पोताना सरूपे करी शु मोटापणु
पामेने. जो माटो कहेतु तो कोई काने नाहनो पगानो सजय थजे ! अने नहा
ना पयाथी मरूपमां अपूर्णता थजे. माटे मिद्ध वधा सरखा ठे एम जाणवु
अने मिद्ध जनना कर्मना अश सर्ग द्युय थई गयाथी पुनरपि जगतमां आगमन
पतु नथी जेम नुत्रना अनाजना दाणाने पृथगीमां वायीए तो ते उगे नही, तेम
मिद्ध पणपात्र भगारीजीर थापनही नेमके ससारमां आववु कर्म रिना पतु नथी

६३ नास्तिक - ईश्वर पृथ्वीना चार उतागाने अथे अवतार धारण करेठे व
यात मय न रे मिथ्या ?

नास्तिक - ईश्वरन ता साईं शत्रु मित्र चार नथी तेम ठतां दानवने मार
सागर तथा वयताआन निर्णय मुग्धी करामारु अवतार धारण करे तो दानव
शत्रु अत दयता मित्र ठया के नी ! जेने शत्रु मित्र चार होय तो ते ईश्वर
पाता ! अने दानवाने प्रथम वृष्यन्न नामारु रया के जेश्वरने मारवामारु को
ताते माताना उदग्मा आरी नाना प्रकारनी वेदनाआ सदन करी सप्रामादिक
आपनि उररी पडी ! या दानव अने वयताआना ईश्वर ता एकज ठे, सर्वमां
तच ईश्वरनी रया न तेम ठतां दानवनी वृष्यनि करी तेथी ईश्वरमां अज्ञानपण
आपणे मारामा प्रण प्रशरणा जीर हाय ठे एक धर्मा, धीना पापी प्रीति
महापापी व कांते मार नही ते धर्मा कहेगायने ज धीना जीरने मारे ते
दया कहेगायने न जे पाताना चीरना यात करे ते महापापी कहेगायने.
ईश्वर नेर तथा दानव उगंणी वृष्यनि करी तेमा पाते अशरूपे प्रयेण कया ठा
तेप्राने मायाथी आत्मयानी उग्रा ने तेम ठयाथी महापापी कहरागे

६४ नास्तिक - स्नाने करीने शुद्ध यत्रु ए मुक्तिनु अग ठे

नास्तिक - स्नाने गेग होय ने शरीरनी वाटर मय पगाडीण ता त गग रु
मरे नही तेम आत्मना कर्म विचार ते शरीर शुचियी काई काने जाय नही.

दृष्टांत कहें ठं. जेम कोई मोटी हवेलीमां वालक मूतखो होय ते शुद्ध करवा जेटली जूमि बगमी होय तेटलीज धोवी जाइये. तेम शरीररूप हवेली कमें करी यई होय तेटलीज तपसाये करी शुद्ध करवी. पण आखा शरीरने स्नान, स्वप्न वस्त्रादिक, तथा सुगंध्यादिक करवानुं काई काम नथी; स्नान तो सोल प्रथम शृंगार ठे. ते सर्व शृंगारनो त्याग करे त्यारे ब्रह्मचारी कहेवाय. निर्जराने अर्थे मुनिने ब्रह्मचर्य व्रत पालवो कह्यो तेथी पण स्नान करवुं एवुं सिद्ध थाय ठे.

६० नास्तिक - यह दुनिया सब खुदाने पैदा करी है.

आस्तिक. - यह दुनिया सब खुदाकी करी होवै तो जो खुदाका वंदा हरबखत वंदगी करे, कुरान वांचे, नमाज करे, और रोजा रखे, तिसीकूं दुनियांकी जैसेकी आल और लाड और पैसा वगैरा मिलना चाहिये, और हिंड व सब फकीरके माफक होना चाहिये. तैसे तौ नही होता है. दूसरे जी अ नन्तीनत वाले आंखोके मामने मौजूद है. उस वास्ते ये बात रास्त नही है जो होवै है सो सब तकदीरसै होवै है.

६६ नास्तिक - आ संसार रामे उत्पन्न कखो ठे.

आस्तिक - जो आ जगत रामनुं उपजावेनुं होय. तो जेओ हमेशा रामनी न करे. पुराण वांचेठे. वंदना करेठे. तथा एकादशी आदिक व्रत राखेठे जेवने सर्व इत्यादिक संपत्ति मलवी जाये. वीजाओने विपत्ति होवी जाये. ते नो दीवामां आवतुं नथी. वीजा सुसलमानादिक पण महा संपत्तिवान दीजा आवे ठे. तेथी वयुं कर्माधीन ठे.

६७ नास्तिक - अगदान (कन्यादान) दीयाथी पुण्य थाय ठे. केमके स्त्रीपु

स्त्रीमजी मैथुन क्रियाना सुखने पामे ठे. तेनुं फल दानदेनागने थायठे आस्तिक. - जाई, तारा जेवो पूर्वपद्धी तो एके मय्यो नथी तें तो आडो आक पण जाई, मैथुन क्रिया तो सर्व थकी अशुद्ध ठे. यवन लोकां पण इमाम इजगनी क्रिया करेठे; त्यारे मैथुन सेव्याना वस्त्र पहरीने कगता नथी केमके ते वयन तेथो नापाक कहेठे. तेमज हिंडुओ देवपूजामा. व्रतने दिवजं तथा दीर्घयात्रामां मैथुननो त्याग करेठे जे मुमुक्षु (मुक्तिनी इच्छा करतो होय) तेणें प्रथम मैथुननो त्याग करवो. ए कृत्य नरकनो हेतु होवाथी सर्वथा निंदनीक ठे इति श्री आस्तिक नास्तिकनो संवाद संहित रूपे ममाम.

॥ ઐ શ્રી જિનાય નમ ॥

અથ શ્રીયશોવિજયજી ઉપાધ્યાયકૃત સમ્યક્તા
સડસઠ વોલની સજ્ઞાય પ્રાર્જન ॥

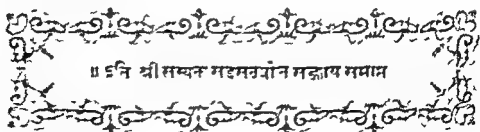
॥ દોહા ॥ ॥ સુરુત વઢિકાદવિની । સમરી સરસતિ માત ॥ સમકિત સુ
સઠ વોલની । કહિશૂ મધુરી વાત ॥ ૧ ॥ સમકિત દાયક ગુરુતણો । પઞ્ચવયાર
ન થાય ॥ નવ કોઠાકોઢે કરી । કરતા સર્વ ઉપાય ॥ ૨ ॥ દાનાદિક કિરિયા ન
દિયે । સમકિત વિણ શિવજય ॥ તેમાટે સમકિત ઝડ । જાણો પ્રવચન મર્મ ॥ ૩ ॥
દર્શન મોહ વિનાશથી । જે નિર્મલ ગુણગણ ॥ તે નિશ્ચય સમકિત કહ્યો । તેહના
એ અદ્વિગણ ॥ ૪ ॥ ॥ ઢાલ ॥ દેડ દેડ દરસણ આપણૂ, એવેશી ॥ ॥ ચઠ સદ્દહણા
તિજિગ હે । દશવિય વિનય વિચારોરે ॥ ત્રિણ શુદ્ધિ પણ દૂષણ । આઠ પ્રનાવિક
ધારોરે ॥ ૫ ॥ ટૂટક ॥ પ્રનાવિક અઢ પચ જૂપણ । પચ લક્ષણ જાણિયે ॥ પદ્ જયણ પદ
આગાર જાવન । ઠઠિહા મન આણિયે ॥ ૫ ॥ પદ ગણ સમકિત તણા સડસઠ ।
જેદ એહ ઉદાર એ ॥ એહનો તલ વિચાર કરતા । લહીજે જવપાર એ ॥ ૬ ॥ ઢાલ ॥
ચઢુ વિદ્ સદ્દહણા તિહા । જીવાદિક પરમઘોરે ॥ પ્રવચનમા જે જાણિયા । જીજે તે
નો અઘોરે ॥ ૭ ॥ ટૂટક ॥ તેહનો અર્થ વિચાર કરિયે । પ્રથમ સદ્દહણા સ્વરી ॥ બીજી
સદ્દહણા તેહના જે । જાણ મુનિગુણ જવહરી ॥ સવેગ રગ તરગ જીજે । માર્ગ શુદ્ધ
કહે બુધા ॥ તેહની સેવા કીજિયે જિમ । પીજિયે સમતા મુયા ॥ ૮ ॥ ઢાલ ॥ સમ
કેત જેણે ગ્રહી વમિક । નિન્દ્ય ને અદ્વદારે ॥ પાસઘાને કુશીજિયા તે । વેષ
વિશ્વક મદારે ॥ ૯ ॥ ટૂટક ॥ મદા થનાણી દૂર ઠનો । જીજી સદ્દહણા ગ્રહી ॥ પરદ
શીનીનો સગ તજિયે । ચોથી સદ્દહણા કહી ॥ હીણાતણો જે સગ ન તજે ।
તેહનો ગુણ નવિ રહે ॥ જ્યુ જલધિ જલમા જલ્યુ ગગા । નીર છૂણપણૂ લહે ॥ ૧૦ ॥
॥ ઢાલ ॥ કપૂર હોવે અતિ કજજૂરે, એવેશી ॥ ॥ ત્રણ તિગ સમકિત તણારે ।
પહિલો શ્રુતઅનિલાપ ॥ જેહયિ શ્રોતા સ્ત લહેરે । જેવો સાકર ફાલરે । પ્રાણી ધરિયે
સમકિત રગ । જિમ લહિયે મુલ અજગ રે । પ્રાણી, ટેક ॥ ૧૧ ॥ તરુણ સુગી
સ્ત્રી પરિવસારે ચતુર મુણે સુરગીત ॥ તેહયિ રાગે અતિ ઘણો રે । ધર્મે મુણ્યાની રી
ત રે । પ્રાણી ॥ ૧૨ ॥ જૂલ્યો અટવી કતમ્બો રે । જિમ દિજ પેર ચગ ॥ ૧૩ ॥
તિમ જે ધર્મને રે । તેહિજ વીજૂ તિગ રે । પ્રાણી ॥ ૧૩ ॥ વંચાપચ ગુરુ દેવદ્

रे । त्रीजुं लिंग उदार ॥ विद्या साधक तणि परे रे । आलस नविय लगार रे ।
 प्राणी० ॥ १४ ॥ ॥ ढाल ॥ प्रथम गोवालातणे नवेजी, ए देशी ॥ ॥ अरिहंत ते जि
 न विचरता जी ॥ कर्म खपी दुआ सिद्ध ॥ चेइय जिण पडिमा कही जी । सूत्र
 सिद्धांत प्रसिद्ध । चतुर नर, समजो विनय प्रकार । जिम लहिये समकित सार ।
 चतुर० ॥ १५ ॥ धर्म विमादिक जाखेओ जी । साधु तेहना गेह ॥ आचारय आ
 चारना जी । दायक नायक जेह । चतुर० ॥ १६ ॥ उपाध्याय ते गिप्यने जी ।
 सूत्र जणावण हार ॥ प्रवचन संघ बखाणिये जी । दरसण समकित सार । च
 तुर० ॥ १७ ॥ जगति वाह्य प्रतिपत्तिथी जी । हृदय प्रेम बहुमान ॥ गुण शुति
 अवगुण ढांकवा जी । आगातननी हाण । चतुर० ॥ १८ ॥ पांच नेद ए दश त
 णो जी । विनय करे अनुकूल ॥ सीचे तेह सुधारसे जी । धर्म वृद्धनूं मूल । चतुर० ॥
 १९ ॥ ढाल ॥ ॥ धोवीडा वृ धोए मननूं धोतीयू रे ॥ ॥ एवेशी ॥ ॥ त्रण शुद्धि सम
 किततणी रे । तिहाँ पहिली मन शुद्धि रे ॥ श्री जिनने जिनमत विना रे । फल स
 कल ए बुद्धि रे ॥ चतुर विचारो चित्तमां रे । टेक ॥ २० ॥ जिन जगतें जे नवि थपुं
 रे । तेवीजाथि नवि थाय रे ॥ एवं जे मुख जाखिये रे । ते वचन शुद्धि कहियाय रे । च
 तुर० ॥ २१ ॥ तेयो जेयो वेदना रे । जे सहतो अनेक प्रकारे ॥ जिण विण पर सुर
 नवि नमे रे । तेहनी काया शुद्ध उदार रे । चतुर० ॥ २२ ॥ ॥ ढाल ॥ मुनि जन मारगनी,
 ए देशी ॥ ॥ समकित दूषण परिहरो । तेमां पहिली ते गंका रे ॥ ते जिन वचन
 मां मत करो ॥ जेहने समनृप रका रे । समकित दूषण परि हरो ॥ टेक ॥ २३ ॥
 कंखा कुमतनी वांठना । बीजुं दूषण तजिये ॥ पामी सुतरु परगढो । किमवाकल
 नजिये ॥ समकित० ॥ २४ ॥ संशय धर्मेना फलतणों । विनिगिग्या नामे ॥ त्रीजुं दूषण
 परिहरो । निज शुच परिणामे ॥ समकित० ॥ २५ ॥ मिथ्यामति गुण वर्णनो ।
 ढालो चोयो दोष ॥ उन्मागि शुणता दुव । उन्माग पाप ॥ समकित० ॥ २६ ॥
 पांचमो दोष मिथ्यामती । पण्चिय नवि कीज ॥ ५म शुच मति अरिचंदनी । न
 ली वामना लीज ॥ समकित० ॥ २७ ॥ ॥ ढाल ॥ नांजिटा दंभारं विषय न ग
 चीये, ए देशी ॥ आठ प्रजाधिक प्रवचनना बह्या । पावयणी धुरि जाण ॥ व
 र्तमान धुतना जे अर्थनो । पाव जहं गुण ग्याण ॥ धन धन शासन मंदन सु
 निवरा । टेक० ॥ २८ ॥ धर्म कथी ते बीजां जाणिये । नंदियेण परि जेद ॥ नि
 ज उपदेजे रजे लोकने । नंज हृदय मंदेद । धन धन० ॥ २९ ॥ बाढी त्रीजोरे न
 के निपुण जण्यो । मत्तवादी परि जेद ॥ राजहारे जयकमजा वरे । गात्रनो जिम

મેહ । ધન ધન૦ ॥ ૩૦ ॥ જડવાદુ પરિ જેહ નિમિત્ત કહે । પરમત ઝીપણ કા
 જ ॥ તેહ નિમિત્તીરે ચોથો જાણિયે । શ્રી જિનશાસન રાજ । ધન ધન૦ ॥ ૩૧ ॥
 તપ ગુણ ઋપર રોપે ધર્મને । ગોપે નવિ જિન આણ ॥ આશ્રવ લોપેરે નવિકોપે ક
 વા । પચમ તપસી જાણ । ધન ધન૦ ॥ ૩૨ ॥ ઠગે વિચારે મત્ર તણો વજિ । જિમ
 શ્રીવયર મુણિદ ॥ સિ-૬ સાતમોરે અજન યોગથી । જિમ કાઝિક મુનિ વટ । ધન
 ધન૦ ॥ ૩૩ ॥ કાવ્ય સુધારસ મધુર અર્થ નહ્યા । ધર્મ દેતુ કરિ જેહ ॥ સિ-૬ તેન
 પરિ નરપતિ રીજવે । અષ્ટમ વર કવિ તેહ । ધન ધન૦ ॥ ૩૪ ॥ જવ નવિ હોવે પ્ર
 નાવિક એહવા । તવ વિધિ પૂરવ અનેક ॥ જાત્રા પૂજાદિક કરણી કરે । તેહ પ્રનાવિ
 ક ઠેક । ધન ધન૦ ॥ ૩૫ ॥ ઢાલ ॥ સતીય મુનિજાની । એદેશી ॥ ॥ સોદે સમકિત
 જેહથી । સલિ જિમ આનરણે ઢેહ ॥ ચૂપણ પાંચ તે મન વસ્યા । સલ્લી મન વ
 સ્યા । તેમાં નહી સદેહ । મુજ સમકિત રગ અચલ હોયો । ટેક૦ ॥ ૩૬ ॥ પહિ
 લુ કુશલપણુ તિહા । સલ્લી વદન ને પચ્ચલાણ ॥ કિરિયાનો વિધિ અતિ ઘણો ।
 સલ્લી આચરે તેહ મુજાણ । મુજ૦ ॥ ૩૭ ॥ બીજું તીરથ સેવના । સલ્લી તીરથ
 તારે જેહ ॥ તે ગીતારથ મુનિવરા । સલ્લી તેહસ કીજે નેહ । મુજ૦ ॥ ૩૮ ॥ ન
 ગતિ કરે ગુરુ દેવની । સલ્લી ત્રીજૂ ચૂપણ હોય ॥ ફિણહિ ચલાવ્યો નવિ ચને ।
 સલિ ચોથુ ચૂપણ જોય । મુજ૦ ॥ ૩૯ ॥ જિનશાસન અનુમોદના । સલ્લી જેહ
 થી વહુ જન હુત ॥ કીજે તેહ પ્રનાવના । સલ્લી પાંચ ચૂપણની રત । મુજ૦
 ॥ ૪૦ ॥ ॥ ઢાલ ॥ ઇમ નવિ કીજે હો, એદેશી ॥ ॥ લક્ષણ પાચ કહ્યાં સ
 મકિત તણા । ધુર ઠપશમ અનુકૂલ । મુગુણ નર ॥ અપરાધી સૂ પણ નવિ ચિ
 તયકી । ચિતવિયે પ્રતિકૂલ । મુગુણ નર । શ્રી જિનનાપિત ચચન વિચારિયે । ટેક૦
 ॥ ૪૧ ॥ સુરનર સુલ જે હુલ કરિ લેલવે । વઠે શિવસુલ એક ॥ મુ૦ ॥ બીજું
 લક્ષણ તે થીનીકરે । સાર સવેગ મુટેક । મુ૦ ॥ શ્રીજિન૦ ॥ ૪૨ ॥ નારક ચારક સ
 મનવ કનગ્યો । તારક જાણિને ધર્મ । મુ૦ ॥ ચાહે નિકલવુ નિવેદ તે । ત્રીજૂ લ
 ક્ષણ મર્મ । મુ૦ । શ્રી જિન૦ ॥ ૪૩ ॥ ઇચ્છયકી હુલિયાની જે દયા । ધર્મહી
 ણાની નાવ । મુ૦ ॥ ચોથુ લક્ષણ અનુકપા કહી । નિજ શકતે મનચાવ ।
 મુ૦ શ્રીજિન૦ ૪૪ ॥ જે જિન નાણ્યુ તે નહિ અન્યથા । એહ્યો જે દટ રગ । મુ૦
 તે આસ્તિકતા લક્ષણ પાચમુ । કરે કુમતિનો એ જગ । મુ૦ । શ્રીજિન૦ ॥ ૪૫ ॥
 ॥ ઢાલ ॥ જિન જિન પ્રતિ વદન દિસે, એદેશી ॥ પર તીર્થી પરના મુર તેણે । ચે
 ત્ય પ્રહ્યાં વલિ જેહ ॥ વદન પ્રમુલ તિહાં નવિ કરવુ । તે જયણા પટ જેય રે ।

नविका, समकित यतना कीजे । टेक० ॥ ४६ ॥ वंदन ते कर जोडन कहिये । न
मन ते गीत नमाडे । दान ऽष्ट अन्नादिक देवूं । गौरव नगति देखाड़े । नवि
का० ॥ ४७ ॥ अनुप्रदान ते तेहने कहिये । वार वार जे दान ॥ दोष कुपात्रे पात्र
मत्तिये । नहि अनुकंपा मान रे । नविका० ॥ ४८ ॥ अण बोलावे जेह ना
खवूं । ते कहिये आलाप ॥ वार वार आलाप जे करवो । ते कहिये संलाप रे ।
नविका० ॥ ४९ ॥ ए जयणायी समकित दीपे । बलि दीपे व्यवहार ॥ एमां पण
कारणायी जयणा । तेना अनेक प्रकार रे । नविका० ॥ ५० ॥ ढाल ॥ लजना
नीदेशी ॥ शुद्ध धरमथी नवि चले । अति दृढ गुण आधार लजना ॥ तो पण
जे नवि तेहवा । तेहने एह आगार । लजना ॥ ५१ ॥ बोळुं तेहवुं पालिये ।
दंति दंत सम बोज । लजना ॥ सज्जनना दुर्जन तणा । कव्वप कोटिने तोल । ल
जना ॥ ५२ ॥ राजा नगरादिक धणी । नस शासन अनियोग । लजना । तेहथी
कार्तिकनी परे । नहि मिथ्यात संयोग । लजना ॥ ५३ ॥ मेलो जननो धण कह्यो ।
बल चोरादिक जाण । लजना ॥ पेत्रपालादिक देवता । तातादिक गुरु गण । ल
जना ॥ ५४ ॥ वृत्ति दुर्जन आजिविका । ते नीखण कंतार । लजना ॥ ते हेते दू
पण नही । करतां अन्य आचार । लजना ॥ ५५ ॥ ढाल ॥ राग मल्हार ॥ नाविजे
रे समकित जेहथी रुअडूं ॥ ते जावना रे जावो मनकरि परवडूं ॥ जो समकित रे ताजूं
साजूं मूल रे ॥ तो व्रत तरु रे दीये शिवपद अनुकूज रे ॥ ५६ ॥ तूटका ॥ अनुकूज मू
ल रसाल समकित । तेहविण मति अंध रे ॥ जे करे किरिया गर्व जरिया । तेह
फूवो धंय रे ॥ ए प्रथम जावना गुणो रुअडी । सुणो बीजी जावना ॥ वारणूं समकि
त धर्मपुरतुं । एहवोते पावना ॥ ५७ ॥ टाज ॥ त्रीजी जावना रे समकित पीठ जो दृढ स
ही ॥ तो मोटो रे धर्म प्राप्ताद म्गे नही ॥ पाइये खोटे रे मोटो मंमाण न जोनी
ये ॥ तेह कारण रे समकितसूं चित थोनीयें ॥ ५८ ॥ तूटका ॥ थोनीयें चित नित एम
जावी । चोथी जावना जाविये ॥ समकित निधान समस्त गुणतुं । एहवुं मन ला
वियें ॥ तेह विण तूटा रत्न सरिखा । मूल उच्चर गुण सवे ॥ किम रहे ताके जेह
हरवा । चोर जोर नवे नवे ॥ ५९ ॥ टाला ॥ जावो पंचमी रे जावना सम दम सार रे
पृथवी परे रे समकित तस आधार रे ॥ ठठी जावना रे जाजन समकित जो मि
जे ॥ धुत शीजनो रे तो रस तेहमां नवि ढले ॥ ६० ॥ तूटका ॥ नवि ढले समकित जाव
ना रस । अमियसम संवरतणो ॥ पट जावना ए कही एहमां । करो आदर अ
ति वणो ॥ इम जावता परमार्थ जलनिधि । होइ निनु ऊकजोल ए ॥ घन पवन

પુણ્ય પ્રમાણ પ્રગટે । ચિદાનંદ કજોલ એ ॥ ૬૧ ॥ દાઝા ॥ જે મુનિપેષ સકે નવી ઠમી એ વેગી ॥
 ઠરે જિહાં સમસ્તિ તે યાનક । તેહના પટ રિધ કહિયે રે ॥ તિહા પહિલુ યાનક
 ક ને ચેતન । જઠ્ઠણ આતમ લહિયે રે ॥ સ્વીર નીર પરે પુજા મિથિત । પણ
 દસથી ને અનગો રે ॥ અનુનર હસ ચવજો લાગે । તો નરિ દીને વજાગો રે ॥ ૬૨ ॥
 ધીજૂ યાનક નિત્ય આતમા । જે અનુનૂત સનારે રે ॥ વાલકને સ્તન પાન વાસના
 । પૂરર નર અનુમારે રે ॥ દેવ મનુજ નરકાદિક તેહના । ઠે અનિત્ય પર્યાય રે ॥
 ઇચ્છપત્ની અચિન્તિત અપન્નિત । નિજ ગુણ આતમરાય રે ॥ ૬૩ ॥ ત્રોજૂ યાન
 ક ચેતન કર્તા । કર્મતણે ને યોગે રે ॥ કુનકાર જિમ કુનતણો જે । દેમારિ
 ક મપાગે રે ॥ નિધયથી નિજ ગુણનો કર્તા । અનુપચરિત વ્યવહારે રે ॥ ૬૪ ॥
 કર્મનો નગરાદિકનો । તે ઉપચાર પ્રકારે રે ॥ ૬૫ ॥ ચોથુ યાનક ને તે જોક્તા ।
 પુણ્ય પાપ કા રંગો રે ॥ અચારે નિધય નય દૃષ્ટે । જુજે નિજ ગુણ નેરો રે ॥ ૬૬ ॥
 પમ યાનર ને પમ પદ । અચા અનત સુખ ગાસો રે ॥ આપિ વ્યાપિતન મ
 નથી ભણિયે । તમુ અચારે સુખ ગામો રે ॥ ૬૭ ॥ તુ યાનક મોક્ષતણ ને । સ
 યમ જ્ઞાન ગયાપા રે ॥ જોમરિજે નહિયે તા મગને । કારણ નિ.કપાયા રે ॥
 કહે જ્ઞાન નય જ્ઞાનન સાચુ । તેરિણ તૂઠીરિગ્યા રે ॥ ન તાહે રૂપ રૂપ જાણી
 । તીર તળી જે ફિરિયાર ॥ ૬૮ ॥ કહ ફિરિયાનય ફિરિયારિણ જે । જ્ઞાન તેહ
 મુ કરાં સાચા પેમી કર પદ ન રંગારે । તાર તે ફિમ તરમે રે ॥ ૬૯ ॥ દુષણ નુષણ
 ને હાં ઘટ્ટા । નય નરને ગદ ર ॥ નિહાંતિ તે પેદ નય સાપે । જ્ઞાનરત અ
 પ્રમારે રે ॥ ૭૦ ॥ ૬૧૧ પર મદમત ગાં રિચારી । જે સમસ્તિ આરાધે રે ॥
 રાગ દેવ ટાની મન ગાની । તે સમમુખ અગાદ ર ॥ જેટનો મન સમસ્તિમાં
 નિધન । કાઢ નહી તમ તાને રે ॥ શ્રી નય રિજય રિવુધ પય સેરક । યાચક જ
 ત હમ ઘાસે રે ॥ ૭૧ ॥

॥ ૬૧ શ્રી સમ્યક્ મહમત્ત્વોલ મહાપ્રમાણ ॥

ૐ શ્રી જિનાય નમઃ

અથ શ્રી શૃંગારવૈરાગ્યતરંગિણીપ્રારંભ.

સંસ્કૃતટીકાના કતો આરંભમાં મંગલાચરણ કરેતે.

ઉપજાતિવૃત્તં ॥ શ્રીપાર્શ્વનાથ પ્રણિપત્ય નક્ત્યા પુરિ
સ્થિતં શ્રીફલવર્ધિકાયાં ॥ શૃંગારવૈરાગ્યતરંગિણી યા
વ્યાખ્યાનનાવ્યા ક્રિયતે મયા સા ॥ ૧ ॥

અર્થ:- શ્રીફલવર્ધિકાનામની પુરિનેવિપે સ્થિત શ્રીપાર્શ્વનાથ નગવાનને ન
ક્તિવડે પ્રણામ કરીને શૃંગારવૈરાગ્યતરંગિણી નદીની નાવિકારૂપ વ્યાખ્યા હું કરુંતું.
અવતરણ-શ્રીનોમપ્રનાચાર્ય, વૈરાગ્યની વાનનાવહે શૃંગારને દૃષિત કરનાર ત
તાં આ શૃંગારવૈરાગ્યતરંગિણી નામનો ગ્રંથ કરવાની કામનાએકરી સ્ત્રીનું ન્પ નિં
દા કરવા યોગ્ય છે એવું પ્રતિપાદન કરેતે. ॥ ૧ ॥

શાર્દૂલવિક્રીડિતંવૃત્તમ્ ॥ ધર્મારામદવાગ્નિધ્રુમલહરીલાવણ્ય
લીલાજુપ સ્તન્વંગ્યા યમિતાન્વિલોક્ય તદદ્દાં ચાલાન્કિમુ
ત્કંઠસે ॥ વ્યાલાન્ દર્શનતોપિ મુક્તિનગરપ્રસ્થાનવિવ્રક્ત
માન્ મલા દૂરમમૃન્ વિમુંચ કુશલં યદ્યાત્મનો વાંઠસિ ॥ ૨ ॥

અર્થ:- અહો ! આ ધર્મરૂપ વનનેવિપે દાવાગ્રિના ધુમાડાની પક્તિના જેવા ડ્યા
મરણવાજા. મૃત્યુઅંગશુક શરીર્યાજી સ્ત્રીઓના વાંઠજા જે વાજાં છે. તેને જોઈ
ને તું કેમ આનંદને પામેતે ? જો તું પોતાનું મારું થવાની ઇચ્છા કરતો હો તો જે
ના દર્શનેકરી મુક્તિરૂપ નગરીના માર્ગમાં વિવ્ર થાયતે. એવા વાજાંને વ્યાજ (ન
ર્પ) ન્પ માનીને દૃશ્યી ત્યાગ કર. ત્ણેકરી વૈરાગ્યરૂપ દર્શાર્થને શૃંગારને દૃષિત
કરોતે; જેમ નર્પે લાવા અગ્નિને કાજા દોષતે, તેમજ સ્ત્રીના વાજ પળે લાંબા
અગ્નિને કાજા દોષાયી. તેઓનું નાદૃશ્યપણું કલુંતે; જેમ નર્પને જોનાંજ આપણે
દુ નાહી જેવે ઠંપે, તેમ તે વાજાંને જોનાંજ તેઓનો નિગમ્યાર રુચ્યો જાંડ્યે.
મુક્તિનામમાં કલુંતે કે કોઈ વાલેર ગાન કામ જેતો હોય તે વગ્નને જો મા
ગમાં તાપ મટે તો તે કામમાં વિવ્ર પડતા તે કાર્યની નિહિ આપ નહી. તેમજ

मुक्तिरूप नगरीना मार्गमा स्त्रीना वालरूप सर्प जो आडे आये एटले तेआमा मोह उत्पन्न थाय तो मोटो गिन्न थायने, माटे ए सर्वथा त्याग करवा योग्य ने उपर कसुके, स्त्रीयोना बाधेला वालने व्यालरूप जाण, ए ठेकाणे कविए व मन्कार राग्यो ठे रे, वाजशब्दमा यकार मन्थाथी व्यालशब्द पायने, माटे वालने व्याज कहेंतु योग्य ठे एने श्लेषाजकार कहेंते

आ वृत्तमा सर्प वाजती वगते जेम वाकोचूको थई जायने, तेम स्त्रीना के न गिटदीआजा होय तेने करिजोको श्रेष्ठ कहेंते अने जेम सर्पनो रग अति काजो होयने, तेम स्त्रीना अति काजा रगजाजा वाज होय, तो ते श्रेष्ठ कहेवाच ने एरी रीते राजनी जे श्रेष्ठता ठे, ते विषयक शृंगार रस दर्शाव्योने, अने जे म मार्गमा सर्प आनो आये तो कार्पनिधि पाय नही, तेम गुणस्थानक नितर एी बदता पुम्बने वगमा स्त्रीना केशनो मोह उत्पन्न थायो तो तेथी श्रेणी आतो हनी गिदि पनी नथी, एरी रीते वाजनी जे निर्नर्तना कीधीने ते विषयक वरा म्प रस दर्शाव्योने ॥ १ ॥

ये केशा लमिता सरोरुद्धगा चारित्रचडप्रनाभ्रशा
जोदमहोदरास्तत्र मये चेतश्चमत्कारिण ॥ क्लेशान्मू
निमतांऽऽगम्य नियत दूरेण तानुसृजेनांचेत कष्टपरप
रापरिचिन्तितोऽन्या दशामेऽयमि ॥ ७ ॥

अर्थ - हे मया कमापत्रना जेरा नेत्रागती स्त्रीना वेदीप्यमान केश, विग्रह्य वदनी आनिता नाग रगात्रिपे मेयजरा न, अने जे ताग अत रण्य वमन्कार उत्पन्न करे, तया मृनिमान चरुगिद्विषम्य श्लेश ने, एम निष्कार्पनि हे नागी द जा एआना तु आग रगीज नही, तो तु कष्टपरंपराए पुन पपापरा गात्र रगापोग्य अस्थाने पामीज आ नाराहमा स्त्रीना कष्टन कष्ट मादरप कसुन, न आरीरीते "लजित" ए शब्द मुनमा ने, एना अर्थ, नकार की मित केशता युक्त, कगात्रना वेश शब्द पायने

आ उत्पन्न मयना उणिती माय स्त्रीना रजनी वगजरी रगीने जेव अस्थाने विप मेय अति जोनापमान दीजामा आन, तम स्त्रीना ममत्तने कष्ट अति नमित एटवे वेदीप्यमान दीजामा आन स्त्रीना केन जे चनरुताही एने श्रेष्ठ कहेवाचन ए मुग्धकेशनी श्रेष्ठनाना विषय रक्षना अतगगत ते

धारण करनारी स्त्रीनां नेत्रोने कमलपत्र जेवां कहांते ; ए वधो शृंगार रस जाण वो. अने स्त्रीना एवा केश जोईने पुरुषना अंतःकरणमां मदनादि विकाररूप चमत्कार उत्पन्न थायते, माटे ते क्लेशरूप कहांते; केमके, कामादि विकारो क्लेशरूप कहांते, क्लेशो अंतरना विषय होवाथी चक्षुना विषय नथी, तेथोएज जाणे केश रूप मूर्ति धारण करी होय नी ! एवी उत्प्रेक्षा थायते. ए कारणथी स्त्रीना वेदीप्य मान केगने क्लेशरूप जाणीने तेनो तुं त्याग कर, एवडे वैराग्य रस दर्शाव्योने. ॥१॥

वसंततिलकावृत्तम्॥ ये शुद्धबोधशशिखंडनराहुचंभाश्चित्तं
हरंति तव वक्रकचा दृशांग्या ॥ ते निश्चितं सुकृतमर्त्यं
विवेकदेहनिर्दारणे ननु नवक्रकचाः स्फुरंति ॥ ३ ॥

अर्थ— हे पुरुष, निर्मल ज्ञानरूप चडतुं ग्रासन करवाविषे, स्त्रीना वांका के श, राहु जेवा कूर ठे. ते तारा अंतःकरणमां चमत्कार उत्पन्न करेते. अर्थात् रा हु जेम चंडनो ग्रास करेते, तेम ए वांका केश तारा ज्ञाननो नाश करनारा ठे. अने ते जाणे सुरुतरूप मनुष्यना विवेकरूप देहनुं विदारण करवाने नवी कर्वत ज होयनी ! ए उत्प्रेक्षा ठे. एमां “वक्र कच” एटले वांका केश ते “नवक्रक च” एटले नवी करवतना जेवा ठे. एमकह्याथी श्लेषरूप चमत्कार जाणवो.

आ वृत्तमां, स्त्रीना वांका केश होय ते श्रेष्ठ कहांते. स्त्रीना वक्रकेश पुरुषना मनने मोहित करेते, एथीज अंतःकरणमां चमत्कार उत्पन्न करेते एम कछु ठे, माटे ए शृंगार रस ठे ; अने स्त्रीना वांका केशनुं दर्शन यतांज पुरुषनुं मन बिव्हल थायते, देहनी पण शुद्धि रहेती नथी, अने ज्ञाननो नाश थई जायते तेथी तेथोने राहुरूप कहांते. तेमज विवेकरूप शरीरने कापवाने नवी कर्वत जेवा कहांते, एवा जाणीने तेथोनो तु त्याग कर. ए वैराग्य रस जाणवो. ॥३॥

उपजातिवृत्तम्॥ अलंकृतं कुंतलजारमस्या विलोक्य लोकः कुरुते
प्रमोदम्॥ वैराग्यवीरचिह्नं चरंतं ममं न किं पश्यसि कुंतलजारम्॥४॥

अर्थ— हे पुरुष, पुण्यादिकेकरी गुंथेला स्त्रीना बांधेला केशोनो समूह एटले आंवोडो जोईने लोक आनंदने पामेते, परंतु ए वैराग्यरूप वीरनुं वेदन करणा रुं प्राप्त नामक दुःसह शस्त्र ठे. एम तूं कां जोतो तथी ? अर्थात् स्त्रीना अलंकृत “कुंतलजार” एटले जे गणगारिने बांधेला केश ठे, ते कुंतलजार एटले प्राप्त

ક શસ્ત્રજ છે એમ જાણવું આ ટેકાણે અલ્પ એટલે લઘુરરહિત, ઠૂત એટલે કો
લો, જે કૃતજનાર શબ્દ, તેનો કૃતજનાર એવો શબ્દ થાય, તે યોગ્ય છે

આ વૃત્તમાં, પુષ્પાદિકેકરી શૃગારેલો સ્ત્રીના કેશોનો અત્રોમો પુરુષને ઇંડો રમ
ણીય લાગે છે કે, તે જોડેને વૈરાગ્યવાન પુરુષનો વૈરાગ્ય પણ મળી જાય છે, એવી
શ્રેષ્ઠતા કહીએ, તે શૃગારરસ છે અને તે હુ શ્વે કરીને પણ સહન ન થાય એવા
પ્રાસ નામક શસ્ત્રરૂપ ઠતા વૈરાગ્યનો નાગરરનારો છે, માટે તેનો ત્યાગ કર,
એ વૈરાગ્ય રસ છે ॥ ૪ ॥

વસતતિલકાવૃત્તમ્ ॥ કસ્તૂરિકાતિલકિત તુલિતાષ્ટમોંડ
ચિત્તે વિચિતચસિ સૌર્યનિમિત્તમેકમ્ ॥ વામભ્રુવા યદલિક
તદહો અલીકમિત્યારવ્યયેવ પરયા પ્રવદતિ રૂપમ્ ॥ ૫ ॥

અર્થ - હે પુરુષ, જેમા કસ્તૂરીનો તિલક કહ્યો છે, તેથી અષ્ટમીના ચંદ્ર જેવી
જેની સુદર ટુકડી દેખાય છે, તે અવિત્તીય સૌર્યનુ કારણ છે, એવું તું અત્ત કરણ
મા ચિત્તન કરે છે, તે વ્યર્થ છે અહો ઇત્યાશ્રયે! તે સ્ત્રીઓનું અલ્પિક એટલે જે ન
લાટ છે, તેને પડિત લોકો અલીક એટલે મિથ્યા કહે છે અર્થાત્ અલ્પિક એવા જે
રૂપ લજાટ વાચક છે, તેઓમાના પહેલા રૂપને બીજા રૂપે કરી જાણ, એટલે જ
લાટને મિથ્યા જાણ, એ પણ શ્લેષજ છે

આ વૃત્તમાં, અષ્ટમીનો ચંદ્ર અર્ધગોલાકાર ઠતા વન્ને સૂણાં સરસો દેખાય છે,
તેના વચમાં શ્યામ વર્ણના ચાંદલાના જેવું દેખાય છે, તેથી તે અતિ શોનિત લાગે છે,
તેમ સ્ત્રીનું પણ વાકું લજાટ ઠતા તેમા કસ્તૂરીનો તિલક કહ્યો હોય તો અતિ મ
નોહર દેખાય છે, તે જોડેને પુરુષના મનને વિષે ઘણો ધ્યાનદ થાય છે, તે શૃગારરસ
છે અને એ જે કસ્તૂરીના તિલક સહિત સ્ત્રીનું લજાટ અતિ શોનાયમાન દેખાય છે,
તેમા કાંઈ અર્થ નથી, કિંતુ વ્યર્થ છે, માટે તેનો ત્યાગ કરવો એ વૈરાગ્યરસ છે ॥ ૫ ॥

ઉપજાતિવૃત્તમ્ ॥ ન ભૂરિય પકજલોચનાયાશ્ચકાસ્તિ શૃગારરસૈ
કપાત્રમ્ ॥ નૂ કિલ્સૌ સાધુતરા પ્રસૂતે નિવધન મોહવિપદમસ્યા ॥ ૬ ॥

અર્થ - હે પુરુષ, કમલપત્રના જેવા લોચનવાજી સ્ત્રીની શોનાયમાન ટુકડી છે,
તે જાણ શૃગારરસનું એક પાત્રજ છે, તે અતિશય શ્રેષ્ઠ નૃમિ છે, કેમકે, એયકી મોહ
રૂપવિપના વૃદ્ધનો પ્રાક્ષર્નાવ ઉત્પન્ન થાય છે, અર્થાત્ મૂ એટલે ટુકડી, તે સાધુતરા

નૂ એટલે નૂમિ થાયઠે, એમ કહ્યું; તેમાં આવી રીતે શ્લેષ ઢે:- સા એટલે પ્રસિદ્ધ, ધુતરા એટલે રેફરહિત એવો, નૂ શબ્દ નૂમિવાચક શબ્દ થયો તે યોગ્ય ઢે.

આ વૃત્તમાં, સ્ત્રીની જે શોનાયમાન ઝુકુટિ, તેને શૃંગાર રસના પાત્રરૂપે કહી ઢે; કેમકે, એને જોતાંજ પુરુષને મોહ ઉત્પન્ન થાયઢે, માટે એ શૃંગાર રસ ઢે, અ ને એ ઝુકુટિ નથી પણ મોહરૂપ વિષના વૃક્ષને ઉત્પન્ન કરનારી સારી નૂમિ ઢે, એમ કહેવાથી વૈરાગ્ય રસ જાણવો. ॥ ૬ ॥

માલિનીવૃત્તમ્ ॥ નવકુવલયદામશ્યામલાન્ દૃષ્ટિપાતાન્ કૃત
પરમદનાશાન્ વિક્ષિપત્યાયતાહી ॥ इति वहसि मुदं किं मोह
राजप्रयुक्तान् प्रशमनवधार्थं विद्यमूनृष्टिपातान् ॥ ७ ॥

અર્થ.- હે પુરુષ, વિસ્તીર્ણ નેત્રોવાલી સ્ત્રીના કુવલયની માલા જેવા શ્યામવર્ણવાલા, અન્યમદના નાશ કરનારા જે કટાક્ષ, તે મારા ઉપર નાખેઢે, એમ જાણીને તું શાસારુ હર્ષિત થાયઢે? અરે, એ જે દૃષ્ટિપાત (કટાક્ષ) ઢે તે પ્રશમ રૂપ શૂરવીરનો વધ કરવા સારુ મોહ રાજાએ પ્રેરણા કરેલા રૂષ્ટિપાત એટલે તલવારના પાત (ધા) ઢે; એમ જાણ; અંહી દૃષ્ટિપાતનો રૂષ્ટિપાત આવી રીતે થયો ઢે:- દૃષ્ટિપાત શબ્દનું વિશેષણ મૂલમાં “ કૃતપરમદનાશાન્ ” ઢે, એનો શ્લેષ કરી આવો અર્થ થાય ઢે:- કૃત એટલે કહ્યો, પરમ એટલે અત્યંત, દનાશ એટલે દકારનો નાશ થવાથી રૂષ્ટિપાત શબ્દ થાય ઢે તે યોગ્ય ઢે.

આ વૃત્તમાં, વિસ્તીર્ણ નેત્રોવાલી સ્ત્રી કહી ઢે, અથી સ્ત્રીના વિશાલ નેત્રોને કવીઓ એ ઉત્તમ કહ્યા ઢે, એમ જાણવું, એવા વિશાલ નેત્રોના જે કટાક્ષ, તે કુવલયની માલા જેવા, અને અન્ય મદના નાશ કરનારા કહ્યા ઢે; એટલે જે પુરુષ ઉપર કુવલયની માલાના જેવા કટાક્ષ પડે તે પુરુષ વીજા ગમે તેવા મદવાલો હોય તો પણ તરત તે સ્ત્રીની ઉપર મોહિત થઈને તેના કિંકર જેવો થઈ રહેઢે, અને તે પોતાની ઉપર સ્ત્રીના કટાક્ષ પડ્યા જોઈને અતિ આનંદિત થાયઢે, માટે એ શૃંગાર રસ ઢે; અને એવો બુદ્ધ્ય અણો પુરુષ મોહરૂપ રાજાને વશ થયો થકો હુ. સ્ત્રી થાયઢે; કેમકે, નેત્રકટાક્ષરૂપ તલવારના ધાંકરી તેના પ્રશમરૂપ શૂરવીરપણાનો વધ થાયઢે. તેનો તું ત્યાગ કર, એ વૈરાગ્ય રસ ઢે. ॥ ૭ ॥

शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम् ॥ तस्याः कोपपदं यदाननमहोरा
त्रं स्मरन्नात्मनः संतापं वितनोपि काननमहो ज्ञात्वा स

સ્વે તત્યજે ॥ એતસ્મિન્ વસતા મનોજવમદ્વાસર્પેણ દટ્ટ
પુમાન્ કાર્યાકાર્યવિવેકશૂન્યહૃદય કસ્કો ન સજાયતે॥૬॥

અર્થ - હે સત્તા, કોપનુ સ્થાન જે સ્ત્રીનુ આનન એટલે મુગ્ધ, તેનુ રાત્રદિવસ સ્મરણ કરીને તુ પોતાને સતાપ કરીએ છે, અહીં ઇતિ શ્લોકે 'તે આનન નથી પણ કાનન એટલે વન છે, એમ જાણીને મૂકી દે, કેમકે, એ વનમા રહેનારો જે કામરૂપ સર્પ, તે જે પુરુષને દગ કરે છે, તે પુરુષનો હૃદય કાર્યાકાર્ય વિવેકથી શૂન્ય થઈ જાય છે, એવો કોણ છે, કે જે યત્ન વિવેકશૂન્ય ન થાય' કિન્તુ સર્વ થાયજ છે સામાન્ય સર્પનાધિપે કરીને મૂર્છિત થયેલો પુરુષ પણ શૂન્ય હૃદયવાલો થઈ જાય છે, તો જેને સર્પે દગ કયો હોય તેનુ શુ કહેવુ' અહીં કોપપદ આનન કાનન છે, એમ કહ્યું છે, તેથી કોપપદ એટલે કકાર છે ઓપપદ એટલે સમીપપદ જેનો એવો આનન શબ્દ કાનન શબ્દ થાય છે તે યોગ્ય છે, અશ્લેષ છે

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીનુ મુગ્ધ કોપાયમાન કહ્યું છે તેનુ કારણ એકે, સ્ત્રીની મુગ્ધમુગ્ધા યત્કિંચિત્ કોપાયમાન પુરુષને દીગમા આવે તો તેને કામવિકાર ઉત્પન્ન થાય છે અથવા કોઈ કારણને લીધે સ્ત્રીને રીશ આવીને પુરુષને પોતાનો મુગ્ધમુગ્ધા કોપાયમાન કરી દેવાડયાથી તેને પ્રીતિ ઉત્પન્ન થાય છે, અને વિવિધ પ્રકારે તેને તમ જ્યાંયાની આતુરતાને લીધે કામવિકાર ઉત્પન્ન થાય છે તે અહીં શૃગારરસ જાણવો, અને સ્ત્રીના મુગ્ધને વન જેવું કહ્યું છે, ને તેમા કામરૂપ સર્પ રહે છે તે દગ કરીને પુરુષના હૃદયને શૂન્ય કરે છે એટલે સારાસાર વિવેકરહિત કરે છે, અર્થાત્ મૃતકહુ ય કરે છે, તેથી તેનો તુ ત્યાગ કર એ વૈરાગ્યરસ જાણવો ॥ ૬ ॥

ઉપજાતિવૃત્તમ્ ॥ સાકારમાલોક્ય મુગ્ધ તરુણ કિ મુગ્ધબુદ્ધે મુદ
માદધાસિ॥૬૮૬ દિ ચિત્તશ્રમનાટકસ્ય વિચક્ષ્ણૌરામુખમાચચક્ષ્ણે ॥૬૯॥

અર્થ - હેરુઢીગુદિવાન પુરુષ, તરુણ સ્ત્રીનુ સાકાર એટલે સુદર મુગ્ધ જોઈને તુ ગાસારુ આનનિત થાય છે' એ મુગ્ધને વિદ્વાન પુરુષ નિશ્ચયે કરી ચિત્ત પ્રમરૂપ નાટકનુ આમુખ એટલે આચારન કહે છે અહીં સાકાર એટલે આકાર સહિત જે મુગ્ધ હોય તે આમુખ છે, તે યોગ્ય છે

આ વૃત્તમા, તરુણ સ્ત્રીનુ સુદર મુગ્ધ કહ્યું છે, તેનુ કારણ એકે મુગ્ધની સુદરતા તારુણ્યપણામાં હોય છે તે ગમે તેવી સારીગુદિવાલા પુરુષની બુદ્ધિને વિગ્રમ કરે છે એટલે મોહિત કરે છે એ શૃગાર રસ છે અને તરુણ સ્ત્રીનુ મુગ્ધ ચિત્તવિગ્રમરૂપ

પુરુષના આચારન સૂત્રધાર અને નટીપ્રમુખના ગાયન દ્વારા થાય છે. તે પુરુષના ચિત્તને મોહ ઉત્પન્ન કરે છે. તેમ એ પણ જાણવું. તેનો તું ત્યાગ એ વૈરાગ્ય રસ છે. ॥ ૯ ॥

વસંતતિલકાવૃત્તમ્ ॥ કામજ્વરાતુરમતે તવ સર્વદાઽઽસ્યં વા મધુવાં યદિ કથંચિદ્વાતુમિત્થા ॥ યત્નં વિનાપ્યસ્થિલજ ન્મપરંપરાસુ તજ્ઞાતમેવ જવતો નનુ સર્વદાસ્યમ્ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:- હે કામરૂપજ્વરથી પીડાયમાન થયેલી મતિવાલા પુરુષ, જો સર્વદા એટલે સર્વ કાલ સુંદર ટુકુટિવાળી સ્ત્રીનું આસ્ય એટલે મુખ, કોઈ પણ પ્રકારેકા તને પ્રાપ્ત થવાની ઇચ્છા હોય, તો નિશ્ચયેકરિ યત્નશિવાય સંપૂર્ણ જન્મપરંપરાને વિષે સર્વદાસ્ય એટલે સર્વતું દાસપણું તને થયલુંજ છે, એમ જાણવું. આશ્લોકમાં વે વેકાણે “સર્વદાસ્ય” એ શબ્દ આવેલો છે. તે વસ્ત્રનો અર્થ નિન્ન નિન્ન થાય છે. તેથી અહિં યમક જાણવો.

આ વૃત્તમાં, સુંદર ટુકુટીવાળું સ્ત્રીનું મુખ કહ્યું છે, એથી જે સ્ત્રીની ટુકુટિ સા રી હોય, તે સુરૂપ દીગમાં આવે છે. તેનું મુખ કામી પુરુષને અતિ પ્રિય લાગે છે. અને તેને જોતાંજ કામીપુરુષની મતિ કામજ્વરથી પીડાયમાન થાય છે, એજ હતાં શુંગાર રસ છે. અને એવા સ્ત્રીના મુખની પ્રાપ્તિની ઇચ્છા જે પુરુષ કરે છે તે જન્મો જન્મને વિષે પરાધીન રહે છે. માટે તેનો તું ત્યાગ કર એ વૈરાગ્ય રસ જાણવો. ॥ ૧૦ ॥

શાર્દૂલવિક્રીમિતં વૃત્તમ્ ॥ તસ્યાઃ સાધુરદં વિલોક્ય વદ નં ય. સંશ્રયત્યંજસા મુક્ત્વા મુક્તિપથં દ્વદ્વા પ્રવિશતિ શ્રાં ત્યા સ હર્ગં વનમ્ ॥ તદ્વાત્યંતમચારુવશ્વસતિર્યેનાત્ર રા ગાદિનિશ્ચોરૈર્ધર્મધનાપહારકરણાત્કટં ન કિં પ્રાપ્યતે ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:- તે સ્ત્રીનું “સાધુ રદં” એટલે સારા દાંતવાળું વદન એટલે મુખ જો જે પુરુષ વેગે કરી તેનો આશ્રય કરે છે, એટલે તેમાં હ્રુદ્ધ થાય છે તે પુરુષ, હાં ઇતિ સ્નેહે! મુક્તિમાર્ગને મૂકીને, વસતિને અરમ્ય કરીને હ. સ્નેહકરિ પ મન ને થાય એવા વનને વિષે ત્રાપ્તિ એકરિ પ્રવેશ કરે છે. તે વન મર્યાદારહિ તેમાં ગમન કરનારા પુરુષનું ધર્મરૂપ ધન રાગાદિક ચોરો હરણ કરી જાય નું કષ્ટની પ્રાપ્તિ થતી નથી? અહિં સાધુરદં વદન જે છે તે વન છે એ

મ કહ્યું છે તે શ્રામ - સાધુરદ એ ગદ્ગદનો પદઘેદ કરિયે તો સાધુ શ્રદ એ જે પદ જુદા થાય છે એમાના શ્રદ પદચક્રી દકાર રહિતપણુ થાય છે, એમ વદનનું વન થાય છે, તે યોગ્ય છે

આ વૃત્તમા, સારા દાતવાલી સ્ત્રીનું મુખ જોતાજ પુરુષનું મન લુબ્ધ થઈ જાય છે મુક્તિનો માર્ગ જે ધર્મધ્યાનાદિક તેને તે મૂકી દે છે જેને વસતિ સારી લાગતી નથી, મદનને વશ થયો થકો વનાદિક એકાત સ્વયંજમા તે સ્ત્રીતરિત શ્રયવા સ્ત્રીના આગમનની ઇચ્છાવાન થયો થકો વાસ કરે છે, અને તેથી મહાકષ્ટ સહન કરે છે, એવો સ્ત્રીના મુખ દર્શનનો જે પ્રજાવ તે અહિં શૃગાર રસ છે અને સ્ત્રીના મુખસ્વરૂપ જે વન તેમા જે પુરુષ પ્રવેશ કરે છે તેનું ધર્મરૂપ ધન રાગાદિક ચાર છૂટી જિયે છે માટે તેમા લુબ્ધ થવું નહીં એ અહિં વૈરાગ્ય રસ છે ॥ ૧૧ ॥

પૃથ્વીવૃત્તમ્ ॥ ધિયાસસિ જવોદધેર્ધૃતિતટ તટેણીદશામહીનમધર
ધર, પરિહરે પર દૂરત ॥ ઇહાસ્ફુલનતોઽન્યથાવિશદવાસનાનો
સ્તવ વ્રજિપ્યતિ વિશીર્ણતા ન જવિતા તતો વાઙ્મિત્ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ - હે પુરુષ, જો તું આ સસાર સમુદ્રનો પાર લેવાની ઇચ્છા કરતો હો, તો હરિણી જેવા નેત્રોવાલી સ્ત્રીઓના અહીંન એટલે અમૃતાદિવડે પરિપૂર્ણ, અથર એટલે શ્વેતરૂપ ધર એટલે પર્વત જે છે તેને તું દૂર નાહી દે તે જો તું નહીં મૂકીશ તો તે પર્વતના સપ્તઘનના યોગે તારી નિર્મલ વાસનારૂપ નોકા જાગી જશે તેથી તારું ઇચ્છું છું પાર પડશે નહીં જેમ સમુદ્રમા પર્વતના લાગવાથી વહાણ જાગી જાય તો જવા આવવાદિક ઇષ્ટસિદ્ધિ યતી નથી તે પ્રમાણે તું પણ આ જવ સમુદ્રને પહેલે પાર પહોંચી શકીશ નહીં અહીં અહીંન અથર જે છે તે ધર એટલે પર્વતજ છે, એમ કહ્યું છે, તે શ્રામ - જે અહીંન એટલે અકારે કરિ હીન એટલે રહિત અથર શબ્દ તે ધર શબ્દ થાય છે, તે યોગ્ય છે

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીના નેત્રોને હરિણીના નેત્રોની બરાબરી વગીઝે, એટલે હરિણીનાં નેત્રો અતિ વિશાલ અને મુગોનિત હોય છે તેમ સ્ત્રીના નેત્રો પણ અતિ વિશાલ તથા મુગોનિત હોવાથી પુરુષનું મન સેવેલી જિયે છે, તથા જે કામી પુરુષ છે તેને સ્ત્રીના અથરામૃતનેવિષે ઘણી પ્રીતિ હોય છે, માટે અમૃતેતરી પૂર્ણ અથર કહ્યાં છે, તે શૃગાર રસ છે અને તે અથર છે તે પર્વતજ છે કેમકે, જે પુરુષ તે અથરનેવિષે લુબ્ધ થાય છે તે સસારથી તૂટી શકતો નથી એ વૈરાગ્ય રસ છે ॥ ૧૨ ॥

શિખરિણીવૃત્તમ્ ॥ ન જાતીદં ભ્રાતઃ સ્ફુરદરુણરત્નોઘકિરણપ્રતા
નં તત્ત્વંગ્યાસ્તરલતરલં કુંડલયુગમ્ ॥ ઢમં હ્રથં પુંસામિદ્ વિરહસં
યોગદશયોર્જ્વલત્વોકાનંગજ્વલનયુગિદં કુંડયુગલમ્ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ.— હે નાઈ. દેદીપ્યમાન રક્તવર્ણ રત્નોનો કિરણસમૂહ છે જેનાવિપે, તથા
“તરલ તરલ” એટલે જે અત્યંત ચંચલ છે. એવા રુશાંગી એટલે પાતલા આંગવાલી સ્ત્રી
ના જે “કુંડલયુગ” એટલે જે બે કાનના કુંડલ છે તે શોનતા નથી; કિંતુ વિરહદશા
અને સંયોગદશામાં શોક તથા કામાગ્નિએકરી ચુકઠે એટલે વિરહાવસ્થામાં શોકાવિ
ર્નાવ, તથા સ્ત્રીપુરુષની સંયોગાવસ્થામાં કામાગ્નિનો આવિર્નાવ થાયછે. અને આ
સંસારનેવિપે પુરુષના શાંતિરૂપ દૂધને વાલવાવાલા એ કુંડયુગલ એટલે બેકુંડલ એમ
જાણ. અહીં કુંડલયુગ તે કુંડયુગલ થાય છે. તે આવી રીતે—કુંડલયુગ શબ્દનું વિ
શેષણ તરલતરલં એવું છે. એનો શ્લેષાર્થ આમ છે.—તરલતર એટલે ચંચલ છે. લ
એટલે લકાર જેમા એવો જે કુંડલયુગ શબ્દ તેમાંનો લકાર કહાડી નાખિયે તો
કુંડયુગ શબ્દ થાયછે, અને યુગ શબ્દ થયા પછી તેના અંતમાં લકાર જોડીયે તો
કુંડયુગલ શબ્દ થાયછે. તે યોગ્ય છે.

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીના કાનનેવિપે દેદીપ્યમાન રત્નજડિત જે બે કુંડલ હોયછે, તે
સ્ત્રીના રૂપમાં અતિ વૃદ્ધિ કરેછે. અને ચંચલ હોવાથી અતિ મુશોન્નિત દેખાયછે
તેમાં પણ રુશાંગી એટલે પાતલા આંગવાલી સ્ત્રીને અતિ શોષેછે. એ શૃંગાર છે. અ
ને એ જે બં કુંડલ છે તે શોષાકારક નથી પણ વિરહદશા તથા સંયોગદશામાં શો
ક તથા કામાગ્નિના ઉત્પન્ન કરનારા છે, એ પુરુષની શાંતિરૂપ દૂધનો નાશ કરના
રા છે તેથી કુંડરૂપ છે, તેનો તું ત્યાગ કર એ વૈરાગ્ય રસ છે. ॥ ૧૩ ॥

અનુષ્ટુપ્વૃત્તમ્ ॥ તાઢંકં સરુપૃદ્ધં તસ્યાઃ પશ્યન્ મૂઢઃ પર
જવે ॥ નરો નરકપાલેન્યસ્તાઢંકં ન સહિષ્યતે ॥ ૧૪ ॥

અર્થ.— હે મૂર્ખ પુરુષ, તે સ્ત્રીનું સાંજિલાપ “તાઢંકં” એટલે કર્ણનૂપણ અથ
લોકન કરતાં આગલ આવનારા નવમધ્યે નરક પાલન કરનારા અધમ પરમાધા
મી પુરુષોની પામેથી “કંતાઢં” એટલે કોણ આવાત સહન કરનાર નથી? અ
પિતુ સર્વ આવાત સહન કરશે. અહીં “તાઢંક” એ શબ્દ બે વાર આવ્યોછે, તેઓ
નો અર્થ નિન્ન નિન્ન છે. એ યમકાલંકાર છે.

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીના કાનના કુમ્મળ જોતાજ પુરુષને એવી અનિજાપા થાયઢે કે
 એ કુમ્મળેકરી જોનાયમાન સ્ત્રી મને પ્રાપ્ત થાય તો સારુ એ શૃંગાર રસ ઢે, અને અ
 નિજાપાએ કરી સ્ત્રીના કુડલોને જે પુરુષ હુપે ઢે તે આપતા નગમા નરકતા પા
 લન કરનારા પરમાધામી દેવતાઓની માર ચાપઢે, માટે એનો ત્યાગ કરવો એ વૈ
 રાગ્ય રસ ઢે ॥ ૧૪ ॥

વસતત્તિલકાવૃત્તમ્ ॥ સાર ગલ યમરવિદવિલોચનાના
 માલોક્ષ્ય ચેતસિ મુદ કલયતિ મૂઢા ॥ હા નિશ્ચિત રચિ
 તમુક્તિપુરપ્રવેશવ્યાપેધમર્ગલમમુ ન વિચારયતિ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ - હે મૂઢ, કમલના જેવા નેત્રોવાલી સ્ત્રીઓનો જે સાર એટલે શ્રેષ્ઠ, ગલ
 એટલે કવ અવલોકન કરીને પુરુષો અત્ત કરણમા હર્ષ પામેઢે પરતુ હાં ઇતિ સ્વે
 દે ! એ જે ગજ ઢે તે મુક્તિનગરીમા પ્રવેશ કરવાનેવિપે પ્રતિવધ કરનાર હોવાથી અ
 મર્ગલ ઢે, એવો વિચાર કરતા નથી અહીં સાર એટલે અરસહિત ગલ શબ્દ તે અર્ગલ
 શબ્દ થાયઢે તે યોગ્ય ઢે

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીના કવની શ્રેષ્ઠતા કહીઢે જો સ્ત્રીનો કવ સારો હોય તો તે
 ને જોતાજ પુરુષ આનંદિત થાયઢે, અર્થાત્ કામની ઇચ્છા ઉત્પન્ન થાયઢે, તે અ
 હી શૃંગાર રસ ઢે, અને એવા અનિજાપી પુરુષોનો મુક્તિરૂપ નગરીમા પ્રવેશ થતો
 નથી માટે તેનો ત્યાગ કરવો એ વૈરાગ્ય રસ ઢે ॥ ૧૫ ॥

શિશ્વરિણીવૃત્તમ્ ॥ અલ પ્રાપ્ય સ્પર્શ કુચકલશયો પકજદશાં
 પરા પ્રીતિ શ્વાત કલયસિ સુધામગ્નઙ્ગ્ય કિમ્ ॥ અપસ્કન્ધ ધર્મહિતિપ
 પકટકે દાતુમનસા પ્રયુક્ત જાનીયા કલુપવરટેન સ્પશમિમ્ ॥ ૧૬ ॥

અર્થ - હે વ્રાત, જેના કમળના પત્ર જેવાં નેત્ર ઢે, એવી સ્ત્રીઓના સ્તનરૂપ જે
 કુન ઢે, તેને અલ એટલે અત્યંત સ્પર્શ પામીને અમૃતમા મગ્ન થઈ જનારાના જેવો
 જે તુ તે શુ ઉલ્લસ્ય પ્રીતિને પામેઢે ? એ સ્પર્શ, ધર્મરૂપ રાજાની સંન્યને પ્રહાર ક
 રવાનુ ઢે જેના મનમા, એવા કતુષ એટલે પાપરૂપ નીલે મોકલેજો સ્પશ એટલે
 જાસુદ ઢે, એમ તુ જાણ અહીં અલ સ્પર્શ જે ઢે તે સ્પશ ઢે, એમ કહ્યુ રેફ અલ
 જકાર એકજ હોયઢે, એવો નિયમ ઢે માટે અલ એટલે જેમાં રેફ નથી એવો સ્પ
 શી શબ્દ જે ઢે તે સ્પશ શબ્દ થાયઢે તે યોગ્ય ઢે

आ वृत्तमां. स्त्रीना स्तननी उत्कृष्टता कहीने, एटले पुरुषने स्त्रीना स्तननो स्प
 जे यनांज अमृतनेविने मय थई गएजा पुरुषनी पठे आनंद उत्पन्न थायठे; ए
 शृंगार रत्न ठे: अने ए स्तन जे ठे ते धर्मनो नाश करवाने अर्थे पापनो एक ठा
 नो जावुठ ठे. माटे तेनो तुं त्याग कर. ए वैराग्य रत्न ठे. ॥ १६ ॥

वर्मन्तिलकावृत्तम् ॥ पीनोन्नतं स्तनतटं मृगलोचनाया आ
 लोकमे नग्निं यदपूर्वमेतत् ॥ मोहान्धकारनिकरद्वय
 कारणस्य विद्याम्भदम्भनटमेव विवेकज्ञानो. ॥ १७ ॥

अर्थ.— मृगना जेवां लोचनवाजी स्त्रीनां जे पृष्ठ अने उन्नत स्तनतट एटले
 दे स्तनो ठे. ते नग्नि एटले पुन्यने द्वितकारक जानठे, अने अपूर्व एटले प्र
 तिहृष्ट पुन्यने चमत्कार उत्पन्न करे ठे: तेनुं तुं अवजोकन करठे: पण ते मोह
 न्य अंधकारनो द्वय करवातुं कारण विवेकरूप सूर्यना अस्ततट ठे. अर्थात् ए
 यही ज्ञानरूप सूर्यनो अस्त थायठे. आ पद्यमां स्तनतट जे ठे तेने तुं अस्ततट
 जाण एम कर. केमके, नग्नि अने अपूर्व ए वे स्तनतटनां विशेषणो ठे, तेअो
 मायी आवां अर्थ निकजे ठे.— नग्नि एटले नकारकरी ग्नि अने अपूर्व एटले
 जेनी आद्यमां अकार ठे. एम करायी स्तनतटनो अस्ततट गद्द थायठे ते योग्य ठे.

आ वृत्तमां. मृगना जेवां लोचनवाजी स्त्रीना मानयी जंगला अने उंचा गहेजा
 जे वे स्तन ठे, ते पुन्यने अति सुख करनाग लागठे: अने पुरुषना मनमां कामवि
 कार उत्पन्न करठे माटे ए शृंगार रत्न ठे. अने एज स्तनोतुं विजोकन करनाग पुर
 णनो विवेकनाश थई जायठे. एटले कामविवहज यो यको तेने काई सहजुं न
 थो तेई गनो त्याग कर ए वैराग्य रत्न ठे. ॥ १७ ॥

शादूलविक्रीडितं वृत्तम् ॥ कंदर्पद्विपकुंजचारणि कुचदंठे मृ
 गादया मया न्यम्नो दम्भ इति प्रमोदमदिरामाद्यन्मना मा
 र्मन्तु. ॥ किंवाजन्म यदजितं बहुविधामन्यस्य कष्टक्रियां
 दम्भोऽयं मुहुनस्य तस्य महमाज्जार्यति मंचितये. ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हे मया. कामरूप दम्भना गंदस्थज जेवा मनोइ जे मृगाद्री स्त्रीना वे
 मन ठे. तेनेदिने में दम्भस्थापन कर्यां ठे. एम जाणति दम्भरूप मदिराकरी मद्यो
 न्य जंत. करणवाजो तु नही या. केमके, माना प्रकारनी तपोनुष्ठानादिकरूप जे क
 ष्टक्रिया ठे. तेनो अन्यास जगेने जन्मेकरी नंपादन करलां जे मुहुन एटले

૫. તેને તે થાહુ હાથ લીધું જેમકે, કોઈ વાહેરથી આવનારા પુરુષને હસ્તપ્ર
મજાણકરી નિષેધ કરે, તેમ કુચલનેવિષે હસ્તપ્રદાનેકરીને સુરુતનો તેં નિ
કમ્પોને એવો જે તુ તે મનમા વિચાર કર આ પદ્યમા સ્તન ઉપર હાથ રા
થને સુરુતને હાથ લીધુ એજ ચમત્કાર છે

આ રુતમા, કામરૂપ દસ્તી રહ્યોને ને તેના ગમસ્થલરૂપ સ્ત્રીના વે સ્તન ક
ને તે જ્યારે પુરુષ હાથનેવિષે ગ્રહણ કરે છે ત્યારે મદનાતુર થયોયકો મ
રડવને પામે છે, એ જાગાર રસ છે, અને નાના પ્રકારે કટ કરીને સપાદન કરેનાં
સ્તના નિષેધ કરે છે માટે તેનો ત્યાગરૂર એ પ્રેરાગ્ય રસ છે ॥ ૧૮ ॥

હડગાવૃત્તમ્ ॥ કઠોપકઠે લુલિત વિજાવયેર્નુજ યુવત્યા
નુજગં ગરાજિતમ્ ॥ એતસ્ય સસ્પર્શઘગાદપિ ક્ષણાદ
ગોપયેતન્યમપેતિ મહાયમ્ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ - યવની પાગે રત્નેજા ગર બટલે વિષે કરીને અજિત ણ્યા જે તરુણ સ્ત્રી
પુન બટલે ઘાટુ, તે હુજગ બટલે સર્પજ છે, એમ તુ જાણ એ સર્પના સ્પર્શમા
રી સંપૂર્ણગતિન્ય હ્રાણમાત્રમાં નાગને પામે છે જેમ સર્પના સ્પર્શકરી ચેતન્ય
નાગ થાય છે, તેમજ તરુણ સ્ત્રીના હુજસ્પર્શથી ચેતન્યનાગ થાય છે હુજ
હુજગ આવી રીતે થાય છે - હુજ શબ્દનુ વિગોષણ ગરાજિત છે, તેનો અર્થ ગ
ર અદ્દરેરી રાતિત બટલે યુક્તયપાથી હુજગ શબ્દ થાય છે, તે યુક્ત છે.

આ પુનમાં, યવની પાગે રાજા વરેજા સ્ત્રીના વે હાથ પુરુષને અવકાશ
તિ મોહિત થયોયકો પાતાના શરીરની શુદ્ધિ પણ રહેતી નથી એ જાગાર
અને એ સ્ત્રીના હાથ છે તે માહાત સર્પરૂપ છે, કેમકે, ણો
વે બેઠુક થઈ જાય છે, માટે તેનો તુ ત્યાગ રૂર એ પ્રેરાગ્ય રસ છે

નુપજાનિવૃત્તમ્ ॥ કઠાવમકે કુપિતે નવાદો વર પદિ
દ ॥ વિઘ્નધર્મનિર્ગીપિતે નુ સૈષે ન વાદો નૃ

અર્થ - વાલ્ય પ્રાણનો નાગ રૂપનામે સોચાપમાન જે નગારો
તે પુરુષના ગનામા મનુષ્ય થાય તે માટે, પરતુ યમરૂપ
ગનાગ ન સ્ત્રીમયથી ગદો બટલે હુજ, ત પુરુષના ગનામાં
વે થાય છે ત પદિત પુરુષને યાગ્ય નથી, રમરે, મર્ષ, ૧૦૫
ને નાગ રૂપ, પણ સ્ત્રીઓના વે ગદુ છે, તે વરમાનગ્ર ૫

नो नाश करेते : माटे स्त्रीए पोताना हायथी करेलुं आजिंगन सर्प कर्ता पण अ
प्रिक डु.ख देनां ते. आ श्लोकमां नवाहां शब्द वे वखत आब्योते तेनो अर्थ जुओ ते.

आ वृत्तमां, स्त्री ज्यारे पोतानी चुजावडे पुरूपने आजिंगन करेते, त्यागे पुरूप
पोताना प्राणनी पण परवा राखतो नथी, एवो कामातुर चायते : ए शृंगाररसने.
अने सर्प गजामां बाजी प्राण जिये ते नाहं, पण स्त्रीतुं आजिंगन जलुं नही : के
मके. तेथी माठा कर्म बंधांने अंतगत्मानो नाश चायते. माटे तेनो त्याग कर
वो उचित ते ए वैराग्यरस ते. ॥ १० ॥

इवंगारावृत्तम् ॥ कोयं विवेकस्तत्र यन्नतनुवां दोषावगूढः प्रमदं वि
गादसे ॥ यत् स्मरानंकपरीतचेतमां कि सुंदरासुंदरयोविवेचनं ॥ ११ ॥

अर्थ.— हे साथो. आ तागे कयो विवेक ते के. नच ते चुकुटि जेथोनी एवी
स्त्रीना दोषावगूढ एटले चुजाए आजिंगित थयो थको तं उल्हट मडने पामेते !
केमके. कामरूप रोजेकरीने जेना अंत करण व्याप्त थायते. एवा पुरूपने नाग
तथा नरनातुं विवेचन थतुं नथी. जेम अपस्मारादि (मरी) रोगवाला पुरूपने शु
जाबुज ज्ञान हांतुं नथी, तेम तने पण थयुंते. अथवा तागे विवेक दोषावगूढ
एटले दोषेकरीने युक्त ते एवो अर्थ पण थायते, माटे ए तागे केवो विवेक
ते एम कहवुं योग्य ते.

आ वृत्तमां, पुरूपने स्त्रीए आजिंगन कलुंठतां, ते गमे तेचो विवेकी होय तो
पण ते एक कोरे रहीने कामातुर थयोथको हर्षित थायते ; ए शृंगार रस ते ;
अने स्त्रीना आजिंगनवी पुरूपना विवेकनो नाश थायते, अने अंतःकरणमां अ
विवेक आवेते. माटे तेनो तं त्याग कर ए वैराग्य रस ते. ॥ ११ ॥

वर्मंततिलकावृत्तम् ॥ इंदो विलोक्य परमंगदमंगनाना
मानंदमुद्धमि कि मदनान्धबुद्धे ॥ सत्यं विवेकनिधने
कनिमित्तमेतत् मेधाविनो हि परमं गदमुज्ज्वलं ॥ १२ ॥

अर्थ.— हे कामकरी अंधबुद्धिवाला पुरूप. स्त्रीयांना परमंगदं एटले उल्हट
वाजुबंध जोडने शुं आनंद करेते ? पंक्ति जोको जे ते ए वाजुबंधने ज्ञाननोनाश
करनागे परम एटले उल्हट गद एटले रोग कहते : ते मल्य ते. केमके. जेम रोग जीव
ना नाशनो हेतु ते. तेम स्त्रीनां वादुनूपण पण ज्ञानना नाशनो हेतु ते. ए पद्यमां
परमंगदं ए वे वखत आब्योते. तेनो अर्थ जुओ जुओ ते, एवो यमकरूप चमत्कार ते.

આ વૃત્તમાં, સ્ત્રીના વાહુનું ચૂપણ જે વાજૂવધ છે, તે પુરુષના મનને એવો મો
હિત કરી જિયેઝે કે પુરુષ કામાધ થયોયકો મહાહર્ષને પામેઝે એ શૃંગાર રસ
ઢે, અને એ જે વાજૂવધ છે તે આનંદ કરનારો નથી, પણ જીવનો નાશ કરનારો
મોટો ગેગ છે, એમ જાણીને તેનો તુ ત્યાગ કર એ વૈરાગ્ય રસ ઢે ॥ ૨૨ ॥

અય જનો વલયનર વિલોકતે મૃગીદૃશામધિચુજવલ્લિ વાલિશ ॥

ન ચુષ્યતે સુકૃતચમું જિગીપત સમુદ્યત વલનરમેનમેનસ ॥૭૩॥

અર્થ - અય એટલે આ પ્રત્યક્ષ મૂર્ત્ય જન જે છે, તે હરિણાદ્વી સ્ત્રીઓના યુજ
લતાનેરિપે વજયનર એટલે જે વળણસમૂહ છે તે જુએ પરંતુ એ વજય જે છે તે
સુખ જે શીજાદિક, તેઓને જીનગાની ઇચ્છાગાલો એવો પાપનો સાધાનીનૂત
ધાનર એટલે મેનામમૂહ છે, એમ જાણ આ પદ્યમા વજયનર જે છે, તે વલનર જે
એમ કસુને, ઘસાર અને વસારનું એક્યને વલયનર શબ્દનું વિશેષણ અય એ શબ્દ છે
અનો અર્થ અ રહિત પ થાયઝે, તેથી વજયનર શબ્દ વજનર થયો તે યોગ્ય છે.

આ વૃત્તમાં, સ્ત્રીઓના હાથમાં જે વળણ હોયઝે, તેને જોઈને જે મૂર્ત્ય જન છે તે
આનંદને પામેઝે, એ શૃંગાર રસ ઢે, અને એ જે વળણનો સમૂહ છે, તે શીજાદિક
ના નાશ કરનારો છે, માટે તેના તુ ત્યાગ કર એ વૈરાગ્ય રસ ઢે ॥ ૨૨ ॥

વમનતિલકારુતમ્ ॥ પે દ્વપયે તવ પતતિ નિતબિનીના

કાતા કગ જન્મિપલ્લવનપ્રવીણા ॥નો વેત્તિ તાન્ કિમપય

ગંપુરપ્રયાણપ્રત્યુદ્ધકારણતયા કરકાનવચ્ચમ્ ॥ ૭૪ ॥

અર્થ - વ જન્મનાના પ્રકટીકરણ કરનારિપે નિપુણ પુરુષ, નિત્યિની સ્ત્રીઓના
કાંત એટલે મનોહર કર એટલે હાથ તારી દૃષ્ટિપ્ય માર્ગમાં આપેઝે, તેઓને માહરૂપ
નગરી પ્રતે જતા કરુ એટલે કગની પેઢે વિગ્ર કરનારા જેમ જાણતો નથી. ચાહે
જતાં જો માર્ગમાં કગની દૃષ્ટિ થાય તો ડરેના કાર્યની મિદ્ધિ થાય નહીં, એટલે
કુન્યાસમા કસુને આ પદ્યમા સ્ત્રીના કર જે છે તે વચ્ચન એમ કસુ છે તે આ
થી રીને - કરશબ્દનું વિશેષણ કાંત શબ્દ છે, અનો અર્થ ક જેનેના અતનવિપે અથા
પાયઝે, અર્થાન્ કર શબ્દના અને કરાર ગમિયે તો કરુ થાય તે યોગ્ય છે

આ વૃત્તમાં જહતાનું પ્રકટીકરણ કરનારિપે સ્ત્રીના હાથ નિપુણ છે, એટલે સ્ત્રી
ના હાથવતી કુશળને સ્પર્શાદિ થનાંજ તે ગમે તેવા ધર્માદિકનેરિપે માવધ હોય તો

पण दिग्मृत् एटले कामने वश थई जाय ठे. ते तेमां ते पोताने परमानंद माने
ठे. ॥ शृंगार रस ठे. अने स्त्रीना स्वरूपजादिकरी स्तब्ध बनी गण्ना पुरुषने
मोहनो मार्ग जे धर्म. ते नृजतो नथी, माटे तेनो तूं त्याग कर. ए वैराग्य रस ठे.

उपजातिवृत्तम् ॥ नीव्याप्तमस्या हरिणेक्षणाया यंचीक्ष्य द्वारं हृदि ह
पमेपि ॥ विवेकपंककेन्दुकाननस्य तमेव नीहारमुदाहरंति ॥ ७५ ॥

अर्थ - नीवी एटले वस्त्र. तेनी गांव पर्यंत हरिणाक्षी स्त्रीनो जे लंघायमान ह्वा
र, तेने जोईने तूं पोताना मनमां आनंदने पामेठे. ते हारने पंमितजोक, ज्ञानरू
प कमलना बनने नीहार एटले हिम कहेठे. जेम हिम, कमलना बनने नाग कर
नागो ठे. तेम स्त्रीना हृदय ऊपरनो जे द्वार ते ज्ञानने नाग करनारो ठे. आ पद्यमां
हारने नीहार कहाठे, ते आम - हारशब्दतुं विशेषण नीव्याप्त ठे. एनो अर्थ आ
ठे: - नीगळेकरी व्याप्त एटले जे युक्त हारशब्द ते नीहारशब्द थायठे ते योग्य ठे.

आ वृत्तमां. स्त्रीना हृदयनो जे लांबो द्वार ते जोतांज पुरुषने अति आनंद उ
त्पन्न थायठे, ए शृंगाररस ठे; अने ते द्वार जे ठे ते ज्ञानरूप कमलना बनने वा
लवामां हिम जेवो ठे. एटले ते द्वारमां लुब्ध अण्ना पुरुषतुं ज्ञान नाश थई जाय
ठे, माटे तेनो तूं त्याग कर. ए वैराग्य रस ठे. ॥ ७५ ॥

यंशग्धवृत्तम् ॥ विलोक्य किं सुंदरमंगनोदरं करोपि मोहं मदनज्वरा
तुरा॥नो ईकसे दुर्गतिपातसंज्ञवं जवांतरे जाविनमंगनोदरम् ॥ ७६ ॥

अर्थ: - कामज्वरवडे पीडाने पामेला हे पुरुष, सुंदर अंगना एटले स्त्रीतुं उदर
जोईने तूं कां मोहने पामेठे? अंग एटले हे पुरुष, ए उदर नथी पण जन्मांतरने
विषे अने नरकने विषे पड्याथी उत्पन्न थनारा जे दर एटले जय; तेज ठे, एवो
कां विचार करतो नथी? आ पद्यमां अंगनोदर ए पद वे वखत ठे; तेथोनो पद
विजागेकरी निद्रा अर्थ ठे, ते अहिं यमकरूप चमत्कार जाणवो.

आ वृत्तमां, स्त्रीतुं उदर जोई पुरुष मोहने पामीने कामज्वरनी पीडाने पामेठे
ए शृंगाररस ठे; अने ए उदर नथी पण जन्मांतर तथा नरकमां थनारो जय ठे,
एम जाणीने तेनो तूं त्याग कर ए वैराग्य रस ठे. ॥ ७६ ॥

वसंततिलकावृत्तम् ॥ स्फूर्जन्मनोजवचुजंगमपाशनाक्षी नाक्षी
कुरंगकदशां दृशि यस्य लक्षा ॥ नाक्षीमयं जगदशेषमुदी
क्षतेऽसौ यो यत्र रज्यति स तन्मयमेव पश्येत् ॥ ७७ ॥

અર્થ - ઘેડીપ્યમાન કામરૂપ સર્પનુ પાગનાની એટલે રહેવાનું સ્થાન જે હરિ
 ણાહો સ્ત્રીઓની નાની એટલે અવયવવિશેષ, તેનેરિપે જે પુરુષની દૃષ્ટિ લગ્ન એટલે
 લાગેલીને તે પુરુષ અનીમય એટલે નિર્નય અવલોકન કરતો નથી, જે પુરુષ જે
 ઠેકાણે અનુરક્ત થાય છે તે પુરુષ સંપૂર્ણ તડૂપ થાય છે આ પદ્યમાં દૃષ્ટિ સજગ
 નાની, નાનીમય સંપૂર્ણ જુએ એ શબ્દશ્લેષ ચમત્કાર છે

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીની જે નાનિ છે તે કામને રહેવાનું સ્થાન છે, એટલે તે નાનિને જો
 તોજ પુરુષને કામવિકાર उत्पन्न થાય છે, એ શૃંગાર છે, અને જે પુરુષ એ નાનિનેવિ
 પે આમત્ત થાય છે, તે અનેક જયને પામે છે, માટે એનો તુ ત્યાગ કર, એ વૈરાગ્ય છે ॥ ૧૭ ॥

उपेयज्जावृत्तम् ॥ जन्मोपयुक्त जघन मृगादया समीक्ष्य किं तोषज
 र तनोपि ॥ अमु विशुं क्षाप्यसायदंसप्रवासहेतु घनमेव विद्या ॥ १८ ॥

અર્થ - હે મગ્યા, જન્મ એટલે મૂર્ખ, તેઓને ઉપયુક્ત એટલે યોગ્ય, એવા હરિ
 ણાહો સ્ત્રીના જે જયન એટલે જાંઘ, જાડેને તુ કા આનંદ પામે છે ? એ જયન જે
 છે તે નિર્મજ ચિન્તાનિપ્રાયરૂપ હમના પ્રવાસ ને કારણ જૂત ઘન એટલે મેઘ છે, એ
 મ તુ જાણ અર્થાત્ આરે યશ પટે છે ત્યારે હસ પોતાનું સ્થાન મૂકીને માનસ
 ગંગા કપર જાય છે અગ્નિહ છે તેમ મનુષ્યની દૃષ્ટિને રિપે સ્ત્રીની જવા થાય છે,
 ત્યારે ચિન્તા નિર્મજ અનિપ્રાય મટી જાય છે આ પદ્યમા જહોપયુક્ત જયન જે છે
 તે પન છે, અમ રહ્યું છે, મારા અને લકારનું સારણ હોવાથી જહોપયુક્ત શબ્દ
 નો જહોપયુક્ત શબ્દ કર્યા એટલે મારાના નોપ મહિત જે જયન તે ઘન થાય
 ૪, તે યોગ્ય ॥ ૧૮ ॥

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીની જાય મૂર્ખ કામી પુસ્થોને અતિ પ્રિય લાગે છે ને તે તેમાં
 લુપ્ત હોય છે એ શૃંગાર રસ છે, અને નિર્મજ ચિન્તા અનિપ્રાયના નામ કહે છે,
 અર્થાત્ સ્ત્રીની જગા નિરભ્યાથી પુસ્થનું વિન મનિન થાય છે, માટે ત્યાગ કર્યા
 યોગ્ય છે એ વૈરાગ્ય રસ છે ॥ ૧૮ ॥

उपजानिवृत्तम् ॥ नितबमुल्लामितनापनोद दिदृक्षमे यत्कमलेक्षणाना
 म् ॥ मर्यामनाऽन्यतकटु चिद्विना त निरमेय न्यज दृग्गतोपि ॥ १९ ॥

અર્થ - મતાપની પ્રેરણા કરનારા સ્મનનયના સ્ત્રીના જે નિર્મજ, અમ રહિ
 ના પાનનો નામ નોગની તુ હમ કહે છે તે નિર્મજ, પર, પુષ્પ તથા ફલ હયા
 દિના સમુદેહી અત્યંત કટુ ગડના જેવા છે, અમ જાણીશ દૂ નામીદ અથા

ત્ નિંવંતું જાહ સર્વ પ્રકારે કહવું હોયઠે, તેમ સ્ત્રીના નિંવંતું સર્વ પ્રકારે ગ્લાનિ કરવા યોગ્ય ઠે. તેનો તું ત્યાગ કર. આ પદ્યમાં ઇલ્લસિત તાપનો વેનાર જે નિતંત્ર તે નિંવંતુકુજ ઠે, એમ કહ્યું. તે આમ:-ઇલ્લસિત એટલે વિકસિત ઠે તકારનો અપ નોદ એટલે નાશ જેને વિપે. એવો નિંવંતું શબ્દ નિંવંશબ્દ યાયઠે તે યોગ્ય ઠે.

આ વૃત્તમાં, કમલના જેવાં નેત્રોવાલી સ્ત્રીના જે વે નિતંત્ર ઠે. તે સંતાપની પ્રેરણા કરનારાઠે, એટલે સ્ત્રીની કઠિનો પાઠજો જાગ જોયાથી અત્યંત મદન વિકાર ઉત્પન્ન યાયઠે. તે ઇહા પૂર્ણ ન થયાથી તેના મનમાં સંતાપ યાયઠે, એવો તે નિતંત્રનો જે પ્રનાવ ઠે, તે શૃંગાર રસ ઠે: અંતે સ્ત્રીઓના નિતંત્ર નિંવંદાના જાહજેવા કહવા ઠે, માટે એનો તું ત્યાગ કર; એ વેરાગ્ય રસ ઠે. ॥ ૨૯ ॥

શાર્દૂલવિક્રીડિતં વૃત્તમ્ ॥ નૂનં નૂપુરમેતદાયતદશો રાગાદિ
વિદેષિણાં ક્રીડાર્થં પુરમિત્યવેત્ય ન દશાપ્યાલોકનીયં ક
ચિત્ ॥ યેનાસ્મિન્ મુખમાત્રચંગિમગુણેરાકૃપ્ય તૈરુત્વણે
વંદ્યસ્ય પ્રસન્નં ચિરાદપિ સખે મુક્તિર્નવિત્રી ન તે ॥ ૩૦ ॥

અર્થ - હે મહા. નૂનં એટલે નિશ્ચયેકરી વિગાલનેત્રોવાલી સ્ત્રીઓનાં જે આ નૂપુર એટલે ચરણનૂપણ, રાગાદિશત્રુને ક્રીડા કરવાનું પુર એટલે નગર ઠે; એમ જાણીને ક્યારે પણ નજરેકરી જોઈશ નહીં. જેને પોતાનું સારું યવાની ઇહા હોય. તેણે ક્યારે પણ શત્રુનું નગર જોવું નહીં. કેમકે, એ નગર પ્રસિદ્ધ. ઉદાર, તથા મુખ્યત્વે શ્રેષ્ઠ ગુણે આકર્ષણ કરી વસાત્કારેકરી તને વાંધીલેજો, તેથી ફરી તૂટી શકનાર નથી. અર્થાત્ તે નૂપુરમાં જો તું આમત્ત થજો તો, ફસાઈ પડજો; આ પદ્યમાં સ્ત્રીઓના નૂપુરને શત્રુનું નગર કહ્યું. તે આમ:-નૂપુરશબ્દનું વિગે પણ જે નૂન ઠે, તેનો અર્થ ન શબ્દેકરિ કન એટલે જે રહિત ઠે, એવું નૂપુર ઠે, એમ જાણવું.

આ વૃત્તમાં સ્ત્રીઓના પગનાં નૂપુર પુરુષના મનનું હરણ કરી જિણે. એ શૃંગારરસ ઠે; અંતે તે નૂપુર શત્રુનું નગર ઠે એમ જાણીને તેનો ત્યાગ કરવો, એ વેરાગ્ય રસ ઠે. ૩૦

ઉપજાતિ વૃત્તમ્ ॥ યાસ્ત્રીતિનામ્ના વિન્નતે શમાદૌ શાસ્ત્રી પ્રવુદ્ધેરચવુધ્યાનાં
સા ॥ એનાં પુરસ્કૃત્ય જગત્યનંગનટો યતઃ પુણ્યનટં જિન્નતિ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ.-જે સ્ત્રી એવું નામ તું અંત-કરણમાં ધારણ કરેઠે, તે શમાદૌ એટલે ઉપજા માદિ ધર્મ કર્મને વિપે શસ્ત્રી એટલે એક આયુધવિગેષ ઠે, એમ સુજાણ પુન્યાં જા

શૃંગારવૈરાગ્યતરંગિણી

આ સત્સાગનેવિષે કામરૂપ યોદ્ધો, એ સ્ત્રીરૂપ શસ્ત્રીને આગલ કરીને ધર્મરૂપ યો
 તુ નેદન કરેને જેમ સત્સાગનેવિષે એક મોટો યોદ્ધો, પોતાના શસ્ત્રેકરીને પ્રતિ
 ધાતુ નેદન કરેને, તેમ કામરૂપ યોદ્ધો સ્ત્રીરૂપ શસ્ત્રીએ કરી ધર્મરૂપ યોદ્ધાતું ને
 કરેને આ પદ્યમા સ્ત્રીને શસ્ત્રી કહીને, તે આમ - યા સ્ત્રી ગમાર્દા વિનૃતે, એ
 જે સ્ત્રી પ્રથમ શકાર ધારેને, અર્થાત્ સ્ત્રીગબ્દની આયે શકાર આવ્યાથી શસ્ત્રી
 ધાયને તે યોગ્ય છે

આ વૃત્તમા, પ્રસિદ્ધ શૃંગારસ્ત નથી, પરંતુ સ્ત્રીની નિર્જત્સના દ્વારા વૈરાગ્યાંતર
 શૃંગારની પણ સૂચના કરીને ॥ ૩૧ ॥

વસતતિલકાદૃત્તમ્ ॥ યેય વધૂરવસિતા હૃદયે પ્રમોદસપા
 દનવ્યતિકરૈકનિબધન તે ॥ સા હૃગ્હૃગ્તિપથેન જગન્નિ
 નીયોર્ધૂરેવ મન્મથરથસ્ય વિજાયનીયા ॥ ૩૨ ॥

અર્થ - હે પુરુષ, તારાહૃદયનેવિષે હર્ષસમૂહ ઉત્પાદન કરવાનું કારણ જે વધુ
 દને સ્ત્રી, અવસિતા એટલે આવીને રહીને, તે સ્ત્રીને તુ જે હૃદયને હર્ષ ઉત્પન્ન
 નારી માનેને, તે વધુ અલ્પત હૃગ્મ નરકના માર્ગેકરી ભેડે જવાવિષે શ્લોક ક
 આ કામરચની ધૂ એટલે ધુરી છે, એમ તુ જાણ અર્થાત્ એ સ્ત્રી નથી, કિંતુ નરક
 માંગેકરી સત્સાગનેવિષે લર્જનનારો જે કામરચ, તેની ધુરી છે આ પદ્યમાં વ
 કામરચની ધુરી છે, એમ કહ્યું, મૃનમા વધુ શબ્દનું પ્રિયોપણ અવસિતા શબ્દ છે,
 તે અર્થે વચ્ચારકાર મિત્ર એટલે રક્તિ થયાથી વધુ શબ્દનો ધૂ શબ્દ ધાયને
 યોગ્ય છે

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીને હર્ષસમૂહ ઉત્પાદન કરનારી, અને પુરુષના મનનેવિષે રમ
 કરનારી રહીને, એ શૃંગાર રમ છે, અને એ વધુ નથી પણ કામવેગના રચની ધુરી
 એમ જાણીને તુ ત્યાગ કર, એ વૈરાગ્ય રસ છે. ॥ ૩૨ ॥

મદ્રાકાનાત્તમ્ ॥ પ્રીતિ તન્વલ્પનલસદૃગો યાસ્તરુણ
 મ્, સ્પૃષ્ટતા દેદ્યુત્યા કનકનિજયા યોતિતાગા વિવેકિન્ ॥
 અર્થમત્ય તામામનલસદૃગા સયમારામરાજ્યા માનૂ પા
 પાવન્તેપ્યમિ યદિ શિવાવાત્તયે ચન્નુદિ ॥ ૩૩ ॥

તા મમૃદેકાપિચ્છગાન્ પુષ્પ, જેની અનનમ એટલે આત્મ્ય રહિત દૃષ્ટિ છે, અને

जेनी सुवर्णना जेवी शरीरनी कांतीए दिशाओ प्रकाशित करीते, एवी तरुण स्त्रीओ तने हर्ष उत्पन्न करीते. ते अनलसदृश एटले अग्निना जेवी स्त्रीओनी सत्ता संयम एटले चारित्ररूप वनपरंपराविषे ठे, एम जाण. अर्थात् जेम अग्निसंपर्ककरी वन दग्ध थायते. तेम स्त्रीनंपर्ककरी चारित्र दग्ध थायते. जो मोक्षप्राप्तिनी बुद्धि तने र्क होय. तो स्त्रीओनी नमीप पण जतो नही, आ पद्यमां अनलसदृश पद वे वार आयांते. तेनो अर्थे नोखो नोखो ठे. ए चमत्कार जाणवो.

आ वृत्तमां, चंचलदृष्टिवाली स्त्रीना शरीरनो वर्ण मोना जेवो होय, तो पुरुषना मनमां अति ध्यानंद उत्पन्न करीते. ए शृंगार रस ठे; अने स्त्री अग्नि जेवी ठे. ने संयमादिक वनपरंपराने वाजी नस्म करनारी ठे, माटे एनो तुं त्याग कर, ए वैराग्य रस ठे ॥ ३३ ॥

मालिनीवृत्तम् ॥ क इह विषयभोगं पुण्यकर्मायशून्यं स्पृह्यति विषयभोगं जाययेस्तत्तत्स्त्वम् ॥ स्मरति न करणीयं मूर्खे तो येन जंतुः पतति कुगतिगतं नैकते मोक्षमार्गम् ॥ ३४ ॥

अर्थः— आ संसारनेविषे कयो पुरुष पुण्यकर्मनो आय एटले लाज, एणोकरी शून्य एटले रहित जे विषय भोग एटले पांच इंद्रियना सुखनी द्वा करीते, केमके ए जे विषयभोग ठे, ते विषयभोग एटले विषयभोग ठे, जे विषयभोगना योगे मोहने पामेलो प्राणी, स्मरण करवायोग्य ते करतो नथी, तेथी नरकरूप खा डामां पडेते. ते फरी मोक्षमार्गने पामतो नथी, जेम विषय खानारा पुरुषने स्मरणदि रहेतां नथी, तेम विषयोपभोग करनाराने पण स्मरणादिक रहेतां नथी. आ पद्यमां विषय भोग जे ठे ते विषयभोग ठे, एम कहु, ते आम.— विषयोपभोगी पदनुं यशून्यं ए विषयोपण ठे, एनो अर्थे यकारेकरी शून्य एटले रहित थायते; एम यकाररहित जे विषयभोग ते विषयभोग ठे, ते योग्य ठे.

आ वृत्तमां, पांच विषयोनो तिरस्कार करीते, तेओनुं मूल कारण स्त्री विषय सुख शास्त्रोमा कहुते, ते आश्लोकमां यद्यपि प्रगट कहु नथी तथापि अर्थो तू मिह थायते, तेथी ए शृंगार रस ठे; अने विषयभोगने विषयभोग कहुते ए वैराग्य रस ठे. ॥ ३४ ॥

उपजानिवृत्तम् ॥ सखे सुखं वैषयिकं यदेतदज्ञासते तन्नरकां तमंतः ॥ सत्यं तदुत्सर्पदघप्रबंधनिबंधनलान्नरकांतमेव ॥ ३७ ॥

અર્થ - હે સત્તા, આ જે વિષયસુખ છે તે તારા અત્ત કરણમા કાંત એટલે મ નોદ્ધર લાગેતે, તે સત્ય છે, મિથ્યા નથી, પરંતુ વિસ્તારને પામનારી જે પાપ પરપરા, તેનું એ કારણ છે. માટે જેનો અત્ત નરક છે, એટલે નરકને દેનારા છે, એમ જાણ આ પદમાં પ્રથમના નર કાંત એ વે શબ્દ નિશ્ચ છે, અને પાઠના નરકાંત એ વે પદ અપ્પરસા છે, એ કાવ્યચમત્કાર જાણવો

આ વૃત્તમા, વિષયસુખ જે છે, તે પુરુષના મનને ઘણા સારા લાગેતે, એમ કહ્યું છે, તે શુભાર રસ છે, અને એ વિષયસુખથી પાપપરપરા વિસ્તારને પામેતે, માટે ત્યાં ગ કર્યા યોગ્ય છે એ વૈરાગ્ય રસ છે ॥ ૨૫ ॥

શિરાશિણીવૃત્તમ્ ॥ સ્મરક્રીડાવાપ્યા વદનકમલે પદ્મલલિટશા દટાઽ
મક્તિયેપામ પ્રમપુપાન વિદવતામ્ ॥ અદૂરસ્થા વંધવ્યસનઘટના
તેજમદતી વિદગ્ધાના તેપામિદ મધુકરાણામિવ નૃણામ્ ॥ ૩૬ ॥

અર્થ - શામની ક્રીડારૂપ જે વાપી એટલે કુચો છે, તેનેરિવે સ્ત્રીના અથરોષરૂપ મપુપુરુષ પાન કરનારા જે પુરુષ છે, જેઓની સ્ત્રીના મુલ્યકમલાનેવિષે દટા આ મક્તિ છે, આ મોદ પામનારા જે પુરુષ છે, તેઓને આ સ્ત્રીના મુલ્યકમલાનેવિષે જમગની પતે જેજોરી કુ મદ આ ઘડના અસન ઘટના તટને કટરચના સમીપ વર્તિની છે, જમ મપુપાન કરનારા જમરાઓની કમનાનેરિવે જ્ઞાનક્રિયા વંધને કરી ક ટ દેનારી છે, તેમ અપ્પરમપાન કરનારા પુરુષોને સ્ત્રીના મુલ્યકમજનેરિવે દટા જે આસક્તિ તે પ્રેમવચનેરૂરી કટ દેનારી છે

આ વૃત્તમા સ્ત્રીનો અપ્રમત જમરાઓની પતે પુરુષાને અતિ પ્રેમ અપ્પર કર નાગો છે, એ શુભાર રસ છે, અને તેથી તે જમરાની પતે ઘડનને પામેતે, માટે ત્યાં ગ કર્યા યોગ્ય છે, એ વૈરાગ્ય રસ છે ॥ ૩૬ ॥

મતે મનોપાજ પિય ચપલતામુત્સૃજ નિજા શમાગમે કામ પ્રિર
ચપ મયિ ચિનદગ્ધિ ॥ દસ્થેના તૃણા ન યુરતિનિતમ્થલજી
યો વિમુક્તા નીર્ગોરિપમગમપાનવિપમા ॥ ૩૭ ॥

અર્થ - હે મન, આ ચિત્ત દગ્ધિના જેગ છે, જેમજે, જમ દગ્ધિ અતિચઘન રાપડે, તેમ ચિત્ત પણ મહાચઘન રોપડે, માટે મન અને ચિત્તનુ માનવ્યવ્ય ક હુતે, સ્ત્રી ચપલતાના ત્યાગ કરીને મનોઅગમ વનનુ પાન કર, અને અગમ જમ રસ રસની પ્રેરિ કર આ વે યુરતી એટલે તમ્ભ સ્ત્રીઓ છે, તેઓના નિર્ગોર એટલે

जे केवनी पाठजनो जाग ते, ते स्वजन्मिना जेवो ते. त्यां तारी तृपा मठनार न
थी. ए स्वजन्मि केवी ते. नीर एतले पापी अने अग एतले वृद्ध. एणेकरी रति
न ते. जज अथवा वृद्धनी दयावडे तृपा निवारण थायते, ए वस्त्रमांनो कोई ए
स्वजन्मिने विदे नथी. अने ए जूमिनेविषे व्याख्यादिक छुट छुटप वाण नाग्वे.
ते वाग्याची यणां नंताप पामोने तलं मरण थगे: पण तृपा मठवाती नथी. व
ली ते निनव जूमि केवी ते? के रागगहित पुस्तोए जेनो त्याग क्योते, अने वि
पनग जे कामदेव. तेना वाणना संपानना योग विहामणी ते. माटे सुवतीना
नितंबनी इत्ता तुं नदी कर. एवो चिन प्रत्ये उपदेश ते.

आ वृत्तां, स्त्रीना नितंबतुं वर्णन क्युं ते: ए शृंगारग्न ते: अने ते स्वजन्मि
नी पठे चित्तप व्रमने पीडा करेते, ए वैराग्यग्न ते. ॥ ३९ ॥

शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम् ॥ चेतश्चापलमाकलय्य कुटिलाका
रां कुरंगीदृशो दृष्ट्वा कुंतलराजिमंजनघनश्यामां किमुत्ता
म्यसि ॥ धर्मध्यानमहानिधानमधुना स्वीकर्तुंकामस्य मे
प्रत्युद्धार्यमुपन्यस्यतेयमुरगश्रेणीति संचिंतये: ॥ ३८ ॥

अर्थ:- ह चित्त. कुटिल एतले वक्र आकाशवाजा मेवना जेवा काजा अथवा
काजजना जेवा अत्यंत श्यामवर्ण, जे हगिणाही स्त्रीना केशनी पंक्ति ते. तेने जाई
ने तुं गानाक व्याकुल थायते? ए स्त्रीना केशनी पंक्ति जे ते ते धर्मचिंतनरूप म
हानिगत स्वीकार करनारो तुं तेने सांगत काजनेविषे विप्र कर्वामाण नयार यई
ते. एवी उगगश्रेणि एतले सर्पपंक्ति ते; एम जाण. कोई कार्य कर्वामाण दयुल
उपने सर्पदर्शन निषिद्ध ते: अने नियात ग्रहणना समये तो अत्यंत अनिष्ट ते.
माटे स्त्रीकपंक्तिरूप सर्पिणीतुं दर्शन तुं नदी कर. केमके. एम कर्वायी धर्म
चिंतनरूप नियातना ग्रहण समये तेने विप्र आवडो नदी.

आ वृत्तां, स्त्रीना केशनी पंक्तिने सर्पपंक्ति कर्हीते. अने तेनी श्यामलाने मे
वनी तथा काजजनी उपमा दीर्घाते: ए शृंगारग्न ते: अने ते सर्पनी पठे चित्तजरी
वादायी सर्वथा त्याग कर्वा योग्य ते: ए वैराग्यग्न ते. ॥ ३९ ॥

यानुं यद्यनुत्तच्यते शिवपुरं गनानितंबन्यली मुंचेदुग्निमानं
गकलजक्रीडाविहारोचितान् ॥ नेचेद्योवनचंडवानादिनव्यामो
दयलीकणकाम्यदृष्टिदृष्टशश्वनपथः प्रातांनि जन्माटवम् ॥ ३९ ॥

અર્થ - હે પુરુષ, જો તને મુક્તિરૂપ નગરી પ્રત્યે જવાની અનિરુચિ હોય, તો તું કામરૂપ ગજશિશુને ક્રીડાને અર્થે, વિહારવિપે યોગ્ય એવા સ્ત્રી નિતંબરૂપ સ્થલી એટલે ચૂમિ, તેને તું દૂર મૂકીદે જો તું એ ચૂમિને મુકીશ નહીં, તો યૌવનરૂપ પ્રવલ રાણુ એ કરી વિસ્તારને પામેલા વ્યામોહરૂપ રજ કળો તારા નેત્રોમાં પમડો તેથી માર્ગ સૂઝનાર નથી અર્થાત્ મોહમાર્ગ મલનાર નથી આલોમા વૂઝ ગયાથી માર્ગને જોઈ શકાતું નથી એ પ્રસિદ્ધ છે, એમ સત્તારૂપ અરણ્યમાં ભ્રમણ કરીશ

આ વૃત્તમા, કામને હસ્તિનાબાલક જેવો કહ્યો છે તેને ક્રીડા કરવાને સ્ત્રી નિતંબરૂપ ધૃત્યવી છે, અર્થાત્ કામક્રીડાનું સ્થાન જે સ્ત્રીના નિનંબ કહ્યો છે એ શૃગારરસ છે, અંતે એ ધૃત્યવીનેરિપે યૌવનના યોગે નેત્રોનેરિપે રજ કળો પમડાથી માર્ગ સૂઝતો નથી, અર્થાત્ સ્ત્રી નિનંબરૂપ ચૂમિનેવિપે જે પુરુષ આવી જાય છે તે વિપયરૂપ રજ કળેકરી હૃદયાય થઈ જાય છે માટે એ ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે એ વૈરાગ્યરસ છે ॥ ૩૯ ॥

માલિનીવૃત્તમ્ ॥ શમધનમપદ્ધતું કામચૌરપ્રચાર વિરચયતિ
નિકામ કામિની યામિનીયમ્ ॥ સપટિ વિદધતી યા મોહ
નિઙાસમુઙા જનયતિ જનમત સર્વચૈતન્યશૂન્યમ્ ॥ ૪૦ ॥

અર્થ - આ કામિનીરૂપ યામિની એટલે રાત્રિ, ઉપશમરૂપ ધન હરણ કરવાને સારૂ કામરૂપ ચોરનો અત્યંત પ્રચાર પ્રગટ કરે છે, તથા મોહરૂપ નિઙાની સમૃદ્ધિ કરનારી જે એ રાત્ર, તે જન એટલે મનુષ્યોને અત્ત કરણનેવિપે સર્વ ચૈતન્ય થકી રહિત કરે છે જેમ રાત્રિનેવિપે સર્વ મનુષ્ય નિદ્રિત થતાં ઇચ્છ્ય હરણ કરવાસારૂ ચાર ફિરે છે તેની પટે જાણી લેવું

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીને મોહ ઉત્પન્ન કરનારી રાત્રિ કહી છે, ને કામને ચોર કહ્યો છે, અર્થાત્ સ્ત્રી કામોત્પત્તિ કરનારી છે, એ શૃગારરસ છે, અંતે એ રાત્રિનેવિપે મનુષ્ય ભ્રમણ કરે તો કામરૂપ ચોરના સપાટામા આવી પોતાની સપત્તિ તથા પ્રાણ પ્રમુલ્લ સર્વે ઘોડે દિયે છે, માટે એનો ત્યાગ કરવો યોગ્ય છે એ વૈરાગ્યરસ છે ॥ ૪૦ ॥

ઉપજાતિવૃત્તમ્ ॥ મૃગેક્ષણા નૂનમસાવમીમા ઝીમાટવી બુદ્ધિમતામતી
ત્યા ॥ યદ્વાદુવલ્લીજિરનગજિલ્લા વધ્વા નરાન્ લજયતે ન મુક્તિમ્ ॥ ૪૧ ॥

અર્થ - જે બુદ્ધિમાન પુરુષોને અતિક્રમણ કરવા યોગ્ય નથી, જેને મર્યાદા નથી, જેના મૃગના જેવા નેત્ર છે, એવી આ સ્ત્રી તે જપરરૂ વન છે, જેની વાદુલતા એ કરી.

કામરૂપ જીજ્ઞાસુ મનુષ્યોને વાંધિને ફરી ઠોડી મૂકતો નથી, અર્થાત્ વાંધેલોને વાંધેલો જ રહેવા દિયે છે. જેમ અગ્નિમાં માર્ગે ચાલનારા લોકોને ચોર, વેણિવડે વાંધિને તેઓનું સર્વમ્ હરણ કરી લીધે છે. તેમજ મૃગદ્વંષી સ્ત્રી પોતાની વાહુલતાએ કંઈને વિશે વંધન કર્યા પછી પુરુષને મૂકતી નથી.

આ વૃત્તમાં, સ્ત્રીને મર્યાદારહિત કહી, તેથી હાવનાવ સ્વચ્છા છે, સ્ત્રીને વનરૂપ કહી ને તેની યુજાને લતારૂપ કહી, એમાં કોઈ પુરુષ સપડાય તો ફત્તી પડે છે, અર્થાત્ સ્ત્રીએ યુજાવડે આજિંગન કચુંઠતાં તેથી પુરુષ તૂટી શકતો નથી, એ શૃંગાર રસ છે. અને એ વનમાં કામરૂપ ચોરટા વગેરે તે મોઢામાર્ગે જનારા પુરુષનું ધર્મ ધન પ્રમુલ્હ હરણ કરી લેનાર છે, માટે ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે, એ વૈરાગ્ય રસ છે. ॥ ૪૧ ॥

શિશ્વરિણીવૃત્તમ્ ॥ ડ્યં વારં વારં યુતિતુલિતરોલંબવલયં ન વક્રં
ભૂચક્રં ચલયતિ મૃગાક્તી મમ પુરઃ ॥ કુધીકારાગારાપસરણમતિ
માં સ્વલયિતું પ્રપંચત્પંચેર્પોર્વહતિ નિવડં લોહનિગડમ્ ॥ ૪૨ ॥

અર્થ.— આ મૃગલોચના જે સ્ત્રી છે, તેનું જે વાંકું ત્રુકુટિચક્ર છે, તે જમરાઓના જેવું કાતિવાલું છે. તે મારી સાથે વારંવાર ચલ કરે છે, એમ નથી, પણ નરગી યુદ્ધિરૂપ કાગ્યદ્વંષી દૂર નાગી જવાની ડહાવાલો જે હું હું, તેમને નાગી જવા ને વેતાં કામના પ્રપંચ યુક્ત હુ સહ જે લોચ્છમની વેડી ધારણ કરેલી છે. અર્થાત્ જેમ ચોરને વેંની નાલેને બંદીલાનામાં નાલે છે, તેમજ મને પણ વશ કરવા સારુ આ સ્ત્રી ત્રુકુટી ચક્રરૂપ કામદેવની લોચ્છમની વેડી ધારણ કરે છે.

આ વૃત્તમાં, સ્ત્રીનું ત્રુકુટિચક્ર એવું છે કે જે પુરુષ તેના ફાસામાં આવે તે ફરી તૂટી શકતો નથી, અર્થાત્ અતિ મોહ ઉત્પન્ન કરનારું છે; એ શૃંગાર રસ છે; અને સ્ત્રીનું ત્રુકુટિચક્ર કામ દેવની લોહની વેંની છે, માટે તેનો ત્યાગ કરવો જોયે એ વૈરાગ્ય રસ છે. ॥ ૪૨ ॥

મંડાક્રાંતા વૃત્તમ્ ॥ યામોન્યત્ર હુતતરમિતો મિત્ર યત્કંઠર્પીઠે નાયં
દ્વારશ્રક્તિહરિણીલોચનાયા ચકાસ્તિ ॥ નાત્રીરંધ્રે વિહિતવસતિ
યોસ્તિ કંઠર્પસર્પસ્તન્મુક્તોયં સ્ફુરતિ રુચિરઃ કિતુ નિર્મોકપટઃ ॥ ૪૩ ॥

અર્થ.—હે મિત્ર, આ આપણે સ્થાનકને મૂકીને જલદી વીજે ઠેકાણે જવું જોયે કે મને તૃપ્તાવાન થયેલી હરિણીના નેત્રના જેવાં જેનાં નેત્ર છે, એવી સ્ત્રીઓના કંઠમાં જે

આ હાર શોષે છે, તે હાર નથી, કિંતુ નાનિરૂપ ઘ્ર્ણનેવિપે રહેનારો જે કામરૂપ સર્પ, તેણે મૂકેલું આ મનોહર નિર્મોકપટ્ટ એટલે કચુક દીઠામા આવેછે, તેજ આ ઠેકાણુ મૂકીને બીજે ઠેકાણે જાગી જવાની સૂચના કરેછે સર્પનું કચુક નયનો હેતુ છે માટે નાનીરૂપ જે કામરૂપ સર્પને રહેવાનું રાખતુ, અને આ હારરૂપ સર્પનું કચુક છે, એમ જાણીને નાશી જવું યોગ્ય છે

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીઓના કઠના હારની શોષા કહીએ, તથા નાનિરૂપ વર્ણન કરેલું છે, એ શૃંગારરસ છે, અને એ વસ્ત્રે હુલના સાચન હોવાથી ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે એ વૈરાગ્યરસ છે ॥ ૪૩ ॥

વમતતિલકા વૃત્તમ્ ॥ ય કામકામલવિલુપતિવિવેકચક્રુ
સ્વર્ગાપવર્ગપુરમાર્ગમવીહ્યમાણ ॥ જ્ઞાનાજન પ્રતિ નિરા
દરતામુપૈતિ ભ્રાતૃ પતિપ્યતિ સ ચીમન્નવાધુકૂપે ॥ ૪૪ ॥

અર્થ - જે પુરુષના વિવેકરૂપ ચક્રુ કામરૂપ કામલ એટલે નેત્ર રોગેકરી ઘસતે, તે સ્વર્ગ અને અપવર્ગ એટલે મોક્ષરૂપ નગરનો માર્ગ જોઈ શકતો નથી, એમઠતા જે પુરુષ જ્ઞાનરૂપ અજનનો આદર કરતો નથી તે પુરુષ નષ્ટકર સત્સારરૂપ અધકૂપમાં પડેછે, જેમ કમનાના રોગેકરીને જેના નેત્રો ઘસતે થયલા હોય, તે જો આ રોગનેશિપે અજન નાસ્ત્રાનો અનાદર કરે તો અધ રૂપમા પડી જાય, તેમ જ્ઞાનાજનનો જે નિગદર કરેછે, તે આ સત્સારરૂપ આરજા કૃગમા પડેછે

આ વૃત્તમા, કામને નેત્ર રોગના જેવો કહ્યોછે, એટલે જને કામજો પ્રમુગ્ય ને અગ્રેણ થાયછે તે કાંઈ જાઈ શકતો નથી તેમ કામરૂપ નેત્ર રોગના યોગે પુરુષ નિનેદ્રા થાયછે, ત્થા કામની મદ્દિમા છે, તે શૃંગારરસ છે અને કામાર પુરુષ આ સત્સારરૂપ આરજા કૃગમા પડેછે, માટે ત્યાગ કરવાયોગ્ય છે, એ વૈરાગ્યરસ છે ॥ ૪૪ ॥

શિશ્વરિણી વૃત્તમ્ ॥ જ્વારણ્ય મુક્તા યદિ જિગમિપુમુંક્તિનગરી ત
ટાનો માકાર્પીરિપયવિપવૃક્ષેષુ વસતિમ્ ॥ યતશ્વાયાપ્યેષા પ્રથય
તિ મહામોહમચિરાટય જતુર્યસ્માત્પદમપિ ન ગતુ પ્રજવતિ ॥ ૪૫ ॥

અર્થ - હે પુષ્પ, જો તુ જગદગીને મૂકીને મુક્તિ નગરીપ્રતે જાવાની ડગ કરતો હો, તો શિશ્વરૂપ શિશ્વરુદ્ધનેશિપે વસતિ નહી કર કેમકે, આ વૃક્ષની ઠાપા પણ મહામોહના વિમાર્ગને પમાડેછે એ વિપવૃક્ષની ઠાપાના સ્પર્શ પણ મા

હ કારક છે. એ કારણ માટે આ પ્રાણી એક પગલું પણ ચાલવાને સમર્થ થતો નથી. જેમ વનને ઘિપે વિપવૃક્ષની નીચે વેઠેલો પુરુષ, મન થયેલો હોય છે, તે વચ્ચે તે વન મૂકીને નગરમાં જવાની ડહા કરે તો એક પગલું, પણ નાહી શકાતું નથી. માટે મોહની ડહા કરનારા પુરુષે વિષયસેવન કરવાની બુદ્ધિ કરવી નહીં.

આ વૃત્તમાં, વિષયના સેવન થકી પુરુષ કામાંધ થઈ જાય છે, એમ કહ્યું છે તે શૃંગારસ છે. અને તે સર્વથા ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે એમ કહ્યું છે તે વૈરાગ્યસ છે. ઉપજાતિવૃત્તમ્ ॥ સોમપ્રજાચાર્યમજ્ઞા ચ યન્ન પુંસાં તમઃ પંકમપાકરોતિ ॥ તદપ્યમુષ્મિન્નુપદેશલેશે નિશમ્યમાને ડનિશમેતિ નાશમ્ ॥ ૪૬ ॥

इति श्रीशतार्थवृत्तिकारश्रीसोमप्रज्ञाचार्यविरचिता

शृंगारवैराग्यतरंगिणी समाप्ता.

અર્થ-સોમપ્રજ્ઞા એટલે ચંડકાંતિ. અને અર્ચમજ્ઞા એટલે સૂર્યકાંતિ જે મનુષ્યો નો તમ પંક એટલે અજ્ઞાનાંધકારસમૂહ દૂર કરતા નથી, તે પણ આ અલ્પ ઉપદેશ શ્રવણ કર્યો તત્તાં નાશને પામે છે, અર્થાત્ ચંડકાંતિ તથા સૂર્યકાંતિ અજ્ઞાનરૂપ અંધકારનો નાશ કરવાને સમર્થ થતી નથી, અને આ ઉપદેશ અંતરનો અંધકાર મટાડવાને સમર્થ છે. એથી આ ઉપદેશ અતિ વલ્લુ છે. આ પદ્યમાં અંધકર્તા એ પોતાનું સોમપ્રજ્ઞાચાર્ય એવું નામ ચાતુર્યે કરી ગોપન કરેલું છે, તે જ્ઞાતાઓએ જાણી લેવું. ॥ ૪૬ ॥

આ અંધનું નામ અંધકર્તાએ શૃંગારવૈરાગ્યતરંગિણી રાખ્યું છે, એનો અર્થ શૃંગાર અને વૈરાગ્યરૂપ તરંગોવાળી નદી, એવો થાય છે તે નદીના વચ્ચે પ્રકાર નંદલાલ નામના ટીકાકર્તાએ સ્પષ્ટીતે દર્શાવ્યા છે, તેનો જ જાવ લઈને આ અમે અર્થ કર્યો છે. અંધ ના અંતમા ટીકાકર્તાએ ત્રણ શ્લોક રાખ્યા છે તે આપ્રમાણે-

સંવત્સરદિપમુર્નાહુમિતંસ્ય માસે માર્ગે ત્રયોદશમિતે દિવસે જૃગેષ્ઠે ચ ॥ સ્વલ્પા તરી વિરચિના સુલ્લભાધિકાર્યા શ્લેષાંઘડસ્તરતરંગિણિકામુશાસ્ત્રે ॥ ૧ ॥ આગારાનામ્નિ નગરે નંદલાલેન ધીમતા ॥ દાનવિશાલશિષ્યાનુરોધેન કૃપયા ગુરોઃ ॥ ૨ ॥ યુગ્મમ્ ॥ સોમપ્રજ્ઞાચાર્યકૃતિ સુહૃદ્ગમાં વિવૃણ્વતા સ્વલ્પધિયા મયા ડત્ર યત્ ॥ ન્યૂનાધિકોદંકન મલ્લબુદિતઃ કૃત્તં વિશોધ્યં કૃતિનિઃ કૃપાલુનિઃ ॥ ૩ ॥

इति श्रीशृंगारवैराग्यतरंगिणीनापांतरं समाप्तं

॥ अथ श्रीवीरस्तवनप्रारम्भः ॥

- स्व श्रेयससरसीरुह, सूर श्रीवीर ऋषिवर सेतु ॥ सविशेषहर्षरसवश, सुरासुर
 व्यूहसेव्याऽहि ॥ १ ॥ अश्वोचसीपससर, शोपसहस्रागुसश्रय सहसा ॥ ससार
 जालसा वो, नूयाल्लग्नशो वशी वीर ॥ २ ॥ त्रिपयाशीविषवीश्वर, हिसारस्त सरसवा
 रिरुहशिशिर ॥ विभ्रम्य रोपशार्वर, सद्धाररवे शिवाय स्या ॥ ३ ॥ आशस्तव शि
 वश्री, विलासज्जीजा विहाय सुरयोषा ॥ य शिश्रियु स्वरीशा श्रीवीर श्रेयसेऽसां
 व ॥ ४ ॥ हरहासहसशशिहा, रहारियशसो शिवेपिसश्रययो ॥ ईहे वरिवस्याय,
 वीरेशस्याहिसारसयो ॥ ५ ॥ शीतसरोवरलहरी, विहारशिशिरा अतवरीयो व ॥
 वीरम्य व्याहारा, हियासुरशरीरशीर्यह्रा ॥ ६ ॥ उरुसशयशंलस्वर, ररिहा वीराव्द
 यो वरवृपात ॥ अवसेयाल्लौटय वा, वर्षारुहवारिवाहरव ॥ ७ ॥ सरजाशया मुशी
 जा, रिरतव श्रायतश्रिया सह ये ॥ येपा श्रीवीरेश्वर, सेवारस्त एव हर्षाय ॥ ८ ॥ वीर
 शिवालयसरसी, वरजावर सर्वविषयविह्वाम्या ॥ सवरसारसवासर, सर्वेपां लोजवीष्यह
 प ॥ ९ ॥ शीतश्रियो विवाहावसरे विभ्राश्रयो रसावलये ॥ आवर्ष वसुधार्ता, वि
 शा विशालैर्यरासी ॥ १० ॥ आशसे सहसाह, वासवसेवार्ह शिवरत्नाल हरे ॥ ह
 हविश्रतावसाय, व्यवसायायासविरहवर ॥ ११ ॥ अहुरूपयोर्विशारारु, श्रीसर्वस्व
 हि शशिसरोरुहयो ॥ अशरारुस्वास्थश्री, लाम्यविलासैर्विलोयति ॥ १२ ॥ सता
 रतजिजराशो, शोपे ऋषिरावशेषोऽवीर ॥ सर्वाशालासिपशो, राशिरहिसारह शा
 ला ॥ १३ ॥ उरतिशयालु श्रेय, श्रिया अतवरसरुहशशिव ॥ रायाल्लयं शि
 वावह, रसाविहार स्वसेवाया ॥ १४ ॥ सदानिक ॥ अविपद्यशिर शूल, विभ्र
 जिहो विषयवैरिवारस्य ॥ व्याहरति वृपरहस्प, शस्याय शरीरितिसराय ॥ १५ ॥ शिव
 शिरोविलोयतेऽन्ये ॥ सहस्रति हेलयाह, सिहव वशेश्वर
 गच्छशिशिरलेदय, रायव्यवहारजालसंरूपे ॥ सश्रियते ह
 ॥ १७ ॥ उद्धासय स्वसेवारसशीले विशि शिवावर्जो वी
 ल, लहरीसद्धारमुशिराय ॥ १८ ॥ अवसी वशयति सोर्व,
 शा ॥ ये सह रसाजयाऽह्रा, सि हारहृरारसानरत ॥ १९ ॥
 तार्यवीर्यशाजी य ॥ सवरवेरियश शशि, रादुरशेषश्रियां
 सुरिवरै, विहाय आशारसाविहारियशा ॥ अहोऽसुरवश

हरिः, सुरशैलशिलाविशालोराः ॥ ११ ॥ शुभ्रपुशिष्यविसर, श्रव. सुहर्षरसवर्षिसंरा
वः ॥ अविजयवायंश्चर्य, श्रीयोपाश्लेषरसविवशः ॥ १२ ॥ सैषोऽसहायवीरः, शिवा
रिवाराहवेष्मसुसहेषु ॥ विश्वस्य सुरोर्वीरुह. आयुष्यः श्रेयसां वीर. ॥ १३ ॥ संसारो
रविपालय, वारिविशोर्पावहव्यवाहो वः ॥ अव्याह्वीजाऽलससुर, विलयाहावाऽविषय
शीतः ॥ १४ ॥ पंचनिः कुजकं ॥ अह्नियोऽलसस्य शिष्या. वयवलयस्थाऽयविरहवि
रमस्य ॥ श्रीवीर वीर्यरया ह्येव्या अश्रेयसीरस्य ॥ १५ ॥ यः पंचवर्गपरिहारमनो
कमेतच्चेतश्चमत्कृतिकरं गुणकीर्तनं ते ॥ जिह्वाग्रवर्ति वितनोति विपदिताना श्री
बोनाग्ययुजि न प्रचवति तस्मिन् ॥ १६ ॥ इति पंचवर्गपरिहारेण श्रीजिनप्रनसु
रिहृत् श्रीवीरस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीगौतमस्तवनं ॥

श्रीमंतं मगधेषु गौर्वर इति ग्रामोनिरामोऽस्ति यस्तत्रोत्पन्नमसन्नचित्तमनिशं श्री
वीरसेवाविधा ॥ ज्योतिःसंश्रयगौतमान्वयवियत्प्रद्योतनद्योमणि तापोत्तीर्णसुव
र्णवर्णवपुषं जन्तयेऽनुति सुवे ॥ १ ॥ के नाम नाजंशुरजाग्यसृष्टये दृष्टये सुराणां
सृष्टयेति संतः ॥ निमेषविघ्नोन्नितमाननेऽज्योत्सनां मनोहृत्य तवापिषया ॥ २ ॥
निजित्य नूनं निजरूपलक्ष्म्याहृणीकृतः पंचशरस्त्वया स ॥ इत्थं न चेत्तर्हि कुतश्चिने
प्रनत्रानलस्तं सहसा ददाह ॥ ३ ॥ पीत्वा गिर ते गजितामृतेष्वा सुराभिरं चक्रुर्जो
ज्जमिंडं ॥ सुधान्दवे तत्र मुनीश मन्ये लक्ष्मणलात् शैवलमीक्ष्यतेऽत ॥ ४ ॥ रां
नागवज्रयापि समाधिदाने प्रत्येति लोक कथमेतदज्ञः ॥ यस्या सममाप्यपि लक्षिण
ताः समाजिजिगुः समकालमेव ॥ ५ ॥ त्वत्पादपीठे विलुठत्यमर्त्यान्तर्गतृत्वा
किञ्च कल्पवृक्षाः ॥ तैरप्यमाहंत तवोपमानोपमेयजायः कथमस्तु वस्तु ॥ ६ ॥ पदो
नेखाली तव रोहिणीयं मुदे न कम्पाजुतरुच्चरित्रा ॥ वदास्त्वं यदास्त्वं प्रणिष्टधि
शोपि शिवाय यस्याः ॥ ७ ॥ यत्केवलज्ञानमवियमानमपानमनि शान्तिपदामदा
स्त्वं ॥ लोकोत्तरत्वे ननु तावकानां दिदृमात्रमेतच्च गिताहुतानां ॥ ८ ॥ जयदृष्टानां
मुतयो गुणैर्विधीयमाना विबुधाधिपायः ॥ स्तुत्यात्तरस्तोत्ररचयामास्य समाप्त
ये कृत्कणीचवंति ॥ ९ ॥ न गगनात्त्रो न जगमेतिषार नाजंशमे यत्तानि कदाचित्
॥ पुरस्कृते नोपि घनापनागी तथापि प्राचीतनयानि सृष्ट ॥ १० ॥ प्रजो मत्परी
सुषाम्य सम्यक् त्वयाजितं यतः कजागरम्यं ॥ गुरो यतिशेव्यजिह्वारयानां
कीर्तिरतानि तेन ॥ ११ ॥ त्वदाणिमापुर्जिता पगव्य पित्रोः कजागरम्यं गिदे

श ॥ तत्रापि नीतिं दधती शलाकाव्याजेन जग्राह तृणं नु वक्त्रे ॥ १२ ॥ श्रीबीरसेव
रसलालसत्त्वात् तद्वाधिनीं केवलबोधजर्क्णीं ॥ अम्प्यायतामादरिणीं वरीतु तृण
य, मत्वा त्वमिव त्वमस्या ॥ १३ ॥ अपोदपके कपिनिर्निपेथ्ये निरस्ततापे बहु
जगजाले ॥ विजो जवदाइमुखगंगपूरे डुर्वादिपूगास्तृणवत्तरति ॥ १४ ॥ राक्ष
मये दिग्बलये समतात् यश शशाकेन रुते भुव ते ॥ कुहूधनि केवलमेव कवदेश
पिकाना शरणीचकार ॥ १५ ॥ जगत्रयोनासि यशस्स्वेतत् क स्पन्दता सार्द्धमनेन च
इ. ॥ यस्यापराधेपि तृणस्य नैव प्रजाप्रजावो लजतेऽवकाश ॥ १६ ॥ उर्ध्वेक्षपद्मादिषु
रुद्धिमात्र त्वन्नाम्नि तु श्रीर्वैसतीति मुष्टि ॥ कुतो न्यथा तत्कृपदीक्षितानां पुर पुरो नृत्स
ति नित्यमृद्धि ॥ १७ ॥ वसुनूतिस्तुतोपि कोतुक वसुनूतेर्जनक प्रणेमुपा ॥ जग
न्ननरोपि वर्तते कथमगीरुतसर्वमगल ॥ १८ ॥ नाथ करोपि वृषमीश गणाधिपोपि
धत्ते तदा स यमपाशमपि प्रचेता ॥ श्रीदोपि सूत्रितयमालयवास्तकेजिस्त्व पावकोपि
हरसे हरहेतिपातं ॥ १९ ॥ यत्तपत्यपि कलौ जिनप्रनाचार्यमत्रमनुशीजता स्फुरेत्
॥ हेतुताऽत्र खलु तत्त्वदेकताध्यानपारमितयैव गृह्यते ॥ २० ॥ मयैव दुदैव शमयितुमल
नूष्णमहिमा सुतस्त्व जेशेन श्रुतरयधुरा गांतमगुरो ॥ कुरुद्योतं क्लीवहिनपतिसुधा गांत
मसिमे प्रजो विद्यामत्र प्रजव जवतो गौतम नम ॥ २१ ॥ इति श्रीगौतमस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ नेमिस्तवन क्रियागुप्त ॥

श्रीहरिकुजहीराकर, वज्रमणिर्वज्रपाणिना प्रणत ॥ त्वमवद्यमुक्त नेमे, प्रणमुषां
शेमुपीमणुजा ॥ १ ॥ अथवा ॥ मयि प्रसादप्रवण रूपानिधे विधेहि शैवेय निज मनस्त
या ॥ यथा जगन्नाथि मधुव्रत व्रतं जवे जवे तारकपादपद्मयो ॥ २ ॥ नयेन नेमे यत्तु
वशमौक्तिक श्रियानिवास्तस्तव पादपकज ॥ दु खोर्मिसपष्टविषट्ठितात्मना तेनाति
गनीरतमे जवावुधौ ॥ ३ ॥ आति ॥ डुर्नयार्णवमहातरीनिजा स्यात्पदोपहितवस्तु
विस्तरा ॥ पातकानि जवदीरितागिराऽजतु जातशिवदानलालसा ॥ ४ ॥ अजतु ॥
प्रेतन्नखश्रेणिमपूखलेखा निर्वासिताशावलयापकार ॥ अथर्वसौदर्यविलास गेऽहं
तवांघ्रियुग्म शरण प्रपद्ये ॥ ५ ॥ गे ॥ यस्त्वया कञ्चुपथ सता मतो देवखडितकुतीर्षि
करण ॥ त प्रपद्य निरवद्यमुद्यता नेदयति ननु मुक्तिपुरीं डाक् ॥ ६ ॥ कंदे ॥ वरिवस्या
वि रो यस्ते स द्विवेकप्रिनारुत ॥ तस्यानिमुखमीक्षते न जातु सुखसपद ॥ ७ ॥ अस्तु ॥
कर्मरुद्वायजीपावक तावक डुर्नयाहृतित्रासन शासन ॥ ये प्रपन्ना गुणस्नेहिनो
देहिनस्ते सुराराध्यडु खानि सुश्रियां ॥ ८ ॥ अस्तु ॥ विजवराज्यकलासुररा
जतावरमणीरमणीनिरल मम ॥ इति पदावुरुहस्मरण चते गिरि च तथ्यगुणस्तव

न-तव- ॥ ९ ॥ चते- ॥ जगज्जनश्रवणपुटामृतवृष्टां तमोपहां- सुजलितरा
 मपेशलां ॥ उदीरयन् गिरमिलवेशनावनावरा- गतामयसुखसंपदां- सतां ॥
 ॥ १० ॥ अराः ॥ जव्यान् जवभ्रमणनीरुक्चित्तवृत्तीन् सवेशनानिरजितस्त्वमुरुप्र
 नाव- ॥ दोषासमागमनिमीलितमन्त्राखंडमाभ्यासयेन्न किमुर्गिमिर्निरंशुमाली ॥ ११ ॥
 आव- ॥ जूत्याजिनूतपुस्तूतपुराजिरामतां कुर्वति संततमहोत्सवनाजमुर्वरां ॥
 सव्वन्दं दधुमयानि महाभुतानि ते कव्याणकानि जुवनेश विज्ञाव्य चेतसा ॥ १२ ॥
 अयानि ॥ नास्त्वया भ्रमरविभ्रमवर्णां हे मुनींश्च वपुषि प्रचरिष्णुः ॥ पापशात्रवनिव
 र्हेणरुल ध्यानसंततिरिवाश्रितमूर्तिः ॥ १३ ॥ कहे ॥ डर्वोर्धं मे सपदि पदकीजूनूत
 वास्तोः पते सद्जुंगश्रेणीकुवलयवनदयामलहायकाय ॥ आकौमाराजुवनजयिनि
 र्यस्य ते ब्रह्मवर्म स्वेः कादंवेर्न खलु मदनः स्पष्टमप्यह्मीष्ट ॥ १४ ॥ ज्य ॥ जाडांजो
 रनिनादयादवकुजश्रीकंठपीठीजुवन् मुक्ताहारमहारथं रतिपतिं निर्जित्य जैनाजिरे
 ॥ कीर्तिं कैरवकोमलामधिगतं त्वामेव देव प्रष्टुं श्रीमन्नेमिजिनैश्चंश्च शरणं नीरुर्ज
 वारातितः ॥ १५ ॥ एमि ॥ सेवाहेवाकिनः स्युस्तव पदशुगले येऽत्र नक्तिप्रयुक्तास्तेषां
 दवा- सदा पिप्रति हतविपदः संपदः सुप्रसन्नाः ॥ चितारत्नं प्रयत्नात् करतलकलि
 नं कुर्वतां सर्वकालं कालं नेतर्नराणामटति सुवटतां नो मनोराज्यसिद्धिः ॥ १६ ॥ पि
 प्रति ॥ जवताऽऽरि जयोऽुरैर्यशःप्रसरैः शुकतया जगत्रयं ॥ जिनसिद्धिरिति प्रसिद्धिजा
 क सुखनाम्नाज्यमयी महापुरी ॥ १७ ॥ आरि ॥ अवगच्छतरां स्वसेवकं मा जगवन्
 पां च शिवस्य वर्तिनीं त्वं ॥ करुणाईमनाः कुरु प्रसादं मयि तस्याः सपदि प्रकाश
 नेन ॥ १८ ॥ अवक् ॥ मरकतकमनीयकांतिकाय त्वमजिनतैश्च किरीट्यष्टितांहे ॥
 विगमिन मम चंचरीकचर्यां हृदय कुजेशयकोशमन्वजस्रं ॥ १९ ॥ अय ॥ निखिलज
 गतां गोप्ता शुतक्रियास्तवसूत्रणादिति कृतनुतिः सानंदं श्रीजिनप्रनस्ररीजिः ॥ जव
 तु जवतां जेतुं जूयो जवभ्रमसंजनं जयमजयदो जीमः श्रीमन्निवातनय- प्रष्टु ॥ २० ॥
 इति श्रीनेमिजिनस्तवनं क्रियाशुतं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीवर्द्धमानस्तवनप्रारंभः ॥

कंसारिकमनिर्यदापगाधाराशु-द्विरादृढविवि ॥ वंदोनिर्विधिधरधोग्धी- स्तोप्येऽहं
 चरमं जिनेश्वर ॥ १ ॥ त्रैलोक्यनेतस्तव दुर्नयालीनिर्नाशनं शासनमाश्रितो यः ॥ त
 स्यैवजापुयमाविरस्ति दुःकर्मशैलेऽजिदाविधाने ॥ २ ॥ किमेकमात्र्यकरं न ते यत
 पुष्पयथोप्येष विशेषविज्ञः ॥ त्यक्तोपजातिभ्रमणानिजापस्त्वदंगसौगंध्यमनुप्रयानि
 ॥ ३ ॥ य- सृजत्यजर सौरजसारैरंबुजेस्तव पदांबुजपूजां ॥ प्रेक्ष्य तन्मयं त्रिवि देवम्

गाढ्य स्वागतानि निगदति सैराग ॥ ४ ॥ वाजिवारणरथोद्धतान्तरुद्रां मुज
 नोगजगिर्जुत ॥ राज्यरुद्रिरुपनम्रीति तं ननमोति तव य पदा मुदा ॥ ५ ॥ ना
 किनिकायकरप्रहृताना सप्रसरन् गगने मरुजानां ॥ जन्ममहे तव कस्य न जज्ञे
 दत्तमदो धकधोक्तित्नाद ॥ ६ ॥ ये जक्त्याचत्रमरेविलसिता जङ्घ पादावुरुहि तव
 विजो ॥ ते श्रेय श्रीमधुरमधुरसास्वादो सादात् समजनि कृतिनि ॥ ७ ॥ तत्वा
 तत्वारोपलोपप्रवीणां प्रवृष्टाणित्राणसस्याधुरीणा ॥ थाङ्गा धत्ते मौजिना नव्यजं
 तुश्रेणिं श्रद्धाशालिनी तावकीनां ॥ ८ ॥ वसुधाम सुधामयवक्र विधो तव नाशित
 मादित्यते हविष्य ॥ स सुखानि सुखानिरिवोद्यमणीन् विजुते परितोऽटककीर्ति
 चर ॥ ९ ॥ स्वर्गिणी कुडलत्राजिगल्लस्थला तारहारद्युतिद्योतिवहस्तटा ॥ राजि
 राखमलानामखंडादरा पादपीठे लुठत्तावके पावके ॥ १० ॥ कृणादेव तेषां शिव
 श्रीजुगप्रयातं विवृद्धिं शुभ कर्म पुता ॥ जवन्नाममत्रस्य वर्णानुपूर्वी रसज्ञाश्रव
 तिष्ठुरापादिता ये ॥ ११ ॥ द्रुतविलवितमथ्यरवध्वनद् विविधतूर्यमनेकमणीमये
 ॥ कुसुमवर्षचितं तव देशनावनितल कर्षवत्य न मोदते ॥ १२ ॥ सुकुरोर्गले न
 णानुता हृदये प्रमिताक्षरापि बत वाक् जयत ॥ अनियत्तया प्रतिपफाल जिनध्व
 नितोऽर्थतश्च जगदर्चयिया ॥ १३ ॥ जगत्प्रजो नक्तिजरादनुद्धिजा दिजातिवशाद्
 पहत्य ठव्यवित् ॥ नरेन्द्रशस्थमचीकरघृचीपतिर्नवतं हरिनैगमेपिणा ॥ १४ ॥ वाचां
 ते निखिलनपाविरोधिनीना डुबोधद्रुमदलने कुवारिकाणां ॥ माहात्म्यं शुवनमन
 प्रहर्षिणीना निर्वक्तुं कऽव यथावदस्तु शक्नु ॥ १५ ॥ सिद्धार्थराजकुलनवनपारिजा
 त न त्राम्यति क तव कीर्तिरपारिजात ॥ वर्णेन दुग्धमधुरेण मतोजनागसिद्धो
 द्भूता स्थिरतया सुमनोजनाऽग ॥ १६ ॥ अति महति जयोर्मांमालिनीह प्रमतो
 जननमरणवीच्या घातदोदृष्यमाना ॥ केयमपि प्रधुपुण्या प्राणिन प्राप्नुवति प्रव
 हणमिव केचिद्वासन तावकीन ॥ १७ ॥ लवणिमत्तर्जितस्मरपुरधिरूपदयां धटितक
 टाक्षलक्षशरविष्कामिमर्मा ॥ कनकमणीमयांचरणरश्मिरजितांगी व्यजयत वाशि
 नी न जयत समोधिमुद्रां ॥ १८ ॥ प्रबोध नव्यांनोरुहवनमधीशाधिगमयन् ह
 रन् मोहध्वातं परसमयतारा कवल्लयन् ॥ निविष्ट सिद्धासन्यलममलनामडलड
 तो जयानाजातिस्मोदयशिवरिणीव द्युतिपति ॥ १९ ॥ अमितदमितस्वोतो मा
 यनुरगमसगमत्रिदशहरणीनेत्रो नेत्रत्रिजागविलोकिते ॥ तव जिन मन शेके कर्तुं
 मनागपि न स्वसाञ्जलपितुमलं किं हेमादि युगात्तमहावजा ॥ २० ॥ दारिद्र्यापत्य
 रिजवजनुविंशतामृत्पुड खरातां के के न तव बलवदेवसेवां प्रपन्ना ॥ किं स्याद्गो

नयति गंडकजक्षतनुजिन शशिमुखोपुजदृक् दशमोत्तर ॥ कनकदीक्षिरमर्पितह्री
 न्तवग्दो वरदो वरदोर्युग ॥ ११ ॥ शुभमयी वसुपूज्यसुत प्रजो धुवननेत्रमहो महि
 मकिता ॥ तव तनुवितनोतु सुग्य सतामरुचिर रुचिरं रुचिरजिता ॥ १२ ॥ सकजस
 वसगोज्रिकासने रविरुचिर्विमल त्रिजगत्पते ॥ अपि शम नयते तव गीर्जितामृत
 सा तरसा तरसा तृप ॥ १३ ॥ निजयशोनरनिन्दुतजान्द्वीजलवलक्ष्मिकर्तिरनं
 जित् ॥ दिशतु व कुमतासुरनिग्रहे नृशमन शमनं शमनध्वर ॥ १४ ॥ नवजयं
 य धर्म धुनोतु यारुभुतिपथाऽतिथिता गमिता सती ॥ किमु करोति न पितरज शर्म
 रमिता रसिता रमिताद्युग ॥ १५ ॥ जयति शांतिजिन स्म जगति या नटचमूर्धु
 धं मोहमद्वीपते ॥ रणकथामपि जकिजरेण ते ससहसा सहसा सहसाऽमुचत्
 ॥ १६ ॥ श्रयति कृषुजिनाधिपराज्यमाहिमवत स्वयि चक्रहताहितं ॥ त्रिदिवतोऽन्य
 धंका जनिद्विजिर्पेनग्मा नरसानरसारकि ॥ १७ ॥ जगदधीश सुदर्शन नूनिपात्रवयपय
 रगिदीन निशामणे ॥ प्रलिङ्गऽतिपदो विशद्व्रता वनरतानरता नरतायकान् ॥ १८ ॥
 दि नरग्नयमज्ञिजिनस्मरन्नपि हि मूर्तिमुपेति महत्फल ॥ निशमयन् समताकरु
 णाधिता स्मिमुदिता मुदिता मुदितादर ॥ १९ ॥ त्वमिन सुप्रत कष्टपलात्रनो जनरुचि
 र्गिरिगिरिनृपण ॥ शिवसुग्याय तप परशुछिताऽशुभजनो जनो जयनोधिपा ॥ २० ॥
 रगतिर्यम तदाद्रतिवृत्तिस्मरशर शरणीक्रियतां त्वया ॥ गुणगणस्य नमिर्बुधवर्ह
 ण व्रजनना जननाजन जायनरु ॥ २१ ॥ श्रुमिर्न रयतु नेमिपिना जयन्नमणतो
 मयका यदि यशिर ॥ महितपादनगान् जयत रूपान्नरनमानयमा यनमानिना
 ॥ २२ ॥ कमवशासन पार्श्वशिरकरे रमतएव मन प्रियधर्मेणां ॥ अपि कुतीर्ष्यज
 नेन दुर्गामना तत्र मतेऽयमतेऽयमतेजस ॥ २३ ॥ त्रिजगदीक्षुण केसरिदाक्षुण क
 णमपि प्रतुरीर मनागिरि ॥ गुणगणान् मम माम्म विरज्यतामुदयिता दयितादधि
 तावकान् ॥ २४ ॥ च्युतिजनुप्रत केवननिर्गुतिक्षुणदिनाददतां मुदमार्दता ॥ व्यरि
 यरूपप्रदिर्गहंशां नयसुग वसुग वसुगामनि ॥ २५ ॥ इति जिनप्रनयमयकाऽमि
 मरुमगर्तयमकाऽयवेनुता ॥ वज्रममी गितरंतु बुगिस्थिता शुभयतां जयतां जयतां
 निजित् ॥ २६ ॥ मडपदेगकर प्रसरहिताऽपिजतमस्कतया तपनोपमा ॥ ददतु तीर्थ
 कृतो मम निर्ममा शमग्मा मग्माऽमग्मानिता ॥ २७ ॥ जयति दुर्नयपरनिनीवने
 हिमननिर्मनैर्काशुनी ॥ नमयितु निमिगणि जने मद्राजिननाजि न जाजिननार
 ती ॥ २८ ॥ करुणाग्रकृता एणनी निनप्रनयतीयेमिनाग्मिधिशिता ॥ रयतु देम
 वि सुदना सुग्यपुपरम परम परमविता ॥ २९ ॥ इति चतुर्गिजनिजिनस्मरन समार्त ॥

अथ श्रीमद्वावीरस्तवनप्रारंभः

पराक्रमेणैव पराजितोऽयं सिंहः सिपेवे धृतलक्ष्मदंनः ॥ सुखानि वः खानिरयं र
माणां ईमातुरस्तीर्थकरः करोतु ॥ १ ॥ सप्ताथ्वतेजा करसप्तकोच्चः कर्मधसप्ता
निरसप्तजीति ॥ प्रणीतवान् सप्तगतीं नयानां वीरः श्रिये व्यंजितसप्ततत्वः ॥ २ ॥
अक्रानत प्राणतकल्पपुष्योत्तरात्वमापादवलरूपपृथां ॥ देवाधिदेव द्विजदारदेवा
नंदोदरेऽनूविहितावतारः ॥ ३ ॥ इपस्य नंदादसिता त्रयोदशी द्यशीत्यहानंत
तरमीगितस्ततः ॥ सुरेगसेनापतिदेशिताध्वना ह्यात्रं कुलं यत्र पवित्रितं त्वया
॥ ४ ॥ प्रनूतनूतिद्युजवनुवा नवक्रतुर्महे नोऽजनि हेजिन ध्रुवम् ॥ जगत्रयीजंतु
षु हर्षवर्षिणी निरुद्धरुद्धिर्मदनत्रयोदशी ॥ ५ ॥ त्वया स्वदेहयुतिसंविनागसंज्ञावि
त हेम सुवर्णमासीत् ॥ तारतु हीनं त्वदनुग्रहेण दुर्वर्णमित्यापदवर्णवादं ॥ ६ ॥
बाल्ये विबोधाय हरेः सुरादिः पादाग्रनुन्नस्तव यच्चकंपे ॥ चित्रीयता त्वत्तरसा रसात
न्मूर्धनमाधूनयतिस्म नूनं ॥ ७ ॥ वनूव नाग्यातिशयप्रज्ञावात् गुरुस्तवापि त्रिजगं
कुरीये ॥ युक्तयैव तं मेरुगिरेर्गिरिष्ठं सिद्धार्यमप्यार्यगणा गृणन्ति ॥ ८ ॥ कथं शु
भः प्राप्तयशःपताका नारीषु नास्तु त्रिशलाशलाका ॥ यत्कुक्षिष्ठुर्का विमलः संवृ
त्तो मौक्तिक्यनूस्त्वं गुणयुक्तिहृद्यः ॥ ९ ॥ दिवि प्रवृद्धं सुरमीश मुष्टियातेन यदाम
नतामर्नयीः ॥ गर्वादिखर्वाकरणश्रमं तु चकप तीर्थेश्वर शंशवेन तत् ॥ १० ॥ मो
हं गमी यः खलु तत्रैवपि गंतुं कथं सोर्हति लेखशालां ॥ इतीव शक्रोऽपजलाप
पित्रोरर्नाचिति ते विनयेन धीमान् ॥ ११ ॥ व्याकुर्वतस्ते हरये यदागमं संगृह्य बु
ध्या कतिचित् गिरां लवान् ॥ अव्यापको यदिदधे तडच्चकैरेडं शुवि व्याकरणं प्र
थामगात् ॥ १२ ॥ यस्या न कस्योदितमुक्तिमार्गमार्गस्य कृत्वा दशमी शमीश ॥ प्रा
ज्यं प्रनो यत्र विसृज्य राज्यं श्रमप्यसाम्राज्यमुपायथास्त्वं ॥ १३ ॥ शिवालये प्रो
क्तिविग्रहं यत् त्वत्पादमूले चमरं निलीनं ॥ जंजारिदंनोजियमः प्रचंडो नरप्र
धुमार्यष्ट किमत्र चित्रं ॥ १४ ॥ न बाधितुं जातु दधुः समर्थतां मुनीन् धातोरि
व नान्ववर्तिषुः ॥ समाधिरुद्धां प्रकृतार्थसंपदं तवोपसर्गा व्यशियंस्तु केवलं ॥ १५ ॥
न कौशिके रागमुपासनापरे करोपि रोषं स्म न चंमकौशिके ॥ अहो उदामीनत
वैव निर्जिता चमूस्त्वया दुर्विपहापि कर्मणां ॥ १६ ॥ निवर्हिंतुगां सुर
जंरुच्यतस्तथा तथा यो डुरचेष्टत त्वयि ॥ वहिः रुतः स्वर्गिसमाजसंगमा

त् ससगम म्यान्नकथ जनगम ॥ १७ ॥ एकाग्रपङ्कत्रिशतायसाने श्रीगीर्ती
 रे कञ्जुवात्रिकाया ॥ तवोदगात् केवज्जुद्धिरस्ताऽपराधम्य शुची दशम्या
 ॥ १८ ॥ एकादमाहुर्मनय कथ मामिती कोपात् त्वदुपर्यशोक ॥ अदीदृशत् पद
 पदगनेपुष्पव्याजस्फुरत्तारकट्टरूमहस्र ॥ १९ ॥ सुरैर्विकीर्णस्तव देशनायना वनु
 प्रभूनप्ररुग समतत ॥ नयः प्रतीनूतकरात्परिच्युता शराऽग्नानगजटस्य कांसुमा
 ॥ २० ॥ स्फुटीनयन्मात्रकशिकीमुखप्रशस्तरागस्तवस्तवोचित ॥ प्रविश्य दि
 व्य श्रवणात्प्रनि धनिर्मेदे न केपां रजयन् मृगानपि ॥ २१ ॥ स्यात्तु चजन्मामर
 युग्मकैतयात् त्वदीयदत्तयुतिजान्हीजले ॥ ध्रुव त्वदास्यामुजवासिनारती युगे
 उपेतां कज्जदसदपती ॥ २२ ॥ स्वर्थं हतं यज्जगता शिशुत्वे तदाचनाय स्फुटमे
 प मेरु ॥ सपसमागादिति तुगहेमसिंहासने ते करवति तर्क ॥ २३ ॥ हतु कर्मो
 र्त्तम एरमेव तदेति मेसरेतमोपहन्य ॥ इतीर विज्ञापयितु सिपेरे नामडलहय
 धरो रश्मिन्वा ॥ २४ ॥ दृगङ्गाजन्मनिदे नयजी सुधासपीत्यं त्रिजगङ्गाध ॥
 नूनं नदन् गतदि देवदेवदिव्याहतो उडुनिराजुहार ॥ २५ ॥ मेद प्रमाणांतरव
 शितं रात्रमम्यते सरे इतीर पुतां ॥ सितातपत्रप्रितयघनेन रत्नत्रय दर्शयतिस्म ता
 हात् ॥ २६ ॥ सुपरितचारितहेमपकजापवेशतभक्रमणरूपे किता ॥ गतस्पृहस्या
 पि गुणवैगयदा पदोस्तने ते निरयो नरात्रुवन् ॥ २७ ॥ त्रिजोष्पसपुकनिरंकुशश्चि
 प्राकाररेग्याप्रयेष्टिताग ॥ नैकृत धन्या कतिनाम रक्षापत्रोपम त्वां सुमनोर्वनीयं
 ॥ २८ ॥ त्वन्प्रातिहार्यश्रियमित्येष्टय धेतो न यम्येश चमञ्चकार ॥ स केरजी चञ्च
 तदा ऽस्तु तम्य नरत्रुम्यानननिर्जगत्यां ॥ २९ ॥ अनियविद्यादनडुवर्षणा गणा
 पिपाम्ने यदमृत्रयन् श्रुतं ॥ गिरन्तरं त्रिपदीसुगश्चि सतां मन सप्रयितेन गौ
 र ॥ ३० ॥ अत्रोपनापापणिममज्जुन विचित्रसदेहप्रियांतरङ्गा ॥ सुरे वच
 स्ते नपनिर्गोधता प्रियापि मत्रोपरिशां निरयन ॥ ३१ ॥ तत्पत्न्या तप पट्टमपास्तन
 अनांकारितर शक्तिरुद्दीर्घा ॥ अयापमापु पदमीन पाया पुयां दिगुगत
 निरन्तरायु ॥ ३२ ॥ स्त्रे यत्र युद्धे मति फण्गुनीषु जाने स्मरोऽनून्मृतरूपमानी
 तद्विभ्यव्योत्तरफण्गुनीषु वनूर कयाणरुपचर ते ॥ ३३ ॥ भुरनाप्रितेनतया
 जवत सातिगनेऽत्र जागिरे ॥ उदयायुचिनं पनायनादकयागान्नयमांशिरश्चि
 या ॥ ३४ ॥ इनेदृशकृज्जप्रदीप जगत्तु पदाम्पृदाग्रस्थेणीग्निकरीटमतिरारी
 संक्रान्तमानोऽह्ये ॥ मोहोर्गोपनिर्गद्वर्तननिदि ध्यायामयामश्रियामश्रानं जिनसि
 हम्भिहित श्रीगीर्तु न्यनम ॥ ३५ ॥ इतिमुनिप्रगयणे त्रिजगदेरुन्मृदामणे प्रगीद

पामेश्वर स्वर्गनृजितिनघे मधि ॥ जवेन्मम जवेनवे जवडुपासनावातना जिनप्रनवसं
पिडां यग्द पूर्णमेतायता ॥ ३ ॥ इति पंचकल्याणिकमयं श्रीमहावीरस्तवनं समाप्तम् ॥
॥ अथ श्रीमंत्रस्तवनप्रारंभः ॥

म त्रियं श्रीमद्वंद्यं निष्ठा निदिपुगीपदं ॥ आचार्याः पंचधाऽऽचारं वाचका
वाचनां यगं ॥ १ ॥ नाथय निदिमाहाय्य वितन्वन्तु विवेकिनां ॥ मंगलानां च सर्वेषां
मायं जयति मंगलं ॥ २ ॥ अर्दमित्यहं माया बीजं च प्रणवाहुरं ॥ एनं नानास्व
रूपं च ध्येयं ध्यायंति योगिन ॥ ३ ॥ हृत्पद्मपोडगदलस्थापिन पोडशाहुरं ॥ पर
मेष्टिस्तुतेर्वज्रं ध्यायेद्वज्रदं मुदा ॥ ४ ॥ मंत्राणामादिमं मंत्रं नंत्रं विद्वौघनियहे ॥
ये स्मरन्ति मर्दवेन तं जयन्ति जिनप्रनाः ॥ ५ ॥ इति श्रीजिनप्रनविरचितं मंत्रस्तवनं
समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीवर्द्धमानस्तवनप्रारंभः ॥

श्रीवर्द्धमानः मुखचूडयेऽस्तु यगप्रतापैरजिवर्द्धमानः ॥ तिष्ठाधिकारकृति यम्य
तीर्थं विज्ञायतः संततमेव देवी ॥ १ ॥ जिनेऽ नेंडा अपि तावकीनां स्तोतुं गुणान्
शक्तिजुपस्तथापि ॥ जन्तयेगिस्तान् कतिचिन्नवीमि नाहः स्वमात्रां विविनक्ति वीर
॥ २ ॥ नयाध्वनां नाथ कृतकमत्यरश्नांतमेकांतहितोपदेशः ॥ करैरिवोन्नयुति
ना तमिध्वान्त्वया नतानां जवनीनिगति ॥ ३ ॥ प्रणीयतेऽस्मानुतररत्नचित्रः स
मं विमार्गस्त्रिदशागमेन ॥ कल्याणकर्मवलयं त्वदीयस्त्रिविष्टपान्यूनमनूनरुद्धि ॥ ४ ॥
जगतमीशं जजतोऽनुजातु ड. खान्यलं कानि च नापि तारपं ॥ पाणिस्थचिंतामणिमंग
लाज का निर्दिति पीडयितुं शशाक ॥ ५ ॥ सूर्यप्रना मोहतमं समूहव्यापादने मंशयव
विदात्री ॥ त्वदेशनावाग् जयति त्रिलोकीजोकस्य कर्णामृतवृष्टिद्वया ॥ ६ ॥ रिपून्
वेजित्यातरगानगाधवीर्येण सत्तुज्ञानरमां निवेद्य ॥ कर्यकार्पासिनि मुक्तिपुर्यां सा
शान्त्यमज्यानि मुग्धोत्करेण ॥ ७ ॥ निस्सेव पीयूषजुजा जनस्य मन्वाति मिथ्यात्व
वेगोर्मिपूरं ॥ त्वं प्रना नेत्रपुटैर्निपीता कृतस्थितिर्वर्ष्मणि नि. कलंके ॥ ८ ॥ वृत्ताष्ट
जयहरनाम ध्येयस्तदल्यवर्णाहितनामकेऽन्दि ॥ इयं स्तुतिर्वीरजिनस्य दृष्टा करोतु क
षाणमनुत्तरं व. ॥ ९ ॥ इति जिनप्रनसूरिकृत श्रीवर्द्धमानस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीपार्श्वस्तवनप्रारंभः ॥

पार्श्वं प्रभुं शश्वदकोपमानं दकोपमानं जववन्दिगानां ॥ आराधतां दत्तनिरतरा
निगतरायं पदमासुमीडे ॥ १ ॥ वीहे जगन्नेत्र महान् यत्र महा मय तवांद्भि

युग्म ॥ पुण्य स एवाऽवसरोऽमराली सरो मरालीन निपेवते यत् ॥ २ ॥ प्रणोमुप
 पूर्णसमस्तकाम समस्तकाम सरुदध्यधीश ॥ जवतमानस्य विमानमाया विमानमा
 या प्रजयो जवति ॥ ३ ॥ नयादयमुद्यज्मजगमाल मजगमालक्षितसर्वजाव ॥ केना
 म धीमद्भिरमानि शातं रमानिशात न वचस्त्वदीय ॥ ४ ॥ नित्य प्रमादेनविना शि
 ताम विनाशितामगजमगजाजा ॥ त्वन्नाम धन्य स्मरतीश सार रतीशसारागमृगेऽ
 नाद ॥ ५ ॥ जृत्योपि योत्राऽवृजिनप्रनावे जिनप्रनावैकरमस्त्वयि स्यात् ॥ सरुपवा
 ज्रीगजाश्वसेने गजाश्वसेनेश्वरतामुपति ॥ ६ ॥ जूयाद्भ्रमो नीजतमाऽलकाय तमाल
 कायप्रन तुन्यमेव ॥ जयारुदय कतमोऽवित्तान तमोवित्तानष्टिपुरोऽर्क एव ॥ ७ ॥
 त्वद्वत्तु हृत्येवगिरामवामे गिराम वामेय मयि प्रसीद ॥ जव्यान् स्तव पातु जिन प्रनोऽय
 निनप्रनो य विदधे यतीऽ ॥ ८ ॥ इति जिनप्रनसूरिचिरचितं श्रीपार्श्वनाथस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीपार्श्वनाथस्तवनप्रारम्भ ॥

श्रीपार्श्वपादानतनागराज प्रोत्सर्पदेन कफनागराज ॥ सता हृताऽस्तत्परिणामराग
 त्वां सन्तुम ह्येषेगुणाऽमराऽग ॥ १ ॥ ये मर्त्यदेवासुरमाननीय पश्यति ते श्रीन
 रमाननीय ॥ सयस्त्रिजोकीतिलकाऽमितानि सिष्यति तेषामिह कामितानि ॥ २ ॥
 एगोर्द्वयं पद्मदलानुसार नाशिश्रयत्ते कमलानुकाऽर ॥ कुतोऽन्यथा त्वन्नतिदीहितेषु स
 र्वेश्विषां प्रेम तदीहितेषु ॥ ३ ॥ अर्च्यार्हितं जयकदवकानां ह्येषप्रकर्षाद्वसदवकानां ॥
 सेवति ये त्वां विधिवत्जनते त्रिवाणसौर्य्य बुधवदन ते ॥ ४ ॥ रतेरहृत्पनायिका
 नि वंशु भ्रिषा ते सुगनायिकाणि ॥ नाहोनि चेत् परजावलीनमधित्यविस्तारि शु
 नायनीन ॥ ५ ॥ प्रनो तत्राऽस्तस्मरगजमाने नत्वांशुजानेन विराजमाने ॥ कर्मायु
 जे लक्ष्मिगृहे रमेनगार्धनीय स्तुमदे रसेन ॥ ६ ॥ आकाङ्क्षिता वटुविध जनतानि
 रामाऽष्टशमहोदयपुरी ध्रुवतानिगमा ॥ अप्यध्वरश्रुतितप सयनाद्वते न पुताऽऽ
 प्यते निन तव स्तवनाद्वतेन ॥ ७ ॥ इत्य फणीऽ सततश्रितपात्रो नाऽथ स्त्री या स्तव
 पदनि यस्तत्र पार्श्वनाथ ॥ तस्मै स्तुष्टुमलुनिनप्रनगाय नय्या लक्ष्मी विनर्ति सुमन स
 मवापनया ॥ ८ ॥ इति निनप्रनसूरिचिरचितं श्रीपार्श्वनाथस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीनदीश्वरकल्पप्रारम्भ ॥

आराध्य श्रीनिनापीनान् सुगधीनार्चितकमान् ॥ कर्षं नदीश्वर दीपग्याचहेवि
 श्वस्तवन ॥ १ ॥ अग्नि नदीश्वरांनाघ्राऽष्टमोदीपो युमनिन ॥ तत्परिद्वेषिणा न
 दीश्वरेणानोपिना पुन ॥ २ ॥ एतद्वज्रविष्यने लक्ष्मीतिभनुर्युता ॥ योत्रना

नां त्रिपष्टिश्च कोटयः कोटीशतं तथा ॥ ३ ॥ असौ विविधविन्यासोद्यानवान् देव
जोगन् ॥ जिनैऽपूजासंसक्तसुरसंपातसुंदरः ॥ ४ ॥ अस्य मध्यप्रदेशे तु क्रमात्
पूर्वादिकु च ॥ अंजनवर्णाश्चत्वारस्तिष्ठंत्यंजनपर्वताः ॥ ५ ॥ दशयोजनसहस्रा
तिरिक्तविस्तृतास्तले ॥ सहस्रयोजनाश्चार्धं कुड्मेरूतूयाश्च ते ॥ ६ ॥ तत्र प्राक्
देवरमणो नित्योद्योतश्च दक्षिणः ॥ स्वयंप्रज्ञः प्रतीच्यस्तु रमणीय उदक्स्थितः ॥ ७ ॥
अतयोजनायतानि तदर्थं विस्तृतानि च ॥ विसप्ततियोजनोच्चान्यर्हचैत्यानि तेषु च ॥
॥ ८ ॥ पृथक् द्वाराणि चत्वार्युच्चानि षोडश योजनीं ॥ प्रवेशे योजनान्यष्ट विस्ता
रेष्यष्ट तेषु तु ॥ ९ ॥ तानि देवासुरनागसुपर्णानां दिवाकसां ॥ समाश्रयादेव तेषां
नामनिर्विभूतानि च ॥ १० ॥ षोडशयोजनायामा स्तावन्मात्राश्च विस्तृता ॥ अष्ट
योजनकोत्सेथास्तन्मध्ये मणिपीठिकाः ॥ ११ ॥ सर्वरत्नमया देववन्दकाः पीठिकोप
रि ॥ पीठिकान्योऽधिकायामोदूयनाजस्तु तेषु च ॥ १२ ॥ रूपजा वर्द्धमाना च त
था चंशाननापि च ॥ वारिषेणाचेति नाम्ना पर्यकासनसंस्थिता ॥ १३ ॥ रत्नमयोपु
ता स्वस्वपरिवारेण हारिणा ॥ शाश्वताहंत्प्रतिमाः प्रत्येकमष्टोत्तरं शतं ॥ १४ ॥
६६ नागनूतकुंडनूत् प्रतिमे पृथक् पृथक् ॥ प्रतिमानां पृष्टतस्तु तत्रनूत् प्रतिमैकिका
॥ १५ ॥ तेषु यूपघटीवामयंटाष्टमंगलध्वजाः ॥ तत्रतोरणचंगेर्यः पटलान्यास्त
नानि च ॥ १६ ॥ षोडश पूर्णकलगादीन्यलंकरणानि च ॥ सुवर्णरुचिररजो बालु
कान्तत्र नूमयः ॥ १७ ॥ आयतनप्रमाणेन रुचिरा सुखमंडपा ॥ प्रेक्षार्थमंडपा
अद्वैतिका मणिपीठिका ॥ १८ ॥ रम्याश्च स्तूपप्रतिमाश्चैत्यवृक्षाश्च सुंदराः ॥ ९
ध्वजाः पुष्करिण्यो दिव्याः संति यथाक्रमं ॥ १९ ॥ प्रतिमाः षोडश चतुर्दशस्तु
पेषु सर्वतः ॥ शर्नं चतुर्विंशमेवं ताः साष्टशततद्युता ॥ २० ॥ प्रत्येकमंजनाङ्गीणां
ककुब्धु चतमृष्वपि ॥ गते लङ्हे योजनानां निर्मल्यस्वव्यारय ॥ २१ ॥ सहस्र
योजनो देवा विष्कंजे लङ्घयोजना ॥ पुष्करिण्यः संति तासां क्रमानामानि षो
डश ॥ २२ ॥ नदिपेणा चाप्यमोघा गोमूपाऽथ सुदर्शना ॥ तथा नंदोत्तरगन्दा सु
नदा नंदिवर्धना ॥ २३ ॥ नडा विशाला कुमुदा पुडरीकिणिका तथा ॥ विजया व
जपती च जयंती चापराजिता ॥ २४ ॥ प्रत्येकं योजनं पंच पंचशत्या परत्रच ॥ यो
जनानां पंचशतिं यावद्विस्तारजांजि तु ॥ २५ ॥ लङ्घयोजनदीर्घाणि मद्रो
यानानि तानि तु ॥ अशोकसप्तवदक चूत चपकतंडया ॥ २६ ॥ मध्ये पुं
ष्करिणीनां च स्फटिकाः पथ्यमूर्तयः ॥ लजामवोदूयानादिचिन्हा दयिसुन्दा
य ॥ २७ ॥ चतुःपष्टिसहस्राच्चाः सहस्रं चावगाहिन ॥ सहस्राणि दशा

धन्वाङ्गपरिष्ठाञ्च विस्तृता ॥ ३७ ॥ अतरे पुष्करिणीनां द्वौ द्वौ रतिकराचलो ॥ त
तो नवतिः त्रिंशदेते रतिकराचला ॥ ३८ ॥ शैलेषु दधिमुखेषु तथा रतिकरादि
षु ॥ तद्वाभ्यन्तर्हस्त्रैल्यानि सत्यजनगिरिष्विव ॥ ३९ ॥ चत्वारो द्वीपत्रिदिकु तथा
रतिकराचला ॥ दशयोजनसहस्रायामविष्कनगाजिन ॥ ४० ॥ योजनानां स
हस्रं तु यावद्भूयशो जिता ॥ सर्वरत्नमया दिव्या ऊर्ध्वार्थाकारधारिण ॥ ४१ ॥ त
त्र द्वयो रतिकराचलयोर्दक्षिणस्थयो ॥ शक्रस्थेशानस्थ पुनरुत्तरस्थितयो पृथक्
॥ ४२ ॥ अष्टानां महोदरीनां राजधान्योऽष्टदिकु ता ॥ लक्षावाधा लक्षमाना जिना
यतनचूयिता ॥ ४३ ॥ सुजाता सांमनसा चार्चिमाली च प्रनाकरा ॥ पद्मा शिवा तथा
शुच्यजने जूतावर्तिका ॥ ४४ ॥ गोसूपासुदर्शने अथ्यमलाप्सरसी तथा ॥ रोहिणी
नयमी चाथ रत्ना रत्नोच्चयापि च ॥ ४५ ॥ सर्वरत्नसचया च सुवसुर्वसुमित्रिका ॥ व
सुजागादि च यमुधरानदोत्तरे अपि ॥ ४६ ॥ नदोत्तरकुरुर्देवकुरु रुक्मा ततो
पि च ॥ रुमराजी रामरामा रक्षिता प्राक् रुमादभू ॥ ४७ ॥ सर्वैर्यस्तासु देवा कुर्व
ते सपरिवदा ॥ चैत्येष्वष्टादिका पुष्पतिथिषु श्रीमद्वर्हतां ॥ ४८ ॥ प्राच्येऽजन
गिरौ शक्र कुरुतेऽष्टादिकोत्सव ॥ प्रतिमानां शाश्वतीनां चतुर्दशरे जिनापाये ॥ ४९ ॥
तस्य चाद्भुतदिकृत्यमहागोपीवितर्दिषु ॥ स्फाटिकेषु दधिमुखपरितेषु चतुर्दशरे
॥ ५० ॥ चैत्येष्वष्टादिकप्रतिमानां शाश्वतीनां यथाविधि ॥ चत्वार शक्रदिग्पाला कुर्वते
ष्टादिकोत्सव ॥ ५१ ॥ ईशानेऽस्त्वोत्तराहेऽजनाई विदधाति तं ॥ तत्प्रोक्तपाजास्तद्वी
दध्याम्यादिषु कुरुते ॥ ५२ ॥ चमरेऽो दाक्षिणात्येऽजनाड्युत्सव सृजेत् ॥ तद्वाप्यत
दधिमुखेष्वस्य दिग्पतय पुन ॥ ५३ ॥ पश्चिमेऽजनशैलेषु वर्त्तन्ते कुरुते मह ॥ तदि
ग्पालागु तद्वाप्यतर्जादधिमुखादिषु ॥ ५४ ॥ वर्षदीपदिनारब्धानुपवासान् कुरु
तिथ्या ॥ कुर्वन्नदीश्वरगोपास्यं श्रायमीं त्रियमाश्रयेत् ॥ ५५ ॥ जस्य चैत्यानि यदा
स्मृतस्तोत्रमृतापठनात् ॥ नदीश्वरमुपासीनोऽनुपवाहस्तरेत्तरां ॥ ५६ ॥ प्राय पू
यांचापे प्रथितरेवायमाचितं श्लोकं ॥ श्रीनदीश्वरकटपो जित्विति श्रीजिन
प्रनाचार्य ॥ ५७ ॥ इति श्रीजिनप्रनाचार्यनिरचितनदीश्वरकटप समाप्त ॥

॥ अथ श्रीशारदास्तवनप्रारम्भः ॥

वाग्देवते नमिता स्वशक्तिज्ञापविज्ञामितप्रिया मे ॥ बोध विबुध नयती
स्थिता कृपापरिज्ञामितप्रिया मे ॥ १ ॥ अरुप्ररीणा कजहमपत्रा सरस्वती नगदपोहता ॥ २ ॥ ग्राह्यी विजे

पीष्ट विनिष्कृष्टप्रजावदाता धनर्गाजितस्य ॥ स्वरेण जंत्री कुतुना स्वकीयप्रजा
वदाता धनर्गाजितस्य ॥ ३ ॥ मुक्ताङ्गमालालसद्वीपयौगाऽनिगुज्ज्वला जाति करे त्व
दीये ॥ मुक्ताङ्गमाला लम्बद्वीपयौगा यां प्रेक्ष्य नेजे मुनयोपि हर्ष ॥ ४ ॥ ज्ञानं
प्रदानु प्रवणा समातिशया लुनाना नवपातकानि ॥ त्वं नेमुपां नारति पुंडरीक
श्यालुनानानवपातकानि ॥ ५ ॥ प्रादप्रजावा समपुस्तके न थाता सि येनां वि विरा
जिह्मता ॥ प्रादप्रजावा समपुस्तकेन विद्या मुधापूरमदूरदुःखा ॥ ६ ॥ तुभ्यं प्र
णाम. क्रियते नयेन मरालयेन प्रमदेन मातः ॥ कीर्तिप्रतापां सुवि तस्य नम्रमरालयेन
प्रमदेन मानः ॥ ७ ॥ म्च्यागविद्वद्भ्रमदं करोति वेले यदीयोचति तेऽन्हियुग्मं ॥ रु
च्याग्निं द्भ्रमदं करोति स स्वस्य गोष्ठी विष्टुपां प्रविश्य ॥ ८ ॥ पादप्रसादात्तव रू
पमपतु लेखानिरामोदितमानवेश ॥ जवेन्नरः सूक्तिनिर्व्व चित्रोलेखानिरासीदि
तमानवेशः ॥ ९ ॥ मितान्शुकां ते नयनानिरामां भूर्ति समाराध्य जवेन्मनुष्यः ॥
मितान्शुकांते नयनानिरामांधकारसूर्यः क्षितिपावतसः ॥ १० ॥ येन स्थित त्वामनु
गर्वतीर्थ्यसनाजिता मानतमस्तकेन ॥ दुर्वादिनां निर्दलित नरेऽस्तनाजितामानत
मस्तकेन ॥ ११ ॥ सर्वज्ञ वक्रवरतामरसांकलीनामाली प्रती प्रणयमंथरया दृशै
व ॥ सर्वज्ञवक्रवरतामरसांकलीना प्रीणानु विश्रुतयशाः श्रुतदेवता नः ॥ १२ ॥
कमस्तुतिनिर्व्विडनकिजमत्वष्टकैर्गुणैर्गिरामिति गिरामधिदेवता सा ॥ वालोऽनुकप्य इ
ति रोपयतु प्रसादस्मेरां दृशं मयि जिनप्रजस्रविर्ण्यां ॥ १३ ॥ इति श्रीजिनप्रजसूरि
कृतश्रीगारदास्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीजिनसिंहसूरिस्तवनप्रारंभः ॥

प्रभुः प्रदद्यान्मुनिपक्षिपंकेर्नागारिरागोपचिति सदानः ॥ समुद्रहन् श्रीजिनसिंह
सृग्निगारिरागोपचिति सदा न ॥ १ ॥ कव्याण गोत्रायितमोहरेणो चंमानिलेन
स्थिरतायुषेन ॥ कव्याणगोत्रायि तमोहरेणोन्नत्य त्वयैवार्हतशासनस्य ॥ २ ॥ स्वा
मिन् मनोन्वेति न ते मृगाक्षी मनोजवानां चतुरगमानां ॥ बोधेन कूर्ध्वर्न कुजं गजा
नां मनोजवानां च तुरगमानां ॥ ३ ॥ कंदर्पकांतारविजावसूनां प्राप्ते त्वयीशान्यमृ
पि तप श्रीः ॥ कंदर्पकांतारविजावसूनां निर्धिगुणानां सुवि यत्त्वमेव ॥ ४ ॥ ज
गज्जनानोजवने गुणौघवक्रारविदं जविना रुतोहं ॥ वदे त्वदीयं सकलोरुपस्य व
क्रारविदं जविनारुतोहं ॥ ५ ॥ सर्व कषायानलमेघवारिमोहाय सूक्तशृणु त विजेतु ॥ स
र्व कषायानलमेघवारिवृत्तं रमर श्रीजिनसिंहसूरेः ॥ ६ ॥ मुवे न कस्यास्तु धुरि स्थि

ता ते सरस्वती कृष्णशीकराणा ॥ माधुर्यशैत्याकृषिनी तरिर्नी सरस्वती कृष्णशीक
 राणां ॥ ७ ॥ सदोदिताबोधमपूरुषा अप्यानवितावागमृतं अवोन्त्यां ॥ सदोदिताबो
 धमपूरुषा अप्युपाशमस्तेन मुनीषु तेषां ॥ ८ ॥ ध्यामोह्वाणासुरदर्पमाथ पद्मावरो
 दीर्णतमोऽप्रितान ॥ त्वमेऽत्रि सन्मत्रजपानिराह पद्मावरो दीर्णतमोऽप्रितान ॥ ९ ॥
 योगेन धीमेचित माननीय श्रियस्तवोचे शशिरोपमान ॥ योगेनधीरोचित माननीय
 प्रख्यातमूर्खं तमुदाहराम ॥ १० ॥ स्मराद्युगाना हृदि मेगिमर्माग्निधामरेशास्त्र निधेहि
 तानि ॥ तत्वानि सूरीषु मदांहिजेदग्निधाऽमरेशाऽस्त्रनिधे हितानि ॥ ११ ॥ जिनप्र
 नाचार्यमजासमानावबोधमव्या कविमात्मशिष्य ॥ जिनप्रजा चार्यमजासमाना प्र
 नो स्फुरत्वम्य तत्र प्रसादात् ॥ १२ ॥ श्रीमङ्गिनेश्वरयतीश्वरपादपद्मगंगारज्जगकरणि
 जिनसिंहसूरी ॥ इत्यं स्तुतोस्तु यमकं शमकरवेङ्करानदकवलनकुल्लिगितो नतानां
 ॥ १३ ॥ इति श्रीजिनप्रनमूरिरुतयमकस्तवकितश्रीजिनसिंहसूरिस्तवन समाप्त ॥

॥ अथ श्रीपचनमस्कृतिस्तवनप्रारम्भः ॥

प्रतिष्ठितं तम पारे पारेवाग्यतिर्वज्र ॥ प्रपंच वेदस पंच नमस्कारमनिष्ठम्
 ॥ १ ॥ अहो पंचनमस्कार कोप्युदारो जगत्सु य ॥ सपदोऽष्टौ स्य धने वनेऽनता
 स्तुता सतां ॥ २ ॥ दत्तेऽनुकूलएगान्यो बुकिमात्रमपि प्रभु ॥ एष पंचनमस्कार प्रा
 तिजोष्येऽपि मुक्तिद ॥ ३ ॥ नमस्कारनरेऽस्य किमपि प्राजय स्तुम ॥ यदीयकृन्ततेना
 पि सिद्धयति विष कृणात् ॥ ४ ॥ सिद्धयोप्यणिमाद्यान्ता नमस्कारमपिष्ठिता ॥
 अष्टावष्टयकरान्मापि यदमो प्रणयेऽविशत् ॥ ५ ॥ शिर कादिप्रियाग्नीरे सांगवेशनि
 वेगिता ॥ नमस्कृतेनैरपदी कटरे उज्ज्वज ॥ ६ ॥ गर्भेतां श्रीनमस्कारान कार्मण
 किमनोषिव ॥ परमप्रयोगत पाशुपि सज्जनयेऽङ्गत् ॥ ७ ॥ नमस्कार नुम सिद्ध
 पत्न्यदस्पर्शपूतया ॥ पद्याश्रादितमरांग शातिमात्मादयेऽऽवरी ॥ ८ ॥ नववर्णां नम
 स्कृत्या रुनीं प्रतिपद जपन् ॥ विधने विप्रिधानिप्रिप्रायद्वनियद ॥ ९ ॥ कणिका
 दृष्टजादये हृत्पुङ्गवे निरेदय य ॥ व्यायेन्पचनमस्कार ममारं स तरेनरां ॥ १० ॥ अष्टौ
 कोष्टे पदेऽप्य वर्णानानिग्य तावत ॥ कृष्टयादावर्चयन् तस्यगेति सातेर्निशाततां
 ॥ ११ ॥ आद्याह्वाग्यदीष्टायेनिधेयं परमेष्ठिनां ॥ विदुरप्यामृत किन नाशयेद्विप्रि
 क्रिया ॥ १२ ॥ कराणुजीषु त्रिष्यम्यार्द्धदादीन् यानमानयन ॥ प्रपृक्षपत्रगव्यूहप्यपोहे
 वेननेपनि ॥ १३ ॥ गुरुन् पचक्रमात् ध्यायन् मुद्रया परमेष्ठिनां ॥ गृहप्रवृत्त मरितान्
 कर्मस्य विमोचयेत् ॥ १४ ॥ षोडशाह्रगान् अष्टापरम परमेष्ठिन ॥ प्राणीं प्रणि

नयं वचयते पंच नमस्कारस्य संस्मरन् ॥ १५ ॥ विद्युक्ताग्निनूपाजव्याजचौरारिमार्जितं
 दग्धीः ॥ लक्ष्म्यापेन पापेन मुक्तमार्हल्यमश्रुते ॥ १६ ॥ आराध्य विधिवत्पंच नमस्कारस्य
 कर्मप्रसादिनी ॥ मुक्तयर्थिनां च स्यादपैवाष्टकर्मनिपेदिनी ॥ १७ ॥ ऐहिकं फलमीप्सनामष्ट
 चारन्यापादानस्याखिलत्रियां ॥ स्मर्ता नमस्कृतेः स्वर्गिवर्गेण वरिवस्यते ॥ १८ ॥ विपदामनि
 चतुर्भानां पूर्वोणामपैवोपनिपत्परा ॥ आद्या सकलविद्यानां बीजानां प्रकृतिः
 पग ॥ १९ ॥ इयं पथ्योदनं पथ्यं परलोकाध्वयायिनां ॥ परमास्त्रं नृणां मोहराज
 बुधाय सज्जतां ॥ २० ॥ प्राणी प्राणप्रयाणस्य कृणो ध्यायन्नमस्क्रियां ॥ जनते सु
 गतिं नेकान् पाप्मनः कृतपूर्वपि ॥ २१ ॥ नमस्कृतिरूपाविज्ञैः श्रोत्रयोः प्राज्ञती
 कृतां ॥ स्वीकृत्य पुण्यसंध्यंचस्तिर्यचोपि ययुर्दिवं ॥ २२ ॥ त्रिदंदिनं निगृह्याऽस्य
 ष्टिना श्रेष्ठिनंदन ॥ नमस्कारस्य महताऽसाधय त्वर्णपूरुषं ॥ २३ ॥ त्रिदंदिनं निगृह्याऽस्य
 नमस्कार प्रविष्टायास्तमोगृहं ॥ घटन्यस्तो महासत्याः पन्नगः पुष्पमाव्यचूर्त् ॥ २४ ॥ स्मृत्वा पंच
 नमस्कारेण संवोध्य मातुलिगवनामरं ॥ प्राणत्राणं स्वपरयोर्व्यधत् आक्षुपुगवः ॥ २५ ॥
 २६ ॥ यद्वृतां दुंडिकः प्रापत् सुकुलं चंडपिंगलः ॥ इतस्तादृक् गुणस्फीति सुदर्श
 न सुदर्शने ॥ २७ ॥ एष माता पिता स्वामी गुरुर्नैत्रं निपक् सखा ॥ प्राणत्राणं
 गतिर्दीप शान्ति पुष्टिर्महम्महः ॥ २८ ॥ निधयः संनिधौ कामधेनुरप्यनुगामिका ॥
 ननुतो नृतकास्तस्य यस्य नैप हृदो हिरुक् ॥ २९ ॥ नास्येयत्तां प्रजावाणां क्रमवर्ति
 तया गिरा ॥ मितायुष्माच्च सर्वोपि न्यक्षेण जणितु क्लमः ॥ ३० ॥ सत्यायस्योचिनं
 सर्वशुतसार सनातनं ॥ परमेष्ठिमहामंत्रं जकितत्रमुपास्महे ॥ ३१ ॥ उर्ध्वयोजन
 लक्ष्मानविदितो विब्रल्लुवर्णात्मता नव्यानदनजऽशालमहिमा गोचिल्लूताधि
 नः ॥ अस्तु श्रीजिनगेहनास्वरुचिस्थानं जसन्निर्जर सोय वः परमेष्ठिपंचकनम
 कारः सुमेरुः श्रिये ॥ ३२ ॥ साम्रायावयवां जिनप्रजगुरुषां सत्रयामागियान शि
 पाविभ्रमं त मुंचल्यचिरेण विभ्रनिचयाः श्लिष्यति च श्रीनरा ॥ ३३ ॥ इति
 पंचनमस्कृतिस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीवीरस्तवनप्रारंभः ॥

वर्द्धमान परिपूरितनम्रकाम चामीकरप्रज जिनप्रजसुरिरंत ॥ गोमृश्यते त
 ज्ञानहर्षवर्षदीपात्सवस्तवजव यमकायदात ॥ १ ॥ श्रितात्मा कर्मजाः

स्य कृत्यपाठ पयोजये ॥ करी तान् प्रति विध्वंकृत्यपाठपयोजये ॥ २ ॥ क
 स्ते नानि न सद्योऽमिषुरारातिजङ्घणे ॥ रके च तुल्यचिन्ताय सिधुरारातिजङ्घणे
 ॥ ३ ॥ हित्वेज देह दग्धे त्वा शिवशकार्तिके प्रिद ॥ नान्यतीर्थ्या यत्र लुप्ता शिवशंका
 न्तिके प्रिद ॥ ४ ॥ रुद्रान्यपरर्णानामादान दीपाजिका सता ॥ कोटिं परां यत्र तेऽनू
 दानदो पाजिका सता ॥ ५ ॥ कुटुशा शुश्रुषे तेऽस्यदेशनागितदर्पका ॥ धन्यरेपेश वंरा
 ग्यदेशनागितदर्पका ॥ ६ ॥ त्वन्मुक्त्याऽसीतमो हतु तरसा दह पावनी ॥ पू पाषा
 पापपद्माऽऽपेतगमादहपाऽऽनी ॥ ७ ॥ त्वस्तेचाथा हपीकेजहस्तिपाऽलम्यहीनता ॥
 र्हेन नाम तदा राज्ञो हस्तिपालस्य हीनता ॥ ८ ॥ दधानाऽधोरगेपूक्तस्यातिरेकाविराज
 ता ॥ इदेषु जात त्वन्मोहो स्वातिरेका विराजता ॥ ९ ॥ त्वन्निर्माणेन करण ना
 गमशमरजयत् ॥ एनामि जगत् न ना नागसङ्गमरजयत् ॥ १० ॥ मूर्धगित
 स्यद्वियार्थममता विपपानत ॥ नाथोपचर्यां कुर्यास्त्व मम ताविपपानत ॥ ११ ॥
 तारय या पिबन्पुर्ष रमायाननसारस ॥ नृष्टिर्विदति सौम्य रमाया न न सारस
 ॥ १२ ॥ स्तूयासमन्त्रहमह जयत पृथिव्या सिद्धार्थनदनयशोनिमतं समम्या ॥
 सिद्धार्थनदनयशोनि मतं समम्या सर्वप्रिया जिन निज हृदि रोप्यता मे ॥ १३ ॥
 इति श्री निनप्रनमूरिपरिचितश्रीगीम्स्तान समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीआदिजिनादिस्तवनप्रारम्भ ॥

प्रणम्यादिजिन प्राणी मरुदेशगजायते ॥ हरणे पापरेणूना मरुदेशं ग जायते
 ॥ १ ॥ गर्भमदमन्त्रायमाननम्यप्रनारुण ॥ सादयेणाजितैर माननम्य प्रनारु
 ण ॥ २ ॥ मोहम्यानापनम्याण गनरेग मिता रये ॥ यस्मिं विष्य नमश्चक्रे ॥
 जये शमिनारये ॥ ३ ॥ मृतऽनिनदन मृतो गजसंखदेहत ॥ यत्पादान्ते नृणां
 नात्र गजसंखदेहत ॥ ४ ॥ इत्याना सुमते रीरुष्य सायसागदयान ॥
 ध्यापस्त्वा च म नीगम सायसागद यान्न ॥ ५ ॥ क पक्षप्रन शक्तीन्ते प्रनारु
 मिता हिता ॥ मय्यानुमति चक्षुर्प्रनारुमिता हिता ॥ ६ ॥ मोहगज सुपात्रे
 त्व नुनमायामनानुष ॥ जर्का तेऽत रोग्नु विहानुनमायामनानुष ॥ ७ ॥
 तत्र चक्षुर्नोत्पन्नमहमे नकुमेन ॥ न मेरागिह सादु महमेनहमेन ॥ ८ ॥
 मयि विघ्नननु चक्षुर्नानरुप्रनादया ॥ तन्यास्त्य सुविरे मरेनारनह प्रनो दया
 ॥ ९ ॥ शीतनाम् प्रियोशाशा गरिष्यमनामया ॥ त्वा प्रन्यान्मा र्तो नर्तगवि
 कृपमना मया ॥ १० ॥ त्वन्मने र्गमते श्रेयन् र्मनायतनेत्र या ॥ सा धीप्रिया
 मेऽन्म र्तनं कमनायननत्रया ॥ ११ ॥ रामुप्रन्य गरिज्ञास्त यदुसायथायान ॥

शरणं त्वत्कर्मो निश्चयं भूकरूप्ययोगतः ॥ १२ ॥ श्रेयसः शरणं नञ्य त्वं गच्छ
 रिमजंरुते ॥ नृदि देहि च ननयादिकृन्व गच्छविमजंरुते ॥ १३ ॥ य.ख्यातस्त्रि
 जगन्पार्थ सदानुतनयोऽनिशं ॥ दंत्वर्कवन्मोदमयीं सदानुतनयोनिशं ॥ १४ ॥
 त्वत्पादाङ्गेऽलिनो दपदि मजं पटतां पदं ॥ शांते मोहं जितं मन्ये दमजंपटतां
 पदं ॥ १५ ॥ मुश्रीकृषुं प्रतिप्रवृद्धा यमलार्जनं चंजना. ॥ यास्तावोऽङ्गरागरोपचम
 लार्जनचंजनाः ॥ १६ ॥ मोहं नमयां नूयम्य नतमामवनिर्वजं ॥ गौरत्वमर्हच्च
 कीऽनत मामय निर्वजं ॥ १७ ॥ शक्तिं जवाद्यंरुद्धं मतिमल्लीनदेहिन. ॥ पुण्य
 धानजने नतिर्मतिमल्लीन देहि नः ॥ १८ ॥ यस्या धिलासास्त्रेलोक्य पद्मानंदनजा
 नय. ॥ मा तु मुव्रत सा शक्या पद्मानंदनजा न व. ॥ १९ ॥ यत्र नांद्दिदयी ते वा न
 मे रुचिर्कोमला ॥ तत्र राजेप्यनीतानां नमेस्त्रिर्कोमला ॥ २० ॥ नेमे नमस्ते
 दोषहा रजन. प्रजविलवे ॥ कर्मानुरूपथायोऽत्ररजनप्रचविलवे ॥ २१ ॥ तापाग्ना
 जुहुवे पार्थ जवता पंचमायक ॥ अतोऽतस्त्वं जनो मोहनवतापं च सायक. ॥
 २२ ॥ नाऽलुच्यः कामर्माख्याय लोकनेतरणीयसा ॥ तेन वीर जगत्कर्मांलोकने त
 रणीयसे ॥ २३ ॥ तवार्हन् पंचकल्याणी दया लोकामदायिन ॥ पायास्त्रिजगते दत्तो
 दयालो कामदायिन. ॥ २४ ॥ त्रातुं जीववीया. संविदह्मा मानव तामिता. ॥ जिनं
 दाः पांतु कस्मा दह्मा मानवतामिताः ॥ २५ ॥ यदाराय्यति गीर्वाणव्रजाऽनयदशा
 मन ॥ तत प्रजा शरणं जक्ता व्रजाचयदशासनं ॥ २६ ॥ यस्या नेजगिरा जैन्या सुत
 गमयवासना ॥ हंत्वापद. मुसंयन्यासुतरा मयवासना ॥ २७ ॥ लक्ष्म्याकृष्टिकरं जिनं
 मनयं नडावलीमंदिर वटे तस्य गिर नतत्रमतमः सूर्यं धियां कारणं ॥ सार्वोचप्रथित
 प्रजावमखिलाग्निष्टायहानिप्रद दंजव्यालमृषिं वरेण्यसमयं रंगजुषं बोधितं ॥ २८ ॥
 इति श्रीयमकयुक्त आदिजिनादिस्तवनं संपूर्णम् ॥

॥ अथ श्रीपार्श्वप्रातिहार्यस्तवनप्रारंभः ॥

त्वां विनुत्य महिमध्रियामहं पन्नगांकमवर्षकोपिणं ॥ स्वां पुनामि किमपीनर
 क्तितापन्नगांकमवर्षकोपिण ॥ १ ॥ कोनुरज्यति देशनौफसि झगशोकतरुणा वि
 जामिते ॥ ग्नहेमस्त्रिजि. क्तितांलसझगशोकतरुणाविजामिते ॥ २ ॥ देहदीयिति
 तिरस्कृतो दयन्तारजा. सुमनस. सदानया ॥ देशना जुवि किरंति ते स्फुरत्तारजा.
 सुमनसः सदानया. ॥ ३ ॥ तादृशं श्रवणतस्तवोत्तमा कारकाय वरदेशनाध्वने ॥
 प्रस्थितः कऽय पाप्मनां निराकारकायवरदेशनाध्वने ॥ ४ ॥ नाकिनायकयुगेन सादर
 चामरं विपदजाग वीज्यसे ॥ त्वं न कर्नवसुखायमुक्तये चामरं विपदजाग वीज्यसे ॥ ५ ॥

रीक्षितुर्नयनयोर्निराकृता शसजासुरमणीपजावत ॥ श्रातनोति कृतसिंहविष्टर गत
 नासुर मणीपजावत ॥ ६ ॥ इष्टुरपंथति कीर्तिच्छ्रिता शतजावजयमर्ममोहद ॥
 दीप्यमानमनुमौञ्जि तावक शतजावजयमर्ममोहद ॥ ७ ॥ व्योनि गर्जि निनद पु
 रस्तामानवैरिमुदिरो महर्षिनि ॥ कैर्न कुञ्जिरव श्रुतस्तनी मानवैरिमुदि रोमहर्षि
 नि ॥ ८ ॥ अमुषीषु कुपथानि मौक्तिकन्यास ह्यरुचितानि चायितु ॥ त्रीणि ते
 चिन शितोन्नारण न्यासह्यरुचितानिचायितु ॥ ९ ॥ प्रातिहार्यमहिमाजयस्त
 श्रीजिनप्रन गिति स्तुतो मया ॥ पार्श्वकामितफलाय कटपता कटपपादप इये
 नेमुग ॥ १० ॥ इति जिनप्रनसूरुतश्रीपार्श्वप्रातिहार्यस्तवन् सपूर्णम् ॥

॥ अथ श्रीकल्याणपचकस्तवनप्रारम्भ ॥

निनिपजोकापित नूतज श्रिया नयन्मुद नैरयिकानपि कृण ॥ त्रिदोक्तलोकस्य
 गते प्रपचक जिनेष्ट कयाणरुपचक स्तुम ॥ १ ॥ निरेदित श्रीतिपरं पुगदरंभतुर्द
 न सप्रविचारितोदय ॥ महानिधानागम चास्वरुतां तनोतु गर्जायतरोत्सव शिव
 ॥ २ ॥ कुटुम्बमारीरुतसृत्तिसम्क्रिय सुपर्वसपादितमङ्कनकृण ॥ सृजतमुद्योतम
 पं जगप्रय जनुर्मह सस्तमहे जगद्गह ॥ ३ ॥ सुरोपनीति परिवत्सर धनैर्यथानिजा
 य पगितोर्वितार्थने ॥ चिनाधिपानां निखिजांगिरक्षिणे नमस्तपस्याप्रतिपत्तिपर्वणे
 ॥ ४ ॥ अमर्यनिर्निर्गतदेगनागनीकृतावृत कैवजयंनोज्ञ ॥ अमदनादीगपु
 गितांशर कगंतु जैन शुननाजन जन ॥ ५ ॥ पुरदरकदितसत्रमत्रमन्तुरापमानि
 गितमुन्निरुत्तन ॥ चिनम्य निराणदिन दिगतस्फुरत्तम मत्तमगर्भेणेऽस्तु न ॥ ६
 महर्षयो नूननरज्ञिष्यनाममुत्र कयाणरुपचकेऽर्हतां ॥ विना विवेकान् दग कर्मनू
 निषु स्मरति मागर्कतिथीन् मनातनान् ॥ ७ ॥ इत्याहृतचिनुनप्रनुमत्क पंचक
 याणरुत्तमत्तव ददि यो विनर्नि ॥ शम्भाणि न जिततगण्यपि मोदराज मौजाण्य
 चाण्यपुनि न प्रनरति तस्मिन् ॥ ८ ॥ इति श्रीकल्याणपचकस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ लक्षणप्रयोगमथश्रीवीरग्नयनप्रारम्भ ॥

निम्नीर्गनिम्नीर्गनराणं टैम्बकणैर्मास्त्रिणैरर्णराद ॥ सुपर्णमराहि दमे सु
 पर्णे श्रीर्णरर्ण विनुगामि री ॥ १ ॥ यस्याप्यनां प्राप्यत तारकीन कमायुज नाय
 नमस्करांते ॥ समारचरुप्रमणानिरम्य गणम्य त वृत्तरण ग्रणनि ॥ २ ॥ नृयेरि ने
 द्राग्नवर्दिनावे कचरुप्रम्युनिमपुनिर्वा ॥ प्रगनगिष्ट रदन त्वदीप मय्यामर
 ऽन्नाचपिहनि ॥ ३ ॥ दिगागि त्वप्रणनम्य मय्या पुरां प्रगनिने कृतीर्विना

स्तरेन कृतार्थतामेति कृती कृतीश ॥ न वाच्यता याति कदापि लोके यथा यथार्थस्तव
 काव्यकर्ता ॥ ३ ॥ त्वमेव चेन्नैतत्ति जागरूको जतोरसि श्रीजिनराजमह ॥ जयेन्न कि
 मस्त्रिजगन्महत्त प्रपात्यते किं नहि मोहमहत्त ॥ ४ ॥ त्वमेव देवस्त्रिविधेन येषा जगत्र
 यीर्यपदो हि पार्द ॥ धात्री परित्रीक्रियते किमत्रचित्र तदीर्येस्त्रिजगत्पवित्र ॥ ५ ॥
 उपायिगोणान्महत्तो लघुत्व लयोरपि प्राज्यगुरुत्वमेव ॥ आदर्शके देव यथा द्विपस्य प्रदी
 पदीनां तु तन्नुत म्यात् ॥ ६ ॥ कश्चिज्जुलाना हि लवोपि लोके यो दृश्यते सोपि विजो
 प्रचार ॥ अक्षरक्याणनिधेर्जिनेऽप्योपिना पक्षविता नवृक्ष ॥ ७ ॥ नात पर देव
 जदत्वमत प्रत्यक्षजहोपि नवान्नवृक्ष ॥ सर्वज्ञताप्यस्ति विजो न चान्या त्वमेव दे
 वां विदितो यदीह ॥ ८ ॥ विदति सर्वेष्वपरानधीशान् नतान्नतास्ते प्रवदति सर्वान् ॥
 जगद्भगन्नाथ यथास्थितं हि त्व वेत्तिहि त्वातु न वेत्ति चित्रं ॥ ९ ॥ बहि स्थितं
 वेत्ति परस्वरूप न सस्थितं देव तव स्वरूप ॥ चक्षुर्यथा पश्यति बाह्यरूप नचात्मरू
 प तु कदापि लोके ॥ १० ॥ सदात्मविद्वानविहीनधीर्न ज्ञायते नाथ विजो
 सारूप ॥ स्वगौरिषभान्प्रविजागसम्यग्निरीक्षणे कोपि न बाह्यहेतु ॥ ११ ॥ मध्य
 स्थनारोपि निन त्वयीह गुणकृते स्याज्जुलिनो नितान्तं ॥ यथाऽगुणप्रत्यय एषधाता
 यर्मप्यथो कोऽत्र विचारहतु ॥ १२ ॥ त्वज्जकिनावोप्ययथार्थे एव जयत्प्रणीतार्थे
 रिपर्ययेण ॥ रिरीयते सग्रेष्ठोपसर्गगणं वात्येऽग्नयथा हि ॥ १३ ॥ दो
 दपते य म्यमेव रागद्वेषादिनुटाकनर्त्ययेष्ट ॥ सन्तुपते सोपि हि देवयुध्या दहा
 मन्मामोदविजुनिनं तत् ॥ १४ ॥ अचिन्त्यमाहात्म्यनिशि प्रसन्न जगद्गुराण जगतोपि
 पुण्य ॥ त्वमेव देव प्रसिरेन्ति हि त्वा प्रसादतेऽन्येन किमु प्रदीप ॥ १५ ॥ स्मि
 म्निनाम्निनि रिरेरुपहा गगादिपद्वृद्धतिजयदहा ॥ ये श्रीजगन्नाथ जिनप्राम्ने
 त्वामेव देव निनमाश्रयति ॥ १६ ॥ इति श्रीवीनगगन्तान समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीचन्द्रप्रचन्मामिस्तनप्रारब्ध ॥

देवैर्ये स्तुते तुष्टे मांमनाजितरियद्व ॥ दद्याच्चन्द्रप्रन प्रीतिं सामानाजितरियद्व
 ॥ १ ॥ येषा पुत्रागिरि र्माननद्वन्मनानय ॥ ने जिना पातु यानयजनद्वत्त
 क्मनानय ॥ २ ॥ कृतीर्यिमायेन द्रुगमद जाटानिग्नन ॥ अरुन मेरुन मागप्रि
 मदन्नो दानिग्नन ॥ ३ ॥ पातु गीरां र्नागियापग्मा र्मनामना ॥ यनु प्रना वा ज
 नजेने परमा क्मनामना ॥ ४ ॥ इति श्रीचन्द्रप्रचन्मामिस्तन समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीरूपनदेवस्तवनप्रारंभः ॥
संस्कृतनापा.

निरवधिरुचिरज्ञानं दोषत्रयविजयिनं सतां ध्येयम् ॥ जगदवबोधनिबंधनमादि
जितेन नवीमि मुदा ॥ १ ॥ कस्तवमिति विपोजं वदितु परितो गुणान् गुस्तिनो
पि ॥ चुलुकैः प्रमिमासति वा कश्च जलं वरमनीरनिधे ॥ २ ॥ तदपि तन्नक्तिनर
प्रतरलितो वञ्चि तावकगुणाणुं ॥ चापलनुन्नो स्फुटमपि लपनू शिशुर्वा निरपवा
द ॥ ३ ॥ ज्ञानप्रदीपजमिव स्निग्धांजनमुपहित चरणलक्ष्म्या ॥ सद्धानद्वगंजि
ताय चिकुरचयस्ते स यो रुरुचे ॥ ४ ॥

प्राकृतनापा.

तमकसिण सप्पखयमोर मोरज्जादुते किलिम्मंति ॥ तुह सासणापिधं जे कुणं
ति विविहे तव किलेसो ॥ ७ ॥ तज्जिय कक्षाणसिरि, पिढे वकक्षाणसिरिविजासगि
ह ॥ तुह वदे वेहमहं विलसिरमोहं पि ह्यमोहं ॥ ६ ॥ युग्मं ॥ तुह सुहृन्नासयजा,
रविदलही मरट्फुसणोणं ॥ ज विजितु हिमरस्सी नियकती निवहसुहदेहिं ॥ ७ ॥
असइ तमजि नवनर सुतिरिं पहू सत्तंकोसो ॥ दुग्गं सुर इय धणपरि,हिदंनउ
परितेह्हा ॥ ७ ॥

मागधी नापा.

तुह शुस्तिदेवनाव, स्तं गदपञ्जरे गमयपथमचञ्जरे ॥ ते थिण कुमदलक्ष्मणय.शि
मेवादिस्टी पददि नवे ॥ ९ ॥ तमवय्यवय्यिदमिधं, आचिरिकिद बुम्भु मोस्सुजम
॥ काला चिट्ठामि हगे, हजिगनने पिस्किडं थञ्जरे ॥ १० ॥ केजीदनादगुणहं,
जिञ्जकगयस्टलायि किजणाद ॥ तुह अपुजजवत्तिजसं, वदामु दगे गजीनाद
॥ संयणियथञ्जकमले, ये पफ्फाजिदमहंदरुपकमले ॥ थिदपलमहिमगज्जे,
उ नव शं गदा कोदे ॥ ११ ॥

पंशाची नापा.

न गचिजानन, अतञ्ज गामञ्ज वुञ्ज तिसपञ्जं ॥ रंतुन द्वितपकं मे, वतनि
विनी पनय ॥ १३ ॥ नत्तिनगतो दूरे चिट्ठति यो तुह गमिद्यतेनेन ॥ कलटजरे
या विद्विनमिनानो न मो नोति ॥ १४ ॥ गुग्गानियेति तेरे अगुग्गुग्गुत्त
येवा॥ कीर्तितो येन गती मकथं गयते सुकतधीर्ज ॥ १५ ॥ गुग्गुत्त
॥ तुमं मिमज्जया ॥ गिजमिर पमतथीजन, पफ्फाजिदमहंदरुपकमले ॥

चूलिका पैशाची

राठ मिनेद्रफजिता तुह रतन सेवते लमा अन्तरा॥हानून फकुरकुन पोम सक
लरूपि च रिषु ॥ १७ ॥ चलयजमदलपटिमा चिकुराली शोफते तवसयुके ॥ चज
नमिगिनितसयेनू चरनायज तच्च नर तुवा ॥ १८ ॥ तुष्टसकिजितटे फुज,ति मगख
नाजिव मचुरुचजाची ॥ गतरुचरुपोजतजरुचि,फासुर सोतामिनीतामा ॥ १९ ॥ नि
मरुसुमफानाजिज चनपरिहिन सखनीरवाहखटा ॥ पथस फुगि सवकला नयनी
ती नसिया तुमए ॥ २० ॥

शौरसेनी

कुमद मरुयनिदाण ताड्य नरमाणगिळ्हे जगय ॥ चिदागिदाय नप्ये, य जो
दि यागाननाय इमा ॥ २१ ॥ कहुय अल हरिपदयि कहुय अल वा महत्त रित
पसुते ॥ मज्ज लक्ष्य अपुरवपद पणइजण पागिदृण सज्ज ॥ २२ ॥ दवाड रि
गगमिदो पय्यनं षोण वत्तगळेण ॥ नगरि तुह जत्तिपयि माजिणराय फुरड हि
दपग्गि ॥ २३ ॥ पुग्गम ॥ हीमाणहे जगादो चक्रिदोह अम्महे यद्विचयो ॥ ए ता
पथ तापथ म सग्गेयग सामिआ तनो ॥ २४ ॥

॥ समसस्कृतम् ॥

हममगेन्द्रनाम कनिमनस्मनानिमयद्रिमनाम ॥ नरनयपूणिमहावर्ग ना
नेय नरतमजिउद ॥ २५ ॥ तय चरणोनयज्जाह्म पाज्जीगेरापरायणादेय ॥ रिद
नि नगनिगणा वरनिडिग्गमामग्गनय ॥ २६ ॥ महिमयय तमसमहिम, रिमज वग्धी
मगेन्द्रहिमन ॥ ममयदयाग्गसुग्गम चरण संये तयासुग्गम ॥ २७ ॥ तय नामधेय
रितायग्गमा वृरि नगरनी रने ॥ मग्गग्गिग्गमग्गन, दरमाजिगकेनिरस ॥ २८ ॥

॥ अपभ्रंशजापा ॥

नर रेह्म अविमामनि त्रिदुवगरनि लययिहि ॥ निरुपयिचयजमृणे डुग सुहहन
अग्गिनिहि ॥ २९ ॥ ढुड मिच्छि विमद्वनहि, यागहृदिय जणररहार ॥ पइ कायत्रि
सुगिपहं सुग्गमग्गिग्गग्गणययार ॥ ३० ॥ तास मदानरजनहिज, निनर निरडड
हुहुग्गि ॥ जाम्बन पामिय नुय प हूमाग्गनारज्जडि ॥ ३१ ॥ सुग्गु कर्हं निहु ता
सुय इ कहन सुमननवन्धु ॥ दिरिदिरि जीगज्जुन कर दि पइ वुत्त वत्तिणधम्म
॥ ३२ ॥ अग्गेहि कुनिन्दियय वपणू अग्गय्यग्गग्गग्गिग्गान नग्गिक्कपणिय त, इ जिग्गे
अग्गग्गेहि सुग्गि ॥ ३३ ॥ इकामि तेहा नार रिग्गु तुहुपणमिय तुग्ग पाय ॥ नुजि ड

हि ता सुगन्धं करिणिषु पुरस्त्रियाया ॥३४॥ मञ्ज कर्हन्तिदु जावरि, उ दृढवड तण उद
वड ॥ मामिय मष्टलतं उ, तु दुनदु चंप५ पग्चळू ॥ ३५॥ जुतिवि किरिय नाणहरि, घ
यंमण मनमुद्धिजगि ॥ कुकुनपहुवड निवनय, रि तुह सासणरहिलगि ॥३६॥ परि
कवि नुद तणु नूटहि, कंचणकांति खन्न ॥ वियसहि महणयणुल्लम, तामइ नवडह
निन्न ॥ ३७ ॥

उत्तरपद्यम्यायन्द्दो संस्कृतं १ समसंस्कृतं ७ प्राकृतं ३ द्वितीये पेशाची
चुलिका पेशाचिके ॥ तार्तायिके मागधीशौरसेन्यो ॥ तुर्ये अपधंशः ॥

नापालीह्यमंदयामयमलं जासं धरंत परं राकालि पवलोतपं अखचयासत्तं क
मालाचिन ॥ धीजं लोअमहं ददावहकलं ठिन्नाहमायालदं नाथा नीशुदरेसि वडं
पई साणंड सीसुलइ ॥ ३७ ॥

॥ कविनामगर्जचक्रं ॥

न प्राप्तां रुचिगुड्योगरनसोन्मीजत्प्रतोपान्वित गस्तः सांष्टवनग्रमोहरवनः कंक
जहस्तविवि ॥ रुच्या नास्करतिग्मसिद्धिरमणीसंकृतनावः पर रंता ज्ञानरमांशमास्त
रूपमं तन्या, सुविद्यां चिर ॥ ३९ ॥ जगति विदितवान् यस्त्वत्कमाद्वास्वरूपं तव शु
चिपदजावं संस्तवादध्यवम्य ॥ रुचयति निजकंठालंक्रियां स्तोत्रमेतद्भवति नवकरीणा
निहंतोनीष्टलक्ष्मी ॥ ४० ॥ इति श्रीजिनप्रज्ञसूरिविरचित अष्टनापात्मकं श्रीरूपन
दवस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीमद्वावीरस्तवनं ॥

चित्रः स्तोप्ये जिनं वीरं चित्ररुचरितं मुदा ॥

प्रतिलोमानुलोमाद्यैः खड्गाद्यैश्चातिचारुजिः ॥ १ ॥

॥ प्रतिलोमानुलोमपाद ॥

वदे ऽमंददमं देवं यशमाय यमाशयः ॥ नायेनायधनायेना पाकृता ममता रुपा २

॥ अनुलोमप्रतिलोम ॥

दासतां तव जागारा नचेयाय मतामस ॥ समतामययाचेनरागाजावततां सदा ॥३॥

॥ अर्धप्रतिलोमानुलोम ॥

वरदानवरादित्व त्वदिरावनदारव ॥ याज्यदेव नयान्यास तन्याय नवदेज्यया ॥४॥

॥ अर्धभ्रम ॥

श्रीद वीर विरेजत्वं दमिताद् गताशुन ॥ वीताहमारजितारे रद्द मां सदरगवि ७

॥ मुरजवध ॥

गीतारजतारक्षणे धीगता स्थिरतारसा ॥ सारतारश्रुतावध्या सुरता जन तावकी ॥

॥ गोमूत्रिका ॥

ये पश्यन्ति तवेहाम्यारविदं न किञ्चिदुरा ॥ न पतन्ति जवे शस्यास्ते त्रिदो जगवन्मरा ॥ ७ ॥

॥ सर्वतोन्नद ॥

नमामररसामान मारितारुक्ष्तारिमा ॥ साता म या यामतासा रक्ष्याममयाहर ॥

॥ रथपद ॥

तिर्यङ्गनरसुराकीर्णां नामते ननते सना ॥

एवमाहास्यात् स्ताध्वं याश्रिता ततता श्रिया ॥ ९ ॥

॥ द्व्यक्षरपाद ॥

रंगारंगोरुगीर्गंगा गौरीगुरुरोगरु ॥ गोरंगा गाररोगारिरैरिरोरैरुं गिरि ॥ १० ॥

॥ एकाक्षरपाद ॥

लानना नोनानि ननततानितानते ॥ ममाममामममुमा ननानेनोनानाना ॥ ११ ॥

॥ एकाक्षर श्लोक ॥

कारकि कारककार केकाकोरुकरि ॥

करकाकुरकारि कुरु रकारकारि ॥ १२ ॥

॥ अमयोग ॥

मस्तुर्मा तपस्तारि चाम्स्तोर ॥

कुन सुस्तदीनाना सुनन तपशामन ॥ १३ ॥ युग्म ॥

॥ वान्या रङ्गमदानितक ॥

मार्गणि दुष्टवन्धाया व्यापमानिच्छुक्ति ॥ कामयेनुर्नयिदी वधोत्थामन
जनना ॥ १४ ॥ सार म्यादादमृदायावधिपदी जयतांऽजसा ॥ सा मेऽस्तु हृदि का
तेरा निधेन गहितेन सा ॥ १५ ॥

॥ मुमलं ॥

श्रीनिवायकृतव्यामदिराक्षर निगजन ॥

कृतेनाना मर्त तीर्थकर तपश्रिता ॥ १६ ॥

॥ त्रिशूलं ॥

लुका या त्वयि नव्याली धन्या धत्तेस्म चेत्तसा ॥
सामता तामसाकाममकारंगसागरं ॥ १७ ॥

॥ हलं ॥

त्रिशलाकृष्टिपाथोजराजहंस जगदिजो ॥
नोगास्तृणमिव त्यक्तास्त्वयामुक्ति दिदृक्ष्या ॥ १८ ॥

॥ धनु ॥

सुरासुर नमस्तुभ्यं नमम्यति जिनोत्तम ॥
मनःप्रसादसंदर्भदजिता शुभवासना ॥ १९ ॥

॥ शर ॥

कथं कर्तुं जनो मोहव्यपोहमहहृम. ॥
मनसा सादरं यस्त्वं न स्तौति तिमिरापदं ॥ २० ॥

॥ शक्ति ॥

वाव्यो मरुशिरःकंपतंपत्प्रथितविक्रम ॥
मनोजानोकहव्याल मम स्वामी जवाजवं ॥ २१ ॥

॥ अष्ट दलकमलं ॥

मानितार्यक्रमामार रमामाकंड माधवः ॥
वधमार्गे ममाकात सकामाधीः प्रतानि मा ॥ २२ ॥

॥ षोडशदल कमलं ॥

वनप्या न धनस्वान ध्यानमौन कनकन ॥
ज्ञानस्थान जिनश्रीनयनमेनस्खनःस्व न ॥ २३ ॥

॥ स्तुत्यनामगर्भ बीजपूरं ॥

जय हेमवपुःश्रीक जगन्मोहापहारक ॥
जराहिवीन सिंहांक जन्मनीरधि नाविक ॥ २४ ॥

॥ द्वा ॥

तुभ्यं नमोस्तुजनयस्थितिकाय नीतिवन्ध्यासुपावक सुरस्तुत वीर नेतः ॥
विद्याल ताविपुत्रमंडपहेमरूप कल्याणवीररपदह नतेदमीन ॥ २५ ॥

॥ कविकाव्यनामाक चक्र ॥

जग्राह्यपथो जिनेश्वरवरो जग्राजमित्र क्रियादिष्टं तत्त्वविगानदोषरहितं सूक्तं
श्रमस्तर्पण जन्माचित्यसुखप्रदं सुरचितारिष्टहृयो व सदा दाता शोचनवादिधी क
जनद यामेकैषा सविदा ॥ २६ ॥

॥ चामरबध ॥

श्रीमद्वाम समग्रिग्रह मया चित्रस्तरेनामुना नूतस्त्व पुरुहूतपूजित विनो सद्य
प्रगृयेमि ॥ ख्यातज्ञातकुमारतमं सकलत्रैलोक्यस्मृतातर स्फारकूरतरज्वरस्मरन
र मग्दग्द्वारगत ॥ २७ ॥ इति श्रीमहावीरस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीजीरापक्षिपार्श्वस्तवन ॥

जीर्वापक्षिपार्श्वस्तवनं दत्तं परमहं स्तुते जिन ॥ यम्य नाम जगतो यशकरं
शरं जपति मयप्रकृतं ॥ १ ॥ नाथ तत्राय मुखेदुदर्शन दर्शनं च नयनामृतं
गुणे ॥ येन मेघुगितापरागिणा दारिणा दासति पुष्पगारिधि ॥ २ ॥ विश्वविस्तृत
महाप्रनाथ ते जायतेन इन्द्र मातिनो युगे ॥ उज्जते दिनकरे हि नासुरे नासुरेश्वरपुर
म्य हि जनेन ॥ ३ ॥ अयुदम्य जयता व्यनारि या चारियात्रिकजनेप्यनीतिद ॥
पश्यतोहरनृतापि सारता सारमाधुनिचिता जयचरा ॥ ४ ॥ ग्राममात्रमपिजीरप
त्रिरा परिमाननगद्गोदरीय या ॥ त्वत्पदस्थितियत्नेन साधुना साधुनायकपुत्रीयना
रते ॥ ५ ॥ त्वां नमत्यगिर्याहंताय तारकणसुर्म प्रपूज्य य ॥ प्राप्य चिन्म
यमनेनय पद सपदं स समुपनि शायता ॥ ६ ॥ त्वत्पुत्र प्रकुम्भे प्रजायता जायता
जिन निधाय या हृदि ॥ निधिनं मलनने न दुर्गती दुर्गतीर्णजयमागर प्रनो ॥ ७ ॥
यो दधानि हृदि तेऽन्धिराज पश्य मायय कगेति स ॥ तत्रयेपि न जयति पा
र्श्वेन पार्श्वेनप्यनु जगद्भयत्रमा ॥ ८ ॥ त्वत्स्मृतेऽपि जना निगमया रामया शरमया
निगमया ॥ यागितृण जयति जृविता जृविता स्मि सुशयनाइय ॥ ९ ॥ त्वत्प्रण
जिनानतादय मादय दयति जानुनायनि ॥ यत्र यानि ननु जानुनायना जानयाद
य नमस्तु तत्र हि ॥ १० ॥ अन्तर्गगिषयाऽप्यापय पापगशिद्ध पीमयि मा ॥
सत्यदि त्वदि रिता स्थानये धानयेन शृण्णागनं तन ॥ ११ ॥ त्वन्मय जगति
दस्य मानम मानयमनतस्य दुर्गता ॥ त्वन्मगनजयय करणयो रेणरा जिन ज
इति त्वत्स्मृत् ॥ १२ ॥ दयतायिमपि श्रुतेयता देव तारदिह योत्रिप्रदा ॥ या
दयत तव धामनामन नाम अनुमनमि प्रदीप्यति ॥ १३ ॥ ज्ञानिन जगदिन निगन

नमः त्रिजगतः पुरातनं ॥ त्वां भगमि सकजं च निष्कजं निष्कजं कमचलं महाव
जं ॥ ११ ॥ इति यः प्रयत्नः स्वीति मनन श्रीजीगपल्लीपुरीवातं पार्थ्वजिनप्रभुं प्रकटित
श्रेष्ठप्रतापोदय ॥ सांख्यं नृजगं नविलुग्निकं धर्मार्थकामामृतश्रीजिः श्रीनिरिव
नय गुणगणाभिलिष्टाजिगभिलिष्यते ॥ १० ॥ इति श्रीजीगपल्लीपार्थ्वस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीफलवर्द्धिजिनपार्थ्वस्तवनं ॥

मणलाटिवादिजज्जग, समुद्रमंदरगणचटपवमाणं ॥ फलवर्द्धिपातनाहं संघुणि
मो फणय इच्छज ॥ १ ॥ विदुयानं विदुयानं, विदुयातं पत्तमनिधुणंति तुमं ॥ अम
णया अमयग्या, अमयग्या पुनइवमययणं ॥ २ ॥ समणायं समणायं, समणा
ग जेविंते फुरइ नत्ती ॥ विणयाणं विणयाणं, विणयाणं दणजयाहि मुदे ॥ ३ ॥ अ
दिग्गा अदिग्गा, अदिग्गा विणियमंनि कयपूया ॥ सवाही सवाही, सवाहीणा
नुद य नत्ता ॥ ४ ॥ गयवादा गयवादा, गयवादा अरुहियापइपसत्ते ॥ परमहिया
परमहिया, परमहिया सह न दुंति नरा ॥ ५ ॥ सववणा सववणा, सववणामयारि
कववति जणा ॥ सुहयगया सुहयगया, सुहयगया तुह पसाएण ॥ ६ ॥ कणयाउ
कणयाउ, कणयाउ गत्तमी तुमं जवणं ॥ नदवथो नदवथो, नदवथो रिद्धितिरिया
पा ॥ ७ ॥ नाएणं नाएणं, नाएणं चियति लोहसुहउनि ॥ नयरई नयरई, नयरा
ई सुगुणपांगणं ॥ ८ ॥ फजवदी फलवदी, फजवदी दाइणा तुमे विहिया ॥ सन्न
यरी सन्नयरी, सन्नयरीणंतयाइजया ॥ ९ ॥ समणाली समणाली, समणाली णं
नदागमे धन्ना ॥ चरणया चरणया, चरणया नाइचत्तिरी ॥ १० ॥ निदप्पहस्त
निद, प्पहस्त, निदप्पहस्त मोहदत्ते ॥ रयणायर रयणायर, रयणायर गुहिर नुज
नमो ॥ ११ ॥ इत्यं धुउंनि सिरिपास जगन्निवात सिंगारहारफलवर्द्धिपुरीतिरीए ॥
बुद्धीपाकयजिणप्पहसूस्वाणी धूयच्चमे वियर अंतरारोगमुखं ॥ १२ ॥

॥ इति श्रीफलवर्द्धिपार्थ्वनाथस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीचंडप्रजस्वामिस्तवनं ॥

॥ संस्कृत ॥

नमो महर्षे ननरं इतनूज जगद्धनलोचनं जगतरोज ॥ अरजवत्सोमसमद्युतिकाय
दयामय नुज्यमनंतमुखाय ॥ १ ॥ सुखीकृतमादरसेवकजह् विनिर्जितधुर्जपनाव
विपक्व ॥ सुगसुगवृंदनमस्कृत नंद महोदय कल्पमहीरुहकंद ॥ २ ॥

॥ प्राकृतं ॥

जय निरमिय तिहुयणजंतु जंति जय मोहमहीरुहदलनदंति ॥ जयकुंदक

जियसमदतर्पति जयजय चदप्पहवदकति ॥ ३ ॥ जय पणयपाणिगणकप्पह
रु जय जगद्विय अपयमकसयपरु ॥ जय निम्मलकेवलनाणगेह, जयजयजिलि
द अप्पहिमदेह ॥ ३ ॥

॥ शौरसेनी ॥

रिगदडुहहेडु मोहारिकेदूदय दजिदगुरुडुरिदमथ विहिदकुमदरकप ॥
नायत नमदिजोसदटनदवत्सजजहदिनिच्चदि गति सोदद निम्मज ॥ ५ ॥

॥ मागधी ॥

असुजसुजसिसजनजनाय सेरिवपदे नमिल जय जतुतुदि दिन्नसिवपुलपदे ॥
चानपुननिजद ससाजिसजसीजुवे, देहि महसामित्तसालि सासदपदे ॥ ६ ॥

॥ पेशाचिक ॥

तजितापिजतोसतया सतन मदनानलनीजमनानगुण ॥
नजिनारुणपाततलानमते जिननो इयतं सशिव लजते ॥ ७ ॥

॥ चूजिका पेशाचिक ॥

एजनानिरुनातुजतप्पहज चजनीरुज चानुपशप्पसल ॥
लजनाचनकीतकुनजुचिज चिनलायमहसमलामिचिजं ॥ ८ ॥

॥ अपधश ॥

सामयसुम्भ निद्राणुनादनदिछो जेदि तथ पुनविहूणचजाणु निफलजम्भु तिदं
नरपसुह ॥ ९ ॥ निम्मज तुह मुदचडजे पट्टपिग्गुड पसरसित इयनिरुयमथाणड ति
ह मुनिसामी रिप्पुरड ॥ १० ॥

॥ द्वय समसस्कृत ॥

हाहिहारहाराममुदमुदग्देहानय केरजम्भजाकेनिलय मज्जनगुणगणमय ॥
रुमनारुणकरचरणचरणनरग्गणरज वजमिहिरमणिसगमरिलासजालसमनम
यदन ॥ ११ ॥ नरनरदवजजगद्विमज्जमगज्जुनमदिर वामरामरुकिनेहरण
हरियग्गुणपुण ॥ मदरगिरीगुम्माग्गुणनरुननूम्भदृजर देहिमहादयमेर देर म
म केरनिकुनर ॥ १२ ॥ इति जगदनिमदन जनरदि चदन चप्पन जिनचडर ॥
पदनायानिपुन मम मगमपुनमिहिसुग्गानि विनो रितर ॥ १३ ॥

इति श्रीनिप्रनमृग्गिस्तचप्पनमामिमन पद्मनाथस्तवन मण्डणम् ॥

॥ अथ श्रीवर्द्धमाननिर्वाणकल्याणकस्तवनप्रारंभः ॥

श्रीतिक्षार्थनरेशवंशकमलाङ्गारचूमामणैर्नव्यानां डुरपोहमोहतिमिरप्रोक्तासने
 ऽहर्मणेः ॥ कुर्वे किंचन कांचनोज्वलरुचेर्निर्वाणकल्याणकस्तोत्रं गोत्रनिदर्वनीयचर
 णानोजस्य वीरप्रज्ञोः ॥ १ ॥ प्राप्य देव शरदाद्विसप्तति शीतगौ पवनदेवतर्द्धगे ॥
 तामुपायत रसेन कार्तिकाऽमावसीनिशि शिवश्रियं नवान् ॥ २ ॥ हस्तिपालकनृ
 पालपाजिता पूर्ण पूरयतु मन्मनःशुचा ॥ यत्र दर्शेऽव चंङ्मा नवानस्तमाप नवताप
 हा पुनः ॥ ३ ॥ कर्जदर्शेनिशि दर्शितर्द्धयस्तत्रपुर्यखिलवर्णजाः प्रजाः ॥ त्वन्महोदयमही
 तयाऽधुनाऽप्युत्सवं विदधतेऽनुवत्सरं ॥ ४ ॥ चैर्ध्वनिस्तव पपे श्रवःपुटैः पोडगप्रहरदे
 शनाविधौ ॥ तान्निवेद्य धुरि धन्यताजुपां रेखया न खलु सुप्यतेऽन्यतः ॥ ५ ॥ पुष्पाप
 फलपाकवर्णनामध्यमध्ययनपंक्तिपुक्कशतं ॥ व्याख्याः स्फुटमष्टपट्टकतिव्याकृतीश्च
 परिषदपुरस्तदा ॥ ६ ॥ जीवति त्वयि जिनैर्द्यूतिना त्वत्प्रणामविधिचंगनीरुणा ॥ नून
 मेप्यत न देव केवलज्ञानसंपदनुरागनागपि ॥ ७ ॥ यद्विधेयमुपदिश्य गीतम प्रपि
 नक्तिनृदपि त्वयाऽन्यतः ॥ रोगिणः कटुकजायुपानवक्ष्यायसेऽस्य चरुपे गुणाय तत्
 ॥ ८ ॥ त्वद्विद्वद्भवतरत्सुरावली या न देहमणिनूपणांशुजिः ॥ सा कुहूरजनि र
 क्षतामसा पूर्णिमानिग्रमुपाहसदध्रुवं ॥ ९ ॥ निर्हृते त्वयि विलोक्य विष्टपं ध्यातपूरपणि
 पूरितोदरं ॥ रोदयंत इव रोदसी प्रतिशुभ्रेण रूढः पुरदराः ॥ १० ॥ बन्द्वायुजलवैश्व
 रं सुरैस्तैलपणिकठतांगसंस्कृते ॥ नूतिमात्रमपि नूतिधाम ते ऽस्पृष्टान् वत न तान् र
 जोऽस्पृष्टत् ॥ ११ ॥ नक्तितो महितुमीशवासवास्तावकीनहनुसंग्रहं व्यधु ॥ नूनमहविज
 याय तावकानुग्रहेण हनुमत्वमिहव ॥ १२ ॥ कुग्रहा न तव जातु शासनं वीर वाधितुम
 लंनविलवः ॥ एककः स खलु जस्मकग्रहो वाधते नवदुपेक्षितस्तदा ॥ १३ ॥ जगमुपि त
 यि शिवं नराधिपास्तत्क्षणं गृहमणीनवोपयन् ॥ ये बलुः कुनयकाननपुद्गलत्वत्प्रनाप
 शिविनः कणा इव ॥ १४ ॥ यत्र कश्चन मुनिस्त्वया समं युक्ति मयस्तिर्गर्जनेन्य ॥
 इयमा समयजावलिगिनां व्यंजितेन गुरुनिर्व्यपेक्षिता ॥ १५ ॥ प्रस्थिते त्वयि
 विवाप तत्क्षणं संसृमूर्तुरधिष्ठिवि कुंथव ॥ कृद्जीववहुलामतः परं सृचपंतञ्च
 नाविनीं महीं ॥ १६ ॥ यत्र यत्र चरणौ त्वयाऽर्पिता तनयास्पदमगादनापतां ॥ ए
 कया पुनरपापया पुरापापयाऽजनि सुरोक्तिनामतः ॥ १७ ॥ यत्र मुक्तिमगमः शम
 दुमावाप पापतुहिनार्कतापतत् ॥ प्रीतिमीति तरकुंजजंजने नाग नागवक्त्रां वने
 तु नः ॥ १८ ॥ यः पठत्यशब्धीस्तव वीरस्तोत्रमेतद्वधान्तमेतः ॥ तत्रनावगिगुग

जि रयश्रीजाजि न प्रनवति प्रवलापि ॥ १९ ॥ इति श्रीवर्धमाननिर्वाणकव्याण
कस्तान समस्तम् ॥

॥ अथ श्रीअरिनाथस्तवनप्रारम्भ ॥

जय शरदशकलदशह्यवदन जय हतजगदसहनमदमदन ॥ जय नतशमगतश
मनजकदन जयजगवदरपरमपदसदन ॥ १ ॥ गतमजकमलसकजकरचरण
जननमरणजयनयनरहरण ॥ रघय चरणरसनशबलस्वन मनवमसनवमसरम
यचन ॥ २ ॥ नयचनरतदशशतनयन नयवनजटादजलजदलनयन ॥ फनद
कजकजपजयकरयजन नमदशमपहृशममनजजन ॥ ३ ॥ अमरफलदपदहर
पदकमज गजकरसरलसबलकरयमल ॥ जनयसनयमतनतजनसकज मतफ
लमपमजकजमलमकज ॥ ४ ॥ नयमयवचनपवनसमवमत परमतजनदपट
लमनसमत ॥ शमदमयमसमसरसमसमय जवपतनजजयमज मम शमय ॥ ५ ॥
धनसरनकजकजयनयन मदकलकरणकलनजयशरन ॥ शरणदचरणनरकदर
शमन सद्यमदयमफजयगजगमन ॥ ६ ॥ नतशतमखतमखलजनमदर ग
मपपरमपदमजयदमदर ॥ नयनवनयवननयदशमगम शकलनगजकजगनदन
यगम ॥ ७ ॥ तमचयमपनयतपमहृतपन परसमयजरजहरपदजपन ॥ समज
नदमनरुमनगजकरट दलनसबजतमहृतमदचरट ॥ ८ ॥ मदनयनगमगरण
रसरण गतरणनदयतरणरकरण ॥ परसहचरसमसरजगदयन समवतरण
रमदकमहनयन ॥ ९ ॥ सततमचरचरजगदयगमक मननजनकयनतरतमशम
क ॥ परपदनगरगमनरणरु मफलदशमसफलपयचणरु ॥ १० ॥ रसनर
लसदननसनमदमन जयनपयनचरनरयतसमर ॥ दलयवहलमजमरवरवशत
मतरतनरगतगतपरवशत ॥ ११ ॥ कपटशकटजलशयसमनचर जनमदयमय
समपरसमरु ॥ गदगजरणफणधरदकदहन धनहरमरकजदरहरमहन ॥ १२ ॥
समनमतमहपरमतकजम गणधरगणपरशमरसकलस ॥ जयनयदपदनवस्त
दवम वनमयनमयसहनमहनवम ॥ १३ ॥ एव श्रीअरितीर्थराज तय यो ५ क
मरोगहिदा काम केउजगणसस्तयगुग्रास्ताद रिधने सुधी ॥ श्रेया वा न जराम
त्वपदयोर्माग्यानि वाह्यनरा मित्राजी जय सुदर स नियन शिश्रीयते मानव ॥ १४ ॥
इति केउजाकरमण श्रीअरितीर्थराज स्तोत्रम् ॥

स्तोत्र

यश्रीनाजि न प्रजवति प्रबलापि ॥ १९ ॥ इति श्रीवर्धमाननिर्वाणकन्याण
नि समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीअरिनाथस्तवनप्रारम्भः ॥

य शरदशकलदशहयवदन जय हृतजगदसहृन्मदमदन ॥ जय नतशमगतश
कदन जयजगदवरपरमपदसदन ॥ १ ॥ गतमजकमलसकलकरचरण
मरणनवजयनरहरण ॥ रचय चरणरसनशबलस्वन मनवमसनवमरतरम
॥ २ ॥ नवरचनरतदशशतनयन नयनजलादजलजदलनयन ॥ फलद
जलयजयकरयजन नमदशमपद्मरशममनजजन ॥ ३ ॥ थमरफलदपद्महर
मल गजकरसरलसबलकरयमल ॥ जनयसनयमतनतजनसकल मतफ
मलकलमलमकल ॥ ४ ॥ नयमयवचनपवनसमवमत परमतजलदपट
समत ॥ शमदमयमतसरसरमतमय नवपतनजजयमज मम शमय ॥ ५ ॥
किनकशकलधनवरन मदकलकरेणकलजजयशरन ॥ शरणदचरणनरकदर
सदयमदधमफजयगजगमन ॥ ६ ॥ नतशतमखतमखलजनमदर ग
रमपदमजयदसवर ॥ नवनयनयवनजगदशमगम शकलनगजकजगजदन
॥ ७ ॥ तमचयमपनयतपमहृतपन परसमयजरजहरपदजपन ॥ समज
निकमनगजकरट दलनसबलतमहृतमदचरट ॥ ८ ॥ मदनयनगमशरणन
ण गतरणसदयतरणरकरण ॥ परसहचरसमरसजगदवन समवतरण
हमहजवन ॥ ९ ॥ सततमचरचरजगदवगमक मननजनकयनतरतमशम
परपदनगरगमनरणरणक मफलदशमसफलपथनणक ॥ १० ॥ रसनर
दनलसनमदमन नवनपवनचरनरयतसर ॥ दलयबहलमलमरवरवशत
तनरशतगतपरवशत ॥ ११ ॥ कपटशकटजलशयसमनवक जनमवगमय
परसमवक ॥ गदगजरणफणधरदकदहन धनहरमरकजदरहरमहन ॥ १२ ॥
तसतमहपरमतकलस गणधरगणधरशमरसरुजस ॥ नवदजवदपदलबलस
न वनमवनमयसहृन्महनवम ॥ १३ ॥ एव श्रीअरितीर्थराज तव यो ५ क
गच्छिदा काम केवजवर्णसस्तसुग्रास्वाद विधत्ते सुधी ॥ श्रेयो वा न जरामर
दयोर्माग्यानि बाह्यतरा मित्राजी जय सुदर स नियतं शिथीयते मानव ॥ १४ ॥
केवलाह्वरमय श्रीअरिनाथस्तवन सपूर्ण ॥

जि रयश्रीनाजि न प्रनवति प्रबलापि ॥ १९ ॥ इति श्रीवर्धमाननिर्वाणकव्याण
कस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीअरिनाथस्तवनप्रारम्भ ॥

जय शरदशकलदशहयवदन जय हतजगदसहनमदमदन ॥ जय नतशमगतश
मनजकदन जयजगवदरपरमपदसदन ॥ १ ॥ गतमजकमलसकलकरचरण
जननमरणजवनयनरहरण ॥ रचय चरणरसनशबलसन मनवमसनवमरसरम
वचन ॥ २ ॥ नवरचनरतदशशतनयन नयवनजलजलजदलनयन ॥ फलद
कलकलयजयकरयजन नमदगमपहरशममनजन ॥ ३ ॥ अमरफलदपदहर
पदकमल गजकरसरलसबलकरयमल ॥ जनयसनयमतनतजनसकल मतफ
लमपमलकलमलमकल ॥ ४ ॥ नयमयवचनपवनसमवमत परमतजलदपट
लमनसमत ॥ शमदमयमसरसरमसमय जवपतनजजयमजमम शमय ॥ ५ ॥
धनखकनकशकलधनवरज मदकलकरणकलनजयशरज ॥ शरणदचरणनरकदर
शमन सद्यमदयमफजयगजगमन ॥ ६ ॥ नतशतमखतमखलजनमदर ग
मयपरमपदमजयदसदर ॥ नवनवनवनजवदशमगम शकलनगजकलगलदन
वगम ॥ ७ ॥ तमचयमपनयतपमहतपन परसमयजरजहरपदजपन ॥ समज
नदमनकमनगजकरट दलनसबलतमहतमदचरट ॥ ८ ॥ मदनयनगमशरणन
रशरण गतरणसदवतरणवरकरण ॥ परसहचरसमरसजगदवन समवसरण
रमदहमहजन ॥ ९ ॥ सततमचरचरजगदवगमक मननजनकथनतरतमशम
क ॥ परपदनगरगमनरणरणक मफलदशमसफलपथनणक ॥ १० ॥ रसनर
लसदनलसनमदमन जवनपवनचरनरयतसमर ॥ दलयवहलमलमरवरवशत
मतरतनरशतगतपरवशत ॥ ११ ॥ कपटशकटजलशयसमनवक जनमवगमय
समयरसमवक ॥ गदगजरणफणधरदकदहन धनहरमरकजदरहरमहन ॥ १२ ॥
समतसतमहपरमतकलस गणधरगणप्रशमरसकलस ॥ जवदजवदपदलबलस
ववम वनमवनमयसहनमहनवम ॥ १३ ॥ एव श्रीअरतीर्थराज तव यो ड क
र्मरोगछिदा काम केवजवर्णस्तवसुधास्वाद विधत्ते सुधी ॥ श्रेयो वा न जरामर
त्वपदवीर्माख्यानि बाह्यतरा मित्राली जयसुदर स नियत शिथीयते मानव ॥ १४ ॥
इति केवलाक्षरमय श्रीअरिनाथस्तवन संपूर्ण ॥

जि रयश्रीनाजि न प्रनवति प्रबलापि ॥ १९ ॥ इति श्रीवर्धमाननिर्वाणकव्याण
कस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीअरिनाथस्तवनप्रारम्भ ॥

जय शरदशकलदशहयवदन जय हृतजगदसहृन्मदमदन ॥ जय नतशमगतश
मनजकदन जयनगवदरपरमपदसदन ॥ १ ॥ गतमजकमलसकलकरचरण
जननमरणजवनघनरहरण ॥ रचय चरणरसनशबलस्वन मनप्रमसनवमरसरम
वचन ॥ २ ॥ नवरचनरतदशशतनयन नयवनजटादलजलजदलनयन ॥ फलद
कलकलयजयकरयजन नमदशमपहरशममननजन ॥ ३ ॥ अमरफलदपदहर
पदकमल गजकरसरलसबलकरयमल ॥ जनयसनयमतनतजनसकल मतफ
लमपमलकलमलमकल ॥ ४ ॥ नयमयवचनपवनसमवमत परमतजलदपट
लमनसमत ॥ शमदमयमसमरसरमसमय जवपतनजजयमजमम शमय ॥ ५ ॥
घनखकनकशकलघनवरज मदकलकरणकलनजयशरज ॥ शरणदचरणनरकदर
शमन सदयमदयमफलयगजगमन ॥ ६ ॥ नतशतमखतमखलजनमदर ग
मयपरमपदमजयदसदर ॥ नवनवनववनजवदशमगम शकलनगजकजगजवन
वगम ॥ ७ ॥ तमचयमपनयतपमहृतपन परसमयजरजहरपदजपन ॥ समज
नदमनकमनगजकरट दलनसबलतमहृतमदचरट ॥ ८ ॥ मदनयनगमशरणन
रशरण गतरणसदयतरणवरकरण ॥ परसहचरसमरसजगदवन समवसरण
रमदहृमहृजन ॥ ९ ॥ सततमचरचरजगदवगमक मननजनकथनतरतमशम
क ॥ परपदनगरगमनरणरणक मफलदशमसफलपथनणक ॥ १० ॥ रसनर
लसदनलसनमदमन जवनपवनचरनरयतसमर ॥ दलयबहलमलमरवरवशत
मतरतनरशतगतपरवशत ॥ ११ ॥ कपटशकटजलशयसमनचक जनमवगमय
समयरसमवक ॥ गदगजरणफणधरदकदहन धनहरमरकजदरहरमहन ॥ १२ ॥
समतसतमहृपरमतकलस गणधरणधरशमरसकजस ॥ जवदजवदपदलबलस
दवम वनमवनमयसहृन्महनवम ॥ १३ ॥ एव श्रीअरतीर्थराज तत्र यो ड क
र्मरोगघ्निदा काम केवजवर्णस्तवसुधासाद विधत्ते सुधी ॥ श्रेयो वा न जरामर
त्वपदवीर्माख्यानि बाह्यतरा मित्राजी जय सुदर स नियतं शिश्रीयते मानव ॥ १४ ॥
इति केवजाह्वरमप श्रीअरिनाथस्तवन सपूर्ण ॥

